

मोगल दरबारची बातमीपत्रे

१६८५-१७००

अनुवादक व संपादक
सेतुमाधवराव पगडी

महाराष्ट्र राज्य

महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृति मंडळ, मुंबई
१९७८

प्रथम आवृत्ती : ऑगस्ट १९७८ (नं. १९००)

© प्रकाशकाधीन

प्रकाशक :

सचीव,

महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृति मंडळ,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३४.

किंमत : रु. ३६.००

मुद्रक :

अरुण नाईक,

अक्षर प्रतिरूप प्रा. लि.,

४२, आंबेकर मार्ग, वडाळा,

मुंबई ४०० ०३९.

निवेदन

मराठी भाषेला व साहित्याला आधुनिक ज्ञानविज्ञानाच्या व आधुनिक सांस्कृतिक मूल्यांच्या आविष्काराचे सामर्थ्य प्राप्त व्हावे, आधुनिक शास्त्रे, ज्ञानविज्ञाने, तंत्र आणि अभियांत्रिकी त्याचप्रमाणे भारतीय प्राचीन संस्कृती, इतिहास, कला इत्यादी विषयांत मराठी भाषेला विद्यापीठाच्या स्तरावर ज्ञानदान करण्याचे सामर्थ्य प्राप्त व्हावे, विविध विद्या व कलांबाबत उत्कृष्ट ग्रंथांची निर्मिती करून मराठी भाषेला जागतिक उच्च स्थान मिळवून घ्यावे या उद्देशाने महाराष्ट्र राज्य साहित्य-संस्कृति मंडळाने बहुविध वाङ्मयीन कार्यक्रम आखला असून तो व्यवस्थितपणे कार्यवाहीत आणण्याकरिता विश्वकोश समिती, इतिहास समिती, भाषांतर समिती, मराठी वाङ्मयकोश समिती, ललित कला समिती, प्रकाशन समिती आदी समित्या स्थापन केल्या आहेत.

२. इतिहास समितीच्या कार्यक्रमांमध्ये महाराष्ट्र राज्याच्या निर्मितीनंतर उपलब्ध झालेल्या अद्यावत साधनसामग्रीचा उपयोग करून व गेल्या काही वर्षांत महाराष्ट्र इतिहास विषयक नवी उजेडात आलेली अजबल साधने लक्षात घेऊन, आधुनिक इतिहासरचनेच्या तत्वांनुसार महाराष्ट्राचा एक प्रमाणभूत व सलग सांस्कृतिक-राजकीय इतिहास मराठी भाषेत नव्याने संपादून तो प्राचीन कालखंड, मध्ययुगीन कालखंड, मराठा कालखंड, पेशवा कालखंड व आधुनिक कालखंड याप्रमाणे पाच खंडांत प्रकाशित करण्याचे कार्य मंडळाने हाती घेतले आहे. याखेरीज, इतिहास समितीच्या कार्यक्रमांमध्ये महाराष्ट्र इतिहासविषयक पोर्तुगीज, फ्रेंच, उर्दू, पर्शियन आणि राजस्थानी भाषांत उपलब्ध असलेल्या कागदपत्रांचे संशोधन, भाषांतर व प्रकाशन आणि महत्त्वाच्या ग्रंथांचे भाषांतर वा सारानुवाद प्रकाशित करणे ही योजनाही अंतर्भूत आहे. या योजनेखाली संकल्पित संशोधन-प्रकाशनकार्यासाठी मंडळ एकतर सुयोग्य संस्थांना अनुदान देते अथवा सदर संशोधन-प्रकाशनाचे कार्य स्वतः हाती घेते.

३. महाराष्ट्राच्या इतिहासाशी संबंधित गोव्याच्या पोर्तुगीज दप्तरातील पोर्तुगीज-मराठे संबंध दर्शविणाऱ्या ए. बी. द. ब्रागांस परेरा संपादित कागदपत्रांचे भाषांतर व प्रकाशनाचे कार्य मंडळाने स्वतः हाती घेतले आहे. तसेच, डॉ. बा. वि. मिराशी संपादित सातवाहन नृपती आणि पश्चिमेचे क्षत्रप यांचा इतिहास व फोरीव लेख या ग्रंथांचे प्रकाशन मंडळाने स्वतःच्या बतीने स्वीकारले असून तो लौकरच प्रकाशित होईल. फ्रेंच दप्तरातील फ्रेंच-मराठे संबंध दर्शविणाऱ्या कागदपत्रांचे संशोधन, संपादन व भाषांतर करण्यासाठी मंडळाने मुंबई विद्यापीठास अनुदान दिले होते. त्याचप्रमाणे, राजस्थानी राज्यदप्तरात राजस्थानी व डिंगली भाषांमध्ये उपलब्ध असलेल्या महाराष्ट्र इतिहासविषयक कागदपत्रांचे संशोधन, संपादन व प्रकाशन करण्यास मंडळाने भारत इतिहास संशोधन मंडळ, पुणे या संस्थेस अनुदान दिले आहे. याशिवाय,

काशिराजाची बखर, पानिपतची लढाई, बहामनी राज्याचा इतिहास, अहमदनगरची निजामशाही, गुजरातेतील मराठी राजवट, सिखेचे राजे जाधवराव यांची बखर, करवीर रियासत, महाराष्ट्र पुरातत्त्वीय समालोचन, पेशवे व मराठे सरदार यांच्या स्वाभ्यांचे मुकाम, शिवपूत्र संभाजी, भूषण साहित्य एवं ऐतिहासिक अनुशीलन, शिलाहार राज-वंशाचा इतिहास व कौरीव लेख, मोहंजोदरो : लिपी, समाज आणि संस्कृति, महाराष्ट्र संस्कृतीचे तात्त्विक अभिधान, नागपूर प्रांताचा इतिहास, व्यायांच्या सणांचा प्राचीन व अर्वाचीन इतिहास इत्यादी मौलिक संदर्भग्रंथांच्या प्रकाशनार्थ मंडळाने संबंधित व्यक्ती-संस्थांना अनुदान दिले आहे. इतिहास विषयक संशोधनाच्या कार्यास वाहिलेल्या इतिहास संशोधन मंडळ, मुंबई या संस्थेच्या भारतीय इतिहास आणि संस्कृती आणि भारत इतिहास संशोधन मंडळ, पुणे या संस्थांच्या भारतीय इतिहास या ग्रंथासिकांना मंडळ दरवर्षी अनुदान देते.

४. या योजनेखाली आतापर्यंत मंडळाने कॅ. न्या. म. गो. रानडे लिखित *Rise of Maratha Power* या पुस्तकाचा प्रा. न. र. फाटक कृत अनुवाद, कॅ. शं. वि. आवळसकर लिखित रायगडची जयिनकथा, श्री. स. गं. देसाई संपादित मराठ्यांच्या इतिहासाची साधने, पोर्तुगीज दप्तर संड २ व ३, श्री. वि. गो. खोबरेकर लिखित महाराष्ट्रातील दप्तर-साने, कॅ. ना. ह. गद्रे लिखित महाराष्ट्रातील महोदयाचा पूर्वरंग या पुस्तकांची संस्कारित आवृत्ती आणि डॉ. भा. कृ. आपटे लिखित *A History of Maratha Navy and Merchantships*, डॉ. पां. स. विमलेंकर संपादित *Portuguese and Marathas* (पोर्तुगीज आणि मराठे) आणि श्री. निकोलाय मनुची लिखित *Storia-Do-Mogor* (असे होते मोगल) ही दोन भाषांतरे, असे महाराष्ट्राच्या इतिहासावर प्रकाश टाकणारे तऊ मौलिक संदर्भग्रंथ प्रकाशित केले आहेत व सुरत येथील फ्रेंच वसाहतीतील सन १७७४ ते १७८० या काळातील फ्रेंच दूत M. Anquetil De Briancourt व. इ. स. १७७६ ते १७८० या काळातील पुणे येथील पेशव्यांच्या दरबारातील फ्रेंच दूत M. De. St. Lubin यांच्यातील मराठ्यांच्या इतिहासावर प्रकाश टाकणारा फ्रेंच भाषेतील पत्रव्यवहार इंग्रजी भाषेत *French Records relating to the History of Marathas* या नावाने प्रसिद्ध केला आहे. तसेच, फारिशांचे गुलशने इबाहिमी, सर जदुनाथ सरकार यांचे *History of Aurangzeb* या पुस्तकांची भाषांतरे प्रकाशित होत आहेत. याशिवाय, महाराष्ट्र व गोवा यांच्या इतिहासाशी संबंध असलेल्या शिलालेखांची व ताम्रपटांची वर्णनात्मक संदर्भसूची प्रकाशित करण्याचे मंडळाने ठरविले आहे.

५. मंडळाच्या महाराष्ट्र इतिहास योजनांतर्गत महाराष्ट्राचा इतिहास मंडळाने एकूण ५ खंडांत (प्रत्येकी ५०० पृष्ठांचा) प्रकाशित करायच्याचे ठरविले आहे. या इतिहासास पूरक असे महाराष्ट्र व मराठे यांच्या इतिहासावर प्रकाश टाकणारे नॅशनल लायब्ररी, कलकत्ता या संस्थेत असलेले कॅ. डॉ. जदुनाथ सरकार यांच्या संग्रहातील फारशी भाषेतील अस्वभारत-इ-दरबार-ई-मुअल्ला या बातमीपत्रांचे भाषांतर करण्याचे काम मंडळाने हाती घेतले आहे.

औरंगजेबाच्या दरबारातील ही बातमीपत्रे आहेत. ही बातमीपत्रे मूळ अनेक खंडांत असून मंडळाने ती एकूण चार खंडांत प्रसिद्ध करण्याचे ठरविले आहे. त्यांपैकी प्रस्तुत खंड १ इ. स. १६८५ ते १६९६ या कालावधीतील उपलब्ध बोटक बातमीपत्रे व इ. स. १६९९ ते १७०० या दोन वर्षांतील संपूर्ण बातमीपत्रांचा आहे. त्यांपैकी मूळ फारसी भाषेतील निवडक बातमीपत्रांचा मराठी अनुवाद या खंडात देण्यात आला आहे. या बातमीपत्रांत मराठ्यांच्या हालचाली, मोगल संघर्षांचे परिणाम यगरे व औरंगजेबाची राहणी, विचारसरणी यांवरही प्रकाश पडतो. कॅ. डॉ. जदुनाथ सरकार यांच्या संग्रहातील या फारसी भाषेतील बातमीपत्रांच्या प्रतीचे मराठी भाषांतर फारसी भाषेचे पंडित व प्रसिद्ध इतिहासतज्ञ, श्री. सेतुमाधवराव पगडी यांनी मंडळाच्या वतीने अत्यंत सोप्या भाषेत केला असून इतिहाससंशोधक व अभ्यासक यांना त्याचा फारच उपयोग होणार आहे. मंडळाच्या इतिहास योजनेखाली सदर बातमीपत्रे मोगल दरबारची बातमीपत्रे—खंड १ या शीर्षकाने प्रसिद्ध करण्यास मंडळास आनंद होत आहे.

लक्ष्मणशास्त्री जोशी

अध्यक्ष

मंत्रालय, मुंबई

दिनांक १ ऑगस्ट १९७८

म. रा. मा. सं. मंडळ

अनुवादकाचे निवेदन

औरंगजेबाच्या दरबारची बातमीपत्रे म्हणजे मराठ्यांच्या इतिहासाच्या अभ्यासकां-
साठी एक महत्वाचे साधन होय. प्रस्तुत अनुवादात १६८५ ते १६९६ व १६९९ ते
१७०० या कालखंडातील तोंदी घेतल्या आहेत. १६९७ व १६९८ या काळातील
तेथी उपलब्ध झाल्या नाहीत.

प्रस्तुत ग्रंथाचे प्रकाशन महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृति मंडळ याजकडून होत
आहे. ग्रंथाचे महत्त्व पाहून मंडळाने बातमीपत्रांच्या अनुवादाच्या एकंदर योजनेस
समंति दिली याबद्दल मी मंडळाचे मनःपूर्वक आभार मानतो.

थोडक्याच अवधीत ग्रंथाची छपाई उत्कृष्टपणे करून दिल्याबद्दल अक्षर प्रतिरूप
प्रा. लि. चे संचालक श्री. अरुण नाईक व त्यांचे सहकारी यांचेही आभार मानणे
आवश्यक आहे. छपाई चालू असताना मूळ मजकूर, मुद्रिते यांचे बारकाईने वाचन करून
वेळोवेळी दुरुस्त्या करण्यात मुद्रणालयातील कु. मुधा शिरहट्टी यांनी फार श्रम घेतले.
याबद्दल मी त्यांचा आभारी आहे.

सेतुमाधवराव पगडी

वसुधा, येवीदयाळ रोड,
मुलुंड (पश्चिम),
मुंबई ४०० ०८०.

१० मे १९७८
अक्षय्य तृतीया, शके १९००

अनुक्रमणिका

प्रस्तावना

१-३६

विभाग पहिला

१. पंचवीस मे १६८५ ते पंचवीस डिसेंबर १६९२	१
२. चार जानेवारी १६९३ ते तीन डिसेंबर १६९३	१४
३. सहा मार्च १६९४ ते एकवीस जुलै १६९४	३४
४. मोगल वरबारची बातमीपत्रे : पुरवणी नोंदी	५६
५. बावीस जुलै १६९४ ते सत्तावीस ऑगस्ट १६९४	७०
६. एकोणतीस ऑगस्ट १६९४ ते तेथीस सप्टेंबर १६९४	७८
७. चार ऑक्टोबर १६९४ ते पंचवीस डिसेंबर १६९४	८३
८. दोन जानेवारी १६९५ ते एकोणीस डिसेंबर १६९५	१०५
९. पंधरा जानेवारी १६९६ ते तीन सप्टेंबर १६९६	११८

विभाग दुसरा

१. पाच एप्रिल १६९९ ते पाच नोव्हेंबर १६९९	१
२. सहा नोव्हेंबर १६९९ ते एकतीस डिसेंबर १६९९	४४
३. एक जानेवारी १७०० ते एकवीस एप्रिल १७००	८०
४. बावीस एप्रिल १७०० ते एकतीस ऑक्टोबर १७००	१३५
५. एक नोव्हेंबर १७०० ते एकतीस डिसेंबर १७००	२०७

Introduction

Chapter I

The first part of the book is devoted to a general survey of the history of the subject. It begins with a brief account of the early attempts to explain the phenomena of life, and then proceeds to a more detailed examination of the various theories which have been advanced from time to time. The author's object is to show how far these theories have advanced, and what progress has been made in the knowledge of the subject.

Chapter II

The second part of the book is devoted to a more detailed examination of the various theories which have been advanced from time to time. The author's object is to show how far these theories have advanced, and what progress has been made in the knowledge of the subject.

प्रस्तावना

महाराष्ट्र राज्य महिष्य समिति मंडळाने ओरंगजेबाच्या दरबारच्या शानमीपत्राच्या फाटाप्रती आहेत मागले काळात उरवारातले रोजच्या घटनांचा गाराशे दिवले काढण्याची पद्धत असे यागाचे अवधार म्हणत या अवधाराना वादशहाची मान्यता मिळान्यावर, राजे रजवाडे सरकारी अधिकारी व इतर प्रविष्टित माणसं अवधाराच्या प्रती नाल्ल येव असत मूळ अवधार काळाच्या आघात नष्ट झाले, पण जयपुर येथे काही वर्गाच्या अवधारांच्या प्रती उपलब्ध झाल्या.

राही म्हणण्याचे कारण जय की, जयपुर येथील अवधारांपैकी कित्येक दिवसाने अवधार काळाच्या ओघात नष्ट झाले, राही अवधार काल टाळ याने विनायक नेले ते तेथे सुरक्षित राहिले, पण ओरंगजेबाच्या राजवटीची पन्नास वर्षे पाहता अठरा हजार दानशे पन्नास दिवसांच्या नादा हळ्यात, पण प्रत्यक्ष नादी सुमारे सहा हजार दिवसांच्या आढळतात या अवधारच मुद्रण अद्याप जाले नसा.

या खाल १८८१ ते १८९६ या काळातील पाठक नादी व १६९९ ते १७०० या शान वर्षातील दिवस वण मध्ये नादाचा मराठा अनुवाद करण्यात आला आहे १८९९ पासून १८९९ च्या आठवरे मरिण्यापर्यंत ओरंगजेबाचा मुक्काम गाळापुरच्या दक्षिणेस नाथोस मालावर भोमच्या दक्षिणेतीस ब्रह्मपुरी (ओरंगजेबाने त्याला दह्यामपुरी हे नाव दिले होते) येथे झाला पहिल्या भागाची : नादी ओढक असल्यामुळे १८८५

ते १६९९ या काळाचे घावले समालोचन पुढे केले आहे.

१६८९ मध्ये मंभाजी राजाच्या मृत्यूनंतर राजाराम हा तमीळनाडूमध्ये जिजावी निवून गेला. मंभाजीच्या मृत्यूनंतर १६८९ मध्ये मागलांनी मराठ्यांच्या स्वराज्यातील विविध अंगप्रणामाने घेतले. बागलान (तामिळ जिझा) हा १६८९ च्या मार्च पर्यंत मराठ्यांच्या ताब्यातून गेला होता. पुढील दहा महिन्यात मागलांनी पुरंदर, मिहगड, लाहगड, महुली, पन्हाळगड, प्रतापगड राजगड, तारणा, राहंडा, रायगड इत्यादि किल्ले घेतले. मराठ्यांच्या ताब्यात मानाग, परली विनाळगड, राजमाची, रागणा, मिधुदुर्ग, मुवर्णदुर्ग, विजयदुर्ग, पद्मदुर्ग, अम वाही महत्वाचे किल्ले राहिले.

१६९०

१६९० पासून परिस्थिति हळूहळू बदलू लागली. जिजी जिजन ध्यावी व राजा-रामाला बंद करावे या उद्देशाने औरंगजेबाने आपला मावसभाऊ व प्रसिद्ध सेनापती जुल्फिकारखान याला जिजीकडे स्वतः केले. त्याच्या मार्गामार्ग जुल्फिकारखानाचा वाप व मुत्सप्रधान असदखान व औरंगजेबाचा मुलगा कामबदा हेहि जिजीला पोहोचले. औरंगजेबानेहि कारेगावजवळची छावणी हलवून विजापूर जिझात गळगळी येथे नेली. तमीळनाडू हे प्रमुख रणक्षेत्र बनले.

महाराष्ट्रावरील मोगलांचे दडपण थोडेसे कमी झाले. याचा लाभ घेऊन मराठ्यांनी मागलाकडून बरेचसे किल्ले परत घेतले. पन्हाळगड, राजगड, तारणा, राहंडा, प्रतापगड मिहगड, हे किल्ले त्यांच्या हाती आले. तरी काही महत्वाचे किल्ले मागलाकडे १६८९ पासून राहिले हे अवघारारखून दिसून येते कारण किल्ले मोगलांकडे होते व काणले मराठ्यांकडे हे समजून घेण्यास अवघारामारले माघन नाही

महत्वाचे किल्ले (१६९९)

मराठ्यांच्या स्वराज्यातील आणि तेहि मध्याच्या महाराष्ट्रात असल्या स्वराज्य भागातील किल्ल्यांमधील चित्र १६९० मध्ये दिसते ते असे -

मागलाकडे - माहली, कोथळज, लाहगड, विमापूर चाकण, पुरंदर रायगड, मळेद्रगड, भूषणगड, सिद्धगड, कर्नाळा.

मराठ्यांकडे - मानाग, पन्हाळगड, परली, प्रतापगड, राजगड तारणा, राहंडा, मिहगड, राजमाची, पद्मदुर्ग विनाळगड, रागणा, प्रतीगड मरणगड सामानगड वायगड भुदरगड, बसतगड, बदतबदन, नादगिरी, वासांश, दाभाळच्या दक्षिणेस गोव्यापर्यंतचे जळदुर्ग

रायवडपन अमात्य, सताजी घोरपडे, धनाजी जाधव इत्यादींनी तमीळनाडू मधील जिजी व पुली पुढा मडन करून तेथी व लढा १६९८ पर्यंत चालू ठेवला १६८९ ते १६९६ पर्यंत सताजीने जे पराक्रम गाजविले ते असासाध्यच म्हणावे लागेल. मागल सेनापती काही कमी पराक्रमी व अनुभवी नव्हते. पण सताजीच्या पराक्रमाने तेहि स्मित झाले. रुस्तमखान, ज्ञाननिमारेखान, तहस्वरखान, अलामदानखान, कामिमखान, खानाजादखान, हिमतखान इत्यादि मागल सरदारांचा सताजीने पार तिकाल लावला.

पण मनाजीच्या मृत्यूबरोबरच मोगलांनी नेट लावून जिजी जितन ऐनकी (जानेवारी १६९८) आणि राजाराम फेंदवारो महाराष्ट्रात विशाळगरी पुरन आज्ञा नमाळवण मळून मराठ्यांनी मना नाहाजी छाडी. मराठ्यांनी सैन्य नमाळताड व दक्षिण रानात गाउन उत्तरेकडे सरत. 'गल्ली, आरगावाद, नाद', वगैरे स्थानां व रेंदावाडया संग्रहित मराठ्यांनी सैन्य गावर कर लावली. नरपूर रेंदावाड राजा बसवळर (सांगर ह्याचा उल्लेख निघनसून-सांगरहान असा करीत.) हा माणगाविकर उठता हात गा-च्याणी मराठ्यांनी संधान बांधत होत माळघात अफगाणांनी दार कर लावत होत. वरदळघात लढाई हा माणगाविकर लढत होता मराठे हे उत्तरेकडे सरलील अशी ओरगजेवारात राहून भीति वाटू लागल्या मराठ्यांनी सैन्य म्हणजे लहान गहान पथक नव्हत त्याने गरदार बाणले फौजबंद असत. प्रसुत थळात अनेक मराठे गरदार व त्यांनी सैन्ये गावपाबद्दल ज्या नोदा आल्या आहेत त्यापैकी काही पुढे देत आह. अशा नादी मराठी गावनातून सद्गमा आढळत नाहीत म्हणत अफगाणांचे म्हण्व.

मराठे सरदार व त्यांची सैन्ये

गाला एविल १६९९	कृष्णा सांगत सावेवार हजार स्वार घेरून वहातान
एकणनीम गोपड १६९९	गळबगा वींदर भागात मराठ्यांचे महा हजार स्वार.
मान म १६९९	धनाजी गांधवारी पन्वीम हजार स्वारागहिना वेदर प्रातात.
खोदा जून १६९९	उडी (चित्रापर) भागात मराठ्यांचे पाच हजार सैन्य.
दहा जूले १६९९	परमाजी भाग्य महा हजार स्वारागहित गळवर्णा भागात.
मन्वीम जूले १६९९	यमाजी बगेंचे सैन्य दहावारा हजार, वसनगड भागात, वारुगडजवळ एक हजार स्वार.
नासीम आगस्ट १६९९	कंधार नांदेड भागात महा हजार मराठ्यांची छावणी.
दान आक्टोबर १६९९	गरगूर. सपत दान हजार स्वार व दान हजार पायदळा-मजित पुरंदर भागात.
एकतीस आक्टोबर १६९९	राजारामाबरोबर धनाजी, रामचंद्रपत, राणाजा, सैन्य तेवील हजार.
महा डिसेंबर १६९९	राणोजी घांगडे, दान हजार स्वारागहित सांगाला भागात.
गाला डिसेंबर १६९९	दान हजार मराठ्यांचे पायदळ. सातारच्या उराळवामाटी.
दहा डिसेंबर १६९९	गारागजो दहा हजार सैन्यागहित श्रीगावा भागात.
एखावोग डिसेंबर १६९९	धनाजी गांधव व बरिजो घांगडे कहांत जवळ दहा हजार सैन्यागहित.
महा जानेवारी १७००	मराठ्यांक महा हजार सैन्य बादमाटी छावणीपासून दान तीन कोसावर.
दहा जानेवारी १७००	धनाजी गांधव, हामनराव, राणोजी (घांगडे), पंधरा हजार सैन्यागहित, रहमतपूर जवळ.

जसा त्यांचे वेंच होत, त्या सार्या प्रथम प्रकाशित जिवन चरित्रांना वेंच करीत ज्यास, पण राजासम हा प्रस्ताव, दिव्यन निरास. त्या प्रस्तावनांना या सार्यांच्या, त्यांच्या प्रसार-जन्य, जीवनातील व जीवना जिवनविषयांना यांच्या मागे पडल्यास हसून त्यांच्या जीवित्या पडत अस परमाज्जल गाठ. राजासम हा प्रस्ताव वेंच करून देऊन दिव्यन निरास होतो याच नावाक (माळी ना. १८९९)

दक्षिणेतील महत्त्वाचे अधिकारी

या दक्षिणेतील महत्त्वाचे अधिकारी निरास होऊन मुंबईत मुंबईत होते :—

औरंगाबाद

औरंगाबादचा मुंबईत आण म १८९९ राजी मस्यद हसन अलीखानाच्या मेवजो बाग बागना फौजदार नवाबखान यांची नेमणूक हा प्रत्यक्ष नेमणूक राजासम परकी म्हणजे औरंगाबादचा भाव्यदारीची मस्यद हसन अलीखानाच्या वेंच करीत

तैमूरुग मोर हसन—मुंबईत महमद मिर्जा मुंबईत अब्दुल मुंबईत महमद मिर्जा खान मिर्जा—मिर्जा मुंबईत—मिर्जा मुंबईत इब्राहीम—मिर्जा शाहखान—महमद मुंबईत नवाबखान महमद इब्राहीम नवाबखान.

पानवेल

पानवेलचा मुंबईत मर्जादखान महमद मुंबईत पानवेल मुंबईत बाग बाग अली नवील फौजदार, नवाबखानाचा मुंबईत वेंच करीत हा होता.

वहाड

वहाडचा मुंबईत अफकखान (पुर्वीचा माळीखान राज्यातील अधिकारी) हा होता नांदेकर १८९९ महमद यांची नेमणूक नांदे वेंच मुंबईत करण्यात आली व त्याच्या जागी वेंच मुंबईत अलीमदानखान हाही पुर्वीच्या माळीखान राज्यातील अधिकारी) याच्या वहाडचा मुंबईत महमद नवाबखान आले त्यांनी वेंच मुंबईत ज्याच्या वेंच देऊन त्यांना हाता नील हा अलीमदानखान

मुंबे नांदे वीर

या मुंबईचा वेंच पुर्वी मुंबे तेव्हाच किंवा मुंबे नांदेच असाई करत. नंतर याच्या मुंबे महमदखान वीर राजा म्हणू लागले पण मुंबईत हा नांदेच राजात. या मुंबईत नांदे: प्रोमा उदगीर, मराठा भाषित निजामाबाद आदिनाबाद जिव्हाना निस्मा भाग व करीमतखान जिव्हानाचा काही भाग हा तेव्हाच भाषित व वीर, चिंचोली, यादगीर, महमद (आता कर्नाटकातील मुंबईचा जिव्हाना) हे कर्नाट भाषित प्रदेश येत. या मुंबईवर १८९९ नंतर मस्यद अहमद (मुंबईत मस्यद वधूचा बाप), व्हुल्लखान व त्यानंतर अलीमदानखान १८९९ पर्यंत आणि नंतर मुंबईतखान हा मुंबईत हाते मुंबईत यदाखान हा आदिनाबादाचा मुंबईत, औरंगाबादाचा मांभेभाऊ.

विजापूर

१६९९ व १७०० या काळखंडात विजापूरचा मुभेदार लक्ष्मणराव (भावी निजा-
मुल्मुल्काचा मामा) हा होता या पूर्वी मामूरखान हा मुभेदार होता होता.

हैद्राबाद

मुभे हैद्राबादवर या काळखंडात बहादुरादिल उर्फ जानमिपारखान हा मुभेदार होता.
हा औरंगजेबाची वायवा दिल्सरखानू हिचा मावसभाऊ १७०० मध्ये हा मरण पावला यावर
राजपुत्र कामबख्त हा मुभेदार झाला. पण त्याच्यातर्फे नायब म्हणून प्रत्यक्ष कामभार
जानमिपारखानाकडून मलगा रुस्तमदिल हाच पाहत होता. हैद्राबाद कर्नाटकर फौजदार
म्हणून दाऊदखान पत्री होता विजापूर कर्नाटकाचा फौजदार मामूरखान याच्या मृत्यूनंतर
त्याचा मुलगा पुरादिलखान उर्फ मामूरखान हा या पालखंडात काम करीत होता हे प्रवेश
मुभे हैद्राबाद सिया मुभे विजापूर मध्ये अमल तरी वरील फौजदारांना जवळजवळ
मुभेदाराद्वारे अधिकार होते.

फौजदार

मुभ्याचा अधिकारी मुभेदार तथा जिह्याचा (मोगल काळात जिह्याचा सरकार
म्हणत) अधिकारी फौजदार हा असे. लष्करी पथके बाळगून आपल्या जिह्याचे रक्षण
करणे, गाजिते आदि सुरक्षितपणे पाहणे, घराट्याचा प्रतिकार करणे, ठाणी व ठाणी-
दार यांची मदत करणे व वादग्रहाची अजा झाली तर आपली पथके घेऊन वादग्रहाही
छावणीत जाणे ही कामे फौजदारांना अमल

या काळखंडात कल्याण भिवडीचा फौजदार मातवरखान, बीडचा इतिफातखान
धातूरचा उजवेखान तळकोकणचा बगालतखान अशी काही तर्फदार फौजदारांची
नावे आढळतात.

सभार्जी राजाच्या मृत्यूनंतर महाराष्ट्रातील मराठ्यांच्या स्वराज्याचे मोगलांनी
जिह्मे म्हणजे सरकार पाडले पुणे भाग हा सरदार जुन्नर मध्ये, कल्याण भिवडी प्रदेशाचा
वेगळा जिह्मा, रायगडच्या भावतालचा प्रदेश सरकार रायरी, मध्यभागा रत्नागिरी
जिह्मा म्हणजे सरकार तळकोकण (रत्नागिरी जिह्मा मराठ्यांच्या ताब्यात असल्यामुळे
तळकोकणाचा फौजदार बसावतखान हा वेळगावचा किल्लेदार म्हणून वेळगावात राह
लागला) व सरदार मिरज (मुतेजाबाद), मिरजवाली मातारा, मागली व कान्हापूर हे
प्रदेश होते.

वरील सरकार (जिह्मे) पैकी जुन्नर, कल्याण व रायरी हे औरंगजाद मृत्यात तर
तळकोकण (रत्नागिरी) व मिरज हे विजापूर मध्येच होते.

कागदापत्री व्यवस्था होती ती वरीलप्रमाणे पण प्रत्यक्षाने याच प्रदेशात मागल
आणि मराठे यांचा निरुपचा संघर्ष चालला होता.

किल्ले व किल्लेदार

औरंगजेबाने प्रमुख किल्ल्यांच्या रक्षणाकडे विशेष लक्ष दिले. वागळणात साल्हेर,

मुल्हेर, मराठ्यांच्या महाराष्ट्रातील स्वराज्यात भाटूकी, लोहगड, पुरंदर इत्यादी किल्ल्यात बरीच साधर्मागरी वाळगण्यात येई परवानगी वाचन किल्ल्याच्या बाहेर निघण्याची कि दारांना सकत मनाई असे. मोंग्रापूर, पंरवा, अहमदनगर इत्यादी किल्ल्यातून गुट्यापयागी सामर्थ्याचा माग्रा वस्तु ठेवलेला अस माहिमेसाठी ता मागवत घण्यात येई. जर पंरवास किल्लेदार आपली पयके घेऊन वादशाहाच्या मार्गमन हजर हात. वसनेमदचा किल्लेदार अहमद हा माताशच्या बडघान व कनार (नांदेड जिल्हा) चा किल्लेदार शम्भूराज हा मिर्जेच्या उद्घाटन (जानेवारी १७७१) हत अगताता मारले गेले राजहस्यगडचा किल्लेदार अ हाहाद हा मराठ्यांना लढत अगताता मारला गेला (पंधरा जुलै १७७९ ची बातमी).

वयात किल्लेदारांना फौजदार अर्माह म्हणत याचा अर्थ ते किल्ल्याच्या भोव- ताडच्या जिह्वाचे अधिकारी असत अग नाही फक्त किल्ल्याच्या भोवती पाच ते दहा मैला पर्यंतचा प्रदेश त्याच्या शिबदीच्या पचांगाडी म्हणत त्याच्या अधिकाराखाली अस. अर्थात किल्लेदार व जिह्वाचा फौजदार हे एकच असू शकत. पण हे अपवादोक्त अस. किल्लेदार गुमदाराच्या नियंत्रणाखाली नसत न राहत वादशाहाच्या हाताखाली असत हे लक्षात ठेवले पाहिजे.

ठाणी व ठाणेदार

औरंगजेबाच्या लष्करी डाव पैचाती ३ महत्वाचे घटक म्हणजे ठाणी व ठाणेदार. एखादा प्रदेश ताब्यात आला की त्याच्या बदायस्तागाडी मोगल तथे ठाणी (मिळितरी पारट) कायम करीत ठाण्यात पडकी गडी अगण्यास नी दुरुस्त करीत, तमल्याग बाधून काडीत ठाणेदाराच्या दिमतीला पाच पन्नास स्वारापामुन पाचणे पर्यंतहि म्यार असू शकत. ठाण्यावर मराठ्यांचे हलके झाले तर वेळेवर मदत पाहिल्यापुढ्यामाडी वादशाही छाव- णीतून पथक जात अग पाचपत्तवीस मैलाच्या आत मोगल सरदारांचे तळ असत तेथत मदत पोहचि. कि सा मागलांचे फिस्त मनापती (गुप्तपत्राखाला मारखे) ठाणेदाराच्या मदतीला धावत जात जेथे मागल मराठा भयर्षीची शायस्ता कमी तेथे ठाणी अगदी कमी असत. उदाहरणार्थ हेदराबाद मुब्यात चार पाचक्यावर ठाणी नव्हती. त्याउलट कोल्हापूर, सांगली, सातारा, पुणे या भागात दर पाच दहा मैलावर तरी एखादे ठाणे असेच. अनेक ठाण्याचे ठाणेदार हे उच्च वर्गाचे दोन हजारो तीन हजारो मनमयदार असत. खाली काही ठाणी व त्याचे ठाणेदार यांची नावे दिली आहेत. यावरून मोगलाच्या संरक्षण यंत्रणेची कलना येईल

१. पुणे जिल्हा :

१) शिक्कापूर	:	ठाणेदार शानाजी
२) शिरवळ	:	संग्रामखान
३) इंदापूर	:	मुगलखान
४) बारामती	:	यासीनखान

- १) रायम निजामगव
२. मानरा :
- १) मराठ्यांसार : यामीनखान
- २) काही : नाहंगखान
- ३) म्हगवत : नागाजी माने, त्यापुढी रणदू नाखान
- ४) खटाव : रामचंद्र-ननर कुणराव
- ५) मसूर : मबाजी
- ६) कडाड : धोरीखान, काही दिवस जगदेव जाधव
- ७) दुधपाचगाव : पदाजी
- ८) औंध : खडोजी
- ९) अंबामायनी : एकोजी घोरपडे

३. सांगली जिल्हा :

- १) आटपाडी : नागाजी माने
- २) संख (जत) : अजी
- ३) कपळापूर (जत) : अमामुल्ला
- ४) मलाबाद (जत) : मुहंमद हुसेन
- ५) खानापूर : आबजी आठळराव
- ६) उम्बी (जत) : हिदायतुल्ला

४. कोल्हापूर :

- १) कोल्हापूर : बहिर्जी पांडरे
- २) कागल : पिराजी घाटगे

ही या काळजातील नांदीवरून घेतलेली काही नावे आहेत ठाणेदारचे जीवन म्हणजे मुळावरची पाळी असे मराठ्यांनी लढताना अनेक ठाणेदार मारले गेले

उदाहरणार्थ :—रामचंद्र खटावर, बागेवाडीचा ठाणेदार मुहंमद नबीर, अनेकजण पकडले गेले आणि खडणी भरून त्यांनी मृतका करून घेतली उदाहरणार्थ — काडाडचा धोरीखान, उडीचा गजपत कव् खानापूरचा आबजी आठळराव शिक्रापूरचा मानाजी इत्यादि.

मराठ्यांचे किल्ले घेण्यास निघेपर्यंत ओरंगजेबाचे मुक्काम, कागलाव १६८९ पर्यंत, विजापूर जिल्ह्यात १६९५ पर्यंत, नंतर ब्रह्मपुरी येथे

ओरंगजेबाचा प्रवास मार्ग (१६९९ पासून)

१६९९ व १७०० या दोन वर्षांत ओरंगजेबाने मानरा व परली हे किल्ले जिंकून घेतले. एक जानेवारी १७०१ रोजी तो पन्हाळमद घेण्यासाठी म्हणून मिरजेस पोहायला. या वरील दोन वर्षांतील त्याच्या हालचाली पुढे दिल्या आहेत. हस्तलिखितातील अनेक स्थळनामांचा वांध होत नाही. फारसी हस्तालिखितानुसार अनुस्वार न देणे, क व ग मध्ये भेद न करणे, गावाचे उच्चार आपल्या पद्धतीने करणे हे दोन असल्यामुळे

अंगारमहाला १२११ मध्ये १२१२ मध्ये मालव्या भाषांनी व्याख्यान व्याख्यान
माताया जनाया, जन-जोत, अथवा-अथवा अथवा १२१२ नागर माताया प्रतापप
परनाटप, माता-माता अथवा अथवा १२१२ वचना १२१२ अथवा १२१२ अथवा
निवर्ती नाटकी घटन ओर जेवना प्रताप माता १२१२ आठ १२१२ अथवा १२१२
करण्यास बाब आहे.

एकोणीस ऑक्टोबर १९९९ : ओरगजेव वृत्तापरीतन रचना, मंगळवदवात मुक्काम
बावीस ऑक्टोबर १९९९ : मंगळवदवात अथवा काम प्रवास, मंगळवर्तीन मुक्काम
चोवीस ऑक्टोबर १९९९ : अडीच कोस, उमरी येथे मुक्काम
पंचवीस ऑक्टोबर १९९९ : नहर (निवाणी) गावी मुक्काम
सव्वीस ऑक्टोबर १९९९ : मंगळवर्तीन काम प्रवास, कामारी (जव माताया गावली
जिल्हा) येथे मुक्काम

अठरावीस ऑक्टोबर १९९९ : माडेतीन काम वृत्तापरीत येथे मुक्काम
एकोणतीस ऑक्टोबर १९९९ : साडेतीन कोस, मंडेगिरी गावाजवळ
तीस ऑक्टोबर १९९९ : मंगळवर्तीन काम, मंगळवर्तीन जनागून बाग मैल, अथवा-
वाडची बाडी

एकवीस ऑक्टोबर १९९९ : साडेगाव काम अथवा वेळगाव (ज ११) जवळ नगरी (?)
दोन नोव्हेंबर १९९९ : अडीच कोस, गन्नापूर (?)
चार नोव्हेंबर १९९९ : मंगळवर्तीन काम, उगार (मिरजेच्या पृष्ठे)
पाच नोव्हेंबर : साडेतीन कोस, बसमड (म्हैसाळ ?)
सहा नोव्हेंबर : पावणेतीन काम मिरज, ओरगजेव मिरजेन एक आठ-
वडाभर होता

बारा नोव्हेंबर १९९९ : मिरजेतून पावणेदान काम, कृष्णापाठ, अकली
तेरा नोव्हेंबर १९९९ : पावणेतीन कामाचा प्रवास, मस्काम दिवस येथे
चौदा नोव्हेंबर १९९९ : गावेचार काम प्रवास आमनापूर येथे मुक्काम
(तामगाव तालुका)

सोळा नोव्हेंबर १९९९ : मंडोदगटच्या अडीचते एक कामावर मुक्काम, प्रवास
मंगळवर्तीन कामाचा

अठरा नोव्हेंबर १९९९ : मंडोदगडजवळ
एकोणीस नोव्हेंबर १९९९ : मंडोदगडतून मंगळवर्तीन कामाचा प्रवास, मुक्काम
येथे (शेणाली ?)

वीस नोव्हेंबर १९९९ : ओरगजेवाची वृत्तापरीत भेट, पावणेतीन काम प्रवास
करून मुक्कामावर राखल

बावीस नोव्हेंबर १९९९ : वसंतगडजवळ साडेतीन कामाचा प्रवास करून
मसूर जवळ मुक्काम

वहा

मोगल दरबारची बातमोपत्रे १८८५-१९९९

पञ्चवीम लोक्सेवर १६९९

दसतगड नजीक मुक्काम

सब्बीस नोव्हेंबर १९००.

बसतग ड काब्रीज

एकशतीस नाव्हेवर १५२०.

और गजेन्द्र वसतगङ्गा में दंतो

तीस नोव्हेंबर १९९९

पावणेनीत कोमाचा प्रवास, कृष्णेच्या काठावर मुक्ताम

दोन डिसेंबर १९११.

सर्वज्ञान कामाक्षी मञ्जल, वाग्गावला मुक्काम

रहिमतपूरच्या दक्षिणेस

धरि डिसेम्बर १६००,

वादशहा रहिमतपूरला भेटदेतो. तेथून दान काम प्रवास करून धामनेर येथे मुक्काम

पाच डिसेंबर १६९९

माडेनीन कामाचा प्रवास करून वादशहा माहलीत दाखल

नऊ दिसेचर १६९९

मन्वा कामाचा प्रवास करून औरंगजेब माता यापसार दाखल

नऊ डिसेंबर १९९९ पासून सत्तावीस एप्रिल १९०० पर्यंत ओगजेंदाची व्यावणी

सातान्याला हंती. मातारा जिकून घेतल्यानंतर (एकवीस एप्रिल) ती पगळीकडे रवाना झाली.

अठ्ठावीस एप्रिल १३००

: माता-प्याहून रवाना, सव्वा दोन कामाचा प्रवास, कृष्णवर
: मुक्काम

एकोणतीस अप्रिल १७००

पुढे रवाना अडीच काम व पधरा साखळी इतका प्रवास

तीस एप्रिल १३००

: अडीच कामाचा प्रवास, परकीच्या किल्ल्या ममोर लावणी

मात जून रोगी परळीचा किण्वा ओरगजेवाच्या ताब्यात आला. सतश जूनला तो परळीहून निघाला.

୧୭ ଜୁନ ୧୯୦୦

: पावणे दांत कोमाचा प्रयाम, माताभ्याजवळ

मधील काळातील १८ ते २५ जून पर्यंतच्या प्रवामाच्या नांदी नाहीत. या काळात औरंगजेब सातारच्या हत निघालेला दिसतो. ३० जुलैला तो कृष्णाकडे वळत आहे.

तीस जून १९००

कृष्णक्या काठावरून खाना, पावणे दात कोसाचा प्रवास,
सायगावाजवळ (रहमतपूरपाशी नहवी, (नहवी बुद्रुक?)
येथे मुक्काम

दीन जुलै १३००

: दीड कोमाची मजल, भाषणगडच्या वाटेवर मुक्काम

पाच जलै १३००

: सव्वा दांत कोसात्ता प्रवास भरणगडच्या वाटेवर

दहा जलै १७००

दोन कोम चार मावली प्रवाम, झूणगड पलीकडे गेवारी
(णेणवाडी, खटाव तालुका ?) ला मुक्काम

अकरा जुलै १९७७

पुढे प्रचाम, भूपणगड जवळ रमगाव (डमगाव, अलमगाव?) येथे मक्काम

बारा जुलै १९००

पुडील प्रवाम, एक काम अर्धागव इला नदी जवळ
असलेल्या अंवावाडी (आंनवडा?) येथे मक्काम

आवड्या येथे वादशाहीती तीस आगस्ट १७०० पर्यंत मुक्काम केला.

- एक सप्टेंबर १७०० : औरंगजेब भूषणगड जवळील हल्यांच्या काठावरून निघता, मल्वादान कामाचा प्रवास करून पाली (अनफाळ) येथे मुक्काम
- चार सप्टेंबर १७०० : मल्वादान कामाचा प्रवास करून औरंगजेब तळेढाण (खटाव तालुका, मातारा जिल्हा) येथे मुक्काम करता
- सात सप्टेंबर १७०० : कळेढाणहून रवाना, मल्वातीन कामाचा प्रवास करून (आटपाडी महाल मागली जिल्हा) इथे येथे दागळ
- दहा सप्टेंबर १७०० : झन्याहून रवाना, अडीच कामाचा प्रवास, आटपाडी (मागली जिल्हा) येथे दागळ
- बारा सप्टेंबर १७०० : आटपाडीहून रवाना, मल्वातीन कामाचा प्रवास, माण नदीच्या काठी खवासपूर (मागल्या तालुका, मल्वापूर जिल्हा) येथे मुक्काम

- बारा सप्टेंबर पासून पंधरा डिसेंबर १७०० पर्यंत औरंगजेबाचा मुक्काम खवास-पूरच्या हांता. तेथे एक आक्टोबर १७०० राजा माण नदीच्या खोऱ्याकडील पूर येऊन मांगल मेल्याची फार वाताहत झाली साळा डिसेंबर १७०० राजा औरंगजेब पन्हाळगड घेण्याच्या उद्देशाने खवासपूरहून निघाला त्याचा मिरजेपर्यंतचा प्रवास पुढीलप्रमाणे आहे.
- सोळा डिसेंबर १७०० : खवासपूरहून मल्वादान काम, माण नदीच्या काठी माहीवाडी (मांगेवाडी ?)
- अठरा डिसेंबर १७०० : माहीवाडीहून पावणेतीन काम, अवतार या गावी (?) मुक्काम
- वीस डिसेंबर १७०० : अवतारहून पावणेचार काम, माथ्या येथे (सोनद, मांगोला तालुका, सोलापूर जिल्हा)
- बावीस डिसेंबर १७०० : मानदहून मल्वादान काम, वारुगडी (वाळेखिडी, जत तालुका) येथे मुक्काम
- तेवीस डिसेंबर १७०० : दान काम, परतापूर (प्रतापपूर जत तालुका)
- चोवीस डिसेंबर १७०० : परतापूर (प्रतापपूर) पासून अडीच काम, मीजे तातार (?)
- पंचवीस डिसेंबर १७०० : तातारहून अडीच काम, मीजे नीकल्या (कावळे ? कवठे महाकाळजवळ)
- अठ्ठावीस डिसेंबर १७०० : कावळेहून पाच काम, मीजे खिलणा (?)
- एकोणतीस डिसेंबर १७०० : खिलण्याहून तीन काम, मकसूली (?)
- तीस डिसेंबर १७०० : मकसूलीहून पावणे चार काम, मीजे खानगाव (मालगाव मिरजेहून सहा मैल)
- एक जानेवारी १७०१ : मिरजेत मुक्काम

प्रभुत कावखडानील औरंगजेबाचा प्रभासाचा स्वळाचा तपशील पर दिवा आहे हा प्रभाव गंध्याचा माळपूर गावठा व मलतया या जिह्यातून थरठा आले. काही स्वळासबरी कागसीनील येथे दाख मंडे हिचा उत्तार निक्षतमंडे प्रभासाचा पायाळा हाच यांमळे प्रत्यक्ष पाहणा रस्त विराज स्वळावळून नगराणे उरत रुग्ळ

औरंगजेबाचे अधिकारी

या दान वर्गाच्या काळखडानील औरंगजेबाचे या माहितीनील अधिकारी पाहणे तर १६८१ मध्ये औरंगजेब दीक्षणेन उत्तरात त्यावळी त्याच्या नेतृत्वासाठी काम करणारा अधिकारी किवा विजापूर व गावळसाडा हा गावठा जालपावत त्याच्या येऊन मिळालेले अधिकारी या पैकी बरच जण मृत अगर निवृत्त झालेले दिसतात औरंगजेबाचा दूधभाऊ व मूके काळन. दीक्षणाचा मुभेदार बहादूरखान हा १६९७ मध्ये धारळा. त्याचा मुलगा टिमंतखान हा मलाजी धारपडे याच्या हातून १६९६ मध्ये मारला गेला औरंगजेबाच्या मावस बहिणाचा मुलगा बक्षी रस्त्याखान हा १६९० च्या सुमारास मलंगली येथे मरण पावला.

रणमस्तखान पक्षी उर्फ बहादूरखान हा बर्फिगखंड्याच्या बडवान ठार झाला (१६९०) विजापूर कलाकवा फौजदार मयाद कामिम हा मलाजीचा वेढा नाव असलेला मरण पावला. सभाजीराजाना धरणाचा गेव निजाम उर्फ मुहंमदखान हा १६९७च्या सुमारास मरण पावला. त्याचा आदिद चीनकुलीजखान (निजामू मुलाचा आज्ञा) हा गावळकोट्याच्या वेढ्यात घाला गमून ठार झाला अशी (१६८१मध्ये कोकणात उत्तरणा) हा विजापूरच्या वेढ्याच्या वेळी मरण पावला. शिवाजी महाराजांचा निवृत्तगणाने लढणारा दिलखान हा १६८२ मध्ये मरण पावला. व हा उना मुभेदार रस्त्याखान (याने शिवाजी महाराजा विरुद्ध लढा दिला होता) हा १६८५मध्ये मरण पावला.

पर कदा काही ठळक व्यक्तींची नावे दिली आहेत. काही अधिकाऱ १६९९ पूर्वी दीक्षणेन उत्तर भारतात बंदखान आले उदाहरणार्थ राजारामाचा पादशाय करणारा मयाद अहमदखा (मयपदबधूचा बाप) हा नांदेडच्या मुभेदारोपखान बंदखान अजनीर गुलावर गेव बहादूरखानाची मुळे उत्तर भारतात मुभेदारीची काम करीत होती. खद्द औरंगजेबाच्या कुटुंबाची व काही राजगुज उत्तर भारतात परतले हान

औरंगजेबाचे कुटुंबीय व आप्त

बर्फिगखंडून(गहाजहानखंडून) औरंगजेबाचे आप्त असे काणी शिल्लक राहिले नव्हते. गट गटाने आपले सर्व भाऊ व पुत्रगे यात. निकाल लावडा होता. खद्द औरंगजेब व नि हो भाऊ दाग, गुजा व मुराद हे मारले गेले होते. दागचा धाकटा मुलगा निशिहर गुसी याचा औरंगजेबाची मुलगी खर्खुनामा ही दिली होती दुसरी मुलगी मिहर्नामा ही मुरादबखशाच्या मुलांना दिली होती औरंगजेबाचे दाखी जाबई दिल्लीतच राहिले औरंगजेबाने त्यांना फाणतीच कामगिरी सांगितली नाही औरंगजेबाची

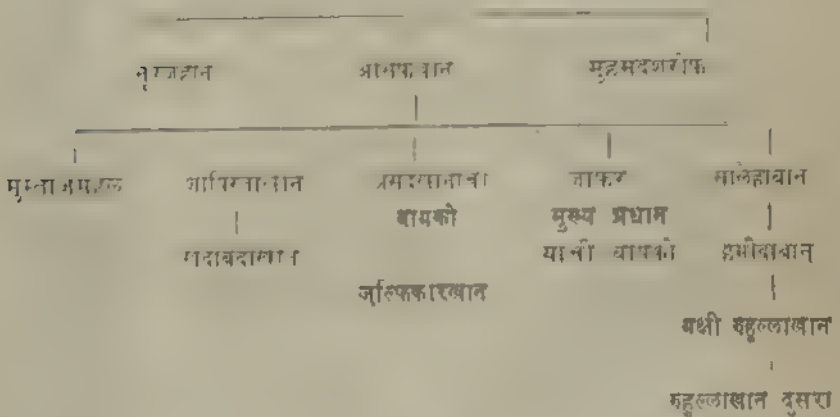
गया मूर्तया वदप्रिया ही तरण इतर श्रीरमिता मरु हो इतरा म आा जेवागमा हा रिज्जोम नजर दिसत होता रिज्जो जीवराज हा गया निखरी मणी जेवागमा (जीवराजान) ही मात जेवराजान आरंभजया इतरा जीवराज हा जीवराजया गया अत पुत्रावा मरण इतरा निखरी

आईकडून

ओरंगजेवान जिणे ताचे आईक दक्षिणेला माटूम हा तर दिवला न मरुतर जागळत रिज्जो वरंगजेवाची वायका दिवल्यान दिव्य माटूम

ओरंगजेवाच्या आईची वजावट पुढीलप्रमाणे आहे --

गयागवेग (जहांगीरचा मुख्यप्रधान)

ओरंगजेवाची मुले

ओरंगजेव १६८० मध्ये दक्षिण उत्तरा त्यावेळी त्याच्या माहिजान त्याच्या निखरी मळे हात मअज्जम हा पुढे गहा जाय वहादुरगहा या नावाने मादोवर आवा)याने १६८३ मध्ये दक्षिण कोकणाल त्याची कर्जा मअज्जमचा मलगा मरुज्जो (२ पुढे गहा-दारगहा या नावाने १७१२ मध्ये मादोवर आवा)हा फलान्मअज्जम वहाजत हजर-होता (१६९३-९४).

ओरंगजेवाचा दुसरा मुलगा अज्जम हा विनापरक्या वहाचा हजर हाता निगरा मअज्जम नामाक्ष हा जिजोच्या वहाता हजर हाता (१६९३ - ९३)

१. १ मला वराल् पाल्मथीव क हा वहा जाले ओरंगजेवाना माटा मलगा गहाजादा मअज्जम आणि त्याची मुद यांनी मे १६९० मध्ये माळे हद्दे देऊन उत्तर भारतात पाठविण्यात आले.

१६९० मध्ये दक्षिणेन ओरंगजेवाजवळ त्याची पुढील मुले व नानवडे हांनी

- (१) औरंगजेबाचा तिसरा मुलगा कामबक्ष निजोहून फजीत होऊन परत आल्यावर तो औरंगजेबाबरोबर छावणीत राहिल प्रत्यक्ष मोहिमेत त्याने भाग घेतला नाही
- (२) औरंगजेबाचा बख्शोर मुलगा अख्तर हा उराणात होता त्याचा मुलगा बख्श अख्तर हा छावणीत होता त्याच्या कडकटि काणतीच कामगिरी घेण्यात आली नाही
- (३) शहाजादा आजम हा दोरजवळ पड्याव उर्फ बहादुरगड येथे छावणी ठरून होता. त्याची दोन मुले.
- (४) बालाजाह व (५) आली तबा ही त्याच्या बरोबर होती आजम हा आपल्या मुलामहित माता याच्या वेढ्यात हरार होता.
- (६) आजमचा तडफदार मुलगा शहाजादा बेदारबग्न हा पन्हाळगडच्या परिमरात छावणी घालून होता. राजारामाची बहाडची माहीम हाणून पाडण्यात याने मोठी कामगिरी बजावली.
- (७) औरंगजेबाचा मुख्य प्रधान असदखान हा औरंगजेबाच्या मावशीचा तबरा तो १७०७ पर्यंत औरंगजेबाबरोबर दक्षिणेन होता
- (८) असदखानाचा मुलगा म्हणजे औरंगजेबाचा मावसभाऊ जुल्फिकारखान, औरंगजेबाचा हा यशस्वी सेनापती.
- (९) औरंगजेबाच्या दुसऱ्या मावशीचा तबरा म्हणजे भात्री मुख्यप्रधान जाफरखान. हा नात्याने असदखानाचा मामा लग्न होता याच जाफरखानाचा पुतण्या म्हणजे असदखानाचा मामेभाऊ बहंगमदखान हा या कालखंडात औरंगजेबाचा बक्षी म्हणून काम करित होता.
- (१०) मुस्ताजमहलची बक्षीग मालेहाबान् हमीदाबान् ही तिची मुलगी म्हणजे औरंगजेबाची मावसबक्षीग. तिचा मुलगा कहेलाबान् हा औरंगजेबाचा बक्षी. ता गळगळी (विजापूर जिल्हा) येथे १६९२ मध्ये वागण्यावर त्याचा मुलगा म्हणजे दुसरा (मीर मुहमद हमन खानाबादखान) हा या कालखंडात (१६९९ - १७००) औरंगजेबाचा खानमामान (पुरवठा मंत्री) व नंतर बक्षी होता
- (११) मुहंगदखान व त्याचा मुलगा आकबत मुहमद मजाबदारखान यांचे घराणे परछा, उद्गौर, कंधार इत्यादींच्या किल्ल्यांदरीवर व मुम्बे नांदेडच्या मुम्बेदारीवर काम करित होते ते उराणी घराणे म्हणजे मुस्ताजमहलचे आजोळ होय गियामुद्दीन अली आमदखान, निजामुद्दीनखान, हसामुद्दीनखान, नेमतुल्ला मुहंगदखान व आकबत मुहमद मजाबदारखान अशी ही बघावळ आहे गियामुद्दीन अली आमदखान याची मुलगी म्हणजे मुस्ताजमहलची आई.
- (१२) मुस्ताजमहलचे सन्ध्या भाऊ जायिस्तखान हा इतिहासात प्रसिद्ध आहे या कालखंडात त्याचा मुलगा (औरंगजेबाचा मामेभाऊ) खुदाबदाखान हा प्रथम छावणीत व नंतर नांदेड बौदरचा मुम्बेदार म्हणून काम करित होता.
- (१३) मुस्ताजमहलच्या दोन चुलत बहिणी त्या पैकी नीरमबान् ही गहनबागखानाची

वायको. निचीच मळगी दिव्हरमवान् (हिची कवर म्हणजे धिवीचा मळवरा श्रीर-
गावाद) ही ओरगजेबाची वायको दुसरी नूतन वर्गीण म्हणजे नोरगवान् णहा-
नवाजवानप्रमाणे ही पण मन्मदारात मन्मदारा सा दुगणवर्गीण मन्मदारा
दिली हाती. हिची मन्म म्हणजे दिव्हरमवान् मावसभाऊ. पैसा पर मावसभाऊ
बहादर हिा जार्नमसगवान हा मुले हैदरावादचा मुंबेदार राजा

(१८) दिव्हरमवान् ना मन्मभाऊ मन्मजममान (मृग १६४८) याचा मन्म जार्नमवान
(णहाजाद जार्नमचा मामेभाऊ) हा णेवणपंत श्रीरगजेबाच्या लावणान राजा

(१९) दिव्हरमवान् ना दुसरा मावसभाऊ दाराखान याचा मुलगा म्हणजे श्रीरगजेबाच्या
तोफखान्याचा प्रमुख तर्गधयतवान हा हाय गाताच्याच्या बहुरान त्याने
उत्कृष्ट कामगिरी बजावली.

(१६) दिव्हरमवान् ची मावसबहीण मन्मदारात हिचा मुलगा मन्मदारात हा श्रीरग-
जेबाच्या जवळ निर्गनगळचा हवावर अगून त्याने मन्मदाराच्या लष्करी कामगिरी
बजावल्या. याचे नाव वातमीपवान् अनेक बळा येत

ओरगजेबाच्या जवळच्या किवा दूरच्या अशा काही नातेवाइकांची नावे वर दिली
आहेत. मागळ माझ्याची तात्त्विक बंडक लष्करी हाती मन्मदारा म्हणजे मागळ
माझ्याच्या प्रमुख अधिकारी वर्ग या नोकरणाहीचो उभारणो लष्करी मन्मदारा हाही
हाती मन्मदारात लष्करी व मुत्की अगा भेद तसे दहाचा मन्मदारा म्हणजे जवळ
लागेले तेव्हा दहा घाटेदार आणून यातरी बजावणांरा असा अर्थ होई व त्या हिणेवाते
त्याला पगार अगर तितक्या उताऱ्याची जमीन अगर गावे दिली जात दहा पासून गात,
हजारा पयंतचे मन्मदारा असत मन्मदीचे दोन भाग असत एक म्हणजे जात (प्रतिष्ठे-
माडी) व दुसरे म्हणजे स्वार (सरजाम) लष्करी चाकरीमाडी

पण हिणेवाप्रमाणे काशीहि स्वार बालगोन तम आणि तशी अपक्षाहि तम अशा
हिणेवान स्वरा पगार निश्चिन काग्यामाडी ठरविलेल्या फार्य याचे आठ प्रत्यक्षात
मान हजारी मन्मदारा याजपाशी स्वतःचे हजार वाराणे स्वार असले तर फार माने
असे मन्मजत असत.

ओरगजेबाचे ह अधिकारी कागत्याहि कामावर असोत, सनापती फौजदार घाणेदार,
निःलेशार, बशी, वाकनीम, मुंबेदार त कागत्याहि कामावर असले तरी, त्यांना कागती
ना आणिता मन्मद असे. एक हजार किवा त्याहून अधिक मन्मद मन्मदल्याता अमीर
म्हणत ओरगजेबाचे स्वतःचे मैत्र्य (मराठेगाहीतील हुजराती प्रमाणे) थोडे अस पण
पयक बजावणांर अनेक मन्मदारा अधिकारी त्याच्या छावणीत असत किन्त्याहिद
माझा ओरगजेबाचे उघडलो तव्हा त्याने अनेक अधिकारी वाना पयके घेऊन छावणीत
वेण्याची आज्ञा केली.

या बालवडातील वातमीपवान् असल्याला ओरगजेबाच्या छावणीतील अनेक
अधिकाऱ्याची नावे आढळतात. बशी मुर्गलसवान, बहरामदखान, महुल्दखान मन्मद-

खात, मुहमद अमर खान, इनादगु हा यांमोय मरम्, यात्याचा अखदवान औरंगजेबाना त्रिश्वासू अधिकारी हमादू नित्कान, इनादीन न त जाय याचा आढळत

जा पारखान, गाजिउद्दीन फाराजाय(तावा निज मुल्काचा बाप) मरम् हीन चीन अखदवान(मर्जी निजामु मरम्) पहाजदा वेडाखून ८ सेनापता त्रिपुलन फिल्ल मरम् याचा पाठसंग करोत हा या या सैन्यात मरम् इनादगुच; पयले अमर अशा सैन्यावर औरंगजेबान निययण पुढील प्रकारचे असे -

सेनापतींचा सैन्यातील बंदी वाचनीय, तात्याच्याने जहागिरी इत्यादीच्या नेमणाका, बंदया बंदया बंदनफर्मा ही बंदनता करीत ताचे प्रकार निर्ननगळवा मनापतीच्या हातायाची नेमक्या मन्मबदान या (अर्वाका यांच्या) वाचनीत हा त्यामळे आपल्या ज्ञानासाठी त्रिपुली पयले अर्वाण वाचन जहागिरी कळीट बंदन गाऊ शकतात असे सेनापतींना वाटे.

पुढारी माहीन करावी असे ठरवे, मग ती माहीन छावणीच्या बाहेर जाऊन रणद, लाऊडागा, वरून आगण्यामाठी असा अरर मराठ्याची लढण्यामाठी असा, पयकाची जुळव जुळव राण काण मरदार माहि मरर राहावन, मुकदरान किती म्वाय राहातील इत्यादि गोष्टीची पाहणी होई मग बंदी स्वागता, मरदारचा तपणील वाशय ममार देवीत, या तपणिलाला तूमार म्हणत. त्याच्या माहिमराठी जाणाच्या सैन्यावरवर बक्षी व थाकनीस असत.

औरंगजेबाचे अधिकारी

दक्षिणील माहिमेतील सूत्रे १६८१ पासून १७०७ पर्यंत औरंगजेब हा स्वतः चालवीत होता या युद्धाचा मरमेतापती ताचे त्यामळे त्याच्या सेनापतींना स्वतः माहिमा काढून, धारणे आखून, युद्धे करून, अगर राजकारणे खेळून स्वतःची कनेवगारी दाखविण्यास वाव नव्हता तरी पण त्यातल्या त्यात बरेच अधिकार गाजविणारे सेनापती म्हणजे बदार-यून, जहागिराखान व गाजिउद्दीन फाराजजय(निजामुल्काचा बाप) ८ दिशतात त्याच्या त्या गावात, कर्नाटकान दाऊदखान पत्री व कोकणान मानकखान यांची नावे घ्यावी लागतील.

मध्य आशियातून आले यांना तुर्क अगर तुराणी म्हणत औरंगजेब हा तुरे हाता तुर्क, तुराणी सौवातान व अधिकाऱ्यांना गाजिउद्दीन फाराजजय यांना आश्रय अग राखण ना स्वतः मध्य आशियातील दुखात गेलेत आता यांना औरंगजेबाच्या सैन्यातील अनेक तुर्क, तुराणी पडील राळीत माठमाठया रथावर पाडाखळ निज मुल्कात, बाजागाव देवगवाणा लढागाय पवजवान, पहावना पुढे मुभेराय आलेला अदभममद दिलेरअग, बहादरशहाचा मरय प्रधान मुनीमखान, निजामुल्काच्या बापाचा चुलत भाऊ व मुहमद-शहाचा मुला प्रधान मुहमद अमीन इत्यादि लढान माठे मरदार मानाच्याला बंद-शहाच्या छावणात आल्याला आढळवान

औरंगजेबाच्या अधिकाऱ्यांपैकी दुसरा गट म्हणजे ईराणकडीलाचा हिवा इराणी

महकांन म्हीकारलेया तुकीचा हाथ औरगजेवाचे नातेबाईक व मातबर सरदार या गटातील हाते मुख्य प्रधान अमदखान, त्याचा मुलगा जुल्फिकारखान, कटुल्काखान, बक्षी बहरामखान वक्षी मरान्निखान, जानमिपारखान, तर्फियनखान, मनलबखान, मुदाबखान, मरबल-
खान, इत्यादी मंडळी या गटा पैकी होती. तुकीच्या मानाने या गटाचे वजन औरगजेवाप्री
काह्याम अधिक हात असे म्हणावे लागेल पण औरगजेवामागे कुणाचेच काही पाऊल
नव्हते हे लक्षात घ्यावे लागेल.

या काळखंडाने गट म्हणण्या इतके पाठणाचे बळ नव्हते. पुढे प्रगिद्धीम आलेला
शकूनखान पक्षी याचे नाव मात्र जुल्फिकारखानाचा तडफदार नावच म्हणून गाजू लागले
होते.

जुन्या बिजापूर व गावळकाडा या राज्यातील काही सरदार मातबर हुद्यावर
होते. वज्हादवा मुबेदार अलीमदानखान, आर्याचा मुबेदार अकरखान, शेख निजाम
यांची मंडळीने आलम, मुनवरखान इत्यादि. मातबरचे नवाब दिलखान इत्यादींची नावे
आपल्याच्या आकळताने पण औरगजेवाबरोबर त्यांचे वजन विशेष होते असे दिसत नाही.

रजपूत

१६९९ व १७०० या काळखंडाने औरगजेवाच्या छावणीत फारच थोडे रजपूत
सरदार आकळताने अबर (जयपुर)चा राजा विश्वनाथ हा पेशावर बळक यासह
त्याचा मुलगा जयसिंग (मवाई जयसिंग) हा १७०० मध्ये बारा वर्षांचा होता त्याच्या
आपली पथक घेऊन दक्षिणेक येण्याची आज्ञा झाली होती जयपुरशी लढा चालू असे
त्यामळे तिवडन रजपूत मैत्रिक मिळणे शक्य नव्हते पण बिकानेरचा राजा गरुडसिंग
आणि त्याचा भाऊ मुजानसिंग हा औरगजेवाबरोबर हाते उदयपूरच्या राण्याची काही
पथक पराक्रमाने दक्षिणेतील मार्गमन गामील होती उदयपूर पराण्यातील राजपुत्र
नाम हा माणलच्या नासरीत होता तो वारल्यानंतर त्याचे भाऊ व मुले ही औरग-
जेवाची चाकरी बजावीत होती.

तात्याना राजा रामसिंग हाहा हा जं फारखानापाशा तेनात अगत त्याने उदयपूर
रामसिंगी बजाविली. वृद्धखंडातील दोन राजे, दलियाचा रावदखन वृद्धा व जोछ्याचा
अकलसिंग हा माणलबरोबर हात राव दखन वृद्धा हा जुल्फिकारखानापाशी तेनात
होता तर अवधुसिंग हा औरगजेवाच्या छावणीत होता पण एसाचा रजपूत सरदारका
खान हा माहीम वल्ल आपली कलेबगारी दाखवण्याची संधी मिळाली नाही. दलियाचा
राव दखन वृद्धा व कोट राचा रामसिंग हाहा यांनी जुल्फिकारखानाच्या हाताखाली
रामसिंगाकडे अवधुसिंग राजा अवधुसिंग हा वेदारवस्त या जहाजासोबत अंगर खट
वाडणहाच्या आखान असे. बिकानेरचा राजा मुजानसिंग हाहा वाडणहाच्या छावणीत
होता.

या काळखंडातील नावे घेण्यामागे राजते हे रजपूतांच्या वावरीत औरगजेवाला
मो. द. वा. प्र. २.

विशेष आस्था होती असे दिसत नाही. उलटच नव्हे तर त्याची मने राखण्याचा त्याने विशेष प्रयत्न केला असेही दिसत नाही. उलट त्याची मने दखावली गेली तरी विशेष विषयधार नाही असे त्याला वास्तव असावे या कालखंडातील पुढील उदाहरण पार बोलके आहे :-

माळव्यातील रजपूत सरदार गोपाळमिश्र ब्रह्मचर याचे घराणे माळव्याच्या रावत गावजिणे, माळव्यातील रामपूर येथे त्याची जहागीर होती मराठांना प्रताप याचा विश्वासू सरदार दुर्गासिंह याचे हे घराणे गोपाळमिश्र याचा ब्राह्मण असतो हा माळव्याच्या लढाईत मराठ्यांनी लढत असताना इ. स. १६७७ मध्ये मारवाडच्या गोपाळमिश्र हा वेदाराबख्ताच्या सैन्यात नोकरी बजावीत होता त्याचा माठा मुदगा रतनमिश्र हा माळव्यात आपल्या बापाच्या जहागिरीचे काम बघत होता. तिकडेच त्याने बापाकडे सत्ताभाषी स्वयंभू पाळविणे बंद केले गोपाळमिश्र याची फार आढाताण हाऊ त्याची आपल्या आपल्या जहागिरीवर जाऊ येण्याची परवानगी मिळावी अशी त्याने विनंती केली ती रावत-रण्यात आली आपले म्हणणे मांडावे म्हणून गोपाळमिश्र बादशाही लावणीत आला. वेदाराबखताची परवानगी घेतल्याशिवाय का आला म्हणून बादशाहा त्याच्यावर रागावला.

या मुमाराग रतनमिश्र हा माळव्याच्या गुमेदारापणी गेल्या आणि मगलमान जाल्या (नऊ एप्रिल १७००) औरंगजेबाने त्याला इस्लामधर्मात ही पदवी देऊन त्याच्या बापाची जहागीर त्याच्या नावावर करून टाकली ज्या घाईने रतनमिश्र उर्फ इस्लामखानाचे कोतवाल राण्यात आले ती पाहता औरंगजेबाच्या सत्तावृत्तीचा अंदाज येणे कठीण नाही. गोपाळमिश्र याची स्थिति केविलवाणी झाली आपली जहागीर परत घेण्यासाठी गोपाळमिश्र उत्तरेकडे निघाला तर तो माण्डोल तेथे त्याला पकडावे असा ठार माराचे अशी आज्ञा औरंगजेबाने केली पुढे औरंगजेबाच्या मृत्यूनंतर रतनमिश्र हा आपल्या बापाशी लढत असताना ठार झाला आणि गोपाळमिश्राने आपली जहागीर परत मिळविली.

रजपूतांच्या भावनाकडे दुर्लक्ष केल्या तरी बालण्यासारखे आहे असे औरंगजेबाच्या वाटून असावे काही किल्लेदार या व कर्जत ठाणेदार या माथ काही रजपूतांना दख्खान आलेल्या दिसतात पुढच्या किल्लेदार खानचंद बुंदेल, काहगडचा किल्लेदार अहमद, मुभासडचा किल्लेदार सेनापत, रावगडचा किल्लेदार जितमिश्र मातासाचा किल्लेदार मन्सूराल राठाड परळोचा किल्लेदार रावतमल झाला, दोरचा ठाणेदार मानमिश्र (राठाड) असे काही रजपूत अधिकारी आपल्याला आढळतात पण प्रताप मुरग (गुमेदार, नाजिम मुवा) असा जितमिश्राने मुरग (कोरदार) याच्या यादीत रजपूत आढळत नाहीत औरंगजेबाचे मराठे सरदार

औरंगजेबाच्या एकूण मन्सबदारांपैकी एक हजारवरचे मराठे मन्सबदार असे थोडे होते १६८० पर्यंत एकूण ४८६ मन्सबदारांत मराठे हे अवघे पंचवीस होते यात प्रमुख म्हणजे मभाजीराजे व बघवळजी, परसोजी इत्यादि भोसले मडळी, शिंदेगडची जाधव मडळी, माहूरचे उदाराम, गाडे, खडगळे इत्यादि सरदार होते. १६८० नंतर औरंगजेब

[illegible]

करी मराठवाणी मन्मथीमाठी विजे पदवीन मुण्यामाठी प्रमाण केले प्रमाणय
गजगच्या मुनाली केलेतुन मुण्यामाठी प्रमाण केले (नरा ज १७००) माथळानील
दममय मनाला अं दीनमदवान यादा मनाला माथळ्या मणत तीन हजार
मन्मथ मिनाल (नवाय फेब्रुवारी १७००) वीरवा दममय वननामाठी मणतमान सावरा
दिवना वीन ज १७००) वीन प्रमाण मनाली (मनाली) उप जेय नेमनाम (चादा
दिनवर १७०१) व मुयाली मिनाल फेब्रुवारी १७०२) माथ्या वावरीन
घट्टा अण मणत मंडी पण अणी उदाहरणे अगरी श्री, हाताच्या वादावर माथ्या
हवी जाहेल दममयच्या वादमीय शयनन मनाल मणती वरीन माणसे कावून अण
मन्मथच्या माथळ्या वननाल दिवनाल ही प्रमाण दवाच्या मणसे माठी अमावीय व रचित
प्रमाणी अणमयफरीची शिक्षा चुरा विण्यामाठी प्रमाण जाल अणमाथळ्या मुण्याचा प्रमय
कारकून मिहिरचंद पाचावर मणकारन हागा मणानेदणे निघाले, मा वीन पड्या शिक्षा
टाळण्यामाठी ना मुणमान जाला. वादमहानी याची स्वत कळमा पडवून मुणमान केला
आणि त्याचे नाथ शेय मिहिरचंद ठेवले त्याच्यावरने मणकारी दणें तर माफ करण्यात

आलेच उलट त्याला वक्षीम देण्यात येऊन नागल्या आगेवर त्याला धडती देण्यात आली यावरून औरंगजेबाच्या मनावत्तीवर उत्कृष्ट प्रकाश पडला. धर्मातर घडवून आणण्याची तो संधी सोडीत नसे पण तीही एका मर्यादित मराठ्याशी निकाला लढा जाल अमतांना धर्मप्रसाशाचा आपला छंद फार महत्त्व पडेल याची त्याला जाणीव असावी.

रजपूत बाय किवा मराठे मराठे बाय त्यांच्याकडे स्वतंत्र मोहीम देण्यात प्रयत्नच नव्हता. मराठे मराठ्यांना गाजि उद्दीन फीरोजजंग, चीनकुली जंगल, शहाजादा बेदारबख्त, जुल्फिकारखान यांच्यापशी अमर बादशाही छावणीत तैनात करण्यात येई. तेथे त्यांना देण्यात आलेली कामगिरी ते कमी अधिक प्रमाणात बजावीत नागोजी माने, जगदे-वराव जाधव, कान्हाजी शिर्के व बहिर्जी पाडवे ही नावे अनेक वेळा बातमीपत्रातून आढळतात.

मागलांचे मराठे किल्लेदार फार थोडे पण टाण्याच्या संरक्षणाचे काम करणारे अनेक अधिकारी मराठे दिमतात मराठवर रामचंद्र, ममूरवर मबाजी, बुधपाचगाववर पदाजी, कागलवर पिराजी, खानापूरवर आवजी आढळतात, म्हसळवर नागोजी माने, खेड कडूमवर निजामराव, शिवापूरवर माणकाजी, कान्हापूरवर बहिर्जी पाडवे अशी नावे आपल्याला आढळतात मराठ्यांच्या हत्त्यापासून आपल्या टाण्याचे संरक्षण करताना त्यांची पुरेवाट होई.

औरंगजेबाच्या हालचाली

मराठ्यांचे किल्ले घेण्याच्या उद्देशाने औरंगजेब शस्त्रपुरीतून बाहेर पडला. तो मातारच्या काटेवर अमतांना बऱ्हाडच्या मोहिमेवर जाण्याच्या उद्देशाने राजाराम बाहेर पडला. याशी जवळ शहाजादा बेदारबख्त याने त्याला अर्डावले. घनघोर लढाई होऊन (माठा नांदेवर १६९९) राजारामाला विजयलक्ष्मीकडे परत यावे लागले.

मराठ्यांचे डावपेच

औरंगजेबाच्या हालचाली व तात दिसायला मराठ्यांनी पुढीलप्रमाणे आपल्या हालचाली ठरविल्या :-

- (१) औरंगजेबाच्या छावणीभोवती सतत घिरतया घालीत राहणे संधी मिळाल्यास छावणीवर हल्ले करणे, रसद तोडणे, रसद आणण्यास निवाऱ्या पथकावर हल्ले करणे.
- (२) औरंगजेबाच्या किल्ले घेणे जिनके अवघड व दिरंगाईचे करून घेईल गिनने करणे किंवा जिनका लढाविला येईल तत्का लढाई घेणे.
- (३) मागल मेनापतींना गाठीवर घेऊन शस्त्रां मेल पायफांटी हरण्यास लावणे.
- (४) दक्षिणेन सर्वत्र संचार करून मागलांची ठाणीं मारणे. मागल प्रदेश उध्वस्त करणे, अधिकाऱ्यांना कैद करून भस्म करणी घेऊन सोडून देणे, शिकारकाणी बांधाई सोळा करणे आणि मागल प्रदेशात जागाजाग स्वतःच्या छावण्या घालणे.
- (५) बऱ्हाडातून पुढे सरकून मागल्यात व पर्याप्त विनायावस्थे उत्तरकडे सरकून गुजरातेत जाण्याचा प्रयत्न करणे.

(२) नागपुरचे गाव गाजे, दंडवडातील बंडे व कर्नाटकातील गुजरा विजापुर भागातील बंडे अशांनीच मरदार घान मरदार मिळविणे

मराठ्यांचे नेते

या युद्धाचे नेतृत्व ताराबाईकडे होत निळा मन्नामसुद्धत दशाच्या रागावप्रत असाय, परमरागायन प्रतिनिधि व जकाराजी मरदार २ दिमतात त्याची नाय अनेकवळा वातमीपत्रांतून आली आहेत.

युद्धाचा मरगनापनी असायन घनाजी गाधर हो हाता. या काळवडात (१८९९ - १९००) त्याने उत्तुंग कामगिरी वजायला त्याने जिल्ह्यावरखानाचा हजार दीड हजार सैन्य पायगिटा करून मराराष्ट्रभर फिरविले ब्रह्मपुत्रच्या मागळ तळावर पुन्हा पुन्हा हल्ले करून त्याने अशी मोठी दहजन निर्माण केली की ओरजेच्या शेवटी आपली बायका व मुलगा घना सुरक्षिततगाठा मणून विजापुर जिल्ह्यावर घातले आणि शेवटी त्यांना सोडविले. पेरगावच्या छावणीत आणून देला जायत.

घनाजी जायबने मानारच्या मरग घाण्यावर पुन्हा पुन्हा हल्ले चालविले माध्या दहा वाजता व मरगारा आगण्याच्या जालगवाळा मरकम पयके दारावर रजे मरदारांना लावलीसह पाठसाय त्या छावणीत आणि मर दाराच्या निवामरवाला भावणी मरत मरग व पदारे घनाजी दाराच्या तराठी पायगी घनाजी जमनाला मरगर कमा मरग घना याची हल्ले मरगाराचा या दान त्याच्या काळवडातील त्याच्या पयही हालचाली पुढे दिल्या आहेत.

घनाजी जाधवाच्या हालचाली

गाव गा	१८९९	पनवीस हजार सैन्यामार्गेत वीवर प्रांतात
पान जन	१८९९	ब्रह्मपुत्रासमोर अकरा कामावर
अनगर जन	१८९९	भानाजी, मरगवडा ताळ्या) जवळ लढाई घनाजी माना- न्याकडे
पनवीस कामावर	१८९९	घनाजी जाधव मानान्यात
मोठी मानावर	१८९९	मरगवडामुन (वाणी जवळ) दान कामावर घनाजी वणटा- जादा वेदारबस्त यांची लढाई
अठरा दिमेवर	१८९९	घनाजी ब्रह्मपुत्र मावली, पतप्रधान अस त्याने याच्या वरगावर- लढाई
एकवीस दिमेवर	१८९९	घनाजी जाधव दहा हजार सैन्यामार्गेत कट्टाडजवळ
दोवीस दिमेवर	१८९९	हमीदूनखानाशी युद्ध
पय जानेवारी	१९००	जिल्ह्यावरखान घनाजीच्या पाठलागावर
अकरा जानेवारी	१९००	घनाजी जाधव, हगमनगाव, राणाजी धारगडे, पधरा हजार सैन्यामार्गेत रहमतपूर जवळ, जिल्ह्यावरखानाशी लढाई
तेवीस जानेवारी	१९००	घनाजी खानापुरा ठाण्यावर हल्ला करतो

पंचवीस जानेवारी १७७७

परदा नाकारून उदरसाधक येथे वसविल्यावर हजेरा, जिल्हाकार-
खाना बगेवर लढाई

द्वारा फेब्रुवारी १७७७

गुजराती जिल्हा फीराजावाद येथे हुं ककावनाजी लढाई

मनावीस मे १७७७

मनाजी पन्हाळगडाचे

पान जुलै १७७७

मनाजी विनाळगडाचे

मनरा नाव्हेंबर १७७७

मनाजी रेभुणीवाळ, चौथ्यांची वसुली

अठरावीस डिसेंबर १७७७

मनाजी ब्रह्मपुरीजवळ

वर्षा अखेर १७७७

मनाजी मिरजेजवळ, शहरासाठी लावणीवर हजेराची तयारी

या काळात मनाजींच्या हाताखाली पूर्ण मंगराट्टांनी व नारेड जिह्मशापासून पुण्यापर्यंत चालू झाल्या. इतर मराठे मराठाना कृष्णा भागंत (पवार) (१७७७ मध्ये याने नमदा अलाउली), राणोजी घारपडे, बहिर्जी घारपडे, हणमतराव निवाळकर, दादा मल्हार, कृष्णा मल्हार, परमाजी भोमले, शहाजी निवाळकर, खडोजी दाभाडे, मकाजी पाटुर इत्यादी नांव आपल्याकडे आहळल्यात.

मराठ्यांच्या हालचालींचा परिणाम

मराठ्यांचे झिल्ले आपण असावधीत सर करू अशी ओरंगजेबाची गमजून असावी. पण रमर नाटून, लावणीवर हजेरे करून, झिल्ले लढवून मराठ्यांनी वादगडाचे येत हाणून पाडले. मराठ्यांचे भावारा, परली, पन्हाळगड, विनाळगड, मिहमन, राजगड व तारणा हे झिल्ले घेण्यात १६९९-१७०४ अशी पाच वर्षे गेली या अखेरीत मराठे गुजरात व माळवा या प्रांतात घुमते दक्षिण मल्याळम यांनी जागोजागी लावणा पातळ्या, लवणी व चौथडे वसूल करून स मुखात होती. मारण, मागनाचा राज्ययत्ना यांनी खिलखिली करून सोडली.

ब्रह्मपुरीला नवीने येऊन ओरंगजेब मराठ्यांचे झिल्ले घेण्यास जरी निवाळा तरी त्याची लावणी म्हणजे मराठा सैन्याची आणि माहिमेश्वर दत्त दत्त अमळेडा लावणी लढू ती ओरंगजेबाचा मराठा राज्यकारभार लावणीतून चाले. वादगडा राज न्यायदानाचे काम करी, प्रकरणे निराळान काढी माग्या हिदयानाशील सुभदार, फौजदार, मरदार उत्पादीच्या बंदल्या, बंद्या, जिंदा येनापिना वादग, परराष्ट्रांनी राजांमध्ये ज्यादी मंगली लावणी [नारायणाची, ओरंगजेबाचे प्रमुख अधिकाारी ब्रह्म] (आजच्या परिभाषेत मरक्षण गयी), खानसामान (पुर्वदा मजी शिवाण (महमुद मजी) मरर (न्याय सान्याना प्रमुख) हे सर्व वादगानी लावणीत असत लावणीत लढवय्ये कमी व इतर माणमेच फार अशा प्रकारे अस विनाळगडा मोगलांना वेढा पडला आहे. झिल्लामोवती घालण्यात येणारे मार्चे शहाजादा आज्ञा नोफसान्याना प्रमुख तर्कियतयान, खानसामा म्हणल्यात उत्पादीमध्ये वादग देण्यात आले आहेत. वादगदा मधनमधन माळ्यांना भेट देत आहेत मरदारजी गल्यामगळत करीत आहेत वेढ्यासाठी लावणारे सामान गोळा करीत आहेत आणि तरीही रोजचे न्यायदानाचे काम चाललेच आहे असे हे

दुसऱ्या आंशे, जिन्हाच्या पाठ्यासाठी वसुन राज्यकारभार चलावयाचा तर किन्हे लवकर जातो तसे येणार ' वसुनच्या समोर वसुन 'समाप्ती आणवने जमेन वेळ असत तर वसुन मराठ्यांना कधीतरी मिळाली असती नाच ?

मामळदख्खरची खातमोगवे म्हणजे आज तांदूळची गलेर (शामनपणे अगर राजाने म्हणतात) अशा स्वस्थानी जातो कुठे पंजाबच्या मुंबेदाराच्या बदलीची नाद आहे तर कुठे बरदानच्या अलेखच्या शिक्षा जातो तिचा उदर आहे मराठ्यांशी संबंधित अशा खातमोगाचा खातमो निवडाव्या लागतात पण मामळाचा उदात्त दर्शकाने चाचू अगत्यामळे अशा खातमोगा सध्याने विपुल आहेत इराच्या खातमोगा अधिकाऱ्यांचे खातमो मामळ मराठ्यांच्या हातातली, मराठ्यांचे ठाण्यावरील हल्ले त्यांचे प्राक्पाटीच्या यत्नांचे नव, असे तपासले किती म्हणत मामाच या मुद्दाचे परिणाम बंदेखब्त माळवा, राजस्थान इत्यादी प्रांतात हि जाणवू लागले त्यामुळे निवडील खातमोगांचे अनुयायी यावे लागले.

मोगलांचे हाल

या माझीगाचा तपशील पाहिला तर मोगलांना मनायबळ कमी पडू लागले हात की पाय असे वाटू लागत मानान्याळा औरंगजेबाच्या छावणीत लागू पाऊण लाख माणसं तरी असतील पण किन्हेयाभावतीच्या माळ्यांतून पंधरा ते बीस हजार माणसंच गवारी असावात असे वाटते विजापूर व हैद्राबाद या मुंब्यांच्या रक्षणासाठी असल्यासाठी पाच पाच हजार सैन्यही नाही अशी तशील मुंबेदार तक्रार करताना समद आणण्यासाठी अगर मराठ्यांना पाठलाग करण्यासाठी पयस तयार करून पाठवावी लागत आल्याना मान्यांतून हल्ले समदेसाठी पाठवावे लागू ठाणी व किन्हे यांच्या मरझानत माळवाचे वरचे सैन्य वाढले गेले असावे शहाजाद वेदारखन् हा तक्रारदार मेतापती, पण पुर्वी आपल्यापाशा चाखीस हजर सैन्य हात, आता माझ्या तेंनातीनील अधिका यांना बदल्यामुळे ते नारा हजारावर आहे आहे, अशी तक्रार करता परगळीच्या वेदमानतर औरंगजेबाने शहाजाद आजम यांना उत्तरकडे जाण्यास निराप दिला त्याच्यावरवर दणान आहे सैन्य, आता याची पयस व माळवात यत्न त्यांना मिळणारे अधिकाऱ्या यांची पयस जमेस धरतही एकानाम हजार स्वागवे भरले हे लक्षात ठेवण्यासाठी आहे जिन्हाच्या फौजदाराच्या (जिन्हाधिकारी) पाणी एक हजार स्वार तेंनात म्हणजे शिस्त जातो दहा महिन्यां १६९९ च्या नवंबरून दीरच्या फौजदारापाशी आठजोर्णी स्वार हात असे दिवने फौजदाराच्या लढाईत (मे १७००) इतिहासकार भीमसेन मोगला हा हजार हाता तो म्हणता : 'मराठ्यांचे सैन्य पयसीस हजारापेक्षा कमी नव्हते. मामळस सैन्य तीन हजारापेक्षा अधिक नव्हते.'

वादशाही ठावणातून समदेसाठी अगर यत्नासाठी सैन्ये पाठविण्यात येत त्यातील स्वाराची संख्या पाच महा हजाराच्यावर खचितच असे त्याची काही उदाहरणे पुढे दिली आहेत. ती १६९९ व १७०० या काळखडातील आहेत.

महा जून १६९९	:	नरत्रियतखानाबराबर चार हजार दानशे स्वार, जेन भागान मगठबाबर घालून जाण्यासाठी
सहा जून १६९९	:	छावणीभोवती गस्त घालण्यासाठी हमीदुद्दीनखानाबराबर दोन हजार पाचशे स्वार.
सोळा जुलै १६९९	:	नादेश वीडचा मुभेदार अलीमर्दानखान याचे पत्र 'गतिमाचे गीन्य माठे आहे. पारिपत्याचा प्रयत्न करीत आहे.'
सहा नोव्हेंबर १६९९	:	रहुल्लाखान मातारच्या दिशेने. छावणीतील त्याच्याबराबरचे गीन्य सात हजार नऊशे स्वार
तीस नोव्हेंबर १६९९	:	१०८९ स्वार घेऊन मुहंमद काजिम हा रहुल्लाखानाकड जाऊन मिळतो.
चार डिसेंबर १६९९	:	वमनगडच्या बंड्यान नरत्रियतखानाबराबर दान हजार चारशे स्वार नोकल्यान्यान दान हजार प्यादे भरती करण्याची आज्ञा.
चवदा डिसेंबर १६९९	:	उफलापूरच्या ठागंदाराची अग्नीचक्षे स्वार व नारणे प्यादे याची मागणी
सव्वीस डिसेंबर १६९९	:	रहुल्लाखान पानशे स्वार भरती करता
एक फेब्रुवारी १७००	:	ब्रह्मपुत्रीस जाण्यासाठी फतेहल्लाखानाबराबर पाच हजार पाचशे ऐंशी स्वार.
बहा फेब्रुवारी १७००	:	दान हजार बुइले व पाच हजार पायदळ याच्या भरतीन प्रयत्न.
चार मार्च १७००	:	हमीदुद्दीनखान कही आणण्यासाठी खानाबरोबर सहा हजार स्वार.
सेरा मार्च १७००	:	मानाग मोर्च्याबरोबर हल्ल्यासाठी फतेहल्लाखानाबराबर दोन हजार सातशे स्वार.
एकवीस मार्च १७००	:	कोन्हापूरच्या शण्याच्या मदनीसाठी पान हजार दानशे स्वार.
चवदा एप्रिल १७००	:	मातारच्या शिऱ्याना गुरुग उडाला (माकी मुर्तदखान हा त्यावेळी तथे हजर. त्याच्या मने मांगलाची दान हजार माणसे ठार).
सोळा मे १७००	:	खंडोजी (दाभाडे) याच्या राठवलाबराबर मोगलांचे दान हजार नऊशे स्वार.
एकतीस मे १७००	:	वेदारब्रह्मापाशी पूर्वी चौवीस हजार स्वार आता चवदा हजार.
बारा जुलै १७००	:	शहाजादा आजमबरोबर एकाशीस हजार चारशे स्वार
सतरा जुलै १७००	:	कही आणण्यासाठी बहगमंदखानाबराबर सात हजार

एकाणीस स्वार, मुहामदे अमीनानाचरावर पाच हजार
एकोणचाळीस स्वार.

- दोन अगस्त १७०० : हणमतराय(निवाळार)च्या मान हजारच्या मैद्याच्या
प्रतिकारासाठी मागवान दोन हजार स्वार म्हेदागना
पुढीलप्रमाणे गंतिक पाठावण्यांना आज्ञा पावले दोन
हजार, गुजरात, अवमीर, माळवा, आघा, त्या हर, इटावा,
प्रत्यक्षात हजार गंतिक, अवध पाचणे गंतिक वशी
रुद्र-दाण्यात पांच स्वतः स्वार अरबे मानणे
एकाणीस अगस्त १७०० : मराठे मायनी(खंडाव नाळवा) येथे वादशाही छावणी-
जवळ. त्याच्यावर चालून बाणसाठी रुद्र-दाण्यानाचरावर
नऊ हजार स्वार, पाचण पायदळ व शस्त्र बकदारा
पाच डिसेंबर १७०० : जीन-नुझमा वादशाहीचे भेटून परत ब्रह्मपुराणा, बराबर
चार हजारचे सरक्षक पथक
अकरा डिसेंबर १७०० : मराठेवेडा भागात मराठे. पारिष यासाठी १६०० स्वार,
महाणे पायदळ, पाच रत्नेले, दहा गुतरनाळ

रुद्र वादशाहीच्या छावणीतून या काळखंडात, येठवेळी हिंमि मैया रमेशाची अजर
नव्हण्यासाठी म्हणून बाहेर पडून अग, पाचवून वादशाही छावणीत एक लाखाच्यावर
माणग अगली तरी स्वार, पायदळ, गाढवात, बकदारा इत्यादी मिळून तीसरी चाळीस
हजारपेठेन अधिा असलीले अस वास्त नाही. बाकीची माणसं मुक्ता नोकर, त्यांच्या
नाकरग्यां व्यापारी, बाजारातील माणसं अशी बाजारवणग्यांची दिमतान. श्रीगजेबाची
छावणी म्हणजे नुमती एका सेनापतीची युद्धाची तयारी अगळेही छावणी नव्हती.
ती राज्यानीन हाता राज्याने सर्वे स्थाने प्रमुख छावणीत असत. दप्तरखाना असे, महामंद,
मरदान, ग्याय उतामे, सनदा, परगण्याशी पयव्यवहार, गाढवाच्या भेटी माणसं राज्यास
आवण्यात असलेले सर्व व्यवहार छावणीतून चालत. स्वतः वादशाही कचेरीत बसून
प्रकरणे निवाळान काटी छावणीचा घेर पाच मान कामाचा अस छावणीत निर्गनिगळे
अधिकाग सरदार, त्याच्या कचे-या, त्याची पयक गंतिक जिपायाची वायवामुद्, नाकर-
नाकर, धाव्याना बाजार (यांना शहागज म्हणत) इत्यादीची गर्दी असे हली, घाडे, गाढया
नाफा इत्यादी कारखाने छावणीत असत. छावणाचा मुख्य व्यवस्थापकाला 'कातवाल'
म्हणत धाव्यानाचरच्या व्यवस्थापकाला 'तारा' म्हणत

छावणीच्या मर्यादध वादशाहीची कचेरी व निवासरथान अस. याला दीलतवाना
म्हणत निवामस्थानात दिवाणे आम, दिवाणे खाम, अंत पुर इत्यादी असत निवामस्थानाचा
घेर निदान एक कामाचा असे. त्याच्या भावती लाकडी फळ्याने कपोट अस या फळ्याचा
रंग गुळ्यालाचा असल्यामुळे वादशाहीच्या निवामस्थानाला 'गुळालवार' म्हणू लागले
छावणीचे मराठ्यांच्या ह्यायापामून रक्षण कण्यासाठी छावणीच्या भावती मातीच्या

भिनी उभ्या करीत अगर ते नच जमई नर काटेरी कपण पाळोत

बादशहात स्वतः सैन्य असे वाटे असे पण जे काही पान मात हजार स्वार्शपाई अगतील त्यांना काम चौकीने स्वार म्हणत. बादशहाच्या निवासस्थानाबाबती चार पाच हजार स्वारावा पहारा असे पहाण्याचे काम प्रतिष्ठित उमरावाकडे पाळी पाळीने देण्यात येई.

अंतबारामधील नारीचे स्वरूप या काव्यदातील (१६९९-१७००) मोगल मराठा संघर्षातील महत्त्वाच्या घटना म्हणजे किल्ले घेण्यासाठी बादशहाचे प्रयाण, राजारामाची फमलेली वस्त्राची मारीम, मातारा व पन्हाळा या किल्ल्याचे वेढे घेताजी जाधव आदि सरदारांचे बादशहाला छावण्यावर धाडणी होऊ, राजारामाचा मृत्यु, मुक्ता उद्भूत दान हजार माणस मृत्युमुखी पडल्यामुळे मोगल सैन्यात उदात्तेला हाहाकार, मातारा ते भूपणगड पर्यंत पावसापाण्याने व मराठ्यांच्या आक्रमणांनी झालेले मोगलांचे हाल, एक आंबडावर १७०० च्या माण नदीतील पुरमाळे झालेली मोगल छावणीची वानाहत या हात.

रांजचे अवघार लिहून आल्यावर ते बादशहाना दाखविण्याचा शिरस्ता असल्यामुळे, अवघार लिहिण्याच्या फार जपून लिहावे लागे काही दर्घटनाचा उल्लेख जवळ जवळ टाळणान आला आहे. उदाहरणार्थ, खवासपूर येथे माण नदीला पूर येऊन मोगल छावणीचा वानाहत झाली तिचा उल्लेख काही गाथीचा उल्लेख अगदी संक्षेपपूर्ण करण्यात आला आहे काही वेळा बादशहानी कुणाची कानउघाडणी केली अगर कृपाशी गुप्त खलबते केली तर, 'बीजे इशाद फर्मदद काही गाथी माहितल्या' असे मोक्षम शब्द वापरले आहेत. ब्रह्मपरीक्षेत निघण्यापूर्वी बादशहाना रात्री दिवस अवघार लिहिण्यावरच बंदी घातली होती. वानम्या फुटू नयेत म्हणून ही काळजी घेण्यात आली होती.

मुसल्या अवघारावरून प्रत्यक्षात काय घडले याचा अंदाज बांधणे अशक्य नसले तरी अवघड झाले अगत मुद्देकाने याच काळात बादशहाच्या निवड अमलन्या मडली-पैकी काहीनी पुढे आपले अनुभव लिहून काढले. त्यावेळी औरंगजेब जिवंत नव्हता. यामळे बरीच लेखकांच्या लिहिण्यात एक प्रकारचा मावळेपणा आला आहे आणि काही गदिर घटनावर चांगला प्रकाश पडतो.

मासिर आलमगीरी

'मासिर आलमगीरी' म्हणजे औरंगजेबाचे कर्तृत्व औरंगजेबाचे चरित्र या ग्रंथाचा लेखक माथी मुस्तदयान हा औरंगजेबाच्या निकट छावणीत असून दक्षिणच्या माहिमत सतत बादशहाच्या जवळ होता. मातारा परली पन्हाळगड, विणळगड इत्यादीच्या माहिमत त्याने छावणीतील इतर माणसाप्रमाणेच हाल मोसले औरंगजेबाच्या मृत्यूनंतर एकदात सर्वांच्या आत माकी मुस्तदयानाने औरंगजेबचरित्र लिहून मरविळे. या ग्रंथाचे इंग्रजी, उर्दू व मराठी अनुवाद प्रसिद्ध झाले आहेत. (मी केलेला अनुवाद मराठे व औरंगजेब. प्रवाजन जगनराज प्रकाशन ४२९ र्जनिवार पेठ, पुणे २.)

कुठे असतारा घडीत अतिमाध्य भाषा आणि इडे माफी मुन्नेदस्यानच्या प्रथमाला मागले दुर्दैवाची वधने पकडान उदाहरण पहा. माता माऊन वध्यात सलग उडून नट मागला तर हायकोटा त्यावर मुन्नेदस्यान म्हणता.

'माफी वेळाला कि यांनी दे मरादे त्या जागी जाऊ आणि बदली सातन पाळघाता वषार हाय. हायले मागदाचा दमदमा मातून पडला हाता त्याच्या तर्फा ठिगईराणी पडला हात्या माग. सैनिकांनी उदरपातने मागले दिव हाय. मराठ्यांनी उदरपातने असो. ये काण यास. माच येथन नथपर्यंत व्यासच हात. बदलीक्यानी रातोच्या ठीकी कुणादा न हटत माल्यांना आगी. शत्रू या ही राग मा. रागी मात दिवस मागवी जळत हाती त्या मयकर जाग्याला विजय शकल उलक पाणी नये काऊत मिळणार. विद्यायात मागवलेदे मगले दिव आणि ज्यांना हाडण्यास अवधी मिळाला नाही अंग हाही मुमडमान हो मगले उलत व्यास जाले धन्य आस. या विश्वरूप अतिमुक्ताची.'

परळीच्या वध्याच्या वेळी पाऊस मागता पडत होता मुन्नेदस्यान म्हणता. पण पाऊस धोता पडत होता आणि लफ्फरात धाव्याचा व ताच्याची कमाळीची टचार्ड हाती. त्या मयकर पोरय्यानीबहुल मी वय आणि सगळी. पोरय्यानीच्या चित्रणाची मुक्ती कपना पळी तरी मादया प्रतिभेला सगळ्या पकडम आडन जाता. साले मय राधास्वम वषत हात अनायाच्या नेयझून अश्वनी अश्वड भार त्यागास नगा रात्रदिवस पाऊस पडत होता.

परळी घेतल्यानंतर ओरंगजेब वधून भयणगडदे (मराठ-तात्या) जाण्यास विधावता. माफी मुन्नेदस्यान म्हणता. प्रसारास खडतर वळत म्हणून राण्याची त्याच्यात (मायद पोलेन) नावद राहिल नवही पण बादगहास त्याच्या हाताची हाळजी नट बादगहाने हाळजी घेतली नवही तर त्या मयकर प्रदेशा जाणून मनागही जिवंत बाहर पडत येता.

रातामपूर येथील दुर्घटनेबद्दल मुन्नेदस्यान म्हणता. 'आस गाह निझेत हावे. एकापही व्याता जग आली ना काय, वहाउत पाण्याना पुर आला आस मागणे ही पाण्याना उल्लास हा वामारवी दिव् लामडी नव. सगळ्यापाण्याला बुडवू घेतले अमरय माणन आणि वनावर पाण्यात बुडत मलो अजून राव जि उक राहिली अमनी आणि पुर दिवमाच्या नार पाच घट पणयंत चाल राहोडा असता तर एक मनुष्यही जिवंत राहिली नवता. जे राहिले हा जाणनी जगा कुडे सापडत काडे पाहू त्यामले ना याच्या नितामरग्यानाना पनाव दागेना आपल्या मात्मनेवर पाणी मारत न घेत ओरडत सर्व दिशांनी धावू लागले.'

अशी रमंत जाण्याला अक्बारांमध्ये आदळणार नाहीत

मातास मिळत आणत हा हा म्हणता फेर अशी बादगहाची समजा हाती रातासमच्या मुगले तर हा टोमरित झाडा वारा माव रोजी नारावरते नात हायले देऊत हाकण्याच्या अदीवर नटजाड व्हावी अशी उच्छा रागविकी हाता. नीत काड-टण्याचही हेतु असावा. आपल्या दावही मुक्ताना मात हातारी भन्मव राजा या पदव्या, दरबारात हजेरीची माफी व दक्षिणच्या मुग्याची देवमुर्ती अशा तिच्या वाही अदी

होव्या. परंतु औरंगजेबाने या अदी धुड्यावून त्याच्या त्याने एकच उत्तर दिले 'हमाकिला वदहद . सर्वच्या सर्व दिले दिले पाहिलेजेल.'

मागल्याच्या दृष्टीने ही एक कार मोठी धाडसूक होती. ताराबाईच्या अदी मनापासून कोळ्या नव्हत्या असे जरी मानले तरी औरंगजेबाने अदी मान्य करून मराठ्यांचे राजकारण उघडे करावयास हवे होते. बरे, तह व्हावा असे ताराबाईच्या खरच वाटत होते तर त्या मान्य केल्याने मराठ्यांचा फूट पडण्याची शक्यता होती. तिचा औरंगजेबाने उपयोग करून घेतल्या नाही याचा कारण त्याची अदृष्टादृष्ट आणि अहंकार मराठ्यांचा वध लष्करी दृष्टीने मांडविता येणार नाही, तो राजकीय दृष्टीनेच गाडवावा लागेल हे त्याला शेतपर्म्यत उमगले नाही.

पण माताच्याच चवदा एप्रिल (१७००) मध्ये उडून मागल्याकडील दान हजार मागणे डार झाली औरंगजेब हादरला. जहाजादा आम्रम व म्हल्यावान यांनी मागण्या करून किल्ले मिळवून दिले. न अर्थातच औरंगजेबाच्या मागण्यावरून, पण असा निर्णय वादग्रहाम व भीषणाच वाटेने म्हणून अखबारामध्ये औरंगजेबाच्या अर्गावलेला उल्लेख गाळण्यात आला आहे. **मारिं आलमगिरी** मध्ये राजसमच्या सल्लामसल्ल्याने मागणी घटत असा उल्लेख आहे. मराठ्यांची धाडी वरत कागदपत्रे जी मिळतात नीतून न उजोड्या वाडण्याचा उल्लेख पुढीलप्रमाणे आहे:—

(**रिकॉर्ड ऑफ दि शिवाजी पीरियड** मगादक, सरकारा इतराच्याच मजालात, मुंबई, पान १९. परमुरामराच बादशेराच पाठगडर याचा पत्र खरश एप्रिल १७००). 'इवाडील वर्तमान तर औरंगजेबाने अदी पावेदा सातारे याम जी उल्लेख करावयाचा तो केला परंतु मातीच न मान्य या करिता हाली मश प्रसगाच राजकारण दावणे म्हणवून राहिल्यापानास हुकुम करून त्याचे तर्फे राजश्री विठोजी पाटील आमच भेटीस पाठविले. पातणहाचा आदर दर्सात आम्ही राजश्री अताजी आपदेव याम पातणहान भेटीस पाठविले आहेत. त्याची भेटी हाऊन पुढे जो प्रसग हाऊन गेले तो तुम्हास लिहून पाठवून देऊ.'

अहकामे आलमगिरी

हमीदुदीनखान हा औरंगजेबाचा विश्वासू कारभारी. तोही जेव्हापरत औरंगजेबावर शेर होता. औरंगजेबाच्या मृत्यूनंतर त्याने औरंगजेबासवधीच्या काही आठवणी लिहून काढल्या आहेत. **ऑनिक्रॅडेट ऑफ ऑरंगजेब** या नावाने यदुनाथ सरकार यांनी त्या ग्रंथाचे भाषांतर केले आहे. अखबारीमध्येच ज्या घटनांचा उल्लेख मागस आला आहे त्यांपैकी काही घटनांवर नरी आठवणीमुळे अगमगीत प्रकाश पडता. माताच्या काही युद्ध कंदी पकडले. त्याचा मारावे असा निर्णय काजीनी दिला तो निर्णय अमलात आणला गेला. इनकाच उल्लेख अखबारा मध्ये आहे आता त्यावेळी छायणीत हजर असलेला हमीमुद्दीन वरील घटने सवधी काय म्हणतो पहा. 'काजी मुहमद अकराम याने वादग्रहाम असा सल्ला दिला की कुराणाच्या कायद्याप्रमाणे हिंदू कंधानी मुसलमानी

धर्म स्वीकाराव्याम त्यांना मागून दण्ड्याम तरकत नाही मुगलमान बंयाता तीन वर्षांची सजा देण्यात यावी.

या आज्ञेच्या कामदानावर वादण्ड्याने लिहिले. राजाने दिवलेला हा निर्णय दुसऱ्यामी अखतार धर्मशास्त्राच्या हूनफी परंपरेला अनुसरून आठ पण दुसऱ्यामी व्यवहार धर्मशास्त्रात नार परंपरा (हनुफी, शाफी, मलिकी, हबाली) या शास्त्राच्या महत्त्वाच्या मानल्या जातात. राज्यावरचा आगमना न्याय सेंट हाणार नाही हे दशात घेऊन निर्णय या 'ज्ञाने वाजीती आपले दुसर मत पुढी उपमाणे दिव ते असे 'फतवाई आल्मभारी (समस्या, म्हणजे पुढीचे निर्णय परत करून व संपादून औरंगजेबाच्या आज्ञेने तयार व रुढा प्रस)च्या आधारावर असे मत आहे की लोकांना जरब बसावी म्हणून हिंदू आणि मुसलमान अशा दोन्ही कैद्यांना बंध करण्यात यावा.'

बरील निर्णयाची अमलबजावणी करण्यात आली आणि गुवागतापूर्वी कैद्यांची दाही वादण्ड्यामार्फत ओणण्यात आली पण अखतार मध्ये हा तरणील आढळत नाही. हमीदुद्दीनने हा प्रकार ओणव्या राजधानी पाहिल्या. त्यान दिवलेली बरील आठवण अंधात मानली पाहिले या प्रकरणावरून औरंगजेबाच्या मनावृत्तीवर जा प्रमाण पडता त्यावर वगळे भाव्य करण्याची आवश्यकता नाही.

भीमसेन सक्सेना

भीमसेन सक्सेना हा प्रथम मागलाच्या चारहीत होता. नंतर तो दानयाचा राजा राव दत्तान शुद्धा याचा वित्तीय म्हणून काम करू लागला राव दत्तान हा जिल्हा कारखान्याच्या सैन्यातील अधिकारी. भीमसेनच्या आत्मचरित्रात (तारंगे विलकुआ, याच त्याजी व मराठी अनुवाद प्रसिद्ध झाले आहेत) मागळ मराठे सधर्मीनील अनेक घटनांची वर्णने आली आहेत जिल्हाकारखान्याने धनाजी जाधवाचा पाठलाग करण्यात महाराष्ट्रात दोन हजार कामाची पायापट्टी केली या माहितीने भीमसेन हजर होता. वादशाही छावणीतील लिप्येक वेळा जात येत असे. त्याच्या आत्मचरित्रावरून मागळ मराठे याच्या हात-नाहीवर वराच प्रकाश पडता काही उदाहरणे पहा भीमसेन म्हणतो.

धनाजी वगरी वस्त्रहारी जवळ धाड्या आक्रमणे केली जिल्हाकारखाने हा ताबडतोब पोहोचला नमता तर त्यांनी खूपच भुभाकळ उडविल्या असता पण त्याच दिवशी जिल्हाकारखाने वस्त्रहारीला पोहोचल्यासळे मराठे निकडून निघून गेले.'

वादशाही छावणीतील मराठ्यांच्या धमाक्याबद्दल तो लिहितो

'मराठे परत फिरले आणि वादशाही छावणी जवळ घेऊन ठेवले त्यांनी छावणीच्या गज भागात घुमणूक घाल्या. त्यांचा प्रतिकार करण्यास पुरेशी तुकडी वाटेर पडली नाही पण वादण्ड्याच्या भाग्यात जवळचा मांड लोका असत आठ म्हणून मराठे पडून गेले.

मगळ उमर्याच्या मनावृत्तीवर प्रकाश पडणारी ही घटना पहा.

'बसतगदाजवळ मराठे रात्री आणि मोगळ फौजनी निजाराची लढाई झाली. (दहा जानेवारी १७००) मागळाना जय मिळाला. बक्षी बहामदखान (जिल्हाकारखान्याचा बाप व पंतप्रधान असल्यात याचा मामेभाऊ) आणि इतर मागळ सरदार हे युद्ध संपल्यावर हजर

आले बहरामदखानाने अफगाणराज्यातून विजयी केली की. हा विजय भी (बहरामदखान) मिळविण्या आठ असे आपण बादशहाला कळवा त्याने म्हणजे अफगाणराज्यात उदारपणे तबल केले. बहरामदखानाने आपण ही लढाई जिंकली असे बादशहाला सांगितले. बादशहाने त्याच्यावर आणि त्याच्या महला यावर आपची मंगल केली.

मराठ्यांच्या धाकपटीच्या युद्धाचा परिणाम (उ. म. १७००) म्हणून भीमनत लिहिता 'मोगल सैन्यातील घोडी अगदी गळून गेली होती त्यांच्या अगान बाळगान माम-ध्यांच राहिले नव्हते पुरेले स्वार पायउतार होऊन चाल लागले. युद्धस्थान पावसाळ्याला मृशान आली भयंकर पावसामुळे घाटी, जनावर नष्ट झाले. त्या रातीला सामानमुमान वाहणाऱ्या जनावरांचे हाल तर विचार नसा. शस्त्रांच्या पिढाडीच्या सैन्याला चालण्याशिवाय राहो काम नव्हते. या सततच्या चालण्यामुळे त्या रातीला हानी लागू लागले. या माहितीत माझे (प्रथम मीमन) पण घाटे आणि उर निरामी झाले.'

मराठ्यांचा माळव्यात प्रवेश

अखेवारा मध्ये या घटनेचा उल्लेख नाही बादशहा सातारच्या वेढ्यात आणि मराठे माळव्यात (१६९९-१७००). मोगलांच्या भविष्यवाच्या इंगीने ही भयंकर घटना होती. भीमनतने ही घटना नमूद केली तसली तर आपल्याला तिचा पत्ताच लागला नमता. तो म्हणतो :

याच मुबारक (१६९९-१७००) कृष्ण सावत हा मराठा मखार पयरा हजार स्वारांतिणी नमंदा पार झाला. त्याने धामूती (मध्य प्रदेशातील गामर या गावाच्या उत्तरेस) या गावाजवळच्या प्रदेशात धामधम उडविली. त्यानंतर तो परत फिरला मुसलमान मुत्तानाच्या काठापासून आज्ञावर मराठे कथाच नमंदा पार झाले नव्हत.

खाफीखान

आग्रेनेने माताच्याला वेढा घातला त्यावेळी खाफीखान हा आपला मित्र व मोगल अधिकारी मुरादखान याच्याबरोबर गजरातेत राहण्याला अन्नाचा त्यामुळे या राजकुल-संबंधीची खाफीखानाच्या प्रवाताळ बरीच माहिती उत्तर प्रवाहून घेतलेली दिमने. जानेवारी १७०० मध्ये मुरादखान हा मिर्जेदा पहात यानंतर खाफीखानाच्या स्की-हनीतील उराच मजदूर मुरादखानाच्या अनुमदावर आघाराने लढाऊला.

अखबारात

पण घटना, खाली या मजरीची माहिती अखबारामध्ये येत ती भीमनत याच, ईश्वरदास नागर याच किंवा त्यांच्यातून याच यांच्या माताने अफिम समजला लागेल याची दान उदाहरणे देतो. कंधार (नांदेड जिल्हा)चा किल्लेदार शम्सुद्दीन अहमद हा मानारच्या वेढ्यात मारला गेला असे भीमनत लिहितो पण अखबारामुन असे दिमने की, शम्सुद्दीन अहमद हा नेवास जानेवारी १७००च्या मिर्जेच्या लढाईत मारला गेला. सातारच्या वेढ्यात नव्हे.

ईश्वरदास नागरने सातारा व परळीचे विजय म्हणजे गाजिउद्दीन फिरोजजंग

यांच्या तन्त्रेदगारीची फळे म्हणून मानित केले आहे. साम्यविक पाहता याचि-
तरीन फीराजजग (मावी निजाम मन्सब) हा व्यावटी व हातात आट पाहतील
(भावी निजाम मन्सब) याचे सातारच्या तेंपान भाग घेत रा नाही, पण ना परळीच्या घड्यात
हजर राहता अन् येरममज हजर राणामाठी सातारा व परळी येथील वेदधाम हजर असे या
सातार व्हान माडघा मागः अर्थी सातारा नावे घेणे शो वाक्ये राणार नाही

सातारच्या वेदयात

साताराचा आजम, वंशी मुखलिसान, तमीरदीनखान, तरबियतखान, पत्ताग-
यात मुनीमखान, कट्टाखान, मन्सूरखान यांसारखे फळे (अन्ध), मतलबखान, इत्यादि.

परळीच्या वेदयात

शहाजादा आजम चौइकलीजखान (मावी निजाम मन्सब), फतहू-
राजा अन्ध रांग मन्सूरखान, वीकानेरना राजा गुजानीम, पत्ताग्याचा मन्सब फकी-
रखो, कट्टाखान, मतलबखान, बहरामदखान, मुखलिसखान शहाजादा बादागार, शमशेर-
वेंग, मुनीमखान, तरबियतखान.

आता अखबारा मध्य नकीच्या यातल्या आल्या नाहीत असे नाही. रामचंद्र
पताग्या वध नाराबाईचा मुलगा शिवाजी याचा मृत्यू अशा यातल्या उघड उघड
रेशना दिलेल्या आख्यावर आधारल्या आहेत. साताराचा निस्संदेह मन्सब शहाज
याचा मन्सब बंदरा असा खल्लस त्याच्या गजनीमुळे झालेला दिगता. पण अशी
उदाहरणे घाली आहेत. अखबारामुळे मराठ्यांच्या इतिहासाच्या माध्यान, तराश-
च्या तुडीने नागजीन भर पडली परळी आहे माग्याच्या हातनालीचे वारीपमारीक.
ताराण्ड अखबारा मध्य दिलेले असताना मुळे विजीवाभून नमंदपयत आणि तेंपारा
पागून पश्चिम किना पापपंत मुबार तीन दोन चौरम मॅलाच्या प्रदशान वाळलेल्या
त्या पाळ्याच्या भूमणक्रीची कलाता येऊ लागते. माग्याने तडफदार मरशार शहाजादा
वेदारखान मुक्ता रावान याचिउडीनवाय फीराजजग चौइकलीजखान (भावी निजाम-
मन्सब), दाऊदखान पत्री, रावड्यात बंदरा रांगीम हाडा, फतहजी शिफ, नागाजी
मान मानवरखान, अदनामिश याची नाव आपल्यादा जणा ममजान नशी मराठ्याच्या
ता हणार नाराबाई रामचंद्रपत, परजरापत शमराजी नाराबाई अनीन आप्त
हममतराव नेमाजी गिद, खानजी दाबाडे, परमाजी वातडे, शहाजी नियादाल राडा
मन्हाड, राणाजी पागडे, वीहर्जा त्रिखाव पापपे असादीनी नाव हा जाणवता
अखबारावरून समजतान.

औरंगजेब

प्रसून काळराणीः अखबारात १६८२ त १६९६ मध्य पाहता १६९९ त
१७०० मध्य मध्य आहेत. केवळ यावरूनच औरंगजेबाचे स्वाभावियेण दिले तर ते
निव्व अपुणे ठरणारा ममज आहे. पण या दोन वर्षांनी घटनावरून त्याच्या स्वाभाव्या
याबाबतून अंदाज करता येणे शक्य आहे.

धर्मनिष्ठ व कर्मनिष्ठ

ओरंगजेबाने जिवन आगदी माघे हात मागल कोदशहाच्या शानछोकांची, वैभववाची वर्णने म्हाला लागू पडत नाहीत. पाच वेळचे नमाज, रमजानने उपोष, इत्यादी कर्तव्ये वा वजावीत असेच याशिवाय जप जप्य, आणखी उपोष तपस, मोन इत्यादी मंडक वाटणारी बंधनेही तो कसोशीने पाळी हे पाहिल तर तो मनानेच धर्मानिष्ठ अगला पाहिजे. त्याच्यान शांभक्तेचा भाव होता असे वाटत नाही इस्लाममध्ये इतर धर्मातील काही परंपरा घुमल्या आहेत त्या दूर झा या पाहिजेत असे त्याचे मन असावे. मुस्लिमकार- खानाच्या लग्नात मुडावळ कुस्तीच बाणून घ्या (मेहरा बंदी) असे तो म्हणता या मागे ती परंपरा विंगारइस्लामी अत एव त्याच असेच त्याला मुक्कदायचे असावे. अकबरचा उदारमतवाद याचे विरुद्ध टोक म्हणजे ओरंगजेबाचा इस्लामबद्दलचा अभिमान हाय. एम अलहरअली मारणे अलीकडील इतिहासकार याला 'अर्थोडॉक्स नेचर' या मोम्य नावाने संबोधतात.

मूर्तिपूजा गुराणाला अजीबात मान्य नाही फार काय पैगंबराची काही स्मृति- चिन्हे (आसामे शरीफ हजरत बाल म्हणजे हजरत मरोवरातील अवणेपाप्रमाणे), दर्गे, गेजे, माध फकीरांच्या समाध्या इत्यादीचा गाजावाजाही कट्टर कुरण भक्ताना मान्य नाही पण ओरंगजेबाची अजमेर, गडबर्गा बहाणपुर, मिराहद, खुदाबाद इत्यादी स्थळांतील श्रीलयाच्याबद्दल बरीच श्रद्धा होती. इतकेच नव्हे तर त्याने छावणेन प्रेषिताची काही स्मृतिचिन्हे आणून ठेवली होती तिन्ही तो प्रदक्षिणा घाली. तथे गुराण पाठक बसविलेले अमन, त्या ठिकाणी अखंड कुरण पठण चाले अशा प्रदक्षिणा, आणि स्मृतिचिन्हाचा गाजावाजा ही त्या धर्मानिष्ठाच्या आचारात बगन नाहीत. पण या पुरता तरी ओरंगजेब परंपरावादी बनला असे म्हणावे लागेल.

ओरंगजेब हा इस्लाममधील मुस्ली हनफी पंथाचा हाता अद्वैतवादी मुफी, शिया पंथाचा इत्यादीबद्दलही त्याच्या मनात अद्वैत होती. याबद्दल हवी नितवी उदाहरणे त्याच्या चरित्रात मिळतील.

हिंदुस्थानातील मुस्लीम विचारगमामध्ये दान प्रवाह चालत आलेले आहेत. उदार- मतवादी परंपरेत मुफी, अमीर ख्वाबो, अकबर अख्तरजल फकीर मुस्लीमला, दाराशुकोह इत्यादी मंडळी यात. उलट इस्लामने वर्चस्व राजकीय व सामाजिक दृष्टींनी ठिकठिकाणे असले तर त्यान स्वल्प शुद्ध राहिले पाहिजे, इतर संस्कृतीची त्यान भेगळ हाता वामा नये, मग धर्म मारणेच आणि समान आहेत ही भाषा टाकत दिव्य पाहिजे असे म्हणणाऱ्या परंपरे हाता या वर्गात पुढारीण मारुद मरहदीच्या परंपरावे हात. आणि ओरंगजेब या घराण्याचा कट्टर शिष्य हाता यात सर्व काही आले.

ओरंगजेबाचा धर्माभिमान कितीही तीव्र असला तरी उठमूट धर्मांतर घडवून आणणे हे असक्य आहे याची त्याला जाणीव असावी पण त्याने आपले जे राजकीय धारण आखले ते अकबराच्या धोरणाहून अगदी भिन्न होते. इस्लामामुळे आपली मत्ता

[illegible][illegible]

औरंगजेबची तक्रार

असमानी मी जाऊ केवळ या पत्राची नोंद घ्यावी इत्यादीक अहंकाराची याद द्यावी सातत्याने नवचलन सुरू होताना "रात्री वादण्टांनी काजी मध्येच प्रथम मी जे जाय ते पायागृहीत वाढावे" असे वादण्टांच्या मते झाले. "वसा" हाच प्रथम पत्राचा याचा प्रथम वादण्टा आपल्या जमेवरून उठून त्याच्यापाशी उठून प्रथम आणि नंतर, "प्रथमच या मरिते आणि हेद ही वाढावून पार पाडावी अशी माझी इच्छा होती प्रथम माझे अधिकारी वादण्टा प्रथम संपूर्ण करून नालीत. मी प्रथमच वेळा नालीत घेऊन प्रथम वादण्टा प्रथमच मरिते आणि हेद वादण्टा प्रथम आपल्या अधिकारी वादण्टा प्रथमच मरिते आणि हेद वादण्टा प्रथम आपल्या तबूकडे परतण्यास निरोप दिला."

स्वभाषाज्या लुटा

अश्ववागात पाहता ओरमजेव हा सितभाणी अमाचा मैफळी, गाणीवजयणां, श्लादीना त्याचगाथां बारा नव्हता उलट दग्वण फागेर, ओरिया इत्यादींचा मह-
वास त्याला आवडत असावा.

त्याची सामाजी हीम दिल्ललगच म्हणावी दंगल. तमेच काही महत्वाचे कारण घडल तरच त्याची न्यायदानाची कनरी वद राशी ताहीतर आंगजेंद मतत कामात मो द. वा. प्र. ३.

महान मंडळा दिवता. उत्तरे माझे साम्राज्य, पण त्याचे भगवतीकडे लक्ष असा आणि तेही आराधनेत त्याच दरबारा फार काळीस असते पाहिजे. त्याच्या अंगना याने वृत्तान्त आणि त्यावर औरंगजेबाने नडकते निहाळ आपल्याला अथवा समध्ये आभावागम आढळतील.

पैय, माहम व जिहद आरंभितवाचे समारंभविषय म्हणजे उगताळ सातात्याच्या मोक्षवातात त्याने जेव्हा परती-पातळीकामनेत आरंभ केला सूर्यस्तनपणे अहम कवृष्याने त्याने आराधनेची जिहदी साठी उदाहरणे म्हणत मागता येतील.

तसेच त्याच्या मध्यम वृत्त म्हणजे यईल या मुला गरीब व विचारमग्न दिवता. ना साठी मळमळून झगळा असत त्याने कधी अपार जात वळी अस त्याच्या अपवादा मध्य दिगुत या साठी फार जाते तर त्याच्या जात उदायी घटनेवर ता हलक स्मित साठी किती आनंदित वडला, ज्ञान, एवढे म्हण त्या प्रसंगी परमेश्वरी उपपेक्षे हलाज तात. इतक उदाहर ना साठी सातावात वडा चोळ जमताता एका अविद्या याने वाघिभीची शिस्तार केही त्यावळी ज्ञान इत आता ज्ञान इत उदाहर त्याने काढले.

ता सातावळा अस प्रसंगी माजरेच दावाविता येतो. ना बगनगडना किती पाहण्यास गेला तर प्रवेश द्वावर मागळ सान्कारनी एकाच गर्दी केही ती त्याला आवडली नाही त्यावेळी तसे रक्षावळून इतर त्याने साहीना आपल्या हाताने वापट्या लंगावला अशी गमतीची नदर अथवा मध्य आह मराठ्याच्या मतनच्या हलक्यामुळे कातातून यापुढे त्याचा उल्लेख गतीम, शत्रू, असा न करता, चार (मुद्दान) असा हगवा ही त्याची आज्ञा म्हणजे निष्कारणपणाने एक उदाहरण म्हणत मागत. यईल मुद्दान मेळल्या मराठ्याच्या डाक्याचा मत्तारा रक्षणे हे आणखी एक उदाहरण.

आप या मुलाच्या बाबतीत औरंगजेब फार मुरी हाता अस दिगत नाही त्याचा मर्दान मोठा मुलगा मुहमदमुल्तान हा कैदेतच मेला दुसरा मुलगा शहाजादा मुअज्जम हाहि १६८७ पासून १६९५ पर्यंत नजरकैदेत हाता तिसरा मुलगा आज्जम हा तडफदार पण तापट आणि महत्वाकांक्षी होता. या काळखंडात मुअज्जम हा काबुलच्या मुभेदारीवरीवर होता आज्जम हा सातारा व परली येथील वेड्यात औरंगजेबावरोवर हाता औरंगजेबाचा चौथा मुलगा अकबर हा तर वेड करून ईरागला निघून गेला हाता. पाचवा मुलगा कामबक्ष हा औरंगजेबाचा लाडका पण नादान व निष्क्रिय हा आपल्या वापापाणी अस त्याच्या भवितव्याची औरंगजेबाचा नेहमी काळजी वाटे आपल्यानंतर मागळ साम्राज्याचे काय होईल या विचाराने तो सतत काळजीत असावा असे दिसते.

त्याच्या पाच मुलींपैकी एक तरुण वयात वारली दुसरी जेबुन्निसा ही दिल्लीला कैदेत हाती. दोन मुलीची लग्ने झाली होती. औरंगजेबाचे जावई म्हणजे एक दाराचा व दुसरा मुरादचा मुलगा. औरंगजेबाने त्यांना दक्षिणेने आणलेच नाही औरंगजेबापाशी

त्याची अधिकारित मन्गी ज्ञानतृप्तिचा ही होती अंतर्गुहाची सर्व व्यवस्था ही तुणार व प्रेमळ वाट पाहताने असे आरगजेवाच्या नाते वाचका, दिग्दर्शकांना औरंगाबादी महल, व नवाबवाडी या माध्याम मन्गी हात्या फक्त एक वाचका उदयगुरी वेगवेगळ्याच्या आर्त ही औरगजेवावरच आवणीत होती पण रासरागान त्याचा काहीच प्रभाव नव्हता.

औरगजेवाच्या आवडी निवडी अगदी माझा हात्या. आयुष्यभर त्याने दाखव्या येवाच्या स्पष्ट ज्ञान नाही बुद्धपातानही व्यसन त्याच्या हात असे दिगंत नाही. त्याच्या फळाची विशेष जावड जगाची त्यातल्या व्यत आख्यावर त्याची वरीच आर्थात दिमंत. आख्याच ज्ञान इतक्या अविचार मध्ये येत रावतून जहाजादा मुअज्जम हा त्याच्या-कडे सामग्री, आर्थाचे सफरचंद पाडवी मानदेश, जवळ, रहस्यमय यत्न आवे गत. आरगजेवातून दाखो येत जवळची आर्जही त्याचा आनंदन सावळ्या मादागरीनी अद्याप फळ विचाराम कशा आणवी नाहीत असे तो विचारता. कित्या, अंततः, नागळ या प हावेही उ-देख अवागम मध्ये येत येता येता

फुलावाही औरगजेवादा चराच पांस जसाचा सावळ्यापुरचा कि उदार त्याच्या माग-वाच्या वेळी भेज म्हणत देता आपल्या प्रायत्तागृहात सामग्री त्याचा जणी औरगजेव आज्ञा करतो. वागा लावणे, त्याचा निगा रावणे इतक्या त्याने लक्ष होते वागाना व्यवस्थापन रखाआ पहरमवान याच्या यावधी आर्थात मागील सूचना दिव्या अखवार मध्य आढळताने औरंगाबादेत हर्षद दखानाजवळ वाग तयार करण्यात आली ती त्याच्या आज्ञेनेच हाय आवडत, खवासार येथे आवणीमाग्री भाजीपाल्याची लागवड त्याच्या आज्ञेनेच करण्यात आली.

औरगजेव राधिक नव्हता. पण मैल्याला वेळ-यावेळी पमाण देण्यातही तो व चराई करी. एक एक वर्षाची पगार वाकी म्हणजे त्याच्या आवणीतील सामान्य गाट होती. त्यामुळे अधिकार्यांना पेशाव, पमाण वाटपमाग्री दग्धपणे हे प्रकार नेहमी जागत दखारी जिण्टाचारची कटक जमद्वज्जावणी करविणारा औरगजेव हा आपल्या अधिकार्यातील भ्रष्टाचार, सदिशमक्ति उत्थादीकडे पाणाडोळा करतो. अधिकार्यांना तो शिक्षा करीत नाही. कळी नग मौम्य आणि तोही तान्युगी हे पाहिले म्हणजे विस्मय वाटता

असे हे औरगजेवाचे स्वभावचित्र. दोन वर्षांच्या (१९९९-१९००) कालखंडाच्या अखवारामधून दिसणारे.

अखवारच्या नाही निवडक भागाचा अनुवाद श्री. ग. ह. खरे व डाक्टर गा. त्र्यं. कुळकर्णी यांनी केला आहे पण तो कालखंड १९६५ ते १९८५चा आहे त्या ग्रंथात मूळ फारशी अखवारही दिले आहेत.

येथे कालखंड जो घेतला आहे तो त्या पुढचा आहे मूळ फारमी अखवार न देता, निवडक अखवाराचा मराठी अनुवाद देण्यात आला आहे. निवड करताना केवळ मराठ्यांच्या हालचालीवर भर देण्यात आला नाही. तर मंगल मराठा संघर्षाचे परिणाम इतर

प्रानान जाणू लागले त्याचीही इच्छा देण्यात आली असे याशिवाय औरंगजेबाच्या जीवनावर, स्वभाववर, राहणीवर प्रकाश पाडतील अशा घटनाही देण्यात आल्या आहेत. असो या प्रसंगाचे स्वरूप आहे.

सेतुमाधवराव पगडी

विभाग पहिला : १६८५ ते १६९६

७ एप्रिल १६८८

अह्मदरचा जमीनदार विक्रम पतंगराव याने सभाजीचा किल्ला कांहीज जिंकून घेतला. त्याची अर्जी व मोगलांच्या किल्ल्या बादशहासमोर ठेवण्यात आल्या. बादशहाने धन्योद्धार काढले.

१२ एप्रिल १६८८

गुलशानाबाद (नाशिक) चा ठाणेदार अमाजी याने मार्कंडगड जिंकला. त्याला फर्मान आणि वस्त्रे पाठविण्यात आली.

१४ एप्रिल १६८८

नृत्यताबाद उर्फ धारवाडच्या बकंदजांना पगार म्हणून एक लाख रुपये द्यावे असा हुकुम झाला.

७ ऑगस्ट १६८८

काफर बच्चा (सभाजी) चा मुख्य जिरून घेण्यासाठी बादशहाने मुलतफतखानाच्या सैन्या पाठविले. मुलतफतखानावरचे खरील प्रमुख अधिकारी - अस्तबकंदखान, मुलतफतखानाचा भावा फज्जुल्ला, तागाजी, पान्न हजारी मन्सबदार.

नृत्यतेच जिंकण्यात आलेल्या मरमगड किंवा वर मय्यद अब्दुल्लाखान याचा नेमणूक करण्यात आली.

मुलतफतखानाच्या फौजेत महदाजी (महादजी निवाळकर ?) चे चारणे सगळी तैनात करण्यात यावे असा हुकुम देण्यात आला.

९ ऑगस्ट १६८८

मय्यद नूर मुहमद मन्सबदार याने मय्यद अब्दुल्लाखान याचा अर्जी व हाथगडे किल्ला (वांगराण) जिंकला त्याचे चिन्ह म्हणून मोगलांच्या किल्ल्या आणण्या. अर्जीत मय्यद अब्दुल्लाखानाने म्हणले, 'किल्ला जिंकण्यासाठी मी माझा मुलगा हसन अदी याला सैन्य देऊन पाठविले होते किन्तु दाराने लढा दिल्या पण त्याला युद्ध करण्यास धोर पुरवला नाही त्याने किल्ला हवाळो केला.' बादशहा म्हणजे, 'सका मान्य झाली अब्दुल्लाखानाच्या मुलाला खान ही पदवी देण्यात आली व पाचशेच्या मन्सबत दंडाणे जात व पन्नास सवार अशी वाढ करण्यात आली.

२९ सप्टेंबर १६८८

काफर बच्चा (सभाजी) चा किल्ला सामानगड जिंकल्याची बहादुरखानाची अर्जी बादशहासमोर ठेवण्यात आली. बादशहा म्हणाले, 'मेला मान्य झाली'

मुलतफतखानाचा अर्ज आल्या त्याने म्हणले हात की आपल्या फौजेत तैनात असलेला तागाजी याने मागितले की, सभाजीच्या बिल्केदाराची माझ्याकडे पुढील निराप धाडला आहे - आपण सैन्य घेऊन इकडे याल तर किल्ले बादशहाच्या स्वाधीन करू. यावर मी सैन्य घेऊन लढावहून निघालो. तेथून आठ कामावर सभाजीच्या मुकुखात

पोहोचला. नारीगड (वारुगड?) च्या पायथ्याशी असलेला मभाजीचा प्रदेश उध्वस्त केला. किल्लेदार चालून आले. बादशहाच्या भाग्याने जत्र्या दानणे माणसे आम्ही मारली आणि गुरेढोरे पकडली.

हरकाच्याच्या तोंडून या सदभर्ता समजले ते असे : मुल्लफतखान हा किल्ल्याच्या पायथ्याशी पाहिल्या. किल्लेदार मोठे सैन्य घेऊन चालून आले. मुल्लफतखान त्यांना चकवून निघून आला.

बादशहाने बहरामदखानाच्या द्वारे आज्ञा केली की : मुल्लफतखानाने शहाजादा मुहमद मुअज्जम याच्या मन्मददारांना घेऊन हुजुरात यावे. मुल्लफतखानावर अमरले नागाजी (माने) वगैरे यांना मुकरय्यानाच्या फौजेत जावे. तशी व्यवस्था करण्यासाठी गुर्जवदार (दंडधारी) यांना पाठविण्याची आज्ञा आली.

अब्दुल्कादर (हाच पुढे मानवरखान म्हणून प्रसिद्ध झाला) हा केडल (?) चा ठाणेदार होता त्याने पुढील अर्ज पाठविला :-

मी वारा जिल्ह्याद (अगस्त अखेर, १६८८) ला माझा ठाण्यावर पोहोचला. कावण्याचे जमीनदार मला घेऊन भेटले. मभाजीचा माहुलीचा किल्लेदार याने माहुलीचा किल्ला बादशहाच्या हवाली करण्यागवत्री घालणे लावले. त्यान म्हणणे पुढीलप्रमाणे आहे :-

(१) साल्टरचा किल्लेदार असुजी याला तशी मन्मद मिळाली तशी मला मिळाली.

(२) चाळीस हजार रुपय रकम, दहा घोडे विलतांची वस्त्रे आणि दान खंडी (ज्वार-पाणी ?) वतन म्हणून मिळाली, म्हणजे मी बादशहाच्या सेवेत हजर होतो.

बादशहाना हे मान्य केले. बहरामदखानाला ते म्हणाले, 'अब्दुल्कादरला लिहा ती, किल्लेदाराने भेटीस यावे थंथे आल्यानंतर त्याचा मन्मद व इनाम ही देण्यात येतील. त्याने खात्री बाळगून यावे.'

३० सप्टेंबर १६८८

नळदुर्गेचा किल्लेदार सामिलखान याचा अर्ज आला. त्यान म्हटले हात को, 'मी या महिन्याच्या पाननाखेम (२१ सप्टेंबर १६८८) किल्ल्यात दाखल झालो. किल्ल्याच्या बंदोबस्ताविषयी खबरदारी बाळगीत आहे.'

नळदुर्गेचा किल्लेदार मुहमद अब्बाम याच्या बहादुरगडच्या किल्लेदारीवर नेमण्यात आले. तेथील किल्लेदार फख्खरीनखान याला मरहमतखानाच्या जागी सैन्यात अधिकारी म्हणून नेमण्यात आले. मरहमतखानाच्या इदापूरच्या ठाणेदारीवर नेमण्यात येऊन त्याला हुजुरात बोलावण्यात आले.

१० जुलै १६८९

नळकाकणचा फौजदार अब्दुर्रज्जाकखान याने लिहिले की : तळकाकणचा प्रदेश ताब्यात आणण्यासाठी माझ्यापाशी दान हजार पायदळ शिपाई नैनात करण्यात आले होते. त्यापैकी शंभर शिपाई पाहिले. बाकीचे पळून गेले. त्याच्या जागी उतराची नैनाती होऊन अशी आगा करता. यावर त्या प्रांताच्या दिवाणाला माणसे पाठविण्यासवत्री हुकुम देण्यात आला.

११ जुलै १६८९

वादशहाना कळविण्यात आले की : रायरी (रायगड) च्या किल्लेदाराचा वकील हा आका अलीखान याच्याकडे आला. भेट व्हावी म्हणून त्याने निरोप केला आका अलीखान याने वकिलाला एनिकादखानाकडे (हाच जुल्फकारखान) पाठविले आहे.

खानजमान फतेहजग याच्या फौजेतील बातम्यावरून कळले की : गनिमाचे सैन्य कोल्हापूरजवळ आले. खानजमान फतेहजग याचा मुलगा मुतव्वरखान हा त्याच्यावर चालून गेला. त्याने शत्रूचा मोड केला आणि त्याचे माठ घांटे धरले.

१४ जुलै १६८९

वादशहानी आज्ञा केली की : एनिकादखानाला लिहावे की, तुम्ही रायरी (रायगड) ची ठाणेवंदी केले आहे तिचा तपशील लिहून पाठवावा.

१५ जुलै १६८९

मरहूम खानदौरान याचा मुलगा अब्दुलनबी याला बीडच्या फौजदारीवर नेमण्यात आले.

जेवगावचा फौजदार मीर रजी याची अर्जी वादशहा समोर ठेवण्यात आली. बीडचा परगणा बहादूरखानाच्या जहागिरीत व फौजदारी अंमलाखाला हाता. वादशहानी तो बदलत खादमात (रास्त शाही अमलाखाची) घेण्याची आज्ञा केली.

रामाजी दमनी (मराठा) याच्या पाचशे (जात) व दोनशे खार अशी मन्सब होती. त्याची व अर्ज ठेवण्यात आले हेने त्याला पुन्हा बहाल करण्यात आले.

शमशेर शाहच्या पुढील हुकूम दण्यात आला : तुम्ही (रायगडजवळ) रागा अनुपमिंग व मन्सूरखान यांच्या ठाण्यापाशी जाऊन रहावे रायरी (रायगड) किल्ल्यातील गनिमाचा माणसे उपाममारीने किल्ल्याच्या बाहेर आली को त्याला हुजुरात पाठवावे.

२२ जुलै १६८९

मरहूम खानाच्या फौजेतील अधिकाऱ्यांच्या यादीप्रमाणे नेमणूक करण्यात आली : - रागा मदी व यादगान यांना बघपापागवळ्या ठाणेदारीवर, रणकुलमान यांना इलाक (मराठा) वत ठाण्यावर, बहादूर खान यांना मोगल (?) च्या ठाण्यावर.

२४ जुलै १६८९

खानजमान याच्या फौजेतील अधिकाऱ्यांच्या यादीप्रमाणे नेमणूक करण्यात आली : - रागा मदी व यादगान यांना बघपापागवळ्या ठाणेदारीवर, रणकुलमान यांना इलाक (मराठा) वत ठाण्यावर, बहादूर खान यांना मोगल (?) च्या ठाण्यावर.

२५ जुलै १६८९

खानजमान याच्या फौजेतील अधिकाऱ्यांच्या यादीप्रमाणे नेमणूक करण्यात आली : - रागा मदी व यादगान यांना बघपापागवळ्या ठाणेदारीवर, रणकुलमान यांना इलाक (मराठा) वत ठाण्यावर, बहादूर खान यांना मोगल (?) च्या ठाण्यावर.

२५ जुलै १९८९

गुर्जवर्दार दंडधारी पाठवन जानबाजवान याम खाटावरच्या ठाण्यावर व खानजमान फतेहजंग याम कोल्हापूरच्या ठाण्यावर पोहचवावे असा हुकुम झाला.

२७ जुलै १९८९

खाटावरच्या ठाणेदार जानबाजवान याने विनती केली की, माझ्याशी सत्कार्य करण्याबद्दल आणि गनिमाची (मराठ्यांची) बातमी देण्याबद्दल नाहिरखान याम मागण्यात यावे तसे करण्यात यावे असा हुकुम झाला.

३ नोव्हेंबर १९८९

भीमसेन (याचे अत्मचरित्र तारीखे दिव्यकुशा प्रसिद्ध आहे) ला तोंडारामच्या जागी जफराबादच्या दाग खात्याची मुश्फकी देण्यात आली.

कान्याण भिवडीचा फौजदार मानबरखान याला तातडीने हुजुरात येण्याविषयी हुकुम देण्यात आला.

४ नोव्हेंबर १९८९

एतिकादखान याला जुलिकर खान ही पदवी देण्यात आली.

दीलतमदखानाचा (बागलाश) मुल्गा हाणमद याला पाचशे (जात) व शंबर स्वार अशी मन्मद होती. तीन शंबरची वाढ करण्यात आली.

दीलतमदखानाचा मुल्गा बस्तमदखान याला दोनशे (जात) व बीम स्वार अशी मन्मद होती. तीन बीमची वाढ करण्यात आली.

खानजमान फतेहजंग याला घाटावरच्या ठाण्याची व नाहिरखान घोरी याला घाटाखालच्या प्रदेशाची खबरदारी वाळगाची असा हुकुम देण्यात आला.

५ नोव्हेंबर १९८९

बहरामदखानाच्या फौजेतून पुढीलप्रमाणे बातमी आली. हेराती बहरामदखानाकडे बातमी आणली की (मराठ्यांना) आपटे वगैरे दोन गडघांनील माणस दाख पळून धुंद आहेत. हे ऐकून बहरामदखान तिकडे चाल करून गेला. लढाई झाली. शत्रूची बरीच माणसे मारली गेली. बहरामदखानाच्या फौजेतील बक्षी फखरुद्दीन बगैर ठार झाले. परमेश्वर करील तर गडघा ताब्यात येतील.

रायरीया (रायगड) उत्तमगड म्हणावे असा हुकुम झाला.

६ नोव्हेंबर १९८९

श्यामराज (मंभाजीराजाचा नाणिक व्यवकांडील अधिकारी श्यामराज पयनाभी) याला बिलनीची बप्पे देण्यात आली. लोहनेरचा दागेदार दीलतमदखान याला तिरोप देण्यात आला. बादशहा म्हणाले, 'पूर्वीप्रमाणेच दूद भाव असू द्या' दीलतमदखानाचा मुल्गा होशमंद याला खान ही पदवी देण्यात आली.

दिलेरखान (प्रसिद्ध मागल सेनापती दिलेरखान लव्हे) हा रायरी (रायगड) वर नेनात होता. त्याला आणि त्याच्या भाऊबदला हुजुरात बालावून घेण्यात आले.

कस्तमखान याच्या बहामंदखानाच्या फौजेने नैनात करण्यात आले खानजमान फतेहगंग याच्या म्हमनपूरचे ठाणे खबरदारीने मोगलांचे असो हुकुम आला

१० नोव्हेंबर १६८९

मोगलीचा सरदार शामराज हा चार हजारी मान व तीन हजारी (ग्वार) असो मन्गवदार आला होता त्याचे एक हजार संधी करण्यात आले.

(या पुढील अशीच वाकपोर्ताने वर्षाच्या नादी मना उपलब्ध झालेल्या फाटपुर्तनीत आढळता नाहीत या पुढील नोंदी आठ आठोबर १६९२ पासूनच्या पुढे दिल्या आहेत.)

८ ऑक्टोबर १६९२

अमदुलावेग आणि इतर चार गुर्जबंदार (दंडधारी दूत) ४ आजमनगर वेळगाव-हून येऊन भेटले. त्यांनी सांगितले की, 'गर्निमाचा (मराठ्याची) मान हजार फौज (वेळगाव) किती याच्या जवळ आली. जवळपासच्या गृहस्था त्यांनी घेतल्या नेमिके पाहून घाबरायला लागून पायीत आहेत त्यांनी आजमनगर वेळगावच्या किल्ल्याच्याही वढ्या घातल्या आहेत 'बादशहा म्हणाले, 'गर्निमाचा (मराठ्याचा) जर इतका वाढला आहे तर तुम्ही रंग आलात' हे म्हणाले, 'आमच्यात आणि मराठ्यांच्यात तशीनाई होत त्यांना रंग पर आला होता मग ते आमच्यापुढे पाहान् शकणें नाहीं

९ ऑक्टोबर १६९२

आजमनगर वेळगावचा फौजदार मर्याद लुप्त याच्या मन्मवीत वाढ करण्यात आली.

१० ऑक्टोबर १६९२

अहमदनगरच्या बातम्यावरून कळले की, 'नेथील किल्लेदार फौजदार व प्रमाणतखान हा मना अमलते हर (बैलामागे पाच रुपये) वसूल कराय आहे अंग न करण्याविषयी त्याच्या विद्वांवे अशी आज्ञा झाली. त्याने पुढे अंगे केले तर त्याच्यावर बादशहाचा रोष होईल असे त्याच्या वजावण्यात आले.

घाटाखालचा ठाणेदार नाहरखान याचा मुले घोरखान वगैरेच्या मन्मवी संधी करण्यात आल्या.

११ ऑक्टोबर १६९२

नवखल उबल्याचा ठाणेदार खिदमततलखान याच्या खराबाची माफी होती ती काढून घेण्यात आली. इदापूरचा ठाणेदार अब्दुल्ला (नाहरखानाचा मुलगा) याच्या मन्मवीत अनुकूल वाढ देण्यात आली.

१२ ऑक्टोबर १६९२

एक प्रहर तीन घटिका दिवस तर आला असता बादशहा बाहेर आले. त्यांनी न्यायदानाचे काम केले नंतर त्यांनी दीवाने खासमध्ये दरबार भरविला

गुजरात प्रान्तातील जमीनदार गर्जामग, राममिमाचा मुलगा, हा अब्दुल्लाच्या माफी-

तीने वादशहाच्या भेटल्या वादशहांनी स्वतः कलमा पडवून त्याच्या मुसलमान वेली त्याच्या मानाची वस्त्रे देण्यात आली.

माझाराम उग्रसेन याला पृथ्व्याची, दर्लामग याम नवलाख उंबराची आणि खान-चंदाना भाऊ अमरमर यांग हड्दरी अशा ठाणेदार्या देण्यात आल्या.

१३ ऑक्टोबर १९९२

लुत्फुल्लाखान याला अमदनगर अकलूजकडे पाठवायचे होते. त्याच्यामागी एक हत्ती द्यावयाचा आहे तो माझ्या समोर आणण्यात यावा अशी वादशहांनी आज्ञा केली.

मफजिकनखान याला मुघ्याच्या ठाणेदारीवरून बदलण्यात आले होते. त्याला मतलबखानाच्या सैन्यात तैनात करण्यात आले.

इदापूरच्या हजरका सानी बातमी पाठविली की सताजी (घोरपडे) याने वेड्या-पाग्यातून व्यापणेशी हजार रुपये वसूल करण्यामागी माणसे पाठविली आहेत. येथील दशमुल्य रवाम देण्याचे टाळीत आहेत याबद्दल काय आज्ञा? वादशहांनी हुकुम केला की : उगदवा (भराटे) च्या माणसाना मारून दन बाहेर पाठवावे.

आजा झाली की गाजिउद्दीनखान ब्रह्मादूरला लिहण्यात यावे की, चांपड्या-काच्या (गानदण) फौजदाराला आठव्याच्या आज्ञाची निगा ठेवण्यास ताकीद द्यावी.

हजरका याला नाबून बळवंत की सताजी हा सैन्यासहित जिजीवूट खाना माग्यारता तीन मजला नाबून गे पावर तो आगमनगर येऊनगावकडे परत आला आहे.

१४ ऑक्टोबर १९९२

आज न्यायालये बंद होती.

१५ ऑक्टोबर १९९२

न्यायदानाचे काम झाले.

अली अकबर मीर हँदर याला जमाखडीचा अमीन आणि फौजदार म्हणून नेमण्यात आले. जमाखडीचा कमी कलेला फौजदार नूरुल्ला याला दरबारात बोलावण्यात आले.

इराहन बातमी आली की गनीमाचे (मराठ्यांचे) दान हजार सैन्य हड्दीपासून मराठ्यांवर मानाहरी (?) गावाजवळ आले असून हाडचाल बरोत आहे इंडीच्या ठाण्यात पथक नाही. काय आज्ञा? हुकुम आज्ञा की लुत्फुल्लाखान हा अमदनगर अकलूजकडे खाना होत आहे. गनिमाचा मांड करून त्याला पुढे जाता येईल.

गेवगाव (नगर जिल्हा) चा फौजदार अब्दुल्लाखान याने विनंती केली की पूर्वीच्या फौजदाराच्या मागील मन्सब होता या जिल्ह्यातून मराठ्यांच्या हालचाली नेहमी होत असतात. कृपा व्हावी. हुकुम आज्ञा की : वामगिरी करून दाखवावी, कृपा होईल.

१६ ऑक्टोबर १९९२

कासिमखान फौजदार बिजापूर कर्नाटक याजकडे शकापूरचा कारभारही सोपविण्यात आला. शेरखान वगैरेला एक हजार स्वार बराबर देऊन कासिमखानाच्या कुमकेस पाठविण्यात आले.

बुन्हाणपूरचा मुभेदार इनायतखान याची मन्मथ वाढविण्यात आली.

मुल्फुल्खाखानाला दोन हजार रुपये देण्यात आले. चाभारगोंद्याहून रुक्मा ठाणेदार हा बदलला होता. त्याची मन्मथ वाढविण्यात आली

२३ ऑक्टोबर १६९२

बादशहापूर(पाच्छापूर)चा किल्लेदार भगवंतराव याम बदलण्यात येऊन त्याच्या जागी मनाजांदा नेमण्यात आले. भगवंतरावला रामचंद्र ठाणेदार याजकडे पाठविण्यात आले.

गहाजहानाबाद(दिल्ली)चा मुभेदार याम हुकुम पाठविण्यात आला की नुकताच मृत्युमान झालेला मुहमद हयात कानूनगो याम हुजुरात पाठविण्यात यावे.

२४ ऑक्टोबर १६९२

न्यायदानाचे काम केल्यावर बादशहानी दीवाणखानासमोरे दरबार केला. शेख नूरुल्लाह मुहतासिब (नीतिमतेवर देखरेख ठेवणारा) याने अर्ज केला की : मुख्तारखानाचे कारभारी बालीराम लछराम यांच्या घरात मदिरापान आणि जुगार ही चालली होती. सरकारी नोकरीतानी त्याला मना केले. तो हमरीनुमरीवर आला. त्याला दीडशेची मन्मथ आहे. हुकुम झाला की : त्याची मन्मथ पन्नासने कमी करण्यात यावी आणि त्याला दरबारात येण्याची मनाई करण्यात यावी.

असदनगर अकलूतहून मुल्फुल्खाखान याच्या आलेल्या विनंतीप्रमाणे हुकुम देण्यात आला की मुल्फुल्खाच्या आघाडीला सय्यद अमानतखान, उजव्या फळीवर सय्यद मुस्तफा आणि डाव्या फळीवर मीर अब्दुल्ला यानी अमावे. पिछाडी बहिर्जोने माभाळावी.

पन्हाळगडाजवळचा गहामीरदार पिराजी(घाटमे) याम निरांश देण्यात आला. त्याला आज्ञा करण्यात आली की : राजपुत्र मुहमद म्हाजुहीन याच्या सैन्यात रसद पाहोचवीत जावी. त्याला हजार तान आणि मातशे स्थार अशी मन्मथ होती.

लोणारचा फौजदार रादअदाजखान याला लोणारहून बदलण्यात येऊन हुजुरात बोलावण्यात आले.

२५ ऑक्टोबर १६९२

बादशहानी आज दरबार केला नाही. दुपारच्या नमाजानंतर न्यायदानाचे काम केले.

हरकाच्याच्या तोंडून कळले की : जरा किल्ल्याचा किल्लेदार एतिवारखान आणि सुभानगडचा किल्लेदार आणि फौजदार मीर फाजिल (राणीबिभूरजवळ सुभानगड) यांच्यात मारामारी होऊन अनेक लोक प्राणास मुकले मीर फाजिल याम दरबारात आणण्याची आज्ञा झाली.

२६ ऑक्टोबर १६९२

मीर फाजिलची मन्मथ कमी करण्यात आली. उद्गीरहून एक इमम आला. त्याने तेथील किल्लेदार सय्यद मुस्तफा याच्यावर दरबारात खूनाचा खटला भरला आहे. आज्ञा करण्यात आली की दंडधारीनी उद्गीरला जाऊन चौकशी करून यावे.

२७ ऑक्टोबर १६९२

हरकाच्याच्या तोंडून बातमी आली की घनाजी जाधव आणि मताजी हे आजम-

नगर वेळगाव भागातून बाहेर पडले. ते धारवाडला पोहोचले अमून त्यांनी धारवाडच्या किल्ल्याला वेढा दिला आहे. हुकुम देण्यात आला की बहामदखानाचे अधिकारी शेख हिदायतुल्ला व दियानतराय यांनी हजर व्हावे.

अमोरीगडच्या किल्ल्यातील कैद्यांना स्वातंत्र्य देण्याचा तेथील फिल्लेदार शुजाअतबेग याला हुकुम देण्यात आला.

हजुरातील तोंफा भकशिकनखानाच्या फौजेत पाठविण्याचा हुकुम बरकदाजमान याला देण्यात आला.

हरकाऱ्याच्या तोंडून कळले की, अब्दुर्रज्जकखान हैदराबादी, राहिरी (रायगड) चा फौजदार हा गाजिउद्दीनखानाजबळ होता. तो पथकराहून राहिरीकडे जाणार आहे.

एक हजार बंदुकीच्या भिखडीचा ठाणेदार मातबरखान याजकडे पाठविण्याचा हुकुम सियादनखान याम देण्यात आला.

हरकाऱ्याच्या तोंडून कळले की, रामराजा (राजागम) चा वकील याने राजपुत्र कामबक्ष, अमदखान व जुल्फिकारखान याजकडे तहाची बोलणी लाविली आहेत. आज्ञा झाली की, कोल तयार करण्यात यावा म्हणजे तो अमदखानाकडे पाठविता येईल.

अर्ज आला की : चौमाळा (बीड जिल्हा) भागाचा राहदार (रक्षक) मतलबखान हा (मराठ्यांचा) शत्रूचा मोठे करण्यामाठी धाकूरकडे गेला होता. तेथे मराठ्यांनी युद्ध झाले.

मराठ्यांचा भरदार महिमाजी याचा एक मुलगा आणि एक मुलगी ही हातात सापडली आहेत. ती महमद तकीखान याचा भाऊ कामयाबखान याजबरोबर रवाना केली आहेत काय आज्ञा? हुकुम आला की, त्यांना कोतवालाच्या हवाली करण्यात येऊन कैदेत ठेवावे.

२८ ऑक्टोबर १९९२

आज कचेरीचे काम बंद होते.

२९ ऑक्टोबर १९९२

आज न्यायदानाचे काम झाले पण दीवानेखानाचा दरबार झाला नाही.

आज कामिमखान फौजदार विजापुरी, आजमनगर वेळगावचा फौजदार सय्यद लतीफ आणि देवदुर्गाचा किल्लेदार वलीदाद यांचे अर्ज आले.

३० ऑक्टोबर १९९२

बहुरामंदखानाला सांगण्यात आले की, गाजिउद्दीनखान बहादुर याला लिहून शिवा-पूर येथे एक ठांगे कायम करण्यास सांगण्यात यावे.

३१ ऑक्टोबर १९९२

आज कचेरी बंद होती.

१ नोव्हेंबर १९९२

दीलताबादचा किल्लेदार सय्यद मुर्तजाखान याचा अर्ज आला दक्षिणेतील किल्ल्यातून रमद बरोबर आहे की नाही हे पहाणारा अधिकारी मुहमद जाफर हा गाजिउद्दीनखाना-

कडे तेनात हाता ना आपला भाऊ आनिजखान फौजदार बीड याजपाशी आहे. हुकुम झाल्या की त्याला गाजिउद्दीनखानाकडे पाठवावयाचे

विजापूरचा बोलवाल फौजदारखान याने विनती केली की अथर्णीयामन बादशाही छावणीपर्यंत गतिमार्ची बदल आहे. माझ्यापाशी पथक नाही आणि तो प्रदेश हमीदुद्दीनखानाकडे आहे. तुरुम झाल्या की हमीदुद्दीनखानाचे दानशे स्वार फौजदारखानाकडे तेनात करण्यात यावेत.

हरकान्याच्या नांदून कळले की : मंताजी आणि धनाजी यांनी नसीराबाद धारवाड या किल्ल्याला वेढा घातला हाता आता ते नरगुदकडे गेले आहेत.

हरकान्याच्या नांदून कळले की पन्हाळगावाला दोन दरवाज आहेत गहाजादा मुइजुद्दीन हा पन्हाळवाजामोर असून दुसऱ्या दरवाजामोर इफितखारखान हा आहे त्यांनी किल्ल्याला वेढा घातला आहे.

नसीरुकाचा फौजदार अली मर्दानखान याचा अजें आल्या की गतिमानी (मराठ्यांनी) चित्तूरचा किल्ला घेतला हाता. आपण त्याच्याशी लढून किल्ला परत घेतला आहे.

१६ नोव्हेंबर १६९२

हरकान्याच्या नांदून कळले की : गाविंदराव शिंदे याने स्वारागिर्णी मागल्याच्या कारकिर्दीच्या अटींवरवीं येथे कळले आहे. यामुळे बाग बंद पाण्या आहेत दपारच्या नमाजानंतर बागहाती हमीदुद्दीनखानाला प्राथेनापूजात आल्याबन बजावले, 'आजय' हा आणि हलखेड येथे मुस्काभ सग गतिमाचा मांड करा'

१७ नोव्हेंबर १६९२

मुभानगच्या किल्लेदर मुहमद फाजिल हा हजर झाला असून तो आपले अपराध कबूल करित आहे असे मियादतखानाने बादशाहाना कळविले. मुहमद फाजिलने आपले शस्त्र उतरवून ठेवले. आज्ञा झाली की त्याच्या अपराधाचा क्षमा करण्यात आली आहे त्याची शस्त्रे परत त्याला धारण करू द्या आणि त्याची व वशीतमुक्त बहामदखान याची गाठ घालून द्या.

२१ नोव्हेंबर १६९२

बादशाहानी मियादतखानाला म्हटले, 'मीर हुसामुद्दीन गुजंबदर (दंडधारी) याला कामिमखानाकडे पाठविले होते. तो परत आला आहे' त्याला विचारा की 'गतिमाच्या (मराठ्यांच्या) काम हालचाली आहेत? त्याचा पाठलाग करित क कामिमखान कुठे पोहोचला आहे मियादतखानाने चौकशी करून कळविले की कामिमखान हा मराठ्यांचा पाठलाग करित मोजे सिल्ही येथे पाहातला आहे. सत्ताजी व धनाजी जाधव वगैरे गाविंदरा किल्ल्याच्या जवळ आहेत कामिमखान आणि मराठे यांच्या दहा कोमांचे अंतर आहे. गदग प्रांतातील जमीनदार कामिमखानाला भेटले आहेत.

सागरमलचा मुलगा गोकुल मुसलमान झाला. त्याला खिलतीची वस्त्रे दिली.

गहाजादा कामबक्ष याकडून पुढील वर्षाचे पत्र आले. मराठ्यांनी रात्रीच्या वेळी

जिजीच्या समोर जमणीदखान आणि गीमम हजारी यांच्या मोर्चाविरुद्ध लढला केला. जिल्हा-काराखानबहादुर याला हे कळल्यावर त्याने कुमका पाठविली. जिल्हाकाराखान स्वतः मागोमाग आला आणि त्याने मराठ्यांचा मांड करून उभारलेले मार्चे पुन्हा कायम केले.

फतेहगढाखान हा शहाजादा कामबखश याजकडे मुजरा करण्यास गेला. शहाजादाने फतेहगढाखानाला जमलतुमुल्क असदखान याजकडे पाठवून त्याला म्हंटले की : असदखान मागले ते तुम्ही कबूल करावे. फतेहगढाखान हा असदखानाकडे गेला. असदखानाने त्याला म्हंटले, राजगड डायराच्या पायथ्याशी इस्माईलखान आहे, त्याची जागा तुम्ही घ्या. इस्माईलखानाला मोर्चासाठी दुसरी जागा दाखविता. फतेहगढाखानाने हे कबूल करू नव्हते. तो उठून आपल्या डेन्याला परत गेला.

२२ नोव्हेंबर १९९२

गाजिउद्दीनखान बहादुर याजकडून कळले की त्याने मराठ्यांचा मांड करून किल्ले मराठगड (?) ताब्यात आणला आहे. आज्ञा आली ती किल्लेदार म्हणून मुणाची नेमणूक करावी ते कळवा.

कामिबखानाने लिहून पाठविले की गनीम (मराठ) किल्ले गाजिउद्दीन याजकडे पाठविले प्रमून आपण त्याचा पाठलाग करित आहोत.

१७ डिसेंबर १९९२

रामगीर (आता आंध्र प्रदेश) किल्ल्यातून बातमी आली ती किल्लेदार मयसूदखान अब्दुलमुहम्मदखान गोजवानी हा आज्ञा देतो आहे. त्याला मागण्यात आले की, 'किल्ल्यात एक भूत आहे, त्याच्या दोत खडे, एक मुल्ले दाख आणि पानविड घावे, तर आज्ञा बघा हाईल.' किल्लेदाराने त्याप्रमाणे केले. वादशहानी आज्ञा देली ती यापुढे अशी कामे करू नये.

१८ डिसेंबर १९९२

महाराबखान हा शहाजादा मुहम्मद मुहजुद्दीन याच्या (पन्हाळगडापाशी) साडून दख्खानत आला होता. त्याच्या मन्सब कमी करून त्याच्या शहाजादाकडे परत पाठविण्यात आले. मुल्लेदाराने लिहून पाठविले की या महाराबाच्या चावीस ताख्वेस मी अकालूतून निघून शहाजादा मुहजुद्दीन याजपाशी जाण्यासाठी पन्हाळगडाकडे खाना आलो आहे.

गाजिउद्दीनखान बहादुर फाराजजग याने किल्ले पट्टा (?) जिंकून घेतला. त्याच्या सोन्याच्या किल्ल्या त्याने पाठविल्या.

१९ डिसेंबर १९९२

नोकल्याच्या प्रमुख मुल्लाखान याचा नायब हुमेनखान याला शहाजादा मुहम्मद मुहजुद्दीन याजपाशी पन्हाळगडाकडे खाना करण्यात आले.

किल्ले पट्टा याजवर नुल्ला याची नेमणूक करण्यात आली. गाजिउद्दीनखान बहादुर फाराजजग व चीनकुलीखानबहादुर (भावी निजामुल्मुक) यांनी किल्ले सिरा (पट्टा ?) गनिमाच्या (मराठ्यांच्या) कडून जिंकून घेतला. त्याबद्दल त्यांना व त्याच्या सहकाऱ्यांना बक्षिसे देण्यात आली.

हरका याच्या तोंडून कळले की धनाजी जयधव हा जिजीच्या अलीकडे राजारामाच्या फौजेत पाहोऱ्या आहे व मनाजा हा कादूगड (सापळ) हून निघून जिजीकडे रवाना झाला आहे.

२० डिसेंबर १६९२

मथुरा उस्माबावाहून वून आले की. तबोल फौजदार विशर्नामग (जयपूरचा राजा) याच्या मैन्यातील कानवाल बाजीद हा शरी भांमक खटल्यात छवळावळ करीत आहे. कुणालाही शरा शरीफ (इस्लामी धर्मग्रंथ) वडे वळत नाही. बाजाने त्याला मना केले. पण तो हमरीतुमरीवर येता. बादशहाने बक्षीउल्मुल्क बहरामदखानाला आज्ञा केली की : राजा विशर्नामग याला लिहून दुसरा कानवाल नेमा.

पट्टाचा किल्लेदार नूरुन्दा याला मय्यद नूरखान ही पदवी देण्यात येऊन त्याची मन्सब वाढविण्यात आली. किल्ला जिंकून घेणार यात्रिउद्दीन फौजाजग याचे सहकारी राजा इद्रासग, राजा अकधूर्तामग, दहयाजी, मरकाजी, अब्दुल ऐवज, शामराज, महार चौहान, राजुजी, मय्यद महमूद, याखान, अब्दुरहमान, स्वाजा अबुल्मकारम उर्फ जानशानखान, मंगअदाजखान, मन्मूरखान यांना बक्षिमे देण्यात आली.

बानमी आली की मराठा सरदार रामू (रामाजी) हा तीन हजार स्वार घेऊन कल्याण (कल्याणा) किल्ल्याच्या नजीक आला अमुन चौथाई वसूल करीत आहे. आज्ञा झाली की यावायतीत बक्षीउल्मुल्क बहरामदखान यांनी मय्यद अब्दुलखान (गुमेदार बीदर) याला लिहावे.

बानमी आली की शहाजादा मुहंमद आज़मशहा यांनी बेडरोचा मांड करण्यासाठी दाऊदखान याम भूमिकडे पाठविले आहे.

२१ डिसेंबर १६९२

मुहंमद फाजिल याम बिदनूरच्या राणीच्या प्रातःकाल मुभानगडावरून काढण्यात येऊन त्याच्या जामी जहान काकडचा मुलगा दर्या याची किल्लेदार म्हणून नेमणूक करण्यात आली.

आनिशखानचा आप्त मुहंमद हादी याची बेलगावच्या दिवाणगिरीवर नेमणूक करण्यात आली.

२२ डिसेंबर १६९२

अबदुल्कादर याला मिरज आणि पन्हाळा या मधील मागोल्याची ठाणेदारी आणि हिमतराव या आळयाची ठाणेदारी देण्यात आली होती हा हुकुम रद्द करण्यात येऊन दांडही ठाण्यावर मनाजी (मराजी) नारा राधा याची नेमणूक करण्यात आली हिमत-रावाने आपली जगातीर मिळविण्यासाठी बरगहाही छापणीत राहावे अम ठरले.

मराठा (बेलगाववरून) हून बानमी आली की राजारामाचा दिवाण रामचंद्र (रामचंद्रपत अमात्य) याने आपला गुमास्ता येथील (मंगगाव) देणमुख मलंग मोठा याजकडे पाठविला अमुन चौथाईची मागणी केली आहे. चौथाई दिली तर बरे, नाही

तर आपण सैन्य पाठकन तुमची खेडी बेचिगळ करू अशी न्याने धमकी दिली आहे. दशमुखाने ही हकीकत येथील (सपगाव) ठाणेदार अब्दुस्सलाम यूस गागितली, ठाणेदार सपगावहून निघत गाकाकला गेला. दशमुखाने एक पालखी व चार घाडे रामचंद्रपनाकडे पन्हाळगडावर पाठविले. यावर वादशहाने अब्दुस्सलामला लिहावे अशी यक्षीउस्मूलक ब्रह्मरामदखान याला आज्ञा केली.

२३ डिसेंबर १९९२

आज दोन्ही दिवाणखान्यानीच (दिवाणेआम व दिवाणेखाम) काम बंद होते.

२४ डिसेंबर १९९२

अब्दुस्सलामला जावई मुहमद काजिम हा रायरी (रायगड) चा फौजदार अब्दुरज्जाखान याजपाशी तैनात होता त्याला वादशहान्या तैनातीत ठेवण्यात आले.

२५ डिसेंबर १९९२

मरहूम दोस्तमदगान (बागलाण) याची दानिमंद वगैरे मुले वादशहान्या सेवेत हुजर झाली.

गद्दाजादा मुहमद रामबख्श याने गुरू मय्यद मुहमद याला अशरफगानाच्या जागी नदुरवार मुल्तानपूरची फौजदारी दण्यात आली

* * *

दोन

४ जानेवारी १६९३ ते ३ डिसेंबर १६९३

४ जानेवारी १६९३

ता. ४ जानेवारीचा प्रमुख मफसिलनखान याच्या पन्हाळगडाव्यती गझाबादा मुहजरीन याच्या फौजेने नवान् करण्यात आले होते त्याच्या दहा हजार रुपये देण्यात आले.

वक्षीउल्मुल्क बहरामदखान याच्या बादशहानी मार्गित व सी. 'हुजरातीच्या' त्यांना तयार राहाण्यासाठी रुठवा विजापूरकडे गमन घालण्यासाठी मी त्यांना पाठविणार आहे.

फौजलावाचा फौजदार स्वाजा जलालुद्दीन नसीरखान हा होता त्याचा तमागवान हा फौजदार काढून घेण्यात आला त्याच्या एवजी बघारनखानानी नेमणूक करण्यात आली.

५ जानेवारी १६९३

रात्री बादशहानी बहरामदखानाच्या चार हजार स्वार बराबर देऊन विजापूरकडे गमन घालण्यास पाठविले. मुहमदवंदी बख्शी व अस्वरखान यांनी बहरामदखानाबरोबर जावे अशी बादशहानी आज्ञा केली.

६ जानेवारी १६९३

गनिमाची (मराठ्यांची) एक तुकडी विजापूरजवळ आली होती. म्हणून वक्षी बहरामदखान याच्या निहाळे रवाना केले होते बातमी आली की मराठ्यांची तुकडी पळत गेली आहे. बहरामदखानाच्या परत येऊन येण्यासाठी एक पथक पाठविण्याची आज्ञा आली त्याप्रमाणे बहरामदखान परत आला.

७ जानेवारी १६९३

मुहजरीनखानाच्या पन्हाळगडाव्यती गझाबादा मुहजरीन याजकडे पोहोचविले असे मुहजरीनखानाच्या बादशहाना मार्गितले मुन्तारखान हा गझाबादाकडून येण्यास तिघांचा अंमदी त्यांनी कळविले.

८ जानेवारी १९९३

हळमगीचा ठाणेदार याचे गनिमाचा (मराठ्याचा) एक सैनिक पकडून पाठविला होता. वानवाळाच्या काठडीतून तो पळाला. आज्ञा ज्ञात्री की तुरुंगाच्या दाराच्या बदलण्यात यावे आणि पट्टायावरील शिपायांना ब्रह्मकं करण्यात यावे.

९ जानेवारी १९९३

गणीविनतूरच्या जमीनदाराकडून खडणो घेण्यास जाण्यासाठी खानाजादखान याम तयार राहाण्यास सांगण्यात आले.

मामूरखानाने गजपतगड येथे किल्ले घेतले त्यावेळी मंगल सैनिकांनी लुटीचा माग स्वतः घेतला मामूरखानाने ऐकले नाही. हरकान्याकडून ही बातमी ऐकून बादशहा गप्प बसले.

१० जानेवारी १९९३

एक प्रहर चार शक्ति दिवस जाला असता बादशहानी बाहेर येऊन दिवाणआम (दरबार) भरविला.

आसीमान मुहम्मदमान आला. त्याला खिलजीने पोशाख आणि दहा रुपये देण्यात आले. मुहम्मद सईद हा निजामुल्मुल्की तळकालिणचा (कल्याण मिथळी वगैरे) अमीन होता त्याला मुहम्मद बाबरच्या आज्ञेनेच दिवाण म्हणून नेमण्यात आले.

पन्हाळगडाचे यथे शहाजादा मुहम्मद मुहजरीन याच्यापाशी ताफखान्याचा प्रमुख सफिशानखान हा तैनात होता त्याने विनती लिहून पाठविली की चार मांडया ताफा पाठविण्यात याव्या एक ताफ पाठविण्याची आज्ञा ज्ञात्री

११ जानेवारी १९९३

पन्हाळगडाच्या समोर मोर्चे, भुयार व चिल्यापर्यंत नेणारे सुरक्षित व शांतलेले मार्ग तयार करण्यासाठी उस्मान कराखल हा पन्हाळगडाचा मुंडा होता तो परत बादशहाच्या भेवेत हजर जाऊन त्याने पन्हाळगडाचा तकाशा (प्लॅन) बादशहाच्या समोर ठेवला.

ताफखान्याचा प्रमुख सफिशानखान याकडून माजीन याच्या सैन्यात या पूर्वी दान ताफा पाठविण्यात आल्या मागशी दान ताफा देण्यात आल्या.

अम आणि चोमाला (मराठ्यांचा) या भागातील येथे जाण्याचे मार्ग सुरक्षित ठेवण्यासाठी सततच्या याची नेमणूक जाली होती त्याने विनती लिहून पाठविली की राव अनिरुद्ध मिह आणि त्याचे एक हजार स्वार् पूर्वी माझ्यापाशी तैनात होत अर्धकडे बादशहानी त्यांना आपल्या कडे बोलावून घेतले आहे त्यांना परत मांडय पाशी तैनात करण्यात यावे बादशहानी आज्ञा ज्ञात्री की राव अनिरुद्ध मिह आणि त्याचे स्वार् यांना शहाजादा आज्ञा याजपाशी तैनात करण्यात यावे.

दुसरी विनती अशी की खानाजादखान हा मर्या तख्ताबाद मगर (मुखर्शी मिह, कर्नाटक) येथे आहे त्याचे एक हजार सैनिक फौजेत आहेत खानाजादखानाला

कायम केली आहेत. हुजुरातफें या ठाण्यामाठी पथके पाठविण्यात यावीत. बादशहानी आज्ञा केली की दोनशे स्वार आणि चारशे पायदळ घरील ठाण्यावर तैनात करण्यात यावी.

(२) विनंती ही की परगणे चादूर माऱ्या जहागिरीत आहे. तेथील फौजदारी पण मला मिळावी. विनंती मंजूर करण्यात आली.

(३) विनंती ही की : पन्नास मनसबदार माऱ्यापाशी तैनात करण्याचे हुकुम होते त्यापैकी पंधरा तैनात झाले आहेत. मुहमदबेग वगैरे बीस माणसे तैनात करण्यात यावीत. त्यांना पाठविण्याचा हुकुम देण्यात आला व त्याच जाणे न झाल्यास दुसऱ्यांना तैनात करावे असे ठरले.

१३ जानेवारी १९९३

बदामीच्या किल्ल्यावरील शिवदीचा पगार पांढांचविण्यास खुर्गम सुर्जबदार (दंडधारी) गेला होता. तो खजिता पाहूचवून परत आला.

१४ जानेवारी १९९३

ठाणी तपासण्यामाठी उम्मान करावळ पन्हाळगशाला गेला होता. तेथून परत येऊन त्याने बादशहाना हकीकत मागितली

२८ मार्च १९९३

एक प्रहर तीन घटिका दिवस आला असता बादशहानी वाहेर येऊन अदालत (न्यायदान)चे काम सुरू केले. आज दिवाणेआममध्ये दरबार भरला नाही बक्षीउलमुलक बहरामदखान याने पुर्वीलप्रमाणे अर्ज केला :- ईस्माइलखान (मका) हा जिंजी येथे मोक्यावर हाता. सनमानी (मराठ्यानी) त्याच्यावर हल्ला करून त्याला जखमी केले आणि ते त्याला घेऊन गेले. तो त्याच्या कैदेतून सुटून आला असून शहाजादा आज्ञम याच्या फौजेत दाखल झाला आहे. बादशहानी आज्ञा केली की : ईस्माइल खानाची पाच हजार (पाच हजार जात आणि पाच हजार स्वार) मनसब चालूच आहे असे समजावे. त्याला आणवी काय हवे आहे ते त्याने शहाजादा आज्ञम यास कळवावे.

सोलापूरचा किल्लेदार व फौजदार मिहदीखान याचा अर्ज : मराठ्याची तुकडी हदोरा(?) गावाजवळ जमून धामधूम करीत आहे. हुकुम झाल्यास किल्ल्यात तायव ठेवून मी जाऊन त्याचा मोड करीन. बादशहाने आज्ञा केली की : नांदडच्या सुभेदाराला लिहिण्यात यावे. त्याने मराठ्याचा मोड करण्यामाठी आपल्या मुलाला सैन्य देऊन त्यांच्या विरुद्ध पाठवावे.

२९ मार्च १९९३

बादशहानी आज दिवाण भरविला नाही. पण दुपारच्या नमाजानंतर न्यायदानाचे काम केले.

मो. द. बा. १.

१ एप्रिल १६९३

पन्हाळगडाव्याली शहाजादा मुहजुद्दीन याची फौज होती. तेथील बातम्यावरून कळले की राजा भीम आणि बाधाचा राजा किशनमिंग याच्या सैन्यात होठोचा सण खेळण्यात येत होता. मुहम्मद (नीतिमत्तेवर देवरस देवणारा अधिकारी) ने पुढेकळ मना केले पण लोकांनी ऐकले नाही ते मारामारीम तयार झाले. बादशहानी आज्ञा केली की : राजा भीम व राजा किशनमिंग यांना कळविण्यात यावे की, यापुढे असे करण्यात येऊ नये.

जुमदतुलमुल्क अमदशान (जिजीवळ) याच्या फौजेतून कळविण्यात आले की : गगाराम हजारी याने बंदुकी घेऊन शहाजादा कामबख याच्या तबूभावनी चौक्या बसविल्या (घेराव घातला) जुलिकारखानाने हे गगारामने वेडाच्या भरात केले असे ठरवून त्याला ठार मारले.

शहाजादा मुहम्मद मुहजुद्दीनच्या फौजेतील बातम्यावरून कळले की : देवगडचा किल्लेदार याने शहाजादाना विनंती केली की : या भागात मराठ्यांच्या मतल हातचाली चालू असतात आणि किल्ल्यात कणाचाच माठा नाही बादशहाने आज्ञा केली की : फाजिलखान खानभाभान याने माठ्याची व्यवस्था करावी.

१३ एप्रिल १६९३

उस्मानईलखान मका याचा पुढीलप्रमाणे अर्ज आला :— मी मराठ्यांच्या कैदेतून गृहून आलो जुलिकारखानबहादुर याच्या सैन्यात असून मी बादशाही कार्मगरी बगवांत आहे माझी पाच हजारी मन्सब आणि खान हा किताब ही पूर्वीप्रमाणे बहाल देवण्यात यावी. हुकुम झाला की खान हा किताब चालू राहील. एक हजार स्वारांनी मन्सब कमी करण्यात यावी. ही वाढविलेली मन्सब जिजीवळच्या राजगडला लागून असलेल्या ठाणेदारीच्या अटीवर देण्यात आली होती.

जुमदतुलमुल्क अमदशान याने लिहून पाठविले की हैद्राबादी कर्नाटकची दिवाणी जहीरुद्दीन (हकीम नूरुद्दीनचा मुलगा) याम देण्यात यावी हे नामजर करण्यात येऊन नूरुद्दीन हैद्राबादी यालाच पूर्वीप्रमाणे दिवाणी चालू करण्यात आली.

शहाजादा मुहम्मद मुहजुद्दीन याचा अतालीक (पालक गाडियन,) लुफल्याखान याचा दंड आणि नजर ही माफ करण्यात येऊन त्याच्यागडेपाच हजार रुपये पाठविण्यात यावे असा हुकुम झाला.

बेलगावचा किल्लेदार गय्यद बादशार हुसैन याचा मुहम्मद फाजिलच्या जागी मुमानगडच्या फौजदारीवर बसवण्यात आले मुहम्मद फाजिलने मुल्कायाला जाऊन तेथील किल्लेदार व फौजदार अलखान याजकडून खाजना घेऊन बादशहाच्या छावणीत यावे. त्याच्या भरावर जबर मसले व जबर बर्कतज देण्यात यावेत अशी आज्ञा झाली.

शहाजादा मुहम्मद मुहजुद्दीन याच्या फौजेतून आली आली की : नरगिराव हजारी हजर नाही. ता फरागे म्हणून नाद करण्यात यावी असा हुकुम झाला.

हरकान्याच्या नांदून कळले की राजा शाह याचा व्यवका नावाचा गुमास्ता आहे ना पुणे परगण्यात आहे. दानगे स्वार आणि पाचशे पायदळ जमवून ना वाटमारी करीत आहे. बादशहानी पुढी ठरमाणे आज्ञा केली. राजा शाह याच्या वकीलाकडून मुबलक पेंण्यात यावेत. पुन्हा अशी तक्रार कानावर आली तर बादशहाचा राग आठवून घ्यावा. गोवळ

मथुरहन पुढील बातमी आली. मथ्यद वारमवेग याचा मुलगा मथ्यद गुलाम महमद याकडे जमीनदारीत रसूलपूर ते गाव आहे. तेथे एक देऊळ आहे. हिंदू तेथे येऊन मूर्ति-पूजा करतात. बादशहानी बशी बहरामदखान याचा पुढी ठरमाणे हुकुम दिला : अखबार-वाद (आज्ञा) चे मुबेदार आणि मथुरच फौजदार यांना लिहा की. - त्यांनी ते देऊळ पाडून टाकावे.

१५ एप्रिल १६९३

हरकान्याच्या नांदून कळले की. असदखान हे धान्य विकत घेऊन वादीबाण (जिरी जवळ) येथे साठवीत आहेत.

शकराजीचा भाऊ हरजी याचा मुलगा प्रताप पाच हजारी मन्सबदार याचा शहा-जादा महमद आज जमणहा यात्रापाशी तैनात करण्यात आहे.

मामूराय वरीर गावकार (हिमर हरयाणा) यांनी त्याच कचेरीत खटल्या आणल्या की हिमराचा फौजदार अब्दुल आजम याने आमच्या भावाला आपल्या घरी बांधावन कैद केले आहे आणि तो त्याच्याकडून बेकायदेशीरपणे पेशाची मागणी करीत आहे. दिल्लीच्या सुभेदाराने चौकशी करून हकीकत कळवावी असा हुकुम माला.

अबुल्हसन हा गोवळकाड्यात राज्य करीत असता शेख मुहमद अमीन हा गावळकाड्यात किल्लेदार होता. तो भेटण्यास आला. तो अतिशय वृद्ध आणि अशक्त होता. दोन माणसानी त्याला चादरीत गुंडाळून आणले. बादशहा म्हणाले, 'याला विचारा की तुझे वय काय ?' तो म्हणाला, 'पचाणव वर्षे' त्याने विनंती केली की मला पूर्वी पाच हजार रुपये उत्पन्नाचे गाव होते तेथे आता काही उत्पन्न होत नाही. मला दुसरे गाव देण्यात यावे. किल्ल्यात माझे एक दुमजली घर आहे. त्याची दुरुस्ती माझ्याकडून होत नाही. ती सरकारने घ्यावी. बादशहानी आज्ञा केली की, 'याला दुसरे गाव द्या आणि पराची किंमत द्या.' बादशहा बशीउल्मुल्क बहरामदखान याला म्हणाले, 'मी शहाजादा अमतांना गोवळकाड्यावर स्वागती केली होती. त्यावेळी मी याला निरोप पाठविला होता की, 'किल्ला माझ्या ह्याला वर. मी तुझ्यावर खूप क्रुपा करीन.' याने मागितले की, 'किल्ला आपल्या ताब्यात घेईल पण जगात निमाहराम म्हणून माझा दुर्लोकित होईल. मी तुमच्या म्हणण्याप्रमाणे करू शकत नाही.'

बादशहानी त्याला एका हजार अश्वपया आणि एक हजार रुपये दिले.

१६ एप्रिल १६९३

शिर्दामग हा पारब्र गोंयच्या मार्फताने मुगलदमन आला. त्याला खिलतीची वस्त्रे देण्यात आली.

नरकवामी सभाजीचा जावई (स्वेष) शकराजी हा पाच हजारी (पाच हजार गात आणि तीन हजार स्वार) मन्मददार होता. त्याला शहाजादा आज्ञेमच्या फौजेत तैनात करण्यात आले.

१७ एप्रिल १६९३

गुलानजी हा राजारामापासून निघून नोकरीच्या आज्ञेने आल्या. त्याला पाचशे (गात) आणि शंभर स्वार अशी मन्मद देण्यात आली.

शिवाजी या नावाचा एक सरदार शहाजादा मुहंमद आज्ञेमच्या यात्रापाशी तैनात होता. त्याने विनंती केली की : राजारामाने माझा भाऊ दुर्गा (जी) याला ठार मारून आहे. आपली आज्ञा झाली तर मधी माधून त्याचा (राजारामाचा) वध करीन. बाद-शहांनी आज्ञा केली की शहाजादा आज्ञेमच्या फौजेतून त्याला हलवून शहाजादा मुहंमदीनच्या फौजेत (पन्हाळगडापाशी) तैनात करण्यात यावे.

सोळापूरचा किल्लेदार आणि फौजदार मिहदीखान याने पुढीलप्रमाणे अर्ज पाठविला :- एका माणसाने एका वटूकचीच्या बायकोला पळविली नव-याने तक्रार गुदरली त्या माण-साने वाटेत एका माणसाला मारले. खानाने सर्वाना एकटून आणले.

बादशहानी आज्ञा केली की : ती वटूक मुसलमान झाली आहे. तिला, तिच्या नवऱ्याला आणि तिला पळवून नेणाऱ्या इसमाला काजीकडे नेण्यात यावे.

१८ एप्रिल १६९३

मतलबखानाचा (वीड भागातील सरदार) अर्ज आला की : माझ्यापाशी फार थोडे सैन्य आहे. आज्ञा झाली की : एक हजार स्वार आणि दोनशे वटूकची पाठविण्यात यावे.

मरहमतखानाने (पन्हाळगडाहून) पुढीलप्रमाणे अर्ज पाठविला :- मराठ्यांचा जमाव झाला असून ते महादेवाच्या डोंगरात पूजेमाठी गेले आहेत. सात हजार स्वामिणी ते पन्हाळगडाला कुमक पोहोचविण्यासाठी चाल करून येण्याच्या विचारात आहेत. बादशहानी आज्ञा केली की : हमीदुद्दीनखानानी शिपायांच्या राजा बाबदाच्या आणि ब्रह्मदखानानी हमीदुद्दीनखानाबरोबर देण्यासाठी फौज तयार ठेवावी.

गुप्तचराच्या बातम्यावरून कळले की : जुम्लतुलमुल्क असदखान व शहाजादा काम-ब्रश् हे (जिजीहन) हुजुरात येण्यास निघाले आहेत.

१९ एप्रिल १६९३

शहाजादा मुहंमद आज्ञेम आजारातून बरा झाला. तो येऊन भेटला.

तरमोजी (अमोजी, नरमोजी, परमाजी?) दखनी (मराठा) ला चार हजारी मन्मद व झेंडा, नीबत नगारे देऊन गाजिउद्दीनखान बहादुराच्या फौजेत तैनात करण्यात आले.

२० एप्रिल १६९३

आज कचेरी झाली नाही.

२१ एप्रिल १६९३

हमीदुद्दीनखानाबरोबर अडीच हजार स्वार देऊन त्याला मराठ्यांचा मोड

करण्यासाठी भिरजेकरे पाठविण्यात आले. निरापाच्या वली वादणहा, कृष्ण होंबो या अर्थाचा फातेंहा पळले. मुहंमद वलीद याला बरोबर पाठविण्यात आले. बहरामदखानाला वादणहानी आज्ञा केली की, अथणाचा ठाणेदार मन्बवूग्यान याने हर्मादुहीनखानाबरोबर जावे.

बहरामदखानाला आज्ञा झाली की तुम्ही निजामुल्मुल्की तळकोकणचा दिवाण मुहंमद मईद याला लिहा की, त्याने आपला एक नायब तेथील (कल्याण, भिवरी) फौजदार, मातबरखान याजपाशी ठेवावा आणि त्याने स्वतः रायरी (रायगड) चा फौजदार अन्द् राजाखान याजपाशी जावे.

आदिलखानी तळकोकण (दाभाळवासून दक्षिणेकडे) चा दिवाण मुहंमदअली याम तेथील फौजदार भन्बराजयान याजपाशी तैनात करण्यात आले.

गहाजहानाबाद (दिहली) च्या बानमीकरून समजले की राजा द्दिननामग (अवर) अवळ तेनात असल्या रत्नराय हा मर्दरापात आणि उत्तर निपिह गांधी तरीत श्राद्ध आज्ञा झाली की त्याची जहागीर काढून घेण्यात यावा.

२२ एप्रिल १६९३

गहाजहानी आज्ञा अरगवादाच्या बाजारात नागना पाठवून गहाजहाना मुहंमदून याच्या फौजेतून बानमी करी की बराबतचा ठाणेदार रामचंद हजर आज्ञा होना गहाजहानी त्याच्या पैशामाठी तगदा केला. तो रत्नराय पळून गेला तो दोन हजारी मन्बवदर होना. आज्ञा झाली की फरारी म्हणून त्याची तळ करण्यात यावी.

२४ एप्रिल १६९३

आज्ञा झाली की : मन्बवरा हयातयान याच्या लिहिण्यात यावे की :- ठाण्यात निम्मी माणसे ठेऊन बाकीची माणस घेऊन त्याने हर्मादुहीनखानाकडे जावे.

बानमी आली की बेडराचे शंभर स्वार आणि पाचगे पायदळ शिपाई सिद्दी सालमच्या जहागीरीत घुमले सालमच्या कारभार्याने गद्दी बेडराच्या हवाली केली आणि तो स्वतः पळून गेला आज्ञा झाली की : सिद्दी सालमची जहागीर काढून घेण्यात यावी.

गतरागीचा भाऊ हर्माजी हा चार हजार मन्बवदार होता तो गहाजहाना आज्ञाच्या तैनातीत होना तेथून काढून त्याला हर्मादुहीनखानापाशी तैनात करण्यात आले.

हरकान्याच्या ताडून कळले की : मराठ्यांचे सात हजार स्वार आणि पायदळ असे सैन्य महादेवाच्या डोंगगातून निघून वादशाही मुख्यावर आक्रमण करण्याच्या हेतूने जवळ आले आठ आज्ञा झाली की : तेथील फौजदार आदिलखान याला त्याचा मोड करण्यासाठी लिहिण्यात यावे.

२५ एप्रिल १६९३

हरकान्याच्या ताडून पुढील हकीकत कळली मराठे हे धान्याच्या गांध्या लादलेले

महा हजार बैज घेऊन पन्हाळगडात रमद पोंगेचविषयाच्या उद्देशाने किल्ल्यापासून गात कोमावर आले. शहाजादा मुहजुद्दीन याने अशादल्लाहचा मुलगा आणि सैन्याचा बक्षी महंमद अस्वरी आणि आपला दूधभाऊ अलीमुराद कोमा याच्या सैन्य देऊन मराठ्यांच्या विरुद्ध पाठविले. लढाई झाली बादशहाच्या कृपेने मराठ्यांचा मोड झाला. माठा जय मिळाला. आड्याचे बैज पकडण्यात आले. या सुमारास मराठ्यांच्या सैन्याची तीन हजारांची तुकडी महादवाच्या डोंगरातून चालून आली. पुन्हा लढाई झाली. मुहमद अस्वरी, अलीमुराद आणि इतर अधिकारी पराजय पाऊन पळून गेले. मराठ्यांनी मोगलांची सुमारे पाचणे माणसे ठार मारली आणि ते धान्याची रमद मोडवून घेऊन गेले.

बादशहा बक्षी मुखकिसवान घाला म्हणाले, 'त्या अधिकाऱ्याच्या मत्स्यी काय होत्या ते कळवा.'

अलीमर्दानखान (सरदार) याच्या नोकरांनी पुढीलप्रमाणे अर्ज केला. - अलीमर्दानखान यांना मराठ्यांनी पकडून कैदेत टाकले आहे. एक लाख होन खंडणी भरल्याशिवाय मराठे अलीमर्दानखानाच्या माडीत नाहीत. अलीमर्दानखानाची माणसे हैद्राबादेत आली आहेत. पण हैद्राबादने अधिकारी बरील जिव्हा विकण्यास मनाई करीत आहेत.

बादशहानी आज्ञा केली की, हैद्राबादचा सुभेदार जानमिपारखान याच्या लिहाची, 'त्या लोकाना जिव्हा विकू द्या हरकत करू नका.'

लष्करातील बहारी लोक उपद्रव करू लागले आहेत. आज्ञा झाली की, त्यांना कैद करून विजापूरच्या किल्ल्यात ठेवण्यात यावे.

यारअलीखाने अर्ज केला की 'मुसलमान अमदखान यांनी आपल्याला देण्यासाठी म्हणून मला एक पत्र पाठविले आहे. बादशहा म्हणाले, 'जाऊ दे, मला कशाला लिहिणे ते पत्र बक्षी उल्लेख बहामदखान याकडे पाठवून द्या.'

२६ एप्रिल १६९३

हरकान्याच्या नोडन कळले की मराठ्यांची तुकडी हळसगी गावापाशी चालून आली. लष्करातील बैल यांना, रानातील गवय कडवा आणण्यासाठी पाठविण्यात आले होते. त्यांना मराठे घेरून घेऊन गेले.

लखराम रजत याचा मुलगा परमानंद मुसलमान झाला. त्याला बिल्लीची बम्बे देण्यात आली.

शहाजादा मुहजुद्दीन याच्या बराबर असलेल्या नोकरांच्याचा प्रमुख याने अर्ज पाठविला की तोफाच्या मान्याने पन्हाळगडाचा एक दुकान पडला आहे. लवकरच किल्ला हातात येईल. बादशहा म्हणाले, 'मजुरा झाला' (कौतुक).

२७ एप्रिल १६९३

आज कचेरी बंद होती.

२८ एप्रिल १६९३

महोद्वगडाचा किल्लेदार मुस्तराम याने अर्ज केला की : किल्ल्यात काहीच पुरवठा नाही.

मराठ्यांनी किल्ल्याला चहुकडून वेढा दिला आहे काय हुकुम? आज्ञा झाली की : शक्य त्या उपायांनी किल्ला रक्षावा.

२९ एप्रिल १९९३

बादशहानी तोंक्याऱ्याचा अधिकारी सर्फाशकतखान याचा नायब मुहमद मुनीम याला विचारले, 'जुम्लतुलमुल्क असदखान व जुल्फिकारखानबहादुर हे जिजीच्या समोर तोंका टाकून निघून आले त्याची किमत काय असेल?' त्याने अर्ज केला की, 'चार लाख पन्नास हजार रुपये.' बादशहानी आज्ञा केली की, यापैकी तीन लाख रुपये असदखानाकडून आणि दीड लाख रुपये जुल्फिकारखानाकडून वसूल करण्यात यावेत.

३ मे १९९३

जुल्फिकारखानाच्या लष्करातून (जिजीकडून) कळले की : मराठ्यांनी कर्नाटकातील रायूरचा किल्ला जिंकून घेतला होता. जुल्फिकारखानाने तिकडे सैन्य पाठविले. त्याने किल्ला परत ताब्यात घेतला.

मुस्नाखानाचा मुलगा इफितखारखान याला चौमाळा ब्रीड (मराठ्याडा) भागाचे रक्षण करण्यासाठी पाठविण्यात आले. बादशहा योगक्षेमाचा फातेहा पडले. इफितखारखानाला वाटी येथे तळ देण्यास सांगण्यात आले.

५ मे १९९३

हंकाऱ्याच्या तोंडून कळले की, उत्तरेकडून काफिला येत होता तो जमशेरीला पोहोचला नसा मराठ्यांनी त्याच्यावर हल्ला चढविला. त्यांनी काफिला पूर्णपणे लुटला आणि ते मालमत्ता घेऊन गेले.

मध्यद लीफ विलेदार महाजमड ('यदनूरच्या राणीचा प्रात') यांनी कळविले की: मी मराठ्यांचा मोड केला अगून त्याच्याकडून हस्तगत केलेला पुढील माल पाठवित आहे - ब्रदुखी दोन माठ्या तलवारी दोन, लहान तलवारी पन्नास, धनुष्य पचवीस.

कल्याण भिवर्दीचा फौजदार मातबरखान याच्या शिफारसीवरून अंगलवाडीचा विलेदार मोहनसिंग याच्या मसबूत वाढ करण्यात आली.

६ मे १९९३

शहाबाद मुहजुद्दीन याच्या लष्करातून आलेल्या बातम्यावरून कळले की : मराठ्यांनी आज्ञेच्या युद्धात मुहमद ताहिर व हिदायतुल्ला हे मन्मबदार मारले गेले आज्ञा झाली की : त्याची नावे मन्मबदाराच्या यादीतून गाळण्यात यावीत.

हंकाऱ्याच्या तोंडून कळले की, ह्मीदुद्दीनखानाने जड वृणगे मिरज येथे ठेवले आणि तो मराठ्यांच्या वाठलागवर निवला. पण मराठ्यांचा पत्ता न लागल्यामुळे तो काव्हापुरास पोहोचला. याच मुमारास शहाबाद मुहजुद्दीन याने रमद (दाणा गोठा) आणण्यासाठी लुहकुल्लाखान याला काव्हापुराकडे पाठविले होते. तेथे दोघांची गाठ पडली. ते मराठ्यांचा चालून जाण्याच्या तयारीत आहेत मराठ्यांनी अब्दुल-रहमानखान हरकारा आणि ह्मीदुद्दीनखानाचा वाकेनवीस मीर याच्या यांचे सामान लुटून नेले.

बक्षी मुख्यदिमखान याने विनंती केली की : शहाबादा मुहमद (मुइजुद्दीन) याने आपल्याला शिमाचे गाळे पाठवावे म्हणून मागणी केली आहे. आज्ञा झाली की : ताफ-
खान्याचा नायब मुहमद मुनीम याने दोनशे गाळे पाठवावे.

खानाजादखान याम आज्ञा झाली की मीर अब्दुल्लाहने मोल्दापुरपर्यंत, इफ्तखार-
खान याने मानापूरहून भूमपर्यंत, आणि आतिशखान फोजदार बीड याने बीडहून भूमपर्यंत
मागचे रक्षण करावे.

मतलबखानाने कळविले की : माझ्यापाशी शंकराजी व इतर सरदार तैनात आहेत.
नियमाप्रमाणे सैन्य पाठविले नाहीत. आज्ञा झाली की त्याची मन्गव कितीने कमी करावी
ते चौकशी करून कळवावे.

२२ ऑक्टोबर १६९३

नादर (मराठावाडा)च्या बातम्यावरून लढले की माणसाजी हा एक हजार
स्वार व पापदल घेऊन उज्याच्या ताबुकावरून रावमा खूः येत आहे. हकुम आज्ञा
की अब्दुल्लाहान (सरदार नादर) याने लिहिलेला शिर्वातहालवा
आपल्या नायबाला ताकीद करा.

२३ ऑक्टोबर १६९३

न्यू लंड हा भुम समान आज्ञा. त्याच्या मजताना येने देणान आहे.

हरकाभाच्या तोंडून कळले की अमराजी हा सैन्यासहित भीमापार गेला आहे.
आणि हिमतरवानबहादुर (बहादुरखानाचा मुलगा) त्याच्या पाठलागावर निघाला आहे.

हिमतरवानाचा माझ सैन्याबद्दल वरिष्ठांनी पाठर याची मन्गव कमी करण्यात आली.
हिमतरवानाने लिहून पाठविले की : मी अमराजीचा पाठलाग करीत होतो. उतायान भूमव-
डचा ठाणेदार रणदुल्लाखान याने लिहून पाठविले की : - गताजी हा शिर्वातहालवाड
(भूवाळगड ?) कडे गेला आहे. म्हणून अमराजीचा पाठलाग टाकून दऊन मताजाच्या
मागे निघालो आहे.

२४ ऑक्टोबर १६९३

गजाजउद्दीनखानपाशी तैनात असलेल्या कस्तमखान बिजपुरी याने पुढीलप्रमाणे
अर्ज पाठविला. - माझा एक हत्ती मराठा सरदार असब (असून ?) पालकर याजपाशी
होता. तो मराठा बादशहाची नोकरी करण्याच्या उद्देशाने आला होता. त्याने ना हत्ती
फलटणचा ठाणेदार अब्दुल्लाही याजकडे ठेवला. नंतर तो मराठा गळत त्या कोफराळा
(गजारागामाचा) गाऊन गेला. मला तो हत्ती परत देण्यात यावा किंवा त्या मराठा
सरदाराने बादशहाची खरणी म्हणून काही रक्कम अब्दुल्लाही या दिली असेल तर तो
मला देण्यात यावी बादशहाची आज्ञा केली की मराठा सरदाराने अब्दुल्लाहीपाशी जे
काही ठेवले असेल ते मागवून घेण्यात यावे.

२५ ऑक्टोबर १६९३

हरकाभाच्या लिहिण्यावरून कळले ते असे : खानजादखानाचा बक्षी आणि

वाकेंचीस अमानुषा हा स्वाराचे पयक घेऊन भद्रगहन बंकापूरला येत होता. दिले-
खानाचा नोंकर फजल आणि मदनजी मरदार यांसी दानशे स्वारांशिणी अनी व हतूर
याच्या दरम्यान त्याच्यावर हल्ला केला वही अमानुषा हा पळत बंकापूरला आला
घोरुमल पेशकार आणि मुहंमद हमन हे मारले गेले. अन्वरेग वगैरे वीस स्वार यांना
पकडत नेण्यात आले. आज्ञा जाली की : तेथी ३ फौजदार तुरहीन याला बरसागना
मोड करण्यासाठी लिहिण्यात याव.

२७ ऑक्टोबर १९९३

हराणाच्या नोंदून कळले की धनाजी जाव वगैरे मरदार दहा हजार स्वार व
पायदळ घेऊन गहागादा मुहंमदीन याच्या गैन्यावर तुरत पाळे रबिन्दाबल माहत्याच्या
पहिल्या दिशी (२९ ऑक्टोबर १९९३) लढाई मस जाली अद्याप चकमकी चालून
आहेत आज्ञा जाली की गाजजुद्दीन फारुजमग याला पन्हाळगनाच्या गहाजाच्या
हुमायाठी लावण्यात जाण्यात याव. देण्यात याव.

यांना जादखानाने लिहिले पाठविणे वी जाणे गैन्य घेऊन गहागादा मरदान
याच्या हुमायेनाच्या पन्हाळग पारले जाव.

हराणाच्या नोंदून कळले की नजीबखानच्यादर जाने मरजीन पाठलाग मस
भातल मरदानक युद्ध जाले मरदाना पारले जा. रागे मरारे मारले गे.

२८ ऑक्टोबर १९९३

हराणाच्या नोंदून कळले की राजारामान मरदार आणि अन्वरेगच्या
किल्लेदार अन्वरेग नापक जाने किल्ला देऊ म्हणून मुक्कामखानापाशा बोशणे
जाले आहे बादलहानी या सवरीच फर्मान मुक्कामखानाच्या लकाशत पाठविले.

मारुळ पडताडडे गेले आहेत. पाडे तुरही जावे अस हमीदुद्दीनखाना या
कळविण्यात आले.

२९ ऑक्टोबर १९९३

यांना जादखानाने लिहिले पाठविले की राणीबदनूरने आठ हजार रुपये समूल
जाले त्याच्या हुड्ड्या पाठविले आहेत. आज्ञा जाली की खजिन्यात दाखल करा.

खडाबंन ठाणेदार रामचद्र यात्रपाशी गिशनराव (गुणराव) नेनात हाता.
त्याची मसब काढविण्यात आली.

संगमनेरचा फौजदार व अमीन मुहंमद हादी जाने लिहिले की या भागातील
ठाणेदार व अमीनदार यांना वेळप्रसंगी आपल्या मदतीस यावे म्हणून हुकूम व्हावा.
तसे लिहावे म्हणून बहरामखानाच्या हुकूम देण्यात आला.

हिमतखानबहादुर जाने लिहिले की : स्वर्चास खसम देण्यात यावी. तोंफखानाचा
मराम माडवाजवळ नाही आज्ञा जाली की पाचशे अश्वया, पन्नास मग शिगवे गेले
आणि बंदुकीची दारू ही पाठविण्यात यावी.

मुन्तखान उर्फ जलालुद्दीन याची मसब कमी करण्यात आली. त्याची खान ही

पदवी काढून घेण्यात आली आणि त्याला मुद्गल व मन्की येथी फौजदारीवरून वाढण्यात येऊन त्याच्या जागी मुद्गलचा किल्लेदार राममिग याम पूर्वप्रमाणे फौजदार म्हणून नेमण्यात आले.

३० ऑक्टोबर १६९३

मरदासना वडिसे देण्यात आली किंवा त्याची मन्मथ वाढविण्यात आली. त्या त बहिर्जी, लंबाजी, मालाजी, शंकराजी हे मन्मथदार होते

अहमद (तरीन ?) हा पाचवे जात आणि दातशे स्वार यांचा मन्मथदार होता. पन्हाळगडाजवळ मराठ्यांनी लडताना ता मारला गेला त्याचे पथक किती होते व त्याचे दारम काण याची माहिती बादशहानी मागविली

चांदबडचा किल्लेदार आणि फौजदार रहीमूद्दीन याने दोन महिन्यामाठी औरंगाबादेस जावयाचे आदेश म्हणून राजा मागितली. आपल्या गैरहजेरीत आपला भाऊ अजीजुद्दीन काम करील असे त्याने कळविले. आज्ञा झाली की : पावसाळ्यात राजा देण्यात येईल.

बादशहानी मुहमद आदिल वगैरे दहा गुर्जवदार (दरबारी) यांना गायरी (गायब) द्या भावर्ती रात्रदिवस गस्त घालण्यामाठी पाठविले

अकालूचचा किल्लेदार आणि फौजदार चुरहाणुल्ला याची मन्मथ वाढविण्यात आली.

३१ ऑक्टोबर १६९३

कामगावचा टाणेंदार बहिर्जी याने अर्जे पाठविल्या की कमळगाव (रडगाव ?) चा परगणा मला तनखा म्हणून द्या तो खानजमान फतेहजंग याजकडे देण्यात आला आहे. अणाने माझे पथक परगणा द्यात आहे. तो परगणा मला परत मिळावा हुकुम झाला की. परगण्याच्या दहा गीची मना बहिर्जीला देण्यात यावी व त्याला शिमतखानाच्या फौजेत तैनात करण्यात यावे.

मिरजेच्या बातमीवरून मराठे की. मुहमद अशफने किल्ल्यात धान्याचा साठा करून ठेवला होता. तो बादशहाने जाण्यास निघाला मिरजेचा किल्लेदार व फौजदार मुहमद अशफ याने धान्य विकून टाकले. बादशहाने आज्ञा केली की. विकलेल्या धान्याची रक्कम घेण्यात यावी. या पुढे काळजी घेण्यात यावी.

गुलाबुद्दीन नसीखान याचा किताब आणि मन्मथ ही पुन्हा वहाल करण्यात आली विजापुरी रनटिकचा फौजदार कामिम याजकडिल बातमीपत्रावरून कळले की. मेलगिरी दशमुख हा बलगडचा किल्लेदार मयमाल याच्याशी मगनमत करून रयतेतून घराभागे दात रुपय वसूल करित आहे यामुळे रयत फारझाली आहे. बादशहानी आज्ञा केली की. मेर्याळ दिवाणाला लिहता की यापुढे रयतेवरून एक दमडा घेऊ नका, त्याच्यावर जुलूम करू नका.

खानाजादयान याने अर्जे केल्या की : राजा अवधूतमिग हा पूर्वी माझ्या सैन्यात पिछाडी (चदावल) सामाळी त्याने हरावलीला (आधाडी) गहावे असा हुकुम झाला आहे. त्याला पूर्ववत चदावलीला राहाण्याची आणि असालतखानाला हरावलीला राहाण्याची आज्ञा व्हावी. अर्ज मंजूर करण्यात आला.

२ नोव्हेंबर १९९३

बीडहून पुढील बातमी आली अजमलु त्यागान मन्मथदार हा आपल्या गहागिरीहून मन्मथाना रुडे चालवला होता बाळगावाजवळ मराठघाती त्यास दहद चौथ्या फौजदार आनिशखान याने त्यास एका घोडा व खर्चाम काही रक्कम देऊन हस्तमखाना रुडे पाठविले.

५ नोव्हेंबर १९९३

हरतायाच्या तांडून कळले की गाजिउद्दीनखान हा गहाजादा मुहज्जीनपाशी पाठविला. मनायाजवळ रुडागशा घनाजी गाधवाशी त्यास युद्ध झाले त्याने मराठघाता पराजय केला अनेकजण मारले गेले. आपलेही त्याने कामी आले.

बादगहा म्हणाले, 'अबराबाद (आझा) च्या मुभेदाराला लिहा की : बस्तावर, उर्फे रामचंद्र (धर्मांतरित) तुमच्या जवळ तैनात आहे. जरूर असेल तर तुमच्याजवळ देवा, नाहीतर आमच्या हुजुरात पाठवून द्या'

अलाहाबादचा मुभेदार मिर्जाहदारखान याने लिहिले की, बनारसचा फौजदार मुहमद मुहसिन आणि एक अब्दुसमदखान सोपून इतर फौजदार काही बाबीकडे जाणून बुजून गाणागळा करीत आहेत बादगहांनी म्हटले, 'जिजियाचा अमीन अब्दुल्लाहदर याला लिहून तिथेच प्रत्यक्षान पाय चालले आहे याची माहिती मागवा'

६ नोव्हेंबर १९९३

अजना हिन्दू हा मसलमान झाला त्याला खिलतीची वस्त्रे दिली गहाजादा मुहज्जीन याच्या लष्करातून बातमी आली की, तोहीदुहीन हा मराठघाती युद्ध करताना जखमी झालून पडला होता मराठे त्याला पकडून घेऊन गेले

बादगहांनी आज्ञा दिली की : पन्हाळगडाच्या समोर मफजिबखानाच्या ज्या ताफा बंदूका रड्याले, मराठघाती ने या त्याची मिमित मफजिबखानाकडून घ्याऊन रक्कमान घ्यावी.

जुमिफकारखानाला हुकुम देण्यात आला की : त्याच्यापाशी तैनात असलेल्या शिनाजी राऊत तीन हुजुरी मन्मथदार यास हुजुरात पाठविण्यात यावे

हरतायाच्या तांडून कळले की हिमतखान हा मनाजीच्या पाठलागावर होता. चौथ्याची मादगावाजवळ लढाई झाली. हिमतखानापाशी सैन्य वाडे हाते म्हणून त्याने खेड्याचा आमरा घेतला तीन यात्रूनी मनाजीचे सैन्य उभे आले.

७ नोव्हेंबर १९९३

कुलशीराम हिंदू मुसलमान झाला त्याला खिलतीची वस्त्रे देण्यात आली गाजिउद्दीनखान बहादूरचा पुढीलप्रमाणे अर्ज आला :- आज्ञेप्रमाणे मी पन्हाळगडाकडे रवाना झालो मी फळटणला पाहिलो तेथे घनाजी गाधव सैन्य घेऊन आला. मी चिनकुलीजखान आणि हस्तमखान यांना त्याजविरुद्ध पाठविले कन्हाडजवळ युद्ध झाले. गनिमाची अनेक माणसं ठार झाली. त्याचा पराजय झाला. तोस कैदी, सोळाशे घोडे, घोड्या, भाले हाती लागले. ते हुजुरात पाठविले आहेत.

बाराभनीचा ठाणेदार यामीनखान याने अर्ज केला की आज्ञेप्रमाणे पाच मण दाख गाजिउडीनखान बहादुराच्या फौजेतून मिळाली पण त्याचे कारभारी दोनशे राण देत नाहीत. आज्ञा झाली की गाजिउडीनखान फौराजवण यांना लिहून त्याच्या कारभार्याकडून बाण देण्यास लावावे.

खानाजादखानाने लिहिले की : आपल्या आज्ञेप्रमाणे मी राणी ब्रिदनूरच्या प्रातातून तिघून थकांपुरेला पाठोवला आहे पन्हाळगडाकडे गेला आहे.

१३ नोव्हेंबर १६९३

तेजा व रामचंद हे मुमदमान आले. त्यांना प्रत्येकी पिराकीची बग्गे देण्यात आली. अरबकीवेग आणि इतर एव असे दान गुजबदार यांना पुण्या (जवळ)च्या शिस्त्यांची गरज घालण्यासाठी पाठविण्यात आले.

खानाबाना ठाणेदार रामचंद याकडून मन्सोब निशाण पाठविण्यात आले.

बादशहा मरहमहादाराचा म्हणाले, 'मुमना मुल्का मुल्मा फौजिले पन्हाळगडाच्या मान्यारिज आहे त्याचे साथ म्हणणे आहे?' अर्ज केला की आपल्यापाशी एव पणव तेनात केले तर मी कामगीरी करून दानवीन असे मुमना म्हणणे आहे बादशहानी आज्ञा केली ती मरफाजकरमानाच्या लिहून शीम बदकची मुल्मा फौजिलेपाशी तेनात वागण्यात यावेत आणि मरहमहादारांनी आपल्या मुल्मापाशी इला मन्सबदार पाठवून या। मरजागानी व्यत्या मुल्मा फौजिले यांना मीरमानात याने करावी.

परमाणे जहापूर (महापूर) चा देगमुश पारगव याने अर्ज पाठविश ती तशीच फौजदार अदीमान व लक्ष्मी (रुधमण) साथस्य यांनी मरगारकर पाठविण्याच्या दीड कोस करायाने अग्रहरण रव आहे. मलाखद (मलखद) चा शिस्त्या वेडराना देण्याचा त्याचा वेत आहे. मला आराप त्यांनी नाकारल्या तर मी तो मिद्ध करून देण्यास तयार आहे. बादशहा म्हणाले, 'बोली करा. आराप खरा असत तर फौजदाराची बदली करा.'

१४ नोव्हेंबर १६९३

गाजिउडीनखान बहादुर यांनी लिहून पाठविले की उजरीखानाचा मुल्मा मकार-मखान हा पुणे व जिवापूर वडे फौजदार होता. तो बदलले आहे. तेथे पूर्वीप्रमाणे फौजदाराची नेमणक झाली बादशहानी मान्य केले.

बादशहानी करावळयान याम पन्हाळगडाकडे पाठविले. त्याने बादशहाही तळापासून पन्हाळगडाचे अंतर मागावे आणि बादशहाच्या आज्ञासाठी, गडावरून गळे पाहावपार नाहीत अशी जागा पाहून यावी. असे त्याला मागण्यात आले. त्याला हजार स्पथ देण्यात आले. अब्दुल्ला गुजबदार आणि इतर काही मागस यांना त्याच्याबरोबर देण्यात आले.

१५ नोव्हेंबर १६९३

बादशहानी फौजखान मीरमामान याम आज्ञा केली की हत्ती व ओझी वाहून नेणारे उठ ठिकठिकाणाहून वांटावून घ्या आनिशखान फौजदार याच्या आपल्या बरोबर वाहनुकीची जनावरे व इतर सामान आणण्यास लिहा. गहाजादा आज्ञेमच्या तेनांनीतील

सहाणे आणि शहाजादा वेदाश्रमालाच्या तैनातीनीळ चारणे स्वार् याना खानाजादगान ना जवडे (पन्हाळगडाच्या जवळ) पाठविण्यासाठी गुजबदार नेमण्यात आले.

कुठणापूरचा मुभेदार मरहमतखान याचा हुकम देण्यात आला की : शहाजहाना-वार दिलीहीन खजिना येन आह त्याचा सुरक्षितपणे मुजिम्ता मुनयाद औरंगाबादपर्यंत पोहोचवा.

वहाडचा मुभेदार नवाजिखान याला आज्ञा करण्यात आली की सताजी मुगल्या प्रांतात येन आहे. त्याचा मांड करा. तुमच्या प्रांतातील फौजदारांना कुमचेमाठी घालातून घ्या.

१६ नोव्हेंबर १६९३

उदगीरना फौजदार मुहमद याच्या याची उदगीरच्या किल्ल्यावर नेमणूक करण्यात आली. पुरीना किल्लेदार मय्यद मुस्तफा याला हुजरात बोलावण्यात आले.

दगाजी राऊत जुा फवारखानापाशी तैनात होता त्याचा मय्यद अब्दुल्ला खान (नाथना मुभेदार) याजपाशी तैनात करण्यात याचे असा हुकम देण्यात आला.

पुण्याचा ठाणेदार स्वाजा अबुलमकारमखान याजपाशी मुजफ्फर, स्वाजाशाह आणि मुहमद नागिर हे मन्सबदार तैनात करण्यात आले.

जुा फवारखानाच्या लष्करातून मन्सबदारी आणि खैरुल्ला हे मन्सबदार निघून गेले असे कळले. फरारी म्हणून नाद व्हावी असा हुकम आला.

१८ नोव्हेंबर १६९३

अब्दुलमतारने अर्ज पाठविला की : पन्हाळगडाच्या युद्धाने मुहमद अस्करीच्या वरावर मी जखमी झाला. अद्याप आराम्य नाही शहाजहानाबाद (दिल्ली)ला जात आहे दान वर्गाची रजा द्यावी. अर्ज मजूर करण्यात आला.

१९ नोव्हेंबर १६९३

अब्दुलसूलखानाला निरोप देण्यात आला. नोरगर हा मुगलमान झाला त्याला खिलतीची वस्त्रे देण्यात आली.

हिमतखानबहादूर, हमीदुद्दीनखान व स्वाजाखान यांच्याकडून पुढीलप्रमाणे अर्ज आला :- विक्रमहळ्डीजवळ सताजी वरोवर बंद झाले. गोकुळ, अजना वगैरे बेडर आणि सताजीवरोवरची तीनशे माणसे ठार झाली. तीनशे घोडी, मिशान नगारे आमच्या हाती आले. आमची अनेक माणसे ठार जिवा जखमी झाली. मराठ्यांचा आम्ही पाठलाग केला. अर्ज घातून वादशहा म्हणाले, 'मीठ खाल्ल्याचे मारक झाले, शायाम'

अर्ज करण्यात आला की : इमामकुली हा वादशाही लष्कराच्या भांवतालच्या भावाचा राहदार (मरक्षक) होता. तां बेडराच्या युद्धाने ठार झाला. त्याच्याकडे कासेगावपर्यंतच्या प्रदेशाच्या रक्षणाचे काम होते.

हिमतखानाने अर्ज पाठविला की : आपण जडवुणगे मागेल्यात ठेऊन मराठ्यांच्या पाठलागावर गेलो आहात. खानाजादखानाला आज्ञा करण्यात आली की : तुम्ही अकलूजला

जाल त्यावेळी मागेल्याहून हिमंतखानाचे वृणगे बरोबर घेऊन जा.

खानदेशातील अजीजुल्लाखान वगैरे ठाणेदाराच्या नावे हुकुम गेले की : खानदेश बुन्हाणपूरचा सुभेदार मंगडयाचा मोड करण्यासाठी मरहद्दीवर येईल. तो तुम्हाला थोड्यामत्तासाठी बालावू पाठवील त्यावेळी तुम्ही त्याला जाऊन मिळावे.

२० नोव्हेंबर १६९३

शंकर गुर्जबदार याला शेवगावच्या फौजदाराकडे पाठविण्यात आले तेथील देऊळ फौजदाराकडून उध्वस्त करून परत यण्यास त्याला हुकुम झाला

भिरहिंद(पंजाब)च्या बातम्यावरून कळले की : गोविंद नावाच्या इममाने (गुरु-गोविंदमग) आपण गुरुनानक(गुरु) असल्याचे जाहीर केले आहे. बादशहानी बहरामखानाला म्हटले, 'तेथील फौजदाराला लिहा की गर्दी(शांततेचा विघाड) होऊन देऊ नका. (हुलूम न बर्हद)'

२१ नोव्हेंबर १६९३

गंगाराम मुसलमान झाला त्याला खिलतीची बस्त्रे देण्यात आली.

हरकाच्याच्या तांडन पुढील बातमी कळली : हमीदुद्दीनखान व स्वाजाखान हे गुल-बर्ग्याकडे आले आहेत. हिमंतखान हा सत्ताजीचा पाठलाग करीत आहे. सत्ताजीने अमृतराव याला चार हजार म्यार देऊन बन्हाडकडे पाठविले आहे. स्वतः सत्ताजी हा महा हजार म्यार घेऊन मलाखड(मलखेड जवळ) पोहाचला बादशहानी बहरामखानाला म्हटले, 'हमीदुद्दीनखान आणि स्वाजाखान यांना लिहा. त्यांनी अमृतरावाचा पाठलाग करावा' लष्करवानाने सत्ताजीच्या पाठलागावर जावे आणि अब्दुल्लाखानाने(नांदेडचा सुभेदार) आपल्याकडे न येता हिमंतखानाला मिळून सत्ताजीचा मोड करावा असे हुकुम देण्यात आले.

खुजिस्ताबुनयाद औरंगाबाद येथून पन्नास स्वार इस्लामगड(रायगड)चा ठाणेदार अब्दुलरज्जाकखान याजकडे पाठवावे. त्यांना तेथे असलेल्या अजदहाबेग गुर्जबदार याजपाशी तैनात करावे असा हुकुम देण्यात आला.

हिमंतखानाकडे त्याने सत्ताजीवर मिळविलेल्या विजयाबद्दल खिलतीची बस्त्रे आणि फर्मान ही पाठविण्यात आली.

२३ नोव्हेंबर १६९३

अर्ज करण्यात आला की शहाजादा मुहजुद्दीन याजबरोबर तैनात असलेले दयान, अब्दुल्लाहदाखान व अजीजुल्ला हे पन्हाळगडाच्या युद्धात मारले गेले.

चील बंदरचा अधिकारी मुहंमद आरिफ हा मरण पावला.

२५ नोव्हेंबर १६९३

जीवन याद्वार हा मुसलमान झाला. त्याला खिलतीची बस्त्रे देण्यात आली.

अमरखानाच्या लष्करातून पुढील वृत्त कळल : सत्ताजीचे दोन हेर पकडण्यात आले. श्याच्यापाशी पत्रे मागडली सत्ताजीने ती पत्रे मालखेड(मलखेड)च्या देशमुख देशपाड्यांना लिहिणी द्याती. पत्रात म्हटले होते :- बरेच दिवसांपासून तुमच्याकडून

चौथ आला नाही तुम्ही ही पत्रे मिळताच ताबडतोब मात हजार होत पाठवून द्यावे.

बादशहानी आज्ञा केली की फीराजगड (यादगीर) च्या किल्ल्यादाराला लिहा :- हेरांना ठार मारण्यात यावे पुन्हा एखादा हेर आला तर त्याची गाळवायकरून धिड काढण्यात येऊन त्याला ठार मारण्यात यावे.

बातमी आली की : हठकरानी भूमजवळ (मराठवाडा) मामूरखानाच्या बाजार-घुण्यावर हल्ला केला. काही घाडी व माल त्यानी लुटून नेली.

मुहंमद तकी उर्फ फरदिलखान ठाणेदार खडी (?) याने बातमी पाठविली की : मराठे या भागात आले. त्याच्याशी युद्ध झाले. त्याच्यापैकी अनेकजण ठार झाले. त्यांचा पराजय झाला. त्यांचे घाडे, छत्र, निशान, भाले इत्यादी हस्तगत केले ते पाठविले आहेत आज्ञा झाली की : माल खानमायाच्या हवाली करा.

बिदनूरच्या राणीचे वकील खडणी घेऊन आले. त्यांना खिलतीची वस्त्रे देण्याचा हुकुम झाला.

रहमान अली तोफखान्याचा दारोगा हैद्राबाद, याने एक लहान तोफ तयार केली होती. तशी तोफ तयार करण्याची आज्ञा करण्याची आली. या तोफतून बंदुकीच्या गोळ्या, भाले इत्यादी उडविता येत असत.

हरकान्याच्या तांडून कळले की. संताजी हा बेष्टराच्या मुळखात मरगोल (?) डोंगरात आला आहे. हिमनखान हा मलाखेड (मलखेड ?) या मध्यवर्ती ठिकाणात आहे.

२६ नोव्हेंबर १९९३

हरकान्याच्या तांडून कळले की. लखोजीने जलेश्वर लुटले.

गंगा गादा मुठनुदीन याच्या लष्करातून बातमी आली की : पन्हाळगडाच्या युद्धात अहमद तरीन हा जखमी होऊन पडला. मराठे त्याला पन्हाळगड किल्ल्यात घेऊन गेले. त्याची जहागीर बहाल ठेवण्यात आली होती. पण आता समजले की, मराठ्यांच्या कैदेत त्याचा मृत्यु झाला आहे. बादशहानी आज्ञा केली की : मन्मदवाराच्या यादीतून त्याचे नाव वगळण्यात यावे.

हरकान्याच्या तांडून कळले की. मनाजी हा करनूर (?) च्या डोंगरातून निघून हैद्राबादकडे गेला आहे.

२७ नोव्हेंबर १९९३

बिदनूरच्या राणीचे दिवाण शकर नारायण व वकील भागापडिन हे बाद-शाहाला भेटले.

हैद्राबादत चार मोठ्या ताका मोडून पडल्या होत्या त्या पुन्हा तयार कराव्या अशी आज्ञा देण्यात आली.

बादशहानी गिजीच्या किल्ल्याचा नकाशा (तरह प्लॅन) मागविला आणि तो पाहिला.

हरकान्याच्या तांडून कळले की : मतकोटा (सातगड) किल्ल्याचा किल्लेदार याने

किल्ला (मोगल्याना) देऊ म्हणून मागितले होते. जुफिकारखान तेथे गेला. किल्लेदार अच्चणा नायक याची पाठ पडली. जुफिकारखानाने त्याला भेटी दिल्या. अशाच किल्लेदाराने किल्ला हवाली केला नाही.

अहमद तरीन हा पन्हाळगडाच्या युद्धात वारला होता त्याचा कत्तल मुहमद आजम, भाऊ मुहमद अथफ व मल्गा मुहमद अपजल यांना मन्गरी देण्यात आल्या.

जावल्याच्या एका माणसाने दरवारात पन्हाळप्रमाणे फिरोद केली - एका हिंदू माणसाने माझे घर आणि घराजवळची मशीद ही उध्वस्त केली. तथापि फौजदारापाशी मी तक्रार केली फौजदाराने म्हणजे, 'त्या माणसाने शिक्षा वरणे माझ्याने शक्य होणार नाही' वादग्रहानी आज्ञा केली की : फौजदाराची बदली करा आणि त्याची मर्याद करणारे काढवा.

२९ नोव्हेंबर १६९३

देवगडचा जमीनदार वल्लवलदयाला बहगमदखानाच्या हवाली वरण्याचा हुकूम झाला अब्दुल्लाखाने याला हिनमतगडच्या किल्लेदारीवर नेमण्यात आले होते तो जाता जाईना. त्याच्या तबरेदस्ताने लष्कराच्या बाहेर घालवून हिनमतगडकडे पाठविण्यात आले.

कराबखान हा चिनापूर ते पन्हाळगड किती टप्पे होतात हे पाहण्यास गेला होता. तो परत आला त्याने अर्ज केला की : मी गेतापुरापुढे गेलो होतो इतक्यात काफरांची (मराठ्यांची) तुफानी चालून येताना दिसली. मी त्याच्याशी लढला. त्याची काही माणसे मारली गेली मी त्याचा पराजय करून मिरजेला पाहोवलो. सय्यद अब्दुल्लाखान याने पिडनायक (वेडर) याला लिहिले की, मताजीचा भोड करण्यासाठी तुम्हा माझ्याकडे आपले पायदळ पाठवा त्याप्रमाणे पिडनाखाने आपले पायदळ घेऊन जाण्यासाठी आपला कारभारी नरसिंग याला मागितले आहे.

बहाड मुह्यानून बातमी आली की : मराठ्यांविरुद्ध लढण्यासाठी म्हणून एदला-वादचा फौजदार मुहमद अफजल, जामोदचा फौजदार शेख मुहमद इस्माईल, खानदेशातील वादूर (?) चा फौजदार मुहमद हुसैन हे वाळापूर परगण्याच्या कनोरा या गावास गेले त्यांनीच ते गाव लुटून काढले. नंतर ते आपापल्या ठिकाणी गेले. वादशहानी आज्ञा केली की : ग्हाणपूरचा मुभेदार म्हुमतखान याने चौकशी करून काढवावे.

३० नोव्हेंबर १६९३

हिमतखानबहादुर यात्रकडून पुढील बातमी कळली की : हिमतखान आणि सय्यद अब्दुल्लाखान यांनी मताजीला चिनापूरजवळ अलूरच्या गढीत कोडले असून किल्ल्याला वेढा घातला आहे.

मताजीला आम्ही बाहेर पडू देणार नाही अशा अर्थाचे मुचलके तिकडील जमीन-दारांकडून घेण्यात आले आहेत.

१ डिसेंबर १६९३

वादशहानी खानजमान फतेजंग (संभाजीराजाना पकडणारा) याला सांगून पाठविले

की, 'तुम्हाला अक्कळवर नेमण्यात येत आहे'

२ डिसेंबर १९९३

साहेबराव हा मुसलमान झाला त्याला खिलतीची वस्त्रे देण्यात आली.

सादतमंद उर्फ चैतानग याला खानाजादग्यात यात्रागर्शी तैनात करण्यात आले. तुकाजी मन्सबदार हा अब्दुलमूलयानाच्या तैनातीत होता. तो आजारी पडला. सबब त्याला वादगद्दानी आपल्या तैनातीत घेतले.

शहाजाद मुद्दज्ज्जोन याच्या तैनातीत असोजीचा भाऊ महादजी होता. आपल्या मुलांचे लग्न आहे म्हणून त्याने मर्हत्याचा राजा मागितला. शहाजादानी राजा मंजूर केला.

कल्याण भिवंडीचा ठाणेदार मानवरखान याच्या लष्करातून कळले की : त्याने माहली वड जगलेला मिदगडचा किल्ला मराठ्यांच्याकडे त्राव्यात घेतला. या बागात पाच झाला आहे. खिलत्याच्या सान्याच्या जिल्ह्या पाठविण्या आहेत.

पुण्याचा ठाणेदार मकारमग्यात याला जमी करून त्याच्या पाणी नाहयखानाभा मुलगा पाणीग्यात याची पूर्वाप्रमाणे नेमणक करण्यात आली व त्याचा मन्सब पाठविण्यात आली.

गुलारग्याताने राजे केला की. जगमाडी हे माह्या बहागिरीत आहे. तेथील फौजदारी माह्यागडे आहे त्या बागात वड माजले आहे. माह्या ५० माणसे माह्या पथनातून निघते पाठविण्याची परवानगी धावा. विनंती मंजूर करण्यात आली.

सगरचा जमीनदार पिडनायक गाने नजर पाठविली.

३ डिसेंबर १९९३

वागराव हा मुसलमान झाला त्याला खिलतीची वस्त्रे देण्यात आली. हर्मादुद्दीन-खानाने विनंती लिहून पाठविली की : मराठ्यांनी झालेल्या युद्धात आमची घाटी जाया झाली. मराठ्यांची घाटी आमच्या हाती लागली. त्यांना डग देण्यात (रजिस्टर करण्याचा, नोंदण्याचा एक प्रकार) यावेत. फौजेचे बक्षी हुकुम आल्याशिवाय हे काम करू इच्छित नाहीत. बादशहांनी हमीदुद्दीनखानाच्या विनंतीप्रमाणे करण्याची आज्ञा केली.

कल्याण भिवंडीच्या बातमीवरून समजले की : मातवारखानापाणी तैनात असलेला गोकुलराम मन्सबदार मरण पावला.

अथणीचा फौजदार हैबतराव याने विनंती केली की : मला खर्चमाडी पाच हजार रुपये मंजूर झाले होते. त्यापैकी अद्याप एक हजार मिळवावयाचे आहेत. ते देण्यात यावेत. विनंती मंजूर करण्यात आली.

* * *

तीन

६ मार्च ते २१ जुलै १६९४

६ मार्च १६९४

हिममतखान बहादुर याने पुढीलप्रमाणे अर्ज पाठविला - मी मंताजीच्या पाठलागावर तातूंचे कालक्षर्ती मोजे भयमच्या जवळ मान कामावर होतो मराठे चाळून आले युद्ध झाले. मराठ्यांचा आम्ही पराजय केला यात बहिर्जो पाठर इत्यादींनी चांगली कामगिरी बजाविली हिममतखानाच्या पुढील अधिकाऱ्यांना मनसबोची वाढ इत्यादी वक्षिमे देण्यात आली - बहिर्जो पोंडर, गियादनखान, शफीबेग आणि मानमिग राठोड

गुलनगरच्या यातमीवरून लढाई ने असे - रानानिरमल (निरमल?) याने वेडर सरदाराना घेरून शफीबेग हलका केला त्याने चिडगाप्पा येथे आपली ठाणी बसविली. मेडगापाडगावतून तो आपला जम बसवीत आले. मुहमद इब्राहीम फौजदार याच्या जहागिरीच्या उदरगळी गावावर ता चाळून आला त्याने दान मागून जखमी करून बोयाई बगूड केले त्याने चिबोळी तातूंच्यानील खलीगाव लुटून फगत केले. यादशहाने आज्ञा केली की 'फौजदारांना लिहून बडखाराचा मोड करण्याचा हुकूम द्यावा

जयशंकरा १ (जा. १) हा हमीदुल्लाखानापाशी येताना होता. त्याला इडीच्या ठाण्यावर आणि त्याच्या भावांना मनोल्या (?) च्या ठाण्यावर पाठवण्यात आले.

७ मार्च १६९४

हुकुम आला की : शहाजादा मुहमद बेदारवरून याला हुजुरात बोलाविण्याचे फर्मान पाठविण्यात यावे.

फतेहजंग खानजमान, त्याची मुलं, राजा अवधूतमिग (बोर्ली) वगैरे महा हुजार

स्वार यानी पन्हाळगडाकडे मुजुद्दीनपाशी रवाना व्हावे असा हुकुम देण्यात आला.

पन्हाळगडाचा किल्ला मराठे देत असतील तर उत्तम नाही तर पुन्हा मांचेबंदी करून पन्हाळगडाला वेढा द्या अशा अर्थाचा हुकुम शहाजादा मुजुद्दीन याजकडे पाठविण्यात आला.

हिमतखान बहादुर याजकडे एक हजार स्वार पाठवून देण्याची वादशहानी आज्ञा केली.

वादशहानी द्यायला दिली की : मराठ्यांचा मोठे कच्चावर हमीद्दीनखान यानी हुजुरात यावे. त्याच्यापशी तैनात असलेली मानसिंग राठोड व दिखेरखानाची माणसे यानी मतलबखानाकडे जावे.

मतलबखान याने अडगाव ते मयूर आणि वागी ते नळदुंग या भागाचे संरक्षण करण्यासाठी जथे आवश्यक वाढेल तथे तळ करावा.

८ मार्च १९९४

मय्यद अब्दुल्लाखान (मय्यदबघूचा बाप) याचा मुलगा मय्यद हमन अली याने विनती केली की : मला आपल्या वाडलाची पथके घेऊन हिमतखानाला जाऊन मिळावे असा हुकुम झाला आहे. पण मामा भाऊ नूरुद्दीन हा मोझरा वाडलापाशी आहे. त्याला हिमतखानाकडे जाण्यास सांगेवे. मला आपल्या चरणापाशी राहू द्यावे. विनती मजूर करण्यात आली.

१० मार्च १९९४

हार्मखानाच्या शहाजादा मुजुद्दीन याच्या लष्करात पाठविण्यात यावे म्हणून अमानुल्लाखानाला खाम यास कोमासाठी नेमण्यात आले.

शहाजादा वेदाराखून याजपाशी तैनात असलेले शंभर वस्त्राज आणि शंभर अह्दी (शिखार शिपाई) यांना हिमतखान बहादुर याजपाशी तैनात करण्यात यावे असा वादशहाने हुकुम दिला.

रायरी (रायगर) चा फौजदार अब्दुल्लाखान याने पुढीलप्रमाणे वृत्त पाठविले :-

(१) जांभेबेग बगरे जमीनदार मला मांडून गेले. मी त्यांना लाईहले की, तुम्ही येऊन लष्करात दाखल व्हा. ते पालीवेडच्या किल्ल्याजवळ उतरले होते. मराठ्यांनी रात्री त्यांच्यावर छापा घातला जोकीबेगमहंत अकरा माणस ठार व सतरा माणसे जखमी झाली. या लोकांनी पाचाडच्या सायकरातून कजे काढले होते. माझेही सार हजार पाचशे, त्यात रांग्याच्या कागदाशिवाय दोन हजार पाचशे होते. त्यांनी सायकराकडून वारा हजार रुपये कजे घेतले मी मध्यस्थी हातां सायकार मला तगादा बरीत आहत व हुजुरात येऊन तक्रार गुदरण्याच्या विचारात आहेत. वादशहानी रतमादखानाला (मुरतेचा अधिकारी) हुकुम द्यावा की, माझी व सायकाराची बाकी देण्यात यावी.

(२) मरहूम फतह जगच्या माणसाच्या मोवदल्यात अद्याप कोणो येथे तैनात होऊन आले नाही. लवकर पथक तैनात व्हावे. नानाराव बगरे मराठे तैनात आहेत. त्यांच्या ऐवजी दुसरे तैनात व्हावेत तोफखान्याच्या रक्षणासाठी आणि देखरेखासाठी ही

व्यवस्था व्हावी. बशीरुलमुन मुम्बईसम्यान यांनी चौकशी करून कळवावे अशी बाबशहानी आज्ञा केली.

११ मार्च १६९४

बनवार हिंदू आणि लोपराज हिंदू हे मुसलमान जाळे त्यांना खिलतीची वस्त्रे देण्यात आली.

मनकरवगलाना आज्ञा आली त्यात पुढील मजकूर होता - मराठ्यांची तुफरी दुबळे (बाग भागाना) आली होती ती त्यांच्यावर नाडून गेली. शयनी बगीच माणसे माचणी गेली त्यांना पयस्वर साठ्या त्यांनी खूनफडून गुरेडार आणि उत्तर मांड पाळविल्या जाता. ता साठ्यान पैऊन माचवणा परत केला अजं पैकून बाबशहाना म्हणावे, मजुरा (कोतुक) माला.

१२ मार्च १६९४

गानि उन्निराणां तेनात जमईया पुढील महाराष्ट्राना बक्षिग देण्यात आली - अच आगे, शिराजीचा जावई (समर्पित पाहता शिराजी महाराजांचा जावई हरजीराजे महाराजा पाचा अकबराजी हा माऊ), जनकाजी पाच हजारी (जानाजी?).

शहाजादा बेदाखल्ल याने आपल्या इच्छास्थीत अब्दुल्लखान मियाना याचा ठेवून स्वतः हुजुरात याव जम त्याला तिह्मियात आले.

शहाजादा मुहज्जीन याजकडे हुकुम पाह्यावविण्यात आला होता. परत आलेल्या गुजबदरने सांगितले की, 'शहाजादा मुहज्जीन आपल्या आज्ञेप्रमाणे हुजुरात येण्यास निघाले असून पन्हाळपाच्या अलीकडे मात कोसावर ते कळतापर या ठिकाणी आले आहेत.' लुकल्लायान बगीचा बजावण्यात आले होते की, 'पन्हाळपाच्या आमपाग रहाव.' लुकल्लायान आणि इतर हे श्राव्य टचाईमुळे चिंतित होऊन पन्हाळचाहून निघून शहाजाद्यापाशी आले शहाजाद्यानी ठरविले की, कृष्णा येथून तीन कोसावर आहे. तेथे पांहाचून मुक्काम करावा. बाबशहानी मुहमद नसीरच्या शहाजाद्याकडे पाठविले आणि निरोप केला की, शहाजाद्यानी तेथूनच पन्हाळपाकडे जावे. मराठे पन्हाळा देत अमतील तर बरे, नसल्यास पन्हाळपाला पुन्हा वेढा घालावा.

गाजिउद्दीनखान बहादुर यांनी लिहून पाठविले की आपल्या लष्करात अनेकांची घोडी मेळी आहेत. त्याच्या जागी दुमरी घोडी देण्यात यावी. दोनशे घोडे गाजिउद्दीनकडे पाठविण्याचा हुकुम देण्यात आला.

श्रीरंगपट्टणचा जमीनदार (राजा) रावजगदेव याला पाचशे स्वार व एक हजार पायदल शिपाई जुल्फिकारखानाकडे पाठवून देण्याचा हुकुम देण्यात आला.

अब्दुल्लखान, (मय्यद बंधूचा बाप), बीदर (नादेडचा सुभेदार) याने लिहिले की : माझी पयके माझा मुलगा सय्यद नूद्दीन अली या नबरोवर हिमतखानाकडे पाठविण्यात यावी असा हुकुम झाला. पण मी अकार्यक्षम आणि माझ्यापाशी पयके नाहीत. मी शत्रूचा (मराठ्यांचा) कसा मोड करू शकणार? बाबशहानी आज्ञा केली की : हुकुम माझे घेण्यात यावा.

१४ मार्च १९९४

आज उपवासाचा दिवस अमल्यामुळे वादशहांनी दिवाने अदालत (न्यायकचरी) वद टेवण्याची आज्ञा केली.

१५ मार्च १९९४

हमीददीनखान हा मराठ्यांच्या विरुद्ध बंडाड घेता आहे हेला होता. तो आपल्या गहवा-यामह वादशहांच्या मवेत हजर झाला. वादशहा म्हणाले 'आफरीन वाद, धन्य धन्य. गनिमतो (मराठ्यांना) नागले खडे चारलेने (गनीमरा खूब तरी तमूदा)'

अगारी हिद् हा मुसलमान झाला. त्याला खिलजीची वस्त्रे देण्यात आली

आवसाधार (आघा) मुसलील ईरान येथून आलेल्या वातभ्यावरून वाळले की आली यथे अतिशय दाऊ (पिण्याचा) तयार हातने आणि निची बाजारात विव्हा हात. हुकुम झाला की - वादशहा राजा अब्दुलमग याच्या धर्तीवरून आणण दाग वगैरे निविष्ट वसा तयार करू शकत नाही अशा अर्थाने मंचवले घ्या

ईराहन वातमो आली ही आछवीच्या राजाचा कारभारी दहा गहवा राखत त्यात दासगाला भरून गहवाभावता येथे राखत गहवाची मजबूती करीत आहे. राजा हिद् गहवा वाटण्यात येऊ नये अशा ताकीद दासगाला हुकुम देण्यात आला

१७ मार्च १९९४

यासाराखत हा उमदीचा उणेदार होता. आनिशखान क. पा. यमादक (वातरीचा शिपाई) वरून त्याला त्या ठाण्यावर पाठविण्यात यावे असा हुकुम झाला

गजबदा देशाखत या ज. हजरान वाटविण्यात आले हातने आता त्याने आपल्या इनाम्यातून रहावे असा हुकुम देण्यात आला

रायरी (रायगड)चा पोतार अद्दु रउताखान याने असे पाठविण्या की :

- (१) अद्दु रहीम वगैरे माझ्याशी तैनात हातने त्याची येथे बदली हाऊन ते गेले आहेत त्याच्या जागेवर अशाप काणी आले नाहीत. आज्ञा झाली की, जितकी माणस कामी झाली असतात त्याच्या जागी दखनी माणस नेमण्यात यावी.
- (२) शिगचे गेले व दाऊ अशाप आली नाही. आज्ञा झाली की खान फीरोज जंग (गजिउद्दौल)च्या लष्करातून दोनशे बाण, अहमदनगर आणि बहादुरगड येथून शिसेन गेले, व सुरततून बघमराचा दासगालाही पाठवावा
- (३) पांडाडच्या ठाण्यामाठी दहा तोफा दंडराजपुरीच्या किळ्याहून व मरजाम मुस्तेहून मागवून द्यावा. आज्ञा झाली की : मुस्तेचा अधिकारी एनिमादगान याने व्यवस्था करावी.
- (४) माझ्या पायदळानाल बघेच शिपाई इस्लामगड (रायगड)च्या मारवेलेवर नेमले आहेत. मला त्याची खात्री वाटत नाही. त्याच्या ऐबजी इतर माणसे नेमण्याविषयी फौजेच्या दिवाणाला हुकुम द्यावा. आज्ञा झाली की तोफबाग्याच्या दाराग्याच्या सल्ल्याने माणसे नेमावी.

शहाजादा मुहम्मद मरजुदीन यान्हा पुढीलप्रमाणे आज्ञा करण्यात आली - त्याने मरुतिगिःतनखान व चाद्याचा अधीनदार किर्नसिंग उन्हादीना बराबर घेऊन हुजुरान यावे. हा मिदखानाने अयापुरला यावे. लुल्लु-गाखान याने सैय्य घेऊन पन्हाडगडाळा वेढा (पुन्हा) घालण्यासाठी तिकडे जावे.

१८ मार्च १६९४

उन्हागावखान मिषान हा मराठ्यांच्या कैदेत होता. ता मुद्दत आला. त्याची पूर्वीची चार हजार (जात), दोन हजार स्वार ही मल्लय इनाद करण्यात येऊन त्यान्हा खानदशाच्या मान्यात तैनात करण्यात आले.

शहा याच्या तोंडून कळले की आतिशयान हा उमदी ठाण्यावरून मराठ्यांच्या पाठलागावर गेला आहे.

मराठ्यांनी झालेल्या युद्धात तुमच्या महानायपैकी कुणी कुणी वामर्गारी बजाविली न कळता अज हमीदुद्दीनखानाज मागण्यात आले.

मनलबखानाने पुढाड वून पाठविले - औरंगाबादेत नऊ तोंफा आणण्याची आज्ञा होती त्या तोंफा माझ्या उल्लेख्यात पाठ्याच यावर त्यांना पुढे रवाना करण्यासाठी मजगाड राठोड यास मी पाठविले. त्याने तोंफा सल्लर (?) पर्यंत आणण्याचाच सवाजी चालून आल्या मजग वानमी इच्छताच मागी नथे पाठ्याच-ना. युद्ध झाले मराठे पराजय पावत मराठ्यांच्या लागलाहे निघून गेले.

बादणहाने आज्ञा केली की आतिशयानाने मवाजीच्या पाठलागावर जावे.

१९ मार्च १६९४

यशउ-मुल्ता मूतदिसमान याने अजं गेला की आतिशयान हा उमदी गावाकडे (उडी ?) मराठ्यांच्या पाठलागावर गेला होता ना परत आला.

२० मार्च १६९४

दंडाराजपुत्रीचा फौजदार शिंदी जरीबखान, याने हजार (?) मेणबऱ्या पाठविल्या.

हमलतानाचा अज आला की माझ्यापाशी दोस्तश्रेण तैनात होता. त्याचा धाडा मागला गेला आहे एक धाडा देण्यात यावा अजं मजूर आला.

अधोर्नीचा फौजदार रादअदाखान याने कनगलचा किल्ला जिंकून घेतला. त्याच्या मान्याच्या किल्ल्या याने पाठविल्या.

शहाजादा आज्ञाक्रम याच्याशी तैनात अस-
लेला किर्नसिंग अफगाण हो बादशाही इन्ती घेऊन अकनकोटला आला होता मराठ्यांनी त्याच्यावर हल्ला केला मजग दिवस चकमकी चालू होत्या अनेक मराठे मारले गेले. आफकीही अनेक माणसे जखमी झाली. बादणहा म्हणाले, 'मजग (नौनक) झाला.' बाद-
शहानी त्याच्याबद्दल चोपणी केली आणि म्हटले 'माणूस कामाना आठ'

२१ मार्च १६९४

वैसखान हा मराठ्यांच्या माहिमेवर उदी (बोधी, ओंध ?) कडे गेला होता तो

आपल्या सहान्यामितीत बादशहाच्या सेवेत हजर झाला.

शहाजादा बेदारबख्त हा गदगकडे रवाना झाला असे कळविण्यात आले.

मृभान हिंदू हा मुसलमान झाला त्याला खिलजीची वस्त्रे देण्यात आली इतिहास-
ख नाचा मुल्का शेख शम्शुद्दीन हा पन्हाळा भागातून येऊन बादशहाचा भेटल्या.

मुस्तारखानाचे दोनशे न्वार मतलबखानापाशी तैनात करण्यात यावेत असा हुकुम
झाला.

नळदुर्गचा किल्लेदार व फौजदार याला अलानेर (अलंद?) फौजदारीवर नेमण्यात
आले.

पगडा (मराठवाडा) यधील बातम्यावरून पुढीलप्रमाणे कळले :- मराठा सरदार
मन्हारराव हा पाच हजार स्वारांचे सैन्य घेऊन या प्रांतात आला. त्याने इकाडील खेडी
उध्वस्त केला. मराठे नळदुर्गच्या दिशेने जाण्याच्या वृत्तात आहेत.

बादशहा हमीदुद्दीनखानाला म्हणाले, 'तयार रहा. मराठ्यांचा मोड करण्यासाठी
मी तुम्हाला पाठविणार आहे.'

अलीमर्दानखानाने जिहिले की : शेख अब्दुल्ला हा अस्करखानाच्या बरोबर मरा-
ठ्यांच्या कैदेत गापडल्या होता ना आता मुद्दून आला आहे. त्याला पूर्वीप्रमाणे सन्मन
बहाल करण्यात यावी बादशहानी त्याला सन्मन दिली.

२४ मार्च १६९४

गजेद्रगच्या किल्लेदार सय्यद फत्तख याला कलौरीची (?) ही किल्लेदारी मागण्यात
आली. हशमाची पन्नास मागसे कलौरीवर तैनात व्हावीत असा हुकुम देण्यात आला.

हरकायाच्या तोंडून कळते की शहाजादा मुइजुद्दीन हा बादशहाकडे येण्यासाठी
मिरजेहून निघाला आहे.

हरान्याच्या ताडून कळले ते असे : शत्रूत वगैरे आणण्यासाठी लष्करातील उंट गेले
होते मराठ्यांचा सरदार शिवाजी याने हल्ला करून उंट व इतर जनावरे धरून नेली.
बादशहानी आज्ञा केली की निऊडच्या फौजदारांना लिहून जनावरे सोडवून मालकाना
परत देण्याची व्यवस्था करावी.

२६ मार्च १६९४

हमीदुद्दीनखानाला मराठ्यांचा मोड करण्यासाठी पाठविण्यात आले. निरोपाच्या-
वेळी बादशहा फातेहा खैर (कुशल इच्छणाच्या कुराणातील) ओली पढले. हमीदुद्दीन-
खानाचा मुल्का मुलमुहंमद याला एक घोडा आणि खानाला वीस घोडे देण्यात आले.

खान बेग याने अजं पाठविला की : ऐनापूरजवळ मराठ्यांशी युद्ध झाले. शत्रूची
दोनशे मागसे ठार झाली. आपले काही लोक जखमी झाले. बादशहा म्हणाले, 'मजुरा
झाला.'

बादशहानी आज्ञा केली की शहाजादा मुहंमद बेदारबख्त यांनी पंचवीस हजार
स्वार घेऊन पन्हाळगडाला वेढा घालण्यासाठी जावे.

कुतुबुल्लाखानाने दोन हजार चारशे स्वार घेऊन अकलूजकडे जावे असा हुकुम आला. चाव्याचा जमीनदार निशानमिंग याने हुमीदुद्दीनखानाबरोबर उमदीला जावे अशी आज्ञा झाली.

मालिकशाह घांरी याने मागितले की, 'परगणे मसूत (मसूर?) येथे मराठे चाल करून आले. त्यांच्याशी युद्ध करून मो त्याचा पराजय केला. वीस घोडी, पन्नास भांडे व दोन निशाने (जेथे) हस्तगत केली आहेत.' बादशहाने त्या वस्तू खानमामानच्या हवाली करण्याची आज्ञा केली.

२७ मार्च १६९४

गुहाजा भाजमच्या तैमानात अमरेला बहादूर हरानी घाला. गुहाजादा मुहंमद बेदारबख्त या गांधशी तैमान करण्यात आला. पन्हाळगडाकडे तोंका रवाना करण्यात आला. त्याच्याबरोबर त्याला पाठविण्यात आले.

गुवाजाखान अवादुला याने माठव्या तोंका पन्हाळगडाकडे पाहोनवाव्या असा हुकुम देण्यात आला.

बादशहाना कडविण्यात जाऊ की, गुहाजादा मुज्ज्हीन येत आहे. परवानगी नमोना त्याच्या बरोबर नेमनिहाण्यात वगैरे येत आहेत. हुकुम आज्ञा की त्यांना कावडीने पन्हाळगडाकडे परत पाठविण्यात यावे.

२८ मार्च १६९४

मुहंमद उमहाद फिल्लेदार नानगड घाला परास मराठ्यांची फौजदारी देण्यात आली.

गयरास तिकु हा मयलमान आला त्याला गिलगोरी वगैरे देण्यात आली.

गुलबर्गाच्या देगमुसामहून रऊडे की नेमरानी भोक्ता की बादशहाची ठाणी पाहून आपली ठाणा बमबळी जाहल आज्ञा झाली की बडवाराचा मांड करण्यामध्यो तथील फौजदारांना लिहिण्यात यावे.

मनलखानाच्या आजारावर उपचार करण्यासाठी अंबुल्हादी याने मोलापूरला जावे असा हुकुम झाला.

२९ मार्च १६९४

आज गुहाजादा मुज्ज्हीन (पन्हाळगडाहून परत आलेला) बादशहाना भेटला.

३१ मार्च १६९४

मुद्गल्ला फिल्लेदार नमीरखान उर्फ भीर जलानुद्दीन याची मनगव वाढविण्यात आली.

२ एप्रिल १६९४

गुजि उद्दीन फोराजग याचा भाऊ हांमिदखान घाला आज्ञा झाली की त्याने बादशहाही आवणीनीला तोंका मित्रेच्या वाटेने पन्हाळगडाला बेदारबख्ताच्या आवणीत पोहोचवाव्या.

वन्हाडचा मुभेदार नवाजिशखान रुमी याने पुढीलप्रमाणे विनंती लिहून पाठविली :-

मी गेले चार महिने आजारी आहे. मराठे या प्रांतात घुसले की, मी चहूकडून त्याच्यावर माझी पकड पाठवीत असे एलीचपूर (अचलपूर) ला मरकामी खजिना आहे मी शहराचे रक्षण नंतरतने करीत आहे. मला आपघापचार करण्यासाठी एक हकीम पाठवावा. बादशहानी आज्ञा केली की हकीम मुहमद मामिन याने त्याच्याकडे जाव नवाजिणखानाला तेथील हवापाणी मानवत नाही असे दिसत. मी त्याला मुगादाबादच्या फौजदारीवर पाठवता व वन्हा इच्या मुभेदारीवर अलीमदानखान याची नेमणूक करता.

श्रीमद () चा फिल्लेदार जानचंद याची मन्सब दाखविण्यात आली

मुर्तासंग हा मुसलमान झाला त्याला खिलतीची वस्त्रे देण्यात आली. छत्रसिंग हा मुसलमान झाला त्यालाही खिलतीची वस्त्रे देण्यात आली

३ एप्रिल १६९४

शहा जहांगीराबाद (दिल्ली) च्या गुनचरावाडून पुढील बातमी समजली - गुजर्तासंग-पुन्यात वेगणी मुर्तासंग खान हात ही बातमी कळल्यावर मुर्तासंग (नोतिमत्तेवर देखरेख ठेवणारा अधिकारी) हा तिकडे गेला. त्याने श्रीरंग वेगणी पास दिव केडे आणि पधरा मुर्ती मत्तच्या घरी आणल्या. रजपुताना जमाव करून महाराजवाच्या परावर हल्ला केला आणि त्याला जखमी कर. रजपूत त्याला पकडून नेऊ इच्छित हात मुर्तासंगने वेगण्याला मारून दिले आणि मुर्ता मुभेदाराकडे पाठविला बादशहा म्हणाले, ' (दिल्लीचा) मुभेदार जानचंदखान याचा लिहला ती, माशमासीच्यावडी मुहर्तासंगन मदन दणे आवश्यक आहे.'

अब्दुर्रहमन खान मियाना याचा मन्सब व जहागीर मिळाली. तो शहाजहादा मुहमद वेदारखान याच्याशी नैतान होता. त्याच्या इलाखान जमीनदारांनी पुन्हा डाक वर वाढले असे कळत बादशहानी आज्ञा केली ती फजलखान याने पूर्वाप्रमाणे आपल्या जागेवर राहून खबरदारी वाढगावी.

परगणे नाडापूर (गंगापूर, जिल्हे औरंगाबाद) येथून बातमी आली की : वेकट व गाधा-नायक हे दान भाऊ दीड हजार स्वार घेऊन जवळच्या घाटातून उतरून खानदेशच्या गुभ्यात घुसले आहेत. बादशहानी म्हटले, 'बुहाणपूरचा मुभेदार मरहमतखान याचा लिहून त्यांना बादशहाही इलाख्याच्या वाहेर हाकलून लावण्यास सांगा.'

बादशहानी आज्ञा केली की विजापूरहून वेलदार आणि इतर माणसे पाठवून इडीची गडी दुरुस्त करण्यासाठी त्यांना रवाना करा.

४ एप्रिल १६९४

गुजर्वाद्याच्या ताडत कळले की : शहाजहादा मुहमद वेदारखान हे एकोणीस शाबान (पाच एप्रिल) रोजी पन्हाळगडाकडे रवाना होणार आहेत.

शंकराजी व हैमराज हे मुसलमान झाले. त्यांना प्रत्येकी खिलतीची वस्त्रे देण्यात आली.

नळदुर्गच्या बातम्यावरून कळले की : परगणे भिका येथे शंभर मराठे स्वार आले आणि ते तेथील गुरेढोरे घेऊन गेले. मरफराजखान जहापिरदार याचा गुमास्ता व फौजदार

पानी त्याचा पाठलाग केला नाही त्यामुळे त्याचा मोड करणे शक्य झाले नाही. बादशहा म्हणाले, 'गमास्याला ताबिदीचे पत्र लिहा.'

फौजगडचा किल्लेदार व फौजदार अब्बामखान याने राजिनामा दिला. बादशहा म्हणाले, 'त्याला लिहा की, तुमचे काम चांगले आहे मी तुम्हाला बदलत नाही. राजिनाम्याचा काय अर्थ आहे?'

५ एप्रिल १६९४

बादशहाना कळले की हमीदुद्दीनखानाबरोबर तेनात असलेली माणसे त्याला सोडून बादशहाला आवणोन येत आहेत. हातूंत झाला की त्याला परतवून हमीदुद्दीनखानाकडे पोहोचवावे.

हमीदुद्दीनखान हा मराठ्यांच्या मोहिमेवर इदीला गेला होता. तो बिजापूरला आला असे शत्रूने त्याला तथेचे थाकण्यासाठी मागण्यात आले.

७ एप्रिल १६९४

हिमनखानाने लिहिले की मताजी (धोरपडे) हा मराठ्यांच्या डांगरात आहे. माझ्यापाशी येथे आहे. मला अधिक येथेची कुमक झाली तर मी मराठ्यांच्या डांगरात जाऊन मराठ्यांचा मार करून बादशहानी आज्ञा केली की, मराठ्यांची वाट अडवा. ते डांगरातून बाहेर पडले की त्यांचा मोड करा.

८ एप्रिल १६९४

मराठे दोनतमदखानाचा (बागताणा) मुलगा यन्मद याची मन्मद वाढविण्यात आली. यकानाखानाच्या पाच कोमांच्या परिधान गस्त घाळण्यासाठी बदरी (बिजापूर, जिल्हा) कडे पाठविण्यात आले.

उडीचा ठाणेदार, आपल्याला कुमक म्हणून, जानाजी ठाणेदाराची पथक पाठवावीत, असे म्हणत आहे. तर पथक पाठवावीत अशी आज्ञा झाली.

१० एप्रिल १६९४

रायबाग हजेरीचा ठाणेदार सय्यद इब्राहीम याला शहाजादा मुहमद वेदारबन्त याजपाशी तेनात करण्यात आले.

परडखाना किल्लेदार व फौजदार इज्जतखान याची मन्मद वाढविण्यात आली.

मेहकर (चव्हाड) चा फौजदार शम्सुद्दीन याचा असलेला वारस आहे अशी बातमी गुप्तचराकडून कळली. त्याच्या जागी हमनवेगवान याची नेमणूक करावी अशी आज्ञा झाली. मुहमद नमीर याने शहाजादा महमद वेदारबन्त याजकडे ताका पाठवताच्या अशी आज्ञा झाली.

किशनराव मन्मददार हा जुम्फिकारखानाच्या मांडून हजेरात आला असे कळले त्याची जहागीर काढून घेण्याची आज्ञा झाली.

खटावचा ठाणेदार रामचंद याने लिहिले की मीही मनलखानाबरोबर मराठ्यांच्या मोहिमेत होता. या मोहिमेत अनेक मराठे मारले गेले त्यांचे घाडे, निशान इत्यादी आमच्या हाती लागले. आज्ञा आली की हत्ती हजेरात पाठवा.

१४ एप्रिल १९९४

जादून हिंदू हा मुसलमान झाला त्याला खिलजीची बन्ने देण्यात आली

१५ एप्रिल १९९४

बादशहानी आज विजापूर येथे येऊन गझापूर जवळ मुक्काम केला

१६ एप्रिल १९९४

बादशहानी आज्ञा केली की पुढील उमरावांनी पुढे नेमलेल्या दिवशी बादशाही निवासस्थानाभावीची चौक्या पहाऱ्यांची जबाबदारी घ्यावी -

खानजहान बहादुर	—	रविवार
बहरामखान	—	सोमवार
मुखलिसखान	—	मंगळवार
खानाजादखान	—	बुधवार
मुहंमदयारखान	—	गुरुवार
मानसिंग राठोड	—	शुक्रवार

दखलासखान मियाना हा भराठ्यांच्या कैदेतून मृतून आला होता. ता येऊन भेटला. त्याने पाच मोहरा नजर केल्या.

२१ जून १९९४

हमीदुद्दीनखान हा ठाणी बसविणे आणि कही (घामदाणा, रमद) आणणे या उद्देशाने गळीमख (जत तालका) च्या दिशेने गेला होता. ठाणी बसवून व कही बराबर घेऊन तो परत आला. त्याने आपले पथक मातीगाव येथील फौजेच्या तळावर ठेवले

२२ जून १९९४

मुहंमद रफी दारोगा याला आदिलशाही तळकाकणची दिवाणी मागण्यात आली. जेव्हा इस्लामचा मुलगा फखरुल इस्लाम हा स्वदेशाहून आला विजापूरच्या ताफ्याच्या मुशरफी महाक्याच्या जागी नेकराम याम देण्यात आली

तळकाकणहून बदललेल्या दिवाण मुहंमद यार याम रायरी (रायगड) चा फौजदार अब्दुरज्जाकवान याच्या फौजेचा दिवाण म्हणून नेमण्यात आले.

बकीउलमल्ल बहगमदखान याने खिलजी केली की 'अहमद तरीनचे भाऊ हवीबुल्ला वगैरे यानी, पन्नाळ्याच्या बंदघात यद्ध झाले त्यावेळी उत्कृष्ट वामगिरी केली. त्यापैकी बरेचजण जखमी झाले त्याची आर्थिक परिस्थिती चांगली नाही त्याच्यावर वषा होईल अशी त्यांना आशा आहे त्याच्या मन्मदीन वाढ करण्यात आली आणि मदन म्हणून त्यांना एक महिन्याचा पगार द्यावा असा हुकुम देण्यात आला

जुन्नरचा फौजदार व शिखरीचा किल्लेदार फखरुद्दीनखान याने पुढीलप्रमाणे अर्ज पाठविला - 'मी नेहमी आज्ञाशी असतो तर आज्ञा नापसंद जुन्नरला राहिल व मी शिखरीला राहीन. मान्यता द्यावी. बादशहानी मान्य केले नाही. त्याच्याकडे एक हकीम पाठवावा असा हुकुम झाला.

गाजिउद्दीनखान बहादुर याच्या फौजेत तैनात असलेला दिलेरखान बिजापूरी याने अर्ज पाठविल्या की : गाकाक उर्फ रहीमगड हा किल्ला माझ्या काडून काढून घेऊन खाल-
शात घेण्यात आला आहे.

२३ जून १६९४

इशकामखान मियाता याला आदिलखानी तळहाकाची फौजदारी देण्यात आली.
तो चार हजारी (जात) व दोन हजारी स्वार असा मन्मददार होता. त्याला निरोप
देण्यात आला.

बळगावचा पिन्हेदार व फौजदार बसालतखान याचा अर्ज आला त्यातील वित्त्या
मान्य करण्यात आल्या

हरकामयाच्या ताडून काढले ते असे : तुर्कीजी व आनदराब तीन हजारी (जात) व
दोन हजार स्वार आणि दादजी दान हजारी (जात) व पाचशे स्वार असे तिघे मन्मददार हे
जुलूमखानबहादुर याच्या फौजेत तैनात होते तेथून तिघन त स्वतःच्या जहांगिरीत
यऊत बसले आहेत हुकुम जाला की त्याच्या जहांगिरी घाटून घेण्यात वाध्यात

नाहूरखानाचा मुलगा मलिकणाह याचा आनदपुर (उमरपूर) ची ठाणेदारी देण्यात
आली त्याला बक्षीय देऊन निरोप देण्यात आला

बशीर मुलक मुबारकखान याने अर्ज केला की मलिकणाह किल्लेदार मय्यद नूर
महमद ही विपन्नावस्थेत आहे. मदतीची आणा बळगून आहे त्याला एक हजार रुपये
द्यावे असा हुकुम जाला.

अगमीरच्या बातम्यावरून समजले की : जळबरा या खेड्यात विजयसिंह बगीर
हिंदू आठ असून त तेथे मूर्तिपूजा करू लागले आहेत. बादशहानी हुकुम केला की :
तेथील अधिपति याम देऊळ उध्वस्त करण्यासाठी लिहण्यात याव.

इशकामखानाचा मुलगा मुबारकुल्लाह हा काठरीपियाराचा (माळव्यात) फौजदार
होता की त्याच्या विजयाबद्दल त्याने माझ्याच्या किल्ल्या आणि पाच मांहरा पाठविल्या.
बादशहानी त्याला इरादतखान ही पदवी दिली (याच आत्मचारत्र प्रसिद्ध आहे.)

गाकाकच्या किल्ल्याचा ताबा मुहमद अमीन याजकडे देण्यासाठी दिलेरखानाचा
बक्षीय अमाहीन याला पाठविण्यात आले.

हमीदुद्दीनखान याने अर्ज केला की : तारो राघोचा मुलगा नेमाजी माझ्या फौजेत तैनात
आहे त्याची पाचशे जात व तीसशे स्वार ही मन्मद विनाअपराध काढून घेण्यात आली
आहे त्याच्यापाशी चांगले पथक आहे. ता कुणची आणा बळगून आहे. तो एक हजारी
जात व एक हजारी स्वार असा मन्मददार होता. बादशहानी त्याच्या मन्मदीत पाचशे
(जात)ची वाढ फर्माविली.

मरहूम दिलेरखान याचा मुलगा पुरदिलखान याला फीरोजगड (यादगीर)ची किल्ले-
दारी व फौजदारी देण्यात आली होती. ती त्याने कबूल केली नाही. बादशहानी त्याची
मन्मद कमी केली आणि दुसऱ्याची नेमणूक करण्यासंबंधी हुकुम केला.

जुलिकारखानाच्या फौजेतून बातमी आली की : हरजीचा भाऊ रूपाजी शिंदे हा तेथून परंड्याकडे गेला आहे. या संबंधी तेथील किल्लेदार इज्जतखान याला लिहिण्यात यावे असा हुकुम आला.

२४ जून १९९४

तळकोकणचा बदललेला फौजदार सरवाजखान याला दरबारात येण्याची आज्ञा झाली. मुराजी मराठा (कागलचा पिराजी?) ठाणेदार याचा अर्ज आला की : आपल्याला हुजुरात वाळवावे, बक्षीने त्याला आपल्याकडे आणण्याचे करावे असा हुकुम आला.

हरवा याच्या सोडून कळले की मंताजी (घारपडे) परळीहून नरगुंदकडे आला होता. तो गावळगावाहून परत फिरून महादेवाच्या टोंगराकडे गेला.

मानशहा हा मुसलमान झाला. त्याला बसवे देण्यात आली. बक्षी उम्मुलक बहरा-मंदखान याला हुकुम झाला की : परंड्याच्या फौजदार व किल्लेदार इज्जतखान यास पुढीलप्रमाणे लिहावे :- गतिमाचा मरदार महादगी तोंगराच्या उद्देशाने येथे आला आहे. त्याला म्हणावे की, नागली मन्सब हवी अगल्याम गाजिउद्दीनखान बहादुर याजकडे जाऊन मन्सबीची तज्वाज करून घ्यावी.

रघुनाथना भाऊ येगाजी याला त्याच्या भावाच्या मृत्यूनंतर नव्याने मन्सब देण्यात आली.

२५ जून १९९४

जानाजी याने चारणे आणि जगदेवरावचा मेहुणा भानजी यामेदीडशी अशा मन्सबी देण्यात आल्या.

खानजमान फतेहजंग याला एक तल्लदार व त्याची खाने आलम इत्यादी मुले यांना बसवे पाठविण्यात आली होती. ही माणसे शहाजादा बेदारबख्त याच्या फौजेत तैनात होती. भेटी त्यांच्याकडे पोहोचवून मुहंमद तकी गुर्जबदार हा परत आला.

बादशहांनी शहाजादा बेदारबख्त याजकडे आल्याच्या दोन करड्या पाठविल्या. पेसगडचा किल्लेदार बराकदाम हा मरण पावला अशी बातमी आली.

मुभानगडचा किल्लेदार व फौजदार सय्यद लतीफ याने अब्दुलगनी या घोड्याच्या सोदागराकडून राहदारीच्या निमित्ताने एक घोडा घेतला. त्याची मन्सब शंभरने कमी करण्यात यावी असा हुकुम देण्यात आला.

इंदापूरच्या वातम्यावरून कळले की : मराठे गनीम हे गोविंद नावाच्या देसाया-बरोबर एक होऊन नीरा आणि कृष्णा या नद्यांच्या मधील प्रदेशात ठाण मांडून आहेत. आज्ञा झाली की : त्या प्रदेशाच्या फौजदारांना लिहावे की : त्यांनी हल्ला करून गनिमांना हाकलून लावावे.

राववी(?) रच्या वातम्यावरून कळले की : तेथील फौजदार इस्माईल याचा नायब हा धार्मिक (शरई) प्रकरणाचे निकाल स्वतः लावीत असतो. शरई प्रकरणात त्याने हस्तक्षेप करू नये अशी त्याला ताकीद करण्यासाठी बक्षीउलमुलक सय्यद अमीरखान यास आज्ञा झाली.

मुल्काचा मुलगा मुदुल्ला हा कऱ्हाणचा जमीनदार होता. त्याच्या मन्मवीत वाढ करण्यात आली.

२७ जून १६९४

लक्ष्मीस्वामनाच्या सैन्यातील बातम्यावरून कळले ते असे वाकिणखेडचा जमीनदार पिड्या (पिडनायक वेडर) याचा जमादार अब्दुलरसूद् हा मोठी तुकडी घेऊन आला. त्याने गढ परगणा उध्वस्त केला आणि तो मुमारे हजारा गुरेदार पळवून घेऊन गेला. हुसूम झाल्या की बट्टरामदस्मानाने याचा वृत्तात (चोकणी करून) सादर करावा

जानाजी हा पाच हजारी (जात) व दोन हजारी (स्वार) मन्मबदार होता. त्याला हमीदुद्दीनखानाच्या फौजेत तैनात करण्यात आले.

मन्नालजीचा मुलगा म्हाजी हा जुल्फिकारखानाच्या फौजेत तैनात होता. तेथून त्याला काढून सय्यद लश्करखानाच्या फौजेत तैनात करण्यात आले. तो दीड हजारा (जात) आणि चारशे (स्वार) असा मन्मबदार होता.

मनाहरदास गौडचा मुलगा लक्ष्मीराम हा गहागादा मुहंमद बेदारवरून याच्या फौजेत तैनात होता त्याला हुजुरात बोलवण्यात आले. त्याला पाचशे जात व तीनशे स्वार अशी मन्मब होती.

२८ जून १६९४

हरनारायण व भवलाजी हे मुसलमान झाले. त्यांना बादशहाने वस्त्रे दिली. तल्लाकणना फौजदार इब्राहिमखान याकडे एक हजारा चारशे पच्चाहत्तर सैनिक आणि सामग्री पाठविण्याचा हुकूम झाला.

बेल्हाजी व रामजी हे मुसलमान झाले. बादशहानी त्यांना प्रत्येकी बक्षीस व वस्त्रे दिली. हरकाच्याच्या तोंडून कळले की पूर्वी खानजमान फतहजग याचे मोर्चे परकडगढ (नरगुद) किल्ल्यापासून महा साखळ्या अंतरावर होते. या मुमारास गनीम किल्ल्याच्या बाहेर येऊन बोल करून आले. खानाने त्याचा पराजय केला आणि मोर्चे किल्ल्याच्या दान साखळ्याच्या अंतरावर नेले. खानाच्या दगडाच्या जखमा आणि त्याचा मुलगा मुन्वरखान याच्या बाणाच्या जखमा झाल्या. हे ऐकून बादशहानी बक्षीउल्मुल्क सय्यद अमीरखान याम म्हटले, 'शाशिम, खानाने उत्कृष्ट कामगिरी केली.'

सय्यद लश्करखानाच्या फौजेच्या बातम्यावरून कळले की : वाकिणखेडचा जमीनदार पिडनायक याचा अब्दुलरसूद् नावाचा राणेंदार होता त्याने आपले पथक घेऊन उतगीर (उदगीर) चा परगणा उध्वस्त केला आणि ता जवळजवळ एक हजारा गुरेदार घेऊन गेला. राजा आली की सय्यद अमीरखान बक्षीउल्मुल्क याने सय्यद लश्करखानाला लिहावे की, त्याच्यावर (गनिमावर) हल्ला चढवावा.

३० जून १६९४

बादशहानी इम्माडलखान याच्या फळे बक्षीस दिली. हरकाच्याच्या तोंडून कळले की गनिमानो (मराठ्यांनी) ओढल्या किल्ल्यावर हल्ला चढवावा अहानखानाचा

मुलगा मुहंमद मुबारक काकड हा तेथे किल्लेदार होता. गनिमानी त्याला पकडले आणि किल्ला वाय्यान घेतला. किल्लेदाराला चारशे जात आणि तीनशे स्वार अशी मन्मद हानी.

हुरकान्याच्या तोंडून कळले की राजागमाचा मेवक रामचंद्र (रामचंद्रांत अमात्य) याने सैन्य गोळा केले आहे. सांठापुरवर हल्ला करून ते गाव आणि भोवतालचा प्रदेश हे लुटण्याचा त्याचा उद्देश आहे. बादशहानी यारमान याला म्हटले, तयार रहा गनिमावर हल्ला चढविण्यासाठी मी तुम्हाला सल्लापुरकडे रवाना करणार आहे.'

शहाजादा मुहंमद अजीम याने बादशहानी सांगितले की, 'परड्याच्या किल्ल्यात रोगाची मोठी साथ पसरली आहे.'

बादशहानी शहाजादा मुहंमद वेदारवस्त याजकडे येणे पाठविले. मुहंमदाबाद वीरच्या वातभ्यावरून समजले की सावत नावाचा गनिम हा सैन्य गोळा करून कर्नाल गावावर चालून गेला. त्याने चार वेळा वडवाळचा परगणा उध्वस्त केल्या. त्याने गुरदारे व संपती लुटून नेली. बादशहाने आज्ञा केली की मय्यद हुमेन अलीखान याला लिहावे की, त्याने बडखोरावर हल्ला चढवावा (आणखी एका बातमीत हुमान अलीचा बाप अब्दुल्लाखान याचा उल्लेख आहे.) मरहम लादीखान याचा मुलगा अब्दुल्रसूल याला मन्मद्रीची वाढ देण्यात आली. शंभर(जात)चे दीडशे केले.

एक जुलै १६९४

विरागदासाचा मुलगा महंमद गौड याला पेमगड (जुधर मरकार)ची किल्लेदारी देण्यात आली.

नोलय उध्व्याचा ठाणदार दलमिंग (सानचंदचा मुलगा) हा गाजीउद्दीनशाही नैनात होता त्याला लग्नासाठी स्वदशी जायला मिळावे म्हणून आठ महिन्यांची रजा देण्यात आली.

नळकाकणचा फौजदार इबलासखान मियाना याला पाच हजार रुपये व एक घोडा हे देण्यात आले.

खटावच्या वातभ्यावरून समजले की : नारी राघोचा मुलगा रघोचम हा परगणावला तो चारशे जात व शंभर स्वार असा मन्मददार होता

२ जुलै १६९४

मुल्फकारखान व अहमदनगरचा किल्लेदार व फौजदार मुहंमद गफूर याचे अर्जे आले. ते बादशहा समोर ठेवण्यात आले.

नळकाकणचा दिवाण मुहंमद रकी याला तीन हजार रुपये देण्याचा हुकूम आला.

३ जुलै १६९४

विजापुरी कर्नाटकच्या वातभ्यावरून समजले की : नेथील फौजदार कारिमखान हा आजारातून बरा झाला आहे.

आजमगड (पुरंदर)चा आजमगीर अमा यापुढे उल्लेख करण्यात यावा अशी आज्ञा आली.

बहादुरगडचा किल्लेदार मुहंमद मुरादखान याच्या मुलीचे लग्न ठरले. आपल्याला रजा मिळावी म्हणून त्याचा भाऊ मुहंमद मुहंमिन (मुशंद कुलीखानाचा मुलगा) याने अजं केला. तो दानशे (जात) चा मन्सबदार होता त्याच्या तीन महिन्यांची रजा देण्यात आली. डखलागखान मियाना याच्या आणखी रक्कम (एक लाख रुपये) देण्यात आली.

४ जुलै १६९४

बादशहाने मुहंमद हादी हबीम याच्या सय्यद अब्दुल्लाखान (सादरचा सुभेदार) याच्या उपचारार्थ रवाना केले.

मुरादखान ठाणेदार यमनदर याचा भाऊ फिजानगव याच्या मन्सबेत वाढ करण्यात आली त्याच्या मानशे जात व नारणें स्वार अशी मन्सब होती. जालमध्ये पन्नास आणि ग्यारात दाखार्ही दानशे अशी वाढ आली.

हिमनखानाच्या फौजेतील यानम्यावरून रडले की बहर्जी पाहूर याचा भाऊ गुजारी या दीड हजार जात व पानशे स्वार असा मन्सबदार नेर्याळ फौजेत नेमान हाना ती मरण पावला.

नर्याळीत ठाणेदार व मरहम फाहजंगखान याचा मुलगा कादरदादखान व देसगंवा किल्लेदार व मरहम लाडीखान याचा मुलगा वडीदादखान याच्या आपमातील भायल्याना वृन्नात आणण्यासाठी हिंदीयतुल्ला गुजरादर याचा पाठविण्यात आले होते त्याने येऊन वृत्तात सादर केला.

७ जुलै १६९४

कथा (?) चा ठाणेदार वीर मुहंमद याने कळविले की : धनाजी जाधवच्या भाऊ-वंशाची बहिर्जी जाधव हा आपल्यासडे आला असून मन्सबीची आशा वाळवून आहे. बादशहाने आज्ञा केली की : बहिर्जीला हुजुरात पाठविण्यात यावे.

माहूरच्या ठाण्याचा मुस्ताफा खतीब याने कळविले की : येथील जुम्मा मशीद मोडकळीस आली असून ती पडेल या भीतीने मुसलमान नमाजामाठी येत नाहीत. हुकुम झाला की : वाकियानिगारला मशिदीची दुरुस्ती करण्यामंघी लिहावे.

८ जुलै १६९४

नुस्रताबाद उर्फ धारवाडचा बदललेला किल्लेदार मुईनुद्दीन हा हुजुरात आला.

नुस्रताबाद उर्फ धारवाडचा किल्लेदार मुहंमद इस्माईलबेग रोजवानी याने पुढीलप्रमाणे लिहून कळविले — गतिमांचे मरदार मलजी (?) वगैरे येथून दहा कोसावर अगलेल्या खुदाबंदपूर येथे छावणी करून होते. मी आपल्या नायबाला पणक वरोवर देऊन त्याचा मांड करण्यासाठी नेमले. माझा नायब तेथे पोहोचला. गतिमांचा मता नावाचा मरदार होता. त्याला आणि छतास गतिमांता ठार मारले. अनेकाना जखमी केले. गतिमांचा पराजय केला. बीस घोडे, शंभर जनावरे व तीस भाले हस्तगत केले. कामगिरीचा मजुरा प्लेवा. हुकूम झाला की : बक्षीउन्मुक बहुरामंदखान याने याबद्दल वृत्त सादर करावे.

जुलिकारखानाने कळविले की : मय्यद जलालुद्दीनचा मुलगा सय्यद कबीर हा आजारी

असल्यामुळे उपचारामाठी आपल्याकडे पाठवीत आठ. मुहमद मोमिन हकीम याने सय्यद कर्दारवर औषधापनार करावा अशी आज्ञा आली.

एक फकीर म्हणू लागला की, 'मी परमेश्वर आहे. त्याला पकडून काजी अब्दुल्ला याकडे नेण्यात आले. काजीने त्याला मुक्तीकडे पाठविले. मुक्तीच्या समोरही फकीर नेच बघवडू लागला. मुत्ताने त्याला विचारले, 'तू परमेश्वराचा प्रेषित मुहमद याचा अकित आहेस की नाही?' फकीर म्हणाला, 'मी परमेश्वर आहे आणि मुहमद माझा अकित आहे.' मुक्तीने निर्गुप दिला की फकीर हा इहान्त शिक्षेस पात्र आहे. ही हकीमत बादशहाना कळविण्यात आली. रात्री चार घटिका गुजरल्या असत। शरीयतनाह (बादशहा) यानी कचेरी भरवून हुजूम केला की फकीराचा वध करण्यात यावा. त्याप्रमाणे जल्लादानी (वधकांनी) त्याचा वध केला.

हमनाबाद उर्फ मुलजगी पथील किल्लेशर य फौजदार अन्कलान (शरीफखान) याने कळविले की बेडरानी हावर या खेड्यात ठाणे बसविले वने प्रवाणाना लुटीत असत. मी आपला मुलगा नखुला याच्या बंडखोराचा मांड करण्यासाठी नेमडे माझ्या मुलाने बंडखोरांचा मोड केला. खेड्याचा पाटील हा बंडखोरांना मिळाला होता तो माझ्या मुलाला येऊन भेटला. माझाहानी आज्ञा केली की बक्षीउःमुल्ला बहागामदखान याने वृत्तात मदर करावा. रासू हिंदू हा मुसलमान साज त्याला वस्त्रे देण्यात आली.

मुल्लिकारखानाच्या शिफारसाप्रमाणे मिर्जा मुहमदचा मुलगा बहादुर याला गडीगारची (?) किल्लेदारी देण्यात आली.

९ जुलै १९१४

बखानरावचा मुलगा यादवराव हा परगणे माहूरचा जहागीर व जमीनदारी या बाबत रुजू झाला. त्याची जहागीर बहाल जाणं जमानदारीबद्दल त्याने कात्राच्या समोर रुजू व्हावे अशी आज्ञा आली. त्याच्या मनस्थीताने ज्ञात व शंभर स्वार अशी वाढ करण्यात आली.

चीठगडच्या जमीनदारीवर दीलतमंदच्या ऐवजी त्याचा भाऊ तालेमद गोड याची नेमणूक करण्यात आली.

फतेह मुहमदला पाचशे जवान व शंभर स्वार व लाल वाम दोनशे ज्ञात व पश्चिम स्वार अशा सन्मत्री बहाल करून तळहोकणचा फौजदार इम्बलामखान याकडे पाठविण्यात आले.

शहाजाद बेदारबलत यच्या तैनातीतील राजा भीम याचा अर्ज आला. तो बादशहा पुढे ठेवण्यात आला.

१० जुलै १९१४

बहागुल्ला हा गाजिउद्दीनखान बहादुर याच्या फौजेत तैनात होता. तो हुजुरान आला. त्याला चाकणची किल्लेदारी देऊन तिकडे जाण्यास निर्गुप देण्यात आला. मरहूम मुल्लान अलीखान याचा जावई मुहमद शगीफ याच्या दगाकुलीच्या जागी मिरागडच्या किल्लेदारीवर नेमण्यात आले.

मो. द. बा. ४.

१२ जुलै १६९४

आज दरबारचे कामकाज झाले नाही.

१३ जुलै १६९४

पेखेंदारीच्या मुलगा शेख खानसा यांना भारदारपद'ची किर्तीदारी देण्यात आली.

गहागिरीच्या वेदावस्ताच्या वंशाने राजाजी राजाजी यांना मीम (उद्योग) पाच माऊल (फतेसग, पानजे जंगल) राखणे स्वार याचा मन्मवदार व भारनमिग, वारणे जंगल व दातण गार याचा मन्मवदार हे दाखर मोडून आप या देशाचे निवृत्त मेहे त्यांना फराही म्हणून नादण्याची आज्ञा आली.

जानाजीच्या नावतीन आज्ञा झाली ती आपल्या दागे स्वार्गतिशी त्याने हमी-दुहीनखानाच्या लष्करात रुजू व्हावे.

विनंती करण्यात आली की मानवर राजाच्या तालीमजीप्रमाणे चपनगम याची वारण, हुसम? या किळ्यावर नेमणूक झाली होती. पण ती अद्याप तय्यार नाही त्याची मन्मव तीम स्वराजी हमी करण्यात येऊन त्याच्या दुजारात वाळवण्याचा हुकूम देण्यात आला.

ब्रह्मणंदा यांना भाकणच्या किळेदारीवर नेमण्यात येऊन त्याला निराप देण्यात आला हाता. त्याच्या मन्ममेत बहती देण्यात आली.

हमीदुहीनखान खानखान हा कर्त (घामदाणा इत्यादी) आणण्यासाठी गडीमक (?) कडे गेला होता. त्याने विनंती पाठविता की सत्ताजीचे सैन्य इकडे आले आहेत. माझ्या जवळच सैन्य जमवी आहे दुसरे पत्वाद पथक तैनात व्हावे. आज्ञा आली की शहाबादा मुहमद आजमणहाच्या तैनातीतील दोनशे स्वार व दोनशे बरेलिये पाठविण्यात यावे.

१४ जुलै १६९४

मिहणगडहून बंदरदेला किळेदार, जगनमिगाचा मुलगा विणतामिग याची नेमणूक कुरंगच्या किळ्यावर वारण्यात आली.

गाजि इहीनखान याच्या फौजेतील विदमत जकरखान याने विनंती केली की : राघो व रामचंद्र हे गहागिरीच्या वेदावस्तासाठी अहमदनगर जवळ आले आहेत. त्यांना इकडील प्रदेशाची गर्ण मारिती आहे. ते माझ्यावरोवर राहून वेदावस्ताचे काम चाख बजावतात त्यांना गाजि इहीनखानाच्या फौजेत तैनात करावे आज्ञा आली की त्या दावाना हुजुरात बोलवावे राघाला हजारो व पानजे स्वार याची मन्मव तर रामचंद्रला अक्रगणे पन्नास आणि मराठे स्वार याची मन्मव आहे.

बानसी आली की अश्वमेत कडवाहा (याने जयसिंग शिवाजी महाराज भेटीच्यावेळी महाराजाचे स्वागत केले होते) याचा नातू कल्याणमिग हा काबूल येथे तैनात होना. तो मरण पावला.

१५ जुलै १६९४

जाफरखानाचा मुल्गा हातमवेग घाला आज्ञा झाली की, मजावली (अमलबजावणीची मागमे) ची मागमे पाठवून आतिशखानाच्या सैनिकांना गोळा करावे आणि त्यांना आतिशखानाकडे पाहोचवावे. आतिशखानाला वेडराचा प्रतिकार करण्यासाठी मुल्गवर्ग्याकडे पोहोचवून परत यावे.

गदगचा फौजदार शेरखान याने विनती निवून पाठविणे की मी आपल्या जवळचे व्हेचसे पथक बादशहाच्या रक्षणासाठी ठेवले असून थोडी मागमे बरोबर घेऊन शहाजादा वेदारखान याच्या नैनातीत चावरी बजावीत आहे. कृपा व्हावी.

बीडचा फौजदार मामूरखान याच्या लष्कराच्या दिवाणागरीवर मफीउद्दीनचा मुल्गा म्हमद वाकर याची नेमणूक करण्यात आली.

गंगाराम हिंदू हा मुलमान झाला. त्याला खिलत व रक्षामे ही देण्यात आली.

बीडचा फौजदार मातिमदखान याने पाळवू बजावा याचा मुल्गा धर्मा याचा पुढीलप्रमाणे अर्ज बादशहाकडे पाठविला - माझ्या बापाला निजामशहा बहरी (अहमदनगरचा निजामशहा) याजकडून बीड परगण्यात पाच गावे मिळाली होती. ती मला पण मिळावीत. माफीचा कौलही मिळावा. बादशहाने हुकुम केला की जुन्या मनदा पाहून वरील गावाच्या पाटीलकीच्या मनदा मोतिमदखान याजकडे पाठवून देण्यात याव्या. बंगारा मजकूरला माफीचा कौलनामाही पाठविण्यात यावा.

धर्माने विनती केली होती की माझी आई अमीरगडच्या किल्ल्यात कैद आहे. तिला बयमुक्त करण्यात यावे. हुकुम झाला की अमीरगडचा किल्लेदार जाविताखान घाला लिहाव को, बाई मजकूरला ओरगाबादेचा किल्लेदार इनायतखान याजकडे पाठवावी. इनायतखान याने निगा बीडचा फौजदार मातिमदखान याजकडे पाठवावी. त्याने धर्माकडून मातबर, जामीन घेऊन आईला त्याच्या हवाली करावी. धर्माला ताकीद करण्यात यावी की, बीड भागात गतिम'रा खादगो करू देऊ नये, त्याच्यागी मघटन ठेवू नये. धर्माने भाऊ अशा बरोबर यांनी त्या भागात दगेधाय करू नयेत.

१६ जुलै १६९४

शहाजादा रकीउल्लेखरच्या पयकापकी पन्नाम स्वार तळकोकगचा फौजदार इब्रालमखान याजकडे तैनात करण्याचे ठरले होते. ते स्थगित करण्यात आले. अब्दुल्ला ठाणेदार कर्नल (?) याने अर्ज पाठविणे की मझ्यासाजी फार थोडे सैन्य आहे आणि या जिव्हात गतिमाची बंडेल फार आहे. बादशहाने त्याला कळविण्यास सांगितले की, 'तुझ्याने काम निमत नमन्याम इतर कृपाची तरी नेमणूक करण्यात येईल.'

मुल्गवर्ग परगण्याचा देशमुख भीमराव घाला तोलशे जान व दीडशे स्वार अशी मन्सब होती. नरमाजी देशमुखाला जिबंदीची देखरेख करण्यासाठी त्याने सागावे अशी आज्ञा झाली.

१७ जुलै १९१४

रायपूरचा किल्लेदार मकरमिंग याच्या भा उवदापैकी छत्रमिंगाचा मुलगा कुवर्मिंग याच्या मत्सवीत बाळ करण्यात आली.

वादेवचा मुमेदार अब्दुल्लाखान याचा मुलगा मय्यद हुसेनब्रलीखान याला गुल्बर्गा भागातच वेडरागर हल्ला करण्यासाठी किंगडे रवाना करावे म्हणून गुजंबदर (बडधारी) याला पाठविण्याची आज्ञा झाली

जुनिफकारखानाच्या सैन्यातील मरदारखान, शहाजादा वेदारखान यांच्या फौजेतील राजा भीम आणि वेळगावचा किल्लेदार वगळून खान यान अजं श्रांले

बादशहा हे स्वराजा याकूलला म्हणाले की, 'अननम व इतर फळे याच्या बिया मुहंमद जव्वरच्या बागेतून घेऊन औरंगाबादेच्या बागेत लावण्यासाठी पाठविण्यात याव्या'

जुनिफकारखानाने विनंती लिहून पाठविली की मय्यद बहादूरखान याचा मुलगा अजीजखान याने गतिमाच्या रव्हाईत उन्कूण्ट कामगिरी वजावली आहे त्यान्हा वढती देण्यात यावी विनंती मान्य करण्यात आली

रामराय बाणी हा यारब्रलीवेगच्या तैनातीत होता तो मुसलमान झाल्या बादशहानी स्वतः त्याला कलमा बदखिला व त्याला खिलन (वस्त्रे) देण्यात आली.

शाही बागारचा करांडी शरीफखान याने विनंती केली की 'हैदराबादेतून वजारी हे रसद (घास्य) आणीत होणे वाटेवरील जिन्हाचे फौजदार हे त्याच्याकडून राहदारी- (जकात कर) घेतात. बादशहाना आज्ञा केली की : वजा याबरोबर एक गुजंबदर (बडधारी) नेमण्यात यावा ज्यानी हा कर वसूल केला असेल त्याच्याकडून तो वंजाच्यांना परत देण्यात यावावा आणि असा कर वजाच्यांकडून वसूल करण्यात येऊ नये.

राधारामचंद्र हा फौजेतून निवून आपल्या अहागिरीत जाऊन बसला होता. हुकुम झाला की, मुहंमद सालेह याला पाठवून त्याला (राधारामचंद्र याला) गाजिउद्दीनच्या फौजेत पोहोचवून यावे.

बादशहा बशी उन्मुक्त बहगमदखान याला म्हणाले, 'आनिखखान हा खजिना आणण्यासाठी गेला आहे त्याला लिहावे की, गुल्बर्गा भागात वेडरागी दंगा माडला आहे आणि त्यानी आपली ठाणी कायम केली आहेत तर तू त्याच्यावर हल्ला करण्यासाठी गुल्बर्गाकडे जा व त्याची ठाणी काडून टाक खजिना आणण्यासाठी बादशहानी लती-फुल्लाखान, इस्तिबाराखान व मुहंमद तकी उर्फ पुरदिलखान यांना साडेतीनशे स्थार बरोबर देऊन रवाना केले.

१८ जुलै १९१४

आदिलखानी तळकोकणचा दिवाण मुहंमद रफी याने तळकोकणमधील जमीतदार मुहंमद हुसेन याजसाठी व निजाम मौदागर याजसाठी कोलनाम व बक्षिसी मागितली होती. मुहंमद हुसेनला खिलन व घोडा आणि निजाम मौदागरला एक हजार रुपये खिलन आणि कोलनामा ही देण्याची आज्ञा झाली.

गहा गहा मुहमद बेदाखत याच्या मंत्र्यांनीच मुहमद वशी बसली याच्या लिहिण्या-बसविलेल्या की मंत्र्यांत तैनात असलेल्या राणांनी पातळे जात व एक हजार स्वतः असलेल्या मन्सबदार हा सैन्य गाडत फिरत गेल्या आहे त्याची फरगरी झगून नाद करण्यात यावी अशी बादशहांनी आज्ञा केली.

हरकत याच्या बाबत कळले की मुल्किखानखान याने तिसरी प्रांतानीच पातळकाण याच्या बहा पातळा होता. या मुगलराज तशीच लिहिलेदार हा दाऊदखानाच्या मार्फतीन मुल्किखानखानाचा भेटला आणि त्याने किल्ला ह्याली केला.

महमद लखनखान याने लिहिले कळविले की माझ्या फौजेत तैनात असलेल्या राणांनी याने उत्तमर मार्गावर बजावली आहे त्याची वहागिर बघण्यात आली आहे, ती बहाल व्हावी. राणाबांच्या बहालबद्दल मुलका घेऊन गझागोर देण्यात यावी अशी आज्ञा आली. राणांनीचा अडीच हजार जात आणि पातळे स्वतः अशी मन्सब होती.

बदाशहा वशीउम्मा बहरामखान याच्या म्हणावे, 'आनिशवानाच्या बरोबर चार हजार मानगे पुरवणांणी सैनिक स्वाराचे सैन्य तयार करून दयात यावे.'

१९ जुलै १६९४

नळदगंजा लिहिलेदार लिहिलेखान याने अर्ज पाठविला की, या भागात बेडराचे सैन्य (जमीयत, टाळवा, पयके) आले आहे. आणि धामधूम करीत आहे मला किल्ल्यात काढून पडावे लागत आहे. बादशहांनी आज्ञा केली की आनिशवानाने त्याच्यावर काढून जावे.

मुहमद मुरादखान लिहिलेदार बहादुरगड याच्या मुलके ममबखाच्या तैनातीतील मुल्तान हुमन याच्याशा लख टरके बादशहांनी यामागी मुरादखानाचा (हा इतिहासकार खाफीखान याचा आश्रयदाता) भाऊ महामिन आणि मुल्तान हुमन यांना तीन महिन्यांची रजा दिली.

बादशहांनी मार्जउद्दीनखान बहादुर याजमाठी देहा ताले अनर पाठविले.

बादशहांनी आज्ञा केली की आनिशवानाबरोबर पातळे पापदळ शिपाई, तीनशे बंडाची, दोनशे बर्गलिय, बहा मण मख, बीस मण दाक, शस्त्र बाण ही नोक्याच्याम लागणारी आवश्यक सामग्री आनिशखानाबरोबर देण्यात यावी.

हरकत याच्या बाबत कळले की अनेक मराठे गर्तभाची हुंदरे उदापर पुरवण्यात आहेत बादशहांनी वशीउम्मा बहरामखान याम आज्ञा केली की तुम्ही मुहमदखान (?) बहादुर याम लिहिले पाठवावे की, गर्तभाच्या हुंदरियांना कैद करावे.

पराब्याच्या बातम्याबसविले कळले की लेखीले लिहिलेदार व फौजदार इज्जतखान याने किल्ल्याच्या चक्रीच्या (प्रवेशद्वार चक्रीची सरक्षक भित) पासून एक दोन बाणांच्या टण्यावर एक पुरा बसविला असून त्याने त्याचे नाव इज्जतपुरा असे ठेवले आहे हा मजकूर दिवाणाकडे पाठविण्यात यावा अशी बादशहाने आज्ञा केली.

हैदाबदला मुहंमद जानमिदारखान आणि मुल्हणपूरचा मुहंमद मरहमखान याच्या नावे बादशहांचे हुकुम पाठविण्यात आले.

२० जुलै १९९४

हरणाच्या नाइन पुढील इकीकत कटरी - गानवमान फतेहजग याने नरमुद मेण्यासाठी त्या किल्ल्यावर हल्ला चढविला. पण बादशाही मरदारपेकी बाणीही त्याच्या भदतीस गेले नाही. यामुळे खिन्न होऊन मांचें टाकून ता छावणीत परत आला. हे कळल्यावर शहाजादा वेदारवस्त याने मांचें साभाळण्यासाठी शमशेरखान आदि मरदाराना पाठविले.

बागाचा अधिकारी ख्वाजा याकूत याला बेगमहोदातून विजापूरच्या किल्ल्यात बाहाणारा कालवा म्बळ करण्यासाठी पाठविण्यात आले. त्याच्या बराबर तीनणे जात व शंभर स्वार याचा मन्मददार मादनमंद याला पाठविण्यात आले.

कहो (घासदाणा) आणण्यासाठी हमीदुर्दानखान हा गढीगक (जत तालुका) काढे गेला होता. तो परत आला.

२१ जुलै १९९४

आज बादशहानो शहाजादा आज्ञम व बक्षीउल्मुल्क बहरामंदखान याजबराबर खडबने कडा. प. यरीबा फौजदार मिराजुद्दीन याला गाजि उद्दीनखानाच्या फौजेत पोहोचवून यावे असा हुकूम देण्यात आला.

* * *

चार

मोगल दरबारची बातमीपत्रे : पुरवणी नोंदी

एप्रिल १६९४ ते एकोणीस जून १६९४

एप्रिल मे १६९४

अजमीरच्या बातम्यावरून कळले की मनाहरपुरच्या जुम्मा मशिदीत तेथील जमीनदार अर्गनासिंग हा मुगलमानांना जुम्माची (सुकवारची) नमाज पठू देत नाही. याचा बंदावणत करण्यासाठी तेथील मुभेदार मफोखान (?) यांना लिहावे अशी आज्ञा झाली.

लत्फुल्लाखान व (मफशिनखान याचा भाऊ) मुहंमद अम्करी यांनी हुज्जत यावे व लुत्फुल्लाखानाच्या सैनिकांना हिमनखान बहादुर याजकडे नेनात करावे अशी आज्ञा झाली.

आस्याचा मुभेदार फिदाईखान, गुलबर्ग्याचा किल्लेदार व फौजदार अलफखान व वार्णीचा ठाणेदार यासीनखान यांची पत्रे बादशहानी तजरेखालून घातली.

मगर (गुलबर्गा जिन्ह्या)चा ठाणेदार खिदमत तलबखान यांना गाजिउद्दीनखान बहादुरापाशी नेनात करावे अशी आज्ञा झाली.

काठोरचा फौजदार मजफरखान याने लिहिले की : गर्नमाचा मोड करण्यासाठी रामगीर व चांदा या मार्गाने जावे अशी आज्ञा झाली आहे. बडखोरानी या जिल्ह्यात उपद्रव करण्यास मुरवात केली आहे. आज्ञा झाली की, सावध राहावे.

दक्षिणच्या किल्ल्यातील इहशाम (जिबदी)च्या पगारवाकी बाबत एक लाख रुपये घावे अशी आज्ञा झाली.

मुहम्मद याकूनवान याचा मुलगा अशी याच्या मगर(गुलबर्गा जिल्हा) येथील ठाणेदारीवर नेमण्यात आले.

कायद्याचा सुभेदार अमीरखान याने दानशे घेई पाठविणे असून ते कुन्दाणपुरा-याने आले आहून अस त्याचा आदखान याने कळविणे वजिण्याद्वारा ने पुढे छावणीत पाठविण्यात यावेत अशी आज्ञा झाली.

जायकार खानाच्या फौजेत नैनात असलेला तुकंताजखान याची मन्सब वाढविण्यात आली.

मुहम्मद अझारी पाठा कुन्दाणखानाच्या बराबर हुजुरात बोरावण्यात आले होते. आता आज्ञाझाली की मुहम्मद अझारी याने शहाजादा बेदारबख्त याच्या मैयात नैनात व्हावे.

मकहूर(मराठे, राजागाम महाराज) याच्या पृथ्वी तोंत्राच्यावर कृपा झाली. रसमानजा(?) याच्या पाचशे जात व शबर स्वार अशी मन्सब देण्यात आली. यशचवराव याच्या चारशे जात व पन्नास स्वार अशी मन्सब मिळाली.

इतायतुल्लाच्या हवाली पन्नास हज्जार रुपये होते. शहाजादा बेदारबख्त याच्या वितनीबख्त बादशहाना आज्ञा केली की 'सक्कर(?) व मालीहाळ(जाळीहाळ) च्या जमानशराफदून येणारी पशवण(खडणा) ही पगारावर खर्च करण्यात यावी.

येथीलसमा वेगम हिने(शिवडीहून) खरवुजाच्या खडपा पाठविल्या होत्या त्या बादशहानी नजरेखालून घातल्या.

हिमनखान घटादुर हा अकाल ज येथे होता हरकतच्याकडून वळके की : त्याच्या फौजेत नैनात असलेला बहिर्जी पाठर याची माणसे आणि हिमनखानाची माणसे यात मारामारी झाली. एक ठार व एक जखमी अशी हानी झाली. हिमनखानाने मध्य पडून बहिर्जी पाठर्याचे सांखन केले.

ओशाचा फौजदार लवाजा नबुल्ला व फौरोजगडचा फौजदार अब्बास यांना काय मन्सब आहे याची चौकशी करण्यात आली.

नबुल्लाह हा पन्हाळा भागात होता. तो येऊन भेटला. गाजिउद्दीनखान बहादुर याने गतिमावर जय मिळविला अशा अर्थाचे पत्र बाबाम्बाजा याने आणले होते. त्याला खिलतीची बस्त देऊन निराग देण्यात आला.

कल्याण भिवडीचा ठाणेदार मानबख्तखान याच्या फौजेतील तेजमिंग(?) झाला व अजबमिंग झाला यांची मारामारी झाली दाघेही मारले गेले

ओशाचा किल्लेदार व फौजदार नबुल्ला याच्या फौराजगडच्या(यादगीर) किल्लेदारी व फौजदारी याजवर नेमण्यात आले. त्याच्या जागी मुहम्मद सादुल्लाखान याच्या श्रीणावर नेमण्यात आले. मुहम्मद सादुल्लाखान याच्या पाचशे जात व शबर स्वार अशी मन्सब होती. तीन दानशे स्याराची भर घाडण्यात आली

नळदुर्ग वडील वातभ्यावरून कळले ते असे : मराठ्यांचे सरदार अन्नाउद्दीन व जसवंत(हणमंतराव) हे मैय घेऊन या प्रदेशात आले. नळेगाव(?) च्या जहागिरीच्या

मुसलमान यांचेपासून मुद्दे केडे पत्र सच खाऊन ता गजून जऊन वसल्या बडवारांनी नळदुगेर चहा हा जाऊन नेवे लडा दूर केटी बाश्शयने आज्ञा केला की : बडवारांचा मांड करण्यासाठी अदकल्याखान याच्या लिहा

मांड उद्दगडचा हि दशर व फौजदार मय्यद नूरमुहमद याच्या विवर्तीची वस्ये देऊन निरोप देण्यात आला.

कळव (ब-हाउ?) चा फौजदार हाजी अहमदबेग याची मस्यद कमी करण्यात आली विजापुरात तैनात असल्या मन्सबदारापार्शी पयबेच नाहीत असे कळविण्यात आले. चौकशी करण्याची आज्ञा देण्यात आली

देवाशम व आगवा एक हिंदू हे मुसलमान झाले. त्यांना खिखतीची वस्ये देण्यात आली

घाडपगडाचा किल्लेदार अबुल्हसन याचे पत्र बादशहानी तजरेखालून घातले.

विजापुरचा मुझेदार मय्यद कळकरखान हा बेदराचा उपद्रव दूर करण्यासाठी नुसता-बांदेकडे गेला हाता. त्याला दुरुगात पावे म्हणून लिहिण्याची आज्ञा आली.

हरकायाच्या नाटून कळडे की : छावणीतील बेल चरण्यासाठी अवापूरकडे गेले होते. शिवा बहलार याच्या भेनिकानी दानशे बेल पळविले.

● वादणहा काही दिवस विजापुरात होते. सहा शब्दाळ (मे १६९४ च्या मध्यात) ला ते गलगलीला पोहोचले.

यलमनागवान (ओरंगजेबला एका दामोदरून झालेला मुलगा?) याचा मुलगा मुबानवदी याने तळ मोठरा नगर म्हणून वादणहापुढे ठेवल्या

राजा विजयसिंग याचा मुलगा उदयसिंग याला बदरी (छावणी जवळ) गावाहून तोफा बेदारबस्ताच्या छावणीत पाहावविण्याची आज्ञा आली.

अय्यरगडचा बदलेला किल्लेदार व मरहूम कदीमकुलाखान याचा मुलगा हादीकुली हा वादणहाला येऊन भेटला.

मणूरचा ठाणेदार अगदेव याने लिहिले की : गनिमाची तुकडी इकडे आली होती. मी त्याच्यावर चालून गेला. जखमी अनेकजण मृत अगर जपमां झाले. घाडे, भाले व कटारांनी हाती त्यागल्या. वादणहा म्हणाले, 'मनुरा झाला' अगदेवरावला (जाधव) तीन हजारी मन्सब हाती नी बाहविण्यात आली

मगर (मुलगा) जिह्दा) ना ठाणेदार हयातखान याच्या आपल्या ठाण्याकडे जाण्यास निरोप देण्यात आला.

हिनातखान बडादूर राते लिहिले की आपल्या आज्ञेप्रमाणे मी खटावचा ठाणेदार रामचंद याच्या कुमरुटा गेला. गतीम त्या ठाण्यावर नाहीत काय आज्ञा? आज्ञा झाली की : अकलूज अमदनगरवर जाऊन मावथ राहावे.

दिलेरखान विजापूरी याला गांकारुच्या ऐवजी बुघतवाडी (?) परभणा तनखा जहागीर म्हणून देण्यात आला.

शहाबादा येदारबख्त याच्या लष्करातील बान्ध्याबख्त कळवे की शहाजाखाने पसह लयाला वेढा घातला आहे. किंवा याचा पुन बुसज मोडला असून किल्ला आज उद्या हाती येईल.

गुलबर्ग्यांच्या बान्ध्याबख्त कळवे की 'वेडर बडखोर हे प्रकृशाता बुरत असतात. फौजदाराचा याबाबतीत निश्चय लिहावे अशी आज्ञा झाली.

अब्दुसमद हा रायसांग हुक्मेरीचा फौजदार होता. ती जागा नेरवळचा फौजदार शेख फरीद माला देण्यात आली.

मगमनेरच्या गुल बान्ध्याबख्त ममजले की अकाल्याचा ठाणेदार मय्यद नूरखान याचा नाथब मुहमद बख्त हा आपली जागा मोडून पट्ट्याच्या किल्ल्याकडे गेला आहे. त्याला बदलण्यात यावे असा हुकुम देण्यात आला.

हुममईलखानाचा मुलगा परवरिशखान याला दान हजार जात व दोन हजार स्वार अशी मन्मद होती. त्याला जफकारखान च्या फौजेतून बोलावून घ्यावे अशी आज्ञा झाली

जुलफकारखानाकडून कळले की, राजारामाचा अधिकाारी मताजी जाधव हा नावरांच्या आगेने माझ्याकडे आला त्याला तीन हजार जात व तीन हजार स्वार अशी मन्मद मिळावी. वडीउ मन्मद बहरामदखान याने चौकणी करून कळवावे अशी आज्ञा झाली. जुलफकारखानाने मुचकिल्याप्रमाणे बादशहानी मन्मद (मताजी जाधवाला ?) दिली त्याचे मुकमे म्हादजी व अनाजी (?) यांनाही मन्मदी देण्यात आल्या.

वाळापूर (कर्नाटकत)चा किल्लेदार शेख मानवर (?) हा नेहमी दाखल्या नणेत धुव अगता ज्या सदीवाळांना (शिवदीची माणसे) त्याने वाढून दावले असून नवीन नावर भरता केडे आहेत ते इतराणी फितूर करीत आहेत. आज ना उद्या किल्ला हातून जाण्याचा संभव आहे. बादशहानी आज्ञा केली की याबाबतीत कर्नाटकाचा फौजदार कामिमखान याला निश्चय लिहिण्यात यावे

धरमावरम किल्ल्याच्या प्रकरणाची चौकशी करून इस्तियाजमड अध्यानीचा किल्लेदार रादअंदाखान याच्या हाताखालचा अधिकारी लक्ष्मीकान याने वृत्तात सादर करावा अशी आज्ञा झाली.

बादशहा हमीदुद्दीनखानाला म्हणाले, 'तयार रहा. गरिमाचा मांड करण्यासाठी तृम्हाला पठविणार आहे.' त्याची तृम्ही तयार करून द्यावी असा बहरामदखानाला सांगण्यात आले.

बादशहाच्या बान्ध्याबख्त ममजले की महिपर्तामगाची नेमगूष नाशिव (?) च्या किल्लेदारगेवर झाली होती. पण पुर्वोचा किल्लेदार रघुनाथामिस याने किल्ला हवाली करण्याचे नाकारले. मानवरखानाने ताकीद दिली तरी उपयोग झाला नाही.

हुममईलखान मरुत याने विनती केली की माझ्या भाऊबदापैकी जलालखान वगैरेंनी गरिमाशी झालेल्या युद्धात कामगिरी बजाविली आहे. माझा मुलगा परवरिशखान

याच्या बरोबरच त्यानाहो जमिंदारखानाच्या छावणीतून बाळाबून घ्यावे. वितंता मान्य करण्यात आली.

कळवचा बंदल्लेला किल्लेदार मुहमद जाफर हा येऊन बादशहाना भेटला.

परगणे गांकाकचा फौजदार व अमीन स्वाजा मुहमद अमीन यांना एक घाडा बक्षीस देऊन गांकाकडे पाठविण्यात आले.

दकाद (नागूर)चा जमीनदार राजा दीनदार याचे वितंतीपत्र बादशहानी नजरे-खालून घातले.

बादशहाना कठिनायात आले की : छावणीत अन्नधान्याचा तुटवडा असून धान्य महाग झाले आहे. गहू व चणे खपवाला सात आठ गेराच्या भावाने विकले जात आहेत. बादशहानी जुम्हनुमुल्क अमदवान या आ म्हटले, 'बाजारचा अधिकारी शरीफखान याच्या विचारा की, महागाईचे कारण काय? लक्ष ठेवता की नाही.' जुम्हनुमुल्काने चौकशी करून कळविले की शरीफखानचे म्हणणे आहे की बंजारी लोक दामगळ भागातून धान्य आणताना दाखले बटपारागने स्वार वाटपारी करून त्यांना उठताना म्हणत छावणीत महागाई आहे. वाटेत ठाणी बसवून कुमर पाझनावणे तर बंजारी लोक मुस्लिमांणे धान्य आणू शकतील व धान्य स्वस्त होईल.

बादशहा म्हणाले, 'कुठे कुठे ठाणी बसवणे आवश्यक आहे ते चौकशी करून कळवा.'

शरीफखानाने कळविले की कागळचा ठाणेदार पिगजी याने पृढीप्रमाणे शिड्डे आहे - आज्ञेप्रमाणे मी जुम्हनुल्खांनाच्या ताफ्याच्यामाठी शिमे, दास इत्यादी गाळा करपासाठी गेठा हाती सा हातचा ठागदार अन्वरखान याने माझ्या ठाण्यावर येऊन हल्ला चढविला. माझी बाहो माणसे मारली. रयत पकडून नेली गुन्हारे व मा रमता लुटली. तिची किंमत जाल ब्रवठ पन्वीस हजार रुपय आहे अन्वरखान याने कागळचा ठाणे बसविले आहे.

बादशहानी आज्ञा वरी की जुम्हनुल्खांनाने चौकशी करून वृत्तान्त मादर करावा पन्वरचा फौजदार व बाधाचा खडणो वमुलीचा अधिकारी मद्रुदीन मुहंमदखान याच्या मन्मथीत वाढ करण्यात आली

होणगाबादेचा फौजदार मुहमदखान बिजापुरी हा शक्रवारच्या नमाजासाठी घरातून बाहेर पडत नाही. तसेच ता आगच्या कचेरीतही येऊन बसत नाही असे कळले. कचेरीत बरोबर येऊन बसत जावे अशी ताकीद त्याच्या देण्याची आज्ञा झाली मणूर (बनूर?) ते भूम या रस्त्याचा मार्गरेक्षक (राहदार) मनलबखान याने गनिमावर हल्ला केला. पाडाव केलेल्या बसून एक घाडा हाता तो बादशहाकडे पाठविण्यात आला. जाननिमारखान उर्फ स्वाजा अबुल्कारम हा गाजिउद्दीनखान बहादुराच्या फौजेत तैनात होता. त्याची बदली जम्मचा फौजदार म्हणून करण्यात आली.

बहरामदखानाने मागिले की, सध्यद गजनफर याची विनंती अशी आहे : गलगलीचे आणि कृष्णेच्या पलीकडचे जमीनदार म्हणत आहेत की, आम्हाला तीन

वर्षामाठी जिझिया माफ व्हावा. कृष्णेच्या पत्नीकडे धाव्याचा एक गज (वाजार) कायम व्हावा म्हणजे काकण व गोवेवदर वगैरे शिजाणाहून धान्य आणून जमा नरना येईल. त्यामुळे बादशहाही छावणीत राहूनही होईल त्या गजाचा दारोगा (व्यवस्थापक) म्हणून आपली नेमणूक व्हावी मी अमुक अमुक प्रमाणात धान्य पुरवित असा मुचलका लिहून देण्यास तयार आहे. बादशहाती आज्ञा केली की : शरीफखाना (छावणीतील वाजाराचा व्यवस्थापक) विचारा ता कबूल असेल तर गजनफरला नेमा

खटावच्या हरकान्याच्या ताडून कळले की सताजी (योगपडे)चा मुक्काम परळीला (माताऱ्याजवळ) आहे त्याने आपले पुतणे, बहिर्जीचे दोन पुत्र याची लग्ने मागरी केली बहिर्जी हा रामा मकहूर (राजाराम) या शहरावर जिजीला आहे. सताजी सैन्य गाळा करित असून आक्रमण करण्याच्या विचारात आहे.

गढीमकचा ठाणेदार पुरंदीरखान याला अरबामच्या जागी फारोजगडची किल्लेदारी देण्यात आली.

अर्जुनवाडचा ठाणेदार मवाजी (?) याला हमीदुद्दीनखान याजकडे तैनात करण्यात आले.

दिकेरखान हा गाजिउद्दीनखान बहादुर याच्या फौजेत तैनात होता. त्याने गोवाकचा किल्ला खाजा मुहमद अमीनच्या हवाली करावा अशा अर्थाचे फर्मान पाठविण्याची आज्ञा झाली.

मान हजारी पासून एक हजारी मन्सबदारापर्यंत सर्वांना आवे देण्यात यावेत अशी आज्ञा झाली. (मे अखेर) हरकान्याच्या ताडून कळले की : मकहूर रामा (राजाराम) याचा दिवाण रामचंद्र हा सानारा येथे असून त्याने आपल्या एका आत्ताचा लग्न समारंभ मागरी केला. आता तो परळीत आहे. मारोराघोचा मुलगा व अर्जुनवाडहून बदललेला ठाणेदार मवाजी हा येऊन बादशहाला भेटला.

घामीराम व भीकनराम हे मुमलमान झाले. त्यांना खिलजीची वस्त्रे देण्यात आली.

सालापुराहून 'खजिना' आणावयाचा होता. त्यामाठी आतिशयान याजवरोवर देण्यामाठी पाचशे स्वारांची तुकडी तयार करण्याची आज्ञा देण्यात आली.

कर्ळाविष्यान आले की सय्यद अब्दुल्लाखान हा आजारी आहे. त्यामुळे वेडराचा मोड करण्याचे काम त्याच्याकडून होत नाही. बादशहानी आज्ञा केली की : या कामामाठी सय्यद लष्करखान याम तातडीने पोहोचविण्यामाठी गुर्जेबदार (दळधारी) पाठविण्यात यावा.

हैदराबाद शहराभोवती तटवदी बांधण्यामाठी गैशी हजार रुपयाच्या खर्चाचा आराखडा पाठविण्यात आला होता. तटवदी बांधण्यात यावी अशी बादशहानी आज्ञा केली रायगी (रायगड)चा फौजदार अब्दुर्रज्जाक याने आपल्या वकीलामार्फत बादशहानी अर्ज केला की : माझा कारभारी अबुल्फजाल हा चांदबड

परगण्याला नेटा हाता बाहेत मुहमद अब्बास दिवासी याच्या माणसानी त्याच्यावर हत्त्या केला मुहमद अब्बास मारला गेला. माझी दात माणस मारली गेली व माझा सारसारी जयमां जाया त्या प्रदेगांनीच मरहमदगाल आदि को दागना आज्ञा व्हावी की त्या जयमां मांड रक्त त्याला पकडाय. बांधण्यानी जमजु म व असदखान यांना बुनात घादर करण्याची आज्ञा केली.

द यतवा मुहमद गजपत ह्या हा हमीदुद्दीनखानाच्या फौजेत नेनात होता. हमी-दुद्दीनखानाने पुढे टांगे रायस रुद हात तेथे दहानो नामने सामगरी वजायची त्याची मन्सब वाढविण्यात आली.

मुझे वज्हाइचा दिवाण हाजी अब्दुल्ला याने विनती केली की : पंचमहाल बाळाघाटची दिवाणी माझ्याकडेच हाता ती स्थील जिजियाचा अमीन मुहमद मुजीब याला देण्यात यावी. मान्यता देण्यात आली

जिजियाचा अमीन मुहमद याकर याने कळविले की, माझा नायब मुझे मुहमदा-बाद उर्फ बीरदहन पुडी इतमाणे सहाबता - परगणे नादइ(?) ताल्ल कधार यथीत जिजियाची ताम हजर रुपये एककम वसूल झाली आहे अद्याप वसुली चालू आहे. काय आज्ञा? बादशहानी आज्ञा केली की अब्दुल्लाखान याला दिहा. सरक्षक पक्षक देऊन ती एककम हुजुरात रवाना करावी.

नुसनाबाद उर्फ मणर (गुलबर्गा जिह्वा) येथील किल्लेशर व फौजदार राजा अनूप-मिंग धोजपाणी किल्ल्यात चार हजार अश्वपया अमानत हाव्या. त्या हुजुरात पाठविण्या-विषयी मुहमद मामूम गुर्जेबशेर (इडधारी) याजबरावर नाकीदपत्र पाठविण्याची आज्ञा झाली.

हुरायाच्या नाइन कळले की : माझी हा महा हजार स्वार व मान हजार पावडळ अमे सैन्य घेऊन या महिन्याच्या चवदा तारखेस (शब्वाळ, मे अखेर, १६९६) नरगुदकडे रवाना झाला आहे.

बुहानुद्दा हा गव नमुन्याचा (करडे निमोणे) ठाणेशर हाता. त्याला असदखान (?) याच्या जागी चाकणच्या किल्लेशरीवर व फौजदारीवर नेमण्यात आले चाक-णच्या माजी किल्लेशराचा गाजि इदीन वान बहादुर याचस फौजेत नेनात करण्यात आले.

मियादतखान हा बादशहान भेटण्यास गेला. त्यावेळी बादशहा काफी पीत हात त्यानी मियादत वानाला विचारले की, 'तुम्ही काको पिता ना.' ते हो म्हणाले यानवर बादशहानी मियादतखानाला निराप देताना काफी बरोबर दिली आणि खाजामगला म्हणले, 'यान काफा पाजून परत ये. त्याप्रमाणे करण्यात आले. खाजामगला म्हणाला, 'महा मिय दन हान यांनी या कामगरी इडल दानणे स्पष्ट दिले.' न खाजामगला स्वतःपाणी देखण्याची परवानगा देण्यात आली.

अबु हसन याला परगणे अबसला व ताबे याची फौजदारी देण्यात आली.

भूम त मणर या मार्गावरील मार्गरक्षक (राहदार) मतलबखान याने महा वाट-

बऱ्हाडचा सुभेदार अलीमर्दानखान याच्या विनंतीवरून मय्यद मुहमदचा मुलगा अब्दुल्गीफ याला जुनिफकारखानाच्या नैनातीतून काढून अलीमर्दानखानाच्या नैनातीत देण्यात आले.

हरका याच्या नाइन वृद्धीत वातमी कळली. आदिलशाही कांठणचा फौजदार मरवाजखान याने चार डबे शारा याची मुमारे एके लावू नव्याची मालमत्ता कुटली. बादशहा म्हणजे, 'या माणसाने यापूर्वीही अशीच दंडेला केले होती. हा बडवारीचा उद्देश बळगून आठ असे दिमत हा गनिमाच्या (मराठ्यांच्या) लाशाशी मिळालेल्या दिमत.' बादशहा यारअलीवेगळे म्हणजे 'तुम्हां त्याला आज्ञापत्र पाठवून तुजुरात बोलावून घ्या. त्याचा मालगा पथकामाहित नये नासब म्हणून राहिल.'

गागाण्याचा किल्लेदार व फौजदार मुहमद यूसुफ याचा भाऊ कस्तमवेग (उजवेग खानाचा मुलगा) हा येऊन बादशहाला भेटला.

अयणीच्या फौजदारीवर मीर शहाबुद्दीनच्या पेत्रजी फिदाई खानाचा आप्त मीर महमद रजा याची नेमणूक करण्यात आली

मालापुराहून लजिना आणण्यासाठी आतिशखानाचा खाना करण्यात आले
किल्ले आगगाट (मुन्हेर) मधील मामग्रीचा दारागा हाजी मुहमद याची मन्सब वाढविण्यात आली

दीवताबादेचा किल्लेदार मुन्जाखान, बुन्हाणपूरचा सुभेदार मरहमतखान इत्यादींना आज्ञापत्रे पाठविण्यात आली.

शहाजादा मुहमद बेदारखान याच्या नैनातीतील खानजमान फतहजग (मुकर्रखखान), त्याची मुले खाने जाळम, मुनश्वरखान व इस्तिमाखान, आछर्घाचा राजा अबधु-तमिग, मानिकदखान, ग्रशी व वाकनाम व शमशेरखान यांना बक्षिसे पाठविण्यात आली.

विजापूर येथील हरकायाच्या तोडून कळले की जुनिफकारखानाच्या नैनातीतील अब्दुल्कादर (तांत हजार जात व दोड हजार स्वाग याचा मन्सबदार) हा छावणी माडून आला असून परत जात नाही त्याला परत जुनिफकारखानाकडे जाण्याविषयी लिहिण्यात यावे अशी आज्ञा झाली.

कन्नड (?) चर फौजदार बहादुरखान हा खपेवर जुलूम करतो अशी तक्रार मफजिक्तखान याने केलेली कन्नड त्याच्या जहागिरीत होते. औरंगबादेचा सरक्षक इनायतखान यामे यामबधी लिहिण्यात यावे की असा जुलूम हाऊ देऊ नये त्याप्रमाणे आज्ञा करण्यात आली

बादबडच्या वातम्यावरून कळले की : भूपतगडचा किल्लेदार शुजाअत याने माणसे गाळा करून मय्यद उमर याच्या जूनर मधील जहागीर गावावर हल्ला केला. बांदी पक्षाची बरीच माणसे मारली गेली. गावची रयत परागदा झाली.

उमदी ठाण्याच्या वातम्यावरून कळले की : उबाजी (उमाजी, रुपाजी?)

शारात (भोमले ?) हा जुा फक्तारखानाच्या फौजेत सेवान्विता होता तो तेथून निघून आपल्या जहागिरीत येऊन बसला आहे त्याचा बडवोरीचा इरादा दिमतो गनीम त्याला मिळाले आहेत. या बाबतीत ठाणेदाराला विचारण्यात यावे अशी आज्ञा आली.

मुन्सिफगान याने कळविले की : गजेदगडचा किल्लेदार मय्यद फारख याने पत्र लिहून पत्र्या बरीशज (बदुखी) आपल्याकडील तातडीने सेनात करण्यात यावे अशी विनंती केली आहे विनंती मान्य करण्यात आली.

गांधीदरायचा मुलगा मवाजी आहे याचे एक कळार नजर म्हणून बाद-गहाला दिली.

जमशीद खान याने बालीदा मार्फत अर्ज केल्या की परगणे निहूर वाण्टशीर (?) माझ्या जहागिरीत आहेत जहागीर कुडीखान याचा मुलगा उज्ज्वल वेग याने माझी जहागीर लगेत नगद व माळमत्ता ताब्यात घेतली आहे मुलंबंदार नेमावा. जहागीर रलीयाना न उशी बदरामदगान याने दिहून माळमत्ता परत दण्यात ताकीद करावी व अग प्रत्येक पुन्हा होऊ नये अशी आज्ञा आली.

आजमनगर कळगाववर मय्यद यादगार हुसैनखान हा किल्लेदार होता. त्याच्या पेत्री मरहूम रसूलखान याचा मुलगा बगालखान याची नेमणूक करण्यात आली (अकरा जून १९९४).

अळगाचा किल्लेदार वीरसेत याने लगेत समारभासाची देशी जाण्यास राजा मागितली. ती मंजूर झाली.

गनिमाची रमद लुट्टी होती. बदतखदन अवळता प्रदेश उध्वस्त करण्यासाठी चीनरली बगालखान याच्या गांधीदरायाने बहादुर फौजेजवळ याजनाफे पाठविण्यात आले होते चीनरला बगालाने गनिमाचा मोड केला व गंधारे त्याच्या हातातून मार्गिल्ली. बरील लुकीत यादगाराना कळविण्यात आली.

अथणी (?) च्या पारमगानीत इस्खार जमानदार भूपत (हणमत) याने हमीदुद्दीन-खाताकडे तिरप धाडला आहे की, मला मन्मथ दिली नर या भागात मी गनिमाना येऊ देणार नाही. त्याला तुरात पाठवावे अशी आज्ञा करण्यात आली.

हरनागच्या तांदून गळले की : बडवार वेडरानी तांगल (?) व देवदुर्ग याना वेडा दिला होता कादरदादगान याने देवदुर्गचा किल्लेदार मरहूम लोधीयानाचा मुलगा अहमद याच्या कुमनेम आपली तुकडी पाठविली. बडवोर पळून गेले.

हुसैन अलीखान (पुढी प्रमिद्ध मय्यदबधूपकी एन) याने पत्र पाठविले की, गनिमाने मरदार गमावाजी, मार खडा (?), नगराव हे नांवांनी पाठीळ याजवरावर सगनमत करून गगावेड (?) पारिदमच्या गडीनाशी (परभणी जिऱ्हा) तळ देऊन राहिले. मी नये जाऊन बडवाराचा मांड केला. ते लोक पळून गेले. गडी पाईत टाकण्यात आली. तेथील गनिमाची ठाणी वाडून दाखून आपली ठाणी बसविण्यात आली. माझा भाऊ नूरद्दीन यो. द. बा. ५.

अली याने या मोहिमेत चांगली कामगिरी बजाविली. आपल्या कृपेची आज्ञा वाळवून आहे. गडी तिकल्यावद्दल मोग्याच्या किल्ल्या पाठविण्या आहेत. बादशहानी त्या पाठविल्या. माहलीचा ठाणेदार अहमदखान याला जैनुलआबिदीनखान ही पदवी देण्यात आली.

मरहम मुहतरमखान याचा एक हत्ती मरहद अब्दुल्लाखान याने नऊदरंगा पाठविला. नऊदरंगाचा किल्लेदार कामिलखान याने हत्ती हुजुरात पाठविण्यासबधी याखालीवेगळा मित्रिले होते. आज्ञा झाली की, तो हत्ती सोलापूरचा ठाणेदार मनलखान याकडे पाठविण्यात यावा. तेथून मनलखानाने तो हुजुरात पाठववावा.

मृद्विमुद्दीन कुली गुजंदारला आज्ञा झाली की वेडर वडखार गुन्धवर्माजवळ ठाण माडून आहेत. मरहद लखरखान हा फीरागड(यादगीर) जवळ आहे. तेथून त्याला वेडराचा मोड करण्यासाठी गुन्धवर्माच्या पाहानवावे. गुन्धवर्माचा किल्लेदार अल्फखान याची तुकडी लखरखानाच्या सैन्याला जाडण्यात यावी इतकं करून परत यावे.

मिरजेचा किल्लेदार व फौजदार मुहमद अथवा याच्या राण्यावस्तु कळते की, त्या राण्यात याने मरहारी मामान जबरदस्तीने विकत मिळाला व रक्कस मिशान घातली आहे.

रामा(राजायम) याचे सात अनयायी चोगाळा (वीडजिह्वा) जवळ वाटमारी करीत चोगाळा ते मगर रामाचा राखदार(मामरजक) मनलखान याने त्यांना परतून हुजुरात पाठविले. आज्ञा झाली की, हयादुर्शनयान याने त्यांना वध करावा.

गुन्धवर्माचा देशमुख परमाजी याने गनिमाचा मोड केला त्याबद्दल त्याने नऊ मोहरा नजर म्हणून पाठविल्या.

वडखाराचा मोड करण्यासाठी बादशहानी मरहद अहमद(?) याने याचा गडी सवकडे पाठविले.

पाटन किल्ल्यात(पाटन घाट)चा ठाणेदार नाहरखान याचा मित्राण मुहमद अफजल याची दुष्टि अथवा आज्ञा. त्याच्यातर्फे दुसऱ्याकडून काम घेण्यात यावे अशी आज्ञा झाली.

मरहद अब्दुलीक याला बहउचा मुबेदार अलीमर्दानखान याजपाशी नंनात करण्यात आले.

गाजिउद्दीन तान बहादुर, चीनदुर्गेखान, कस्तमखान बिजापुरी इत्यादींना किल्ल्याची वस्त्रे व इतर वस्तुने पाठविण्यात आली.

हळमसीचा बदललेला फौजदार मुहमदमिया व आलमलाचा बदललेला फौजदार मरहद मुहमद याच्या मरमरी कमी करण्यात आला. दडगाजपुरीचा किल्लेदार मिर्ही खैरियत याने उधेरीच्या किल्ल्यावर मिर्ही अब्दर(?)ची नेमणूक करावी असा विनंती अत्रे पाठविला.

हरकान्याच्या तोंडून कळते की पिडनार्डक वेडर याचे अल्हाउद्दीन वगैरे अधिकाारी हे दोन हजार स्वार् व दोन हजार ऐशी पायदळ घेऊन देवदुर्गे व कोदमक(?) या ठाण्यांना वेढा देऊन आहेत. लवकर कुमक पाठवावी असे किल्लेदाराने लिहिले. मरहद लखरखान याने

नानांने जाऊन कुमक करावी अशा अर्जाची पत्रे हरकाम्याबरोबर पाठविण्याची आज्ञा झाली.

कल्याणला ठाणेदार मानवरखान याने विनंती पत्र पाठविले की 'मिदगडचा किल्ला मी जिंकला त्याला महा मंढीने साडे. (मिदगडचा किल्ला मागल्यानी वीम बाबदायर १९९३ रोजी घेतला) त्यावर आपण कुठल्या किल्लेदार किशनमिंग याची नेमणूक केली. पण तो अद्याप यऊन पोहायला नाही. बादणहानी आज्ञा केली की गुर्जंदार (दरबारी) याने जाऊन किशनमिंगला मिदगड हा पाहोतबून परत यावे.

मानवरमानाने लिहिले होणे की 'मिदगडमध्ये सामग्री सरजाम काही नाही. त्याची-व्यवस्था करण्यास सरजामचा दारोगा मुहमद जाफर या ना आदेश द्यावा अशी आज्ञा झाली.

ताळीकोटचा फौजदार आणि सरजाम फौजदाराखाल याचा नातू वादरदाखान याच्या-बद्दल चौकशी करण्यासाठी गुर्जंदाराचा पाठविण्यात आले

(करा जून १९९४) माहूरचा किल्लेदार जैनल आमीदीन याने लिहिले की गुल-नावाद (तर्फणा) वगैरेचा ठाणेदार मानवरखान याने अठरा हजार रुपयांचा सरजाम या किल्ल्यात ठेवला होता. दाखणेलाच्या कारारात आग लागून सरजाम व खिलतखाना ही जळून गेली. औरंगाबादला गुमेदार दिवानखान याला चौकशी करून सामग्रीचा सरजाम मिदगडत आणून देण्यासाठी आज्ञा आली

हरकाम्याच्या नाटून लिहिले की गनीमान गौनिक आगटी जवळ आले त्यांनी महाबादा आग्राम याचा शेरगान (उर्याना) व शेव हिदायतुल्ला यांचे उदर दूत नेले तशील ठाणेदार इमामराव (१) हाळी व अमीनदार यांनी पाठलाग करून महाबादा आग्राम यांचे उदर आणले. पण शेव हिदायतुल्ला याने उदर गनिमानांनी पळवून नेले

छावणीतील फौजदारीयानी तक्रार केली की आमच्याबद्दल दाखी बाजाराचे दोन अधि-वारी गजनफर व शरीफखान हे वेगळे कर वसूल करतात. पक्षाव वस्तूसाठी दुपट कर घावा लागतो मत्तारिना हुकूम देण्यात आला

चावणवा किल्लेदार बुद्राणुला याच्या मम्मकीन सूट देण्यात आली.

मफाजखान याने अर्ज केल्या की 'भाऊकी परगणा हा माझा व मय्यद लाकरखा-नाच्या जहांगीरने आहे. बेडराच्या टाळ्या नेवे यऊन कट्याभूत वगीत आणेन बादणहानी आज्ञा केली की एक गुर्जंदार महाब पाठवा त्याने मय्यद अहदुल्लाखान याला बडवाराचा मोह करण्यासाठी पाठवून परत यावे.

इशपूरचा ठाणेदारीवर अहदुल्ला हाता त्याच्या जागेवर मलिकण्हा याला नेमण्यात आले.

(सप्टेंबर जून १९९४) मिर्झा अंबर याचा उदेगीची किल्लेदारी देण्यात आली. यज-दान वक्ष याला इंडीच्या ठाणेदारीवर नेमण्यात आले

छावणीतील दुसऱ्या भजना (बाजाराचा) दारोगा मय्यद गजनफर याने विनंती केली की 'परिव्या गंजाचा करांडी शरीफखान याने चाळीस स्वार व प्यादे माझ्या बाजा-

रात पाठवून व्यापाऱ्यांना नेहून हलविण्यास मुरवान केली. मना केलें नर मागमागीर उचलत गेलाना पुर्वे दुसरा वातार लव्हता मी तो कायम करविला. त्यामुळे गळगळीतून बाजार कराने उत्पन्न पयसा हजार रुपये मिळाल्यामुळे आठे.

बादशहाजी आज्ञा केली की कणेश्वर दावही काढावर भंज कायम ठेवावेत. शरीफ-खानाने तदी प जोर दिले गजान इत्यादिबळ करुना कामा नवें

मध्यम नूर महमद याचा आज्ञा दाखी की दमदूर(?)च्या निज्यात शस्त्रांदा पोहोचवून परत या.

(अठरा जून १६९८) राजस्थान आठे मी अधांनीचा निज्यात रादअदअखान हा ताफेच्यान्याना शरणा कळत जेव्हा याचा विन्यावर जाऊ देत नाही. त्याचा दिवत ठेवते अखाना कळत अशीच ठार माऊ इत्यादि बादशहाजी आज्ञा केली की गुर्जबर्दाराने (इ.स. १६९८) जेव्हा कळत अशीच याच्या राज्यात राज्यात

राजस्थान आठे मी गुर्जबर्दार निज्यात र पोजदार अदअखान याचा ताफेच्या गाने मिर्झागिनाच्या अहागिनाच्या आम्ही (परभारी) दावेत. म्हणून त्याची मागमत्ता बळगळीतून जाऊ. आज्ञा आज्ञा की. गुर्जबर्दार (इ.स. १६९८)नेमा. त्याने आम्हीज्या निज्यात गाडवते मागमत्ता परत करवावे आम्हीज्या राज्यात आणवे

इत्यादि ठाणेदार बादशहाजी याचे पुर्तुगेजप्रमाणे राज्यात बादशहाजी याच्या ताफेच्या (१) हा बादशहाजी याच्या बाबतीत मिळाला आठे त्याचा एक मराठी अधिकारी स्वतःच्या लष्करासाठी उडविते आला होता मज्जातमी गजबान मी हल्ला करून त्याच्या अदखाली मी पुरवत यांना पुरवत मना (मनाजी पारपडे) याचा पळ राज्यात होय प्रांतात मनाजी याचा आज्ञा. माध्यम जळत काय वाटे मेल्य जाते. त्याचा (मनाजीच्या स्वाराती) हल्ला केल्या तर मी प्राणास मरून. बादशहाजी आज्ञा केली की त्याच्या सेवेचा मज्जा जाऊ. या नंतर त्यांनी बंधी उमुक बहामदखान याचा आज्ञा केली की बादशहाजी याच्या अडीचणे म्यार नेमा आम्ही तीनशेना मज्जादार नेनात कर. त्याने जाऊन बादशहाजी याच्या महाम्य करून याच गजाम सापरा नर त्याचा माऊ करवा

महाम्ययात याचे परदा मराठार मज्जात करवा परगणा आपल्याला ननखाजहागीर म्हणून मिळवा अशी विनंती केली.

महमद राजस्थान याचा पुण्या महमद रफी याचा नळताकणनी दिवाणी देण्यात आली.

जादि गजानी नळताकणवर मराठारमान हा फाजदार होता त्याच्या ऐवजी इत्यादि-खान मित्राना यास नेमण्यात आठे (१८ जून १६९८) एकाणीस जून १६९८ राजी हल्ला-च्याच्या ती उत कळत की मनाजी (पारपडे) हा म्हालागजान महाम्ययाच्या दागाराबडे खाना जाला महमद जगा फाजदाराने याचा मुळ्या कलेट हा हा परवानगी वाचून पन्हाडगजच्या बंधातून परत आज्ञा हाता त्याची व त्याचा मुळ्या महमद गुजा याच्या मन्सबी कमी करण्यात आल्या.

महमद गुलशन अलीखान याचा मुलगा वणिशार अगड (बादमीर) ना बदललेला किल्लेदार अब्बामखान याची खान ही पदवी वाढून घेण्यात आली.

दिलेर शाहाने परगणे गावकऱ्या मेस्त्री परगणे माजकनूर (१) तनखा जहागीर म्हणून देण्यात आले.

परगणाचा किल्लेदार उज्जतमान याने पुढीलप्रमाणे निवडिले :- मराठ्यांचा अगिः-सारी मराठाजी नारायण हा माजी (पोरपडे) याच्या वरावर होता. त्याच्यापाशी तीनशे स्वार असून तो बादशहाची चकरी करणयाच्या उद्देशाने माझ्याकडे आला आहे. त्याला मन्सब मिळाली. आज्ञा झाली की : बक्षीउम क बहगमदखान याने हे प्रकरण मांडावे.

मुहमद शरीफने पुढीलप्रमाणे विनंती केली - माझा एक वाडा वृहगपुरच्या ताक-मान्याचा शरणा मुलाना इब्राहीम याचा गहाण्यामाठी दिवा. आता तो रिक्तमा कर म्हणले तर म्हणत आहे की, 'तु काण अहम' वाग माझा आहे' चोकशी करून वाडा परत घाला लावावा अशी आज्ञा झाली.

यानवर वादशहा मुहमद शरीफला म्हणाले 'याळनेर मराठार (जिह्वा) मध्ये एरडोल येथे मरहम मीर अहमदखान यांनी वाग लावली होती त्या वागेत जास्वाचे एर साड होते. त्याचा अवयवला म्हणत शहा जहान बादशहाला त्या वाग्याने नाव बादशहापद देवये हात त्या क्षातान आहे तसेच आमच्या एर का पाहिले नाही' याने चाकशी करून मागितले की, 'माझे काका मीर अहमदखान हे वारावर त्याच्या मुलाचा, मीर अब्दुला व अब्दुलमन यांची स्थिती काय आहे त्यांना मन्सब मिळाली नाही. इतरांनी वागेचा ताबा घेतला असून तो वाग आमची आहे असे ते म्हणत आहेत.'

बादशहानी मीर अब्दुला याला अलीकडे व अब्दुलमनला दानशे मन्सब नव्याने दिली बादशहा म्हणाले, 'बहगपुरचा मुभेदार मरहमतखान याचा निवृत्त ती वाग आणि आढ्याने साड याची चौकशी करून वृत्तान पाठविण्यास मागा.

बादशहानी आज्ञा केली की मध्यदअब्द लाखान याने गदवर्ग्याहून नादेडच्या आप या मुभेदारीकडे जावे आणि आपला मुलगा हसनअली याम हुजुरान पाठवावे.

रायबाग हजरीचा बदललेला शणैदार मुहमद इब्राहीम बिजापुरी याला हुजुरात बोलावण्यात आले.

* * *

पाच

२२ जुलै १६९४ ते २७ ऑगस्ट १६९४

२२ जुलै १६९४

तळवीडचा जागेदार आणि तळवीडचा मूठवा अदाजी याने लिहिले की धनंजी जाधव व हणमंतराव हे आठ हजार स्वाम व दोन हजार पायदळ असे सैन्य घेऊन तळवीड जवळ आले. अगून त्यांनी नामधम चार्जिंगी आहे. सत्ताजी हा दोन कामावर यऊन उतरला आहे. ते काळ राजारामाचा दिवाण रामचंद्र याच्या यण्याची वाट पाहून आहेत. याद-
शहाजी आज्ञा केली की हिमंतवानाने जाऊन गनिमावर हल्ला चढवावा.

जुन्नरवाडीत हस्तयात्रातून कळले की रामा मावळा हा गाजिउद्दीनच्या फौजेतून फळून गेला. त्या मावळ्यातडे (मराठ्यातडे) गेला. त्याने एक हजार पायदळ सैन्य जमविले आहे.

२३ जुलै १६९४

शहाजादा बेदारवाच्या सैन्यातील धातम्यावरून कळले की : खानजमान फतहजग हा तरगुंद किन्हेदार व केवळान मोल्खावर होता. त्याने ताकलाच्यामाठी मगाला (दाऊ गोळा-
वरीर) आगची हवा म्हागन मातणी केली. यावरून शहाजादाने त्याला आवगीवर बोलाविले व त्याच्या जागेवर अदारांगन बुंदेला याची नेमणूक करून त्याला वस्त्रे देऊन पाठविले.

२४ जुलै १६९४

मुमानगडचा फौजदार व किन्हेदार मध्यद लवीक याच्या मन्मचीन वाढ करण्यात आली.

२५ जुलै १९९४

मुकुलदासान हा मोलापुराहून यजिना घेऊन आल्या साठ हजार अश्वपया व चोतींग लाख रुपये मरकामी यजिन्यात दाखव करण्याचा हुकूम देण्यात आला.

मानापूरचा किल्लेदार व फौजदार मिहदीखान हा बादशहाच्या छावणीत आला.

२६ जुलै १९९४

कन्याण भिवडीचा ठाणेदार मानवरखान याने विनती केली की : मनमुख याचा मुलगा मुनशीमिंग व अनुपांग (महंम बहारमिंग याचा मुलगा) यांना मन्मद देऊन भाड्याजवळ नेनात करावे. त्यांना हुजुरात पाठवावे असा हुकूम देण्यात आला.

खटाब्या ठाणेदार रामचंद्र याच्या पैकी नारागाघो याचा आप्त आनंदराव हा भेटीस आला त्याने दोन गाईराजजर म्हणून दिल्या. त्याच्या मन्मदीत वाढ करण्यात आली.

२८ जुलै १९९४

सुरतेचा किल्लेदार कर्दामुलखिदमतखान याचा मुलगा मुहमद इमदाद हा सुरतेहून आला त्याने नजर आणि आपल्या बापातर्फे पेशकश म्हणून घोडा, मात्पाची माळ, पुस्तक, नखार, बद्धा इत्यादी वस्तू बादशहापाशी दिल्या.

नारागाघो याचा मुलगा जहाजी याला त्याच्या भावाबद्दल दुखवट्याची वस्तू देण्यात आली.

धारवाडचा किल्लेदार इस्माईलखेग याच्या मन्मदीत वाढ करण्यात आली.

दरगाहकुली याला गिरागडची किल्लेदारी देण्यात आली. सत्रसाल (सत्रमाल राठोड) याला नलगोडा (बलकोडा) ची किल्लेदारी देण्यात आली.

बीडामून मणूरपर्यंत रस्ते रक्षणासाठी मतलबखान याला नेमला होता. त्याच्या जागी मामूरखान याला नेमण्यात आले. मतलबखान, त्याचा मुलगा, जाबई कामयाव यांना हुजुरात बोलावण्यात आले. मतलबखानाच्या मोठ्या मुलाने मतलबखानाच्या नैनातीनी माणमाना मामूरखानाकडे पोहोचवावे असा हुकूम देण्यात आला.

मुहमद बाकर याम सरकार (जिल्हा) वाणीम (विदमं) मधील ओढा (नागनाथ) च्या फौजदारीवर पूर्वाग्रहापासून बहाल करण्यात आले.

मुहमद शरीफ हा सीरागडचा किल्लेदार होता. त्याला वाढून त्याच्या जागी दरगाहकुलीखान यास नेमण्यात आले. त्याची मन्मद मातशे जात व महाणे स्वार अशी बहाल ठेवण्यात आली. नलगाड्याचा किल्लेदार सत्रसाल याच्याकडे मातशे जात व आठणे स्वार (त्यापैकी पाचशे दोअम्पा) अशी मन्मद बहाल ठेवण्यात आली.

गाजिउद्दीनखान बहादुर (फीराजजग) याजपाशी नैनात अमलेंच्या रुस्तमखानाने अर्ज केला की : माझा मुलगा गालिबखान याम बहनी मिळावी त्याचे सख्खद हुमेनच्या भलींजी लग्न ठरले आहे. तर त्याला विजापूरला जाण्यासाठी रजा मिळावी. बादशहानी रजा मजूर केली व गालिबखानाला खिलतीची वस्तू, ध्वज व नगारे नौबतीचा मान द्यावा अशी आज्ञा केली.

औरंगाबादेच्या बातमीपत्रावरून कळले की तेथील किल्लेदार दिवानतखान हा मसिरामस्त आहे. बादशहानी त्याला हुजुरात बोलाविले इतक्यात अमानतखान याने कळविले की आळ खाटा आहे. वाकेंनांविमाने आकसाने खोटे लिहून पाठविले आहे. त्याला तेथेच राहू द्यावे. बादशहाने ते मजूर केले.

फतेहाबाद (भाकर, मराठवाडा) च्या वामन्यावरून कळले की : बळवत, शंभर ज्ञान व शंभर स्वार यांचा मन्सबदार हा जिजी (वेढा) मंडूत ठरवडे आला आहे. त्याची जहागीर काढून घ्यावा अशी बादशहाने आज्ञा केली.

मन्सबालीगवाचा भाऊ भार्नासग याच्या मन्सबीत वाढ करण्यात आली

वाकरअलीवेगने अर्ज वेढा की मुहमदरजाना मुल्गा मुहमदखान हा पूर्वी छावणीत नोकरीवर होता त्याने फार अफरातफार केले. तो आता शहाजादा वेदारवरून याच्या फौजेत तैनात आहे. बादशहानी त्याची मन्सब दहानी कमी करण्याचा हुकुम दिला. बादशहा म्हणाले की, 'अशी माणगे यापुढे नोकरीवर ठेवण्यात येऊ नयेत'

२९ जुलै १६९४

कुजीराम हा नागवला निदेशार होता. ना वेदारवरून त्या फौजेत आला. पट्टा तेथील किल्लेदारी व फौजदारी या जागावर त्याला नेमण्यात आले. तेथे पूर्वी मय्यद-नूरखान होता. त्याच्या मन्सबीत वाढ करण्यात येऊन त्याला वसणे देण्यात आली.

वाकरखानाच्या फौजेतील वाखेनबीस स्वाजा इबादु या याचा कामावरून बदल्यात येऊन हुजुरात बोलावण्यात आले.

इदापूरहून बदललेल्या ठाणेदार मलिक मुहमद (ताहरखानाचा मुल्गा) याची मन्सब शंभरने कमी करण्यात आली

मुस्ताफाबाद (दामोळ?) चा फौजदार मुस्ताफुद्दीन याने कळविले की : तेमलेल्या माणसाहून अधिक जमात (माणसे) स्वतः बाळगून मी इकडचा बंदावस्त करीत आहे.

हरकारा भास्करराव याची मुंडे किशनराव व शंकरराव ही बादशहाच्या सेवेत हुजर झाली.

३० जुलै १६९४

कामिमखानाच्या फौजेत पट्टील मन्सबदार तैनात होते - मुहमद मादिक, अब्दुल्ला-ताह, हुसैनवेग, खंडेराव, मरीगर. ते कामिमखानाची छावणी साहून निघून गेले. फरारी म्हणून त्याची नाद व्हावी असा हुकुम झाला.

हरकाराच्या तोंडून कळले की हिमतखान बहादुर याने मकहूर रामा (राजाराम) याचा दिवाण रामचंद्र (रामचंद्रपंत अमात्य) याचा मांड करण्यासाठी भाळवणून सैन्याची तुकडी पाठविली. रामचंद्र हा बाघदप्त्या किल्ल्याच्या दिशेने रवाना झाला

बारामतीचा ठाणेदार पासोनखान याने अर्ज पाठविला की : रहमतपूरची ठाणेदारी रिकामी पडली आहे. ती पत्करण्यास कोणीच तयार नाही. त्यासाठी योग्य मामग्री, माझ्या मन्सबीत शंभरची वाढ व फतेजहगखान ही पदवी मिळत असेल तर ती ठाणेदारी पत्करण्यास मी

नयार आठ वादणहानी वशीउत्सुक्त मुखमिवान याम म्हटके, 'त्याला पाय मागशी हवी आहे ती कळविण्यास सांगा.'

२१ जुलै १९९४

विज्ञापरचा किल्लेदार व मुभेदार ननुत्याखान याने आज्ञेप्रमाणे रहमदाद याच्या तेथील कुम्यातून वाढून हुजूरान पाठविले आहे. तामीन घेऊन त्याची गुहका करण्यात यावी अशी वादणहाने आज्ञा केली.

वोड(मराठवाडा)चा फौजदार म.मस्वान याच्या मन्मथीत राह करण्यात आली. तो दीड हजारी (जात) व मातंग सार यांना मन्मथदार हाता व्यवसायाच्या बातम्यावरून कळले की खाननेम व मुजाफरनेम गुजेंदार यांना किऱ्याच्या सरक्षणामाठी नेमके होते. ते अद्याप तेथे पोहोचले नाहीत. फरारी म्हणून त्याची न र करावी अशी आज्ञा झाली.

वादणहानी तळकांकुगचा दिवाण मुहमद रफी याच्यापाशी मुहमदकीचा मुहमा हावी मुहमद मासूम व रहमत अलीबेग याचा मुलगा इस्माईलबेग यांना तेनात केले.

ओरंगाबादेहून बातमी कळली की अशी. मरहूम मुहमदखान याची मुले तेथे तेनात हावी त्यावी ओरंगाबादेना व बायकास खात्याचा मृग (दारागा)याला तैद करून मारहाण केली. मुभेदाराने त्यांना पकळ ममदाविले पण त्यांनी ऐकले नाही. वादणहाने आज्ञा बेली की तेथील किऱ्यादार इनायतखान याने त्यांना हुजूरान पाठवावे.

हक्काच्याच्या तौडून कळले की : या माहिऱ्याच्या अकरा ताऱ्येस हिमनखान हा स्याना झाला तो भाळवणा (बहायनी)च्या ठाण्याहून निघाला दावरगड (वाल्गड?)चा किल्लेदार मभाजी याचा मांड करणे हा त्याचा उद्देश होता.

१ ऑगस्ट १९९४

काठ वादणहानी विज्ञापूरचा माजो वादणहा मिकदरखान याला बहायू पाठविले. वादणहानी दक्षिणच्या प्रदेशामधली त्याला माहिती. विचारली एका घटवतनंतर वादणहानी त्याला निरोपाचा बिडा दिला.

तळकारणचा दिवाण मुहमद रफी याचा मुख्य कारकून(पेशदस्त, हुजूर शिरमनेदार) म्हणून प्राणताय याची नेमणूक करण्यात आली.

कमालुद्दीनखान याची खानदरच्या फौजदारीवर नेमणूक करण्यात आली.

आतिशखान (गुलबर्गा भागातील मांगळ सरदार) याने विनंती केली की : आपले पाय-दळ पाचशेनी वाढवावे. तमेव दोन हजार बंदुकी नेमण्यात यावेत. दान हजार माणसे नेमण्यात यावीत असा हुकुम दण्यात आला.

गुलबर्गाहून पुढील वानमी आली पिढनाईक बेडर याचा सरदार तिरुमळ हा आगली तुकडी घेऊन विटगोपा किऱ्याच्या जवळ असलेल्या देवगीर(?) गावान आला. तेथे त्याने आपले ठाण मांडले. त्याने गाव लुटले व मालमत्ता नेली. त्याने मात माणसे ठार मारली काही माणसे जखमी झाली. आतिशखानाने शत्रूवर हल्ला करून त्याचा मोड करावा असा वादणहाने हुकुम दिला.

जानोजी हा चारणे जात व एकजे स्वार असा मन्सबदार होता. त्याने गाजिउद्दीनखान बहादुरपाशी तैनात व्हावे असा हुकुम देण्यात आला.

पदमसिगाचा (चीकानेरचा राजा राव कर्ण राठोड याचा मुलगा पदमसिग हा टिठवाळाचाच्या लढाईत मारला गेला होता) नातू माहेर्मसिग याला स्वतःच्या लग्नासाठी तीन महिन्यांची रजा देण्यात आली.

महिमान (महिमानगड, महिपनगड, बेलगावजवळ)चा किल्लेदार किल्लेदारखान याने कळविले की 'सताजी व धनाजी जाधव हे सैन्यासहित वाखगडजवळ होते त्यांनी किल्ल्याला वेढा घालण्याच्या उद्देशाने तुकड्या रवाना केल्या असून रस्ते अडवून धरले आहेत. घुमकेवाचन आमचा सर्वनाश होईल. लवकर कुमर धाडावी. यावर कार्यवाही करण्यासाठी अर्शाउल्मुल्क मुखलिमखान याम मागण्यात आले

मरहूम गजनफरखान याचा मुलगा हातमवेग याला निरोप देण्यात आला. बादशहानी निरोपाचेवेळी त्याला मागितले की, आतिशयान (गुलबर्ग्याकडील मोगल सरदार) याचे भैतिक व अधिकाारी हे त्याच्यापाशी (आतिशयान) मज्जू होऊन वेड्यांमदील मोहिमात काम करतील अशी कडक व्यवस्था करा.

२ ऑगस्ट १६९४

विजयनगरच्या जर्मनदारांनी पढीप्रमाणे लिहिले - शहाजादा बेदारखान याने नरगूद-वरील हल्ल्यासाठी व मराठ्यांशी लढण्यासाठी आमच्याकडे एक हजार स्वार व एक हजार पायदल मागितले आहेत. आपल्या हुकुमांनुसार पाठविता येत नाही. बादशहानी आज्ञा केली की : शहाजाद्याच्या मागणीप्रमाणे सैन्याची तुकडी पाठवावी.

३ ऑगस्ट १६९४

शुक्रवार. आज दरबार झाला नाही.

४ ऑगस्ट १६९४

मोलापूरचा किल्लेदार मिहरी अलीखान व धोमचा (?) देशमुख अर्जून हे आज बादशहांना भेटले.

लवकरखान याला मन्सबरीत वाढ देण्यात आली त्याचा मुलगा वजीरुद्दीन याला मन्सबरीत वाढ व खान ही पदवी देण्यात आली.

५ ऑगस्ट १६९४

हिमनखान बहादुर याच्याकडे खजिना पोहोचवून मुहम्मद जानवेग हा बादशहाला भेटला.

बूधपाचगावचा ठाणेदार पदार्जो हा तीन हजार जात व एक हजार स्वार असा मन्सबदार होता. त्याची मन्सब पाचशेची कमी करण्यात आली.

विजापुराहून आलेल्या ब्रतम्यावरून कळले की 'शहबाज, पानणे जात व दीडशे स्वार असलेला मन्सबदार हा गाजिउद्दीनखान बहादुर याच्या सैन्यात तैनात होता. तो छावणी सोडून आला. फरारी म्हणून त्याची नोंद करण्यात आली.

हिमनखान बहादुर याने लिहिले की : मी अकलूजला पोहोचलो. मराठ्यांचे सैन्य फार आहे. माझ्यापाशी एक हजार स्वार आहेत. इतर तुकड्या कुमकेसाठी नेमाव्या. बादशहानी आज्ञा केली की : आतिशयानाचा मराठ्यांचा मोड करण्यासाठी हिमनखानाच्या मदतीस जाण्यासाठी लिहावे.

आजप्रेमाणे मुहिउद्दीन गुर्जबदार (दडधारी) याने गाजिउद्दीनखान यास बहादुर-गडामन चार मजलावर मराठ्यांचा मोड करण्यासाठी खाना केले. बादशहानी त्याच्या बरोबर गाजिउद्दीनसाठी अन्तराच्या दहा कुण्या पाठविल्या.

बादशहानी आज्ञा केली की : हमीदुद्दीनच्या फौजेतील बाराशे स्वार हिमनखानाच्या फौजेत तैनात करण्यात यावेत.

बादशहा बहामंदखानाला म्हणाले, 'तुम्ही इस्माईलखान मला याच्या मागावे की, मी त्याला मराठ्यांचा मोड करण्यासाठी हिमनखानाकडे पाठवीन आहे. हे मान्य नसेल तर तुमच्यावर बादशहाचा कोप होईल हे लक्षात ठेवा.'

६ ऑगस्ट १६९४

बागमाळचा जमीनदार बालाजी हा पाच हजार ज्ञान व दस हजार स्वार असा मन्सबदार होता. त्याला भेट देऊन बादशहानी आज्ञा केली की : एका दडधार्याने (गुर्जबदार) बालाजीला गाजिउद्दीनखानाच्या छावणीत पोहोचवून यावे.

मुहमद हैदर, अब्दुलफतह व नागोजी (शहापूरचा जमीनदार) याना तळकोठणाचा दिवाण मुहमद रफी यात्रपाशी तैनात करण्यात आले.

हिमनखान बहादुर याने मराठ्यांचा मोड करण्यासाठी पाच रेहखेले (लहान तोफा) यांची मागणी केली. ती मान्य करण्यात आली.

जुल्लिकारखानाच्या फौजेत तैनात असलेल्या आकाकुलीखान रुमी (तुर्व) याच्या मन्सबीत वाढ करण्यात आली.

९ ऑगस्ट १६९४

बादशहानी आज्ञा केली की हिमनखान बहादुर याच्या सैन्यात पूर्वीचे आणि नवीन दिलेले असे मिळून चार हजार स्वार तैनात अमायला पोहोचजेत.

१३ ऑगस्ट १६९४

बादशहानी मुहमद नजीर करावन (बिनीचा) याला तारण्याकडे जाण्यास निरोप दिला. बादशहानी त्याला आज्ञा केली की तेथील फौजदार व किल्लेदार जानबाखान याकडे तुम्ही जावे. पूर्वी किल्ला घेण्यासाठी मराठ्यांनी ज्या ठिकाणी दाराच्या शिड्या फेकल्या होत्या ती जागा मुर्गभक्त करावी बादशहानी मुहमद नजीर बराबर पाचशे बंदूकची व काही पाथरवट तैनात केले.

बर्नाटिका फौजदार कामिमखान याकडे खजिना पाठवावयाचा होता. बादशहानी या बद्दल पुढीलप्रमाणे आज्ञा केली की : बक्षीउलमुल्क बहामंदखान याच्या तुकडीने खजिना विजापूरपर्यंत न्यावा. नंतर विजापूरचा मरदार नस्रुल्लाखान याने खजिना नुस्रतावावे.

(मगर, गुजराती जिन्हा) ता किल्लेदार राजा अनपमिग याजकडे न्यावा त्याने तो कामि-
नवानापर्यंत पोहोचवावा.

वर्जाव्यातात काही रक्कम लष्करखान (मोगल सरदार) व शि याचा (जिन्हा) किल्ले-
दार मथपद कनीफ याजकडेह पाठवायची हती कामिमव्याताकडे तः त्याखे रुपये पाठवायचे
होते.

२५ ऑगस्ट १६९४

गार्जित्तीनगान बहादुरच्या फौजेची व बातम्यावरून कळले की : रामाजी, गीताराम
हत्याशीच्यापाशी स्वतःची नुकती नाही त्याच्या बहागिरी कावून घेण्याची आज्ञा आली.
बादशहानी आज्ञा केले की : राजा शाह याच्या पथवापैकी बीस माणसे व यादगार हुमन-
वान याच्या पथवापैकी पाच माणसे यांना महमदतली ठाणेदार नाकहमस () याच्यापाशी
तैनात करण्यात यावे

२६ ऑगस्ट १६९४

बादशहानी हमीदुद्दीनगान याम मराठ्यांची मांड हत्त्यासाठी लष्करान जाण्यास
निर्णय दिल्या बादशहा याबद्दी फौजेला पठले हमीदुद्दीनगान यांना उंची गांगार असल्या
घोडा देण्यात आली.

गंजाच्या (बाजाराच्या) मध्यबीवर (देवरस्यार) बरेगम होता. तो मरण पावला.
त्याच्या जागवर नुकताच मसजिद आल्या अर्बला रान याळा नेमण्यात आले.
बादशहानी त्याला एक शाह बर्खास म्हणून दिल्या.

उदगीर कनारच्या कि त्याच्या नाफकान्याचा सराफा याळा मन्मशीत वाढ देण्यात
आली

मोर अर्बुदगुल याचा कातका (कायळन)ची किल्लेदारी देण्यात आली होती.
त्याला तिकडे पाठविण्यात आले

जानाजी हा हिमनगान बहादुरच्या फौजेत हमीदुद्दीनगानाच्या बरोबरीने तैनात
करण्यात आले.

शहाजादा महमद बेदाखल याच्या फौजेतील बातम्यावरून कळले की : राजा भीम
(उदयपूरचा राजा) हा वारला त्याची पत्नी शी पदममिगाची मलगी ती सती गेली
शहाजादाने ती गरी जाऊन गेले म्हणून तिचे मन वाढविण्याचा प्रयत्न केला पण तिने मान्य
केले नाही.

राजा भीमचा मुलगा मुरजमल हा स्वतःच्या विवाहामाठी देशी गेला होता. तो परत
आला नाही चापाच्या मृत्यूमुळे त्याला एक हजार ज्ञान व पाचशे स्यार अशी मन्मव
देण्यात आली.

२७ ऑगस्ट १६९४

गुलबर्ग्याचा किल्लेदार व फौजदार समिदखान याच्या मन्मशीत वाढ करण्यात आली.
फतेपुरीमहलचा भाचा दाखलद याच्या शमर रुपये बक्षीस म्हणून देण्यात आले.

फीरोजशाहच्या किल्लेदारीवर मुहमद जदयागच्या शेवजी मुहमद शरीफ याच्या नेमण्यात आले. त्याच्या मन्मथीत वाढ करण्यात आली.

विजयनगरात (बसवागार) चा दारागा अब्दुल्लाह याच्या बादशहानी म्हणून, 'तंजावरचा जमीनदार शाहू नागदा याच्यासाठी पिल्ल्यांची वस्तु तयार करून आण' अब्दुल्लाहाने दान वस्तु आणली. बादशहाने त्यापैकी एक पसत केले.

राजा शार्ल्स ही अलिफारखानाच्या पोर्जेमार्टी नीत पाठ करी पाठविले. बहरामखानाने हा मजिना राखून किल्लेदार व फौजदार राजा सुर्पागिय याच्याडे पाठवावा ह्याने ता अद्यानीचा किल्लेदार व फौजदार रादअदाखान याजाने रवाना करवा. त्याने ता कर्जीकोट (गजकट) ला पाठवावा. तथून अलिफारखानाने आपली पयके पाठवून घ्यावा असे ठरले.

* * *

सहा

२९ ऑगस्ट १६९४ ते २३ सप्टेंबर १६९४

२९ ऑगस्ट १६९४

शहाजादा आरजम याची मुली गीती अफगाज बेगम ही पेंगने मरण पावली.

३१ ऑगस्ट १६९४

आनंद येण्यावनचा नातू गोराळचंद हा तळसीयणचा फौजदार इखलागवान भियाना याजपाशी तैनात होता. बादशहानी त्याला आपल्याकडे घेवले.

गुलबर्ग्याची, किल्लेदार व फौजदार समिदगवान याने विनती घेली की, काम पडल्यास मला किल्ल्याच्या बाहेर येण्याजाण्याची परवानगी असावी. बादशहानी मान्य केले नाही. जरूर पडल्यास किल्लेदाराचा नाथब्रजियाउद्दीनखान हा बाहेर येण जाणे ठेवू शकेल. किल्लेदाराने बाहेर जाण्याची जरूर नाही अशी त्यांनी अज्ञा केली.

मराठ्यांनी होरमा(?)चा किल्ला घेतल्या नाना गाजिउद्दीनखान बहादुर याने वेढा घालून ना परत जिंकून घेतल्या असे वृत्त बारअलीबेग याने बादशहाना कळविले.

३ सप्टेंबर १६९४

हरकान्याच्या ताडन कळले की, रामा(राजाराम) याचा मरदार लखमाजी हा दोन हजार स्वार्गानशी भामा उत्कन्न अलोकडे आला आहे.

३ सप्टेंबर १६९४

महाजी(?)ला एक तस्वार बक्षीस देण्यात येऊन त्याला हिमतखान बहादुर याच्या

फौजेत तैनात म्हणून जाण्यासाठी निरोप देण्यात आला

यारअलीबेग याने जाख्खाराम याचा मुलगा नेकनाम याचा वादशहासमोर आणले. नेकनामने इस्लामधर्म स्वीकारला. हिमनवान बहादुर याने अर्ज केला की इस्माइलवान मका हमीदुद्दीनवान व मरमद सराले(?) याना माझ्यापाशी तैनात करावे वादशहांनी आज्ञा केली की हमीदुद्दीनवान याने येत आहे. मरमद(?) हा लष्कराच्या फौजेत आहे आणि इस्माइलवान हा अद्याप जिबोहून आला नाही

वादशहांना शहाजादा मुहमद आजम याच्या म्हटले, उदयपूरचे जमानदार (उदय-पूरचा महाराणा) याना लिहा की : तुमचे एक हजार स्वार् दक्षिणच्या मुभ्यात काम-गिरी करीत आहेत. त्यांना हुशार पाठवा राण्याच्या बळिलाने स्वतः राण्याकडे जाऊन ही व्यवस्था करावी.

आज्ञा झाली की शाह भामरातवावरार) याच्याकडे एक बंदूक व एक हत्ती ही पाठविण्यात यावी. ही आज्ञा मुक्कदारयांनाच्या यिनीवरून झाली

४ सप्टेंबर १९९४

वादशहांनी आज्ञा केल्या की इतर हिस्सातूनून खजिना येत आहे कीत वरून तो हाराग आशाचा सालापूर रस्त्याचा माजा राहदार (राहा) मने खजान याने खजिन्यावरार हुशुरात याचे अग्रा आज्ञा झाली

आज्ञा झाली की : छावण्यातील नाण्य वातमान स्वाजा मुहमद सारिक याने तमाम छावण्यात पुढीलप्रमाणे दवडा लावा उद्या सुधवार हिंद व मुसलमान यांना प्रार्थनागृहात तमाव व पळगची गाव नाहोशी व्हावा म्हणून प्रार्थना करावी

५ सप्टेंबर १९९४

मासरगडचा किल्लादार जगतसिंग याचा मन्मद तमा करण्यात येऊन त्याला हुशुरात वादशह्यात आले मंगळवेढ्याच्या वातमीवरून कळले की गोविंदराव नावाचा एक बंडखोर (मुकामद, उपद्रवी) हा भामरा काठावर एक गळी बांधीत आहे तथील फौज-दाराचा योगवधा ताकाद देण्यात यावी अशा आज्ञा झाली.

शहाजादा मुहमद वेदारवस्त याच्या फौजेतील वातमीदाराने (मवानेहनिगार) पुढीलप्रमाणे लिहून पाठविले. लष्करातील रातजमान फतहजग याने मला बोलावू पाठवून म्हटले हा : तू आपल्या वातमीत पुढील मजकूर लिही - अदबकादर हा माझ्या बराबर (फतेहजगबराबर) आहे हा मनुष्य तमाचा आहे त्याची अधिक स्थिती बराबर नाही. त्याला खान ही पदवी व योग्य जहागीर मिळेल अशी आज्ञा वाळगन आहे.

आज्ञा झाली की : खान ही पदवी देण्यात यावी. इतर बाबतीत त्याने उमेदवार राहावे. त्याची जहागीर त्याला देण्यात यावी.

७ सप्टेंबर १९९४

मुहमदखान बेग याम हनमनगड(?)ची किल्लेदारी व फौजदारी देण्यात आली. त्याच्या मन्मदीत वाढ करण्यात आली.

बहादुरमदखाना या बादशहानी पृथी प्रमाणे आज्ञा केली. — हैदराबादचा मुभेदार जातका जखान (जानमियाखान) याचा हुकुम पाठवा. त्याने आज्ञा मुळीग रुसामदखान याच्या बराबर पयक देऊन बेदगाचा मांड करण्यासाठी त्याचा बीदर मुख्यात पाठवावे.

हैदराबादच्या तातूत कळले की आज्ञेप्रमाणे हिमखान बहादुर हा मराठ्यांचा मांड करण्यासाठी शहादूबहादुर महाराज (महाराज) या तातूतीने तबरीन आले.

८ सप्टेंबर १६९४

विजापुरचा ठाणेदार विजाबा व कादपूरचा ठाणेदार लखेरखान हे बादशहानी भेटले. त्यांनी लखेर महाराज नजर म्हणून दिले.

हा हुकूम समजून जाहंगीरच्या मिनीची कपडे देण्यात आली.

मुहम्मद हसन सादगर याने दावा जमा की मुहम्मदमरदान याने तीन चांडे माज्याकडून घेतले. हातूत रुपय निमतपरी फक्त पन्ना हजार दिले. याचे देत नाही. आज्ञा झाली की याचप्रतीवेग याने ती रुपय वापल्या त्याचारी.

हैदराबादच्या तातूत कळले की मराठानी जाहंगीरीक (उस्मानाबाद जिह्या मराठानी) मुहम्मद या गासवर यात पातळ गुर कळविता.

९ सप्टेंबर १६९४

विजापुरचा देवमुसलमानखान याचा हुजुरान घेऊन येण्याविषयी विजापुरचा तानवाड महमद अमीन या याचा लिहिण्याविषयी आज्ञा झाली.

बादशहानी आज्ञा केली की हिमखान बहादुरच्या फौजगारी कामणा या दाखोळा वगेरमांडा आठ हजार अश्या वाळगड जखान हिमखानाच्या आवणीत पाहिल्याच्या.

रमजान महना विजापुरात घाल्यायला असल्यामुळे बादशहानी राहाण्याची जागा निवडण्यासाठी शिखरखान करावले यास आज्ञा केली.

सादपूरचा माजी राखदार (मांगेरखान) मनखान आजारी असल्याने कळले बादशहानी हुकीम महमद ममीड याचा नीतये रुपय देऊन मनखानाचा इलाज करण्यासाठी पाठविले.

१० सप्टेंबर १६९४

जिल्हदारखानाच्या फौजेत नेमान असल्या फतहखानाच्या हुजुरान येण्याविषयी लिहिण्याची आज्ञा झाली.

सादपूरचा लिखेदार मिहरीखान याचा सोलापुरचा परत जाण्यासाठी निराप देण्यात आला. त्याची फत्तव वाढावण्यात आली.

आज्ञा झाली की फाजिलखान याने मुहम्मदखान याचा सर्जिना व ताफखाना ही बराबर घेऊन अतिजवानापाशा पोहोचवून परत यावे.

विजापुरच्या लिहरीन पाणी आले की ताही त पाहण्यासाठी स्वाजा याकत याचा पाठविल्यात आठ हात. त्याने येऊन नागिनदे की विजापुरात पाऊन मूप पडला. लिहरीन आणि बेगम हादत पाणी भरपूर आहे.

व्यापाऱ्यांनी दावा केल्या की : शहाजादा मुहम्मद वेदाखल याच्या शिकारीच्या वली आमच्याकडून माल घेतल्या जाता पण पैसे दिले जात नाहीत वादग्रहांनी हिशेब तपासून घेता करण्याची आज्ञा केली.

१२ सप्टेंबर १९९४

गाजिउद्दीनखान वहादुर फौजदारी याने (मरगाना ?) चा किल्ला जिंकला. साऱ्याच्या हिऱ्या व पत्र घेऊन दास्तखेग वगैरे मनमवदार हे त्याच्याकडून आले.

१४ सप्टेंबर १९९४

मिर्झी मालमखानाची गहामीर इलाहपूर तालुक्यात होती. त्याच्या गुमास्त्याने आम-पाचव्या गरबीच्या (देशमारा देशपांडे) मगनमताने भावताडचा प्रदेश लहला. खडी (जमल ?) चा निदेशार कामिदखान याने त्याचा गुमास्ता आणि एक सहकारी तालुक्या यांना पकडून हुशारात पाठविले त्यांना कैदेत ठेवावे अशी आज्ञा झाली.

१८ सप्टेंबर १९९४

राजा भीमा याचा मलगा गूरजमल व खानागिग व अर्जुनगिग यांना एक बोटी पत्तारम लागू दाम (दाम म्हणजे एक पैसा) देण्यात यावे अशी आज्ञा झाली.

तळकांणचा मारी फौजदार सरबाखान याच्या छावणीतील बातमीवरून पुढील हलिकेत कळली. मराठ्यांचा सरदार श्यामराव हा वेळगावजवळ जाभाळी गावात ठाण मांडून बसला असून त्याने व्यापाऱ्याच्या वाटा अडविल्या आहेत. तेथील फौजदाराच्या या यावत लिहाय अशी आज्ञा झाली. मलगावच्या बातम्यावरून मल्ले की कल्ल (?) चा फौजदार दन्ताजी (?) याच्या भावकीचा किमनराव याने बेडरावरावर मगनमत करून दंगा मारल्या आहे. यावर दोकलासून मुचलक घेण्याचा हुकूम झाला.

२१ सप्टेंबर १९९४

नोतरदार (?) चा किल्लेदार इस्माईल बेग यांना त्या भागाची फौजदारी देण्यात येऊन भन्सबीत वाढ करण्यात आली.

व शहाचा मुहंमद अलामद्दीनखान याने लिहिले की या प्रदेशात दगेखोर फार आहेत. मी त्याच्या विरुद्ध ग्यारी करीन तेव्हा या प्रदेशातील फौजदारांनी सहकार्य करावे. त्याप्रमाणे फौजदाराना लिहिण्याची आज्ञा देण्यात आली.

आनिशखानाचा भाऊ मन्सूरखान हा गाजिउद्दीनच्या छावणीत होता. किल्ल्याच्या विजयामेवधी त्याचा अर्ज वादग्रहाकडे आला.

तळकांणचा दिवाण मुहंमद रफी याने लिहिले की इखलामखान आणि पाचवो स्वार व पाचवो प्यादे माझ्याकडे तैनात करण्यात आले होते. ते अद्याप आले नाहीत लवकर पाठविण्यात यावे अशी आज्ञा करण्यात आली.

माझा दिवाण म्हणून शम्सुद्दीन ऐवजी अब्दुलरहीमखानाचा जावई शहामुहंमद याची नेमणूक करण्यात यावी विनंती मान्य करण्यात आली.

मो. द. बा. ६.

हजरकाच्याच्या तांडून कळले की : जुल्फिकारखान याने जिजी जवळ शत्रूच्या रगदेच्या वाटा रोखून धरल्या आहेत. त्यामुळे शत्रू अडचणीत आहे.

२३ सप्टेंबर १६९४

राजमिर्जाचा मुलगा पानमिर्जा हा मुसलमान झाला. त्याला खिलजीचा पोषाख देण्यात आला.

वऱ्हाडच्या गुप्त बातम्यावरून कळले की : तथील मुमेदार अलीमर्दानखान याने ठिकठिकाणी ठाणेदार नेमले आहेत. ते रयतवर जळुम करीत आहेत. रयत तक्रार करीत आहे. पण अलीमर्दानखान तिथडे लक्ष देत नाही. यावर बादशहाने आज्ञा केली की : बहुरामदखानाने चौकशी करून वस्तुस्थिती काय आहे याच वृत्त मादर कराव.

लाहोरच्या बातम्यावरून कळले की : धनाजी जाधवाचा नाकर शिवा वऱ्हाड (?) हा चोरणचा माजी फिरोदर मुबारिजुद्दीन या जपाशी येता आणि त्याने बादशहाला नाकरी परकरण्याची तयारी दाखविली. बादशहाने आज्ञा केली की : तिकडील फौजदराने चौकशी करून खरे काय ते कळवावे.

मजिउद्दीनखान वऱ्हाड (फौजदर) याने फिरोदर शिवा वऱ्हाड या वऱ्हाड त्याच्या पुढील सहाय्याला बसविण्यात आली. मय्यद निराजखान, खानमाजखान राजा हर्दमिर्जा, अजयमिर्जा शेरवऱ्हाड यांच्या निघण्या मन्सरीफ राठ देण्यात आली.

* * *

सात

४ ऑक्टोबर १६९४ ते २५ डिसेंबर १६९४

४ ऑक्टोबर १६९४

अब्दुल अमीनचा मुलगा मुहमद हाशिम याच्या गावठाण उर्फ रहींमगडच्या किल्लेदारीवर नेमण्यात आले. त्याला हिश्याकडे जाण्यासाठी निराप वेण्यात आला.

श्रीपंतराव काटो (वठ्ठार?) ठाणेदार रेन्तो (मिचडो?) याच्या हमांदुहानवाजाच्या फौजेत नेनात करण्यात आले. तो तीन हजार जात व दोन हजार स्वार अशा मन्मददार होता.

मुहमद मुहम्मिनचा मुलगा मुहमद अहमद हा गावठाणा ठाणेदार होता. त्याला वेड लागले त्याच्या दोनशे जात व शंभर स्वार अशी मन्मद हानी त्याला बडनर्फ करण्यात आले त्याच्या जागी स्वाजा अब्दुलमन याच्या नेमण्यात आले. त्याला दोनशे आठ स्वाराची मन्मद होती. तीन अब्दुलमन स्वाराची भर घालण्यात आली.

मोलापूरचा राहदार (मार्गस्थक) मतलबवान याच्या हुजुरात बोलावण्यात आले होते. तो आला असे कळले. छावणीत येण्यासाठी त्याला दम्नक (परवाना) देण्यात यावे अशी आज्ञा झाली.

५ ऑक्टोबर १६९४

अब्दुलमजीदवान याच्या जागी अलीकुली याच्या माहुलीचा किल्लेदार व परिमराचा फौजदार म्हणून नेमण्यात आले.

१६ ऑक्टोबर १६९४

मरहूम अमीरुलउमरा शायिस्ताखान याचा मुलगा एतिकादखान हा आपला भाऊ व मुलगा यामाहत अकबराबादेहत (आग्रा) खजिना घेऊन आला. तो वादशहाला भेटला. कृतकृत्याखान हा खजिना आणण्यास गेला होता. तोही खजिन्यावरावर आला. त्याच्या-बरोबर गुरशास्य, मय्यद दोलत, मय्यद यादगार हुंजनवान अली इत्यादि मंडळी होती.

वादशहाना फौजिण्यात आले की, उत्तर भारतातून सहासष्ट लाख रुपयाचा खजिना आला आहे. तो मरकारा खजिन्यात दाखल करावा अशी आज्ञा झाली.

वादशहाला विनती करण्यात आली की : मरहूम अमीरुलउमराच्या मान्यमतेतील दहा हत्ती एतिकादखानाने आणले अमुन त्यापैकी आठ हत्तीवर जंगघवाहीर लादलेले आहेत. ते छावणीत आणून त्यावर देखरेख ठेवावी व फौजदखानाने आपल्याला ती दाखवावी असा हुकुम देण्यात आला.

२२ ऑक्टोबर १६९४

अजमीरच्या वानम्यावरून कलल ने अगे मान्यारच्या मुहमद जमाल पाजीने (हिल्ले की, अखीराम या सावकाराने कामी (?) नावाच्या कवेणाला चोरीचा आळ घेऊन मारहाण केली व मान्यारमध्यें दंगधारे केले. त्यामुळे वाग, नमाज व गुम्याची (गुफवारची) नमाज ते बंद झाले आहेत. वादशहाना आज्ञा केली की, मयुरेचा फौजदार राजा विशनमिंग याचा व अजमीरचा मुभेदार मुहमदखान याला ताकीदपत्रे दिहावीत.

बुद्धानपूरचा कानबाब मुहमद रहाम याला काढून टाकण्यात आले. त्याची मत्सब कामी करण्यात आली.

२ नोव्हेंबर १६९४

इस्माईलखान मका याचा मुलगा परिवरिशखान हा गुल्फिकारखानाच्या तैनातीत (जिजीकडे) होता. तो घेऊन वादशहाला भेटला.

दाम पेवज (?) चा तळकोकणच्या किल्ल्याचा दारागा व निरीक्षक म्हणून नेमण्यात आले. त्याला खिलतीची वस्त्रे देण्यात आली.

हरकान्याच्या तोंडून पुढील बातमी कळली : गनिमानी (मराठ्यानी) सोतवार ठाण्यातून (?) माणसे व गुरेढोरे नेली. ते भूपाळ गडीकडे गेले. तो (ठाणेदार) ही बातमी कळताच त्याच्या पाठलागावर गेला. गनिमानी चकमकी झाल्या. उभय पक्षांचे अनेक लोक ठार झाले. यांनंतर गनीम पराजय पावून पळून गेले. माणसे व गुरेढोरे सांडवून मालकाच्या व फौजदाराच्या हवाली केली.

ब्रह्मादरनगर उर्फ किल्ले नरगुद याची किल्लेदारी व परिभराची फौजदारी बलीदा-दखान याजकडे पूर्वप्रमाणे ठेवण्यात आली. महामद (?) खानाला शहाजादा बेदारखत याच्या फौजेत तैनात करण्यात आले.

३ नोव्हेंबर १६९४

राजा अवधूतमिंग बुदेला (ओछी) हा शहाजादा बेदारखत याच्या फौजेत तैनात

होता. त्याला मुल्गगा झाचा या निमित्त त्याने शहर अश्रपया व एक हजार रुपये नजर पाठविली. वादशहाने मुल्गचे नाव उदर्यामिंग असे ठेवले.

वादशहानी जुल्फिकारखानाकडे पाठावण्यासाठी नार करड्या डाळिचे जुम्बुतु-मुल्काकडे (अमदवान, जुल्फिकारखानाचा बाप) पाठावली.

अष्टीचा देशमुख आणि सिधोजीचा मुल्गगा भूपत हा वादशहाना भेटला. वादशहानी त्याला दोन हजार जात एक हजार स्वार अशी मन्सब, खिलतीची वस्त्रे, घोडा व हत्ती ही दिली. भूपतचा भाऊ गोविंद (?) याम खिलतीची वस्त्रे घोडा असे बक्षीस मिळाले. याशिवाय त्याला पाच हजार रुपये देण्यात आले. त्याच्या भावकीचा काव्हाजी याम खिलतीची वस्त्रे देण्यात आली.

कांठनूरचा (?) देशपांडे नर्याम हा नाकरीच्या आणने येऊन भेटला. त्याने पाच माहूर नजर म्हणून दिल्या त्याला खिलतीची वस्त्रे, मातशे जात, दानशे स्वार अशी मन्सब ही देण्यात आली.

मरहूम अब्दुल्लतीफ याचा मुल्गगा बहा उद्दीन याला यादवाडकी फौजदारी देण्यात आली.

लक्ष्मवान हा एकदम्याच्या परिमशान होता. त्याने लिहिले 'आपल्या आज्ञेप्रमाणे बेडराचा मांड करून मी नदी (मीमा) आलाडली असून आलमल व अपजलूरच्या वरम्यात तळ दिला आहे.'

४ नोव्हेंबर १६९४

वादशहान काळले ते असे वादशहाजादा आज्जमशहा याचे दान अधिकारी मय्यद आलम व अमानुल्ला बेग हे मन्दावनवारीनून (छावणीचा भाग) बाहेर पडले. तेथे त्याची आपापसात याचायाची झाली. अमानुल्ला बेगने मय्यद आलमला कट्यारीने अजमी केले. शहाजादा आज्जम याची माणसे दोन्हीकडे प्रमली असून चकमक करण्याच्या तयारीत आले. वादशहा म्हणाले, 'कांतवालच्या अधिकाऱ्यांनी जाऊन भांडण मिटवावे.' यानंतर वादशहानी मुन्तारखान मोर आनिश (दारगळ्याचा मुख्य अधिकारी) मुहमद मतलबखान याच्या नोफखान्याची माणसे आणि बहरामदखान बक्षी याची माणसे यांना भांडण मिटविण्यासाठी पाठाविले.

वादशहानी बक्षीउल्मुल्क बहरामदखान याची आठवण वाढली. त्यांना कळविण्यात आले की : बहरामदखान हा पेशवान्यात असून त्याचे डाके दुष्यत आहे. यामुळे तो येऊ शकत नाही.

गाजिउद्दीनखान याने पुढीलप्रमाणे अर्ज पाठविला. माझा मुल्गगा चीनकुली-जखानबहादूर (हाच निजाम राज्याचा संस्थापक निजामुल्मुल्क) याला शिवनेरीचा किल्ला पाहण्याची इच्छा आहे. तसेच तो आज्जमगड (प्रदर) च्या पायथ्याशी पोहोचला तर तो किल्लाही बघू इच्छिता. परवानगी द्यावी. वादशहाने ते मान्य केले. दोन्ही किल्ले-दारांना हुकुम देण्यात आला की : त्यांनी एकदा चिनकुलीजखानाला किल्ल्याचा आतील भाग दाखवावा.

जुलिकारखानाच्या पृथीक सहकाऱ्यांना विततीची वस्तू पाठविण्याचा हुकुम देण्यात आला - स्वतः जुलिकारखान, दाऊदखान (तंत्री), जमशेदखान बिजापुरी, कान्होजी (शिर्के).

दरगाहतीलान यांना मुल्गा व सीरागड (मध्य तर्गाव्य) चा किल्लेदार अल्ता-हकुली याच्या मन्मदीन वाढ करण्यात आली.

वादशहानी पृथीकप्रमाणे आज्ञा केली - एर गुर्जदार (दडधारी अधिकाऱ्या) नेमा, त्याने जाऊन बंहाड मुघान व जवळपास असलेले फौजदार (शिन्हाधिकाऱ्या) यांना येऊन बंहाडचा मुघेदार अलीमदानगान याजकडे पाठवावून परत यावे.

५ नोव्हेंबर १६९४

मिर्जा अली हा याताच्या फौजदारीवर येता आला हातो मुहमदना मुल्गा-मिरदोफुली हा गगर (गुलबर्गा जिल्हा) च्या अमिनवर येताना आला.

वादशहाने आज्ञा केली की एर दडधारी (गुर्जदार) नेमण्यात यावा त्याने जाऊन गुलबर्गाच्या कुतबुद्दीन गोरजाखाना (मुघमिद माधू वदेनराज याचा यणज) दुरुगान येऊन याचे गुलबर्गाचा किल्लेदार व फौजदार यांचे गुर्जदारीबाबतचे वरती (मरक्षक पथक) यावा.

राजकारणाचा फौजदार व उगलामखान याजवाशी नैनात असलेला व फतहगना मुल्गा तात हा अधिक दुरंदेत असल्याने कळले. वादशहानी त्याला पाचवे रुप स्वर्चा-गाडी मदत म्हणून दिले ताज घाला चारणे जात व शहर स्वार अशी मन्मद होतो.

कामिमखानाच्या फौजेत उम्माईदना मुल्गा मुहमद युम्फ हा नैनात हाता त्याला दानां जात व वीस स्वार अशी मन्मद हाती कामिमखानाच्या निद्रिण्यावरून त्याच्या मन्मदीन वीस स्वाशची वाढ करण्यात आला.

देवगडचा राजा वस्तवगुद हा लावणीतील नजरकंदेत हाता त्याच्या-कडून भनकम जामीन घ्यावा आणि त्याच्यावर बहरामदखान याचे देखरेख ठेवावी अशी आज्ञा सांगी वस्तवगुदना दान रुपये राजे घावे असा हुकुम आला.

परलाकवासी राजा मनाहरदाम गौड याचा मुल्गा व पट्टा किल्ल्याचा किल्लेदार लछीराम याचे वितती केली की : मावसार लाक राजफेदीबहुल माझ्या वर्किलाला त्राम दन आत त्यांना मना करण्यामधी नागव कातबाल यांना मागण्यात यावे, वितती मान्य करण्यात आली.

६ नोव्हेंबर १६९४

मुते व पटम येथे ठाणेदारीवर उग्रमंतचा मुल्गा माधोराम हाता. त्याच्या जागी देवीमंग पहाडीमंग गौड याची नेमणूक करण्यात आली. त्याच्या मन्मदीन वाढ करण्यात येऊन त्याला निगोप देण्यात आला.

उग्रमंतचा मुल्गा माधोराम याचा खानबदला ऐबजी लोहगडच्या किल्लेदारीवर नेमण्यात आले.

आज्जमगड पुरंदरच्या वातम्यावरून कळले की पुरंदरचा किल्लेदार मय्यद जानवा-
जवान हजारां जात व तीनशे स्वाराचा मन्मबदार हा मरण पावला किल्लेदारावर खान-
चद बुंदेरा याची नेमणूक करण्यात यावी आणि त्याचा काय मन्मब आहे हे कळविण्यात
याचे अशी आज्ञा झाली.

अतिशयानांना आज्ञा झाली की तयार रहा. तुम्हांला आज्जमगड (पुरंदर) कडे
पाठविण्यात येत आहे.

९ नोव्हेंबर १६९४

गाजिउद्दीनच्या फौजेच्या वातम्यावरून कळले की पुरंदरचा किल्लेदार मय्यद
जानवाजवान हा मरण पावला. किल्ल्याच्या सुरक्षिततेसाठी गाजिउद्दीनने आपल्या सैन्याची
एक तुकडी किल्ल्याकडे पाठविली आहे.

हमीदुद्दीनखान याच्या निर्दिष्टावरून कळले की त्याच्या सैन्यातील सैनिक हे
उपामारीमळे आरडाओरडा करीत आहेत. शहरावर माझ्याचा पगार त्यांना देण्यात
याचा अशी बाबतहानी आज्ञा केली.

१० नोव्हेंबर १६९४

इस्माईलखान मरा याचा दमरा मुल्गा मुहमद अमद हा यऊन बादशहास भेटला
त्यासमोर (सदर) चा हजर शिरस्तदार (पेशदस्त) जेव्हा मुहमद अन्वर याचा मकॅला
आऊन भेटी देण्यासपयीच्या कामावर नेमणूक करण्यात आली त्याला निरोप त्याला देण्यात
आला.

इस्माईलखानांना मरगा परवरिशखान याचा खिलतीची वस्त्रे देण्यात आली.

खानचद (बुंदेरा) याचा पुरंदरचा किल्लेदारी मागण्यात आली तीनशे जात व दानशे
पन्नास स्वार अशी मन्मब हाती तीन दानशे जात व चारशे स्वार अशी वाढ करण्यात
आली.

हार्जो अब्दुल्लाचा मुल्गा मुहमद ऐवज याला तळकांकणाचा तोफखान्याच्या दारांगा
म्हणून नेमण्यात आले. त्याला अर्डीचशे जात व एकशे आठ स्वार अशी मन्मब होनी तीन
पन्नास जात व बीस स्वार अशा वाढ करण्यात आली.

मिथानाखान याजकडे बहादुरनगर नरगुद याची किल्लेदारी होती. ती काढून घेऊन
त्याची मन्मब कमी करण्यात आली.

मय्यद जानवाजवान याचा पुनण्या मय्यद फौजबंद हा आपल्या काकाच्या मृतकात
बसला आहे असे कळले बादशहानी मार्गताल की : त्याचे मृतक दूर करून त्याला आण-
ण्यासाठी मय्यद जमातीचा (मुसलमानात मय्यद हा श्रेष्ठ समजला जातो) च इसम पाठवावा.

मावळगावावर (?) अब्दुस्सलाम हा ठाणेदार होता. त्याला वेदारवस्तापार्श्वतीनात
करण्यात आले.

११ नोव्हेंबर १६९४

शहाजादा मुइजुद्दीन (हाच पुढे जहादारशहा या नावाने गादीवर आला) हा

शिकारीसाठी मुहमदापुरला गेला होता. त्याने दोन चिकारे (हरीण) मारून आणले. वादशहांनी एक चिकारा मुहमद आज्ञमणहाला व दुसरा मुहमद मुअज्जम याला दिल्या.

परगंड्याचा किल्लेदार इज्जतखान हा होता. त्याचा आतंभाऊ मुहमद दाशव याने मराठे गनीम याचा एक नोंकर महिदा (महादजी) याला वादशहांबडे (नोंकरी देव-विण्याचे आश्वामन देऊन) आणला होता. महादजीला खिलतीची वस्त्रे देण्यात आली.

मुहमद हुसेनचा मुलगा आकिकत महमुद याला फतेहाबाद धारूरची वाकानगी देण्यात आली त्याला एक शाल देण्यात आली.

मय्यद नूरुल्ला हा गहाजादा बेदारबस्त याजपाशी तैनात होता. त्याला बलीदादच्या ऐवजी बहादुरनगर, नरगुदची किल्लेदारी मागण्यात येऊन मन्मब वाढविण्यात आली. बलीदादची मन्मब कमी करण्यात आली.

गहाजादा बेदारबस्त याचा बंधी व वाकानीस मोतिकदखान याला इनायतगनाच्या जागी होशगाबादचा फौजदार म्हणून नेमण्यात आले.

हरजीचा मुलगा प्रताप हा पाच हजार (जात) व दोन हजार (स्वार) असा मन्मबदार होता त्याला मागण्यात आले, 'तुम्ही आतिशखानाकडे जा.' त्याची तैनाती गार्जिउद्दीनच्या सैन्यात करण्यात आली.

अमीकलउमरा (शायस्ताखान) याचा मुलगा एतिकादखान हा खानियाबरोबर अकबराबाद आग्याम आला असून लष्करापाशी पोहोचला आहे. त्याला लष्करात येण्याचा परवाना (दस्तक) देण्यात यावा अशी आज्ञा झाली.

गहाजादा आज्ञमणहाचा अधिकारी पीर मय्यद आलम याला मदत करण्यासाठी म्हणून गल्लू (वादशहाच्या जवळपास वावरणारे) मय्यदलाल वगैरे गेले होते वादशहांनी मय्यदलाल व मय्यद अली असगर यांची मनमब कमी केली व मय्यद मुनीम वगैरे गत्तर भाणसे यांना कामावरून कमी केले.

नसीराबाद उर्फ धारवाड याचा बदललेला किल्लेदार व मरहूम मुहमद बेगखान याचा मुलगा इस्माईलबेग याला हुजुरान बोलावण्यात आले व त्याची मन्मब कमी करण्यात आली.

मान्हेर उर्फ मृत्तानगडचा किल्लेदार सूरतमिग हा होता. त्याला पाचशे जात व चारशे स्वार अशी मन्मब होती ती गभर जात व दोनशे स्वार यांनी कमी करण्यात आली. सूरतमिगाला गार्जिउद्दीनखान बहादुराच्या फौजेत तैनात करण्यात आले.

मुहमद मुजपफरचा मुलगा मुहमद मईद याला चांदवडची बक्षीगरी व वाकानशी देण्यात येऊन त्याच्या मन्मबीत वाढ करण्यात आली.

१२ नोव्हेंबर १६९४

दक्षिणच्या तोफखान्याचा दारोगा आतिशखान याला दीड हजार जात व आठशे स्वार अशी मन्मब होती. त्यात शंभर स्वाराची भर घालण्यात आली. त्याला खिलतीची वस्त्रे व घोडा ही देण्यात आली. त्याच्याबरोबर आठशे अठरा स्वाराची तुकडी देण्यात

आली त्याच्या सांगण्यात आले की तुम्ही आज्ञेमगड पुरंदरच्या किल्ल्यात खानचंद बुंदेला याची स्थापना करावी व गाजिउद्दीनखान बहादुर याच्या तुलडीबरोबर हुजुरात यावे आतिशयानाचा दत्तक मुलगा मुहमद जफर याची मन्मथ वाढविण्यात आली.

मरहम जानब्राजखान याच्या वारमाना तंतव्हे देण्याची आज्ञा आली.

लष्करखान याचा मुलगा नयनलाखान हा विजापुराहून आला. त्याला भेटिस देण्याची परवानगी देण्यात आली वही उज्जमानचा मुलगा मीर शुक्रुल्ला याच्या पट्टा (किल्ला) या किल्ल्याची वाकानमी देण्यात आली.

जुल्लिकारखानाच्या फौजेने तैनात असलेल्या मुहमद मुस्लिम हा जहागीर घेण्यासाठी छावणीत आला होता. त्याला आतिशयानापाशी तैनात करण्याचा हुकुम देण्यात आला, (तिरमल) जुझरचा किल्लेदार फखुद्दीनखान याला मरमल (?) ची किल्लेदारी देण्यात आली. त्याची मन्मथ वाढविण्यात आली मृतजाकुलीखान याला मरमल (तिरमल ?) च्या किल्ल्यावर ताबब म्हणून नेमण्यात आले.

अष्टीचा देशमुख शिवमल (?) याच्या भावकीच गाविद वगैरे यांना मन्मथी देण्यात आल्या. त्यात मालांजीलाही मन्मथ मिळाली.

१३ नोव्हेंबर १९९४

शहाजादा मुहमद वेदारबख्त याची अर्जी बादशहानी नजरेखालून घेतली.

बादशहाच्या आज्ञेने बहरामदखान याने मय्यद लष्करखान व पवनारचा फौजदार हमीदुद्दीन महमूदखान यांना आज्ञापत्रे पाठविली.

मय्यद लोकाना बादशहानी आपल्या निकटच्या नांकरांतून वडतफं केले. बादशहानी आज्ञा केली की : मांगल व शेखजादे यातून ज्या नांकरांची निवड करावी व त्यांना मय्यदांच्या जागी नेमावे.

हमीदुद्दीनखान याचा ताबब व छावणीच्या भांड्यालच्या पाहाऱ्याचा फौजदार पीर मुहमद यांना मन्मथीत वाढ देण्यात आली.

मरहम मय्यद जानब्राजखान याचा पुतण्या मय्यद फौजबख्त याच्या दोनशेच्या मन्मथीत पन्नास जात व वीस स्वार यांनी वाढ करण्यात आली.

मय्यद जानब्राजच्या भाऊवदांपैकी मय्यद जाफर आदीना हुजुरात बोलावण्यात आले. गाजिउद्दीनखानाच्या अतिशयावहन रामाजीचा भाऊ लक्ष्मण यांना मन्मथ देण्यात आली.

मोतगडच्या किल्ल्यावर करमुल्ला याची नेमणूक करण्यात आली. ता यईपर्यंत मीर अबुलफतहने पूर्वीप्रमाणेच किल्ला नाभाळावा अशी आज्ञा करण्यात आली.

गुलबर्ग्याच्या वातम्यावरून कळले की : लष्करखानाचा दिवाण प्राणनाथ हा रविलावल महिन्याच्या सव्वीस तारखेस गुलबर्ग्याचा किल्लेदार ममदरखान याच्या कारभाराला रात्री भेटला. पिडनायक बेडर याचे वकीलही होते.

सफशिकदखानाचा भाऊ मुहमद अस्करी यांना शहाजादा वेदारबख्त याच्या

फौजेत वधी व वास्नीग म्हणून नेमण्यात आले.

मुल्दग्यांच्या वानम्यावरून कळले की शिंद्याहक बेडर याचे मरदार अहमद व शिवाजी हे मातणे स्वार व डतर पायदळ या सहित अदर व मेकरच्या ओढ्यातून पार जाणे आहेत त्याचा राख कृषीकडे आहे, कळले नाही बहुरामदखानाने याचा वृत्तान्त मादर करावा अशी आज्ञा झाली

१४ नोव्हेंबर १६९४

शाही नवेव्यानीर घोंडे आज मुस्तारखान याने वादजाह्या नजरेखानून घातले. शिर्जीहून जूनिफकारखान याने लिहून कळविले की बहादुरखान राहिला याचा मुल्दगा अशीजखान याने किल्ले पुरमगलावरील हून घात चागली नामगिरी बजावली ती स्वतः किल्ल्यात घमला त्याला पाचणे जात व पाचणे स्वार अशी मन्मधीत बघती व्हावी. वादजाहाने प्रथम शानणे व नंतर त्यावर एकण स्वार अशी बघती दिली

बदराबना मु गा खरहराव हा शहाबदरचा ठाणेदार होता. मराठ्यांनी त्याला कैद केला. त्याला हजार जात व मातणे स्वार अशी मन्मध हाता ती कमी करण्यात आली

खान जमान फतेहजग याचा मुल्दगा मुल्दगखान याचा माडेनीन हजार जात व अडीच हजार स्वार अशी मन्मध हाती ती शहाजादा बदराबखान याच्या फौजेत रवाना होता. त्याने अर्ज द्या की वादजाही कारभारी इतल्यामवधी वाकी वाढून प्राप्त देत आहेत उतराप्रमाणे पक्षा माफी देण्यात यावी, वितनी मान्य करण्यात आली

१६ नोव्हेंबर १६९४

शहा गहानाबाद (दिन्दी)चा मुभेदार आबिलखान व लाहोरचा मुभेदार मुबकर-मखान यांच्या नाव आज्ञापत्रे रवाना झाली. शहाजादा बेदारखान याला पत्र पाठविण्यात आले

१७ नोव्हेंबर १६९४

शहाजादा मजूरगम याचा अधिकारी याह्यावेग याची हुल्लाहाळ(?)चा लिहिलेदार म्हणून नेमणूक करण्यात येऊन त्याच्या मन्मधीत बघती करण्यात आली.

महमद ताहिर हा मुरतत तैनात होता मालूमच्या किल्ल्यावर मुरतगिग होता. मुरतगिगाच्या पेश्वी महमद ताहिर याचा मालूमरचा नि-बंदार म्हणून नेमण्यात आला. त्याच्या मन्मधीत वाढ करण्यात आली मुरतगिगाला माजिउद्दीनखानाच्या फौजेत तैनात करण्यात आले.

जुनिफकारखान याने (शिर्जीहून) लिहिले 'फतेहजगखान हा माझ्या फौजेत तैनात होता. त्याला हुजरनी मडे बोलाविले होत. पण फतेहजगखान हा आज मरताना आपल्या भाऊबदाना घेऊन हुजरगत रवाना झाला आहे' फतेहजगखानाला अडीच हजार स्वारांची मन्मध हाती त्याला बडतर्फ करण्यात आले.

लाहमडना लिहिलेदार माधोगम याचा आकानेर(?)चा फौजेदार म्हणून नेमण्यात आले.

राहिली (रायगड) चा फौजदार अब्दुल्लाखान, तळकाणचा फौजदार इस्लामखान व बीडचा फौजदार मामखान यांची पत्रे बादशहाच्या नजरखालत गेली.

बादशहाना कळविण्यात आले की शहाजादा बंदाखालत याच्या फौजेत तेनात अमलेचे गावधने (दामने जात व तीस स्वार याचा मन्सबदार) व सूरतमग (दीडणे जात व बीस बीस स्वार याचा मन्सबदार) हे त्याच्या छावणीत हजर नाहीत त्याची जहागीर बदलल्यात याची अशी बादशहानी आज्ञा केली.

१८ नोव्हेंबर १९९४

महमद मुल्तान अलीखान याचा मुल्तगा व फीरजगड (यादगीर) चा माजी तिलकदार मुहमद अब्बाम व अन्तर्पगण्याचा माजी फौजदार सय्यद यांनी बादशहाना न जरा वेण केल्या.

बीड पगण्याचा फौजदार व गालापूरचा मार्गरेक्षक मामखान याने गनिमाना (मराठ्यांना) माड केला त्याला फर्मात व एक नव्वार बंधांग म्हणून पाठविण्याची आज्ञा झाली.

या अलीखान याने बादशहाच्या फौजेत विजापूर तलाक्याचा फौजदार कामिखान व मुल्तानचा मुभेदार अब्दुल्लाखान याना आज्ञापत्रे पाठविली.

महमद आलम शींगरी याचा मुल्तगा मुल्तान याचा दामानी (मुभे बन्हाणपूर) ची फौजदारी देण्यात आली.

सोदागरानी आणलेले हत्ती बादशहानी नजरखालत घातले.

१९ नोव्हेंबर १९९४

नगीराबाद उर्फ भारबादचा तिलकदार मुहमद बेगखानाचा मुल्तगा इस्माईल बेग हा होला त्याच्यापेक्षा महमद मराद याचा मुल्तगा गैरुला यांनी नेमणूक करण्यात आली.

यासल्लाचा बदललेला ठाणेदार अब्दुल्लाबेग याला शहाजादा बंदाखालत याच्या फौजेत पोहाचवून याचे अशी आज्ञा देण्यात आली.

आतिशयानाच्या फौजेत तेनात अमलेच्या महमद हजारा या दगमाम एक घोडा व माड मत्तर माहिरा छावणी अशी आज्ञा देण्यात आली.

विजापूरचा मुभेदार व किल्लेदार सय्यद खानखान हा हाता. त्याचा मुल्तगा सय्यद अब्दुल्लाखान याने विनती केली की माड्या तेनातीन शिवदी देण्यात आली तर काळीसाठपागून मुर्तजाबाद मिरजेपर्यंत मी गनिमाना (मराठ्यांना) चौघ वसूल करू देणार नाही बादशहानी ती मान्य केली. नख्खलाखानावरवर एक हजार स्वार व पानशे पायदळ अशी शिवदी देण्यात यावी अशी बादशहानी आज्ञा झाली बदर बेग याने मरक्षक पथक घेऊन हमीदुद्दीनखानाच्या फौजेत खजिना पोहाचवून याचा अशी आज्ञा झाली.

आज्ञा झाली की बेडर जमातीचे लोक मुहंमदाबाद बीदरच्या परिसरात दगोधोपे करीत आहेत त्याचा मोड करण्यासाठी उम्रकबेग गुर्जदार (दंडधारी अधिकारी) याने सय्यद अब्दुल्लाखान याला (नादेडहन) बीदरला पोहाचवून याचे.

रहीमदाद अफगाण विजापुरी याला बादशाही छावणीत कैद करून ठेवले होते. सय्यद लख्खरखान याचा मुलगा नख्खलाखान याने विनती केली की 'रहीमदाद हा कामाचा मनुष्य आहे. मी त्याला जामोन हारा. माझ्यापाशी त्याला तैनात करण्यात याव. बादशहाने विनती मान्य केली.

२० नोव्हेंबर १६९४

शेरा (स्वातंत्र्य तंज)चा नातू अब्बाहरचंद हा स्वाच्या लग्नासाठी शहाजहानाबाद (दिल्ली)ला गेला होता. तो येऊन भेटला त्याने पाच रुपये नजर व एक चाकडी वाहन (नख्खामाखे तस्त खा) ही भेट दिली त्याचा भाऊ खूबचंद याने एक घोखडा नजर म्हणून अर्पण केला.

सैफुल्लाच्या मन्मचीत वाढ करून नसीराबाद धारवाडची किल्लेदारी व फौजदारी या जागेवर जाण्यासाठी निरोप देण्यात आला.

तातारबेग याला मणीहाल (?) च्या किल्लेदारीवर नेमण्यात येऊन त्याच्या मन्मचीत वाढ करण्यात आली.

शहाजादा आजम हा बादशहाच्या आज्ञेने मुल्तासहित शिकारीला गेला. मरफाशकनखान हा बराबर होता. शहाजादाने एक हरिण व एक चिकाग (लहान हरिण) यांची शिकार केली.

शहाजादा बेदारबख्त याच्या फौजेत तैनात असलेला राजा अवधूतमिंग व तरकाने (?) चा किल्लेदार रामगिंग यांची पत्रे बादशहाच्या नजराख्यातून गेली.

बेदारबख्त याच्या फौजेत खजिना व लावडी गाळे पाहानविषयासाठी अब्दुलबेग गुर्जदार (दंडधारी) याच्याबरोबर बहामदखानाचे पत्र देण्यात यावे अशी आज्ञा झाली. कृष्णच्या पलीकडील समूर या ठाण्यावर अब्दुलबेग हा ठाणेदार होता. त्याच्या आगी चारणे जप्त. पन्नास स्वार अशी मन्मद असल्या व मरहूम अब्दुलखान याचा मुलगा गजाशत्रुला यांनी नेमणूक करण्यात आली.

मरहूम फतेहबखान याचा मुलगा कादरदाद खान याला ताळीकोटच्या फौजदारीवर व मरहूम लादीखान याचा मुलगा बलादाद याला देवदुर्गच्या किल्लेदारीवर पूर्वीप्रमाणे बहाल ठेवण्यात आले.

परलाकशमा पामनाईक याचा मुलगा जागण्या बेरर याने पुढीलप्रमाणे अर्ज केला :- यादशहानी मला तीन हजार जप्त व दीड हजार स्वार अशा मन्मद दिली आहे पण फडावरील कारभारी जामीन मागत आहेत. याचा माफी देण्यात यावी. बादशहानी विनती मान्य केली.

बेदारबादच्या बातम्यावरून कळले ते असे, मुहमदाबाद बेदारबा किल्लेदार व फौजदार मजाबखान याने चाहीरचा फौजदार मुजरफखान याला पुढीलप्रमाणे लिहिले - हलकट गनिमाची फौज भालकी परगण्यात घेऊन बहकडे पसरली आहे. तिच्या मित्वीने कमठाण्याचे लोक बीदर शहरात आले आहेत.

वादशहाणी आज्ञा केली की : बहरामंदखान याने मध्यद अदख्खाखान याला मनी-
माच्या मॅग्यानी मोड करण्यास मिळावे.

२१ नोव्हेंबर १९९४

शहाजादा वेदारवस्त याने रामदुंगेचा किल्ला जिंकून घेतला. बाल रात्री शहाजादाचा
बरील मुत्तान नजारे याने पाचशे अश्विया नजर मगार ठेवली. बादशहाणी ती माफ केली.
वेदारवस्ताने पाठावलेला वृत्तात बादशहाणी स्वतः पाचला.

सिद्दांतगारखाव्याचा बादशहाणी आज्ञा केली की : जुम्लुमुल्क असदखान याची
प्रहरी वशी आठे पाहून याव. त्याने पाहून गऊन सांगितले की, प्रहरी चांगली आहे.
काल मुत्तफखान याने बादशहाणा पुढीलप्रमाणे पाठावले होते की : जुम्लुमुल्क
असदखान हे आजारी आहेत. परवानगी असत तर त्याच्या मगानारामाठी गऊन घेऊन,
असे खानखान बहादुर म्हणताना बादशहाणी परवानगी दिली.

पटण (पैठण) ना फौजदार मुहमद वातर याचा बदलण्यात गऊन हुजुरात बीरण्यात
आले. त्याची मन्सब दानशे स्वारानी कमी करण्यात आली.

वहगडना किल्लेदार माधाराम याचा दानशे माणसे मरणागत होती. ती बदलण्यात
आली.

देवदुंगेचा किल्लेदार मरहूम लोधीखान याचा मुलगा बर्खादाद हा हाता त्याच्या
जागी चित्रागदचा मुलगा चित्रागिग याला पूर्वीप्रमाणे नेमण्यात आले. त्याच्या मन्सबीत
वाढ करण्यात आली.

मुत्तानगड गावरेचा बदलेलेला किल्लेदार भुरगगिग गोड याची मन्सब शंभर
जात व दानशे स्वार अशी कमी करण्यात आली. नसारावाद उर्फ धारवाडचा किल्लेदार
इस्माईल बेग याचीही मन्सब कमी करण्यात आली.

२२ नोव्हेंबर १९९४

रामदुंगेचा किल्ला जिंकून घेण्याबद्दल शहाजादा वेदारवस्त, भीमराव उर्फ अलूजी,
शमशेरखान व तीरअदाजखान यांना बक्षिस देण्यात आली.

मुनजावाद मिरजचा ठाणेदार इस्माईलखान भका याच्या बक्षीगिरीवर व वानिसी-
वर भुत्तुमजंग याचा मुलगा दाऊद याची नेमणूक करण्यात आली.

रामदुंगे उर्फ शमशेरगड याच्या किल्लेदारीवर मरहूम लोधीखान याचा मुलगा बली-
दाद याची नेमणूक करण्यात येऊन त्याची मन्सब वाढविण्यात आली.

आजमनगर बेलगावचा किल्लेदार बमालखान याचा अर्ज बादशहाच्या नजरेखालून
गेलो.

शहाजादा मुहमद मुजज्जम याचा अधिकारी मुहमदखान हा वेदारवस्ताच्या फौजेत
तोफा पोहावून आला व बादशहांना भेटला.

रामदुंगेला शमशेरगड म्हणावे अशी आज्ञा आली. मुहमद बाकी यमावळ हा तळका-
णचा विवाह मुहमद रफी याच्यावर मजावली (हुकुमाची) अमलवजावणी तातडीने करवून

घेणे) म्हणून गेला होता. काम करून तो मुहम्मद रफीचे वितनी पत्र घेऊन परत आला पत्र वादशहासमोर ठेवण्यात आले.

२३ नोव्हेंबर १६९४

फतेहगढाखान हा गुप्तकारखानाच्या फौजेत तैनात होता त्याला हुजुरात बोलाविले होते. त्याची सगळी मन्सब काढून घेण्यात आली होती. आता त्याला एक हजार जान व दोनशे स्वार अशी मन्सब देण्यात आली.

२५ नोव्हेंबर १६९४

मध्यम लष्करवाताच्या फौजेतील वातम्यावरून कळले की : अमृतगव (खडी-जीचा मुलगा) याचा हजार जान व दोनशे स्वार अशी मन्सब होती. तो लष्कर-खानाची छावणी माटन निघून गेला. त्याची जहागीर काढून घ्यावी अशी आज्ञा झाली.

२६ नोव्हेंबर १६९४

वादशहाने आज्ञा केली : बहरामदखान (बखी) हा आपले आज्ञापत्र हिमतखान बहादुराच्याकडे पाठवीत आहे. ते फाजलबेग याने स्वतः नेऊन द्यावे. वादशहाच्या आज्ञापत्राने लिहिले होते ते अगस्त (मताजी घांगडे) हा हैदराबाद प्रानात आहे. हिमतखान बहादुराने त्याचा पाठवाग करून त्याला हैदराबाद प्रानातून वापर काढाय

हैदराबाद प्रांताचा मुखेदार रस्तमदखान व पीडित जिह्याचा फौजदार विद्रा-वन यानी हिमतखान बहादुर (बहादुरखान खानजहान याचा मुलगा) याच्या सहकार्य द्यावे अशा अर्थाची आज्ञापत्रे त्यांना पाठविण्याची आज्ञा झाली.

हिमतखान बहादुर याने पृथ्वीचक्रमाणे अर्ज पाठविला - आपल्या (वादशहाच्या) निकटने (जल्हू, खाम जवळ वावरणारे) अधिकारी आपण माझ्यापार्श्वी तैनात केलेत. पण ते मला सोडून पुन्हा आपल्या (वादशहाच्या) छावणीत निघून गेले आहेत.

वादशहाने आज्ञा केली की : मुहम्मद अधिकारी नेमून अशा निघून आलेल्या अधि-कार्यांना हिमतखानाच्या छावणीत पोहोचवाय.

२७ नोव्हेंबर १६९४

स्वाजा उर्फ कराडामन याची नेमणूक शहाजादा कामबदाच्या स्वामचा दारोगा म्हणून करण्यात आली.

हिमतखान बहादुर, मगर (गुलबर्गा जिल्हा)चा किल्लेदार व फौजदार अनुपमिग व अशानोचा फौजदार व किल्लेदार रादअदाखान यांना यादप्रत्तीखानाच्या शिक्क्याने आज्ञापत्रे डाक चौकीने रवाना झाली.

श्रीरंगपण्याचा फौजदार व सोलापूरचा राहदार (मार्गेश्वर) मामूरखान याच्याकडे काकराचा (मराठ्यांचा) पाठलाग करण्याचे काम देण्यात आले. वादशहाने आज्ञा केली की : सोलापूरच्या जवळगामच्या ठाणेदाराना व फौजदाराना मामूरखानाशी सहकार्य करण्याविषयी हुकुम देण्यात यावेत. त्याचप्रमाणे एक गुर्जबदार (दडधारी) नेमून सदर फौजदार व ठाणेदार यांना मामूरखानाकडे पोहोचविण्यात यावे अशी आज्ञा देण्यात आली.

फाजलबेगने हिमनखान बहादुर याजकडे मजावली (मवतीने अंमलवजावणी कर-
विणारा अधिकारी) म्हणून जावे असे ठरले होते. पण फाजलबेग आजारी पडला.
त्यामुळे पावणे जात व वीस स्वार अशी मन्सब असलेला मोर कुचोज याने सजावली
म्हणून जावे अशी आज्ञा झाली.

जुमफकनखानाच्या फौजेत दमाजी नैनात होता. त्याला तीन हजार जात व
परगणे स्वार अशी मन्सब होती. त्याला मुजफ्फरनगर (मल्लोड) सरकार (जिल्हा)
मध्ये मुकद (मन्सब ?) वगैरे चार परगणे जहागीर म्हणून होत. पूर्वीप्रमाणेच त्या
परगण्याची फौजदारी आपल्याकडे ठेवण्यात यावी अशी त्याने विनंती केली. विनंती
मान्य करण्यात आली.

मुजफ्फरनगरचा (मल्लोड) फौजेदार व बेगलखानाचा मुलगा मुहमद बेग याचा
अर्ज बादशहाच्या नजरातून गेला.

गाजिउद्दीनखान बहादुर याचा वकील शहादतखान याने ललकिले की : बहादुर
यानाचा नातू व दिरर तिसऱ्या मुलगा मुहमद याला स्वतःच्या लग्नासाठी रजा हवी
असे. बादशहाची सहा माहितीची रजा दिली.

२८ नोव्हेंबर १६९४

शहाजादा बेदारखत याला दयात यावयाचे फर्मान व वरक्षित ही फरमादून-
गुली मुजबदार (रक्षारी) याने नेऊन पाहानवाची अशी आज्ञा झाली.

२९ नोव्हेंबर १६९४

मरहम दिलेरखान याचा मुलगा दिलशहाखान, तांफखानाचा दारागा तीरअदा-
खान वगैरे हा शाहाजादा बेदारखत याच्या फौजेत नैनात होत. तीरअदाखान व
हमीदखानाचा मुलगा जीवन याना मन्सबीत वाढ देण्यात आली.

वकीलमुल्ला बहरामखान याला बादशहांनी सांगितले, 'मुम्ही पुढील प्रथांचा
हक्क गाजिउद्दीनखान बहादुर याजकडे पाठवा.'

'गाजिउद्दीनखान यानी आजमगड पुरदरच्या सरक्षणार्थ स्वतःचे दोनशे स्वार
पाठवावे आणि त्याच्या ऐवजी स्वतःपाशी तवान दोनशे स्वार भरती करावे. प्रत्येक
स्वाराला तीन रुपये नेमून देण्यात यावेत.

शहाजादा मुहमद बेदारखत याच्या फौजेतून पुढील बातमी कळली : इलखट गनि-
माच्या (मराठ्यांच्या) नाव्यातील परमगड या किल्ल्याचा किल्लेदार याने किल्ला
मोगलांच्या हवाला करण्यावधी बोटणे लावले होते. या अवघीत परमगडचा किल्लेदार
हा चाकरीच्या आशेने मजूरखानाला येऊन भेटला.

१ डिसेंबर १६९४

बिहार सुभ्याच्या वृत्तान्तावरून कळले की तेथील मुभेदार व शायिस्ताखानाचा
मुलगा बुजुंगउमेदखान हा मरण पावला आहे. त्याचा मुलगा साबिरखान हा गाजीपूरला
फौजदार होता. त्याला पत्र पाठविण्यात आले.

आजमनगर बेळगावचा किल्लेदार व फौजदार वसालतखान याची मन्सब वगैरे किती आहे याची माहिती मागविण्यात आली वसालतखानाकडे सपगावची ठाणेदारी पण होती.

सय्यद यादगार हुसेनखान याचे पन्नास स्वार गडी सक्का येथील ठाणेदार मुहमद अली याजपाशी नैनात होत ते परत येतावण्यात आले.

हयकाच्याच्या ताडून कळले ते असे - उत्तर हिंदुस्थानातून अनेक लोकांचा एक तांडा (काफिला) वादशहाकडे येत होता. हा काफिला भूम व चोमाला (उस्मानाबाद व बीड या जिल्ह्यात) याच्या दरम्यान आला. त्याचळी गनीम (मराठे) चालून आले. त्यांनी काफिला संपूर्णपणे लुटला.

२ डिसेंबर १६९४

रुस्तमखान विजापुरी याचा मुलगा गाजिवखान व सय्यद यादगार हुसैनखान यांनी वादशहाची भेट घेतली.

आजमनगर बेळगावचा किल्लेदार, फौजदार व सपगावचा ठाणेदार वसालतखान याला शहाबदरची पण किल्लेदारी देण्यात आली शहाबदरच्या किल्लेदारीवर त्याचाच नायब म्हणून त्याचा भाऊ मुईनुद्दीन याला नेमण्यात आले.

मीर मालेहचा मुलगा मीर अब्दुल्करीम याला गाजिउद्दीन बहादुरच्या फौजेत तैनात करण्यात आले.

गोलियारगड (?) चा किल्लेदार मुहमद फाजल याचा अर्ज वादशहानी तजरे-खालून घेतला.

तळवीडचा ठाणेदार व नाहूरखानाचा मुलगा अब्दुल्ला याने पुढीलप्रमाणे कळविले. - हलकात गनिमाचा सरदार मता (मताजी घोरपडे) याने बापा लोकीकर (बाबुमाहेंब पवार तर नव्हे?) या मददाराला या जिल्ह्यात ठेवले होते. मताजी स्वतः त्रिजीकडे रवाना झाला बापा हा एक हजार स्वार घेऊन तळवीडच्या भागावर चालून आला होता. मी वेळीच त्याच्यावर हल्ला केला. त्याची दीडशे घोडी (?) व इतर सव्ये हाती लागली. गनीम पळून गेला.

वादशहानी आज्ञा केली की : मताजी (?) चा पाठलाग करण्यात यावा. हिंमतखान बहादुर त्याच्या पाठलागावर आहे.

अब्दुल्ला याने लिहिले होते की गनिमांचे कबिले या भागातील खेड्यातून आहेत. मला त्यांनील प्रत्येकाचे नाव माहीत आहे. एक चागल्यापैकी सैन्य या भागात पाठविले तर गनिमांच्या कबिल्यांना पकडता येईल.

वादशहानी बहरामदखानाला मागितले की याबाबतीत गाजिउद्दीनखान बहादुर याला लिहावे.

काल वादशहाना कळविण्यात आले की : रामाजीचा भाऊ केरराव (केशवराव ?) हा पाचशेचा मन्सबदार इस्लामगड उर्फ रायरी (रायगड) येथे तैनात होता. तो वारला.

बकापूरचा दिवाण मुहमद रजा याला तेथून बदलून शहाजादा बेदारबख्ताच्या फौजेच्या दिवाणीवर नेमण्यात आले.

३ डिसेंबर १९९४

लखनवाणाच्या फौजेतील बातम्यावरून पुढील गोष्ट कळली : नजर अलीबेग हा मन्सबदार येथील सैन्यात तैनात होता. त्याने सैन्याचा बकी मुहमद सलाह याला शमरण्याची आज्ञा दिली आणि येथून निसटून तो बादशाही छावणीकडे रवाना झाला. नजर अलीची जहागीर काढून घ्यावी अशी बादशहाने आज्ञा केली. नजर अलीला एक हजार जात व चारशे स्वार अशी मन्सब होती.

खानजहान बहादुर बहादुरखान याने पुढीलप्रमाणे अर्ज केला :- ता काफर सरदार गता (संताजी घारपडे) जिजीला जाण्याच्या उद्देशाने हेद्रावाद प्रांतात घुसला होता. पण आता तो हेद्रावाद प्रांत सोडून विजापूरच्या भागात येत आहे. हिमनखान बहादुर (बहादुरखानाचा मुलगा) याजपाशी संताजीचा मोड करण्याइतकं सैन्य नाही. आपण गाजिउद्दीनखान याला सैन्य देऊन पाठवा. तो आणि हिमनखान बहादुर हे एक हाऊन संताजीचा पूर्ण मोड करतील.

बादशहानी हे मान्य केले आणि संताजीचा मोड करण्यासाठी चीनकुलीखानाला नेमावे अशा अर्थाची आज्ञापत्रे गाजिउद्दीनखानाकडे पाठविण्याचा हुकूम दिला. बुल्हणपूरचा शुभेदार मरहमतखान आणि शहाजादा बेदारबख्त यांच्या फौजेत तैनात असलेला अब्दुलसूलखान याची चिंतनीपत्रे बादशहानी नजरेखालून घातली. मरहम किलेदारखान याचा मुलगा बहुरबर याच्या मन्सबीत (दीउणे जात व वीस स्वार) पन्नासानी वाढ करण्यात आली.

४ डिसेंबर १९९४

नव्याने मुसलमान झालेला अब्दुलबारी याला दारोगागिरी देण्यात आली.

शाहस्ताखानाचा मुलगा अबुल्माली याला त्याचा भाऊ वजुर्गउमेद याच्या मृत्यूबद्दल मातबन म्हणून बालाबद हा अलंकार देण्यात आला.

नुस्रताबाद सगर (गुलबर्गा जिल्हा) येथील किल्लेदार व फौजदार राजा अनूपसिंग याला जुम्लतुलमुल्क अमदखान याने बादशहाच्या हुकुमाने आज्ञापत्रे पाठविली.

आगमनगर बेलगावचा किल्लेदार, फौजदार व संपगावचा ठाणेदार बसालतखान याने पुढीलप्रमाणे अर्ज केला :-

मी यापूर्वी संपगावचा देशमुख पिलगौडा देशमुख याच्या वंडखोरीविषयी कळविले होते संपगाव घेतल्यावेळेपासून तेथील फौजदाराना त्याच्या बडामुळे संपगावात ठाणे बसविणे शक्य झाले नाही. ठाणे बसत नाही तोपर्यंत देश ताब्यात येत नाही. मी माझा नायब मुहंमद याच्या याला लिहिले व माझ्या भावांना बरोबर सैन्य देऊन संपगावकडे पाठविले.

त्यांनी संपगावात ठाणे बसविले. पण पिलगौडा हा एक हजार स्वार व दोन हजार पायदळ घेऊन त्यांच्याशी लढत आहे. आपण आज्ञा कराल तर मी मो. द. बा. ७

आपल्या भावांना, बंधूंना नाचवून दिशाण घाला किऱ्यात ठेऊन स्वतः किल्ल्याबाहेर पडून आणि वस्त्रांचा समानार घेऊन

बदायूणमहलातले वृत्तात गावर करायला अशा बादशहाने आज्ञा केली.

मुल्ताखान मीर आतिश (दाख्खाळपाचा मुख्य) व आम्ताखेगी याने विनंती केली हाती को. माझा पारंग्यान घालावडी आहे. मला बाहेर पाठवावे. त्याची बिदाख्या मुबेदारीवर नेमणूक करण्यात आली.

बीट परगण्याचा फौजदार व साळखेरचा राजदार (मार्गरेक्षक) मामुरखान याच्या बराबर पाचजे स्वार दणमत यावेत अशी आज्ञा झाली.

शहाजादा बेदाखल याच्याशी तैनात असलेला मजरखान याच्या मन्मधीत वाढ करण्यात आली.

मामुरखान याचा फौजदार, खिलतीची वस्त्र व घोडा, दीडशेची अधिक मन्सब ही पाठविण्याची आज्ञा झाली. त्याने आपण गर्निमावर विजय मिळविला असे लिहिले होते.

५ डिसेंबर १६९४

मुल्ताखान याच्या बिदेदारीवरून समंदरघाताला बंदखान आले. त्याच्या जागी मजी-काच्या बिदेदारा महमद याच्या याची नेमणूक करण्यात आली. मजीकोटवर याच्याना भाऊ मुल्ताद नका याला नेमण्यात आले.

६ डिसेंबर १६९४

मुल्ताखान मीर आतिश (दाख्खाळपाचा अधिकारी) याने अर्ज केला की मगरमल्ल भागाचा ताफ बेदाखल याच्या फौजेत हाती निघे ताड फाकते आहे. बादशहानी ती भागवून घेऊन मजरखालून घातली.

बदायूणमहलाच्या मागण्यात आले की, 'मुम्ही मयद लफ्फाखानाया हुकूम याचा की बंगारी लाह हेदराबादहून भाव्य आणात आहेत त्यांना मुर्गक्षानपणे भीमा नदरपर्यंत पोहोचवावे.'

अबदराव हा शहाबदरचा ठाणेदार होता. आजमतगर बेळगावचा निज्जेदार व फौजदार वसालखान याने बादशहाना बळकट होताने की : हलकट गर्निमावे (मराठ्यांचे) सैन्य शहाबदरवर चालत आले. त्यांनी बकटराबला कैद केले. यामुळे बादशहानी बेकटराबला शहाबदरच्या ठाणेदारीवरून काढले व वसालखानाची नेमणूक केली. पण गेली रान महिने बकटराव हा मराठ्यांशी लढला. त्याने त्याचा पराजय केला बादशहानी आज्ञा केली की : याचा तपशील हाती बरिपर्यंत बेकटरावाची जहागीर वाढून घेण्यात येऊ नये. बेकटराबला एक हजार जात व आठशे स्वार अशी मन्सब होती.

आदिलखानी तळकफिणना फौजदार इस्फाखान व हिमतखान बदायूण याची पत्रे बादशहाच्या नजरेसालून गेली.

जुलिकारखानाच्या फौजेत तैनात असलेल्या जमशेखान विजापुरी याने विनंती

तेजी ती माझी अधिक स्थिति चांगली नाही. मला कर्नाटकातच तीन लाखांचा नवरा जहापोर दण्डाचा हुकूम जुम्लेकारखान्याला देण्यात यावा. माझ्या ईसा आदि मजला मन्सबी मिळाल्या. मुलाना हुजरात पाठविण्याविषयी हुकूम देऊन वादशहानी आज्ञा दिली की : जहागिरीमन्सबी अमदखान जुम्लेकारखान्याला देण्यात यावी.

७ डिसेंबर १९९४

हरकाच्याच्या तोंडून कळते ते असे : तीन नोव्हेंबर (१९९४) रोजी हिमनखान बहादुर याने मला (मलाजी धारपंडे)शी बाणूर गावाजवळ (भूपाळगावजवळ, खानापुर तालुका, मायली जिल्हा) लढाई केली. मलाजीचे रणमाजी व इतर एक सगदार मारले गेले. माझ्या संताजी (ज्याच्यावर प्रकाश जाला आहे)चा पराभव झाला. आपली अनेक माणसं ठार व जखमी झाली आहेत.

८ डिसेंबर १९९४

मलाजीचा किल्लेदार मीर मुहमद तकी याची मर्गाकाटचा किल्लेदार म्हणून नेमणूक करण्यात आली.

मलाजीचा फौजदार मीर मुहमदशही याची गुत्तीचा फौजदार व किल्लेदार म्हणून नेमणूक करण्यात आली.

जमदखान हा नसीराबाद धारवाडजवळ गाववर (?) येथे राहदार (मार्गरक्षक) होता. त्याला हुजरात वाडवण्यात यावे एककडून विजापूर पर्यंत व दुसरीकडून आपल्या दिलेल्या मार्गावर रक्षण करण्याचे काम त्याला द्यावे अशी आज्ञा झाली.

सामावचा ठाणेदार बगालतखान याचा नायब मुहमद याच्या याच्या मन्सबीत वाढ करण्यात आली.

९ डिसेंबर १९९४

आपल्या मुलाने संताजीवर विजय मिळविण्या म्हणून खानगहान बहादुर याने पत्राग अश्रफा नियाज म्हणून वादशहानी नजर दिल्या.

हमीदशहीन हा आपली नुकडी रायबाग हुक्मेरीकडे ठेवून आला होता ती परत बोलावून घ्यावी अशी आज्ञा झाली. मुरतेचा मुतमर्दा (कारभारी) एतिमादखान याच्या मन्सबीत वाढ करण्यात आली.

यादवाडचा फौजदार व बहादुरी याचा मुलगा जमादुद्दीन हा वादशहानी येऊन भेटला.

हरकाच्याच्या तोंडून कळते ते असे : नेकनियतखानाचा मुलगा मदार हा मामूर-खानाचा फौजेत नेनात हाता इडिजवळ त्याची गनिमाजी (मराठ्याजी) चकमक झाली ती दान हजारी मन्सबदार होता लढाईत मदार मारला गेला गालिबखानाने त्याच्या दगान, नेकनियतखानाचे मातून केले. वादशहानी आज्ञा केली की : डडीचा ठाणेदार यजदानबख याला बदलण्यात येऊन त्याच्या जागी दुसऱ्या नेमण्यात यावे.

हेडावाडच्या बागाचा दारोगा स्वाजा अकर थाने पपनस व पन्नास कलिगडे पाठविली. ती बावणहानी पाहिली.

१० डिसेंबर १६९४

शहाजाद वंदाख्यस्त व त्याच्या फौजेत तैनात अगळेले शमशेरखान, तीरअंदातखान व (मस्तखशानाची मुंठ) मुतुवरखान व इमामखान यांच्याकडे दख्खान जावेली वशिंमे पाहिलेले गर्जदार (दख्खानी) परत आले.

तर्जागम व इतर बजारा नाईकांनी बावणहानी बेट घेतली त्याला व काव्हंजी रामचंद्र यांना वशिंमे देण्यात आली.

अभुगागम राठार व गुतागमिग राठार यांना जिल्हा कारखानाच्या तैनातीत पाठविण्यात आले.

नरगट हादरगडचा किल्लेदार मथद नरुळा याला मुफ्तकरवान ही पदवी देण्यात आली.

काळ राणी शहाजाद मुहमद मुअज्जम याम बोठावून बादशहानी त्याला भगा केली व पूर्वीचा मज्जाम बहाल केला.

रामदुर्गला भागदुर्ग (?) व परमगडचा गमगड (शमशेरगड ?) ही नावे देण्यात आली.

११ डिसेंबर १६९४

बाणरचा ठाणेदार जयदेवराव याची पत्नी आली ती बादशहानी नगरे वाळूत पातळी.

इस्माईलखान मराठे भाऊवद काली, उमर अबू मुहमद, हाजी अहमद यांना मन्गवी दस्त त्यांना इस्माईलबाशी तैनात करण्यात आले शहाजाद मुअज्जम याला चाळीस हजार स्वार अशी मन्गव बहाल करण्यात आली बहादुरगहा ही पदवीही त्याला बहाल करण्यात आली.

जापल्या (बादशहाच्या) जल्लूनील (निकट, काम) मन्मददार परत पाठवावे असे जिल्हाकारखानाच्या हुकूम पाठविण्याची आज्ञा साठी.

बादशहानी रळविण्यात आले की लढकरान हिंदु लोक पालक्यातून किंवा इराकी घाउघाकर वगून फिरनात बादशहानी आज्ञा केली की रजपूत, मराठे व दख्खानी हे पालक्यातून अगर इराकी घाउघावरून फिरू शकतील त्यांना माऊत इतर हिंदुस्थानी (उत्तर भारतीय) हिंदूंनी पालक्यातून अगर इराकी घाउघावरून फिरू नये.

१२ डिसेंबर १६९४

मरहम लोधीखानाचा मुठ्ठा बळीदाद याद रज्जीराम गोंड याच्या पेंवजी पत्र्याच्या किल्लेशरीवर नेमण्यात आले बळीदाद हा भागदुर्ग (रामदुर्ग)चा किल्लेदार होता त्याच्या जागी मथद मुतुफा याला नेमण्यामाठी हेडावादेवत बोलावून घ्यावे अशी आज्ञा आली सगमनेरचा फौजदार मुहमद हादी याने हादवाच्या चाळीस करदधा पाठविल्या.

गहाजादा मुअज्जम याजबरोबर आग्याला जाण्यासाठी पाच हजार स्वार तयार करण्याची आज्ञा झाली वगैरेवर जाण्यासाठी सरदार मुन्तारखान(विहारचा मुभेदार) , गान्धिवखान, लुत्फुल्लाखान, जानोंगी, मार्तासग राठाड वगैरेना नेमण्यात आले.

गहाजादा बेदारखान याने आज वादशहाची भेट घेव्ही ओढा(नागनाथ) सरकार(जिल्हा) वाशीमचा बदलेला फौजदार व अमानतखानाचा मुल्गमा मुहम्मद वाकर हा वादशहाना भेटला दिवंगत नागोराघो याचा मुल्गमा मताजी हा हिमत-खानाच्या फौजेत तैनात होता त्याला दीड हजार जात, वाराणे स्वार अशी मन्सब होती तीत दोनशे स्वाराची वाढ करण्यात आली.

सानागड(खानदेश)च्या ठाणेदारीवर अबुल्फतहच्या ऐवजी मिकंदरचा मुल्गमा करमुल्गमा याची नेमणूक करण्यात आली

गदमचा फौजदार जेरखान याला खिलतीची वस्त्रे पाठविण्यात आली.

मुन्तारखानाची नेमणूक विहारच्या मुभेदारीवर झाली होती ती बदलून त्याला आग्याच्या मुभ्यावर नेमण्यात आले विहारवर आग्याचा मुभेदार फिदाईखान याची नेमणूक करण्यात आली.

हरखानच्याच्या तोंडून कळले ते असे : हिमतखान बहादुर हा मताजीच्या पाठ-लागावर होता. मताजी हा नरदुस(उस्मानाबाद जिल्हा)जवळ पोहचला. तेथे दांघाचे युद्ध झाले. जयची अनेक माणसे मृत अगर जखमी झाली. आगलीही बरीच माणसे मारली गेली. मताजी पराजित होऊन महादेवाच्या डोंगरात निघून गेला.

१३ डिसेंबर १९९४

आज्ञा झाली की रजपूत व मराठे यांना मोडून कोणाहि हिंदूने पालखीतून इराकी व गजनी घाड्यावखान व हत्तीवखान फिरून ये व हत्यारे बरोबर वाळगू नयेत.

१५ डिसेंबर १९९४

इंडीचा ठाणेदार हादीबेग याने कळविले की वडखारानी ठाण्याला वेढले आहे. मी लढा देत आहे. पण मला कुमक हवी आहे. वादशहानी हा मजकूर बहरामंदखानाच्या कळवाबा अशी आज्ञा केली.

१६ डिसेंबर १९९४

हमीदुद्दीनखाच्या फौजेत तैनात अमलेले हयातखान बेलमर(पिंपळनेर?)चा ठाणेदार व इतर इमम वादशहाना भेटले

हिमतखान बहादुर याने गनिमावर(मराठघांवर) जय मिळविला. याबद्दल त्याला खिलतीची वस्त्रे व एक तन्वार पाठविण्याचे ठरले.

मनोहरदाम गोड याचा नातू सूरतमिंग गोड याला चौडवी किल्लेदारी देण्यात येऊन त्याची मन्सब वाढविण्यात आली. त्याला चारशे जात व दोनशे स्वार अशी मन्सब हाती. ती शंभर स्वारांनी वाढविण्यात आली.

इंडीचा ठाणेदार यादगारबेग याने कळविले की : गनिमाचे सैन्य इकडे येऊन

तीन हजार चोवीस हजार एकूच हळकर गनिमाणी (मगळ्याणी) न्हंय्यामाठी अलंगळ (जिजाण जिज्या) हाचे पाठविणान आठ पाचणे पायदळ शिपाई, दहा मण शिमे, पाच मण दाख, दहा शतस्त्राळ व धमर वाण वर्गेचे वरोवर देण्यात आले. वरोवरच्या मन्वःसंस्थानाची मोर्तहाचा यत्नकला पत्तार देण्यात आला.

२३ डिसेंबर १९९४

पुर्वी दिवले गजीकार, गुत्ती, गुठवर्गी इत्यादींच्या किल्लेदारीसमधाच हुकुम रद्द करण्यात आले.

२४ डिसेंबर १९९४

हिमनखान अरादरच्या फौजेत तैनात असलेल्या हादी कुली अद्याप तेथे पांहाचला नाही अग कळले. आज्ञा झाली की. तो एक महिमान रजू झाला नाही तर त्याला फरारी समजण्यात यावे.

मिरजेचा फौजदार उम्माउखान मका याने विनती केली की : जिजीच्या मोर्तान भी निगमाहन अधिक पक्क वाटवले होते. मजें पार झाला. आता मला अन्वयमान (मुन्वयरमान) याच्या कुमकेला जाण्यामाठी मागण्यात येत आहे.

२५ डिसेंबर १९९४

गजेद्रगडचा किल्लेदार मध्यद फक्त हा काही विनव्या घेऊन आला होता. त्याला छावणीत राण्याची परवानगी देण्यात येऊन गुन्हासमवात याजकडे रजू हाण्यास मागण्यात आले.

* * *

पुरवणी

आठ मे १९९४ चा आया मुन्वाच्या काजीचा अहवाल उद्वाधक वाटेल म्हणून येथे दिता आहे - शरीयत पन्हा हाजी बली महंमद निदर्शनास आणतो की, परमेश्वर कृपेने अवाधहाच्या आग्याने जिल्लिया वमुलीचे काम उत्तम रीतीने पार पडले. सरकारी कर्मचारी, पशाकार, दिवाण वाकेतबीम, मुत्तमही व मरहूम अमीरुलउमरा शायिस्ताखान याचे राग्यारी, दीनानाथ, वक्षीचे हुजूर शिरस्तेदार पणदस्त, खानचंद (अमीन कचेरी) व गनिमादखान दिवाण दयाराम इत्यादी भंडळी चवुन यावर (हाजीच्या कचेरीच्या पुढचा आठ) आगी आणि त्यानी स्वत जिल्लिया भरला. मरहूम अमीरुलउमरा याचा दिवाण मुस्लीमर याने मागून पाठविले की जिल्लिया देणे हे माझे पुण्यकर्म समजतो. आपण म्हणाल

तर मी अन्वयाची वस्तुन्यायन येऊन जिझिया देईन. पण मरहूम अभीकलउमरा याच्या मालमतेचे रक्षण करणे आवश्यक आहे. यामाठी मी वाडा साडून येऊ शकत नाही. माझे येणे होणार नाही आपले अधिकारी आले म्हणजे मी न्याया नियमाप्रमाणे जिझिया देईन. मी त्याला पुन्हा मागून पाठविले की हे काम इतर कामापेक्षा महत्त्वाचे आहे. त्याचे महत्त्व ओळखून इकडे येऊन नियमाप्रमाणे जिझिया द्यावा. मणारनिल्हे यांनी जिझिया देणे कबूल केले पण येथे येऊन जिझिया देण्यास असमर्थता दाखविली. जिझिया वसुलीचे नियम हजुरातून आले आहेत. त्यात म्हटले आहे की, सिम्मी याने वस्तुन्यावर घावे. अभीनाममार उभे रहावे व आपल्या हाताने जिझिया द्यावा. इतर मार्गाने जिझिया घेणे अयोग्य आहे. आता यावर काय ते ठरवा. सुमेदार म्हणाले की : णरा (धर्मशास्त्र)चे नियम तुम्हाला जास्त चांगले माहीत आहेत. धर्मशास्त्रात जसे आहे तसा अमल झाला पाहिजे. यानंतर रायमजदूर हे मंडे वस्तुन्यावर आले आणि नियमाप्रमाणे अंमलबजावणी झाली.

* * *

आठ

२ जानेवारी १६९५ ते १९ डिसेंबर १६९५

२ जानेवारी १६९५

नीमा देवडा मलाबनूर, चादा येथील ठाणेदारीवर पहपार(?) याची मुहमद रहीमच्या जागी नेमणूक करण्यात आली. पहपार हा गाजिउद्दीनच्या फौजेत तैनात होता.

३ जानेवारी १६९५

वन्हाडचा दिवाण अबुल्हसन याला दिवाणगिरीवरून बदलण्यात आले.

फळविण्यात आले की वजाऱ्याचा ताडा महमदापुरच्या बागेत उतरला असून त्याने तेथील रक्षकाशी मारामारी केली. आज्ञा झाली की एक गुंजेंदार, वहा बदकची व दोन बाणदार यांनी जाऊन त्यांना बागेतून काढून लावावे.

परड्याचा किल्लेदार व फौजदार इज्जतखान याचा नायब मुहंमद दाराब याच्या मन्सबीत वाढ करण्यात आली.

हादी कुली हा हिमनखान बहादुरच्या फौजेत तैनात होता. त्याची महिपतगड(?) च्या किल्लेदारीवर पूर्वीचा किल्लेदार मय्यद शुजाअत याच्या जागी नेमणूक करण्यात आली.

मुपे व पाटम येथील ठाणेदार देवीमिंग याची नेमणूक गजेंद्रगडच्या किल्लेदारीवर करण्यात आली.

महमद अ. मोग याचा नेमणूक बहादुरखाने उर्फ बेगमार-चा हिं. सारीखर करण्यात आली.

५ जानेवारी १६९५

बेदारखान्याच्या मंत्र्यांनी दिवाण मीर राजा याच्या बन्हाडचा दिवाण म्हणून नेमण्यात आले.

बादशहांनी मुस्लिमयांना त्या मागितले, 'तुम्ही यावांना ज्यावांना त्या लिहा मनीम' हे उरी ठाण्यात पसरले आहेत. (धान्य आणण्याच्या राज्याच्या ताळे मनीमच्या पत्नीकडे घेवा' असे नुस्ती रानिमाचा मांड करून बेजाच्या मर्यादांवरून हजर आणा

अब्दुल्ला हा यागे पणवहान्या (?) युद्धात मारला गेला होता त्याच्या वारसाना रक्कम देण्यात आली.

रायनूरच्या राज्यावरून कळत की हिमतखान बहादुर हा पेशी (?) जवळ हाता नेथे मताजी वगैरे रानिमाजी वहाड झालो. मनीम पडत गेले. बादशहा म्हणा, 'मजुरा माला.'

६ जानेवारी १६९५

कैलासधामो राजा भीम (उद्यपुराचा राजा) याचा काफा दक्षिण ते मध्यदळार-मानाच्या फौजेने नेतान होता. ता येऊन बादशहाला भेटला.

हेराबाद कलासच्या रातग्यावरून कळत की, मुस्मा (?) नावाच्या मन्सबदाराला एक हजार जात व नारणे ग्वार अशी मन्सब होती. तो जिल्हादारयांनाच्या फौजेने नेतान होता. ता द्यावणी मागून निघून गेला. फौजारी म्हणत त्याची तांदूळ वगैरे अगो बादशहाने आज्ञा केली.

हरकायाच्या ताडून कळत की, रायनूरजवळ हिमतखान बहादुर आणि सताजींचे युद्ध झाले बादशहाच्या हुकमेने हिमतखानाने मताजीच्या अनेक सहाय्यांना ठार केले अनेक-जण जखमी झाले. हिमतखानाचा जय मिळाला. सताजीचे तीन घरदार पण मारले गेले. हिमतखानाने अनेक सैनिक मने अगर जखमी झाले. वरील विजयाबद्दल हिमतखानाचा याप मानवहानत याने बादशहाला एक कटघार नजर म्हणून दिली.

मराठा सरदार महादजी नागपण याच्या परग्याचा सिव्हेदार व फौजदार अजी-खान याने बादशहाकडे पाठविले महादजीचा बादशहाने दोन हजार जात व एक हजार स्वार अशी मन्सब दिली. याचा मोगला मायब (?) याचा पाचवे जात व शमरखार याची मन्सब देण्यात आली.

७ जानेवारी १६९५

महमद मुहम्मदमिंगची पत्नीमिंग (?) व इनर मले यांना नुस्नाबाद उर्फ मवार (गुलबर्गा जि. हा) येथील सिव्हेदारच्या लिहिण्यावरून मन्सबी देण्यात आल्या.

बहिर्जी पाहारे हा हिमतखान बहादुर याच्या मंत्र्याने नेतान होता. ता काय-गावला (इस्लामपूर तालुका) ठाणेदार होता. त्याला पाच हजार जात व तीन हजार

मंदार अशी मन्मथ राणी, त्या या मन्मथीत गुरू दण्ठाने आदी.

पाहून विचारायना ठाणेसार दिश्टी येताने याने । जीत यावस्तुन हरवाजीचा मळगा हरवाजी याच्या गावातसमकथन या । तसुनच अगळे या वातगा । () यथीन ठाणेदारी दण्ठाने आली, त्याला नाराणे नारा न सीतणे मंदार अशी मन्मथ आहे वर दण्ठाने नर केला विलेखार याआद मरदयान याची मन्मथ रमी दण्ठयान आदी

मंदार ही नारायण याच बाऊ नरमाजी रमेली पुरंदरमाणे मन्मथी दण्ठाने आल्या - नरगा । नाराणे जात व जमन मंदार, दण्ठजीचा मळगा नरमाजी दोनणे जात, नीम मंदार भगवतसेव शक्ये जात व योग मंदार बाळाबाचा मंदगा यशवत-राव(?) दोनणे जात व वीस मंदार.

यादण्ठारा या जमनखाना (यना) व यायाना (यना) याचा नाराय भगवत मंजारायाने याने अजुं पाहिले । ती जीरगायाने आहे जमनखाना व यायाना दण्ठ व ही छापणीन आणाने अशी जाता हाती आहे पण याने मनिमाना जमन मंदार आहे नर उर व ही दण्ठयान । तसुन जे मनिमान । तसुन वर दण्ठयाने जाभा केला ही हीत आहे यायाना । जमनखाना याच्या बराबर त्यायाना त्यायाना परत बोलावून घ्या.

८ जानेवारी १९९५

याने दण्ठाने जाऊन येताने आहे पाहून दण्ठयाना दण्ठाने मुदमद दण्ठयाने याने नम-णून दण्ठयाने आदी यना नारायाने । तसुन मनिमाना माद मरदयानाही केला जाता या । त्याचा भाऊ नरमान याची जमनगे एक मादर व नर मन्मथ नरम दिदी

वर दण्ठयानाच्या फोजेत जात दण्ठयाना मुदमदयाने यथी याने विनीत रती ही दण्ठयाने माद मरमणे पत्नी (पत्नी) मळा दण्ठयाने जमनगे हाता जाता या चीन-मुदमदयाने याने दण्ठयाने आला आहे याने पत्नी मळाची, आज्ञा हाती ही दण्ठयाने मुदमद-खाने याने (नाराय नरम) वृत्ताने मादर मरदयाने तसुन विलीय पण हत्ती दण्ठयाने आश्रयाने दण्ठयाने आहे ताने त्याप्रमाणे त्याला हत्ती दण्ठयाने याचा अशी आज्ञा दण्ठयाने आली तसुन पत्नी मळाची दण्ठयाने आला

मार्जिउदीन वहादर याने साद (जावद) चा विलेखार जिवन घेतला हाता त्याच्या मात्याच्या विलेखार व मार्जिउदीनचा विनीत अजुं ही यादण्ठयाना नरमखालन गेती. वली-वेग गुंजवदीन याग वदामीना जमीनदार व मरदयाने (?) चा मुदगा तसुनच याने आश्रयानाही पाहिलेयाने आहे हाते ता त्याला बराबर पेटून आला मार्जिवाय याने जमीनदाराकडून येथारा आहे हातर कपडे पेशकशी आणली

९ जानेवारी १९९५

जेव्हा अली हा मार्जिउदीनचायानाच्या फोजेत तंजात हाता ती याडन ता पाथरी गावात येऊन वसला त्याचा पत्नी फोजेत नेऊन पाहाचविण्यासाठी पत्नेहळ्या गुंजवदीन याच्या पाहिलेयाने आहे. ता ते काम करून परत आला.

जुल्लिकारखानाच्या लिहण्यावरून मसबलदखान याला मरीचीन (?) जगदेवगडची किल्लेदारी देण्यात आली तो पाच हजारी हाता त्याची मन्सब वाढविण्यात आली.

यानंतर तीन महिन्यांच्या नादी आढळत नाहीत.

३१ एप्रिल १६९५

मरहूम दिवखान याचा मुलगा दिवदारखान हा जुल्लिकारखानाच्या छावणीतून येऊन भेटला. त्याला शहाजादा बंदारबख्ताच्या सैन्यात तैनात करण्यात आले.

याचाच व्यवस्थापक खाजा याकून याने कळविणे की खानजहान बहादुर याने औरंगाबादेहून द्राक्षाची चारणे कळमे मार्गविली. ती आपल्याकडे पाठविली आहेत आज्ञा आज्ञा की : शहाबाग, रहमनवाडीबाग व जुम्मागणिदीची बाग येथे ती कळमे लावण्यात यावीत.

यानंतरच्या नादी ३ जून १६९५ पासून आढळू लागताना मे १६९५ मध्ये ब्राद-शहा हा बिजापुरहून (गलगली) निघून माथपूर जवळ भीमेच्या काठी ब्रह्मपुरी येथे राहू लागला होता.

३ जून १६९५

इशीचा ठाणेदार जानोजी याला गिळतीची वस्त्रे देऊन निराप देण्यात आला महाराज देव याला भूपतगड (?) चा किल्लेदार म्हणून नेमण्यात आले. शिशन-मिंग (चीहान) याचा मुलगा जसवंतमिंग (हनवंतमिंग ?) याला समरगड (शमशेर गड ?) उर्फ परमगड (सरमगड ?) चा किल्लेदार म्हणून नेमण्यात आले.

भूपतगडचा (?) बदललेला किल्लेदार अबुल्लाचे याची मन्सब कमी करण्यात येऊन त्याला हुजूराने वाढविण्यात आले

रायबाग हुजुरीचा फौजदार शेख फरीद याला जमखिडीचा अमीन व फौजदार म्हणून अली अवघर याच्या जागी नेमण्यात आले

कळविण्यात आले की आनंदापूर (आळद) च्या भागात बंडरानी उच्छाद मांडला आहे. त्याचा मोड करण्यासाठी मध्यद अहमदखानांना तिकडे पोहोचविण्यात यावे म्हणून गजबंदारिची स्वाम नेमणूक करण्याची आज्ञा झाली.

आज्ञा झाली की एक मन्सबदार परड्याला पाठविण्यात यावा. त्याने तेथील किल्लेदार हज्जतखान याच्या हाताम्वालील अधिकारी व अनुयायी याचा तपशील आणवा.

दख्खनच्या तोकलान्याचा दरागा आनिशखान हा मरजाम पोहोचविण्यासाठी गेला होता. त्याने लिहून कळविले की मी भीमेच्या पलीकडे वसला आहे अद्याप मरजाम आला नाही. तोलवकर पाठविण्यात यावा अशी आज्ञा झाली.

४ जून १६९५

ऐना (?) चा देशमुख व हनवंत (?) देशमुखचा मुलगा सिद्धराज याला मन्सब देण्यात आली हनवंतचा भाऊ येमराव यालाहि मन्सब देण्यात आली.

ब्रादशहाना कळविण्यात आले की : कृष्णा नदीच्या वीस नावा आल्या आहेत.

आज्ञा झाली ती त्या भीमा नदीत मादण्यात गेल्या

बादशहांनी बदलवाढ हती नजरपाडून घातल्या तळकोणपटून बदलल्या फौजदार इब्राहिमखान मियाना हा येऊन बादशहाला भेटला. (इब्राहिमखान मियाना हा अठरा जून १६९४ पासून फेब्रुवारी १६९५ च्या मुस्नादीपर्यंत जादिव्हाती तळकोणचा फौजदार होता.) त्याच्या जागी मुहम्मद रफी दिखान याच्या तळकोणच्या फौजदारीवर नेमण्यात आले.

५ जून १६९५

विजापूरी कर्नाटकातील वसवापट्टणच्या बानम्यावरून तळगे की मौज लागली (?) परगणे वसमी येथे बडगांणीत रहमतुल्ला वीर सोदगर् याचा लग्न स्वतः तळगे येथील फौजदाराच्याने बडगांणीचा मोठे हान नाही बादशहांनी आज्ञा केली ती हिमनखान बहादुर याने तिहटे जाऊन बदायुन रुमन मग जंगलजंगले गेले अशी आज्ञा उस्मानाई बेग मुंयदार् याजवरीवर पाठविण्यात आली

गुजरगळ व रमासम १ मुसलमान झाले त्यांना खिलजीची वस्त्रे देण्यात आली, मुस्तेरचा फौजदार बरगजखान याने विनंतीपर बादशहाच्या नजरखालत गेले.

बुझर शिवनरीचा फौजदार मन्गूरखान याने विनंती केली ती आज्ञा मुल्या मुहम्मद नाजिम याच्या माझा नाथवर म्हणून आली (?) येथील किल्ल्यावर नेमाचे आणि गजनेवर याची हरीगमराचा किल्लेदार म्हणून नेमणूक करावी अहावेस मन्गूरदार याचा माझ्यापाशी नेमान करावे विनंती मान्य करण्यात आल्या. मन्गूरचाहीही विनंती मान्य करण्यात आली नाही.

७ जून १६९५

फतेहगुलाखान याचा धामदाण आणण्यासाठी पाठविण्यात आले हान त्याने गनिमावरून वहा घाडे, चवदा उठ व काही बैल धरून आणले.

९ जून १६९५

मानाजादखान (मरहूम रहुल्लाखान याचा मुलगा) हा वही (धामदाण, लातूर-पाठा) आणण्यास गेला होता. तो येऊन भेटला. बादशहा म्हणाले, 'गावाम खूप कठी आणली. तुमच्या कार्मागिरीचा मजुर झाला.'

मानाजादखानाने विनंती केली की. फतेहगुलाखान हा मस्त घालण्यासाठी (देवेंदणी) गेला होता त्याने चागन्दी कामगिरी बजावली. शिपाई गडी आहे. बादशहा म्हणाले, 'मजुरा झाला.'

तळमोडचाचा (?) बदललेला किल्लेदार सत्रमाल बुदला (राठोड) येऊन बादशहाला भेटला. (हा छत्रमाल नव्हे).

बादशहाही खावणीपासून इडीपर्यंतच्या रस्त्याचे रक्षण व इंडीची ठाणेदारी ही हमी-तुद्दीनखानाच्या कक्षेत देण्यात आली. इंडीचे ठाणेदार बादशहरबेग आणि जानोजी यांना बदलण्यात आले. कड्याचा (?) किल्लेदार व फौजदार याला खिलजीची वस्त्रे देऊन निरोप देण्यात आला.

किर्जोरागड(?)चा किल्लेदार धामीगम याचा मन्सबीत वाढ करण्यात आली. वादशहा हमीदुद्दीनखानाच्या म्हणावे, 'तयार रहा. कधी आणण्यामाठी मी तुम्हाला भूपालगडकडे पाठवीत आहे.'

फतेहाबाद उर्फ धारू(बीड जिल्हा, मराठवाडा)चा किल्लेदार व फौजदार उजवेग-
खान याने आपला भाऊ अब्दुलगाफूर याला आपला नायब म्हणून किल्ल्यात ठेऊन
हुजुरात येण्याची परवानगी मागितली. परवानगी देण्यात आली.

१० जून १६९५

आधरराव उर्फ जगदेवराव याचा अर्ज वादशहाना नजरेमाळून घातला.

चिदगोंण्याचा(?) किल्लेदार व फौजदार काकडखान याची मन्सब वाढविण्यात
आली.

नरगाड्याचा बदललेला किल्लेदार व फौजदार मयमाल वदेला(राठोड) याची
मन्सब काय अशी वादशहाने चौकशी केली.

वशीर उलमुक्त अल्लुखीखान याला वादशहा म्हणाले, 'हमीदुद्दीनखानासाठी पाच
हजार स्वारांची व्यवस्था करा.'

मुमानगडचा किल्लेदार व फौजदार मय्यद दुफ याच्याकडे चिदनूरच्या राणीकडून
मडणी इतू करण्याबद्दल काम देण्यात आले त्याची मन्सब वाढविण्यात आली

मुल्किहाखानाच्या सैन्याचा दिवाण मुहम्मद शफीयाने ताडील जमीनदाराकडून
येणाऱ्या खंडणीत भाग म्हणून चार हजार भाषांचा एक हिरा पाठविला पण हुजुरात
ता हिरा तपासता त्याची किंमत दिड हजार रुपयच निघाली. म्हणून ता हिरा परत
करण्यात आला यानंतर मुहम्मद आदिल मुतबदार हा मुहम्मद शफीकडून एक हजार
रुपये व दान हिरा घेऊन आला व या कामगिरी बद्दल वादशहाने त्याची मन्सब वाढविली.

११ जून १६९५

वादशहाच्या निवासस्थानासाठी योग्य स्थळ शोधावे म्हणून मन्सबखान व सरकार-
खान हे अकडाला गेले होते. त्यांनी येऊन मागितले की आम्ही अकडूज व उदापूरच्या
दोन्ही जागा पाहिल्या तेथे आपल्यायोग्य जागा साठी पण टेमरणीच्या जवळ जागा
आहे ती माथ योग्य आहे. वादशहानी त्या दोघाबरोबर असलेल्या सैनिकाची यादी
(तुमार)नजरेखालून घातली.

शेख मजीद विजापुरीचा मुल्गा मुहम्मद बजीर याला सरमलहाळ(?)च्या टागे-
दारीवर नेमण्यात आले.

१२ जून १६९५

हमीदुद्दीनखान याबरोबर पाच हजार स्वार देऊन रुही(धामदाणा, लाकुडफाटा,
म्हमद हुयादी)आणण्यामाठी सुदहाळ(महबुबहाळ?)कडे रवाना करण्यात आले त्याच्या
मुकडीत मयमाल वदेला(राठोड) गाहेखान, जामाजी बर्गेता देण्यात आले

घसबापट्टण वगैरे चार कि त्याचा किल्लेदार पेत्रजवेग(?)याने लिहिले की :

माझ्या सिल्ल्यात एक हजार बंदुकी तैनात असायला हवेत त्यापैकी गानणेन जागेवर आहेत. बादशहांनी त्याच्या मन्सबान वाढ केली.

महमदखाना ठाणेदार रणदुलाखान याने हुजुरात येण्याची परवानगी मागितली. ठाण्याजवळी सायबाजीची बाळगण हुजुरात येण्याची परवानगी देण्यात आली.

नारायणदास मृतमान झाला. त्याच्या गिलतीची वस्त्रे देण्यात आली.

१३ जून १६९५

बादशहांनी गहाजादा मुअज्जम याजकडे अननमाच्या तीन करड्या रवाना केल्या.

१४ जून १६९४

अल्मेल्लाचा बंदुकीवाला फौजदार अब्दुलमत हा येऊन बादशहाला भेटला.

आयाजी वगैरे दान मराठे स्वराज (?) परमण्यातून येऊन बादशहाला भेटले.

गणसाल बंदो (गडाड) हा हमीदुद्दीनखान याजपाशी तैनात होता. त्याला तीनशे ज्ञान व पाचशे स्वार अशी मन्सब होती. तीन शंभर ज्ञान व पाचशे स्वार अशी वाढ करण्यात आली.

माधुरखान याने कळविले की : हजरत बख्शिसा या इस्लामपूरीत (ब्रह्मपूरीत) आया आलेत आशा अगदी तर हुजुरात पार्यायता. बादशहांनी परवानगी दिली.

रायरी (रायमडवा) फौजदार अब्दुलजाफरान याना असे बादशहाच्या नजरस्थानतून गेले.

शाजा जल्माट अचरी याचा लफ्फखानाच्या फौजेतून काढून हमीदुद्दीनखानाच्या फौजेत तैनात करण्यात आले.

१५ जून १६९५

गाजिउद्दीनखानाच्या फौजेत तैनात अगदीठ मन्सबान विजापुरी, माहिमानगड (महिसागड) चा सिल्लेदार फौजदारखान व ताळीकाटचा फौजदार पीर मुहमद (?) याने असे बादशहाच्या नजरस्थानत गेले.

जाबराब उर्फ अगदबराब ठाणेदार सांगोला (?) याला हुजुरात बांग्ळावण्यात आले त्याला तीन हजार ज्ञान व एक हजार स्वार अशी मन्सब होती.

गहाजादा वेदारखान याच्या फौजेतील बातम्यावरून समजले की : मसूदखानाचा मुलगा हुसैनखान याला महा हजार ज्ञान व पाच हजार स्वार अशी मन्सब होती पण प्रत्यक्षात त्याचे स्वतःचे स्वार नाहीत त्याचा पाच हजार स्वाराचा मरजाम काढून घेऊन त्याचा ज्ञान मरजाम नेवढा ठेवावा अशी आज्ञा झाली.

बख्शदार पीर मुहमदखान याला बहादुरगड उर्फ पेडगावच्या किल्ल्यावरील नोखाना व उत्तर मामग्री याना व्यक्क्याक (दारोगा) म्हणून नेमण्यात आले. त्याची मन्सब वाढविण्यात आली.

१६ जून १६९५

उज्जतवेग (?) तेंपल्याच्याचा दारोगा, याला उदगोर व कथार येथे किल्लेदार म्हणून नेमण्यात आले.

बादशहानी 'शहाजादा बेदारबन्त' याचा आख्याच्या महा करड्या पाठविण्या. तसेच शहाजादा मुअज्जम, गाजिउद्दीनखान बहादुर, जुल्फकारखान बहादुर व विजापूर बर्निटकचा फौजदार कामिसखान याना आवे पाठविण्यात आले.

बादशहानी कळविण्यात आले की 'गनिमाच्या फौजेने मानवत अंबड व वाणिम या भागात धूमकूळ घातला आहे. बादशहानी आज्ञा केली की : अलीमर्दानखान (बहादुरा गुरभेदार) याकडे अलीमची वेग गुर्जेबंदीर याचा पाठवावे आणि अलीमर्दानखानाने आगेवर जाऊन गनिमाचे पारिपत्य करावे अशा अर्थाने हुकूम पाठवावे.

शिरूरखान याम मानवखानाच्या फौजेतून हुजुरात पोलावून घेण्यात आले.

हजुराच्याच्या तोंडन कळले की 'बेदरानी गुजराती भाषान 'उल्हाद मादरा आहे आणि आमपासची खेरी लुटली आहेत.

आग्याच्या अठरा मे १६९५ रोजी पोलावत आणि मुभेदारीचे काम गाभाळू लागला अशा अर्थाची मुन्तारखानाची अर्जी आली.

५ जुलै १६९५

बेदराचा जमीनदार अस्तबल्द यानी कैदेतून मुदका झाली. यशीमुल्मन भूतलिमखान याच्या मध्यस्थीने ता बादशहाग भेटला त्याच्या पात्रणे जात व दोनशे स्वार् अशी मन्यव व मदत म्हणून पावशे रुपये देण्यात आले. अस्तबल्दला स्वाजा याकूतच्या हवाली करण्यात आले. सावधगिरी वाळगावी असे स्वाजा याकूतला सांगण्यात आले.

परंड्याचा विल्लेदार व फौजदार इज्जतखान याच्यापाशी अमलेच्या नामची सरजागाची तपासणी करण्यासाठी मरहूम अब्दुरहीमखान याचा मुलगा मीर नोमान (?) याला परंड्याच्या पाठविण्यात आले.

लाहोर मुभ्यातील शम्साबादचा कानूनगो पजाबराय हा मुसलमान झाला. तसेच रामराय व मथो हे मुसलमान झाले. सर्वांना खिलतीची वस्त्रे देण्यात आली.

शहाजादा अजीम याने कळविले की 'अयणी वर्गरे भासाचा जमीनदार मटवाजी डफळे याने पुढीलप्रमाणे अर्ज पाठविला आहे - मला जीवदान मिळावे, माझे गुन्हे माफ व्हावे आणि माझ्या योग्यतप्रमाणे मन्मद मिळावी म्हणजे मी आपल्या सेवत हजर हाईत आणि या भागात बादशहा मला जी कामगिरी सांगतील ती पार पाडीन. बादशहा शहाजाद्याला म्हणाले, 'तुमच्या शिफार्शाप्रमाणे मटवाजीला अभय दिले असून त्याचे गुन्हे माफ केले आहेत. मुहमद हुसेन मीरबक्षी यानी त्याला हुजुरात आणावे.'

शहाजादा मुहमद अज्जम याने विनती केली की : मला स्वारीसाठी काही घोडे देण्यात यावेत. बादशहा म्हणाले, 'शहाजाद्याना दान इराकी, दान अरबी व तीन तुर्की घोडे देण्यात यावेत.' आज्ञेप्रमाणे आम्ताबेगी मफजिहखान याने दोन घोडे बादशहासमोर आणले. एका इराकी घोड्याचे नाव लालनार (तावडी आग) असे असून त्याची किंमत महा हजार रुपये ही होती. दुसरा घोडा अरबी होता.

६ जुलै १९९५

मियादतखानाचा आप्त ख्वाजा हामिद हा इटीच्या ठाण्यावरून येऊन बादशहाच्या भेटला.

बादशहानी जहाजाचा कामबक्ष याचा चार हजार रुपये रिमतीचा कोहुणुकीह (परंतप्राय) नावाचा घाडा बक्षीस दिला.

मुसतावाद उर्फ मगर (मुजबर्ग जिल्हा)च्या वातम्यावरून कळले की : नवा-नायक अमीनदार बाकिणवेश (?) याने ठिकठिकाणी पत्रे पाठवून प्रमुख लोकानी आपापटी पयक घेऊन याची असे त्यांना कळविले आहे. भामा श्रोत्राण्याचा त्याचा बेट आहे. बादशहानी आज्ञा केली की तेथील किल्लेदार व फौजदार राजा अनप्राप्तग याला तुरुंग मावर्गमरी घालण्याविषयी लिहा.

अधानी (आता आंध्र प्रदेशात रायचूर व गुंटकलच्या मध्ये)च्या वातम्यावरून कळले की : ब्रह्मीकात यात्राणी दान हत्ती हाणे. अघानीचा किल्लेदार रादब्रदाजयान याने ग्नेहभावाचे एक हत्ती घेतला आणि दुसरा जवहरदानीने ताहनीची किमत्त देत नाही. ब्रह्मीकातला हजुरान बाळावन आणण्यासाठी मुजबर्गदार पाठवावा अशी आज्ञा झाली.

ब्रह्मीना किल्लेदार व फौजदार याची मन्गब फमा करून त्याला हजुरान बोलावण्यात आले.

७ जुलै १९९५

मध्यद यादगार हुमनवान (नऊदुर्ग व येळगाव येथील भाजी किल्लेदार) याना नालू मध्यद दोकत मुहमद याचा खतच्या अगमासाठी स्वदशी जाण्यास राजा देण्यात आली.

विजापूर कर्नाटकचा फौजदार हामिमयान याने विनतीपत्र पाठविले की : आपला हा दुश्मन (बादशही हत्ती यमरना गुराक)ची माफी मिळावी. मी प्रत्यक्ष माझीच कामगिरी बजावीत आहे. विनती मान्य करण्यात आली.

मंगळवळ ताच्या लिखातील बाग पडून या म्हणून ख्वाजा याकाला आज्ञा करण्यात आली.

हत्तागान्दाना दारगा हासादुहीनयान याने विनती केली की हुतबायाद याच्या येथे मावयापाशी पन्नास जहरी व बर्फेसज तैयान हात न आताही तमन ठेवावे. विनती मान्य करण्यात आली.

ओरगाबादचा मरक्षव मरहमनयान याचा अजं बादशहाच्या तज्जेगालून गेला.

८ जुलै १९९५

जुन्नरचा किल्लेदार व फौजदार मन्सूरखान याचा जवळपासच्या किल्ल्याच्या गावशी मरजामाचा दरबरेख अधिकारी (दारगा) म्हणूनही नेमण्यात आले.

तेगळकोट (?) चा किल्लेदार व फौजदार अबुलहसन याने अजं पाठविल्या की. मो. व. वा. ८.

जकर नावावरून वगैरे वादखान हे मोगलांमध्यंत येथे आज असून सिल्लदखाना वहा घालण्याचा
वेत करीत आहेत माझ्या बराबर फार धाडे सैन्य आहे. वादशहाने आज्ञा केली की :
वर्क्षीन म-क मुल्किसखान याने विजापूरला रत्नांरक्ता फौजदार कामिअखान याचा
लिहून अब्दुलमनबी मदत करण्यास सांगिते

९ जुलै १६९५

अंतर्ध्याचा (माळवा) फौजदार कमाळखीन याचा आज्ञापत्र पाठविण्यात आले

मध्यंत अब्दुलखान याच्या फौजाने पाठविण्यात आले की : तुम्ही मुझे हेदराबादच्या
मरहतीवर गावाचे सनीम तिकडे आज की त्याच पारिणत्य करावे

वादशहानी वर्क्षीजमुक्त मुर्गादिसखान याचा सांगितले की : नाही अणख्य गाडी
खाना जादखानाबराबर सैन्य पाठवायचे आहे मीतकाबी यादी (नुमास) तयार करा

वादशहानी खाना जादखानाच्या आज्ञा केली की ठिकठिकाणच्या किल्ल्यावर ताफखाना
व त्याचा लश्करमा सिती आहे याचा तयारील मला कळवा

मुल्किसखानाच्या फौजेत तैनात असलेल्या मध्यंत ऐकत याची मन्सब वाढ-
विण्यात आली.

राहिरो (रायगड)चा फौजदार अब्दुलखान याचे अर्ज पाठविण्या की येथे
युद्धप्रसंगी मुहमद सालेह वगैरे तीन इमम यांनी चांगली कामगिरी बजावली त्यांना सन्मब
मिल्लावी. आज्ञा झाली की याबाबतीत मुल्किसखान याने वृत्तात राहून बरावा

विजापूर मुल्काचा दिवाण मीर अब्दुलहाय याने अर्ज केला की माझ्या
मुलाने माझ्या घरात चारी केरी व माळमत्ता दाखली आहे. मुलाच्या स्वल्परान आणावे
अशी आज्ञा झाली.

१२ जुलै १६९५

आज वादखाना मग जहाजाद, आजम, कामबक्ष, मुहज्जीन मुहमद अजीम वालाजाह
व अमीर उमराव असदखान, खानजहान बहादुर, मुल्किसखान, खाना जादखान इत्यादींनी
हजर होऊन वादशहाना तमलीमान (तम्र अभिमान) केला.

१३ जुलै १६९५

वादशहानी आज हत्ती व घोडे याची पाहणी केली

आरगाबादेच्या बानध्यावरून काळले की : सिरीफमल (मन्सबदार) याच्या सर-
जामात प्रत्यक्षात एकही स्वार अस्मितात नाही. त्याची जहागीर बदलावी अशी आज्ञा झाली.

वादशहाना अहमदाबादेचा मुबेदार गुजाअतखान याने एक घोडा पाठविण्या. त्याची
किंमत चारशे मोहरा ठरविण्यात आली. वादशहाने घोड्याचे नाव मरबान्द ठेवले.
अमाच आणखी एक घोडा घेण्यात आला. त्याचे नाव वादशहापसंद ठेवण्यात आले.

वीस हिंदू मुसलमान झाले. त्यांपैकी प्रत्येकाच्या अठ्ठावीस रुपये देण्यात आले.

१४ जुलै १६९५

लष्करखानाच्या तैनातीत असलेला कादरदादखान हा येऊन वादशहाला भेटला.

कल्याण याचा मुदता येवन न्हवरी मुसदमान आता त्याला विल्लीची वस्त्रे देण्यात आली.

परमगड उर्फ मसगाड () चा शिंदेदार बहबत (नूतन ?) मिंग राज्य ची मंगे माहन-मिंग केशरीमिंग व मुजाहिदमिंग यांच्या मन्वरीत वाड करण्यात आली.

मानांगम आठोड याच्या चौकाचा दिवंग गुलवारच्या पेंवजी शनिवार करण्यात आला.

पनतारचा फाजदार सदरील मुसदमान याचे तिकडोड अमीनशराना एक लाथ रणये वटणी (पेशकाश) पाठविदी.

जवाहरमल मेमार (बांधकाम नश) याने विल्ली ची की : मला ह्याबादेग जाण्याची आज्ञा झाली आहे पण मरकारहान पगार येणे आता त्याची मिळायी. वादशहाना (हिगेव हाईकयेत) एक हजार रुपये द्याय अशी आज्ञा केली.

वृष्णानगावचा (मानारा शिन्हा) चा अणेदार पदाजा () याने अजं ल्याची या भाषात यनिमाना नहमा वंदेड अमन माध्य काही मागण्या आहेत. आज्ञा झाली की हमीदहीनखान त्या भाषात येत आहेत. त्यांना कळराय त्या मंत्र करण्यात येतो.

हमीदहीनखान याला आज्ञा आता ती त्याने आज मध्याकाळी लानूर () कडे रवाना व्हावे.

महाशकनखान याम वदशहा इहाना, नगर क्हा मुसद का कही आणण्या-म ही खानाजादखान याजवरावर पाठवीत आहे.

वादशहानी फाजिरीचा फाजदार मसद मुजपकखान याला प वणे खार व दीड हजार पायदंड शिबरी म्हणून दिली.

शहाजहानाबाद (दिल्ली) च्या बालम्यावरून मसजले की फोडल्ला याने खन च्या पगार दाखी भट्टी घातली असून ता गावदिनम विभाग घालीत असता त्याची मन्वय कमी करण्याची आज्ञा देण्यात आली.

१५ जुलै १६९५

जाधवराव उर्फ जगदेवराव याला शिबूर (शिबूर ?) च्या ठाण्यावरून वंदलून हमीदहीनखान याकपाशी नेनात करण्यात आले. त्याच्यामाठी एक.

घाटा देण्यात यावा अशी आज्ञा झाली जगदेवरावच्या भाऊवदापैकी बहादुरजी याम बक्षीस देण्यात आले.

गमराय हिंद मुसलमान साळा त्याला विल्लीची वस्त्रे देण्यात आली.

किशोरसिंग हा जुलफकारखानाच्या फौजेत नेनात होता. त्याला गुजबर्दागच्या हस्ने विल्लीची वस्त्रे पाठवावी अशी आज्ञा झाली.

वादशहानी अजं करण्यात आला की मुरत बंदर वसंगून नऊ लाख चाळीस रुपयांचा खजिना आला आहे. वादशहानी पुढीलप्रमाणे आज्ञा केली - पाच लाख रुपये गाजिउहीनखान बहादुर फीरोजजग याच्या सैन्यात पाठविण्यात यावेत. दीड लाख रुपये

खामचीकी व तोंफखान्याच्या लोकांना पगार म्हणून द्यावेत. दोन लाख रुपये खाजगीत पाठवावेत व बाकीचे सरकारी खजिन्यात दाखव करवे.

गुलशहा किल्लादार व फौजदार मन्सूरखान याने अजं केला होता की मी या भागाची व्यवस्था उत्तम प्रकारे करीत आहे मला जोदगड (जोद, चौद?) ची पण किल्लादारी देण्यात यावी बादशहानी ने मान्य केले नाही. गाजि उद्दीनखान बरादुर फीरोजजग याच्या निहलदुमच्या कुणाची तरी नेमणूक करावी अशी आज्ञा आली.

माहूरचा किल्लादार उदाजीराय याचा नायब केशवराव याच्या मन्मचीत वाढ करण्यात आली.

१६ जुलै १६९५

वेदवान फिरंगी याम तोंफखान्यानील फिरंग्याचा मुख्य म्हणून नेमण्यात येऊन त्याच्या दीवणेच्या मन्मचीत पन्नासची वाढ करण्यात आली त्याच्या खिलजीची वस्त्रे देण्यात आली.

मिराहदना फौजदार कारतुबखान याच्याकडे गहाजहानाबादेच्या (दिल्ली) ताल-व्याच्या देखरेखाचे पण काम सापडण्यात आले. त्याच्या मन्मचीत वाढ करण्यात आली.

फतेह मुहमद ममार (बायबाम तज) याने इलीहाल्लुया किल्लाचा नकाशा बाद-गहाममार आणला. तात्यानी तजरेखातून घेतला.

सफशिकनखान आस्ताबेगी याने अजं केला की मिर्जाबेग मन्मचदार हा काबुलहून एकशेवीस घाटे विरून घेऊन येत होता त्यापैकी पन्ध्रघट घोडे उज्जैन मध्यात नारींग गेले. बादशहानी आज्ञा केली की, उज्जैनचा नायब मुघा सय्यद मुहमद याच्या निहा ती ने घाटे हुडकून वाढा आणि त्याच्या निमतीवरून जाव या मिर्जाबेगची मन्मचामी करण्यात आली.

सकाळीण्यात आले की आंगवाबादेन जाराची वृष्टि आली. तयारवान बाध फुटले व सरकारी बागाच्या भितीचे खून तत्काल झाले दस्तोय्यादी गाणन पार्श्वपणान आता

गुप्त बातम्यावरून समजले की : उदयपूरचा जमीनदार (काणन्याही राजाचा मालक हे जमीनदार म्हणत यातून उदयपूरचा महाराणाही मृत्यु नाही) राणा जयसिंग हा मरण पावला प्रधानांनी त्याचा मुलगा अमरसिंग हाची राणा म्हणून गादीवर स्थापना केली.

बादशहानी खानाहासनाच्या फौजेबरोबर खालीलप्रमाणे माणस नेमली -

आघाडीला — सफशिकनखान,
उजव्या फळीवर — सय्यद असालतखान,
डाव्या फळीवर — मुहमद मुरादखान,
पिछाडीला — यस्काताजखान.

अवतुलादिव याच्या मानाजादखानाच्या मन्याचा बरी व वाकनीम म्हणून नेमण्यात आले.

१७ जुलै १९९५

बादणहानी खानाजादखान मफासकनवान व मध्यम अमलनखान यांना निराग देऊन रही आणण्यासाठी व गानमान पारिषद करण्यासाठी अण्णाळगडाकडे गेल्याने केले निरागपचावेळी बादणहानी दृष्टत होवा व जय मिळा अशा अर्थाचा फातरा (प्राथेना) पढले खानाजादखान याजबराबर मुहमद मरादखान मय्यद मूनजा हेदराबादी, मरहूम मिर्जाखान यांचा मुल्ता हसन आणि गगाराम आदि दान रजपुत रावे यांना देण्यात आले.

हनुमान छिद्र हा मुमदमान झाला. त्याला किल्लीनी वर देण्यात आली.

गुल्दग्यांना कि.देशर फौजदार समदखान याने पुढीलप्रमाणे अर्जे केला - माझ्याकडे चिंचाळीची फौजदारी पण हाती. मळवेडचा फौजदार मुहमदवेग याच्या रहीने खाटे गावून चिंचाळी माझ्याकडून काढून मुहमदवेगला नावे करायची आहे. अशापपर्थन माझेच ठाणेदार चिंचाळीला आहेत आणि चिंचाळीच्या फौजदारीची मदद अद्याप याअलीबेग (बादणहानीचा मनीस उयालीक अधिकारी) याने मुहमदवेगच्या नाव पार्याली नाही चिंचाळीची फौजदारी पूर्वीप्रमाणेच माझ्याकडे असू यावी बादणहानी व माव्य केले नाही. याअलीबेगाकडून मदत काढून (मुहमद वेगला) दणगराठी फतहदीन याने मजबूती (अमलखानाचा अधिकारी) म्हणून नेमाव अशी आज्ञा झाली

छावणीनीक दुसऱ्या गजाचा (वाजाराचा) दारोगा याने पुढीलप्रमाणे अर्जे केला - पत्न्या गजाचा कराडी शरीफवान हा दर वर्षी पाच लाख रुपयाची अफरातफर करतो मग आज्ञा झाली तर याचा पुरावा वहीत व ही रक्कम खर्चिच्यात भरायला लावीत. बादणहानी कष्ट होऊन म्हणाले 'हा (दुसऱ्या गजाचा दारोगा गजनकर) नेहमी उचापती व लढाई करीत असता' बादणहानी हमीदुद्दीनखानाकडे म्हणाले, 'दुसऱ्या गजाची आवश्यकता नाही. त्याला काढून टाका.'

१९ जुलै १९९५

जुधरचा बदललेला किल्लेदार मीर फखरुद्दीन हा येऊन बादणहानी भेटला

गाजिउद्दीनखान बहादुर याने कळविले की मिफताहलफतूह उर्फ काथलागडचा किल्लेदार व फौजदार गुलाम अलीखान याच्याने त्या भागांनी नीट व्यवस्था होत नाही. दुसऱ्या कृष्णाचीतरी नेमणूक करावी बादणहानी ते मान्य केले नाही. उलट गुलाम अलीखानाच्या मन्सबीत वाढ केली

हमीदुद्दीनखान याच्या फौजेची दिवाणगिरी पत्करण्यास मुल्फकारवेग याने तक्रार दिली. दुसऱ्याची नेमणूक करावी अशी आज्ञा झाली

मगर (गुल्दग्यां जिन्हा) वा किल्लेदार रागा अनुपगिग याने कळविले की : बंडखार वेडर या प्रांतात येऊन दंग करीत आहेत कृष्णातरी सरदारांना इकडे पाठवावे. आज्ञा झाली की फतेहबेग गुल्दगार याने जावे व राजा (अनूपमगाचे) सैन्य घेऊन बंडखोरांचा पारिषद करावे व ठाणी कायम करून परत यावे यत्नताजखान हा खानाजादखानाच्या बरोबर होता. अमदखान (मुख्य प्रधान) याच्या हाताखालील तीनशे सवार

प्रकृतांत जखान (वडे) पाठवावे असे ठरले.

कळविण्यात आले की अंगरेवंग उर्फ तुक्ताजखान हा मरण पावला.

२० जुलै १६९५

हमीदुद्दीनखान व त्याच्या सैन्यानीठ पृढील सहकारी याना बक्षिसे घावीत असे ठरले. हमीदुद्दीनखान, जानाजीराव, खिलजीची वस्त्रे, पाडा व हत्ती. फतेहगुलाखान, घोडा. बटिजी पाडर, खिलजीची वस्त्रे मरवाजखान घाडा, मन्माल बुंदरा, खिलजीची वस्त्रे. ह्यातखान, घोडा.

बादशहानी मुबलिमखानला विचारले, 'मरफराजखानावरवीर किती माणसे जुल्फकारखानाची छावणी मोडून आली आहेत' चौथी करून कळविता असे मुबलिमखानाने सांगितले.

ओढ्याचा फौजदार कमालुद्दीन याने आपला नायब याला छावणीत पाठवावे असे त्याला कळवावे म्हणून आज्ञा झाली.

माध्याची पेशकश (घडणी) सात हजार पाचशे रुपये द्याव्यात अशील चार महानाचे सात हजार रुपये हे खजिन्यात दाखल करण्यात आले.

मियादतखानाने कर्ताबत की अंगदहावेग गुजंबदार याने आज्ञेप्रमाणे मरफराजखान यास शाहाजादा मुहमद येदारावरून याच्या फौजेत रवाना केले. मरफराजखानाने ते मान्य केले नाही त्याने मन्मदोचा राजीनामा दिल्या बादशहा म्हणाला, 'मी असे गुणान्दोन म्हटले नाही की मरफराजखानाच्या तबंदीदर कायदे व त्याच्यावर जुलूम करवा.' त्याला समाधानाची पत्रे लिहिण्यात यावीत दान महिन्यानी त्याला हजारान बोलावून घेण्यात येईल त्यावेळी त्याच्या काय मागण्या आहेत त्या त्याने मागल्या.

बादशहाना कळविण्यात आले की गनिमानी (मराठ्यानी) खटावला वहा घातला असून नेथील ठाणेदार रामचंद्र हा त्याच्याशी युद्ध करीत आहे आज्ञा झाली की ही बातमी हमीदुद्दीनखानाला कळविण्यात यावी त्याने तातडीने रवाना व्हाय.

२२ जुलै १६९५

मुद्गल (रायनूर जिल्हा)च्या किल्लेदारीवर नसरखान हा होता. त्याच्या ऐशजो मीर फाजिल याला नेमण्यात येऊन त्याची मन्सब वाढविण्यात आली.

मय्यद अहदुल्लाखान (नादेडचा सुभेदार) याला गनिमच्या पारिपत्यासाठी हेद्दाबाद मुम्याच्या मरहूदीवर पोहावून गुजंबदार परत आला शिखर (म्हमबदचा) ठाणेदार रणदल्लखान हा बादशहाना भेटण्यासाठी आला त्याला छावणीत येण्याची परवानगी देण्यात आली.

मगर (गुलबर्गा जिल्हा)चा किल्लेदार व फौजदार राजा अनूपसिंग याने किल्ल्यात आपला नायब ठेवावा व बंडखोराच्या पारिपत्यासाठी स्वतः किल्ल्याबाहेर पडावे अशी आज्ञा गुजंबदाराच्या द्वारे पाठवावी असा हुकूम झाला.

सालापूरचा किल्लेदार व फौजदार मिहदीखान याने मोगल्याची सहा रोपे आणली.

तीन प्रायेणाग्रहात (तमचीहत्याना) व तीन महान्यात जावारी अशी आज्ञा झाली.

कळंबिण्यात आले की मोजे बाणी (?) येथे काफरांचे मुख्य हे मूर्तिपूजा करतात. बादशहानी मुसलमानांकरिता असल्याने यास सांगितले की, 'हज्जतखाना'ला आज्ञापत्र पाठवून कळवा की मधील देऊळ पाहून टाकण्यात यावे.

बुलढाणपूरचा सरक्षक इनामखान याने कळंबिण्या की धनाजी जाधव हा मन्सबा-पूरजवळ आला आहे यापूर्वी पुढप्रमगान माझे माहाय्य करावे अशा आपण उकाशेल फौजदारांना आज्ञा पाठविल्या आहेत. अजीमगडचा किल्लेदार व फौजदार जावताखान व हाणगावाच्या फौजदार मानाखान याना पण अशा अर्थाने हुकूम दिले जावे. विनंती मान्य करण्यात आली.

परडगाचा बक्षी व काकनींग अब्दुलकयूम याने भेराण्यास येण्याची परवानगी मागितली परवानगी देण्यात आली.

२३ ऑगस्ट १६९५

हमीदुद्दीनखानाकडे घाल्य वगैरेच्या रगदींनी मरबगई करावी अशा अर्थाच्या आज्ञा ठाणेदारांना देण्यात आल्या.

मसमाल बुंदेला (गठाड) याला हमीदुद्दीनखानाच्या फौजेतून हुजुरात बोलावून घेण्यात आले.

नागवणदाम हिंदू हा मुसलमान झाला त्याला खिलतीची वस्त्रे देण्यात आली.

२५ ऑगस्ट १६९५

बुलढाणपूर व ओरगावात येथील पयकांची पाहणी करण्यासाठी इनायतुल्लाहा पाठविण्यात आले.

अकबूरचा फौजदार बुलढाणुल्लाखान याला मुज यामाठी दिवाणेच्यामध्ये येण्याची परवानगी देण्यात आली. देवगडचा जमीनदार बस्तबलद हा बादशहानी भेटला. बादशहा मुखलिमखानाला म्हणाले, 'हा उपद्रवी व बंडखोर आहे. याच्यावर नजर असू या.'

२६ ऑगस्ट १६९५

विजापूर कर्नाटकचा फौजदार कामिमखान याला रावब्रदाजखानाच्या जागी अधा-नीचा फौजदार म्हणून नेमण्यात आले कामिमखान हा चार हजारी मन्गबदार हाता त्याच्या मन्गवीतील स्वारात वाढ करण्यात आली. रावब्रदाजखान याला हुजुरात बोला-विण्यात आले.

निरागड (कर्नाटक) च्या किल्लेदारीवर व फौजदारीवर दुसऱ्या कुणाची तरी नेमणूक व्हावी असे बादशहानी मुखलिमखानाला सांगितले.

पावसांमुळे बादशहानी शिकारीला जाण्याचा बेत टाकून दिला.

२७ ऑगस्ट १६९५

पहाडसिंगाचा मुलगा व मशीदगडचा किल्लेदार देवीमिंग याने अर्ज पाठविला की : बंडखोर गोळा झाले आणि त्यांनी किल्ल्याच्या पायथ्याशी असलेले दहूर (?) हे गाव

मुठले गदगच्या फौजदाराला हुकुम जावा की बडखोराना पकडून माझ्या हवाली करावे. फौजदाराच्या अम लिहिण्यात यावे अशी आज्ञा झाली.

बदामीचा किल्लेदार अब्दुरज्जाब याच्या मन्मबीत वाढ करण्यात आली.

गुल्लरचा किल्लेदार फखरुद्दीन याला मिरासडच्या किल्लेदारीवर नेमण्यात येऊन त्याच्या मन्मबीत वाढ करण्यात आली मिरासडवर यापूर्वी दरगाहकुलीखान हा किल्लेदार होता.

ओढघाचा किल्लेदार मुहमदमाह याच्या मन्मबीत वाढ करण्यात आली.

२८ ऑगस्ट १६९५

मय्यद अफजल याला मुहमद अश्रफ याच्या जागी रामगीरचा किल्लेदार म्हणून नेमण्यात आले.

मालाजी हा गाडिउडीतखान बहादुर याच्या फौजेत तैनात होता. आजारांमुळे तो छावणी माडून गेला होता. फगरी म्हणून त्याची नाद झाली होती. तो परत आला. त्याची चारणे जात व शमर श्वार अशी मन्मब बहाल करण्यात आली.

उदगीरचा फौजदार मुहमद याच्या याला उदगीरवरून बसलण्यात येऊन त्याला हुजुरात बोलावण्यात आले तो अद्याप आला नाही असे कळले त्याची जहागीर पाडून घ्यावी अशी आज्ञा झाली. त्याला चारणे जात व मत्तर श्वार अशी मन्मब होती.

२९ ऑगस्ट १६९५

यादगार हुसेन (तळदग व बेळगाव येथील माजी किल्लेदार) ला मुल्तानचा बक्षी व बाकनीम म्हणून नेमण्यात येऊन त्याला निरोप देण्यात आला. त्याला चारणेची मन्मब होती तीत वीम स्वारांची वाढ करण्यात आली.

पाईन विलायतचा (वाई प्रांत) ठाणेदार नाहखान याने पुढीलप्रमाणे कळविले :- गनीम (मराठे) या भागात आले होते मी त्याच्याशी युद्ध केले. शत्रूंपैकी अनेक मागले गेले शत्रूंचा पराजय झाला. दोन हत्ती काही उट, तळवारी व भाले अशी कूट माणडली ती सर्व हुजुरात पाठवावी अशी आज्ञा झाली.

देवगडचा जमीनदार बल्लबलद याच्यावरचा चौकी पद्दारा काढून घ्यावा अशी आज्ञा झाली.

३ सप्टेंबर १६९५

करावलीचा (टेहेळणी, स्काउट) मरकाखान याने कळविले की बजागी लोब गहा-जादा बेदारबल्ल याच्या फौजेत रमद पोहचवितात. आपल्याकडेही मधून मधून येतात लष्कराच्या कुरणात आपले बंड चरायला सोडतात. त्यांना मना करण्यामाठी माझी मागणे गेली होती. तर मारामारी करू लागले. बादशहानी आज्ञा केली की. अब्दुल्लाबेगला तोफखान्याची दोडणे मागस बरोबर देऊन पाठवा आणि बजाच्याना नेथून काढून लावा.

हमीदुद्दीनखान याने लिहून कळविले की : गनिमाची (मराठ्यांची) फौज मांडी आहे आणि माझी लहान आहे. गनिमांनी मैच तयार ठेवले आहे चीनकुलीखानबहादुर

अद्याप पाह्याचे नाहीत माझी इच्छा अशी आहे की वयाचे बरेच वाढा त्यामान पाह्या-
मध्ये माझा व मुडपा मेण्यामार्शन जाऊन गनिमाने पारिपत्य कराव

वाढणारा हे वक्षीउन्मुक्त मुर्खालिमखान याचा म्हणजे, खानाजादखानाबरोबर
देण्यासाठी माझे तीन हजार म्यार तयार अगू या खान जादखानाचा मी मागवारी
हमीदुद्दीनखानाच्या कुमकंगाठी खाना करीत हमीदुद्दीनखानाच्या कळराची खानाजाद-
खान येऊन पाहोचेंपर्यंत तुम्ही गनिमावर चालून जाण्याचे थांबवाव

७ सप्टेंबर १९९५

नांदेडचा मुंबेदार मय्यद अन् खान याच्या फर्मान पाठविण्यात आला.

माझा जी हा गांज उद्दीनखान बहादुर फौजातम याच्या मेण्यात नेमान होता त्याचा
एक हजार जात व मानणे म्यार अशी मम्मव होती. ता छायणी गाइन निवून गेल्या
त्याची जहागीर काढून घ्यावी अशी आज्ञा झाली

८ सप्टेंबर १९९५

हमीदुद्दीनखानाची कुमक करण्यासाठी खान जादखान मीर अन्निश (याचा पाठपा-
चा अधिकारी) याच्या वादखानाची खतावाच्या दिशेने जाण्यास निराग दिल्या निरागच्या
वेळी वादखाना फातह खैर पडले मरहूम फतेह खान खान याचा नातू सादखान खान याच्या
निरोप देण्यात आला.

९ सप्टेंबर १९९५

बेदराजपुरीचा फौजदार याकूनखान यातकडे दिल्लीची खान वम्मे पाठविण्याची
आज्ञा झाली.

खानाजादखानाच्या मेनिकाना दोन महिन्यांचा पगार आगाऊ देण्याची आज्ञा झाली.

हमीदुद्दीनखानाच्या मेण्यातील वानम्यावरून कळले ते असे हमीदुद्दीनखानाने बदल-
वदन किल्लाखात्याच्या वाडपा जाळण्यासाठी फतेह खान याच्या पाठविणे हीन सता
जीनाही वानमी मसजली तो फतेहखानावर चालून आला हमीदुद्दीनखानाह नेथे
पाहोवला. युध्द आले धनाजी जाधवचा मुदगा व एक मराठा मरदार व अनेक काफर
मेनिक याच्या पराजय झाला गनीम पठन किल्लाघात जाऊन बगले. खानाने किल्ला-
खालील पेठा जाळून टाकल्या व गुरवार पकडली.

१० सप्टेंबर १९९५

वादखाना अन्निशखानाच्या म्हणजे, 'तयार रहा. बेदराच्या पारिपत्यासाठी मी
तुम्हाला गुलबर्ग्याकडे पाठवीत आहे' अन्निशखानाबरोबर देण्यासाठी हेव अगलेले मेन्म
तयार करण्यासाठी वक्षीउन्मुक्त मुर्खालिमखान याच्या मागण्यात आले.

मोलापुरचा किल्लेदार व फौजदार मिहदीखान याच्या बदलण्यात आहे

११ सप्टेंबर १९९५

खानाजादखान हा हमीदुद्दीनखानाच्या मदतीला गेल्या होता त्याच्या वादखानाची
सात घोडे दिले.

रामचंद्र व रावदलपत बंदेच्या यांना हुजुरात बालाविण्यात आले. यादगार हुमन-
खान याम खानाजादखान यांच्या फौजेत नेनान करण्यात आले.

१३ सप्टेंबर १६९५

हमीदुद्दीनखानाच्या फौजेतील वानम्यावरून कळले की संताजी व घनाजी हे
आपले सैन्य घेऊन डोंगराच्या अन्दीकाडे दोन कामावर चालून आले होते हे कळ्या-
वर हमीदुद्दीनखान याने फतहुल्लाखान व नाहरखान यांना निरुध्दे पाठविले. फतहुल्ला-
खान निरुध्दे पाठोचला युद्ध झाले. बादशहाच्या भाग्याने शत्रूंपैकी अनेक लोक मारले
गेले शत्रूंचा पराजय झाला दोनशे घाड्या, नव्वारो वगैरे लूट सांपडली यानंतर
किल्ल्यावर पायथ्याणी असलेली वाडी जाळून टाकण्यात आली. बादशहा म्हणाले,
'मेवचा मजुरा झाला हमीदुद्दीनखानाला बक्षीस म्हणून एक नव्वार पाठवावी अशी
आज्ञा झाली.

मारकडी (?) च्या वानम्यावरून कळले की हमीदुद्दीनखानाच्या सैन्यातील जखमी
सैनिक तथे पाहवक हात. तंबोळ ठामेदार पुरविलेखान याने त्याच्या उपचांगमाठी त्यांना
पुढे पाठविले.

२४ सप्टेंबर १६९५

इडीच्या ठाम्यावरून कळले की : ल्वाजा यादगारबरोबर जे अहदी (बादशहाच्या
निकटून स्वार्थजलेश्वर) पथे नेनान आहेत ते सरकारच्या कामात महत्कार्य देत नाहीत
निरर्थक बंडबंद करतात अहद्याचा बक्षी मुरीदखान याने त्यांना हुजुरात बालावून घ्यावे
अशी आज्ञा झाली.

परगणे बीडचा फौजदार मामूरखान याच्या बक्षीजाने विनती केली की मामूर-
खान हा खजिना घेऊन छावणीजवळ आला आहे. भेटण्याची परवानगी मिळावी परवा-
नगी देण्यात आली.

हरकाच्याच्या तोंडून कळले की संताजी (घोरपडे) च्या महकाच्यापैकी अमकजी
(अमतराव तर तमेल) हा पाचशे स्वारासहित बादशहाची चाकरी बजावण्याच्या
आणने हमीदुद्दीनखान याम भेटला. खानाने त्याला घाडा व खिलतीची वस्त्रे दिली.

२५ सप्टेंबर १६९५

खानाजादखान हा काफरांचे पारिपत्य करण्यामाठी अमदनगर अकलूजकडे गेला
होता. गनीम भूपाळगड कडे निघून गेले होते खानाजादखान हा आज्ञेप्रमाणे बादशहाच्या
छावणी जवळ आला. त्याने बादशहास भेटण्याची परवानगी मागितली. ती देण्यात आली.

काफरांच्या बरोबर लढताना हमीदुद्दीनखानाच्या बराबर राहून पार्सन विलायतचा
ठाणेदार नाहरखान याने उन्कृष्ट कामगिरी बजावली. याबद्दल त्याच्याकडे फर्मान पाठ-
विण्यात आले.

३ नोव्हेंबर १६९५

जानसिपारखान (मुभेदार हैद्राबाद) याने छिटाचे कापड व एक हत्ती या वस्तू

पाठाला त्या हिमतीची किंमत वारा हजर हाणे दर्शविण्यात आली

बदलमखान याला हिमनवान बहादुर याच्या फौजेत नेनात करण्यात येऊन त्याच्या निराश देण्यात आला. हरकात्याच्या तांडून कळते की मनीम कामेगावजकळ आहे व त्यांनी गुहेदारे लहून नेली मियादनखान याचा आप्त (जावई ?) त्या जाखान याने तीनशे स्वार बराबर घेऊन जाऊन बंडखारांचे पारिपत्य करावे अग उगळे

सातपुरात वागा तयार करण्यासाठी स्वो जा योक्त याला रवाना करण्यात आले

४ नोव्हेंबर १९९५

गडा मादा कामबक्ष याच्या सेव्यांनी र मोरबर्शी मुहमद मुरादखान याने कळीवडे की सैनिकाची पगाराची थकवाची फारच झाली आहे ने आरडाओरड करीत आहेत. कामबक्षच्या सरकारने खात्म्यात पेम नाहीत. बा दण्डानी आज्ञा वशे की आपल्या सरकारा खाजिन्यातून पस्तीस हजार रुपये काढावे व सैनिकांना पगार द्यावा

अमदनगर अकूत जा फौजदार व किल्लेदार बुद्दालुखाखान यांनी अर्ज बादशाहच्या नजरेखालून गेला.

फौजदारीनखानाच्या शिष्टाचाराने अदर अजोर, गयरीगणदर फौजदार याची अहदुस्मानास वगैरे मुले यांना मम्मची देण्यात आल्या

मळखेड (गुलबर्गा जिह्दा)च्या वातम्यावरून कळते की अलीखान हा बिजापुरच्या जहामिरीत बसला आहे त्याने ता परगणा पिडना ईशच्या गमाग्या हा दजाग्याने दिना आहे बादशाहानी आज्ञा केली की अलीखानाला ताबडताब आनिशरानाच्या फौजेत तैनात करा आणि फौजदार व याकनीम यांना मुहाम्मादबदर बाराईने नौकरी करून कळविण्यास लिहला.

यकनामखान (औरंगजेबाना दामीदुन) याचा मुलगा मुहामदबर्शी याच्या मम्मचीत वाढ करण्यात आली.

५ नोव्हेंबर १९९५

गळण्या (आता नाशिक जिह्दा, मालेगाव तालुका)चा किल्लेदार व फौजदार लखरी याने बादशाहाकडे नजर म्हणून काही गालिचे पाठविले.

वाना मादखान याला एक कलगी शिराच (वाराणे रुपये किमतीचा) देण्यात आला.

हरकात्याच्या तांडून कळते की : मताजी (घोरपडे) याने भागदुंग (रामदुंग) च्या शिल्ल्याला वेढा घातला आहे तेथे फौजदार व किल्लेदार म्हणून लखीराम (गोड) काम करीत आहे. बिजापुरचा मुबेदार मय्यद लखरखान याचा मुलगा नमुल्लाखान याने तातडीने लखीरामच्या कुमकेला जावे असे लखरखान याला लिहीण्याची आज्ञा झाली. हिमनवान बहादुर हा पण बडखोराचे (मताजी) पारितोष करण्यासाठी तेथे पोहोचेल. मुहमदाबाद (बीदर)चा किल्लेदार व फौजदार मजावारखान याचा आप्त (जावई ?) मीर अहमद हा बिजापुरात तैनात होता. त्याला सजावारखानाकडे तैनात करण्यात आले

६ नोव्हेंबर १६९५

खानाजादखान याचा मुलगा मुहंमद खलील याला दीड हजार रुपये किमतीचा शिरपेच बक्षीस म्हणून देण्यात आला.

मीर आतिश ब्रवरखान(?) याला वादशहा म्हणाले, 'तयार रहा. गनिमाचे पारितोष्य करण्यासाठी मी तुमच्या बराबर पाच हजार स्वार देऊन अवलूजकडे स्वाता करणार आहे.'

आज्ञा झाली की : एक हजार अश्वया व दहा हजार रुपये खानाजादखानाच्या सैनिकांना देण्यात यावेत.

गजाचा (बाजाराचा) करांडी (व्यवस्थापक) शरीफखान हा मरण पावला

७ नोव्हेंबर १६९५

खानाजादखान याच्या बराबर चार हजार आठशे स्वार देऊन त्याला धनाजी जाधवाचे परिपत्य करण्यासाठी अमदनगर अवलूजकडे पाठविण्यात आले. हारावलीला (आघाडीला) सफाजिनखान, उजव्या फळाला असालतखान, डाव्या फळाला मुहंमद मुरादखान, अशी खानाजादखानाच्या सैन्याची वादशहांनी रचना केली. यकतानाजखान हा अमदनगर अवलूजकडे या पूर्वीच गेला होता. त्याने चराबठ (पिडाशे) माभाळावी असे ठरले.

जुन्नरच्या यातम्यावरून कळले की गनिमाचे लोक या भागान आले. त्यांनी अरणगाव(?) लुटून गुरेहारे नेली. येथील किल्लेदार व फौजदार मन्मूरखान याचा नायब मुहंमद काजिम हा कुवारी किल्ल्याकडे गेला आहे. गनिमाचा बेत हा कमवा लुटण्याचा दिसतो. आज्ञा झाली की : याबद्दल मन्मूरखानाला ताकीदपत्र पाठविण्यात यावे.

हैदराबादचा मुभेदार जानसिपारखान याने बिनती लिहून पाठविली की या सुभ्यात ठिकठिकाणी मिळून पाच हजार बंदूकची तैनात आहेत. त्यापैकी दीड हजार मून अगर फरारी आहेत. आज्ञा झाली की : पाचशे माणसे नेमण्यात यावीत.

वारुंगडचा किल्लेदार शामसिंग याचा बिनती अर्ज वादशहाच्या नजरेखालून गेला. त्याची मन्सब वाढविण्यात आली.

विजापुराहून आल्याच्या दोन करड्या स्वाजा जरीफ याने पाठविल्या होत्या. वादशहांनी त्या नजरेखालून घातल्या.

गाजिउद्दीनखान बहादुर फीरोजखान याने लिहिले की : हलकट गनिमानी (मराठ्यांनी) बेत केला आहे की, नांदेड, बऱ्हाड, खानदेश व औरंगाबाद या प्रांतात जाऊन लुटालूट करावी. त्या त्या प्रांतातील मुभेदार, फौजदार, ठाणेदार इत्यादींना आज्ञा व्हावी की : त्यांनी आपल्या सरहद्दीवर सैन्य येऊन ठाण माडावे. म्हणजे गनिम तिकडे आले की त्याचे पारितोष्य करता येईल. आज्ञा झाली की : बक्षीउलमुल्क मुखलिमखान याने मुभेदार बगैरेना पत्रे लिहावी आणि ती मुद्राम मुजबर्दाराच्याद्वारे पोहोचविण्यात यावी.

८ नोव्हेंबर १९९५

सोलापूरच्या वागा पाहण्यासाठी रुवाजा याकूत येऊन होता. तो परत येऊन बादशहाला भेटला. सोलापूरचा किल्लेदार मिहदीखान याने भाजीच्या दान करण्यापाठविल्या. बादशहानी मागितले की : सोलापूरच्या बागेत तीन वगले आहेत. त्या पैकी एकाची पक्की इमारत बांधावी.

मिहदीखानाने कळविले होते की किल्ल्यात काही कैदी बरेच दिवसांपासून आहेत. त्यांची काही हकीकत कळत नाही. चौकशी करावी म्हणून आज्ञा झाली.

९ नोव्हेंबर १९९५

यकानातून खान याग खानाजादखानाच्या फौजेत नेऊन पाहोचविण्यासाठी सुधारक यसावल माला नेमण्यात आले.

सोलापूरचा किल्लेदार व फौजदार मिहदीखान याने आपल्या स्वतःच्या हाताखालील माणसांची यादी हुजूरत द्यावी अशी आज्ञा झाली.

जुल्लिकारखान बहादुर याच्या फौजेतील यातम्याबद्दल बघले की जहागीर याचा मुक्या मुतानासम याच्या सातशे जात व सातशे स्वार अशी संख्या होती. तो जुल्लिकारखानाची छावणी मांडून आपल्या जहागीरीत जाऊन बसला अशा झाली की त्याची जहागीर काढून घ्यावी.

१० नोव्हेंबर १९९५

राजा भीम (उदकापूरचा राजपुत्र) याची पृथ्वीसम बगैरे दान मला ही आपल्या बडोदाच्या मृत्यूनंतर बादशहाला भेटण्यासाठी पत्रहाळमंडाटून (निवाडीत) आघाटी (रून) आली त्यांना सात्वताची वस्त्रे देण्यात आली.

दुसरी इल्मुल्क मराठिसखान याने विनंती केली की इल्मुल्कखान मिहदीखाना म्हणतो की, 'आपली परिस्थिती समधानकारक नाही. सहा माहण्यासाठी मला आल्या नसली या जहागीरीत जाऊन राहाण्याची परवानगी द्यावी.' विनंती मान्य करण्यात आली.

आतंगखानाचा भाऊ मुहसद युसफ याजकडे औरंगाबाद व त्या मुस्लीम किल्ल्यातील गरजाम तपासण्याचे काम होत. त्याच्या अमानतखानाच्या ऐवजी औरंगाबादेची किल्लेदारी देण्यात आली. अमानतखानाच्या हुजूरत बांधावण्यात आले.

फौजिलेखान याने औरंगाबाद व तय्यल्ले नवाब यांचे नाणे बादशहाच्या समोर ठेवून बादशहानी कारकियानवाग भोतनाय याचा मागितले, 'यथून औरंगाबादपर्यंत मजला कायत्या व तिची आहत याची माहिती दिलेली स्वतः याकूत याच्या या भीत्याला औरंगाबादेतील नलाब दुकस्त करण्यास ही पाठविणार आहे.'

११ नोव्हेंबर १९९५

मोदागराने चवदा हत्ती विकण्यास आणले. तेऊ हत्ती विकत घ्यावे अशी आज्ञा झाली.

शहाजादा बेदाखल याच्या सैन्यात खानजमान फतेहजंग (मुकररखान) याची

मुंडे इम्बिन, मखान वगैरे ही होती त्याची मन्सब वाढविण्यात आली

रायरी (रायगड) चा फौजदार अब्दुर्रज्जाकखान याला खाम कर्मान पाठविण्यात यावे अशी बादशहानी आज्ञा केली.

रावदलपत बुंदेला याचा मुलगा रामचंद्र याला बादशाही हत्तीघांडे इत्यादीच्या खुराकाची वाव माफ करण्यात आली त्याला पाचशे जात व दानशे स्वार अशी मन्सब होती.

गाजिउद्दीनखान बहादुर याला आज्ञा देण्यात आली की बादशहाकडून पाठविण्यात आलेल्या रहमनुल्ला हा मन्सबदार तुमच्या सैन्यातील काही पथके बरोबर घेऊन अहमदनगरला जाईल तेथील पीलखान्या (हत्तीखाना) ची काळजी घेईल. निकडच फौजदार व ठाणेदार सावधानपणे काम करीत आहेत असे दिसल्यास तुमची पथके तुमच्यापाडे पाठविण्यात येतील व रहमनुल्ला हुजूरत परत येईल.

१२ नोव्हेंबर १६९५

विजापूरचा मुभेदार मध्यदलकरखान याची मुले अजीजुल्ला व अबूमर्द ही येऊन बादशाहाला भेटली.

मामूरखानाच्या फौजेत तैनात असलेला हरचंदराय हा आज्ञेप्रमाणे येऊन बादशहाना भेटला.

गुझरना किल्लेदार व फौजदार मन्मूरखान याने कुवारीचा किल्ला घेतला. त्याच्या सांग्याच्या किल्ल्या त्याने बादशहाकडे पाठविल्या. बादशहानी त्या नजरखालून घातल्या.

१३ नोव्हेंबर १६९५

आज बादशहा सोलापूरला रवाना झाले. नावाच्या द्वारे त्यांनी (ब्रह्मपुरीजवळ) भीमा ओलांडली. अमदखानाला त्यांनी (ब्रह्मपुरी) नळाच्या रक्षणाथं मागे ठेवले. नंतर ते तहाने रवा (उधड्या पालवी मारखे ब्राह्म)वर वसून महा कोमावर असलेल्या कामानी या गावी थांबले वाटेत त्याच्या आज्ञेवरून शहाजादा आजम याने बादशहाच्या घोड्यावर स्वार होऊन त्याची चाल पाहिली.

रायरी (रायगड) चा फौजदार अब्दुर्रज्जाकखान याची अर्जी आली. ती बादशहाने नजरेखालून घातली.

१४ नोव्हेंबर १६९५

आज बादशहा कामानीहून निघाले. ते अर्धा कोस घोड्यावरून स्वार होऊन गेले. नंतर तहाने रवावर वसून त्यांनी चार कोसाचा प्रवास केला. नंतर ते सोलापूरला मुक्कामाला आले.

विजापूरच्या किल्ले अर्कचा किल्लेदार ताज महमुद याने राजीनामा दिला त्याच्या ऐवजी फतेहबेगची नेमणूक करण्यात आली.

खटाव व रहमतपूरचा ठाणेदार रामचंद्र याच्या मन्सबीत वाढ करण्यात आली. त्याला दोन हजार जात व वाराशे स्वार (त्यापैकी एक हजार दोजम्पा म्हणजे दोन घोडी)

अशी मन्मद हाती. त्यात शंभर दाभण्यांची वाढ करण्यात आली.

मसुरचा ठाणेदार मवाजी यांना दान हजारा जात व पर हजारा स्वार (तागशे दाभण्या) अशी मन्मद हाती. तीन तीनशे मवासांची वाढ करण्यात आली.

ठाणे सोडवित्र (?) येथील किल्लेदार व फौजदार स्वाभाविक यांना मन्मद हाती पदवी देण्यात आली.

१५ नोव्हेंबर १९९५

बादशहा शुक्रवारच्या तमाजासाठी घोंडघावर स्वार होऊन शहाजाद आगम, नामवश, वागजाह व अमीर उमराव या जखरावर शहरातील गुमामाशिदीत गेले. तमाज पडून जाल्यावर तमच घोंडघावर स्वार होऊन ते आपल्या निवासस्थानी परत आले.

१६ नोव्हेंबर १९९५

आज बादशहा सोलापूरहून परत फिरले.

एकाजीवा मुलगा मुत्तानजी हा मुहमद मुनीम याच्या मध्यस्थीने बादशहाना भेटला. त्याला आगशेची मन्मद देण्यात आली. तमच आपल्या भाऊवदाना चाकरीत घेण्याची त्याला परवानगी देण्यात आली.

हाजी मुहमद मुकीम हा गाजिउद्दीनखान बहादुर याच्या सौजेत ताफखान्याचा दारोगा (व्यवस्थापक) होता. त्याला नीरअंदाजखान याच्या जमिनी शहाजादा बेदारबख्त याच्या सैन्यात लोफखान्याचा दारोगा म्हणून नेमण्यात आले. हजरकाऱ्याच्या ताबूत वळले की धनाजी जाधव हा मातारगडाहून निघून भटकत हाता नंतर तो कृष्णा ओलाहून भागदुर्ग (रामदुर्ग)ला पोहोचला. त्याला जाऊन मिळावे असा संताजीचा येत आहे. तदीचचा पत्नीकडे हिमनखान बहादुर हा संताजीचा पाठलाग करीत आहे.

१८ नोव्हेंबर १९९५

गिरडणहापूर (परभणी जिल्हा?) येथील फौजदार अब्दुल्लाही याच्या मन्मदीत वाढ करण्यात आली.

कळविण्यात आले की गुजबदार तमरवेग हा केज (वीड जिल्हा?) येथे येऊन वमला असून शहाजादा बेदारबख्त याच्या सौजेत रमद, घामदाणा पाठाविण्यासाठी फार तगावा करीत आहे. त्याचा हेतू वेगळाच दिसतो. आज्ञा झाली की त्याची दोनशेची मन्मद काढून घेण्यात येऊन दुसऱ्या कुणाची तरी नेमणूक करावी.

१९ डिसेंबर १९९५

बहादुरगडचा किल्लेदार व फौजदार अब्दामखान याने काही वस्तू तजर म्हणून पाठविल्या.

पारोद्याचा किल्लेदार मुहमद यूनूम याच्या मन्मदीत वाढ करण्यात आली.

कळविण्यात आले की देवीसिंगचा मुलगा हा स्वदेशी जाऊन वमला आहे. आज्ञा झाली की त्याची नेमणूक मानेगड (?) च्या किल्लेदारीवर करण्यात यावी. गुजबदार पाठवून त्याला हुजुरात घेऊन यावे.

नऊ

१५ जानेवारी १६९६ ते ३ सप्टेंबर १६९६

१५ जानेवारी १६९६

महम्मद तासिमखान (हा दोड्डेरीच्या वेड्यान वारला). त्याची मान्यता तासखान
पेण्यासाठी महम्मद जाफर याच्या नेमण्यात आले.

बिजापुरचा दिवाण मुहम्मद हादी याचा आज्ञाकारी हा तयार रहा तुम्ही डकटे
आ यावर तुम्हाला आज्ञास्थानाच्या फौजेबरोबर जावे लागेल.

महम्मद तासिमखान याच्या सैनिकांना हिमनखान बहादुर याच्या फौजेत नेताना कर-
ण्यात यावे अशी आज्ञा झाली.

मनसखान याच्या नेतृत्वात असलेले यमावद व हरावद सैनिक यांना पगार म्हणून दान
हजार रुपया दण्यात यावे अशी आज्ञा झाली.

या सभेत येथील ३ मनस मुर्शिदाबाद यास म्हणाले, 'रस्तमदिनखान हा खानाबाद-
खानाच्या हुमनात येता असे त्यांनी मान्यता (मराठ्यांनी) घेतले आहे. बिजापुरी कर्नाट-
कांचा फौजदार हिमनखान बहादुर याच्या लिहिलेल्या की, 'तुम्ही खानाबादखान, रस्तम कलीखान
इत्यादी सरदारांना मुद्रा करवून आणल्याकडे घेऊन जा. हमोदुद्दीनखान हा खानाबाद-
खानाच्या बसवाणदुधच्या मार्ग हुजुरात घेऊन येईल.

१६ जानेवारी १६९६

बडव्हार शहाजादा अकबर याच्या मुलींना अकबरवादा आगव्याकडे जाण्यास निराप

देण्यात आली.

इत्यादीपुढील काही वेदांग विहीन असून या काही फर्मामें पारिषदाची व्यवस्था करण्यात आली.

महत्त्व प्राप्त झालेले मुलगांतून राधा भा. मुलगांतून राधा वि. पुढील तर्तीकत विवाह म्हणून नेमण्यात आले.

इत्यादीपुढील काही गतिमान पारिषद करण्यात आले. आतां खालील गुरुवर्गाच्या वेळी जाते. या वेळी या वेळी 'वे. क. क.' या वेळी या वेळी लावलीतून एक फर्मामें आनिषदांना या वेळी तैनात करावी अशी आज्ञा झाली.

१८ जानेवारी १९९६

ही फर्मामें या वेळी काही गतिमान राधा भा. मुलगांतून राधा वि. पुढील तर्तीकत विवाह म्हणून नेमण्यात आले. आतां खालील गुरुवर्गाच्या वेळी जाते. या वेळी या वेळी 'वे. क. क.' या वेळी या वेळी लावलीतून एक फर्मामें आनिषदांना या वेळी तैनात करावी अशी आज्ञा झाली.

महत्त्व प्राप्त झालेले मुलगांतून राधा भा. मुलगांतून राधा वि. पुढील तर्तीकत विवाह म्हणून नेमण्यात आले.

इत्यादीपुढील काही गतिमान पारिषद करण्यात आले. आतां खालील गुरुवर्गाच्या वेळी जाते. या वेळी या वेळी 'वे. क. क.' या वेळी या वेळी लावलीतून एक फर्मामें आनिषदांना या वेळी तैनात करावी अशी आज्ञा झाली.

इत्यादीपुढील काही गतिमान पारिषद करण्यात आले. आतां खालील गुरुवर्गाच्या वेळी जाते. या वेळी या वेळी 'वे. क. क.' या वेळी या वेळी लावलीतून एक फर्मामें आनिषदांना या वेळी तैनात करावी अशी आज्ञा झाली.

इत्यादीपुढील काही गतिमान पारिषद करण्यात आले. आतां खालील गुरुवर्गाच्या वेळी जाते. या वेळी या वेळी 'वे. क. क.' या वेळी या वेळी लावलीतून एक फर्मामें आनिषदांना या वेळी तैनात करावी अशी आज्ञा झाली.

१९ जानेवारी १९९६

इत्यादीपुढील काही गतिमान पारिषद करण्यात आले. आतां खालील गुरुवर्गाच्या वेळी जाते. या वेळी या वेळी 'वे. क. क.' या वेळी या वेळी लावलीतून एक फर्मामें आनिषदांना या वेळी तैनात करावी अशी आज्ञा झाली.

इत्यादीपुढील काही गतिमान पारिषद करण्यात आले. आतां खालील गुरुवर्गाच्या वेळी जाते. या वेळी या वेळी 'वे. क. क.' या वेळी या वेळी लावलीतून एक फर्मामें आनिषदांना या वेळी तैनात करावी अशी आज्ञा झाली.

मो. द. बा. ९.

दोन मज्जे तयार केली आहेत. हिमंतखान बहादराने गरीब ठाणे केले आहे. बादशहानी विचारले की, 'तो नये केव्हा पाहावला.' कळविण्यात आले की : चार पाच दिवसा-आधी बडवारांनी (मराठ्यांना) कामिस्खानाने एकूण सैन्य व सरजाम लटून नेले

२० जानेवारी १६९६

कळकळीत हा गतिमाने पारिस्थ करण्यासाठी गेला होता. त्याला परत येण्याची आज्ञा करण्यात आली.

अध्यानीचा कि हेदार व फौजदार यांच्या मन्मधीन वाद करण्यात आली.

२२ जानेवारी १६९६

आज शुक्रवारची नमाज पठण्यासाठी बादशहा हे इस्लामपूर ब्रह्मपुरीहून मोलापुरकडे रवाना झाले. खानजहान बहादर, बहुरामदखान, मुबलिसखान, मिर्जादखान, बगैरेनी बरोबर रहावे अशी आज्ञा आली.

राजा अफगांम या न मुर्जबदाराच्या द्वारे हमीदुद्दीनखानाच्या फौजेत तेनात रुखन तेचे पोहोचविण्यात आले.

महमद बगैरमखान यांनी मलमता अन् करण्यासाठी महमद जाफर यांना पार्श्वि-ण्याचे ठरविले. राजा त्याने राण्याची जखम ना. फौज मुर्जबदर यांना पार्श्वि-की पुरे अशी आज्ञा आली.

बादशहाच्या नाते कळले की कलस गंगानाचा मुकदम पंढरपूरला होला नाकी त्याला खून एक नगर शिरका पल्लावरील मज्जर हा पत्र त्याने खानावर कळला करण्याचा येवढा राजाने त्याच्या राज्यातून गरीब राजा धेकून त्याला ठार मारले. बादशहानी आज यादल कलस राजातापाणी बोलणी केली

२३ जानेवारी १६९६

राज कामना या न राण्यांनी मोला नदी सोडतून बहादर माझारगज पात्राने.

मज्जर ताकि ठार व फौजदार मिर्जादखान येथेला राण्याचा भेट घेतला

जखम हा गरीब फौजदार मोर्जबदाराकडे यात विवरी. हेम पार्श्वि-की ही मज्जर हा ठार कर देण्यात येथेच येथील शमसुताचा गतिमणी राखता (जाणे येणे) आहे गरीबदार सैन्यसामग्या याचा आज्ञा आली की : ताफ व त्यानगरावरचा कलसामा मोर हादीकडे देण्यात यावा.

२४ जानेवारी १६९६

बादशहा आज पाठावर बसून हाऊन जमनासगरीत गेले. तसे ते शुक्रवारची नमाज पढले.

जमिनासखान इतर यांच्या फौजेतील वानसरावरून कळले की : कात्याचा राजा किशोरगम हा हा नवीन खाण्यात हाता न मरण पावला त्याला अडीच हजार ज्ञात व तीन हजार ग्यार अशी मन्मधीन होती

बादशहानी कळविण्यात आले की : दांडुंगीच्या अलीकडे अठरा कोमावर कमबगिरी

येथे खानाबाखान व हमीदुद्दीनखान यांची गाठ पडली

२५ जानेवारी १९९६

आज वादशाही मोठापुराहून खाना झाले त्यांनी कामांनीला मुक्काम केला.

वाग्जरीवगने कळविणे ही हिमनखान बहादुर यांचे पुढीलप्रमाणे पत्र पाठविले आहे. - सनाजी हा मोठे सैन्य घेऊन बसवापटुणवर चालून आला आहे. माझ्यापाशी सैन्य फार थोडे आहे. अद्याप वादशाही मर्यादाची कुमक आली नाही. जी परिस्थिती आहे ती कळवोत आहे मी प्रयत्नाची पराकाष्ठा करीन. वादशाही आज्ञा केली की : हमीदुद्दीनखान व हसनमकुशीखान यांना लिहा की, तुम्ही अद्याप हिमनखान बहादुरच्या महाय्यार्थ गेला नाहीत. तुम्ही तातडीने जावे.

२६ जानेवारी १९९६

आज वादशाही खानाणी हा (बहादुरी) परतले

वादशाही मुल हसनखानाच्या म्हणजे 'तुम्ही खानाहान बहादुर (बहादुरखान हिमनखान बहादुरचा बाप) च्या जेव्यावर जा त्यांना पुढीलप्रमाणे सांगा - शहाजादा महमद बेदाखन यांना पत्राळगडच्या आघाडीवरून काढून सनाजीचे पारिपत्य करण्यासाठी बसवापटुणवर पाठविणे पत्राळगडच्या वेड्याने तम माझी उद्दीनखान बहादुर याज्याने दहा व तुम्हाला माझी उद्दीनखान बहादुरच्या जागेवर नेमता. मुल्लेखानखान हा खानाहान गळ विचरून आला त्याने वादशाहीला कळविले की 'खानाहान म्हणतात' माझी काही प्रयत्न नाही पण माझ्याबरोबर सैन्य नेमून देण्यात यावे. वादशाही आज्ञा केली की 'माझा हा बेदाखन हा बहादुर पाठविण्यासाठी तमान तयार करा

२७ जानेवारी १९९६

हसनमकुशी (?) बहादुरास मिळाले - बहादुरावरून हा घेऊन वादशाहीला भेटला.

बहादुर (?) चा पोहोदार महमदखान हा यांना वादशाहीने उन्हावाडानखान याची नेमणूक करण्यात आली.

महमद महमदचा पोहोदार महमद पोहोदार यांनी मन्सूर याची वध्यात आली.

इली (?) चा पोहोदार जाधवराव यांना वादशाहीने मन्सूर हाची. ती वादशाहीच्यात आली.

२८ जानेवारी १९९६

पोहोदार (?) चा पोहोदार (महमद ?) च्या देणमणीवर नेमण्यात येऊन त्याला एक शाल देण्यात आली.

बहादुरा पोहोदार महमद यांचे लिहिले की 'परमहा (हिमनखान) चा बहादुराचा पोहोदार महमद बजीर यांचे व्यक्ती चांगली ठेवली आहे. त्याला त्या जागेवर पुढीलप्रमाणे बहादुराच्यात यावे बहादुराहानी ती मान्य करून बजीरखानाच्या मामूर-खानापाशी नेमान करण्याची आज्ञा केली

बादशहांनी सांगित्यानिमाण भावनांनय यांना म्हणजे 'तत्ताळगायतस वगवापट्टण-
पर्यंत तितीं काम अंतर अट व रिता सज्ज होताना याचा तपास सादून कळवा'

गणनाबाद (मांशिक) चा टाफावर मानवसंगतान या-राणाक्षी राखतमंडाणा हा मान
होता त्याची नामागट (?) च्या कळविणारीवर नेमणूक करण्यात आली.

अशा मोठा मुद्दमः वेगवेगळ्या वाजकडे पाठविण्याचे फर्मान गजेबंदाराच्या कडे देण्यात
आले.

हरतायाच्या ताडन कळजे ते अस . वीस जानेवारी १६९६ (चौवीस जमा-
दियानी) रोजी मनाजी वीत चाग हजर घोडेखोरानाजी हिमनखान बहादुरावर चालून
आता हिमनखान मपया माव्यानि घाटेर पडला गुरांती अनेकजण याच जण जयसी
आता हिमनखान अफगा माव्या पयस असा ना त्याच बंदुकीची गाडी लागली
त्याच्या राखेर बसण्यात हा टाफ नाईत जयसी सांग

२९ जानेवारी १६९६

किशोरगिना राजा याची सहा बंदी व जहागीर त्याचा मुद्दमा समसम याचा
देण्यात आली.

कळ रोजी बादशहांनी बंदी व मुद्दमा समसम याच राखेर सज्ज केली.
बादशहा म्हणजे, 'गताजरा वेगवेगळ्या, गाजकडींगाल बहादुर, हिमनखान बहादुर,
हमीदुल्लाखान बहादुर, व सलमखान याच याचगाजी फारस सैन्य तिती आ व गा
मेवाचा सामग्रा काय जा कळता. त्याप्रमाणे कळविण्यात आला

३० जानेवारी १६९६

बादशहांनी (राष्ट्रीयेचा वेळवान फजीन पावडेगा) पुढील जमाच्या गृहीकप्रमाणे
बंद्या लव्या. ताताबादवान अजमाच्या मुमेशरीवर, सफिकनखान, घामानी (मध्यप्रदेश,
सागरजवळ) चा फौजदारीवर, मुहमद मरादखान, मुने अजमीरची दिवाणी, सरबद
अगालनखान, गणवदार (राजस्थान) ची सिक्कदारी.

किशोरगिनास तातू भीमसिंग याचा गणवारी (?) ची व बदामीची फौजदारी
देण्यात आली नथे पूर्वी समसम फौजदार होता.

१ फेब्रुवारी १६९६

विजापुरचा दिवाण व अलमेल्लाचा ठाणेदार मोरहादी याचा आपल्या स्थळी
जाण्यास निरोप देण्यात आला.

कळविण्यात आले की : परलोकवासी किशोरगिना याची पयके देणीहून आली असून
जिजीकडे रवाना होऊ इच्छितात. बादशहा म्हणजे, 'त्यांना उद्या हजर राहाण्यास सांगा.
मी त्यांची पाहणी करीन.'

जुन्नरचा फौजदार मलूरखान याच्या तावाने आज्ञापत्र (हस्त्युद्बहुकुम) पाठविण्यात आले.

२ फेब्रुवारी १६९६

कळविण्यात आले की : गदग येथून खजिना आणावयाचा आहे. कुतुबुल्लाखानाचा

मा अणायामा गणयामाटी तयार व्हायाम मागण्यात आले. त्याच्या बरोबर अर्जीत तयार झालेला तालिका पत्र तयार करण्यात यावे अशी आज्ञा लागू.

गानाजा मरणाच्या तापत्यांतः माणसाना ह्जुरात वांछावण्यात यावे अशी आज्ञा करण्यात आली.

[illegible]

३ फेब्रुवारी १९९६

नरहम विगतवस्थानं याचा मुखा मरुषद मुहुमाद ह्मंत याचा मरुषद मरुषदवान
याच्या पंगवी मीर तुमुत (गिगा टप्याचा वा रर मरुषी-४ ऑर मरुषी) म्हणून नमण्यात
आले.

वा 'अज्ञा' मरणात्, 'ह्याउद्योग' नात् 'विद्या', तूम्ही निम्न सेना भेजत हजरात या.
 निम्ने मीना प्रहारात हा दोराखर ना जत 'विद्या' उद्योगात 'विद्या'

हिमंतवान बहादुरचा पावेतून सल्लागारमां वळत रीती जशी : गंगाजी (धारपडे)
ही बहीण ह्याच रंगार व बाण ह्यांचे पात्राळ सैनिक घेऊन हिमंतवान बहादुरावर
साजून आला. गंगाजींचे हत्ताही प्यास पला शमरावर जमलेला जाड/३. हिमंतवान
बहादुर हा स्थान सैन्य घेऊन त्याबाबतच नादून येला अवळ जवळ पावणे प्यास
कारण जाड पावलेच सगाजींचा समाचार पोण्यामादीला हातीवर घेऊन तिथ्याज. ता
मताजी व त्यांचा सैन्य साजवर नुस्त पडला. या सुमारास हिमंतवान बहादुराच्या कपाळाच्या
बदलीची गाला लागाता जममा जमवेत ती आपल्या मंत्रांत दाखले आली. बादशाही
सैन्यातील अडीवाही वगैरे समाधानी शत्रूची युद्ध नादू देवेंद. यातच अडीवाहीला
बाण बतल्यावर साच्या जगाता हाऊत ता त्रिमिनीवर कागळला गतिमाने सैनिक त्याला
घेऊन गेले त्याच्या मुलाने लढा नादू देवेंद. गंगाजी व बाणाच्या दान जममा झाल्या.
मोगलांचे सैन्य मोघारां परतले वगैरे बनिवारी १६१६च्या मध्यरात्री हिमंतवान बहादुर
मरण पावला. हिमंतवान बहादुराचे अवळ जवळ तीसरी सैनिक परगमा आनिंद वाट
फुटले तिकडे पळाले.

आज उम्मेदतुलमुत्तक आनजगान बहादुर हा बादशहाकडे आल्या आणि म्हणाला की, 'हिमतवान बहादुर हा आपल्या सेवेत मरण पावला. माझे होच डल्ला आहे की आपल्या सेवेत मीहि कामी यावे.'

वादग्रह। फातेहा (मृतांमारी प्रार्थना) पढ़ते म्हणाले की, 'मान बहादुर हा शहीद (धर्म-कार्यार्थे हुतात्मा) बाला।' असे म्हणून त्यांनी मान जहानला आपल्या उन्हाकडे जाण्यास निरोप दिला.

बादशहा शहाजादा कामबक्ष यांना म्हणाले, 'त्यानं ज्ञान बहादुराच्या समाचारामाठी त्याच्या देण्यावर जो 'व्याप्रमाणे' शहाजादा त्याच्या देण्यावर जाऊन आला.'

बादशहाची आपल्या मुदपाकमान्याचा मुख्य अधिकारी नेमतखान यांना म्हणजे, 'तुम्ही व मुन्ताकन अम दावे भाजतात त्यानं ज्ञानाच्या देण्यावर घेऊन जाव त्यांना वेळ घालून परत या.'

बादशहा मुखलिमखानांना म्हणाले, 'जेरगो, फारीमगट, (मुल्बर्ग जिन्हा) योंरे जिल्ह्याच्या सिल्लदागता लिहून कळवा की, त्यांनी आपापल्या जिल्ह्याबाबत अत्यंत सावधगिरी घाल्यावी.

गाजिउद्दीनखान उतादराकडून कळते की गनीम र कंटा कट करण्याच्या उद्देशाने बहादुर व गानदण या मुल्याकडे गेले आहेत. चीनकली जखानबहादुर (भावी निजामु मुक्त) यांना सैन्य देऊन त्यांच्या पाठलागावर पाठविण्यात आठ जात.

४ फेब्रुवारी १६९६

फिजार्सिमा (हाडा) ची हसीनम बगीर माणस आज बादशहाना भेटली. त्यांना वक्षिमे देण्यात आली.

फार्सिण्यात आले ही फिजार्सिमाच्या पथकातील माणसे बाहेर उभी आहेत. बादशहानी मणी माराची पाटणी केली व त्यांना वषळ्यामानापाशी नैनात करावे अशी आज्ञा केली.

फार्सिण्यात आले की 'वर्मी खान हा आनिगखानाच्या फौजेत नैनात होता तो आबगी मोगल निघून गेला त्याला सोडूनच जोत व शमर मार अशी मन्सब होती.

फार्सिण्यात आल्या पाश्चाती खान दगदगखानांना वेढून त्यांना हुंमुरात विलाख्यात आले.

मुन्ताकनूर नदरखाना पोजदार बरगजखान याच्या मन्सबीन वाढ करण्यात आली.

५ फेब्रुवारी १६९६

महादजी याने याचा अनीरहजार स्वार अशी मन्सबादी त्याच्याकडे नाहर्माव (?) नाळवयाची व्यवस्था केली. सजावली. समल्लखाणी व अजिंकारी. पाठवून त्यांना हुंमुरात विलाख्यात आज व नवन त्या व स्वतःच्या नाळव्यात पाठवावे असे ठरले. मतलबखानाने विनवी केली ही महादजीन म्हणणे आहे की, महादजीन मन्सब मुळे माझी आर्थिक परिस्थिती खालावली आहे. माझी मणसे टाण्याची व्यवस्था नीट ठेवात आहेत. महादजीन पराजना मिळवून मी समावर जाईन' बादशहा म्हणाले, 'मध्या तुम्ही जा जहागिरीचा पराजना दिवानखानाकडून घ्या' महादजीने न हसूळ केले नाही. त्याने समरेची तवार काढून सामिजले की महादजीनी जहागिरी नाही यावर बादशहा म्हणाले की, याद कैदत टापा मातबर जामीन मिळाला तरच माझा.

सहपण्ड्या वदकला फौजदार खिदमतखान याचा पूर्वीप्रमाणेच अकाल्याच्या ठाणेदारीवर नेमण्यात आले.

मालापुरवा गावचा तोंड करण्यासाठी दीनाणे बेददार व जंगल वहावर पाठविण्यात यावेत अशी आज्ञा झाली.

बादशहा हे बक्षीउमरक मुर्तालिमखान याम म्हणाले की, 'अहमदाबाद, अजमीर अकरगवाड, शहाजनाबाद, लाहार व अलाहाबाद या मुभ्यात रिती सैन्य आह ते मला कळविण्यात यावे.'

बादशहानी आज्ञा ऐली की 'दुजरान आठले एकजे पासत वडूकची याना शहाजादा बेदारवस्त याच्या सैन्यात पोहाचविण्यात यावे.

बादशहा बक्षीउमरक मुर्तालिमखान याला म्हणाले, 'चायाचा राजा किमर्ताग व पयतारचा फौजदार मद्रुहीन महंमदयान याना लिहा की, चीनकुलीजवानबहादुर ह गनिमाचा पारिपत्यासाठी तुमच्या प्रांतात येतील त्यावेळी तुम्ही त्याच्याशी मिळून शनीम मोहून काढावा.

८ फेब्रुवारी १६९६

नवा ज्या (राजन)चा दारगा फतेह दीनत याच्या बादशहानी आज्ञा ऐली की : ज्या दिवशी मला राजा (उपवास) अकर न्यादवणी माझ्या येण्याजाण्यासाठी न्याया-न्याय पाठवी मेणा देवीन जा त्याप्रमाणे करण्यात आले

हाशगाबादचा बंदरवला फौजदार मानिकदयान याला बोंड वगैरेच्या फौजदा-रीवर नेण्यात आले. बीडवर यापूर्वी मामरमान हा फौजदार होता.

१० फेब्रुवारी १६९६

बादशहा आज मलाळ मध्याकाळने नमाज (पुजेर जाय) आपल्या जखम-दिरातन पडले असल्याच्या नमाजाच्या वेळी (पुजेरच्या जहाच्या वेळी) ते प्रायेतागुहान (तस्वीरवाना, जयाची जागा) आठ तेथे त्यांनी शहाजादा आज्ञेम, शहाजादा कामकाज, अयदवान, मियादवान, मन्तकनवान व पश उमाग याना वाटावून घेतले व समता-महित ते असरची नमाज पढले.

कळविण्यात आले की - तस्वलाखान व मुसोखान यानी गदगचा खाजना विजा-पूरवा आणल्या आहे सखीखान हा ता खाजना विजापूरवाहून आणीत आहे. आता लफ-ल्लाखाताने जाण्याची अकर तांदी अशी आज्ञा झाली

११ फेब्रुवारी १६९६

फराशगान्याला मुश्रफ (अधिकारी) अकर हे याच्या बादशहा म्हणाले, 'माझ्या प्राये-तागुहान्या (तस्वीरवाना) या आज्ञेला एक पिडकी (शरावा) करून द्या. म्हणजे न्याय-दान मागणाऱ्यांना वाळावून न्यायदानाचे काम करत राईल, तग करण्यात आले

१२ फेब्रुवारी १६९६

बादशहानी दीनाणे आम व खामचे काम बंद ठेवले. तेरा व बबदा राजव (मान ते आठ फेब्रुवारी)ला बादशहानी राजा (उपवास) केला. पंधरा तारखेलाहि राजा (उपवास) होता. उन्हाळयामुळे बादशहा अजकन झाले. शहाजादा आज्ञेम हा आल्यावर बादशहानी

पत्तवाळोस त्याच व्रतारीच्या तळाच्या रक्षणासाठी असदम्यान व शहाजादा वाळागाह यांजगाणी देवावे याणी त्याच आमच्या बंगवर राहतील. आमच्या बराबरच्या पथवाची रचना अशी राहिल :-

शहाजादा आग्रम	-	हजारक (आपाठी)
मुहंमद कामबख	-	उजव्या फळीला
यानजमान बहादुर	-	डाव्या फळीला
अब्दुल गान	-	चदाबद (पिछाडी).

शहाजादा येदम्यस्त याच्या फौजेत नवीन असदला सानजमान फतहजंग बहादुरा मुहंमद अदीमदीनखान रामदुर्गचा किल्लदार लक्षागम गोल याची पत्ने बादशहाच्या नजरेखालून गेली.

सानाजादमान हा रजिद गाटाच्या अश कळते. बिजापुरी कर्नाटाचा दिवाण मीर यास या दा दिवाणगिरीसुन काडणान आर हाते. त्याला हजरान वाळावण्यात आले.

हमीदुद्दोनमानाने दिवाण कळविले की सनाजीच्या पारिफत्यासाठी मी अधातीहून बसवापट्टणकडे रवाना झालो आहे.

१३ मार्च १६९६

यास्यदानी आज्ञा होती की मार्जिजुदीनमान बराबर पेशवाकडून हजरान येन आहे. त्याने बशीड मीर बरगमदखान याच्या देवात उतरा व चीनकली तखानबहादुर याने मरहूम बशीरमान याचा मुकत मीर जैन त्याबद्दीन याच्या हजरान उतराव

आज्ञा झाली की मी याना (नीमाना) या बराबर मरखम पथक (बरागा) देऊन मार्जिजुदीनमान बराबर याने ना बरगाबादम पाठाचवाचा मार्गावरील फौजदारांनी पण आपाप या हद्दीत मरखणाची व्यक्त्या करून त्या आपणा हद्दीवाटर पाठाचवावे.

मरखद अदीमदीनमानाचा मुलगा हसन अलीखान याजबराबर मरखबदार, फौजदार व नेमाण याबद्द सान नवीन हजरान आहे. आज्ञा झाली की हजरान गनीम हे हेरावाद प्रान्त पसरले जाय. पण मुजबदाशाने जाऊन हसन अदीखाना व गनीमाच्या पारिफत्यादी तातडीने तिकडे पोहोचवावे.

१४ मार्च १६९६

मरिमा याच्या फौजेदार व फौजेदारखानाचा मुलगा मुहंमदकु ही ही हजरान आज्ञा होती ना बरागा बरागाबादम रवाना झाला. त्याला खिलतीची बखरे देऊन निराप देण्यात आला.

फौजामतना मुलगा मनगागम हा मुहंमदमान आज्ञा त्याला बीस हान देऊन मोख दिवायतुला हे नाव देण्यात आले

बीर बंगरच्या परगण्यावर सामुखान हा फौजदार होता. त्याच्यापेवजी सालापुरचा किल्लदार व फौजदार मिहदीखान याची नेमणूक करण्यात आली मिहदीखानाचा मुलगा मिर्जा मुहंमद याला सालापुरचा किल्लेदार व फौजदार म्हणून नेमण्यात आले. त्याला दोनशे

जात व नीम स्वार अशी मन्सबदारी. ती वास्तव्य-नीमने जात व दानने स्वार अशी करण्यात आली. मोतिअदखानाचा हाशमाबादेवरून ती स्वार नेमण्यात आले. दान तो हकूम मागे घेण्यात येऊन त्याला हाशमाबादेवरून कायम करण्यात आले.

सामुरखान याजकाने कळविल्यात आले की मरदाजी वाराखण हा दान हजार जात व पार हजार स्वार यांना मन्सबदार होता. तो मरण पावला.

राजा रघुनाथ याचा तातू मद्रिपनाग याच्या मन्सबीत वाढ करण्यात येऊन त्याला सरकारी कार्याच्या बसल्याना आसारी म्हणून नेमण्यात आले.

१५ मार्च १६९६

बादशहांनी आज हत्ती व पाटे याची पाहणी केली

१७ मार्च १६९६

सिदमत गजारखान (उमरावखाना) याने विनती केली की धारच्या पेथची दक्षिणेनेच जहागीर घाली आज्ञा झाली की ओरंगबाद यानातील हरमूद परगणा हा तनखा जहागीर म्हणून देण्यात यावा

बादशहा आज यालापुराकडे रवाना झाले. यानेखाता (उद) वगेरची पाहणी करून बादशहा म्हणाले, 'याना' परगणासाठी ओरंगबादखाने पाठवा

१८ मार्च १६९६

जालमेल्याचा फौजदार मीर हादी याने आज पाठविल्या की वाकणखे ठ्याचा जमी नदार हिउ नाउर याने मागिले सदर (वाकणखेची) भाड्या अह विजापुरचा रुझाजी कानूनमा (देशपाडे) याच्या पाठविले तर तह करीन असे तो म्हणाला. मध्यस्थाना वरचे देऊन त्याच्याकडे रवाना करावे अशी आज्ञा झाली.

१९ मार्च १६९६

बादशहाच्या (माझापुराकडे कच करवालाच्या मेन्कातील) नदाबल (पिछाडी) चा मरदार व मीर आनिश (दाहगाढयाचा आसारी) तर्फे वयतखात याने विनती केली की ब्राह्म-पुरीचा कळ घे साळापूर या दरम्यान दानने स्वागचे ठाणे बगदिल्याम तर हाईल. बादशहांनी विनती मंजूर केली.

मळखेड्या कोजदार समेत याला गनिमाच्या पारिपत्यासाठी विआरचा दिवाण मुहमद हादी याजपाशी नैमान करण्यात आले. त्याला हादीकडे नेऊन पोहोर्नादियासाठी एक गर्जगर नेमावा अशी आज्ञा जाली

विजापुरचा वानतमा (देशपाडे) रुद पडित याला विल्लीची वस्त्रे देऊन मुहमद हादीपाशी रवाना करण्यात आले.

जुलफकारखान बहादुर याने पुढीलप्रमाणे कळविले - येथील नगदी नेमणूक अस-केल्या मन्सबदाराची स्थिती जातनीय झाली आर. सरकारकडून त्याना पुष्कळ येणे वाकी आहेत. माझ्यावर मुझ्दा माझ्या नाकरबगाने व स्वतःच्या सैनिकांचे देणे फार झाले आहे. माझ्यावर कृपा होईल अशा आशा आहे बादशहा म्हणाले, त्याना पुढीलप्रमाणे लिहा.-

मीरला येथी त्याची नेमणूक नांदवच्या मुभदारीवर करण्यात आली होती) याला 'या याला त्रिजापूर कानराची फौजदारी ही जमेल तर मग मी त्याच नेमण्यात तयार आहे.'

म्हणकी मुसलमा फौजदार मुहमद फाजिल व चाभारगोद्याचा फौजदार बरगदा रवान (बकायारवान?) यांचे अर्ज बादगहाच्या तज्जेखातून गेले.

तराण्याच्या तोंडाने खेळे की शहाजाद महमद बेदारवान या बकापूर (भायबाड जिन्हा)ला पाडावला तेव्हा जट मामान देवन गंताजीच्या पायिंग्यामाठी तो सडा रवाना झाला.

बादगहा येथी १ शहाजीच्या याचा काम सुरू झाले तज्जेखान या जवळपास आले होते या जवळीक तोंड झळटाला बादगहाचा फौजदार बकायारवान (?) याच्याशी मोठ्या भांडणे झाले. बादगहाला त्याने इतक्या इतरांचे कारण अशी आज्ञा करण्यात आली.

बाकापूरच्या ईश्याची निराकरण झाले म्हणून करण्यात यावी अशा बादगहाला याच्याचा फौजदार व फौजदार निराकरण झाले. बाकापूर

२३ मार्च १९९६

सुद्धा यात मग्या मोमदारी हा जमेल (नाथगुजळ)हून पळून बादगहाला येतला.

मीर साहिब (बाकापूरचा फौजदारी) तज्जेखानाने याने याची जमाग घेतली होती - तज्जेखान बादगहाला घाला घाला. बादगहाचा मुबदार जानीमपारवान याचा मग्या सनमजलीवान सनमज्या पायिंग्यामाठी येत आहे. आता बादगहाच्या मभदारायाशी फार भाडे मेल्य राहिले आहे काही पथके तैनात होतील अशी तो अथवा बालमून आहे बादगहाला त्याची मन्सब बालमून अधिक सार मेलिक बाकापूरचा अज्ञा झाली यापूर्वी त्याच तीन हजार पाचवें जल व दान हजार पाचवें सवार (त्यांपैकी एक हजार दाअला म्हणजे दान घाटी) अशी मन्सब होती.

माळापूरचा (?) फौजदार अमानुश याची मन्सब बादगहाला आली

मामूरवान याम पुर्वीप्रमाणेच वाट वगैरेच्या फौजदारीवर कायम ठेवण्यात आले. त्याला दोन हजार जात, सतरावे सवार व शिवदीमाठी दीडदास सवये अशी मन्सब होती.

बादगहा हे माळापूरचा फौजदार व फौजदार मिहशीवान याला म्हणाले, 'शूनस्वाना (उट) व उत्तर मामान तुम्ही मामूरवान फौजदार याजपर्यंत नेऊन पाहाचवा. तेथून ते आगवादापयत पाहाचवतील.'

मरहम मुजाव्वाताचा मुलगा मुहमद त्रिकार याला बादगहाला विचारले, 'तुज्जा भाऊ व चाभारगोद्याचा बदलेला किल्लेदार मुहमद अथक याला हुजरात बोलावण्यात आले होते. तो अद्याप आला नाही.' त्रिकार म्हणाला, 'त्याची अधिक परिस्थिति

गोचनीय आहे. तो रोजनावादेत आहे' त्याची जहागीर काढून घेण्यात यावी अशी आज्ञा झाली.

जुलिकारखान वहादराच्या फौजेत तैनात असलेला राव गोदाळमिंग व रायचूरचा किल्लेदार व फौजदार मर्यामिंग यांची पत्रे बादशहाच्या तज्जरेखालून गेली

२४ मार्च १६९६

हरकाच्याच्या तोंडून कळले की : मनाजी हा वामवापट्टणच्या वेढ्यात गुंतला होता. हमीदुद्दीनखान नेथन आठ कोसावर आला आणि बरेच सैन्य वेढ्याच्या कामात ठेवून मनाजी हा हमीदुद्दीनखान याजवर या महिन्यात (शावान) दोन तारखेस (फेब्रुवारी अखेर) नागून आला. बादशहाच्या कृपेने शत्रूंपैकी अनेक जण ठार वा जखमी झाले. शत्रूंचा पराभव झाला. चार सप्ताहात त्याचा पाठलाग करण्यात आला. चार सज्जेले घाडे व शस्त्रे आमच्या हाती मापडली. त्यानंतर शत्रूच्या स्वळावर (सळावर) हल्ला करून ते लुटले. मनाजी नवन पळून गेला. हमीदुद्दीनखान आणि इतर अधिकारी यांनी शत्रूच्या तळावर पकडाम केला. यानंतर हमीदुद्दीनखानाने मनाजीचा वाचपी आणण्यासाठी हर नेमले. देगनी वातमी आणि ये की मनाजी हा चित्रदुर्गकडे गेला. गामले हमीदुद्दीनखान याने तेथून मकासम केला. मनाजे दस्त व जखमी त्याची शत्रूंचा उपाशी राहणे करून दान तीन दिवसांनी ना गतिमाच्या पारिण्यासाठी रवाना होणार आहे.

जालीय हादरणात जहागीर राखल जाण असा असा पत्रे बादशहास आम्हास यातून आले. त बादशहाची तज्जरेखालून पावले.

वामवापट्टण बसलेल्याने किंमतीने की वामवापट्टणचा फौजदार राऊद याने गतिमाच्या मुद्दान कागसिरी वजावली. त्या भागाची तो नागजी व्यवस्था करित आहे. अतिशय पत्ती असा सळमन आहे त्याची मन्सब वाटविण्यात आली.

तज्जरेखानाच्या मुल्या रायमिंग याजकडे मुजबदाराच्याद्वारे खिदाची बसले पाठविण्यात आली.

वामवापट्टणचा किल्लेदार जालीय मन्सब हा, चांसजी कल्लेदारपाची आज्ञा झाली.

२५ मार्च १६९६

वामवापट्टणचा फौजदार दाऊद दिलान हा याच्या विद्रमन रोखल्यात ही पत्ती देण्यात आली.

आज वामवापट्टणची पहिली तारीख. बादशहा या राज्यकारभाराचे चाळिगावे बरी मूळ झाले म्हणून हा, राणी जहाादा सामबत, मिलादतमान, मुल्तफतखान वगैरेंनी वाढणह्याला नम्र अभिवादन केले.

वामवापट्टणचा किल्लेदार मुहम्मद ऐवज याच्या मन्सबात वाढ करण्यात येऊन त्याला ग्येवखान ही पदवी देण्यात आली.

वाकियानवीम मोलाताय याने आज्ञेप्रमाणे वसवापट्टणचा नकाशा वादशहानी दाखविला. वादशहानी नकाशा पाहून विचारले, 'शहाजादा मुहमद वेदारबख्त हा कोठे आहे.' कळविण्यात आले की : ता वकापरहन तीन माचं रोजी सताजीच्या पारिपत्या-गाडी रवाना झाल्या आहे. वादशहानी विचारले, 'वकापुरापासून तुमभदा किती दूर आहे.' कळविण्यात आले की : अठरा कोस आणि तेथून वसवापट्टण दहा कास आहे.

आज्ञा झाली की : देउळघाटचा फौजदार (बख्शाड) नमस्वान याच्या भाउवदार्पकी महा मन्मददार तैनात करण्यात यावे.

रामगड (?) च्या किल्लेदारीवर व फौजदारीवर इमाम मुहियुद्दीनखान याच्या जागी दगाहकुलीखान याची नेमणूक झाली.

वादशहा सिपादतखानाच्या म्हणाले, 'सताजीशी झालेल्या युद्धाविषयीचे पत्र हमी-दुद्दीनखानाने लिहिले आहे त्याच्या प्रती शहाजादा आज्ञम व शहाजादा वेदारबख्त याजकडे पाठवा. तसेच जिल्फकारवानबहादुर व खानागदखान यांना लिहून कळवा की, गैरिफ अशा दुर्दत्तखाने लहान अगतात.'

२६ मार्च १९९६

मगमनेरचा फौजदार मुहमद ताहिर याला दगाया ठिकाणी (?) फौजदारीवर नेमणान येऊन त्याची ममक वाढविण्यात आली.

अब्दुलमुल्खान मियाणा याच्या शहाजादा वेदारबख्त याच्या गैलातून बदलून शहाजादा आज्ञम याजकडे तैनात करण्यात आले.

बदामीच्या खानम्याबख्त मगजद को : लेखील फौजदार अब्दुलरज्जाफ याने मेर्याद जमीनदार अब्दुलरज्जाफ याची माळमत्ता घेतली असून त्याने निष्पातर जबर-दस्तीने ताबा मिळविला आहे.

मगजदार पाठवून माळमत्ता पत्र देण्यात यावी अशी आज्ञा आली.

गर्गिज्जीनखान बख्शाड को : लिहिल्याबख्त कडून ही सिपनाह फुलूह (ताथ-लज, तथलाह) ना फौजदार यम अर्जखान याने राजीनामा दिले आहे. वादशहानी आज्ञा केली की : इमामा कुणचनरी नाव मुख्या. त्याची नेमणूक करण्यात येईल.

हयातयाच्या पाठवून कळू की. सताजी दोन कास पासून येऊन हमीदुद्दीन-यालाणी रज्ज् करण्यात यावारीत आहे.

महमद कामगवान याच्या माळमनेरचा तापशीद मुखशीर याने पहिलेप्रमाणे लिहून दाखविले - 'कामिम मान'च्या जाखबखदेन्दा सखान पन्नाम हत्ती जिम्मी (मागशी) यांना दगड, कदकी खलील जमीनदारीच्या शरीफदर (?) खेड्यात माळ्या-नादीची बाजी व कागदपत्र, मीरगा येथे पाच हत्ती याशिवाय कामगवानाचे कार-भागी बनारसीदान व इत्यादयारजेत याच्याकडे कामिमगवानाने माळमत्ता दिली आहे. ते दाखे आता अहमदाबादत आहेत वरील सर्व माळमत्ता ताब्यात घ्यावी अशी आज्ञा झाली.

२७ मार्च १६९६

मार्च २७ रोजी, गाजिपूरपासून बहादुर हा आपल्या मुलासमोर व गेल्या बरोबर फेकून पाण्यात (?) हून रक्तता आली.

हमद पाण्यात न उतरले की मलाजी हा यज्ञ करण्यासाठी तमीर्हीनपानातून तांदूळ आणि खानाबंदी खाल्ले लडा दिले. बादशहाच्या भाष्याने शक्तीची अनुरूपण करीत असताना खालील पत्रातून सात दिवस दानशे घाटे व उत्तर शस्त्राचे आदेशा मागल्या होती. यमकी बाईच्या म्हणण्यात 'मजरा जाला'

२८ मार्च १६९६

मार्च २८ रोजी, मोगल सरकारने देवापूरच्या राजासून बादशहाच्या हुंकाराने (मोलापूरला) दान तोफा आणल्या.

बहादुर मुलासमोर याने विजयी केली की : खानपानात बहादुरचे पत्र हुंकार करीत, असल्यानंतर दानशे करीत व माझे दानशे करीत असे हिंमतवान बहादुर पाहिल्याने तेव्हा राजा खाल्ले मलाजी हाय राजाचे बादाहानी आज्ञा केली की : खानपानात बहादुर याने खाल्ले बादाहानी घेण्यात यावे. बादाहानी घेण्यातून शहाबाद बहादुराचे तत्कालीन तैलात करण्यात येईल.

मार्च २९ रोजी, मोगल सरकारने देवापूरच्या राजासून बहादुराच्या हुंकाराने मुलासमोर याने विजयी केली. राजासमोर याने मिहानी पण तैलात नेमण्यात नादिल्याने मोगल सरकारने राजासमोर याने खाल्ले बादाहानी आज्ञा केली. मार्च २९ बहादुर याने बादाहानी घेण्यात यावे. बादाहानी घेण्यातून शहाबाद बहादुराचे तत्कालीन तैलात करण्यात येईल.

बहादुर मुलासमोर याने विजयी केली की : खानपानात बादाहानी घेण्यात यावे. बादाहानी घेण्यातून शहाबाद बहादुराचे तत्कालीन तैलात करण्यात येईल.

मजरा जाला, बहादुराच्या व अजमल याखाली याने अजमलपूर येथे मलाजीची आज्ञाच्या पुढात नादिल्याने मलाजी बहादुराच्या मलाजी बादाहानी घेण्यात यावे.

बादाहानी घेण्यात यावे की : विजयपूर बहादुराच्या मजराजारीतून सत्ताजीच्या बरोबर फेकून गेल्याने ते शहाबाद बहादुराच्या मलाजी बादाहानी घेण्यात यावे.

२९ मार्च १६९६

मार्च २९ रोजी, मोगल सरकारने देवापूरच्या राजासून बहादुराच्या हुंकाराने मुलासमोर याने विजयी केली. राजासमोर याने मिहानी पण तैलात नेमण्यात नादिल्याने मोगल सरकारने राजासमोर याने खाल्ले बादाहानी आज्ञा केली. मार्च २९ बहादुर याने बादाहानी घेण्यात यावे. बादाहानी घेण्यातून शहाबाद बहादुराचे तत्कालीन तैलात करण्यात येईल.

बहादुराच्या फौजदार दस्तखान याला खुदादाखान ही पदवी देण्यात आली. मजरा जाला, बहादुराच्या फौजदार दस्तखान याला बकनामोपी (?) ची फौजदारी देण्यात आली.

मिर्ताहज्जुतुह (बोयळज) चा किल्लेदार गुलामश्री याने पुढीलप्रमाणे विनंतीपत्र पाठविले :- पठाणाम गावान (चावीस मार्च) १६९६ रोजी रात्रीच्या वेळी रामा, मारायण, दारो हे पाचणे स्वारी व तऊणे पायदळ असे सैन्य घेऊन आले व त्यांनी किल्ल्याला वेढा घातला. मीही किल्ल्यातून त्यांच्यावर हक्के वर्गरेना मारा केला आणि त्यांना दाखविले की मी साबब आहे. विनंती की, मानवरयान वगैरे इकडेल फौजदारांना माझी मदत करण्यासाठी तातडीने येण्याचा हुकूम व्हावा.

बादशहानी आज्ञा केली की फौजदारांना कृमकेसाठी जाण्याबद्दल तातडीचे हुकूम पाठवा. बरमबेग गुजंबेदार याने जाऊन बरील फौजदारांना गुलाम अलीकडे नेऊन पाठवावे, नसेच गुलाम अलीच्या पत्नीची प्रत शहाजादा आज्ञेम यात्रकडे पाठविण्यात यावी अशी आज्ञा झाली.

३१ मार्च १६९६

मोलापुरचा किल्लेदार व फौजदार मिहदीखान हा सरकारी वेळ व उठ याचे ताडे (आग्यावाददाडे) पोहोचविण्यासाठी गेला होता. त्याच्याकडील बातम्यावरून पुढीलप्रमाणे घडले - अठ्ठावीस मार्च १६९६ (चार रमजान) रोजी मी मुजमद (?) च्या पत्नीकडे तीन कामावर शभर मारवान (उठ हाकणार) वायांना बरोबर घेऊन त्यांना चरविण्यासाठी गेलो होतो. गनिमाने पथक चालून आले. त्यांनी उद्याना घेरले. माझे व खानजहान बहादुरचे, माझ्याजवळ नैनात असलेले सैनिक यानी गनिमाणी सामना दिला. बादशहाच्या भाग्याने काही गनीम ठार अगर जखमी झाले. गनिमाचा पराजय करून आम्ही उठ सोडवून आणले. खानजहान बहादुराचा मुरादबेग नावाचा सैनिक मारला गेला.

इरादनखान यास पूर्वीप्रमाणेच कोंटारपियारी (माळवा) च्या फौजदारीवर कायम ठेवण्यात आले. याशिवाय गागरानच्या किल्लेदारीवर व फौजदारीवर त्याची नेमणूक करण्यात आली. आपल्या मुलाला नायब म्हणून ठेवून स्वतः दोनशे स्यारामहीत त्याने हुजुरात यावे अशी आज्ञा करण्यात आली.

आपण सत्ताजीचे पारिपत्य करण्यासाठी हमीदुद्दीनखानाच्या साहाय्याचे गेली आहोत अशा अर्थीचे विनंतीपत्र हेदावादचा कबेदार जानमियारखान याचा मुलगा रस्तमदिलखान याजकडून आले ते बादशहानी नजरखालून घातले.

जिकारखान व मुहमदबेग याना बादशहानी आज्ञा केली की इटापुरला जा आणि तेथे माझ्या राहाण्यासाठी, छावणीसाठी जागा व तेथे चारापाणी याच्या काय सायी आहेत याची चौकशी करून या.

बादशहानी आज्ञा केली की सत्ताजीवर जय मिळविण्याबद्दल हमीदुद्दीनखान याजकडे फर्मान, खिल्लाची वस्त्रे, चंग (शिरपेच) ही पाठवावी. हमीदुद्दीनखान याला हमीदुद्दीनखान बहादुर ही पदवी देण्यात आली.

बादशहानी (मोलापुर मस्जिदाहून) बहादुरमल व हीरा (बाधकाम खात्याने) याना मो. द. वा. १०.

आज्ञा केली की : तुम्ही इस्लामपुरी जफे ब्रह्मपुरीच्या तळावर जा आणि तळाभोवती भित उभारण्याचे काम करा.

हिमतमान ब्रह्मदुर व मय्यद हासिमखान यांच्या सैनिकांना जहाजादा सामंद बेदार-बन्त या तलाशांना तलास करण्याची आज्ञा देण्यात आली. ती समजून अजणण्यासाठी गुजंबदारांना येमावे अशी आज्ञा आली.

१ एप्रिल १६९६

हमीदोस्तखानब्रह्मदुर यांच्या मताजीबरीद माहिमत भाग घेतल्याबद्दल बन्तमाहिद खान, मय्यदखान, सामान्द बुदला (राठाड) तदवीरखान(?) इत्यादींना खिलतीची वस्त्रे पाठविण्यात आली.

जहाबादचा बदललेला फौजदार राजा उत्तमराम गौड याची मन्सब वाढविण्यात आली. चौड बगेरचा फौजदार मामखान याने लिहिले की : वादशहा इस्लामपुरीहून आले आहेत. मी पंगड्याचा रस्ता (निर्धारण) चालू केल्या असून चौक्या (गस्त घालण्यासाठी) बसविण्या आहेत. वादशहा शक्रवारच्या नमाजामाठी सालापुरला येताना तर सालापूरकडे जाणारा राजमार्ग चालू करून तथे (मार्गावर) चौक्या बसवण्याची बसविता आज्ञा आली की ठीक आहे.

वादशहानी जवाहरमल यांना तळाकडे (ब्रह्मपुरीच्या) जाण्याम निराण दिला ते म्हणाले, 'जेथे माझे निवासस्थान आहे तेथे एक किल्ला बांधा तुम्ही जाऊन खर्चाचा आराखडा करून घेऊन या.'

३ एप्रिल १६९६

आज (सालापूर मुक्कामी) वादशहा चौडघावर स्वार होऊन मुस्मासिदीन शक्रवारच्या नमाजामाठी गेल. बगेर जहाजादा कामबध, खानजहान ब्रह्मदुर मुवलिमखान वगैरे मंडळी होती.

४ एप्रिल १६९६

वादशहा आपल्या वक्षीना म्हणाले, 'मिहदीखान (सालापूरचा किल्लेदार) याचा मुलगा महमद याला म्हणावे, किल्ल्यातील ताफ्यांना पाहण्यासाठी ताफखान्याचा (वादशहा) दारागा तरबियतखानला किल्ल्यात येणार आहे.

जहाबादचा फौजदार राजा उत्तमराम याने आपला भाऊ उदीनामग यांना जहाबादेत ठेऊन स्वतः हुजुरात यात्रे अशी आज्ञा आली.

वादशहा मयलिमखानाला म्हणाले, 'ईदुलफितरची नमाज गढून जाण्यावर मी तळाकडे (ब्रह्मपुरी) जाईन. तबान दास्तोनी दिव्यानी इसापुरकडे जाईन.

या जहाजांना तळाविषयान आले की : शेरखान खुदादखान व पैवजखान हे बगदाद गढूनच्या रक्षणासाठी तथेव राहिले आहेत आणि अजमकुलखान व बलरखान वगैरे हे हिमतमान ब्रह्मदुर शहीद याने जत्र घेऊन हुजुरात खाना झाले आहेत.

६ एप्रिल १६९६

हाजमवेग गुजंबदारा हा वादशहाचे आज्ञापत्र घेऊन गाजिउद्दीनखान ब्रह्मदुर याकडे गेला.

हाना नवन गां (तुळीमगावान उत्तर घेऊन तोंकून आला त्याने भांगलले की आपण नवन निगा या नव्या गांजिउरीनगाव वडावर हो पार उघाव्या पडावे होवा.

शहाजादा बेदारखान व फौजदार मसूरखान या फौजेत नेमाग अगळेया मसूरखान याने पार पाडल्यानी तज्जुगवान पातडी.

गारबलीवेग याने पृथ्वीप्रमाणे करारिडे - वेळारुव हरतारा याने नळ्याकडे हान को भूम (उम नावादा जिल्हा)च्या आसपासून मसूराराव वर्ग जमीनदार ह सताजी (घागळे)याला मदन करवान या वनावळून गजेवडीर पाठवून मसूराले जमीनदारांना कंद करून आणण्यात आले व चांगीन काम बंधीउम मा मसूरामन न याजकडे गाव-वियणत आले त्याने मदा गारबलीवेग ह प्रकरण नपावण्यास मार्गित माझ्या जीकणीत दिभून आले की वेळारुवाचा व मसर जमीनदारांना नदा जमीनदारीवाचून वरेच दिवसा-पासून आहे येकटरावाने यामुळे त्याच्यावर आळ घेउन त्यांना कंद करारिडे आहे. जमीनदार म्हणतान की, जमीनदारीची मनद आम्हाला मिळाली तर आम्ही पेशकश म्हणून वीस हजार रुपय देऊ वादशहानी विनती मान्य केदी.

७ एप्रिल १९९६

अहू(?)च्या ठाणेदारीवर मर्काशकनवान ह्या होना. त्याच्या जमीनी नळदुगाचा किलेदार कासिलखान याची नेमणूक करण्यात आली.

जुलिकारखान याच्या सैन्यात नताफखान्याला दारागा फौजखान याने विनती केदी की विजापुरी कर्नाटकीची फौजदारी आपल्याला दण्यात आली तर ते काम व्यवस्थितपणे पार पाडीन आज्ञा प्राप्ती की : जुलिकारखान याने याबद्दल लिहिले तर ते मान्य करण्यात येईल.

जव्वरचा किलेदार व फौजदार मसूरखान याने कळविले की शहाजादा मुहमद आजम हे या भागात आले आहेत आपली आज्ञा प्राप्ती तर त्यांना येतना.

८ एप्रिल १९९६

शहाजादा बेदारखान याच्या सैन्यात खानअमान फतेहगंग याची मुळे सैनात होनी त्यांना म्हणजे उरलासवान : मून खान याना मसुरीची राह देण्यात आली.

उदगीर(?)चा किलेदार मजावारखान याने विनती केलून पाठविडी की : पमाच्या रा दशरामाडे सैनिक फार पावदन आहेत. सोरी सक्म पाठवून मदन करण्यात यावी आज्ञा प्राप्ती की न देवना मुबेशर याताजादवान याला लिहून सैनिकांचा गिला थांबवावा.

९ एप्रिल १९९६

जव्वरचा फौजदार खान मुहमदखान याने विनती अजे पाठविडी की : आप या आज्ञेप्रमाणे दीनदारा गा : यारा, वे पत्तिय व उरलासगाचा विरग जिहून पेणे यामाटी मी न साधाचा जमीनदार (राजा) तिजनासिंग हे शव्वर चाळून गेला. वडाखानन भांगल्य आले न वळून गेला. त्याच्या पाठलागावर होन हजार सैनिक

पारसिले असून इस्लामगटचा हिस्सा नव्यात आणला आहे चाश्याचा जमीनदार राजा किशननिग यावेहि याच अर्थाचे वितनीपत्र जाले. मद्रुद्दीनने इस्लामगटच्या मान्याच्या विरुद्धा पारसिल्या बादशहानी किशननिग, मद्रुद्दीन व देवग उचा बदलविला जमीनदार याच्या मन्मवांचवट चोक्शी केली

यान फीराजजग याच्या गेंग्याचा दिवाण मुहमद ताफर याला णहाजादा आजम याच्या गेंग्याचा मीर सामान म्हणून नेमण्यात आले. मामूरखाताचा दिवाण महंमद नसीर याला फीराजजग (गतिउद्दीनखान) याच्या फौजेची दिवाणगिरी दण्यात आली

लकाखानाच्या फौजेतील खालील मन्मबदारांना कुफुल्याखानाकडे देण्यात आले ते गेले नाहीत. त्याच्या मन्मबोल घट करण्यात आली. एकाजी, हा तीन हजारो होता दलांग हा हजारी होता. मालाजी, मुहमद मुजीम

१० एप्रिल १६९६

आज तत्वे रविवर वगून बादशहा (मालापूर मुक्कामी) नमाजामाठी जुम्मा-मशिदीत गेले.

११ एप्रिल १६९६

बादशहाना सांगण्यात आले की : उदापूरला मुक्काम करण्यामाठी जागा चागली आहे. च रापाणी मुक्काम आहे बादशहा म्हणाले, 'मीर सामान फाजिलखान याला लिहा, तयारी करा आम्ही उदापूरकडे कूच करतो.'

१२ एप्रिल १६९६

कलविण्यात आले की गतिउद्दीनखान बहादुर हे आज्ञेप्रमाणे कामठी (वीदर गवळ) हून निघून येऊन बडखाराच्या पारिपत्यामाठी गलबर्ग्याकडे रवाना झाले आहेत.

गुलबर्ग भागात कोण जमीनदार धामयम करीत आहेत याची चौकशी करून कलविण्यामाठी मळखेडता फौजदार मुहमदवेग याला लिहण्यात यावे अशी वक्षीउल्मुक्क मुखाळिमखान याला आज्ञा करण्यात आली

गळव (यवामाल जिल्हा)चा फौजदार नुस्ल्ला याची बादशहानी चौकशी केली.

१३ एप्रिल १६९६

लकाखानाच्या मैदान खालील अधिकाऱी नेनात होते. त्यांना लकाखानात जाऊन नेनात करण्यात आद पण ते गेले नाहीत म्हणून त्याच्या मन्मबी कमी करण्यात आल्या

म. म. नुस्ल्लाखान दर्जाउद्दीनखान (?), रहमराद, एकाजी, मयाजी (मनाजी), जमर जम मुहमद ताफर उल्लेखी, बरिज्जी, ममाजी (?) हाजी अली चर्ग

१५ एप्रिल १६९६

मिजविंग यादा भगतगडच्या किल्लेदारीवर नेमण्यात आले. बाधकामखात्याचा जवाहरमद याने ईस्लामपूरी (ब्रह्मपूरी)चा नकाशा व बाधकामाच्या सर्वांचा आराखडा ही बादशहा समोर ठेवला त्याने मागितले की : किल्ला पाका बाधावयाचा

असल्यास गनर हजर नवून खर्च येईल. कच्चा बांधणीचा अमल्यास नाहीं हजर पय पय येईल. आसल्यास मर्यादितवान याजावे देण्यात यावा अशी आज्ञा आली.

मीर जातिश नर्यावयतवान याने विनंती केली की मर्यादित बांधणी मी एक मर्शाद व होर ही नवाय देवी आहेत. आज्ञाया ख्यास निरासखानातून (दीनखाना) पाण्याचा साठवा जमना. आपण आज्ञा केल्या तर त्याच पाणी मर्शादीच्या होवाल देण्यात येईल. राजाज यातून व राजी अखंडता याचा विचारून साप ते तरा असे मागण्यात आले.

मनाजीसरी व युवान गण्यर वज्रमनु हा याच्या माग्यादानी रासगरी वजावरी होती. त्यांना वशिसे देण्यात आली.

पयनारचा फौजदार मर्शाद मर्यादितवान याने लिहिले की मी व चाद्याचा राजा विगतगिया यांनी देवगडचा जमीनदार दीनदार याच्या कळत नव्हते. राजा (विगतगिया) याच्या इश्या मर्यादा नागमिया हा तम्या व हातस आर उज्यामगडची (देवगड) जमीनदारी आपल्याला मिळाली तर मी राजा व देवगड या जमीनदा यावरून बांधणीचा पेशकश म्हणून देईल. शिवाय गुलामना (आमाराच सातक, म्हणता पाव लाव्य म्हणून) या पाणिनाय दीनदाराने पेशकशी केली होती निघून असल्यास तिहा देईल मर्शादने हा लिहिले की राजा विगतगियाचा हा इश्या मर्यादा आपल्या अर्जासहित मुसलमान राज्यास नवाय आर आणि प्रत्येक मोठ्यास पाव लाव्य ख्यास रासगरी खजिन्यात भरण्यास तयार आर बांधणी करी. नवाय म्हणजे, 'मर्शादित्यावाला लिहा, नागमिया आणि त्याची आई यांना बांधणीत गुलामाकडे बांधवत ख्या आणि त्यांना मुसलमान राजा नंतर हजरान लिहा. त्यानंतर उज्यामगड उर्ब देवगडची जमीनदारी, राजा हा पदवी व जमीन ही पाठविण्यात येतील.

१७ एप्रिल १६९६

आज नवाय रासवर ख्या हाकत बांधणीचा गुलाममर्शादीन जाऊन नमाज पढून आठे रासवर गहालादा रामबख, सातकान बहादर, मुयानियसतन वगैरे अमीर उमराव होते.

आमच्या निवासखानापासून, साठ्यापासून) ईदगाह किती लक्ष आहे अशी बांधणीची चौकशी केली अर्थात्तम व पावलासुण कोम) जमन आर असे मागण्यात आले. देवगडची पयनार जमीनदार याने वर हा (वसुधगुलून) यकन बांधणीचा मेटला. यकन मर्यादा विवाण बंधनकामान याने विनंतीपत्र पाठविले की मर्शाद मर्शाद गुलामदारी हा येथे धाव्यामादी जाऊ हाता ना ख्यावर गुलाम तरीन आर त्याने वरीन यकन गाळ कळत इतकान केडा आहे. त्याला बंदल्यात यावे. धितनी मान्य करण्यात आली.

शहाजादा आज्ञेम याचे पय बांधणीच्या नजरेखालून केले

मुल्लकतखानाने अर्जे केडा की: नवाहरमल्लने बांधणीचा आराखडा दिला आहे.

ईश्यामपुरीत किल्ला व दान विहिरी यांना गनें मत्तर हजार रुपय हाईद मातीच्या मिनी बांधल्या तर चाळीस हजार रुपय चागतांब वादशाहा इश्याल्, 'मातीची नदरदी कश व दान विहिरी यांना फाजी, रुबेर ना शरगा व मीर मामान यांनी आपसात विचारविनिमय करून हा काम करीत रावे

मुत्तपतनागने शिना कडी की आपण इरापुरच्या जाणार आहान मदाहि बरोबर न्याव वादशाही मात्य केले ते इश्याले 'तुत मी ईश्यामपुरीची जाता काजीगी रुबेर हा न्याय पाया बांधणांय काम मुत्त लावे' नदरदीच्या मिनीमदी पासण्ड हजार रुपय दणदानी आज्ञा ज्ञाही

१८ एप्रिल १६९६

शार प्रलोवेगने विनी कडी की मुदतान गये एर हिद मतय इराकी घाट्यावर वसून जात हाता हिदना इराकी व जरवी घाट्यावर वसण्याची मनाई अश्यामले मळसातना कत्तरात मुदमद जर्मन दाने घाटा जीत न्याम ही त्या माणगातान घेऊन जराद पाटीकी वादशाहीनी पाहत सरकाशन ठरून देण्याची आज्ञा दिली.

२० एप्रिल १६९६

श्रीग वादशाहा आपातारणमाठी एनिताफला (पकानान) बगळ

अवरना राजा विजनामग यांना मुदगा रुबर जर्मन हा आपले गंध घेऊन मथरहन हजारान पणाय निपाळा अमे कळळ

रायरी, रायनरी) ना फोजदार अदरकाक याने विनी केडी की या पूर्वी या जिंभाची हरीमत मी गाजिउदीनगान बहादुर हीराजजग याजान. विहून पाठवीत अमे आता न मठवम्यांय गळे आहेत व वादशाहादा मुदमद आज्ञमगहा हे पेडगावला (गाजिउदीनच्या तर्गी) आले आहेत न्यातांर जिंझ्यानी हरीमत विहून पाठविण्यासबरी साथ आज्ञा वादशाहीनी आज्ञा केला की पाठवीत जायी

२१ एप्रिल १६९६

हरकायाच्या पात कळें को गांनमान (मराठ्यान), जवळजवळ चार हजार स्वार हा परडा प्रतात दवरणी येव जाले, तथे ते कटाट करीत आहेत वीड वीरना फोजदार मामगवान याने विना जाऊन गनिमाय पांरतय करावे अशी आज्ञा गंधव दीराच्याद्वारे पाठविण्याचा हुकुम झाला

रमजानच्या तंदेमाठी अमदगाल हा (ब्रह्मपरीहन निपत) मंड्यापूरच्या वादश हाता, इतक्यात हरकायाहून वनमी कळली की 'गाममांनी फोज मगळवट्याजवळ आदी ओट वादशाहीनी आज्ञा केला की 'अमदखानाळा लिहा नळावर (ब्रह्मपूरी) जाऊन सावध रहा.

२४ एप्रिल १६९६

आज वादशाहा सन्ने खाबर वसून ईदग्यात गेले तेथे ते ईदची नमाज पढले.

(ज. ग. म. महिल्यांची पहिली मार्ग) अर्मा उमराव वगेवर हाने मवानी बादशहाने अभिष्ट चितन केले.

पहिल्यात आले की : शेखाजखान उर्फ अब्दुल्ला हा चार हजार मन्मदवार हाना त्याने एका अफगाण मावकारामून कर्जे काढले होते आपली रायम वसूल करण्यासाठी मावकार हा शेखाजखानापाशी गेल्या त्याच्या वाचावाची झाली अफगाण मावकाराने शेखाजखानाला आपल्या वट्यागिने ठार मारले त्याच्या नोकरीनी त्या अफगाण मावकारानाही ठार मारले.

मुलानात येथे एक हिंदू मनुष्य उरला घोट्यावर वसून जात अमल्यामुळे ना घाडा अन् करण्यात आला हाना बादशहाने तो घाडा तरबियतखानाच्या वक्षीम म्हणून दिला.

२५ एप्रिल १९९६

आज बादशहा मुम्माशिशदान जाऊन नमाज पढले ते नमनवावर स्वार होऊन गेले होते.

राजा त्रिपतीमग याने मयूरहून जाण्यास मुन्दायरोवर एक हजार स्वार देऊन त्याच्या दुर्ग्यात रवाना केले अन् वळले.

हक्काच्याच्या नोडून ठळले की : मन्हारनुहा (मन्हार तुतदेव) वगेरे सरदार दीड हजार स्वारांहीन बागी परगण्यानाउ भूम (?) (इस्मानाबाद जिह्वा) वर जाणून आले असून त्या गावाच्या त्यानी वेढले आहे बादशहानी आज्ञा केली की यानत्रहान बहादुराचा मुलगा नुसतखान याने एक हजार स्वार व पाकळ यामाजिन तिकडे जावे आणि गनिमांचे पारिपत्य करावे.

11/11/1996

मोन्दापुर व ब्रह्मपुरी गावा दरम्यान एक ठाणे कथम करण्यात आले होते तेथील ठाणेदार मुहमद हा येऊन बादशहाना भेटला.

२६ एप्रिल १९९६

बादशहा आज मायपुराहून निघून ब्रह्मपुरीकडे रवाना झाले वाटेत त्यानी सीता नदाच्या वाठावर मूकाम बसला.

नेज (दीड जिह्वा) चा चौबरी (दशमुख) व शिवराग (?) ना मुलगा रामराव याने दहा स्वारांची गजर बादशहाना दिली.

मोन्दापुरच्या फिल्लेदार व फोजदार मिहदीखान याला अफगाणपरी पण ठाणेदारी देण्यात आली त्याच्या मन्मदीन नाह करण्यात आली हे ठाणे यापूर्वी दीड वगेरेना फोजदार मामूरखान याजकडे हान त्या प्रमाणान त्याची मन्मद पामी करण्यात मिहदीमान व त्याचा मुलगा मिर्जा मुहमद याना गालापुरकडे जाण्यास निरोप देण्यास आला.

12/11/1996

२७ एप्रिल १९९६

बादशहानी आज (ब्रह्मपुरीच्या वाटेवर) बाघोली (?) वा गावी मुक्काम केला.

हस्तमखान बिजापुरी हा गाजिउद्दीनखान बहादुर याच्या फौजेत नैनात होता. त्याने बिननीपत्र पाठविले की मी आजारी आहे माझा मुलगा गालिबखान याने मला भेटून जावे यासाठी रजा द्यावी. बादशहानी गालिबखानाला एक आठवड्याची रजा दिली. गालिबखानाला तीन हजार जात व तीन हजार स्वार अशी मन्सब आहे.

लोहगडच्या किल्ल्यावर पूर्वी खानचंद बुंदेला हा किल्लेदार व फौजदार होता. त्याची बदली पुरंदर उर्फ आजमगडवर करण्यात आली खानचंदच्या जागी लोहगडच्या किल्लेदारीवर व फौजदारीवर रावदलपत बुंदेला याचा मुलगा रामचंद याची नेमणूक करण्यात आली. त्याच्या मन्सबीत वाढ करण्यात आली.

खानजहान बहादुर याचा मुलगा नुसतखान याम गनिमाच्या पारिषद्यासाठी परड्याकडे गेल्यासाठी निरोप देण्यात आला त्याला मानशे जात व चारशे स्वार अशी मन्सब आहे त्याच्याबरोबर एक हजार स्वार व एक हजार पायदल सैनिक देण्यात आले.

खानचंद बुंदेला याच्यापूर्वी पुरंदरला माधाराम हा किल्लेदार व फौजदार होता. माधारामला शहाजादा आजम याच्या फौजेत नैनात करण्यात आले.

२८ एप्रिल १६९६

आज बादशहा (ब्रह्मपुरीच्या) तळावर पोहोचले.

वळाविण्यात आले की गनीम (मराठे) औरंगाबादच्या मोवनी पसरले आहेत. आज्ञा ज्ञाती की औरंगाबादचा मरहम मरहमतखान याला जवळपासच्या फौजदाराच्या सहकार्याने गनिमाना हाकलून यावण्यासाठी लिहावे. एक गुजवंदर याला अमलबजावणीसाठी पाठविण्यात जावे.

मरहम हिमनखान बहादुर याजपाशी तैनात असलेला बलरमखान हा गऊत वादण-हाना भेटला.

शहाजादा कामबक्ष याच्या फौजेतील चारशे स्वारांना खानजहान बहादुर याचा मुलगा नुसतखान याजपाशी परड्याकडे तैनात करण्यात आले.

२९ एप्रिल १६९६

सजाचारपान (उदगीरचा किल्लेदार मुहंमदखान याचा मुलगा हा स्वतः हि वीरद, कंधार (नांदेड जिल्हा) वगैरेचा किल्लेदार होता याला शहाजादा आजम याच्या मंत्र्याने तैनात करण्यात आले.

बहादुरगड उर्फ पेडगाव येथील किल्लेदार अब्बासखान याच्या मन्सबीत वाढ करण्यात आली.

१ मे १६९६

वळाविण्यात आले की शहाजादा वेदारखान हा बसबापट्टण येथे असून त्याने तिकडील जमीनदाराचे पारित्य करण्यासाठी खानजमान फतेहगंग याची नेमणूक केली आहे.

परड्याच्या वातम्यावरून कळले की मकहर(मराठे)याने रामचंद्र वगैरे गरदार निकडे आले होते. मामूरयात फौजदार पण निकडे आला. त्याने गनिमाचे पारिपत्य करून त्यांचा पराजय केला व त्यांचे घाडे वगैरे हस्तगत केले.

मरहूम हिमतखान बहादुर सत्ते पुढाळ मजबूती येऊन बादशहाच्या भेटले अजमलखान, असमखान, मय्यद गरमस्त, देवीमिश, मानमिश (?), हिफजुल्ला

आले. मय्याचा बदललेला फौजदार मय्यद जेद हा येऊन बादशहाला भेटला. बहादुराद उर्फ पेडगावचा किल्लेदार व फौजदार अब्बासखान याने लिहिले की : बादशहाला मुहमद आजमखान याचा नव किल्ला जवळ आहे. शहाजाद्याचा मजरा करण्यास आप्पासयधी काय आज्ञा? बादशहांनी आज्ञा केली की ' (रोज मुजरा करण्यास) आप्पाची जरूर नाही.

४ मे १६९६

बागाचा दारोगा स्वाजा याकत याने चिबली वेडीची मठा या जागेवर पाच वर्षांपूर्वी नेमण्यात आले या अश्वान मी बागाझीन उत्पन्न म्हणून एका चवीम हजार तडणे एकामेथी कपायाचा भरणा आपल्या मामरीच्या खाजिरात केला आहे. स्वाजा याकत (बागाचा दारोगा) याचा चारणे जात व पन्नास स्वारे अशी मन्मव होती. तीन शंभर (जात)नी दाद वस्त बादशहा म्हणाले तयार व्ही मालापरच्या विहिरीच्या दक्षिणीमाठी मी मन्मव तिकडे पाठविणार आहे.

बादशहाला मुहमद आजम शहा याने बादशहाच्या स्वारीमाठी दागतीन म्हणून पाचशे उठ पाठविणे हात पण माझे जाणे आता थांबविणे आहे असे मागून बादशहांनी उठ परत पाठविण्याची आज्ञा केली.

५ मे १६९६

कुल्लामगड उर्फ रायरी यथीर वातम्यावरून कळले की रायरीचा किल्लेदार सूरमग हा मरण पावला त्याला दीड हजार जात व चवदाशे स्वारे अशी मन्मव होती. बादशहांनी सूरमगाच्या जागी त्याचा मुलगा शिर्वांस याची रायरीच्या किल्लेदारीवर नेमणूक केली. शिर्वांसगळ्या चारशे जात व दानशे स्वारे अशी मन्मव होती. तीन बादशहांनी तीनशे जात व आठशे स्वारे आशी भर पातली त्याला एकदरीत एक हजार जात व एक हजार स्वारे अशी मन्मव आली. याशिवाय त्याला पन्नास दाग दाम (मुमारे पन्नास हजार रुपये) वक्षीस म्हणून देण्यात आले.

मिन्पाचा (?) ठाणेदार रणदलखान याचे गनिमाशी युद्ध झाले. गनिमापेकी अनेकजण ठार झाले. अठरा घाडे, दोनशे भाले व तीन माणसं हातात गायडली. ती हुजुरात पाठविण्यात आली आहेत असे वक्षींनी मागितले. आज्ञा आली की स्वात-सामानच्या हवाली करावे.

६ मे १६९६

बंकापूर(बेळगाव?)चा किल्लेदार व फौजदार वसालतखान याला महिपतगडची-

एषा किल्हेदारी देण्यात आली मन्दिपतगडवर यादवों मिर्जावेग हा किल्हेदार होता. त्याची मन्गव पद्माम गंगारानी कर्मा करण्यात आली

सर्वावस्थान जाते सां गनीम (मगाठे) गनेशगडच्या भागात पसरले आहेत
 मुख्यत्वाभावाताने तसे जाऊन बदलागचे पाणिसय सराव अशा अर्थाचा हुकुम पाठवावा
 अशी आज्ञा झाली.

भ्राजा सावरी ही राहिंगी (रायगड) चा फौजदार श्रद्धा-रज्जाकवान यांना लिला की, शिंदेगिरी तेथे येऊन पाहिलेपनिंत कि-लिया (रायगड) च्या प्राकृतीत मावभगिरी बाळगा.

८ मे १९९६

सावित्रारना तिलका तयार करणयासाठी म्याजा वापरत यांना पाठविण्यात आले.
 त्रिपाङ्गमाद्या (माध्या) जिह्वा) ठाण्यादार पदार्था (पदार्था) याने विनोदीपत्र
 पाठविले की 'ठाण्यानी मही माच्छादीस जावो जाह तय आज्ञा' यावर वादग्रहणी
 आज्ञा देवो की 'माच्छादा ठाण्यादार समचद्र यादा जिह्वा पत्राग धेळदार व इतर पाचशे
 यामाग मत्ताचद्रम पाचवत मही इस्तत करत प्या यादग्रहणी मतद्वेषामाना सांगितले
 की, 'पदार्थाच्या तयारीत नवपा करून घ्याच्या ठाण्यात' रक्षता करा.'

मियादतयान याने वायव्याना मार्गितकी गाजवदीनखान बहादुर याने मन्दा
पुढीलप्रमाणे पत्र लिहिले आहे:—

हवला (ग शर्मा किशो) ज्या गदीन बंडगनी हाण माउंड हात मथन ते वाटमासी करीत ते सल सावण री माइया जवळ अगळट सजसमान वगैरे अधिकारी त्याच्या पांरपत्यामासी पावोता गांनमाचा पराजय झाल त्याच्यागी वयाच अणाना हाय माउण्डात आउ घांरे, आणि जस्ये हस्तगत जावो बंडगार पळून गेले आणि गदी आमच्या ताब्यात आली.

१० मे १९९६

गाजपतीनगरात वहादुर याने लिहिले की प्राण्या आशेप्रमाणे मी गगर
उर्फ नरवनाबाद (गडवर्गा जिन्हा)च्या मरहद्दीवर आठी आठ पण ह्मी प्राणलेल्या नाहींत.
मी पुढेपण ह्मी गावाला या आज्ञा आज्ञी की मगरच्या पाय ह्मी आतेन हे लिहून
त्याला कळविण्यात यावे.

११ मे १८९८

मानवज्ञान वृद्धि याचरा विनवीकृत मयूम । शमायान वृद्धि याच्या अग्रम-
नृकामान व वृद्धिमान या मयरा याचरा मन्वीन वृद्धि कर्मण आरी.

मिरजेवर श्माईदखान मला हा फौजदार होता त्याच्या जागी मकसूद बेग खात्री
मिरजेचा फौजदार म्हणून नेमणूक करण्यात आली श्माईदखान याच्या शाहाजादा
बेदारखान याच्या शीजेत तैनात करण्यात आले

३१ मे १६९६

मीर हवीबुल्ला याचा मुलगा मीर मुहमद ताहिर हा सगमनेर व गगापूरचा

फौजदार हाता त्याच्या परमणे वाळतेर बडजी (), येथे अमीन व फौजदार म्हणून नेमण्यात आले त्याच्या मर्मवीर वाट करण्यात आली

दरगाह पुर्तुगाल या न मियात () (तरीत हाता) वा किर्तदार व फौजदार म्हणून नेमण्यात आले त्याच्या मर्मवीर वाट करण्यात आली

विजापुर तरीत हाता फौजदार आनिशवान याच्या नेमणकीने अमीन व खिलजीची वस्त्रे धाडण्यात आली.

बादशहांनी आज्ञा केली ही एक गर्जवदार नमा त्याने सरफराखान व माधाराम यांना पाश्चेत भागानीत ठाण्यात नेऊन सादर्ये

ममलकतवाच्या वातावरणातून कळले की गनीमान नारणे गैरिक त्या भाषात पसरले असून त्यांनी आज्ञावर्ती वरील येथे बटरी आहेत तिथली फौजदारांना दिलेल बटारात पाश्चिमे वस्त्रात अशी आज्ञा केली

१ जून १९९६

जाणना हि दार व फौजदार व हाण-दा वाट नारणे जात व राजणे स्वार अशा मर्मव हाता, वा मर्मव हाता, त्याच्या जागी मियात () हा (सायळमड) वा किर्तदार व फौजदार यांना बटारात यांनी नेमणूक करण्यात आली त्याच्या मुत्सवीत वाट करण्यात आली.

रावदामन वृद्ध हा यांना मल्गा भागवीत : या न जीर्णकारवाणाच्या सागण्या-प्रमाणे पाश्चे जात व राजणे स्वार अशी मर्मव देण्यात आली

बादशहांनी ठाणेदाराच्या वरच्या पुढीलप्रमाणे त्या - कडमच्या ठाण्यावर अमर्गम व 'तहा' () च ठाणेदारावर दंडासम () हा त्याच्या जागी वरील दाही ठाण्यावर माधाराम यांची नेमणूक करण्यात आली माधाराम हा पाठम (?) च्या ठाणेदारावर हाता त्याच्याजागी व त्याच्या यांना मल्गा अमर्गम याच्या नेमण्यात आले दंडासम याच्या गुयाचा ठाणेदारी देण्यात आली भातांसम याच्या वारा माळवी ठाणेदारी देण्यात आली.

पहाजादा वेदावरून याच्या मर्मवीर वातावरणातून कळले की अचरहीम मियाता यांना मल्गा अदरमलाय हा दोन हजार (जात) व एक हजार (स्वार) अशा मल्गदर हाता ती वेदावरूनची ठाणी सोडून आणत्या रत्नच्या जहागिरीत जाऊन बसण आहे त्यांनी जहागीर काढून घ्यावी अशी आज्ञा केली

जीर्णकारवात वहादर याच्या फौजेतून कळले की गनीजी हा तजावरकडे गेला हा बातमी कळताने जीर्णकारवात हा संन्य पडत गनीजीवर चालून गेला वृद्ध जाळे बादशहाच्या भाष्याने प्रवृत्त अनेक लोक प्राणान मुक्ते शक्का पराजय झाला घाटे, उट, भाटे व तजारी अशी लूट मापली

बादशहांनी वरील वृत्तात अमदवान (जीर्णकारवातचा बाप) याच्या पाहण्यात दिल्या गद्दीसम (अत तालुका, सागरी जिह्वा) या ठिकाणी पुर्तुगाल हा ठाणेदार

हाना. त्याचा मन्मथवानाच्या ऐवजी जूझर (शिवनेरी)च्या किर्तेदारीवर व फौजदारीवर नेमण्यात आले. दरबाराच्या तात्काळान्यावर आविश्यात हा दारामा म्हणत काम करीत होता त्याच्या जागी मन्मथवानाची नेमणूक झाली व त्याला हुजूरान बोलावण्यात आले.

हिताज्जला याला मुक्तिगारवानाच्या फौजेचा बक्षी व वाकनीस म्हणत नेमण्यात आले हात ना वाजण्याच्या दरबारात आला ना म्हणाला, 'मला ही नाकरी नका' बादशहा म्हण हाऊत म्हणाले. याची शिस्ततीची वस्त्रे घेत त्या आणि त्या जागेवर इतर कुणाची तरी नेमणूक करा.'

राजदरबारात बुलावाचा मुलगा रामचंद्र हा गहाजादा आज्ञास याच्या फौजेत नेमान हाता त्याचा खाननच्या ऐवजी लोहमदना किर्तेदार व फौजदार म्हणत नेमण्यात आले त्याची मन्मथ बोलावण्यात आली.

मरहूम दरबारात याची मुद मस्यद फाऊत दारामा व मस्यद नमदोदासान यांना दरबारात बोलावण्यात आले.

हार्जिज मुहमदसान रंग मन्मथदार व गुमे आगवादेरी किर्तेदारीतील सामग्री मरजामना निरोदाह मुहमद मस्यद यांना विजापुरी रंगोराच्या फौजदार आविश्यात पाजबरोबर नेनात करण्यात आले.

अधानीचा किर्तेदार व फौजदार राजा अनर्वासग राजादे मिरगणांची किर्तेदारी व फौजदारीपण देण्यात आली.

विजापुराचा किर्तेदार अरकनी किर्तेदार मरहूम मस्यद मरजामना याचा मुलगा मस्यद वजापुरीनसान याचा नेमान आली.

२ जून १६९६

गुडी मन्मथ (मस्यद जन न लरा) ठागेदारीवर फाऊत दारामा याचा भाऊ मुहमद बेग याची नेमणूक करण्यात आली नये यापूर्वी पुरविल्यात हा ठागेदार हाता

कोर्ती मुहमद हुमन याचा बुहाणदरचा हाजी म्हणत नेमण्यात आले. खिलतीची वस्त्रे अगार पाचन ना दरबारात आला त्याचा पाचन वाजगहा म्हणाले, 'याची खिलतीची वस्त्रे काढून घेऊन हाजीच्या जागेवर मस्यदाची नेमणूक करा.'

नरबियतवान हा आगली पयके घेऊन छापीन पाहाऊन असून त्याची माणसे कठी (वागडाणा, रमद) आणण्यासाठी तीन होम काढ गेली आहेत असे लाले.

३ जून १६९६

न्यायवारीतील दंड वेगळ करणारा दारामा (मन्मथवाना) अर्जुनदार हा दरबारात इकडून निकडे फिरत होता बादशहानी आज्ञा केली की : असा फिरणे बंद करा. यापुढे न्यायकनरीन (अदात) व दीवान यांना कागी असे आमच्याममोर इकडे निकडे फिरता कामा नये. प्रत्येकाने आपल्या जागी उभे राहिले पाहिजे.

निजामद्दीन याला नरबियतवानाच्या फौजेत नेनात करण्यात आले होते पण तो गेला नाही. त्याच्या मन्मथान घट करण्यात आली.

थाळनेरचा फोजदार हसन बेगवान यांची नेमणूक अवतारपर(?)च्या फौज-
दारीवर करण्यात आली. अवतारपारचा फोजदार व मध्यम तादरदाखान याचा
मुलगा प्रजोत्तम याचा हुजुरात बोलावून घेण्यात आले.

महंमद किल्लेदारखान (मराठवाड्यातील भादरचा विजयार) याचा मुलगा
शारदा याचा मुल्लिकारखानाच्या काजेत बंदी व बाकरीस मरणाने नेमण्यात आले.

४ जून १६९६

नरविजयतानाची पयले (घामदाणा, लाकूडफाटा इत्यादि) आणण्यासाठी गेली
हानी गनिमाची पयले त्याच्यावर चालून आली. नरविजयतानाने त्याच्या पारिण्या-
साठी आणला भाऊ कामयाब याचा फाटबिले युद्ध प्रसंग झाला. बादशहाच्या भाग्याने
गनिमाची अनेकजण ठार झाले. गनिमाचा पराजय झाला. घाटे शस्त्रे इत्यादि
हानी लहानी. हे वृत्त ऐकून बादशहा म्हणाले, 'मजुरा सादा.'

हमीदुद्दीनखान बहादुर याने गनिमाच्या पारिण्यासाठी बालाघाटवाडे (कडपा
वरतून वगैरे) गावे अग बादशहांनी ठरविले होते. पण हमीदुद्दीनखानाने आणल्या
रुप्ता बदल्याचे कारण नाही असे नंतर ठरले.

शहाजादा आजम याने विनवी लिहून फाटबिले की माझे शहर गनिम
हे आदिवासी नळकोकणचा फोजदार मुहंमद रफी याजपाशी नेनात आहेत त्यांना
हुजुरात बोलावून घ्यावे. बादशहांनी मान्य करून त्यांना शहाजादा आजम याजकडे
रवाना करावे असा हुकुम दिला.

६ जून १६९६

चाभारगोद्याचा फौजदार खुदायारखान याच्या मन्मचीत वाढ करण्यात आली.

७ जून १६९६

शहाजादा आजम याच्या छावणीतून कळले की : अददरसूलखान याचा दान हुजार
जान व दीद हजार स्वार अशी मल्लाह आहे व मियाणाखान याचा एक हजार जान व
पाचशे स्वार अशी मन्मद आहे. पण प्रत्यक्षात त्याच्यापाशी फक्त पन्नास पन्नास स्वार
आहेत त्याप्रमाणाने त्यांची सरासरी अंदाजीर कमी करावी अशी बादशहांनी आज्ञा केली.

८ जून १६९६

गनिमाने मुहंमद अमीन याने लिहून कळविले की. गनिमाच्या सैन्याची युद्धप्रसंगी
मोठे जसे वेळ होते ते पाहिले आहेत. हुजुरातून वेळदार आले तर ते हे काम करू
जकील. शहर वेळदार पाठविण्यात यावेत अशी बादशहांनी फौजदारखान भीष्मांगाने
यास आज्ञा केली.

फौजदारीखान बहादुर यानेही गनिमाची सही पाठवण्यासाठी (मुळबर्गा जिल्ह्यात)
वेळदार मार्गावेळ होते. दानगे वेळदार पाठवावे अशी आज्ञा झाली.

महंमद इब्निमामखान याचा मुलगा व आठ्याचा (मराठ्याचा) किल्लेदार मयद
अहमदयार याच्या मन्मचीत वाढ करण्यात आली.

मिराभाऊचा बराबराचा किल्लेदार व फौजदार पणवेलवान हा येऊन बांदणहानी भेटला.

महमद जाफर याचा बराबरी किल्लेदारी व फौजदारी दणवान येऊन त्याच्या भन्मवीत बांड करण्यात आली.

बराबर अशरफ (बाराबरोराना मूल्गा) याच्या माजीना येऊन येण्यामाठी तमागवाण्याचा अधिकारी शहाबेग याचा नेमण्यात येऊन त्याला अहमदाबादेचा मुनेश्वर शुजाअलात याजकडे पाठविण्यात आला.

अजमलखाना दरबेगची मुले मय्यद अली व अहमद अली यांना नीम (?) व मोहरा (?) यावेळामेदानी दणवान आल्या.

१० जून १६९६

कैज ब्राह्मण (मराठ्यांचा) येथील अधिकारी मुहमद शरीफ याच्या चंदेरी बाणड खरेदी करण्यामाठी पाठविण्यात आले.

बुद्धानागरचा मुनेदार इनायतखान याच्या दिवत हठकराणी आलेल्या चकमकीचा तपशील मागाचा अशी बक्षीउत्तमूक्त मुसलमखान याच्या आज्ञा झाली.

बनारसचे विणकर काणडाकर कुराणाच्या आली काहीन. हा प्रकार बंद करण्यात यावा आणि असे काणड हुजुरात पाठविण्यात यावे अशी आज्ञा झाली.

११ जून १६९६

गाजिउद्दीनखान बहादुर याच्या छावणीतून भमजके की - गावाजी (दीड हजार जात व पाचशे स्वार), मानसिंग (पाचशे जात व दोनशे स्वार) व रामसिंग (पाचशे जात व शंबर स्वार) हे मन्यबदार हजर नाहीन त्यांना फरांगी म्हणून तादण्यात यावे अशी आज्ञा झाली.

मरवाजखान (आदिनशाही कोकमना माजी फौजदार) याच्या मृत्युमुळे त्याच्या मरजामान अमलखान रदार (?) चा परगणा दडगाजगुरीना फौजदार मिदी याकून याच्या तत्वा जहागीर म्हणून दणवान आला.

१४ जून १६९६

आपग ईदुज्जदा (बागद) ची तमाज मगळबडवान पक्ष तर ती बागा पाहून या अशी फरगमाणावना अधिकारी अहमद व मनवखान कराबड यांना आज्ञा झाली.

तर्फावतखान याने दिवत पाठविले की, नतिमाच्या पाकिण्यामाठी मी जेठे आला आहे. नतिमा या गड्या पाळण्यामाठी मला तारा पाठवली विलनी माग आली पक्ष नाह. पाठविण्याची तर्फावतखाना मगळबडवाजी (मतिमखान यांना आज्ञा अशी).

बकरीदच्या तमाजाच्या प्रमगी जबर पक्ष म्हणून मगळबडवा येथील ईदगाता ओटा मोठा करावा अशी आज्ञा झाली.

बांदणहानी गान्हर (?) ना फौजदार मुहमद अमीन याच्या भन्मवीची चौकची केली.

मरहटा राजाच्या जहागीर परगण्यावरील एक आम्बल (मीनसारी) बाप हा नांदवरा मुभेदार यांना कोरव्याने याच्या विदल आठ जम समतल त्याला सादवरा हद्दीनादच्या दिवाणा-
त पाठवले म्हणून मुभेदार जादवरा गजपदार यांना पाठवला अशी आज्ञा झाली

बादणहा हे बरी, गुन मुनोदमखान यांना म्हणजे 'बाप पाठवला बळ्या
रक्षणने मुभे हद्दीनाद, बहाद, जामनाद व विजापूर जमने समुदाया यांना
प्रदेशाना नसाणा वीट करून मना द्यावण्यात यावा'

१४ ऑगस्ट १९९६

माझ्याचा (जमीनदार) जमीनदार सदार्शननाथक याच्या नावे पमान गुंजवदाराच्या
द्वारे पाठविण्यात आले.

अमदनगर उर्फ अकडज येथे वळरुनखान याची ठाणेदार म्हणून नेमणक करण्यात
आली त्याने विनती केली की वळरुनखानी या भागानील कोजदारांनी आपल्याला येऊन
मिळवावे अशा अर्थाचे हुकुम पाठविण्याची आज्ञा करण्यात आली.

२२ ऑगस्ट १९९६

वेळगायचा किल्लेदार बसालनखान याने किल्ल्याची : रहीमदाद अफगाण विजा-
पूरान तेनात आहे त्याला या भागाची फार चांगली माहिती आहे त्याला माझ्यापाशी
तेनात करण्यात यावे बादणहा म्हणाले, 'यापूर्वी मध्यद नालखान (विजापूरचा मुभेदार)
हा रहीमदादला जामीन होता. त्याचप्रमाणे बसालनखान हा रहीमदादला जामीन राहून
असल्यास त्याला बसालनखानापाशी तेनात करण्यात येईल'

चाव्याचा राजा किशनमिंग हा मरण पावला होता. अमदखान याने किल्ल्याची :
किशनमिंगाचा मोठा मुलगा बीरमिंग हा बीस वर्षांचा असून जमीनदारी करण्यास
याय आहे त्याला त्याच्या बापाच्या मृत्युमुळे रिकामी असलेली जमीनदारी व मन्सब
मिळाली बादणहांनी मान्य केले ते म्हणाले, 'पूर्वीप्रमाणे त्याच्याकडून खाम पेशकश
येऊन चाव्याच्या जमीनदारीचे फर्मान त्याला देण्यात यावे'

अमदखानाने विनती केली की, देवगडचा राजा नेकनाम याचा वकील नेक-
नामनी विनती मागता आहे ती विनती अशी - मोठा बादणहाच्या कडून देवगडची
जमीनदारी मिळाली आहे राजा किशनमिंग याच्या नावे तशा अर्थाचे फर्मानहि मादर
झाले आहे आता राजा किशनमिंग हे वारले आहेत ते फर्मान आता आपल्या नावे
मादर झाले. बादणहांनी विनती मान्य केली राजा नेकनाम याच्या नावे देवगडे फर्मान
व विनतीची कशे मादर करण्यात हुकुम झाला राजा किशनमिंग याच्याकडे जे
फर्मान गुंजवदाराच्या हस्त खालद याले होते ते गुंजवदाराचे आपला जवळून ठेवावे
अशी आज्ञा झाली कारण राजा नेकनामचा मोठा भाऊ जामनग हा राजा नेकनाम
याचा द्वेष करून असता (किशनमिंगाचा दमग मुलगा बसालनखान यांना त्याचे
नाव नेकनाम ठेवण्यात येऊन त्याला देवगड नागपूर जवळची जमीनदारी देण्यात आली.
किशनमिंगाचा मोठा मुलगा बीरमिंग हा चंद्रपूर चाव्याचा राजा झाला).

२३ ऑगस्ट १९९६

राजा उत्तमगम गौड हा हुजूरान आला. त्याच्या मन्मवीरहळ बादशहानी चौकशी केली. अधांनीचा किल्लेदार व फौजदार राजा अनूपसिंग याने पुढील अर्थाचे विनंतीपत्र पाठविले - माझे पथके वर्णानुत दानदा देशी जातात. त्याच्या ऐवजी दुसरी पथके येतात. माझा मुलगा मर्यासिंग याला मानशे जात व चारणे स्वार अशी मन्मव आहे. घोड्यांना दग दिले की नाही, नोदी बराबर जाणे की नाहीत हे पहावयाचे म्हणून सरकारी अधिकारी त्राम देतात. माहेबसियाच्या काळाने जी बहिवाद होती तीच बाळवून या त्रामानुत माफी देण्यात यावी. बादशहानी मान्य केले.

२५ ऑगस्ट १९९६

बादशहानी आज शहाजादा कामबक्ष याच्याकडे पधरा केली व काही करवदे पाठविली. असदखान व खानजहान बहादुर यांना प्रत्येकी सात सात केली देण्यात आली. शहाजादा आजम याकडेही केली पाठविण्याची आज्ञा झाली.

२६ ऑगस्ट १९९६

बिंदनूरच्या राणीने भेटी पाठविल्या (सुगंधी द्रव्ये व ममाले). त्या बादशहाच्या नजरे-खालून गेल्या.

चाद्याचा राजा किशनसिंग याचा मुलगा बीरसिंग याम दीड हजारी मन्मव, राजा ही पदवी, एक हत्ती, खिलतीची वस्त्रे व एक खजीर ही देण्याची आज्ञा झाली.

स्वाजा याकृत याने विनंती केली की : सोळापुगतील आपल्या निवासस्थानातून पाण्याचा पाट तयार करण्यात आला आहे. त्याचा खर्चाचा आगखडा पाच हजार रुपये होता. त्या पैकी सरकारी खर्च चार हजार रुपये खर्च झाली मी माझे स्वतःचे तीनशे रुपये खर्च केले. हे तीनशे माझ्या तर्फे हुजूरान पेशकश म्हणून ममजावे. पाटाचे पाणी बागेत आणण्यात आले आहे. बादशहानी आज्ञा केली की एक माणूस सोळापूरला पाठविण्यात यावा. त्याने जाऊन प्रत्यक्षात किती खर्च झाला आहे याची चौकशी करावी.

२७ ऑगस्ट १९९६

आज बादशहानी रोजा (उपवास) ठेवला. म्हणून कचेऱ्या बंद होत्या.

३० ऑगस्ट १९९६

आज राजा विजयसिंग याचा मुलगा विजयसिंग (हाच पुढे मवाई जयसिंग म्हणून प्रसिद्ध झाला.) हा बादशहाम भेटला. मुलाखतीच्या वेळी विजयसिंगास तरकवामी सभाजीचा मुलगा राजा शाहू याच्या मागे उभे राहण्याची आज्ञा झाली. रवर विजयसिंगाने बादशहाम तगातीमात (मुजर बर्गर) शिष्टाचाराप्रमाणे केले.

बादशहानी पूर्वी आज्ञा केली होती की : इस्माईलखान मका हा शहाजादा आजम याच्या फौजेत नेताना आहे. आजमनगर पुरंदरच्या रक्षणासाठी त्याने त्या किल्ल्याकडे जावे. त्याला निकडे पोहोचविण्यासाठी गुजबंदीस नेमा. त्यानंतर बादशहानी दुसरा हुकुम सोडला की : इस्माईलखान मका याने शहाजादा आजम याच्या छावणीत राहावे. पुरंदरच्या

रक्षणासाठी गहाजादा राज्जम याचे त्याच्या मनाला येईल त्याला पाठवावे

वाकासही अमीन व फौजदार मय्याद मुजफ्फरखान याला यादवाडची फौजदारी पण देण्यात आली होती ती रद्द करण्यात आली

३१ ऑगस्ट १६९६

गहाजादा रामचंद्र याच्या दहशेवखाना जखर याचा राज्जम (जागीदारी, निरीक्षण) यात पद पाणीपण्याचा पात त्याच्यावरून आल्या, पण तसेच त्याचा दहशी अमीन पांच गावे जिखी तशी कळली घेऊन ती रामचंद्राच्या मज्जात पाठविली. गहाजादाचाही आज्ञाही त्याची ती पावे घेऊन जावयाच्यात (तथावे देण्याची जागा) पाठविली जाऊन येताना या राजासा (व्यवस्थापक) मुहम्मद हर्षीस याचे ती पावे राखण्यास राखविली जाणवल्याची ही पावे पात जाऊन त्यापासून विमान घेतली असत. वादग्रस्त जाऊनवर याचाकड त्याची त्याची मज्जा पक्षासही समी जाऊन वादग्रहणी असत. त्याची यादवाड या राजागीर यात नंद करा यादे उगा पावे जाणता रामा नंद

१ सप्टेंबर १६९६

मगदमठनाचा हिन्दुदार व फौजदार फज्जल खान हा मरण पावला त्याच्या जागेवर आबुल्लास (?) याची नियुक्ती करण्यात आली

कळीसमान हा राजा गहाजादा राज्जम याच्यादहशेवखान मय्या याचे आज्ञा आधी ही राज्जम हात, वदरत हात वगैरेना अमीन राज्जम स्वयं वगैरे देऊन गहाजादा आज्जम याजपाणी तैनात करण्यात यावे.

२ सप्टेंबर १६९६

वादग्रस्त हा मोगल राज्जम याच्या दहशेवखान गहाजादा (तर्जनीयतखान याचा म्हणाव, त्यासकाशीन राज्जम याचा (अमीन) फार त्यास सावरकरावर हरकत आसेनेना कचेरीत येऊ देऊ नका.

३ सप्टेंबर १६९६

अश्लीना वदरत हा हिन्दुदार व फौजदार राइजमखान हा येऊन वादग्रहणी घेतल्या गायरी (गायबद) हा फौजदार वदरत याचा सान यान (निरीक्षण वादग्रहणीचा तर्जमना) वदरत याचे काही मागण्या केलेल्या.

वादग्रहणी हत्ती घाट राणा वराक म्हणून याही जाग्याची रक्कम माफ व्हावी. वादग्रहणी ती माफ केली.

फर्मान, गिज्जतीची वखेत राजा या माग्या वदरतच्या मृत्यूचा गान्धनाये मिळणाऱ्या वस्तू मिळाल्या. वादग्रहणी मान्य वळे

वदरत राज्जम विधीली (?) हा परगणा जिज्जदीचा दानगे माणसाच्या गमाशासाठी तत्वा म्हणून मज्जा देण्यात आला हात तेथील फौजदारी पण मज्जा देण्यात यावी.

हत्तीचे नुकमान झाले त्याची जबाबदारी मूर्गमगावर घाटल्यान आली तो मरण पावला नुकमानीची माफी देण्यात यावी वादग्रहणी मान्य केले

* * *

विभाग दुमरा : १६९९ ते १७००

पाच एप्रिल १६९९ ते पाच नोव्हेंबर १६९९

पाच एप्रिल १६९९

धर्मीक गुणक मुगलदिस सन याने बिनबी कर्ना ती आपल्या आज्ञेप्रमाणे फारस लोकांना यास नम्रियतना ताच्या सौजेन तैनात म्हणून रवाना करण्यात आले पण फतहगढापासून जात माही. ता म्हणता की, 'मला धनाजी गंधर्व तिया इतर गनीम याच्या पाठलागावर पाठविण्यात यावे मी कामगिरीनी पराकाष्ठा करीन पण अणीन आज्ञा होत असल्यास मी काही परसर न करता आपले हाते कापून हुजरास पाठवीन पण त्यापूर्वी एकदा येऊन बादशहान चरण पाहीन ' बादशहानी आज्ञा केली की, 'त्याला हुजरात येण्यामाठी दस्तक (परवाना) देण्यात यावे.'

सोळा एप्रिल १६९९

हरकायाच्या तोडून कळले ते असे कृष्णा मावत हा मोठे सैन्य घेऊन वहाड प्रांतात हालचाल करीत आहे. बडखोर निगृतबस्त (गोंड जमीनदार) हा आपल्या लहान सैन्यासहित त्याला मिळाला आणि मधी माधून त्याने सकहर (कृष्णा मावत) याला कैद केले.

हेराच्या तोडून बातमी कळली ती अशी : गनिमाचे सरदार चार हजार स्वार्थसहित हुक्डे आले असून त्यांनी बादशहाही मुख्य लुटला. ही बातमी कळताच तरबियतखान हा शहागडहून (जालन्याजवळ, औरंगाबाद जिल्हा) त्याच्यावर तानडीने चालून गेला. या महिन्याच्या (शबवाल) वारा तारखेस (तीन एप्रिल १६९९) युद्ध झाले. गनीमाचा

पराजय झाला वारा कोस पर्यंत त्याचा पाठशाय करण्यात आला. गनिमाची कित्येक माणसे ठार अगर जखमी झाली. अडीच हजार गुंठेदारे, गोंध्या लादलेले दहा हजार बैल आणि शंभर घोडे या इतकी दूर तरंगवून जाता येथे होती पडली वादगहा म्हणजे, 'मजरा झाला (सेवेचे सार्थक झाले).'

नेमगडादरचा पुत्र गोविंद (गुरु गाविंदसिंग) याच्या बाबतीत मरगटदचा फौजदार बजीरखान व जम्मना बंदखेडा फौजदार दिवाबरखान यांना आज्ञापत्रे पाठवण्यात आली होती त्याचा उत्तर असा हो, ती वादगहाच्या समार उघडण्यात आली

सनरा एप्रिल १६९९

औरंगाबाद ते बुरहणपूर या मार्गाने रक्षक (राहदारी) करण्याने काम फौजदारीत याजमते रण्यत आले त्याचा दाखले माहारा किमतीचा पाठा व पिळतोची वसरे दस्त त्याला निरोप देण्यात आला.

भठरा एप्रिल १६९९

फारग साय ना औरंगरा शरहूरीत यांना वादगहाची आज्ञा होती ती, 'आम्ही शरहूरीत ना माजमल ठरवत पड इत्या पृढाल रण्यचे तर (पण गता) तिचे पाठरा.'

नरनरग (मुक्तिपारतान) याच्याकडे चार लाखा रुपय पाठवायचे होते. त्याच्या बदल्यामधी (मरकत पयफारना) आज्ञा होती ती, अझायरिंग गुंठेदारी याची जम्मना मुक्त अगद तान याच्या बंदखेडा शंभर स्वार सजिन्याबराबर त्याचे अर्धग निगता पोहोचवून परत यावे.

कठारियात अर्धे तो गिफासद येथेच नरनरग्यात नेवीम ला १ रुपय अर्धेन आज्ञा होती ती यागसास बरीर तान गुंठेदारी राठवन तीजना गुंठरात बालाबन ध्यावा.

एकोणीस एप्रिल १६९९

अबदुरमान मुक्ता हा मुक्तेच्या यावेळून परत आज्ञा होता. त्याच्या पर्ववर वादगहाचे शरगत मुक्तागिरा नेमण्यात आले

शे इनामदना किडारा व फौजदार मरगट मुक्ता तान याचे पृढरप्रमाणे अर्धे फौजदारीत भगतत जाद नरणी हळुसागडी हाच्या ती करतान. या कामगारी आमना पयफ मागवितान पण किडारिक मा नाशन मदतागारी आमच्या पयवारी जाणे हे तापयाच्या विरुद्ध आज पयपुड फौजदारीत याचे विचारण्यात याचा अशी आज्ञा होती

वीस एप्रिल १६९९

राज वादगहा मरगटारी मीन अतर प्रवाय रक्त मांठवेडघाडा पाडाचले स्वारीत त्याच्या बराडर मुक्ता तान व विरमन तजवतान, आणि स्वारीच्या भागे शहजाद कामबक्ष हे होते.

एकवीस एप्रिल १६९९

राज वादगहा मरगटार्याच्या जुम्मामशिरीश मुक्तावरची नमाज पडते राणाद (माठव्यात, मिरोजच्या उत्तरम सतर मैलावर)चा फौजदार शेर अफगन-

स्वान गाने पुढीलप्रमाणे विनंतीपत्र पाठविले. आपल्या आज्ञेप्रमाणे मी छत्रमाल बुद्ध्याच्या परिपण्यामांडी निघाला. छत्रमाल त्यावेळी मुरजमळ येथे होता. मी त्याच्यावर चाकून गोळा गुद्द झाले. जत्राची अनेक माणसे ठार झाली. आमच्याहकीमी वरीलच माणसं मारली वशी अमर जत्रमी आली. छत्रमाल हा पळत किड्यात घमल्या मी किड्याला वेष्ट पातला मंची माझून छत्रमाल किड्यातून पळाला. मी राव डंगरन गेले. नंतर याचा पाठलाग केला. आज्ञा याचा तर छत्रमाला तिचे मारीन अमर त्याला आपल्या मेकत आशीन ना जये जये गाईन नये वादगटाच्या कान त्याच्या माग जाऊन त्याला तरात पाडवीन वादगटा म्हाणाले, आठरात, पाचरात, मयेचा मजरा अशा वादगटाची वडाडुमारा मुसलाने दान याला आज्ञा केला, 'तुम्हा शेर अकलत सताळा किडा मी - छत्रमाल गेलो'. हाच तर नाम ताडानुर त्याने पाळे गात. इतरात पाडवा गाताने तुम्हावर नम प्रकट अशा हाईक.

वार्दीस एप्रिल १९९९

णुकराजची नमाज अशीत आन सादणहा म्हाडिवात आपल्या वड्यावर (ब्रह्मपुरी) परत आले

तथीस एप्रिल १९९९

मरकटदराने जफे रयाजा मुसा याचा बुद्धिभाऊ रयाजा अन् दुर्लभाक याला चीनहुतीजवानीच्या फोडव तेनात हरयातन आले. मरकटदराने याचा गन्मव काढत नेण्यात आला. त्याला रोता ठकार रुपच नवपासन दून गट हागनावादन (किडी) तेनात करण्यात यावे अशी आज्ञा झाली.

पाड व दगडली अमर, नमरादराने, रयाजा अवर, रयाजा समर ज्याशाना पाडवे पाडविला (वादगटाजवानी मुसलाने त्याने पाडवत नवरा हाईक व अठरा नामपाती पाठविली होती.)

चोवीस एप्रिल १९९९

आमर वादचा जिविवाली (दोसम मरकट) मरकट दाने दान याचा अज वाद त्याच्या नजरवाळत गेला

तुम्हावरच्या वातमावकन हळेकी मरकटम इस्तेमाल याचा नातू अडल करीमातन हा मरिदगाराने इस्तेमालावर जलम करतो. ना हाताचा ने, गेहता. निषिद्ध अशा पाडव्यात पाडवी ना करता त्याला तडजे जात व चारणे स्वार अशी गन्मव हाती. ना चारणे जात व दानगे स्वार अशा समी करण्याची आज्ञा झाली

वातहुतीजवाने वडादर गाने पुढीलप्रमाणे अज पाठविला. शिक्रापूरचा बदलेला अणेदार व राधाजीचा मुलगा मानाजी हा मनिमच्या (मरकट्याच्या) कैदेत मापडला होता अन्ना तो मुटनमाडर. छारागीत आला आहे त्याची गन्मव पर्वप्रमाणे बहाल करण्यात यावी अशी नमची विनंती आहे. विनंती मान्य करण्यात आली. मानाजीला दीड हजार जात व पाचजे स्वार. त्या पैकी चारजे स्वार दुपोंडी, अशी गन्मव हांती

पंचवीस एप्रिल १६९९

कादी (मुठगापरवठ)चा अमोन घेव पीर मुहमद याने निर्दिष्ट की वये पन्नास हजार कायांना मरगारी खजिना आहे. बंदकी (सरक्षक पथक) असल्याशिवाय मी तो पाठवू शकत नाही आज्ञा झाली की मुखविसवान याने बंदकी पाठवून खजिना आणवून घ्यावा.

सव्वीस एप्रिल १६९९

बादशहांना आज्ञा राजा (अबान) ठेकडा न्यावशासन काम बंद होत.

सत्तावीस एप्रिल १६९९

आज शुक्रवार. सरकारी काम बंद होते.

अठ्ठावीस एप्रिल १६९९

बादशहांना आज्ञेप्रमाणे तुराणचा वकील राजा तनादान याने जहागिरापत पाठाचवन तुराखवन पतन जमिनाचे पट्टीन्ड मजदूरी भू. मजदूर मयाय (भाऊ). मयदून नाराजा मने हेरान नाराजी यशवतरा मरुम हरादन पतनचा मुद्राग मरुजा मयदून नाव मु. ना. मयद यकवर वशी व शकनाम मय. मय. आणि मिर्जा मु. म. हेर येऊन बादशहांना भेटले.

गर्जायकतयानाने तांबीने शे की कळीजा नाया राबदरचे बांद ज सरवारा आणि त्यान पगार वरळ आहेत. त्यांना दोन माट्यांना पगार दण्या यावा अर्शा आज्ञा झाली.

एकोणतीस एप्रिल १६९९

व. गण गिरीना ठाणेदार म तवरखान याने निर्दिष्ट की माझा चलतमक मुहमद हुसेन याने हाराठा गट येथल्या कामात खप कामाया बनावडा कृपची आज्ञा बांदून आहे. त्याला दानेची मन्मदहानी. नी जबर स्वारांनी बोदीवण्यात आली.

मन्मूरखान याने विनती केली की माझा मलगा मुहमद जाहर हा तरगुद (') या किल्ल्यावर आहे तथाल हणमाच्या माणसांनी त्याला त्याच्या घरात काढले. 'आनिशवानाने जे दिलेले आहे तू आम्हाला दे.' तथील किल्लेदार व फौजदार कणवदाम याने हणमाच्या लोकांचे दाणापाणी बंद करून टाकून त्याच्याकडून त्यांनी घेतलेले सगळे वसूल केले. यावर काय आज्ञा? बादशहांनी यावर कणवदासाच्या मन्मयीत वाढ केली.

काल बादशहांना कळविण्यात आले की गनिमाची पथके गुलबर्ग्याच्या जवळ आली. त्यांनी कित्येक खेडी लहून जाल्ल्याळ केली. बादशहांनी आज्ञा केली की, 'तरबियतवानाने मैन्य घेऊन जावे व गनिमाचे पारिपत्य करावे' तरबियतवानाने विनती केली की : हुमाच्या तामीलीन काही कुरकुर नाही आज्ञा झाली तर माझा भाऊ कामयाव याला गनिमाच्या पारिपत्यासाठी पाठवीन. बादशहांनी आज्ञा केली, 'तुम्हां किवा कामयाव यांचे जाणे स्थगित.' मतलबखान याला आज्ञा झाली की, 'तयार राहा. गनिमाच्या पारिपत्यासाठी मी तुम्हाला पाठवीत आहे.'

तीस एप्रिल १९९९

गवाडा मुहम्मदान (गवाडा याकूब) याने श्रीगवादेहून दहा खर्चुने पाठविली ती वादणहामसोर देण्यात आली मद्रासला उफळे (गनना) याचा मुलगा बाबजी (बाजी) हा गवाडा (गवाडाम) बाजी हाता न्याडा आपण्यासाठी मुनीम ताताचा वारमाही रामजी पतिन हा येवदा हाता नायकून वादणहाना येवला येताता त्याने आपल्यावरवावर बाजी उफळे याच्या मागण्याची अंग आपली ती वादणहामसार देवरी श्रीउन्मुक्त मुनीमदान याने बीसशा रुपये कळवाय, अशी आज्ञा आली

वादणहाना कळविण्यात आले की गनिमाचे महा हजार सवार गवर्गाभावात असले आहेत या मुसाराग त्यांनी शरणपेठ दुसरे आले त्यांचे पारिपत्य करण्यासाठी वादणहानी तर- विनात ताताचा आज्ञा कामयाय याम रवाना केले पारिजाय आज्ञा आली की 'नहदुर्गना सिंदूर व फाजदार मिहदा तान याने स्वतः गळवर्गा बागा हा रवाना व्हाय' असा त्याच्या हुकूम देण्यात यावा.

कळविण्यात आले की बाब राज हा उरुदामगड उफळे राबरी (राबरी) यथे तिन हाता ना शरण त्या डा हात हजार तान वगळ हजार सवार अशी मन्मत्र हानी

एक मे १९९९

वादणहानी आज्ञा केली की गने दक्षिणच्या दिवाणाचा मुख्य हुंजर सार सन (पणसून) मिहदुर्गनाला बागि त्याच्या मुलाचा रीद करण्यात यावे अमलबजावणी करण्यात आली कामयाय याने गनिमाच्या पारिपत्यासाठी आपणाम म्हणत निराप घेतला, त्याने विनती केली की गळवर्गा हात मज एक तात देण्यात यावी विनती मान्य करण्यात आली वादणहानी नाबरी पळवण्यासाठी आज्ञा उफळे यात चार अशी पाठव्या हात्या -

एक : मद्रासान हजार तान व तान हजार सवार अशी मन्मत्र देण्यात यावी यावर वादणहानी आज्ञा चार हजार तान व तान हजार सवार अशी.

दोन : शेव नमाराय त मन्मत्र देऊन आमच्यावरवावर तिनत करण्यात यावे वादणहानी आज्ञा, मान्य केले.

तीन : कदा वादणहानी उरुदामगड परगणे तातः वगैर चार महाल तनखा अहमगीर म्हणत मिळावे. वादणहानी आज्ञा मान्य नाही

चार : पक्षाम हजार तात खर्चासाठी देण्यात यावे. वादणहानी आज्ञा, पन्ना हजार रुपये देण्यात येतील.

दोन मे १९९९

गयताबाद उफळे शरणपेठ पेथीत हरबा याने मिहद पाठविले की 'गयताबाद किल्ला- जवळील प्रदेशाचा वेसाई धार हा मद्रासचा सरदार बहिर्जा याकूबचे गेला त्याच्याकडून त्याने काही पत्थके घेतला त्याने सिद्धाकळीत पेठ आपल्या ताब्यात घेतली असून त्याचे मोर्चा किल्ल्याकामून पत्थकीत मानवल्याच्या अंतरावर आले आहेत. वादणहानी आज्ञा केली की, 'शहाजादा मुहमद वेदारबस्त याने बडवाराचे पारिपत्य करावे'

बादशहाचा फौजदार नवाबानान वने बादशहाडे एक जायनमाश (प्रार्थनेक आमन) पाठविले त बादशहानी पाहिले.

तीन मे १६९९

बादशहाना सटाविषय नाले को दक्षिण मुसलामाना दिवाणाना हुजूर वायकून मिहिरबद हा कावाची वचनयान कैरेन आहे. त्याने विनती केली आहे ती मी मुयदमान हाता. ये अर्पि आरगाव द येथे असे दाही ठिकाणी मिळन माझी पन्नाम हजारानी मालमन. आहे ती पेशकश म्हणून मनेन देऊन टाकता बरील विनतावर मिहिरबद हा बादशहाच्या अजेने हुजूरान आणण्यात येऊन त्याला मुमलमान करण्यान आहे. त्याची मरमय पेशकश म जान अणी होनी तीन दोनशेनी वदनी करण्यात आली त दशहानी त्याने नाव शे र मिहिरबद असे ठेवले.

चार मे १६९९

आज मास मुअज्जल गो सवरीम डाळिचे, नारा नामापाती पाठविली स्वजा मुद्रम मान याने आरगाव देहन सर्गी पाठविली.

पाच मे १६९९

आज शहानादा मुअज्जलमहून अठरा डाळिचे व नागपतीच्या दान करड्या आल्या.

मिहिरबद को मिहिरबद मार्च माळमन त्याला पय करण्यात यावी. पेशकश मास करण्यात अ ती आहे मिहिरबदचा मुळपा आरमदगायावेदून वात वागाडे देण्यात यावे अशी आज्ञा झाली.

सहा मे १६९९

काळ (जिन्हाद पथर) बादशहाना वाढविम हाता अर्नाय उमरवांनी आज वाद-
शहाचे त्यानिमित्त अभिनदन केले.

हेराबाद मुसलामाना कावशाल व बागचा अधिकारी याने आठवाच्या चार करड्या पाठविल्या.

सात मे १६९९

मुहमदाबाद अर्धे पीर येथे नेमान अकल्ल्या हरकाच्याचा दिहायावरून पूर्वाल्प्रमाणे कळले धनार्जा जायव वगैरे मदार पवरीस हजार स्वागच सैन्य पोऊत या जिवदाना नाले आहेत. किल्ल्यातील हजमान कि एक महिल्याचे पयार न गिल्ल्यामुळे ते चोही पहासाच्या बाबतीत गाफील आहेत. किल्लेदारापाशी स्वत न पथक नाही त्यामुळे त्याचे भाऊ व मुले ही गनिमाच्या विरुद्ध किल्ल्याच्या बाहेर पडू शकत नाहीत किल्ल्यात शरजाम सामग्री अल्प आहे. नाका नादुल्लन अवस्थेत पडल्या आहेत. नाका दुल्लन करण्यासाठी अधिकाऱ्याना हुकुम गेले पण अमलबजावणी झाली नाही. गनिमाचे उच्छाद अमर्याद होत आहेत. काय आज्ञा? बादशहानी आज्ञा केली की. 'तथील किल्लेदार व फौजदार सजावारखान याला ताकीदपत्र पाठवावे.'

जाधपरच्या वातभ्यावरून पुढीलप्रमाणे कळले : आज्ञेप्रमाणे दुर्गादास राठाड याने बड-
खोर राजपुत्र अक्बर याम परत आणण्यासाठी म्हणून अहमदाबादचा समदार शुजाअतखान
याजकडून पन्नास हजार रुपये, पाशाग्याची वस्त्रे व तब आदि मरजाम हे घेतले आणि तां
मेरठ्याहून कंधारच्या दिशेने रवाना झाला आहे. अक्बर परत येत असल्यास वाटेत त्याला
वागी अडव नये या अर्थान फर्मान वादणहाने शुजाअतखानाकडे पाठविण्यात आले. ते फर्मानही
शुजाअतखानाने दुर्गादासाभागी देऊन ठेवले आहे.

आठ मे १६९९

वादणहानी अशिकाऱ्याच्या पुढीलप्रमाणे नेमणूक केल्या औरंगाबादच्या मुसंदारीवर
मय्यद हसनअलीखान याच्या ऐवजी बागलाणचा फाजदार नजाबतखान. बागलाणच्या
फाजदारीवर नजाबतखानाचा मुलगा बहराजखान. अधानी इम्तियाजगडच्या किल्लदारी-
वर राव स्वर्णपिंग याच्या ऐवजी मय्यद हसनअलीखान मुलानपूर नदरबार व
थाळनेर येथील फाजदारीवर इरादतखान

वहा मे १६९९

मुसलिमखान बशीरमुलक याने आज्ञेप्रमाणे कोंठापुरचा नवाशा बादशहासमोर
ठेवला. बादशहाला आज्ञा केली हा शहाजादा घेदारवस्त घानी कलहापुरात छावणी करावी.
आणि त्या प्रदेशातील सनिमाय पाळिल्य करावे.

माहलीचा किल्लेदार जंतूआविदीन याने पुढील प्रमाणे लिहून पाठविले : सनिमायी
(मराठ्यानी) मिद्धगड फाजीज केला त्यानी एक हजार पायदळ सैनिक व फिल्ला बघून
जाण्याची सामग्री (दाराखण जड्या वगैरे) माहलीकडे पाठविली मग्या वानभी कळवाच
मी खबरदारी बाळगिली गाद्री किल्यात हशमाने फक्त एक हजार पायदळ सैनिक आहत.
हे सैन्य फार कमी आहे येथील शिवदीसाठी आणखी मातणें माणस पाठविण्याची गुपा
व्हावी बादशहानी आज्ञा केली की, 'बलप्रसर्गी मातवरमान (कल्याण सिवरीचा ठाणेदार)
याने मदत करावी.'

अहमदनगरच्या वातभ्यावरून कळले की : (मराठा) गरदार हणमतखान याने
शेवबाव पराण्याची खेडी लुटली आहेत येथील फौजदार इल्तफातखान याचा नायब
मय्यद मुजफ्फर याजपाशी पथके नाहीत खेड्याचे संरक्षण त्याच्याने होत नाही.
शहादुंगाचा किल्लेदार व फौजदार अयकतह याने किल्ला जिंकल्याबद्दल किल्ल्या पाठवि या.
त्या बादशहाच्या नजरेखालून गेल्या.

छावणीचा नायबकांतवाल मुहमद अमीन याने पुढील प्रकरण बादशहाच्या नजरे-
समोर आणले.

एक मुसलमान जवाहिरा हा जवाहिरे विकण्यासाठी हरदेव तिवारी याच्या घरी
गेल्या. तिवारीने त्या जवाहिराला ठार मारून आपल्या घरात त्याला पुरले आणि त्याची
चीजवस्त हस्तगत केली. एका आठवड्याने तिवारी याने मोठ्याची दोनपदरी माळ
विकण्यासाठी म्हणून बाजारात पाठविली जवाहिराच्या वारमानी ती माळ मयताची

म्हणून ओठ वरी. निवारील. कोनवाली चवुन-यावर (ग्राम्यावर) आणण्यात आले त्याला मारहाण करण्यात आली शेवटी त्याने आरला गुन्हा कबूल केला. मयत जवाहिऱ्या यांचे प्रेत आणि मयताची चौकसम ही निवारीच्या घरातून काढण्यात आली. आता जिवाच्या भीतीने निवारी मुसलमान होऊ पाहतो आहे. काय आज्ञा? बादशाहा म्हणाले, 'त्याला काजीपाशी घेऊन जा. ते काय म्हणतात त्यावर विचार करता येईल.' निवारीला काजीकडे नेण्यात आले काजी म्हणाला. 'मयताचे वागस काय म्हणतात?' त्याच्या म्हणण्याप्रमाणे होईल.' मयताचे वागस म्हणाले. 'याला सोडता कामा नये. याला मारले पाहिजे.' या नंतर निवारीला कोनवाला चवुन-याच्या समोर ठार मारण्यात आले.

अकरा मे १६९९

आज शुक्रवार न्यायकचेरी (दीवाण) वद होती.

बारा मे १६९९

जुलिकारवान च्या सैन्यातील बातम्यावरून समजले की : जुलिकारवानाने बाद-शाहाच्या आज्ञेप्रमाणे जमशीदवान पास जिजी प्रातात टेंवले असून तो स्वतः, गमाच्या (राजारामाच्या) पारिव्यामाठी पचवीस एप्रिल रोजी हुजरात येण्यामाठी रवाना झाला आहे.

अवानी इस्तिफाजगडचा बदलकेला किल्ला व फौजदार राव स्वरूपसिंग याची मन्सब कमी करण्यात आली.

गहाजादा वेदारवस्त याच्या फौजेतील बातम्यावरून समजले की : वेदारवस्त हा गनिमाची गाठ घेण्यामाठी कांढापुराहून मिर्जेकडे रवाना झाला.

तेरा मे १६९९

नरकवासो सभा(जी)चा मुल्गा राजा याहा याच्या दिवाणगिरीवर रुद्राम हा होता त्याला बदलून त्याच्या जागेवर फरासवाच्याचा मुखक शरफुद्दीन याची नेमणूक करण्यात आली. त्याला एक शान्तावद (अल्लकार) वस्त्र देण्यात आला.

हरकात्याच्या ताडून कळले ते अमे : धना (जी) जाधव याने पिरूर (?) च्या गडीला वेढा घातला तेथील देशमुख याने मात दिवस गरी नव्हतिली. शेवटी धनाजीने दशमुलांला कैद केले आणि त्याच्याकडून चाळीस हजार रुपये बोध म्हणून घेतले. त्यानंतर त्याने कारीमपुगे परगण्याला घेऊन आहे धनाचा हेतु हा दिसतो की पावसाळा तोडावर आला आहे सोमेली पुर येत आहे. त्यामुळे त्या प्रदेशातून निघून परड्याच्या वाटेने आपल्या देशी परत जावे. काय आज्ञा? बादशाहाने आज्ञा केली की, 'त्या भागातील फौजदारांना ताकीदपत्रे लिहिण्यात यावत'

चवदा मे १६९९

गाजिउद्दीन फौरोजजग याचा भाऊ अब्दुलहीमदान याची मन्सब तीनशे जात व दीडशे स्वार अशी कमी करण्यात आली त्याला एक हजार जात व अडीचशे स्वार अशी मन्सब होती.

एका माणसाने एक अर्ज लिहिला. तो लिहून त्याने वाणदा बांधला आणि तो वाण बांधणहाच्या निवासस्थानात ठाकला. तो वाण नेमका बांधणहाच्या समोर येऊन पडला. अर्जात पुढील मजकूर होता. एका माणसाने कट केला आहे की बांधणहा बाहेर निघाले असता वाणाने किंवा तलवारीने त्याच्यावर आघात करावा. मी त्या माणसाच्या आळखना मी नसेल्ल्यान आहे. चौकशीसाठी ज्या कुणाची नेमणूक होईल त्याच्यापाशी हजर होण्यास मी तयार आहे बांधणहानी वाण आणि अर्ज ही हमीदुर्हीनवानबहादुर याजपाशी देऊन त्या उमरामे हडबत काढण्याची आज्ञा केली.

सतरा मे १६९९

उदात्तवान यास मुल्तानपूर नदरबाराच्या फौजदारीवर नेमण्यात आले होते. तो नेमणूक बदलून त्याला मध्यद हसनअलीखान याच्या जागी अशानी उम्तियाअमदच्या किल्लेदारीवर नेमण्यात आले.

खान फौराजजग याने कळविके की मी बन्हाड प्रांतात दखल झाला असून निगून-बलवाने पांरित्या कळ आहे त्याला मी हाकलून द्यावीन अगरे त्याला पकडत कळ करित.

अठरा मे १६९९

उम्तियाअमद याने हा कोन्हापूरचा फौजदार होला त्याला चार हजारां जात व दोन हजारां म्यार अशी मन्सब होता (मकसदबवानाचा मुलगा) त्याने शहाशादा आजमच्या मार्फतीने बिनती केली की आपण चीनकुलजमानाच्या फौजेत तैनात आहोत आपल्याला शहाशादा बेदारबस्तााशी तैनात करण्यात यावे. बिनती मान्य करण्यात आली.

मध्यद हसनअलीखान यास सरदारखान याच्या जागेवर मुल्तानपूर नदरबाराचा फौजदार म्हणून नेमण्यात आले.

एकवीस मे १६९९

बांधणहानी आज्ञा वेदी की चीनकुलजमान हे धनाजी त्राभवान्या पांरित्यासाठी जालील नेव्हाच्या त्या भागानाले फौजदार व ठाणेदार यांनी आपापल्या हतित त्याच्यापाशी सहकार्य करावे.

हमीदुर्हीनवानबहादुर याने कळविके की : ज्या उमरामे वाणाचा अर्ज बांधत तो आपापकडे फेरला होता त्याची मी चौकशी केली आहे त्या उमरामे नाव अब्द रहीम असे आहे. त्याला विचारले तर म्हणता की, 'मी फक्त बांधणहाना मागेन, उत्तराना नाही.' याशिवाय वेड्यामागचे काही नरी बघलतो. बांधणहानी आज्ञा वेदी की, 'त्याला नमंदच्या पलीकडे घालवून देण्यात यावे.'

चारवीस मे १६९९

आज बांधणहानी रोझा (उपवास) ठेवला. दोन्ही दीवाण, दिवाणे आम व न्याय-कचेरी ही बंद होती.

तेवीस मे १६९९

आज बांधणहा नव्हे रवावर बसून मोलापूराकडे रवाना झाले. मव्वामहा मीलाचा प्रवास कळून त्याने वाखाडोपाशी मुक्काम केला.

राणा अमरगंग याचे अधिकारी पृथ्वीनिग, रामराय, बाधमल व जगरूप यांना खिलतीची बस्ते देण्यात आली.

चोवीस मे १६९९

आज बाधवा शिंदेने निहान महा सैन्दाच्या वर अंतर कापुन बादशहानी सीता नदीच्या काठावर मुक्काम केला.

रणवतारचा किंरदार अब्दुल्लाखान याने आध्याच्या चार करड्या पाठविण्या होत्या बक्षी उमृलक बहरामखान, बक्षी उमृलक मुखलिमखान, रुहल्लाखान, मुहमद अमीनखान, गियादतखान व हमीदखान यांच्याकडे आहे बक्षीम म्हणून देण्यात आले.

पंचवीस मे १६९९

आज साकारच्या जुमामशिंदीने बादशहा शुक्रवारची नमाज पढले.

पदमसगाचा (शिंद्याच्या लढाईत १६८३ मध्ये मारला गेलेला व बीको-नेरच्या रावसण राठोरा याचा मुलगा) नाव साहबगंग याने बिनती केले की : मी शाहाजाद मअज्जम याजाणो नैनात हाता. दुष्काळामळे मान वर्षे मला जहागिरीनून काही मिळाले नाही म्हणून मी हुजुरात आला परवानगीवाचून शाहाजाद्याची आवणी मागून आला म्हणून माझ मन्सब काढून देण्यात आले आहे. मी विपन्नावस्थेत आहे. फौज आणून तरंग दारंग पडावे असे इच्छा आहे कुण द्यावी. बिनता मान्य करण्यात आली.

सत्तावीस मे १६९९

साहबगंग बादशहानी भेटला. त्याचा पाचवे जात व दोनशे स्वार् अशी मन्सब वहाल करण्यात आली.

शुक्रवारच्या हा फौजजगगांशी नैनात होता त्याची मन्सब कमी करून त्याला व त्याचा भाऊ इनायतखान यांना हुजुरात वाळावण्यात आले

अठ्ठावीस मे १६९९

कैलास गा राजा सीम (उधवारचा राजपुत्र) याचा मुलगा गुमानगंग हा येऊन बादशहानी भेटला त्याला आज्ञासूच फौजेत नैनात करण्यात आले

बादशहानी आज्ञा केले की बक्षीनी शर्मियान्यात वसून त्याची प्रकरणे तिकालात काढीत जाणे त्याप्रमाणे दारोह बक्षी मुखलिमखान व बहरामखान हे, शर्मियान्यात येऊन बसू लागले.

हैदराबाद मुब्तान सैन्य कमी आहे असे बक्षी मुखलिमखान याने कळविले. यावर पाचवे स्वार् व एक हजार पायदळ शिपाई नव्याने नेमण्याची हैदराबादेचा मुभेदार जानम-पारखान याला परवानगी देण्यात आली.

अहमदनवाब मुब्तगर्गाचा किंरदार मुहमदबेग हा होता. त्याला वदखून त्याच्या जागे तरबिप्रतखान याचा भाऊ कामयाब याची नेमणूक करण्यात आली. कामयाब याला खान ही पदवी देण्यात येऊन त्याची मन्सब वाढविण्यात आली.

एकोणतीस मे १६९९

हेराबाद मुस्थान सैन्य कमी आहे, चार हजार तीनशे स्वार तैनात करण्यात यावेत अशी आज्ञा झाली.

तीस मे १६९९

आज इरेचा (ईदुजुहा बकरीद) दिवस साळारचा बादशहा यासाठी राखिले होते आज ईदस्थान जाऊन ते नमाज पढणे बराबर जहाजारा कामबंदी व अमीर उमराव मंडळी होती.

एकतीस मे १६९९

आज बादशहा मोलापुरात नळाफटे (बम्हापुरी) परतण्यात निघाले वाने कामानी येथे त्यांनी मुकाम केला.

'तर्कव्यतवानाबराबर देण्यासाठी दोन हजार स्वार तयार करा त्याला मी पाठविणार आहे' अशी बादशहानी आज्ञा केली.

बादशहानी साळारचा किल्लदार व फौजदार बराबर तीन याम साळारफाटे परत जाण्यासाठी निरोप दिला.

एक जून १६९९

आज बादशहा नळाफर (बम्हापुरी) परतले मराठ्यांनी एकडे याच्या मुठ्याच्या परगणे मंगळवेढे तलावा जहागीर म्हणून देण्याची आज्ञा केली.

दोन जून १६९९

अर्जदवानाने कळविले की बाबार्जी (बार्ज) एकडे याच्या मंगळवेढ्याचा परगणा तलावा जहागीर दिला आहे पण तो तर हजमाच्या उमराना पगारामाठी आहे आज्ञा झाली की त्याला बीड व मुर्तजाबाद (भिरज) या परगण्यातून पगार देण्यात यावा.

इनायतस्थान याने वकिलांमार्फत वित्ती बेली की मी खजिना व हत्ती घेऊन गेल्या- स्थान बगलो आहे आणि मला तर हजरान येण्याची आज्ञा झाली आहे हत्ती व खजिना यांचे कोबकराबयाचे ? आज्ञा झाली की, हत्ती व खजिना ही बराबर घेऊन हजरान या.

कळविल्यात आले की चीनफौज गन बहादुर हा बादशहान्या आज्ञेप्रमाणे अताजी जाधरच्या पाठिपत्त्यासाठी पुरडा भागत पाहिलेला आहे तर्कव्यतवानाची रवानगी स्थगित करण्यात आली.

चार जून १६९९

नरकवासो मभा (जी)चा मुलगा राजा शाह हा आजारो होता मोकटीक आल्यावर तो बादशहाना भेटला आणि नऊ माहारा नजर म्हणून त्याने पेश केला.

इहतिमामबात आकलावेगी याला इखलासमान ही पदवी देण्यात आली. (हा पुढे सातारच्या वेढ्यात मारला गेला.)

राजा भोम याचा मुलगा गुमानासंग याला जहाजादा आज्ञमच्या ऐवजी जहाजादा मुअज्जम याच्या फौजेत तैनात करण्यात आले.

चानकूजी वहादुर यांचे इतिहास को परगनादतन धनाजी जाधवच्या पारिण्यासाठी जावे अशी माझी इच्छा आहे पण गनिमापाणी (मराठे) वरच सैन्य आहे हुजुराकडून आणवी सात्रा पयले धारण्यात आली तर मी गनिमाचे अवस्थितपणे पारिण्य करीन. बादशहानी आज्ञा केला की मिहसवान (नळदुर्गचा फौजदार व किल्लेदार), उजवकात (धाकरचा किल्लेदार व फौजदार) व इतर फौजदार यांना त्याच्या पथकामादत चीन-कशीजवळान्या जाऊन मिहसवासाठी मुद्दाम गुर्जवर्गारावर हुजुर पाठवावेत तर वियत-वानाने ज्या चीनकशीजवळान्या कुमरेसाठी खाना द्यावे'

उगात रानाळा (याचे आमचरित्र प्रसिद्ध आहे) रानियाजगड अधानीचा किल्लेदार व फौजदार म्हणून जाण्यास बादशहानी फारहा पठन निराप दिला.

पाच जून १६९९

हरकोत्याच्या ताबे कळत तो धनाजी जाधव हा तैदावार मुंब्याच्या हद्दीवळून परतून बादशहाच्या छावणीपासून (ब्रह्मपुरापासून) अकरा कामावर जिवणा (?) या माथी आला आहे ही बातमी कळताने चीनकशीजवळ वहादुर या परगनादतन ताब्याने खाना शाला आणता उभारल्या पाहिले मजल दरमजल करताना गडीमथ (जेत ताब्या, सांगली जिल्हा) कडे चालला आहे.

बादशहानी तर वियतवानावरवर चार हजार दानशे स्वार दिले आणि कुणल इच्छिणास फारहा पठन त्याच्या गनिमाचे पारिण्य करणास जाण्यासाठी निराप दिला.

मगत रम्या मास (उजवका राजपुत्र) याचे भाऊ इस्मिग व वहादुरास हे नाकरीच्या आगेत बादशहापाणी आले.

सहा जून १६९९

कोट राजा बादशहा हे मरिदगवान वरिडमुंब्याला म्हणाले 'हमादहीनवाना-वरोवर दणयासाठी दान हजार पानणे स्वार तयार करा, स्वार तयार करण्यात आले ते पथक बादशहानी पाहिले बादशहानी हवीदहीनवानवहादुर यास बादशहा छावणी भावनी गन्त आणि ठेकेठणी करण्यासाठी जाण्यास निराप दिला.

गुर्जवर्गाराचा दारागा (मुम) मियादतखानगाम या उभाही निराप दऊन आज्ञा केली की चीनकशीजवळान्यावहादुर हे आपल्या तळाच्या (ब्रह्मपुरा) जवळून कच करीत धनाजी जाधवच्या पारिण्यासाठी जात आहेत तुम्ही त्यांना मस्त परत यावे.

मध्यदलान उर्फ मध्यदलान आणि मुरीदखाना मरुला वहादुरान यांना तर वियत-वानाचा कोजेत खान कचन निकडे खाना करण्यात आले.

बादशहाना कळविण्यात आले की पात्रसामळे शहाजादा कामबस याच्या निवासस्थानात विखलन विखल झाला आहे फरागवान्याचा मुजरफ शरफात (याच्याकडे शाह्या दिवाणगिरीचे पग काम होत) त्याने शहाजाद्याचे पुर्वीचे (व आताचे) निवासस्थान पाहून कळवावे अशी आज्ञा माली.

सात जून १९९९

मयत राजा भीम याचे भाऊ उद्दिमिंग व बहादुरमिंग हे बादशहाना भेटले. मराठाजी हाफळे याने पुढीलप्रमाणे विनंतीपत्र पाठविले. गनीमिंग मे (१९९९) राजा मला वानसी वळदे की धनाजी जाधव दादा मारार वगैरे या भागात येत आहेत आणि मुतासलानाचा मुळगा महमद काजम याचा पात हापर स्वार देऊन द्या. पाठविले अशी आगा आठ म्हणजे गनीमिंग पाठविले हात व या भागात त्यांना द्यावणी घाट दिल्या जाणार नाही. बादशहानी विनंती मंजूर केली.

उद्दिमिंग गिमादिया याचा तरबियतखानाच्या पोत्रेत तेतान वरण्यात आले. त्याचा नारणे वान व अडीचजे स्वार अशी मन्मथ आठ.

आठ जून १९९९

गिमादत पात हा आज्ञेप्रमाणे चीनरानी वानबहादुर याचा भेटून तळावर परत आला.

नऊ जून १९९९

राज गजराव दावली ईराण (दिवस) आग लागला व बंद झाला.

बहा जून १९९९

बागदण वगैरेचा हिल्लदार (व फोडार) उराक्यान याचा मन्मथान याचा रोख बक्षिसाही देण्यात आली.

नव्वदा पात याने बादशहामंद या जाधवाच्या करब्या पाठविल्या हाच्या बादशहानी मलादा व अमीर उमराव याजाला आवे पाठविले.

अकरा जून १९९९

इराक्याच्या नून वळदे की चीनरानी वानबहादुर व जबरदस्तवान हे जाधवा मेकामाहित धनाजी जाधवाच्या पाठविल्यामाठी भाण नदविलून मत्तावीग वाग पुढे वेडे. भानावल्ली (?) मुकामी बुद्ध झाले. उभय पक्षाव अनेक लोक ठार झाले. मुमारे दानणे घाब्या, नगारे निशान वगैरे लट गाजीता (मागजाना) मिळावी. गनीम पळत आणल्या स्वतःच्या प्राणाकडे (मातारा प्रात) वान आठत चीनरानी वानबहादुर त्याचा पाठलाग करीत आहे. बादशहा म्हणाले, 'छान कल, मवेचा मजरा झाला

बारा जून १९९९

धनाजी जाधवाचे पाठविले करून तरबियतखान हा बादशहाही तळावरल येऊन पोहोचला.

धनाजी जाधवावर विजय मिळविल्याचा वृत्तात चीनरानी वान याने लिहून पाठविला.

तेरा जून १९९९

तरबियतखान मीर आतिश (दाऊ गोळ्याचा अधिकारी) हा आज धनाजी जाधवा-वरील मोहिमेवरून परत येऊन बादशहाना भेटला. बादशहा तरबियतखानाला म्हणाले,

'मुद्रच्या सेवेचा मजुरा झाला.' त्याला विठ्ठलीची वस्त्रे व मन्मथीत वाढ ही देण्यात आली. नागाजी माने हा तर्फवियतवान बराबर आला होता. त्याने बादशहाना दान माहंगा नजर केला. त्याला विठ्ठलीचा वस्त्रे देण्यात आण तर्फवियतवानाने विठ्ठली वडी की धनाजीवरीत माहिमत नागाजी माने याने उत्कृष्ट कामगिरी वजाविही त्याच्या भाऊराष्टीकी दान माणस या माहिमत मारली सेरी आहेत बादशहा म्हणाले, 'याची (नागाजीची) मन्मथ, हुहा वगैरे कस आहे मला कळविण्यात याव'

चीना जी ज्ञान याने धनाजी जाधवावर विजय मिळविता म्हणत त्याच्या मन्मथीत दानसे माराती वाढ करण्यात आली. चीनकर्तृज्ञान याने तसेम ठेवल्यान मला जादि मरदाराने मन्मथ मरानव काय श्रावत पाची नाकीची कसत कळव व अशी आज्ञा झाली मुद्रपरीतलां गजेंवदार पने चिह्न पाठविण ही आपल्या आज्ञेप्रमाणे तळदुंगांचा निदेश व फौजदार मिळवीताना लोकरापाशी ज्ञान श्रावणी पण गजेंवदार उग्रवेत्यानले (मराठनादना हिंदू पाहण्या निदेशार, वीठ जि. हा) श्रावण्यासाठी पाठविला आहे. आणि ज्ञाना तर्फवियतवान 'च आपला हुजुरात असे श्रावत तर काय आज्ञा' आज्ञा झाले की मिश्रातान याने आपल्या उक्ताम्यान (तळदुंगे, जमानावाद जि. हा) जाऊन मावधगिरी बाळगावी.

मराठनादना गुमदार गजारातान याने चिह्न पाठविण की उदयपूरचा परन्दोकवाणी राणा तर्फवियतवाना प्रदान कसगिरीत शिमादिया हा आपल्या मुलांना बराबर पक्षे देऊन बादशहा नाकरान पाठव उचिह्ना आज्ञा झाली की त्यांना हुजुरात पाठवावे

चवदा जून १६९९

०६ वा १९ मराठे बराबर दान वशी यांना म्हणजे 'भोमना पर आहे तर्फवियत गुमही आपल्या व उघडतात तर्फवियत काम करीत चवदा' (मराठनादना व निवानस्थान मोगच्या उतर काट पर जेशे ज्ञाना वेगमपरी श्राव होते असे दिमत निवानजानत अहमदुग्यानाचा वाटासे निहडताना बादशहाचे तळ दिक्षण कटायर बहादरीताना)

मराठयाच्या ताउन कळक की गनिमाव मुमार पाच तेज राख मैन उडीच्या जवळ आहे बादशहाती आज्ञा कळीक, चीन कर्तृज्ञान बराबर यांना चिह्न गनिमाने पारिपत्य करण्याच्या हुजुर पाठवाया. मुसलमानाने विठ्ठली वडी का चीन कर्तृज्ञानाना निहड आहे की हुजुराच्या बरगाचे दर्शन घेऊन बरच दिवस शांत आहेत यावर बादशहा म्हणाले, 'गनिमाव पारिपत्य करून त्यानी हुजुरात यावे आणि मग गजेंवदार नेमून मिहदोगान व उतरकातान यांना चीन कर्तृज्ञाना हाटे पाठविण्याची व्यवस्था करा व धनाजी जाधवावर विजय मिळविण बाबुल चान हुजुराताना कडे फमान व विळताची वस्त्रे धाडा.'

पंधरा जून १६९९

औरंगाबदच्या वातम्यावरून ममजले की गनिमाव तस्मान स्वार जाल्ल्याच्या भोवती फिरत असून ते लाकाना लुटत आहेत. तेथाले मुमदार व फौजदार यांना ताकीदपत्रे पाठवावीत अशी आज्ञा झाली.

अष्टावीस जून १६९९

चीनकुलीजखान याच्या तैनातीतील पुढील उममाना मन्मद्वीत बाहेर व पदव्या देण्यात आल्या मन्मद्वीत शाकिरखान शाकिरखान. मिर्जाबेग मन्मद्वीत मुल्गा नौराजबेग याग मिर्जाबेगखान ही पदवी मन्मद्वीत लोकरवान याचा मुल्गा मन्मद्वीत अजीज-खान यास अन्वद्वीत अजीज-खान ही पदवी.

याचाचा व्यवस्थापक हवाजा मन्मद्वीतखान याने औरंगाबादहून पन्नास आवे पाठाईकडे, बादशहाना । आगळे बादशहाना आगळे नाव मन्मद्वीत अजीज-खान

बन्हा,णपूरचा सुभदार मानिकदखान याने फौजदारी आज्ञेप्रमाणे मी वडखार निगून-बन्हा याच्या मन्मद्वीत याची माददा अफगाण याच्या पुढवियाना व तातेवाडकासा पदव्या, आला माददा अफगाण हा राजाची चाकरी करणयाच्या अज्ञान याचा आहे त्याच्या मन्मद्वीत पाठवावे अशी आज्ञा झाली.

मामती (पुढवियान, मागार जवळ)चा फौजदार गैरअफगाणखान याने विनती केली ही निगूनपूर हा हा जवळ याच्या माददा नाराजच्या आज्ञेने आला आगळे त्याच्या मन्मद्वीत मिर्जाबी मामतीच्या फौजदारीवर मन्मद्वीतच्या जगो माझा मन्मद्वीत मन्मद्वीत याची नेमणूक करण्यात आला निगून विनती ही फौजदारीच्या पदव्यामाददा उकडील फौजदार-गता व तैनात राहिलान, आगळेचे अफगाणिया व चंदगोन दत्तवर्गमग याच्या जगो याचा आपला ही पदव्या घेऊन मन्मद्वीत यऊन मिळावे जगो आज्ञा केली विनत्या मान्य करण्यात आल्या

एकोणतीस जून १६९९

बादशहाना आज चीनकुलीजखान व त्याचे सहकारी विद्वारमखान व मंगलखान आगळेना पुढवियान निगून फौजदारी (प्रायंत) पढून अन्मद्वीतमन्मद्वीत जाण्यास निगून दिला चीनकुलीजखानाना एक शिष्टपत्र पढव्या व दीड हजार रुपयांना हार वडीस म्हणून देण्यात आले श्रीजना फौजदार रत्नफाखान याच्याही फौजदारी पढून निगून देण्यात आला त्याची मन्मद्वीत वाडवियान आली, मन्मद्वीत मराठा याच्या रत्नफाखान याच्याकडे तैनात करण्यात आले.

एक जुलै १६९९

परड्याचा फौजदार गैरखान (इज्जतखान) हा आज्ञेप्रमाणे येऊन बादशहाना भेटला. इंडीचा ठाणेदार अमानुखान हा येऊन बादशहाना भेटला मन्मद्वीत वजीरुद्दीन यास चीनकुलीजखानाच्या फौजेत तैनात म्हणून जाण्यास निगून देण्यात आला.

स्वाजा मंजूर याने विनती केली की : वडखार अकबर याची मुल्गी मिर्जाबुन्निमा वेगम ही तापाच्या आज्ञाने मरण पावली. बादशहा हे जनाज्याची नमाज पढले. हमी-दुद्दीनखान मन्मद्वीत याच्या त्याची आज्ञा केली की, 'निवा (मिर्जाबुन्निमा वेगम) दफनविधि मंगळवेद्यात केला जावा.'

दोन जुलै १६९९

हरकान्याच्या तोडून कळले की : रामा (राजाराम) हा आपल्या किल्ल्याची पाहणी

करण्यासाठी नळकापणाल गेला होता. तेथून तो माता याच्या परत आल्या माता याच्या ता चार दिवस राहिला. तेथून तो मावळ(?)ला गेला. तेथील जमीनदाराचा पाठूनसार घेऊन तो आता बसंतगडला गेला आहे.

धामाणीचा बदलल्या किंदेदार गंगागुद्दीन याने काठविदे की निगनवस्त हा देवगड (नागपूरजवळ) हा या भागात आला. त्याने मळ्याचा जमीनदार अहमदादी याच्याशी युद्ध करू. अहमदादीला अविजारी आक्रमण व पाचशे अफगाण ठार झाले. निगनवस्ताने अहमदादीचा मृत्यू वळकावला आहे. आता धामाणीच्या किल्ल्यावर चालू नसून यथ्याना त्याचा येत आहे. धामाणीच्या किल्ल्यात मामणी काय आणि हशम शिबदी काय, काही नाही. याची व्यवस्था दहावी यावर मुखलिम्यान वशी याने चौकशी करून नृनात सादर करावा अशी सादगहाने आज्ञा केली.

बादशहान आज्ञा केली की महमद आक्रम या जवळ चौपन्न त्यास स्याय मळखान याने पाठवावे. पहातापदा नेदोरवरत याजकने त्या ठावर स्याय नागनजगावरवार (जो पहात-मान) पाठवावे आणि फीरोज जगाच्या ठावरान पाच ठावर स्याय पाठविण्यात यावेत. (संस्थाना उत्तर भारत) चा राजा जालेला येत आहे. त्याने पगारवाच्य करण्यात आले.

चार जुलै १६९९

निगनवस्त जिकने जाईल निजडे तुम्ही याचा पाठवावा परान अशा अर्थाने तुम्हा परीजेजग याचा पाठवावे अशी आज्ञा झाली.

शिकार करून कोबदार फीरोजखान याने एका ठावर स्याची तुम्ही पाठविदी हाती रकम पजिण्यात दाखल करावी अशी आज्ञा झाली.

पाच जुलै १६९९

निगनवस्ताच्या पारंग-यामादी पहात समाना ठरुम धाडण्यात आले. मळ्याचा मुहेदार मुखारखान, धामाणीचा कोबदार जेरअफगनान, मळ्याचा कोबदार गैवर अदेणखान, बाधाचा जमीनदार (राजा) वीरीयम याचा निविण्यात आले की तुमचा भाऊ राजाने कनाम याचा देवगड उर्फ इस्लामगड येथे स्थापन करून तुम्ही चालावा परत या.

समर अफगाण हा मालापरच्या किल्ल्यात कैद होता. तेथून तो पळाला. 'मालाखान आला अगल्याम त्याला पकटून हुजगत पाठवावे, अशा मालाखाना मुहेदार मुखारखान याला आज्ञा करण्यात आली.

अधानी इमिनयाजगडच्या वातस्यावरून काढले की, डोगर(गड)चा किल्लेदार शेख अली याने कोलारा(कालार?) गनिमापामून घेतला होता. शेख अलीच्या मन्सवीत वाढ करण्यात आली.

सहा जुलै १६९९

मयन राजा भीम(उदयपूरचा राजपुत्र) याचे भाऊ इद्रमिग व बहादुरमिग यांना मन्सवी देण्यात आल्या.

मो. द. वा. २.

निगूनबस्त हा माळव्यात घुमला असून येथील नरगिहमान नावाच्या जमीनदाराशी त्याने हानमिठवणी केली आहे. इकडील फौजदार व जमीनदार यांना यासंबंधीचे तालीच हुकुम देण्यात यावेत अशी विनंती माळव्याचा मुंबेदार मुताख्खान याने केली त्याप्रमाणे हुकुम रवाना झाले.

सात जुलै १६९९

पुरंदरचा किल्लेदार व फौजदार खानचंद (बडवा) यांना पाठवाचे दूखणे हात या वावत चाकशा करण्यासाठी बादशहाने महाशहा आज्ञा यांना गाविलेले आज्ञेमध्ये कळविले की : खानचंद आता आजारातून पुरता बरा झाला असून तो किल्लेदारीची व फौजदारीची व्यवस्था तीस ठेवीत आहे. त्याच्या जवळचे पथकीही चांगले आहेत. पुरंदरची (व पृण्याची) फौजदारी व किल्लेदारी त्याच्याकडे बहाल ठेवण्यात आली त्याला मानणे जाय व नीतणे स्वार अशी मन्सब आहे.

बडवाच्य अकरा यावा मुल्की मिर्जातुल्लाह मलिक (बडवा, घुमड इत्यादि) मगळीतमान वाग्यात यावा अशी आज्ञा हाती तपज जवाहरमद याने चारणे वीम म्पयाचा खर्चाचा आराखडा तयार केला. स्वकम मजूर करण्यात आली.

नऊ जुलै १६९९

उमर अफगाण हा माळव्यातून पळाला होता. तो कोटरपिरीच्या जवळ (माळवा) पाहातला असून माठी धामधूम करण्याच्या विनंतीत आहे. असा अर्ज मुल्कतखानाने केला. आज्ञा झाली की : तथील फौजदार हिदायतुल्लाह, उमर अफगाणला पकडून किल्ला तब्ब्यात घ्यावा व तो पांन टाकावा, असा हुकुम पाठवावा. माळव्याचा मुंबेदार मुताख्खान याने हिदायतुल्लाह मदन करावी अशीही आज्ञा करण्यात आली.

दहा जुलै १६९९

बहादुरा मुंबेदार अस्करखान यामने डला व पयनार येथे पक्षेप्रमाणे रागी वमशियात यावी असा हुकुम पाठवला अशी आज्ञा झाली.

गुलबर्गाच्या नमाजामाठी आम्ही मगळबेव्याह जाऊ त्यावेटी राजा शाह याची पथके आम्ही नजरेखालून गेली अर्जा बादशहाने आज्ञा केली.

गुलबर्गाचा किल्लेदार व फौजदार कामयाबखान याने पृथीक प्रमाणे लिहिले. परसाजी भामले वगैरे गनीम महा हजारा स्वाराचे सैन्य धेऊत या प्रदेशात पसरले. मी तानहीने जाऊन त्याच्याशी सामना केला. युद्धात त्याची अनेक माणसे मार झाली तीन कामयाब मी त्याचा पाठलाग केला. पारं, भांड इत्यादीचा मोठी लूट आमच्या हातात मापडली. मिहदीखान (नळदुर्गाचा फौजदार व किल्लेदार) व उमरेखान (धारुरचा फौजदार व किल्लेदार) यांना, मला यऊत मिळण्याची आज्ञा वहावी विनंती मान्य करण्यात आली.

बारा जुलै १६९९

माळव्याच्या मुंबेदाराने लिहिले की : निगूनबस्त याने गढमडल्यावर नगरेडणहाची स्थापना केली व तो स्वतः बड्डाड मुब्याकडे निघून गेला.

तेरा जुलै १९९९

उद्योगिका (नाजी प्रधान) करणमिग हा आपली मुले गुलामांमग वण्यामिग यांच्या-
गर्भित बाढणहाना भेटला. त्यांना मन्मवी दण्यात आया. नळदर्याचा फिल्लेदार व फाजदार
मिहरी गन व धावरचा फिल्लेदार व फाजदार उद्योगिका यांना गुण्यागाडी निराप
दण्यात आला.

गुण्यागाडी आज्ञा केली की राजा जाहने पंगर स्वार यांना मन्मूखाताना मुद्रगा
मुद्रगाद तावग याजाणी तैनात करणान याव.

पंधरा जुलै १९९९

आजमनगर फिल्लेच्या वातम्यावरून कळले की राजहमणगाडी फिल्लेच्या
अहमदाबाद फिल्लेच्या वातम्यावरून कळले की राजहमणगाडी फिल्लेच्या
ठार मार. याच्या अहमदाबाद गन व मनम स्वार यांना मन्मूखाताना फिल्ले
व दर्जमग () यांच्या अहमदाबाद यावा अशा आज्ञा केली. राजहमणगाडी गन व पंगर
स्वार अशी मन्मव होती.

बाढणहाना पुढील उद्योगिका कळणान गन व श्रीमगादण्यात जमोतदार (राजा)
या राजहमणगाडी मन्मव हा राजहमणगाडी मन्मूखाताना फिल्लेच्या अहमदाबाद (श्रीमगादण्यात राजा) यांच्या-
कळून राख रकम अर्दी जमोत घेवल्या असून त्यांना आपल्या ताब्यात ठेवल्या आहेत. काय
आज्ञा? हरका घाला दीडगे गनची मन्मव हावी बाढणहाना त्यांची मन्मव पध्दतीने
समा कडा. आज्ञा कराने काय रकम आणि जमोत बाढणहाना यांना तपशील
मागितला.

सोळा जुलै १९९९

मदक (गदग) चा वडकला फिल्लेदार गुलामांमग हा बाढणहाना भेटला.

मुद्रगाबाद जोदरचा मुद्रगा अहमदाबाद गन यांना विनती दिलेली पार्श्विका की :
गतिमान गतिमग करणमिग यांचाच हकूम मिळाले, त्याप्रमाणे करान आहे पण गतिमान
सैन्य माडे आहे. माझा मुद्रगा अहमदाबाद हा खान गतिमग यांच्याशी आहे त्याला
माझ्यासह पार्श्विकाची व्यवस्था व्हावी विनती माग्य करणान आली.

बाढणहाना आज्ञा केली की, 'मुद्रगाजग (जुलै फाजगवान) हा कृष्णा आहारील
त्यागाडी दहा नावा कृष्णेत पार्श्विकायान घाल्या.'

सतरा जुलै १९९९

कळदामिग यांना राजहमणगाडीच्या फिल्लेदारीवर गुण्यामग निराप दण्यात आला.

अहमदाबादच्या वातम्यावरून कळले ते हे. यथे तैनात असलेले जाफरअली यमनु-
न्मूकी वगैरेत मुद्रममग्य शत्रू, तावून, अलम वगैरे वसवून वाजे वाजशी वाजवितात. कितीही
मना कडतरा ऐकत नाहीत. काय आज्ञा? बाढणहाना पुढील अधिकाऱ्याच्या मन्मवी बशी
केल्या. जाफरअली, हैदरकुली, मय्यदहसन, मुद्रमदकामस, मुद्रमद मुअजम.

ओरगाबादच्या वातम्यावरून कळले की. मरहूम दिलेरखान याचा मुलगा चाद

हा लोकांवर हुजुम करीत असून, आपसात भाडणे लावीत आहे त्याला हुजुरात बोलावण्यात यावे अशी आज्ञा झाली.

एकोणीस जुलै १६९९

बादशहाने श्रीरंगपट्टणचा जमीनदार (राजा) याच्याकडे खिलतीची वस्त्रे, स्मरणी व घोडा या वस्तू लष्कराचा गुर्जवर्दीरा याच्याबरोबर पाठविण्या होत्या. त्या वेळून तो परत आला. श्रीरंगपट्टणच्या राजाने गुर्जवर्दीराला याबद्दल वस्त्रे व एक हजार रुपये बक्षीस म्हणून दिले. ते गुर्जवर्दीराकडेच राहू यावे अशी बादशहाने आज्ञा केली.

रहीमखान याची तैनाती जहागिरात याद येथे केली. तो श्रीरंगवादापर्यंत गेला. तेथून तो पुढे जाईल. बादशहाने आज्ञा केली की : गुर्जवर्दीराला पाठवून त्याला दिल्लीकडे पाठवावे. रहीमखानाने मन्मदीचा राजीनामा दिला होता. मन्मद नवा अमन्यास त्याच्यावर्षासत याच अशी आज्ञा झाली.

लुक्तराखान (निजामलुक्तराचा मामा) याची मन्मद वसी केली होती ती पुन्हा बहाल करण्यात आली.

तेवीस जुलै १६९९

मरहूम जयल अजीखान याचा मुलगा व थोडपचा किल्लेदार अबुलहसन याला वक्षिम वेळून भाडपट्टे जाण्यास निरोप देण्यात आला.

मुहम्मद अमीतखान मदर (न्यायाधीश, निजामलुक्तराच्या बापाचा कुलत भाऊ, पुढे मुहम्मदशहाच्या कारकिर्दीत मुख्य प्रधान) याचा भाऊ स्वाजा अबुलहीम याला रियासतखान ही पदवी देण्यात आली.

मंगलवंतहाचा किल्लेदार व फौजदार मन्मदबेगमान यास पुढीलप्रमाणे कळविले : रामा (राजाराम) याचा एक अधिकारी पूजेसाठी म्हणून पठरपूरला आला होता. त्याला पाडले. मरवराहखान हा बादशाही लष्कराच्या भावनी देहलवी करण्याच्या कामावर फौजदार आहे. या मरवराहखानाचा गुमास्ता अलीशेर हा राजारामाच्या माणसाची गुटका करण्यासाठी आला. आमच्या माणसाशी तो लढला. त्यामुळे सध्या साधून गनिमाचे वरेच सरदार पळून गेले. काय आज्ञा? बादशहाने आज्ञा केली, मरवराहखानाला हजर करा.

सव्वीस जुलै १६९९

बिजापुरी कर्नाटकचा फौजदार मामूरखान याने लिहिले की : येथे कामे पुष्कळ व्हावयाची आहेत. अधिनीचा बदललेला किल्लेदार राव मरुफामग याला इकडे येऊन बादशाही मोहिमातून भाग घेण्याची आज्ञा व्हावी परंतु गुर्जवर्दीराला पाठवून मरुफामगाला तिकडे पाठविण्यात यावे अशी आज्ञा झाली. खानबहादुर नुसतजग (जुनिकारखान) हा तिकडे आल्यावर मरुफामगाने शहाजादा बेदारबक्ताच्या सैन्यात तैनात म्हणून जावे असे ठरले.

महादेवाच्या डोंगराचा ठाणेदार यामीनखान याने कळविले की : रामा (राजाराम) हा सातान्यातून निघून वमतगडला पोहोचला आहे. मराठ्यांचे यमाजी वगैरे सरदार

दहा-भारा हजार स्वागमहित देवराई या यात्रात ठाण मांडून बसले आहेत बाळाघाटात आपले पाठ ठेवून पेठेत छावणी करण्याचा त्यांचा निचार आहे. कुणाच्या तरी पाठवून त्यांचे पारण यात्रेचे आणि त्यांना आरणी घालून देऊ नये अशी विनंती आहे. या बाबतीत चीनकुलीजवान बहादुर या या नाकीदपस पाठविण्यास यांचे अशी आज्ञा झाली.

मराठी बंधी व हरना यांच्या लिहिण्यावरून कळले की 'गर्निमाचे गंग हजार स्वार बाळगून बसले आहेत' 'मिल्ल्यात सामग्रीसरजाम बहागम तरी लय आज्ञा' 'आज्ञा झाली की, 'समसुरवानाने सामग्रीसरजामची व्यवस्था करून घ्यावी'

आमाणीना फौजदार (मुद्दाम) जे अफसतखान यांचे लिहिले की 'गंगरांनीचा पंगणा वीस वतीसमून छत्रमाळाचा मुळगा मरीबदाम याच्या ताब्यात हाता आता तो बाळगला आहे' 'मंडळून घेण्यात याचा ठाट तो मंडळूनतया जहांगीर म्हणून दप्यात याचा विनंती मान्य करण्यात आली.

मराठी लिहिण्यावरून कळले की 'रस्माई'च्यात मराठी बाळगण, एराजी वपरमाजी नवीर पान चानकुलीच पानच्या फाजना नेनात करण्यात आले आहे पण ते अद्याप त्या पानात दाखल नाहीत नाहीत आणि चीनकुलीजवान नर अहमदनगरच्या पाठगटा याच आज्ञा 'आज्ञा झाली की, मर्यादतयान मीर तुजक याने पंगण व (मंडळूनतयावरील) मागम) याचा पाठवून बहादुर मर्यादतयाना चीनकुलीजवानाच्या गेल्यात येना करावे.'

एकोणतीस जुलै १९९९

मराठी माळमनेचा (बवूननाचा) अधिकारी यादावदाखान यांचे वसरनगर (कुरुंद)-च्या खाणीतून मिळालेले तीन हिर बादशहाच्या गंगार ठेवले.

गडागडा महमद बंदारवरून यांचे पुढाळप्रमाणे लिहिले कातरगोश दशमस्य यांचे एक लिहिले बाळगला हाता. आज्ञेप्रमाणे त्यांचा प्रदण उध्वस्त करून किल्ला ताब्यात आणला आहे 'बंदीश्वरची फाजदारी व गंगार किल्लाची किल्लेदारी यावर कुणाची तरी नेमणूक व्हावी. पुढील कुणाचे तरी नम सत्ता' असे त्यांचा कळविण्याची आज्ञा झाली.

मीर आतिश (दाखगळ्याचा अधिकारी) तरबियतखान यांचा आज्ञा झाली की : 'दानशे बंदूकी वी पापुरी कर्नाटका फाजदार यावरून यात्रां दे पाठविण्यात यावे.

तीस जुलै १९९९

बादशहाना कळविण्यात आले की : महमदाबाद उर्फ बंदरचा मुबेदार अलीमदान-खान यांचे गंगकडून एक लक्ष तरा हजार चारशे सयस बसून वेढे आहेत 'गजेबदाराला पाठवून ती रक्कम अहमदानात यात्राकडून पळून हुंगून आणावी, अशी आज्ञा झाली.

पुढील किल्ल्यातील ताकपायाचा दारगा कामिम यांचे लिहिले की 'गर्निमाचे मांडे सैन्य या भागात पसरवून आहे या कि त्यावर त्याचा राख दिमस्तो. आज्ञा झाली की, चीनकुलीजवानबहादुर यांचे ताबडोले निरुदे पोहोचावे असे त्यांचा लिहिण्यात यावे'

हस्कायाच्या मांडून पुढीलप्रमाणे कळले : भटवाजी इफळ याचा मुळगा बाजी इफळे

याने (राजा) रामाची मावस मावस मनीसखानाच्या मार्फतीने हजरान याचे असे ठरले होते पण ना मुसलमानांना मरणा मृतमद काजिम याज्याची पोहाचला. मावस मटवाजी हा आपला मुठगा बाबाजी (बाबा) व कचिच्याची माणस यांना घेऊन पळून गेला. मृतमद काजिम हा गझीमख (सख, जत नाळुका, माकरी जिन्हा) येथे येऊन पोहाचला बादशहानी आज्ञा केली की, मटवाजी व त्याचे भाऊद याच्या मन्सशी काढून घ्याव्या. मासुखानाचा नायब दयालवान हा विजापुरात आहे त्याला निर्दिष्टयान याचे का मटवाजीचे पररणे तातडीने जप्त करावे.'

एक ऑगस्ट १६९९

काळ रात्री बादशहानी ब्रह्मोउलमलक मुखलिमखान यास बोलाविले त्याला पुढीक प्रमाणे आज्ञा करण्यास आशी तरबियतखान मीर आनिश (दाख गाल्याचा अधिपती) याजबराबर पाठिपिशाभाशी स्वार तयार करा त्यानकडील पाच हजार दोनशे स्वाराचे सैन्य तयार करण्यात येऊन ब दशहाना केलेली व्यवस्था दाखविण्यात आली. बादशहानी तरबियतखानाला मध्यरात्री बोलाविले आणि फाराना घेऊन त्याला मटवाजी उफले याच्या पारिपत्यासाठी रवाना केले. बादशहानी सर्फशरतखान मीर तुजब अंबल (दरबारच्या एकदर व्यवस्थेचा श्रेष्ठ मनाबल) याला आज्ञा केली की तरबियतखानाबरोबर नेमलेल्या सहकाऱ्यांना माणस पाठवून तरबियतखानापाशी रवाना करा. सर्फशरतखानाने विनती केली की या सहात्याच्या काही माणसा आणत.

मध्य अजमनूल्याखान याने विनती केली की दान हनी व दोन घोडे देण्यात यावेत. विनती मान्य करण्यात आली.

मासुखानाने विनती केली की काही घाटे व राख रक्कम देण्यात यावी त्याला पाच घाटे व एक हजार स्वयं देण्याची आज्ञा झाली. ताबाजी माने याचा नेमणक मटवाजी उफले याच्या जागी आदवाडी (माकरी जिन्हा)च्या ठामेदारीवर करण्यात आली. त्याला एक हजार ब्रह्मोस म्हणून देण्याचा मुबना देण्यात आला. तरबियतखानाच्या कोनेचा दिवागगिरीवर अबु-मुसलमाना मकरा अंबलजम व बशीरगिरी व वार्कानमी यावर मुठमद नावा याच्या नेमणका करण्यात आला.

तरबियतखानाने विनती केली की, जाही तोफखानातील दीडशे बंदूक व दोनशेपैशी पायलक शिपाई मी बरबोर रोत आहे त्याची तीन महिन्यांनी पत्तारवाकी चाळीस हजार स्वयं भरून रक्कम मटवाजीला सर्जिन्यातून देण्यात यावी. विनती मान्य करण्यात आली.

मरहम अशोयान वाना मुलगा अ मिफताहकृतह (राखलासह)चा किल्लेदार अहमद याने पुढील प्रमाणे विनतीपत्र घाटले. राजमाचीच्या किल्लेदाराचा भाऊ मावसबा (?) हा माळे सैन्य घेऊन या भागान चालून आला. मी आपली पथके त्याच्या विरुद्ध पाठिपिशी. युद्ध आले. बादशहानाच्या भाग्याने शत्रूची अनेक माणसे ठार झाली. त्याच्या सरदाराला जिवंत पकडण्यात आले आहे. बादशहाना भुणाले, 'मेवेचा मजुरा झाला.'

दोन ऑगस्ट १९९९

राजादा येदारबन याने मुंजाबाद मिरजत ये गावे अशा अर्थाची आज्ञा त्याला द्याव्यात आली.

राजा माह याच्या दर्ज्याने मुर्खान्मत्तानाच्या माध्यस्थाने विनंती केली की राजे प्राज्ञ यांना आपली पत्न्ये दाखविण्याची आज्ञा झाली आहे वण त्यापैकी पानणेमत्तार माणस माणन्मैव्यातच नेतान आत्म ती परत गर्दपयन पाहणी स्वयंशत तरण्यात यावी विनंती मान्य करण्यात आली.

गढामय्य (मय्य, जन ताल्लवा, सागली जिह्वा) येथील ठाणेदार अली याने कळविणे की मत्तारी इफले हा खोला वेढा घालण्यासाठी यत आहे. चारणे बहुकची आणि कार्पातरी अभिवारी पाठविण्यात येऊन माझे गढामय्य तराय विनंती मान्य करण्यात आली आणि खानगढानची माणसे व श्रेष्ठ गुलाम मुहम्मद, मुजरफ, कोलार हंदराबादी यांना तिकडे (मगाडे) पाठविण्याची आज्ञा झाली.

तीन ऑगस्ट १९९९

आत्पाडीचा ठाणेदार नागाजी याने याग तरवियतखानाच्या फौजेत जाण्यास निरा देण्यात आला त्याला एक घाडा, व एक कपघार ही दण्यात आली.

राजा भीम याने भऊ इद्रमिंग व बहादुरमिंग यांना तरवियतखानाच्या फौजेत जाण्यास निरा देण्यात आला. त्याच्या काही विनंती मान्य करण्यात आल्या.

पाच ऑगस्ट १९९९

मयत राजा अनामिंग याचा मुलगा इद्रमिंग याला पावणे जात व दोनठे स्तार अशी मन्त्र हाती. त्याला एक घाडा वशीम दण्यात येऊन तरवियतखानाच्या फौजेत तैमात करण्यात आले.

सावित्रहीनखान भीराबबग याने लिहिले की राजेपमाणे चाखान याला निगन-वन्ताच्या पाठवागावर पाठवीत आहे. वण तो नमंदेच्या पलीकडे जाते माल-याचा गुमदार मन्तारखान याला आज्ञा व्हावी की - निगतवरताने नरदगहाला गढ (मडल) येथे स्थापन वल आहे. तथे जाऊन त्यात पाणिपय कराव विनंती मान्य वक्त मुन्तारखानाकडे एक गुर्जवदीर पाठविण्याची आज्ञा करण्यात आली.

सावित्रदखान मभेदार वन्ताणपर याने पलीकडपमाणे लिहिले की भऊ गमाबाद (कळखाबाद, जिह्वा उत्तर प्रश्न) येथील बाहिद अरुमाण हा मालीवेदचा जमीतदार मत्तरद याच्यापाशी पाचणे अरुमाण येऊन दहा हजार रुपय माहवार (मसिक) वर नगारी करीत आहे ती नोंदरी मान्य दे इष्टान त्याला मागितले वण ऐकत नाही. जहाजादा मुहम्मद आजम याच्या जहागिरीतील अनेक गावे त्याने पली व तेथील मालमत्ता त्याने आपल्या स्वतःच्या गावी पाठविली अकबराबाद आग्रा येथील मभेदार याला लिहून बाहिद अरुमाण याचे स्विके घरावे व त्याच्या सहबान्याची मालमत्ता जप्त करावी असा हुकुम व्हावा. विनंती मान्य करण्यात आली.

सहा ऑगस्ट १६९९

महम खानजहान याचा मुलगा अब्दुलकदर हा स्वतःचे लग्न उरकून लावणीत (ब्रह्मपुरीच्या) आला.

गहा जादा बेदारबस्त याच्या फौजेतील यातम्यावरून पुढील प्रमाणे कळले. राव गोपाळसिंग हा आमच्या फौजेत तैनात होता. तो आपला मुलगा हिममतसिंग याला सैन्यात (बेदारबस्त्याच्या) ठेवून स्वतः निघून गेला. या सदराने यारअल्लीबेग याने बिनती बेली की राव गोपाळसिंग हा पय (ब्रह्मपुरी) तळापाशी आला आहे. त्याने चिट्टी लिहिली की काही बिनती करण्यासाठी मी आलो आहे. बादशहा म्हणाले तो (गोपाळसिंग) येथे कंगामाठी आला ह व दोडमूलक मुखादिसखान याने चातशी करून काढवाव' त्याची मसब रोन हजार मान व एक हजार स्वार अशी आहे.

सात ऑगस्ट १६९९

नुकता खानाचा भाऊ व दहीवडीचा ठाणेदार स्वाभाखान याच्या मसबवीत वाढ करण्यात येऊन त्याला वज्रसिंग भिमोदिया याना तरबियतगाताच्या फौजेत तैनात करण्यात आले. त्याच्या अभिकाऱ्याची नेमणूक करून माझ्या सैन्यात धान्य व रमद पाहिलेल्या अर्गा वगळता वहावी अशी तरबियतखानाने बिनती बेली बिनती मान्य करण्यात आली.

भोमच्या पत्नीवडील काठावर (उतरे कडील) महम खानजहान याचा वाडा होता. जवाहरमदत बज पाने अजेप्रमाणे राड्याचा नकाशा बादशहासमोर ठेवला. तापाहून बादशहा म्हणाले, नुसतखान (खानजहानचा मुलगा) याने दुसऱ्या जागेत राहाने करील वाड्यात गहाजहानाबाद (दिल्ली) हत आले की खानजहानची वडोण हाजीखानम ही राहील.

गुजरच्या बातम्यावरून पुढीलप्रमाणे कळले. तीनशे मुजाहोर (मराठे) द लाहोरपाशी आले. त्यांनी किल्ल्याच्या नटावर दाराच्या शिड्या लाक्या पण नाफखान्याची माणसे म बघ जाऊन त्यांनी दार तापून टाकले. तेवीर (लाहोर) किल्लेदार अहमदसिंग याजपाशी पयक लाहोर पादमळ्याचा मासम आहे. किल्ला हातात राहणे कठीण आहे वाय आज्ञा? आज्ञा झाला की, 'बलीडमूलक मुखादिसखान याने चातशी करून बिनती मादर करावा.' अल्लाहुकी शी, मागल्याचा किल्लेदार व फौजदार, याने गर्नमान तीन घोडे लुटले हान ते हुजुरात पाठविले.

हरकत याच्या ताडून कडले का रामा (राजाराम) हा बसतगडाहून बाहेर पडून साताच्याला परत आला आहे.

आठ ऑगस्ट १६९९

उदयपूरचा राणा अमरसिंह आणि ब्रिदनूरचा जमीतदार (राजा) बसण्या ताईक (?) याना प्रत्येकी एकेक घोडा पाठविण्याची आज्ञा झाली.

खान फौराजग याने पुढीलप्रमाणे लिहिले. मय्यद अब्दुल मआली याचा मुलगा खान मुहमद हा पूर्वी वडखार निगूनवरून याच्या चाकरीत होता. तो सध्या खानबहादुर नुसतजंग याच्या फौजेत तैनात आहे. त्याला इकडील प्रदेशाचा उत्तम

परिचय आहे. त्याचा माझ्या फौजेत नेतान करण्यात याव. विनंती माग्य करण्यात आली.

गडाजंदा सामर्थ्याच्या पक्कानेच दानगे एकापलीस माणगे फाटल्याखालाच्या फौजेत व दोनगे छतीस माणसं तमसावर्यानाच्या फौजेत नेतान हातो त्यानी परत बोटावण्यात यावे जशी वादहांना अज्ञा केला.

काल हस्का याच्या ताडून पडोव घेतली तळसे. दाऊतमदखान उर्फ शिवजी हा पूर्वी गुलाबगारमध्ये कैदेत होत होता जीच्या विनवीवळून त्याची मठका करण्यात आली तो आता जाताजीचा नायब म्हणत जिवितजिवणी(?)च्या फौजदारीवर काम करीत आहे. आता गनिमाना(मराठ्याचा) जाऊन मिळावे असा त्याने वेत घेतला आहे.

वादणहा हमीददीनखानाचा म्हाण्ड, 'तमच्या नेतानांनीच जिज्वागु माणमाना त्याला वळून आणण्यासाठी पाठवा तो म्हाण्डाच्या तर त्याचा टावर मारा पण ही गाण्ट उपर घाऊ देऊ नका' हमीददीनखान बहादुर याने आपला बंधी रामगिरा याला या कामावर नेमले. तो पक्क घेऊन पोहावडा शिवजी गडाच्या वाटेर आला. रामगिराने त्याला म्हटले, 'तुला हजरताने यथावा हुकूम झाला आहे' यावर शिवजीने न बार उपगळी. चकमकीत तो मारावला गेला. त्यान डाके सापून पाठावण्यात आले आहे.

नऊ ऑगस्ट १९९९

चीनकुशाखान याने विनवी कळा की या मागानीच काकनिमाना आज्ञा व्हावी की हळकट गनिमानो(मराठ्याची) माहिती त्यानी मला पुरवान जावी विनवी माग्य करण्यात आली.

मरक्षणासाठी म्हणत ओरगावाद मध्यावे भाग पाडण्यात आले. एकेका अधिनात्याला त्या त्या भागाच्या मरक्षणासाठी जबाबदार करण्यात आले ते भाग आणि त्यावरील अधिकारी हे पुढील प्रमाणे होते :-

- (१) चीनकुशाखान बहादुर याजकडे अहमदनगर, पुणे, मगमनेर, शिरवळ.
- (२) ओरगावादचा फौजदार नजार्तखान याजकडे, जोरना, अरड, बैजापूर, कन्नड, फदापूर, गोदावरीवरील गहाळउपर्यंत.
- (३) बीडचा फौजदार इल्तिफातखान याजकडे फतेहाबाद, शेवगाव, जहागड, बादशाही छावणी(बम्हपुरी).
- (४) नळदुर्गचा मिर्झखान व फौजदार मिहदीखान याजकडे गुळबर्गा, गोदापूर, अक्षवकोट, व अफजलपूर.
- (५) गुलबर्गाबाद नाशिकचा आंगेदार मानवरखान याजकडे अहमदाबाद उर्फ नानादे(?) जव्हार, दूपदी दिहोरी(?).
- (६) धारूरचा फौजदार उजवेकवान याजकडे आंगा(?) नलंगाव(?) , गोदावरीपर्यंत.

दहा ऑगस्ट १९९९

आज वादणहा मगळवेढ्याम जाण्याम निघत होत पण मनःस्थितीत करावलवेगी

याने विनंती केंद्रां हा पाठवामुळे वाढते खूप चिक्कल जाला आहे. यामुळे बादशहानी प्रवासाचा बेत रद्दित केला.

अकरा ऑगस्ट १६९९

आज शनिवार. कचरीचे कामकाज झाले नाही.

बारा ऑगस्ट १६९९

कठविषयान आले की खान फीराजजंग याच्या फौजेने नैनात असलेले मुहमद रजी वगैरे बरखास्त हे फीराजजंगाने सैन्य सोडून हजरत यत आहत आज्ञा झाली की, 'सन्तम-वेग याने आऊन त्यांना परत फीराजजंगच्या सैन्यात घालावे.'

चीन कुंजखानबहादुर याने विनंती लिहून पाठविणे की, जुन्नरच्या चिक्कल्यात अदुल्करीम वगैरे मावळे आहेत. त्यांना माझ्यापाशी नैनात करण्यात यावे.

तर्बियतखान मीर आतिश याने खालील विनव्या लिहून पाठविल्या

- (१) इफलापूरची ठाणेदारी अमानुल्ला याम देण्यात यावी विनंती मान्य करण्यात आली.
- (२) खानापूरची ठाणेदारी आवजी आठळराव याम देण्यात यावी. विनंती मान्य करण्यात आली.
- (३) बहिर्जा पादर याचा मानलेल्या मुलगा परमोजी आणि मटवाजी इफळे याव भाऊण आहे. बहिर्जीने म्हणणे आहे की—'आपल्याला इफलापूरची जमीनदारी देण्यात आली तर आपण पेशकश म्हणून एक लाख रुपये देण्यास तयार आहोत बादशहाने विनंती मान्य करून आज्ञा केली की, 'परमोजी (व बहिर्जी) पादर यास चीन-कुंजखानाच्या फौजेत काढून तर्बियतखानापाशी नैनात करण्यात यावे.'
- (४) ठाण्याच्या रक्षणासाठी आठजे स्वार व एक हजार प्यादे, स्वागम चालीम रुपये व प्याद्याला पाच रुपये या हिशेबाने नेमण्यात यावेत या कामासाठी एखाद्या अधिकाऱ्याची नेमणूक करण्यात यावी विनंती मान्य करण्यात येऊन स्वारांसाठी मुहमद काजिम व प्याद्यासाठी मन्सूरखान या अधिकाऱ्याची नेमणूक करण्यात आली.
- (५) कयदे येथील ठाणेदारीवर भूपतचा मुलगा सिद्धराज याची नेमणूक करण्यात यावी. विनंती मान्य करण्यात आली.
- (६) तबठ येथील ठाणेदारीवर अब्दुलसूल याना मुलगा उस्मान याची नेमणूक करण्यात यावी. विनंती मान्य करण्यात आली.
- (७) अथणोना जमीनदार भूपत याचा भाऊ देवराव हा मटवाजी इफळे याच्या तक्रारीमुळे विजापूर येथे कैदेत आहे त्याची मुटवा करण्यात यावी विनंती मान्य झाली व देवरावच्या तर्बियतखानाच्या सैन्यात पाठविण्यात यावे अशी आज्ञा देण्यात आली.

तेरा ऑगस्ट १६९९

मरहूम मुबिनिमखान याचा मुलगा व अहमदनगर सरकार (जिल्हा) मधील जेऊर (?) चा फौजदार अजीजुल्ला हा अज्ञेप्रमाणे येऊन बादशहाना भेटला.

आवजी आठळराव याला खानापूरच्या ठाणेदारीवर नेमण्यात आले. त्याला दीड

हजार जात व आठणे स्वार अशी मन्वव हीनी नीत पाचणे जात अशी वाठ करण्यात आली.

चवदा ऑगस्ट १९९९

मुहमदाबाद उर्फ बीदर यथील मुमेदार अल्लामदानखान याने लिहून विनंती पत्तीची मी रयतेक इन पट्टी म्हणून पत्र लावले तरा हजार चारणे सय वसूल केले अस यथील हरमरा व गवानहनिगार (वृत्त मादर तरण्यारा) याची वैमनस्मच्या पाटा खाटेन लिहिले आहे. त्यावरून ही रकम माझ्यापुढे वसूल करावी अशी आज्ञा आली आहे. हनुम रद्द व्हावा. विनंती मान्य करण्यात आली.

विनंतीपत्राली व विदगरच्या जमीनदाराकडे लिहिलीची पत्रे, फर्मान व घाटे या वस्तु नुसतजग (मुलिकार अलीखान) याच्या द्वारे पाठविण्याची आज्ञा आली.

पंधरा ऑगस्ट १९९९

पावसामुळे आज कचऱ्याच काम बंद होते.

सोळा ऑगस्ट १९९९

मसुरखान याने अर्ज केला की कन्याण भिवंडीचा ठाणेदार मानवरमान याने पुढीलप्रमाणे लिहिले आहे - गविमाती (मराठ्यानी) मिहगडना किल्ला नाव्यान घेतला होता. हे एकूण मी निकडे माझी पथके पाठविली. बादशहाच्या भाग्याने लिहिल्या परत आपल्या ताब्यात आला आहे. नेथे किल्लेदार व हशम (गिबरी) याची व्यवस्था करण्यात यावी. आज्ञा आली की नेथील किल्लेदारी मानवरमानाच्या अधिरागन दण्यात यावी. मानवर-खाताचा दान हजार जात व एक हजार चारणे स्वार, त्यापैकी एक हजार स्वार दुभाडी, अशी मन्वव हाती नीत णसर स्वाराची वाठ करण्यात आली.

बादशहानी औरंगाबाद गुभ्यानी विभागणी व अधिकाऱ्याची नेमणूक. पुढीलप्रमाणे काळत आज्ञा केली की, 'या अधिकाऱ्याने गतिमाना (मराठ्याना) आपल्या हद्दीत छावणी करू देऊ नये व चारावा (मराठे गतिमाना) आपल्या हद्दीत राहू देऊ नये.'

गुभ्याने पाडण्यात आलेले विभाग, त्यांचा हद्दा, अंतरे व अतिरागी हे पुढीलप्रमाणे

- (१) बीनकलीग्रामान याच्या नाव्यान नामरुद काम लाव व ताम काम रुद, हद्दी ग्रहमदनगर समभनेर, जलर गिरवळ, पुणे
- (२) औरंगाबादच्या मुमेदार राजावरमान पद्मास काम लाव व बेचाठीस काम रुद, ताळता अचंड रेजापूर, तळत खाला गावावरी व उत्तरम फदीपुरना पाट (औरुच्या-जवळ).
- (३) बीउचा फौजदार उल्लिखान सान, पाट काम लाव व चाळीस बोग रुद, उत्तरेस णहमडवरन (गादवररीवर), दक्षिणेस ब्रह्मपुरीच्या छावणीपर्यंत
- (४) धाकरुचा किल्लेदार उजवेखान चव्हेचाळीस काम लाव व छत्तीस काम रुद.
- (५) नळदुंगचा किल्लेदार व फौजदार मिहदीखान, बत्तीस काम लाव आणि बत्तीस काम रुद, हद्दी गुळवर्गी, सोलापूर, अफजलपूर, धागावीव (उम्मानाबाद).

सतरा ऑगस्ट १६९९

बदादुरगड राज्याच्या बानभ्यान म्हणून हान की गनिमाचे पाचशे स्वार पाठ्याच्या ठाण्यावरून छावणी करून आहेत त्यांनी आपले घाटे जखलामाच्या रागात चरण्यासाठी मांडी घालून हुजुरगड हांगा अविहारी पुरुषांचे पारिषद करील अशी आज्ञा बालगून आहे.

एकोणीस ऑगस्ट १६९९

कळीरभ्यान आज की : एक कळीर बाराबळ्याच्या बाजूनेमुळाकडून वारसत उडी मारून कडल्यावरून बावणहाचरा नन्वाजवळ पोहावाण्याचा वेत बारीत होता. अन्नाह्याच्याने गुरजबदार याने त्याला पकडून खाद्यां आणि नौबर्गी वरना नां मजबूत (फोडणाने नव्यामाखे आणणार) असल्याचे समजून त्याला मांडून द्याव अशी आज्ञा झाली.

उरज (खाव्हेर जवळ) राज्या बानभ्यावरून समजले की बडखोर निगूनवरून याने छामावरून तीन हजार सपा पाठावेले आहेत या यामेरेन बदादुराची नेमन त्यांना मांड्याने पाठ्या जसे निगूनवरूनने छामाच्या वळीवरून जाऊ कळीरभ्यान आले की : अद्दलमजिद याचा मुठगा अद्दलमजिद वगैरे माणस विजापुरी वनातवान नेनान हाजी, ती नवून निवून गेली आहेत परगरी म्हणून त्याची नाद व्हावी अशी आज्ञा झाली. अद्दलमजिदला दान हाजरी जात व एक हजार स्वार अशी मन्सब हाजी, त्याचे इतर महादारी कतेहमहमद पाचशे जात व दोनशे स्वार व इन्वियारमहमद तीनशे जात व शंभर स्वार असे मन्सबदार होते.

हरका याच्या ताडून कळले की मटवाजी उफळे आणि त्याचा मुलगा हे रामा (गजाराय)ला भेटले त्याने त्यांना खिलतीची वस्त्रे दिली.

एकवीस ऑगस्ट १६९९

उदयपुराची जमीनदार (राजा) अमरगिस याम देण्यासाठी खिलतीची वस्त्रे व इतर वस्त्रे कोळन देवण्यात आल्या ह्याच्या त्या पाठविण्याचे स्थिति करावे अशी आज्ञा झाली. इतकेच नव्हे तर त्याने पाठावेलेले पशकण परत करावे अशी जुलूममुल्लाक अमदखान याम आज्ञा झाली.

तेथीस ऑगस्ट १६९९

आज्ञा झाली की, मयत राजा भीम याचे भाऊ राजा इरमिस व राजा बहादुरमिस यांना नरवियतखानाच्या फौजेत हुजुरान बालावून घ्यावे.

चोवीस ऑगस्ट १६९९

आज बावणहा मगळवेढ्याकडे रवाना झाले तीन कामाची मजल आक्रमून ते मगळवेढ्याच्या किल्ल्यातजिकच्या आपल्या निवासस्थानात दाखल झाले.

हरका याच्या ताडून कळले की गनिमाच्या (मगळ्याच्या) महा हजार स्वारांनी बरवळ व कंधार (नांदेड जिल्हा) भागात छावणी केली आहे आज्ञा झाली की, 'गनिमाचे

पारिणत्य करून त्यांना तिकडे छावणी घालून देण्याविषयी मादेडचा मुंबेदार अलीमदतखान व त्यामरचा किल्लेदार व फौजदार उजबेकखान यांना लिहिण्यात यावे.

पंचवीस व सव्वीस ऑगस्ट १६९९

शक्रवार—आज कंचेच्या बंद हात्या मखवीस आगस्टलाहि वन या बंद हात्या.

सत्तावीस ऑगस्ट १६९९

नळकोणचा फौजदार वगळतखान याच्या हाटे वेळबावा (किल्लेदारीत हाती) याने विनती लिहून पाठविली की दामहत्ती व दाम पाठे पाठविण्यात यावे. विनती मान्य करण्यात आली. वगळतखान याच्या उत्तर विनत्यापती प्रमाणे हात्या (१) हाकडे दाम-गोळा नाही. पाठवावा अशी आज्ञा झाली.

शभर वेळदार व शभर तबंदार (परणारी) तेनात तरण्यात यावेत. विनती मान्य करण्यात आली.

सामिमबेग गर्जेदार हा माझ्याचा जमीनदार (गजा) गदाशिव नाईव याजकडे फर्मान देऊन गेल्या हाता नी त्याचे उत्तर देऊन आला.

अठ्ठावीस ऑगस्ट १६९९

खान फीराजजग याच्या मैल्यानीक वानम्यावन्न कळले की, येथील फाजितील न पक्षाण्याचा दाराचा मुहमदरजा हा यथेत नारणे बाण, दाह्याळा, शतरमाळ वगैरे गामणी ही खान फीराजजगच्या परवानग्यावाचून घेऊन गेल्या असून ता (व हाडचा मुंबेदार) अखेर वान याजकडे गुटचपरला गेल्या आता येथे माहिमा चाडू आला काय आज्ञा? ताफवान्यात याचा अहवाल द्यावा, अशी आज्ञा आली.

मुंभे हेदराबाद येथे तेनात अमकडे मन्मददार यांनी, मुहममभ (वाखे वगैरे वा खिली असे तेथील मुहममभ नीनिमत्तेवर दख्खर ठेवणारा अधिकारी) याने पाठविलेल्या वानम्यावन्न कळले हेदराबादचा मुंबेदार जानमिपाखान याची मन्गव पाचणेनी तमी करण्यात आली.

एकोणतीस ऑगस्ट १६९९

खान फीराजजग याच्या मैल्याचा दिवाण याने फीराजजगाम मार्गितले की शिगयाचा एक वर्षाचा पगार बकला आहे. वादशहाची आज्ञा की, 'उत्तर भागतातील खजिना बुहाणपुरात आला आहे. ता हाकडे आल्यावर पगार देऊ' पण दिवाणाचे म्हणणे असे की, 'खजिना येण्यात उशीर होत आहे.' यावर वादशहानी आज्ञा केली की, 'तूने आणून एक लाख रुपये फीराजजगाने पाठवावे. खजिना आल्यावर उरलेला पगार देण्यात येईल.'

एक सप्टेंबर १६९९

चाळणचा किल्लेदार व फौजदार मय्यदजाफर याने विनती लिहून पाठविली की, गनिमाती (मराठ्यानी) कडूम व खेड येथे छावण्या घातल्या आहेत. तेथील ठाणेदात्या पण माझ्याकडे देण्यात आल्या तर मी गनिमाचे पारिणत्य करीन आणि त्यांना या भागात येऊ देणार नाही. विनती मान्य करण्यात आली.

दोन सप्टेंबर १६९९

मार कलसरा याची होदना (नाडेड जिल्ह्याच्या मरहद्वार, आंध्रप्रदेश) चा किल्लेदार व फौजदार म्हणून नेमणूक करण्यात आला.

आंध्रच्या तैनातीतून हरसरा भास्करराव याच्याबरोबर वान गजेंद्राद व इतर दोन कोट (गवमा) देण्यात यावन अशी आज्ञा आली.

हायका राद (महाराष्ट्र) च्या वानम्याबद्दल कळत ही गथील फौजदार जानराव-खान हा आज्ञेप्रमाणे खात फौजजग यांना जाऊन मिळवि म्हणून निघाला. हाता बाटेत गाडानी रावी त्याच्यास राप घातल्या जेवळ त्यास मरले गेले जगर जगमी शाळे, जानबा जवान याला जेवर जगमा आल्या हल्लेखार गात त्यानंतर निघत गेले.

चार सप्टेंबर १६९९

घातल्या किल्लेदार व फौजदार उज्जय्यात यादा उज्जय्यातल्याच्या रागी बोंडना पण फौजदार म्हणून नेमण्यात आले त्याची मन्गव वाढीसण्यात येऊन शिराशीची रक्कमही ही उज्जय्या वानाची वाढीसण्यात आली.

अर्जदघातल्या अर्जास अनुसरून अम्बरदान (बहादुरा गमेदार) याच्या जागी विद्यावन याचा पुढाळ कामासाठी नेमणूक करण्यात आली. (१) पवनार व खेड्या गथीड फौजदारी (२) चादा व देवगड येथील जमीनदारासून मिळणाऱ्या पणकशची तहमील-दारी (वसुली).

कलसरास गिमादिया याला वादणहानी तरबियतखानाच्या तैनातीतून काढून स्वतःच्या तैनातीत घेतले.

पाच सप्टेंबर १६९९

काल रात्री वादणहानी कलसराच्या आले ही तरबियतखान मीर आनिश हा आपले मंग्य म्हा ताखान याच्या हाताखाली ठेवून एकटाच छावणीत आला आहे. तरबियतखान हा येऊन वादणहानी मर्शदीत भेटला त्याने पाच माहारा नजर म्हणून वादणहामांम ठेवल्या. वादणहानी त्याला विचारले, 'आज किती काम सजळ मारून आला ?' त्याने सांगितले, 'एकागीम काम.' यानंतर त्याला स्वतःच्या निवागस्थानाकडे जाण्यास निरोप देण्यात आला.

रुहुलाखान याने आणल्या वकीलाच्या द्वारे विनंती केली ही परगणे वांगेगाव हे पूर्वी शंकरराम बबडगा घाजरे हे हात आता त्याच्या बदलीमुळे परगणा भोकळा (पायबोकी) आहे. ता मला तनखा म्हणून देण्यात यावा. दियानतखान याने चौकशी करून कळवावे अशी आज्ञा आली.

सहा सप्टेंबर १६९९

विद्यावन फौजदार याला पवनार (वर्धा जिल्हा) कडे जाण्यास निरोप देण्यात आला.

जाफराबाद उर्फ चादूर (चादवड ?) च्या हक्का-याने लिहिले की किल्लेदार इनाय-मुल्ला हा आजारी आहे. तत्कारही हातात धरू शकत नाही. काय आज्ञा ? मुखलिमखान याने चौकशी करून कळवावे अशी आज्ञा आली.

रुहुल्लाखानाने विनवी केळी शहाजादा बेदाखल याच्या फौजेत नेनात असलेला राव गोपाळसिंग हा विपक्षीयपक्षातील बेदारखल्लाच्या फौजेतून आला असून छावणीच्या चौकित पडून आढ. तो पिढीजाद रावक आहे. आपल्या भेटीची अपेक्षा वाढवून आहे. यादशहा म्हणजे, न्याला म्हणजे मुला देशी जाण्यास परवानगी मिळणार नाही. बेट पडून आपल्या नेनातल्या जागेवर (बेदारखल्लाच्या फौजेत) जात असले तर त्याने मला मठाव नाहीतर नाही मर्जी त्याची. राव गोपाळसिंग याचा दान हजार जात व एव हजार राव अशी मन्मथ होती.

माठ सप्टेंबर १९९९

खान फौजाजम याच्या सैन्यातील बालस्यारखान फारुख ही नथे नेनात असलेला दिवंगत वगैरे बाजारात उघड उघडदार विकताना आणि जमीन खर धमवात असून सत्तात. असे फारुख न दिसावण्यास सान फौजाजम यास जाणवत यावे अशा आज्ञा आली असे सरणा याची नाथ : दि सत्तात राजा दर्शनास राजा उत्तमसाम राजा घोरांग, मुतांगसान, गव असासान, ना यास्यान फारुख पत्री.

महमदखान याने औरंगजेबाने जिंकले ही नथे व सत्तावातून मला वाटत दिवंगत दखल्लाकडे जाण्यात आहे आहे. नथे यास जाण्यास जागा चांगली आहे. आज्ञा जाण्यास जाग लावण्यात येईल. विनवी मान्य करण्यात आली.

नऊ सप्टेंबर १९९९

महमदअमीन खान सदर (न्यायाधीश) याचा भाऊ महमद मुसफ हा मध्य आशियातून मुला व आल्या होता. तो गऊत वादशहाला भेटला त्याला खिलतीची बरे दशात आली.

शहाजादा बेदारखल्ला याने पुढीप्रमाणे नेमणूक करण्यात याच्या असे किंवा पाठविले. बलागना किंदार मोंग नरहीन यास वरमशरकी फाजदारी पण दशात यांनी. आणि त्याचा मुला मार सशम यास नदिसाडाचा किंवा बरहदा. () यावर किंदार म्हणत नेमण्यात राव. दानही विनवी मान्य करण्यात आल्या.

दहा सप्टेंबर १९९९

नरसिंयाखान हा आज्ञेप्रमाणे लढावर आल्या होता. सशलेकी प्रायेना (फातहा मर) गऊत दखल्ला याचा परत आपल्या सैन्याकडे जाण्यास निराव दिले.

राव गोपाळसिंग याने पुढीप्रमाणे विनवी याअलीवेग व मुलासखान याच्या द्वारे केळी माझा मुला रतनासिंग याने माझ मणले यतन बळकाविले आहे मी तर मेश सैन्यात नाहीत बजावून आहे. माझ्या मुलाच्या या आतताईपणामळे माझी फार दुखा आली आहे रतनासिंगाला हुजुरात बाळाबंश्याबाबत गुजबंदीस पाठविण्यात आला नाही रतनासिंग मध्या उजैनच्या मुलात नेनात झाला आहे. मला देशी जाण्याची परवानगी अवावी. मा तेथे वरमस्या लावून पुन्हा हुजुरासाठी येईन. वादशहानी आज्ञा केला की, राव गोपाळसिंग याने जाण्याची जरूर नाही. रतनासिंगाला हुजुरात पाठविण्याबद्दल मुलाखान (माळबाचा मुभेदार) याला निहिण्यात यावे.

खास चौकीचा दारोगा मन्तव्यवान याने अजं केल्या की खास चौकीची घरीन मागणे जहागिरी नमस्त्रामुळे पसून आसून मुर्नामस्त्रानाने खास अधिकारी पाठवून त्यांना जहागिरी मिळतील अशी व्यवस्था करावी विनंती मान्य करण्यात आली.

हज्या ताडून कळव की परसार्जा भागळ वगैरे सरदार वन्हाडावडे हालचाली करीत आसा. रामा (राजासम) याने त्यांना लिहिले आहे की मी चादा देवगडच्या भागात येत आहे.

४करा सप्टेंबर १६९९

तरीयदखानाच्या मैन्यात नैनान जसदळा मय्यदखान व त्याचा मुलगा याना तरबियतखानाकडे जाण्यास निराप देण्यात आला.

उकतापरचा ठाणेदार अमानुल्हाखान यास सख्तान ताडुला, व जसखर (?) येथील ठाणेदारीवर नेमण्यात आले.

तळतावणचा फौजदार बसालतमान याने विनंती लिहून पाठविली की आपली आज्ञा झाली हाती वी वजरा सरदार क्राड (मार्तण्ड) फिर्गी याने अजं व पणकश ही पाठविली की त्याच्या नावाने फर्मिन पाठविण्यात येईल आपले खास फर्मिन येथील मुस्लिमखान वशी याचा हक्क, हुकुम, आपल्या आज्ञावृत्त निघालेला हुकुम) तरी मादर व्हावा म्हणजे तो फिर्गी मला ताफा वगैरे सामग्री देऊल विनंती मान्य करण्यात आली.

बांदना बदलवली फौजदार उल्लिफतखान याच्यापाशी आठणे पोशी स्वार हात ने तवीन फौजदार उल्लेखान या जपाशी नैनान करण्यात यावन अशी आज्ञा झाली.

तेरा सप्टेंबर १६९९

कदमणरच्या फौजदारीवर बादशहानी मुहमदखान वेग याच्या जागी अब्दुससूल मियाना याची नेमणूक केली.

बख्ताबगव (विदर्भत) च्या जमीनदाराला हुजरात पाठवाव अशी आज्ञा सात फौरोजजग याजकडे पाठविण्यात आली.

पंचवीस सप्टेंबर १६९९

आज बादशहानी आज्ञा केली की यास अलीवेग यानी वर्काल व खबरा देणाऱ्याकडून मुचलके घ्यावे. त्याने या दरबाराच्या बातम्या लिहू नये.

दोन ऑक्टोबर १६९९

आज बादशहानी आज्ञा केली की वकील व दरबाराच्या खबरा देणाऱ्या यानी वकीलच्या कागदपत्राने जे हुकुम मादर झालेले असतील तेवढ्यापुरत्याच वातम्या द्याव्या वामुळे या अवघारातचे काम सात दिवस थावले होत.

आजमगड पुरंदरच्या ताफवान्याचा दारोगा (अधिकारी) मुहमद कासिम याने पुढील प्रमाणे लिहिले. हजरती बातमी आणली की—मुकाहीर (मराठे) याचा सरदार परशुराम हा दोन हजार स्वार व दोन हजार पायदल घेऊन द्रष्ट हेतू मनात धरून या भागात आला आहे. काय आज्ञा? आज्ञा झाली की, 'चीनकुलीजखानाला लिहून त्याचे पारिपत्य करण्याचा हुकुम पाठवावा.

तीन ऑक्टोबर १९९९

नऊताच मुसलमान झालेला अब्दुल्हीम कोर (भवक) याचा वीस भायल्या विमर्तीचा एक घाडा बक्षीस म्हणून देण्यात आला.

चार ऑक्टोबर १९९९

राव गोपाळमिंग चद्रावन हा आज वादशाहाना भेटला. त्याने मर्फाणकनयानाच्या द्वारे पुढीलप्रमाणे विनंती केली. माझा मुलगा रतनमिंग हा माझे वन (रामपुरा, माळ्यावन) बळकावून बसला आहे. तीन वर्षे झाली माझ्या जहागिरीतून एक पंचाच उत्पन्न मला मिळत नाही त्याची तैनाती कायदेमुण्यात करण्यात यावी. त्याच्या पंचजी माझा मुलगा हिमनमिंग याचा देशी जाण्याची परवानगी देण्यात यावी.

वादशाहानी विनंती मान्य केली. त्यानी गोपाळमिंगाला विमर्तीची बस्ये देऊन त्याचा वंदावबळानाच्या फौजेत जाण्यासाठी निराप दिला. गोपाळमिंगाला दान हजारो जात व चारणे स्वार अशी मंसब आहे.

पाच ऑक्टोबर १९९९

तरबियतखानाचा मुलगा मुहमद इमहाफ याचा बर्शास देण्यात आले. मन्सबानाचा हि कदार व फाजदार कामयाबवान याच्या वरावर भ्रमण्डल शीडण मन्सबदार याचा हुकुमत बोलावून घेण्यात आले.

गझाभादे मुअज्जम याने (कावळहन) अठरा पाठव व खंज पाठविली ती वादशाहानासमोर ठेवण्यात आली.

सात ऑक्टोबर १९९९

मुनामखानाचा मुलगा मुहमद काजिम याचा खानापुरच्या आयाबदे पाठवण्यात आले.

रावतमल हा गळणतोवाद (नाशिर) चा ठाणेदार मानवरगवान याजपाशी तैनात होता. ना ठाणेदार आला. त्याचा बेटास आयाब अशी मन्सबानाचा आज्ञा झाली. त्याला पाचणे जात व अडीचणे स्वार त्यापैकी शीडणे दघाडी अशी मन्सब होती.

देवगडचा (नागपुराबळ) यापुढे इम्दामगड म्हणून उल्लेख करित जावा अशी आज्ञा झाली.

औरंगाबाद व बीड येथे तैनात असलेले जमर अहदी (पयारीशलेदारप्रमाणे) यांना बोलावून घेऊन पुढे रवाना हागाच्या बादशाही नवबगरवर (पेणखाना) पाठवावे अशी आज्ञा झाली.

आठ ऑक्टोबर १९९९

राव गोपाळमिंग याचा मुलगा हिमनमिंग याच्या मन्सबीत वाढ करण्यात आली.

भोरक हुसेन याला वृगा (वृणगे, तळ बम्हपुरीचा) चा बक्षी व वाकनीस म्हणून नेमण्यात आले.

मो. द. वा. ३.

नऊ ऑक्टोबर १६९९

मिर्जागुल खुशमजिद व उस्मान करावल यांनी ब्रह्मपुरी त मुंजाबाद मिरज याच्या एका वाटेने वाग मजला व दुसऱ्या वाटेने दहा मजला आसल्या होत्या ती यादी बादशहाना दाखविणान आली. बारा मजलांच्या वाटेने चलावे असे बादशहानी ठरविले. बादशहा म्हणाले 'पाच जमादियाकडे रोजी (एकोणिस ऑक्टोबर १६९९) मी (ब्रह्मपुरीहून) कूच करीन.'

रावनमज जाला आज बादशहानी भेटला. मिर्जागुल कोर्ट (कोयलागट) या किल्ल्याची किल्लदारी व पातदारी याजवर पूर्वीचा अधिकारी अहमद याचा बंदखून त्याच्या जागेवर रावनमज जाला याची नेमणूक करण्यात आली.

यापुढे नगर (नट नगरशा) याचा पणकश म्हणत जावे अशी आज्ञा झाली. आज्ञाजोरा पातदारी मन्सबदार, गाजिउल्लाखान बहादुर याच्या पणेत नेमान होना त्याचा मन्सब दाखविणान आली.

दहा ऑक्टोबर १६९९

शहाजाद बेशारखन याने कळविले की आपल्या आज्ञेप्रमाणे मी या गणिण्याच्या (रविउस्मानो) एकागोम ताखेव (चार आसवार १६९९) अहमश्वरहून पन्हाळगडाकडे रवाना झालो आहे.

मिराहदये तख्तबंदी सराजा (जीरगजेव मुजहद मिराहदोच्या या घरण्याचा गुरूप्रमाणे मानो) यना काळ बादशहानी दान हजार रुपय देऊन मिराहदोला आपणाम निरास दिहा त्याच्याबरोबर मरक्षक पथक दिले जावे अशी आज्ञा झाली.

करावल्यान यास आज्ञा झाली की, 'तयार रहा तुम्हाला मी खडावकडे पाठवीत आह. येथून खडावायेंत निती मजला होतील' तेथे राहाण्यासाठी छत्रणी यास जागा गिपडा परत या. त्याने विनंती केली की बदकी (मरक्षक पथक) देण्यात याव आज्ञा झाली हो. बंदिज व हशम (पायदळ) याच पथक दण्यात यावे याच मदतीत तराबिनखान मीर आनिज (दारुगाठयाचा मुस्य) याने विनंती केली की बंदिज पथकाचा पगार थकवाकी अठरा हजार रुपयापर्यंत गेली आह. खासगीतून (अदरून महल) ही रक्कम देण्यात यावी अशी आज्ञा झाली.

विजागर कर्नाटका होराशर गटमदखान याने विनंती केलीत पाठवित्री की : मी आज्ञागी आहे पशवानगी अगल्यास येथे एक तायब ठेवन विजापुर मध्यात येईल. परवानगी देण्यात आली.

बारा ऑक्टोबर १६९९

दीराणवे कामकाज मुरू होण्यापूर्वी बादशहानी वकीउलमुक्त मख्दुमखान याचा बोलावू पाठविले तो येऊन बादशहा मशिदीत हान तेथे त्याना भेटला.

करावल्यान व मरहम अन्वरखान याचा मुलगा अहमदुसम्यास खुशमजिद याला योजनायाची साधने देऊन खडावकडे रवाना केले. बादशहानी आज्ञा केली : मुनीमखानाचा

मुक्ता मुहमद हाचिंम हा आपले पयले घेऊन याच्याबरोबर जाईल याची मज्जला ठावून याचा मादया प्रवासान वारेंत भेटाय.

• जहाजाचा बेशरबस्त याच्या मैथ्यानाद जी जी माणस वहापरीच्या स्थावणीत आहेत याचा बेशरबस्तास नानाणे पाहिल्यावे, अशी आज्ञा आज्ञा

मुक्ताच्या याच्याबरोबर तट्टे हा नानाद बेशरबस्त मनावा (अधिकाारी) अमानत-खान हा मरण पावला.

तेरा ऑक्टोबर १६९९

ब्रह्मापरीच्या बेशरबस्त आमास मदारान (पेपिताशा मव नान अम ... जहाज अवगण) टेननेने अमानत बेशरबस्त मथनमथन ज्ञानला ज्ञानापडे मादयमान बेशरबस्त बेशरबस्त) काद न राबभर आमास मदारबस्त ज्ञान ज्ञान, बेशरबस्तान दो प्रार ज्ञान क्षमता ते परतले.

चवदा ऑक्टोबर १६९९

बेशरबस्तान आज्ञा केली की मदारान, हुजार ज्ञान व नानने बेशरबस्तान मथनमथन, याने बेशरबस्तान बेशरबस्तान

पथरा ज्ञानावर १६९९ एक बेशरबस्तान, दक्षिण मुक्ताचा दिवाण (स्थानस्थान याची मुहमद अमानतखान याच्या ज्ञानी मथनमथन मुक्ता (अधिकाारी) बेशरबस्तान मथनमथन करण्यात आली.

मादयमान याचा शिक्षणा दिवाण मथनमथन नमणे आद नर त्याचे मथनमथन मथनमथन याचा आज्ञा मादयमान विचारण्यात आली

नामाद ज्ञानान याने दिवाण केल्याने की नाराजीचा भाव व बेशरबस्तान अमानत बेशरबस्तान हा आपल्या बेशरबस्तान टाणा मादयमान सम बेशरबस्तान ज्ञानने करणे आज्ञा केली हाईले अशी अशी बेशरबस्तान आज्ञा त्याला दोन बेशरबस्तान ज्ञान व मथनमथन बेशरबस्तान अशी मथनमथन ज्ञानी तीन पाचने ज्ञान अशी बेशरबस्तान आली

बेशरबस्तान पुढील प्रमाणे आज्ञा केली. बेशरबस्तान नाराजीचा भावला ज्ञान टाणेदार याची निम्मा पथरा बेशरबस्तान मथन व निम्मा टाण्यात, बेशरबस्तान नाराजीचा वरील निम्मी पथके नाराजीच्या व फतहवाद्यान याबरोबर नानान राहतील.

वरील मुक्त बेशरबस्तान याने विनती केली की आपला आज्ञा ज्ञानी आज्ञा की राजा ज्ञान व मथनमथन विचारणी हा आपल्या बेशरबस्तान मथनमथन दोन बेशरबस्तान याचा मुक्ता बेशरबस्तान याच्या मथनी काय आज्ञा? त्यानेह आपल्या बेशरबस्तान राहिले अशी आज्ञा केली बेशरबस्तान सम पथराजने ज्ञान व पाचने बेशरबस्तान अशी मथनमथन ज्ञानी.

१६ सोळा ऑक्टोबर १६९९

कादयमानाचा मुक्ताक मथनमथन याने विनती केली की मथनमथनमुक्ता मुक्ता-माचे नर पादयमानमथनी काय आज्ञा? बेशरबस्तान आज्ञा केली की नाबती नमणे वाजनीत ज्ञान बेशरबस्तान नर बेशरबस्तान कर. बेशरबस्तान मथनमथन मथनमथनी, मुदा-

बंदाखान (व्यूतात, सरकारी मालमनेचा अधिकारी), खिदमत तन्दबखान (नगरखान्याच्या दारोगा) सरबराहखान कोतवाल, व मुहमद आरिफ इत्य शीनी जावे. त्याप्रमाणे अमल-वजावणी झाली.

बादशहानी आज्ञा केली की तीन हजार मोहरा इदापूर मार्गे शहाजादा आजम याजकडे पाठविण्यात यावेत. मरहूम अमानतखान (मुग्तचा मुतमदी) याची मुलं मय्यद मुहंमद, मीर मुहंमदनकी व मय्यद अहमद यांना मन्सबी व नेमणुका देण्यात आल्या.

बादशहानी तरवियतखान मोर आनिश याला आज्ञा केली की मी ज्या ज्या वेळी तवीन मजलावर मुक्काम करीत त्यावेळी तुम्ही सर्व नांफाना सरवती दिली पाहिजे.

बादशहानी शहाजादा वेदारखान याजकडे फर्मान पाठविले होते. त्याचे उत्तर घेऊन गुर्जरदोर परत आला. तो म्हणाला, 'मी निघालो त्यावेळी शहाजादे हे पन्हाळगडच्या दिशेने एक मजल प्रवास करून होते.'

बादशहा हे कोतवाल सरबराहखान याला म्हणाले, 'मी क्वच करणार आहे जे म.इराबराबर राहातीक त्यांना परत (ब्रम्हपुरीच्या) तळावर येऊ देऊ नका.'

सतरा ऑक्टोबर १६९९

काबरेच्या पूर्वी बादशहानी बक्षीउन्मुत्क मुखलिमखान, हमीदुद्दीनबहादुर, मुन्तफत-खान, उस्मान करावल यांना दोलतखान्याच्या (निवासस्थानाच्या) मशिदीत बोलावून त्यांच्याशी खलवते केली.

बादशहानी आज्ञा केली की दहा हजार रुपये किमतीचा एक हत्ती व पाचशे माहुरा हिमतीचा एक गाडा जुम्हानुमुत्क अमदखान (मुफप्रधान) याच्यामाठी काढून ठेवा. आम्ही इकडून येतांना हागाच्या वेळी त्यांना देण्यात येतील.

शहाजादा मुअजम याने डार्लिबानचा दोन कोरड्या पाठविल्या. हांच्या त्या मिळाल्या. वाराभाबळचा जमीनदार खंडाजी हा चीनहसीजखान याच्या फौजेने तैनात झाल्या-माठी निघाला. त्याने बादशहाचा निराग घेतला त्याला मोन्याने कडे देण्यात आले.

पाईने विरायतचा ठाणेदार नाहरखान, खटाबचा ठाणेदार रामचंद्र व मसूरचा ठाणेदार मंवाजा यांच्या नावे आज्ञाचे रवाना करावयाचा व त्याची उत्तर आणण्याचा हुकूम झाला.

अठरा ऑक्टोबर १६९९

काल रात्री बादशहानी बक्षीउन्मुत्क मुखलिमखान, मसूरखान व उस्मान करावल यांना बोलावून त्यांच्याशी खलवते केली.

बादशहानी जुम्हानुमुत्क अमदखान याम खिलजीची वस्त्रे दिली. बादशहा म्हणाले, 'उद्या येवून निघतांना, तुम्हाला हत्ती व घोडा ही देण्यात येतील.'

कूच करताना रुहुल्लाखान याने एक मजल चौडोल व एक पालखी व दोन मजला-साठी रथ ठेवावा अशी आज्ञा झाली.

वन्हाड सुभ्याचा बदललेला दिवाण बशरतखान हा येऊन बादशहांना भेटला. त्याला

महम खान गहानबहादुर याचा मुलगा तुस्लखान याच्या जागी इस्लामपुरी (ब्रह्मपुरी) च्या फिलिंदारीवर नेमण्यात आले. सादतखान, स्वाजाखान, तुर्कताखान चीनमबद, व हिदायत केश यांनाच नेवढे आपले कुटुंबीय बराबर ठेवण्याची परवानगी देण्यात आली. बाकीच्या कुटुंबियांना तळाबारेतर जाऊ देऊ नये अशा आज्ञा काढताले. मंगबराहखान याच्या देण्यात आली.

एकोणिस ऑक्टोबर १६९९

आज महा घटिका दिवस आला. तसे वादणह्या हे मुनजाबाद मिरजेच्या दिशेने जाण्यासाठी तरुने रवावर स्वार झाले. ते दिवाणेखास पाशी आले. तेथे त्यांनी जुम्हनुजमुल्क असदखान याम हवी व घाडा ही बक्षीस दिली. असदखानाच्या मान हजार ज्ञान व मान हजार स्वार यात स्वार दुधाडी करून वाढ केली. ब्रह्मपुरीच्या तळाच रक्षण करण्याचे काम असदखानाकडे देण्यात आले. वादणह्यांनी कुशलतेची प्रार्थना (फातवाखेर) पठून त्याला निरोप दिला.

सव्धानीन काम असा प्रवास करून वादणह्या मंगळवेढ्याला पोहोचले. त्यावेळी तोफाची सरबत्ती करण्यात आली.

ब्रह्मपुरीहून निघताना वाटेत वादणह्यांनी इस्लामपुरी (ब्रह्मपुरी) ना फिलिंदार बंधारनखान याच्या परत जाण्यास निरोप दिला.

खान गहानबहादुर याची मुले अब्दुलकरीम व नर्याखान यांना इस्लामपुरी (ब्रह्मपुरी) च्या तळावर राहाण्याची आज्ञा देण्यात आली.

दिवाणेखासचा दारागा हमीदुद्दौलखानबहादुर, अहमदखान (पकाटे) फिलिंदारचा बक्षी खुदाबदाखान, मुल्तफतखान, न्यायकबरीना दारागा मुनीमखान यांच्या भत्ताची वाढविण्यात आल्या.

खुदाबदाखानाने तळावर राहावे अशी आज्ञा झाली होती आता त्याने (हा शायिस्त-खानाचा मुलगा) स्वारीत बराबर राहावे अशी आज्ञा झाली.

वीस ऑक्टोबर १६९९

आज वादणह्या मंगळवेढ्यास शुक्रवारची नमाज पठले.

एकवीस ऑक्टोबर १६९९

आज वादणह्यांनी बंधारत (सरकारी माळमत्ता)चा प्रमुख आंतकारी खुदाबदाखान याच्या जागी त्याचा नायब म्हणून महम अमीरुल उमराचा (शायिस्ताखान) मुलगा अबुलमुआली याची नेमणूक करून त्याला तळावर (ब्रह्मपुरीच्या) जाण्याचा निरोप दिला.

मिरदरखान (विजापुरचा मार्जा वादणह्या) राजा जाह, आणि दौलतमदखानाचा मुलगा बल्लावरखान यांना स्वारीत पाळवी, रोकडी व गथ बराबर घेण्याची परवानगी देण्यात आली.

मुहमद अकबर (बडवार राजपुत्र) याचा अजें घेऊन त्याचे मिहीहसन आदि तोंकर आले होते. त्यांनी सद्दुद्दीनखानापाशी जावे अशी आज्ञा करण्यात आली.

वावीस ऑक्टोबर १६९९

आज वादशहा मंगळवेढ्याहून निघाले अडीच काम प्रयाम करून ते भाळवणी या गावी पोहोचले.

रामराय हस्वारा याचा तळाच्या (बसपुरी) हस्वाराच्या हुद्यावर नेमून वादशहानी त्याच्या बसपुरीकडे जाण्यास निरास दिता.

तेवीस ऑक्टोबर १६९९

खडावण्या दिशेने मजला राखण्यासाठी करावळखान याम पाठविण्यात आले हात तो परत आला. त्याने मजलाचा आराखडा वादशहा समोर ठेवला.

विंदनूरचा जमीनदार बसपा नायक याचा फर्मान, खिलजीची नस्ये, हत्ती व घोडा पाठविण्यात ठरवून व त्याच्याकडून पेशकश (खडणी) घेऊन येण्यासाठी मध्यद मुगाद याची गर्जेवरील म्हणून नेमणूक करण्यात आली.

खडावण्या ठाणंदार रामचंद्र याने ल्हून कळविणे की यथील किड्या मांडवळीस आलेला असून पडून गेला आहे दांतगे वेळदार व वीम मण मरव (दाहगाळघासाठी लागणारी विणिष्ट माती). व वालद (दाह) ही पाठविण्यात येतील अशी आशा वाळवून आहे वादशहानी आज्ञा केली की पन्नास वेळदार व मरव, वालद ही पाठविण्यात यावी.

कळविण्यात आले की हळकट गनिमाची (मराठे) माणसे मंगळवेढ्याच्या भोवती आली आणि त्यांनी गुहेतारे गळविनी वादशहानी आज्ञा केली की यक्षी उल्मूक बहरामदखान यांनी लज्जाराभोवती गमन घालावी त्याप्रमाणे बहरामदखान हा लज्जाराभोवती चार कोस गस्त घालून आला.

चोवीस ऑक्टोबर १६९९

आज वादशहा भाउदरगोहून तप्ते रवावर असून निघात अडीच काम प्रयाम करून ते मुक्काम आम्हा? येथे दाखल झाले वादशहानी आज्ञा केली की मुस्तजग (जुलिकारखान) याचा देण्यासाठी म्हणून चारगे मोहारा किमतीचा एक घोडा व महा हजार रुपये किमतीचा एक हत्ती हे येवले ठेवावे यक्षी उल्मूक मन्वन्दिग्यात यांनी मागितले की मुस्तजग (जुलिकारखान) हे बिजापर जवळ येऊन पाहिले आहेत.

कळविण्यात आले की जहाजादा मुहमद आजमशहा हे या महिन्याच्या गात तारखेम (जमादि-उल-प्रथम) निघाले (१३वीम ऑक्टोबर १६९९). ते याच महिन्याच्या चारा व चौदा या तारखान वादशहानी येऊन भेटतील वादशहानी आपल्या बकाबल (मुद्दाक खाना)चा अधिकारी इलीम मादिकखान यांना आज्ञा केली की, जहाजादे आजम एक मजलेवर आले की तुम्ही येथील खाशाचे भाजन बरोबर घेऊन जाऊन त्यांना ते देण्याची व्यवस्था करा.

हरका याने कळविले की रामा (राजाराम) हा सातारच्या किल्ल्यात आहे. आपली बायका मुले किल्ल्यात ठेवून मुस्त बंदराकडे जावे असा त्याचा वेत आहे. वादशहानी हे वृत्त वाचून ते यक्षी उल्मूक मुस्तजिमखान याजकडे पाठवावे म्हणून आज्ञा केली.

पंचवीस ऑक्टोबर १९९९

आज बादशहा निवाणो(?) या गावाजवळ मकरामाळा आले. बादशहानी हिंमपतरुण यांना विचारले, 'बादशहाजादे आज्ञासंमते मीनी अमरावर आहेत?' त्याने सांगितले, 'पस्नीम कामावर पाच पाच कोमाची मजदूर व बर्तोल तर एक आठवड्यात ते हुजरात येऊन पोहचतील.'

रामा (राजाराम) याने हुजरात अर्जे पाठीकडे हाता यावर अलीबेग याने ती बादशहा पुढे ठेवली. ती याचून बादशहानी त्याच्याकडे (यावर अलीबेग) परत दिली

यावर अलीबेग याच्या हेराकडून पुढीलप्रमाणे म्हणजे राम (राजाराम) याने रागचत्र (रामचंद्रपत अमात्य) व निलापडित यांना माना यात मांडले. ती स्वतः साक्षा यावरून चार काम पुढे आल्या तेथे निगनवस्त (बडखार गाव राजा) याजवळून आलेली दान मागणे त्यांना भेटली. ते रामाला (राजारामाकडे) म्हणाले, 'तुम्ही त्या प्रातातून इकडे या म्हणजे दबगड (नागपूर जवळ) या ठाण मांडता येईल'

यावर धनाजाधर व दादामन्हार हे मन्हार म्हणाले, 'बादशहा हे स्वारीवर निघाले आहेत स्वतःचे हित हवे असले तर तुम्ही (राजाराम) जिजीकडे जावे रामा (राजाराम) ने न मान्य केले नाही. त्याची इच्छा मूर्तबंदर, वहाड व सुभे देवरावाड या मार्गाने जिजीकडे जाण्याची आहे.

बादशहानी आज्ञा केली की यक्षी उन्मुक्त मूर्खान्मखान याने फौजेजगाला लिहिले की, 'तुम्ही जेवे आहूत (बन्दाडान) नथेच ठाण मांडून राहा आणि चीनकरीज-मानाला लिहावे की, 'मन्हार रामा (राजाराम) जर तुमच्या प्रदेशात येऊ लागला तर तुम्ही त्याचा पाठलाग करावा.'

पंचवीस ऑक्टोबर १९९९

निवाणो(?) परगण्याच्या काही स्थलेने नथार केली वीमगळ्या जेताभाणीची पायमाली आली आहे त्यांना पाचशे रुपये देण्यात यावे अशी आज्ञा आली

मजराव (पाच हजार जात व तीन हजार स्वार), सभाजी उदाजी व नेताजी हे शहाजादा वेदारबस्त या गणाशी तैनात असून या वळी हुजरात होत त्यांना फौजेजगाला फौजेत तैनात करण्यात आले.

सव्वीस ऑक्टोबर १९९९

आज बादशहा मीजे निवाणो(?) हून निघाले. मन्थानीन काम व प्रचाम करून मीजे कसर (कामागी ?) जत लादला येथे आले.

हमनकुलीखानाचा मलगा मुहंमदअली हा मध्य आशियातून नोकराच्या आणने आला होता तो बादशहानी भेटला त्याला चारशे जात व शबर स्वार अशी मन्मथ देण्यात आली. रावदलन व्हेला याचा मुलगा रामचंद्र हा वृन्हाणपूरचा म्हेदार मानिकदखान याजपाशी तैनात होता. तो येऊन बादशहानी भेटला त्याची पाचशे जात व दोनशे स्वार ही मन्मथ वहाल ठेवण्यात आली.

पुणे व बारा मावळ याचा जमीनदार खडाजी याने विनती अर्ज पाठविला तो मजकूर बंधीउन्मुक्त मुखलिसखान याने बादशहाना कळविला खडाजीने पुढीलप्रमाणे विनती केली होती : फौजदाराच्या हलगर्जीपणामुळे या प्रदेशातील पध्दत महालात (परगणे) हलकट गनिमाची (मराठ्यांची) माणसे येथे ठाण माहून आहेत ती छावणी करीत आहेत व हत्तेक खेडी म्हणजे वडखागची आगरे बनली आहेत. या महालाची फौजदारी पण मला देण्यात आली तर मी चार हजार स्वार व पाच हजार मावळ पायदल याची व्यवस्था करीत व गनिमाना छावणी करू देशार नाही. यावर काय आज्ञा म्हणून विचारता बादशहानी आज्ञा केली की जे महाल गैर असली असून तांदधान नाहीत (कमी) ते देण्यात यावेत. खडाजीला दीड हजार जात व पाचशे स्वार अशी मन्सब होती

मोजे आम्हा येथील स्थाने तक्रार केली की पिताची नामाही झाली आहे. त्यांना पाचशे रुपये द्यावेत अशी आज्ञा झाली

बादशहाजादा आज्ञम याचकडे बादशहाचे फर्मान येऊन गुर्जबर्दार गेला होता त्याने परत येऊन मागवले की, 'शहाजाद हे तऊ तारखेम (तेवीम ऑक्टोबर) बादशहाकडे येण्यास निघाले आहेत.'

सत्तार्वीस ऑक्टोबर १६९९

गुफशार, आज बादशहाच्या दाव्ही कचेऱ्या अदालत व दिवाणे आम या बंद होत्या.

अठ्ठाविस ऑक्टोबर १६९९

आज बादशहा माडेतीन कोमाचा प्रवास करून गावाजवळल पाहोचले. बादशहा उस्मान करावळ याला म्हणाले, 'उद्या मी वाटेन गद्दीमखा (मख) पाहून पुढील मुक्कामाला जाईन. ते अन्तर किती राहिल याची मोजणी करून या ? उस्मान करावळने त्याप्रमाणे केले त्याने विनती केली की गद्दी मखाच्या वाटेने उद्याचा प्रवास पावणेचार कामांचा होईल.

एकोणतीस ऑक्टोबर १६९९

आज बादशहा मुक्कामाहून निघाले. माडेतीन कोम प्रवास करून ते मोजे गवारी (?) जवळ आले गद्दीमख हे स्थळ पाहण्याचे त्यांनी स्थगित केले

बारा मावळचा जमीनदार खडाजी याने पन्हाळगडासवधी काही सूचना बंधीउन्मुक्त मुखलिसखान याच्यापाशी आणल्या होत्या. मुखलिसखानने त्या (सूचना) बादशहाना कळविल्या आज्ञा झाली की, सूचना तपासून तरबियतखान यांनी माद्राव्या

तीस ऑक्टोबर १६९९

आज बादशहा मुक्कामाहून निघाले मन्वादान कोमाचा प्रवास करून ते मन्वाबाद (जत तालुक्यातील, जतपासून बारा मैलावरील बन्नाबाद जवळ) येथे मुक्कामाला आले.

हेरानो आणलेला पुढील वृत्तान्त यारअलीवेग याने बादशहा पुढे ठेवला. वृत्तांतत मजकूर असा होता: रामा (राजाराम) हा माताच्याहून तिघून चार कोसावर आला.

नेहून त्याने गाताताना गिल्ल्यातून वळणी, शिस्पेंच इत्यादि वस्तू जाणव्यामाठी आपल्या माथ्या पाठविऊन ता मनुष्य किंल्यातून त्या वस्तू घेऊन येत असताना वाटून गर्जिमाती त्याच्यावर हल्ला करून त्याला मारून व त्या वस्तू घेऊन गेले ही बातमी ऐकत मकहूर (राजाराग) फार अस्वस्थ झाला. ता किंल्यातून परत आला त्याच दिवशी किंल्यातून एकापली आग लागली. आणि मग काही जळत गेली.

या घटनेमुळे ता (राजाराग) फार घाबरला त्याने दहशत खाल्ली त्याने (राजारागाने) अनुयायी त्याला म्हणू लागले, 'बादशाही सेव्यया प्रदेशात यऊत पाहोचली आहेत. राजा आमचे कामे निभावेत याचो आम्हा हा काळजी लागली आहे. तुम्ही दुसरीकडे जावे आणि आमच्या व्यवस्थेमाठी कुणाची तरी नेमणूक करावी.' मकहूर (राजाराग) हा पचवीस अक्टोबर पर्यंत किंल्याच्या बाहेर पडला.

बादशहानी ता वृत्तान्त वाकला. त्यानी गिमतहास्य केलें हा वृत्तान्त बक्षी उल्हास मय-दिमवान याकडे पाठवा अशी त्यानी आज्ञा केली.

एकतीस ऑक्टोबर १९९९

आज बादशहा मलावाद (जतनामुन आग्नेयेला शाराभीवाकून) निघाले. ते रस्ती (जयणी) त्या ठाण्यावरून एकदूर माटेपान सामने पधरा सांगळपा असा प्रवास करून मोजे नगरी (निगची ?) जवळ पाहोचले.

कचेरीन नाम मण-यावर बादशहानी तर्कबयतखानाला बोलविले. त्यानी त्याला काही सुचना केल्या. बरतेक त तर्कबयतखानाला पुढे पन्हाळगडकडे रवाना करतील.

बादशहानी बक्षीत मलक मखदिसवान याला पुढीलप्रमाणे आज्ञा केली. तुम्ही चीन-कुलीजवानबहादुर याचा लिहा को तुम्ही अहमदनगरहून निघत मालव्याच्या घाटावर या. जर राधा (राजाराग) त्या भागात आला तर त्याचे पुग्मे पाणिपत करा.

एक नोव्हेंबर १९९९

कान्हाजी (गिर्) हा शहाबादा वेदारबस्त याच्या फौजेन नेनात हाता त्याला हुमुरान बोलावन घ्यावे अशी बादशहानी आज्ञा केली.

दोन नोव्हेंबर १९९९

आज बादशहा तम्बे रवावर स्वार होऊन निघाले अशीच कामाचा प्रवास करून ते मोजे गलापर (तेलापर ?) येथे मक्कामाला आले.

बादशहानी काल राया हमीदुद्दीन पानबहादुर याग आज्ञा केली की पन्हाळगडना नकाशा तयार करवा ता शहाबादा वेदारबस्त याकडे पाठवा. त्याप्रमाणे वेडा चोखावा (असे कळवा).

मुनीमखानयाने बादशहानी पुढीलप्रमाणे विनवी केली माऊमाऊघा अमीर उमरावांचे त्रिदुवचोल्ड येथे आहेत. त्यांचे म्हणणे आहे ते हे, मागे आपली (बादशहाची) आज्ञा झाली होती की आम्ही लोकांनी शये बाळगून फिरू नये. आम्ही अमीर उमरावांच्या धोड्यांना राग देवविणे व इतर कामे करतो. आम्ही वास्तविक पाहून बादशहाचे खालमाकडील नाकर

आहोत शरिया (इस्लामी धर्मशास्त्र) प्रमाणे जिझिया मगता. यावेळी वादग्रहा हे जिहाद व शत्रूंचे पारितोष्य या कामासाठी उद्युक्त झाले आहेत. आम्ही वादग्रहाच्या सवेत व सात्रिध्यान आहोत. आम्हाला शत्रू धारण करून, कामगिरी करून दाखवून प्राण अर्पण करण्याची संधी मिळावी. वादग्रहांनी आज केलेली मोठ्या अमीर उमरावांचे बर्काल व मन्सबदार यांपैकी जे जे म्हणून घाड्याला डाग देण्याची व वादग्रहण्यांनी कामे करीत असतील त्याला काणी ग्राम देऊ नये (ते शत्रू वाळवून फिरू शकतात).

गहागदा आज्ञेम, गाजिउद्दीनखान (फौजअगम) व जुल्फिकारखान नुस्तजग यांच्या नावे पत्रे रवाना झाली.

आम्ही सामवारी मूर्तजावाद मिरजेत दाखल होऊ अशी वादग्रहांनी आज्ञा केली.
तीन नोव्हेंबर १६९९

चार हजार अश्वार्या गहागदा मुहमद बेदागबख्त याजकडे पाठविण्यात यावेत अशी आज्ञा झाली.

चार नोव्हेंबर १६९९

आज वादग्रहा मन्जरम (हिरवा) नावाच्या घोडघावर स्वार होऊन प्रवासाला निघावे वाटेने ते नवले रवामध्ये बसले आणि मन्वादीन कोमाचा प्रवास करून ते उगार (मिरजेच्या पुढे अगकट उगार स्टेशन जवळचे गाव तर नव्हे ?) येथे मुकामाला आले.

कुल्हापूरला ठाणेदार रणबागखान याला हुजरात बालावण्यात आले.

हराच्या नाइन पुढील बातमी कळली : बाग तारखेम (जमादिलावल, सव्वीम अक्टोबर, १६९९) रामा (राजाराम) व नरकावामी सताजीचा मुलगा राणाजी हे चार हजार स्वार बराबर घेऊन माताच्याहून निघाले त्यांच्याबरोबर घना जाधव रामचंद्र व दादो मन्हार यंगे मन्हार मात हजार स्वार बराबर घेऊन झाले ते बदनबदनच्या किल्ल्यात गेले. तेथे ते तीन दिवस होते सतरा जमादिलावल (एकतीस अक्टोबर १६९९, राजा ते बदनबदनहून निघून तयून बाग कामावर असलेल्या परगणे उदरगी (?). येथे पाहिले. तेथे त्यांना बारा हजार स्वारांनी आणखी सैन्य घेऊन मिळाले. मुस्तअदरकडे जाण्याचा मन्हर (राजाराम) चा वेत दिसता.

वादग्रहांना गहागदा बेदागबख्त याला आज्ञा केली होती की, पन्हाळमंड जिबून घोडा व सत्तरगशावारी पिके व खेडी शस्त्रे करावी आता आज्ञा करण्यात आली की बेदागबख्ताने रामाचा (राजारामाचा) पाठलाग करावा.

मुनीमखानाने विनयी केली की मटवाजी उफळे हा पुन्हा हुजरात येत आहे. वाटेने त्याला काणी ग्राम देऊ नये अशी फौजदार व ठाणेदार यांना आज्ञा व्हावी. तसे हुकूम देण्यात यावेत अशी आज्ञा झाली.

पाच नोव्हेंबर १६९९

आज वादग्रहा मुकामाहून निघाले. माडेतीन कोमाचा प्रवास करून ते मांजे बसमल (म्हैमाळ, मिरजेपासून महा मैल) येथे पोहोचले.

महाराजी इफळे याजपाशी तेनात असलेला बंदी हा हात बांधून बादशहापाशी हजर झाला. त्याने हात मागळे कराय अशी आज्ञा झाली.

मिरज मुतेजाबादला फिरोझ व फौजदार मुपतगरखान इफे मीर नुसल्ला हा येऊन बादशहाना भेटला. गुजबंदार हा शहाजादा बंदारखान याच्या नावे पत्ते घेऊन गेलं हात त्यानी परत घेऊन बादशहाना रुझिके की शहाजादा हा मुतेजाबाद मिरजेच्या गळीकडे दहा कोणावर असून तो बादशहाच्या आज्ञेप्रमाणे रामा (राजाराम) च्या पाठ्या-गावर कूच करीत चालला आहे.

* * *

सहा नोव्हेंबर १६९९ ते एकतीस डिसेंबर १६९९

सहा नोव्हेंबर १६९९

आज वादशहा तय्यने रवावर वसूत निघाले पादशहीतीन कांभाचा प्रवास पळत ते मुर्तजावाद मिरजेच्या पाडाचले तेथील किल्लेदार व फौजदार मुफ्तखरखान याने आज्ञेप्रमाणे ताफाची गरबती केली वादशहाजादा आज्ञम याने वादशहाची गाठ घेतली त्याची मूले बाग्यागाह व वालातदार हेहि वादशहाला भेटले

वादशहांनी प्रार्थनेच शब्द कारलेल्या एक ताईत शहाजादा बेदारवस्त याकडे पाठविला मुस्लिमखान याने वादशहांना कर्जावले की शहाजादा बेदारवस्त याने आपल्या मैत्याचा बक्षी नेकनामखान व मैत्याचे वुणगे मिरजेत ठेवले आहे. आज्ञेप्रमाणे नेकनामखान हा वादशहांना भेटला.

काल रात्री वादशहांनी म्हल्लाखान व हमीदुद्दीनखानबहादुर याना बोळावून म्हटले 'तयार रहा. मानारगडाच्या पायथ्याशी असलेली खेडी उध्वस्त करणे व माझ्या छावणीमाठी जागा निवडणे यामाठी मी तुम्हाला गुलबारी पाठविणार आहो' बक्षी-उल्मुल्क यानी मैत्याच्या शिपायाचे तूमार (मस्टर रोल, नावे नोंदलेले दप्तर) तयार करणे अशी आज्ञा क्षाली आज्ञेप्रमाणे मुस्लिमखानाने म्हल्लाखानाच्या मैनिकाचा तपशील दाखविला. म्हल्लाखानाच्या मैनिकाचा तपशील सात हजार नउशे स्वार असा भरला. गंजीकांटचा किल्लेदार मुहमदशही हा येऊन वादशहांना भेटला. वादशहांनी फजईल-

थान याच्या मार्गाने, थान वहादूर नुस्तजग याच्या दिहा की रामा (राजासम) हा वहाडच्या बाजूने गेला आहे. नुस्ही स्वर्गित त्याच्या पाठलागावर जावे आणि शहाजादा वेदारवस्त याच्या जाऊन मिळावे

सात नोव्हेंबर १९९९

वादशहानी कळविण्यात आले की मिरज मनेजाबाद येथे पाण्याची फार टक्कई आहे वादशहानी आज्ञा केली की कृष्णा नदीच्या काठावर राहाण्याच्याय स्थळ पाहत यावे त्याप्रमाणे मतदवखान व उस्मान करावले ७ भागा पाहून आले त्यांनी मार्गाने की येथून कृष्णा सव्वातीन काम अंतरावर आहे

शहाजादा आज्ञम याच्या तैनातीनीय पुढील माणसे येऊन वादशहानी भेटी जलान्दीतखान वशी, अफजलखान वशी व दिवाण हिदायतखान मान महमद मिहदी मीर सामान, हिदायतखान काका, अगदल्ला दाराया नाफलाती, मिर्जा कृषकता मुल्गा मिर्जा मुहमद, हकीम हसन, ख्वासाकश वशी व बाबर्नीम

थान फौजानजग याच्या नाव आज फर्मान रवाना झाले गजीफादना निरालेदार महमद शफी (?) याच्या हजेर आल्याआल्या फौजेत तैनात करण्यात आले

भूतशिमालान याचा दान हजार जात व एक हजार स्वार अशी मन्सब होती त्याचा मन्सबवस्त वडलफे करण्यात आले त्याचा वपासन नेमून देण्यात आले त्याच्या हुजुरातून दान हजार व वहाणपुरच्या राजिच्यातून तीन हजार याचे आणि त्याने अजमीरच्या जाऊन कालक्रमणा करायी अशी आज्ञा करण्यात आली

मरहराज दान हा शहाजादा वेदारवस्त याच्या फौजेत तैनात होता भुर्खानसमानाच्या विनतीवरून त्याच्या मदतीसाठी हा हजार काये यावे अशी आज्ञा झाली राव दफन बदश याचा मुल्गा समजद हा दशीहन येऊन वादशहारा भेटी त्याच्या गिळ्याची वझे देण्यात आली.

वादशहानी कळविण्यात आले की शहाजादा वेदारवस्त याच्या फौजेत तैनात अमलेकी अनेक माणसे मुनेजाबाद मिरजेत वसून आहेत वादशहानी मर्फाशकनखान मीर-नुजक याचा आज्ञा केली की मुहाम अधिकारी नेमून वरील माणमाना वेदारवस्ताच्या सैन्यात पाठविण्यात यावे."

रुहल्लाखानाच्या गेवजी मर्फाशकनखान याने करावली (देहळणीचे आघाडीचे पथक, स्त्राउटिग)चे काम माभाळावे अशी आज्ञा झाली मुनीमखानाचा मुल्गा मुहमद काजिम याला दारोगा म्हणून नेमण्यात येऊन एक हजार स्वार व पाच हजार पायदल याज-महित बारामावळचा जमीनदार खंडोजी याला त्याजपाशी तैनात करण्यात आले

खडाजीचा मुल्गा महाजी (?) याला एक हजार जात व चारशे स्वार अशी मन्सब देण्यात आली. अमतराव याला पाचशे जात व शभर स्वार अशी मन्सब मिळाली. मरहूम खानजमान फतेहजग याचा मुल्गा अब्दुल्लतीफ हा पन्नाळगडच्या भोवतालच्या भागाचा फौजदार होता. आपल्या सनदा दुरुस्त करून मिळाव्या अशी त्याने विनती

केली ह्मणे कोळ याने त्याची व्यवस्था करावी अशी आज्ञा दिली.

बुदादखान याचा म्हणजेवान मीर मामान व मिर्जादनखान याचा दिवाणेखान दारागा इमीदुद्दीनखान वहादुर याचा नायब म्हणून नेमण्यात आले.

आठ नोव्हेंबर १६९९

आज बादशहा नव्हे रवावर स्वार हाऊन निघाले एक काम प्रवास करून न कणोच्या काठावरून आल्या मुस्लीमांवर पाहावले छावणीचा मध्य काजी मुहमद अकरम याच्या मन्सबान वाढ करणान आला बंदारखानाचा बक्षी नैजामखान याचा मन्सब पाळवून खजिना बंदारखानाचा छावणात नेऊन पाहणीवण्यात काम बादशहाती त्याच्याकडे दिले.

बादशहाती मूनता केरी को आम्ही शनिवरी मातारगडाकडे कुच करू.

बादशहा हे मन्सबखान कराकंदेरीया या शहराकडे, तयार राहा. तोंकाचे मामान आणण्यासाठी व तज्जार (ब्रह्मपूरी) मन्सब पाळण्यासाठी मी तुम्हाला पाठवीन आहे' मन्सबखानावर पाठविण्याच्या पत्राचा तमाग (नार्थानशीवार नाद) तयार लाग्ये म्हणून मुस्लिमखान याम आज्ञा करणान आला आरगावादकरा अधिका यानी मरजाम व इतर आवश्यक सामान पाठवावे म्हणून नासीदपने खान मुर्तवर्दाराच्या द्वारे पाठवावी अशी आज्ञा देण्यात आली.

खान वहादुर (इमीदुद्दीनखान) याने मागितले ही मातारा हे तर मनिमाचे मुख्यस्थळ ते जिताऊ तर पन्हाळयामाग्यी इतर स्थळे सहज ताब्यात येतील.

बादशहा म्हणाले, 'तुम्ही आणि बहल्लाखान यांनी पुढे खाना व्हावे' आम्हीहि येतो. बादशहाती तर्गवितखान व मन्सखान यांचे पन्हाळगडाकडे जाणे तूत स्वयंति केले.

शहाजादा आजम यान बक्षीउन्मन्स मुस्लिमखान याचा विचारले, 'जिन्नसुभानी (बादशहा) तुम्हीकडे माहीम करणार आहेत' त्याने म्हणून, मला काही कळले नाही.

नऊ नोव्हेंबर १६९९

आज बादशहाती बहल्लाखान व इमीदुद्दीनखान वहादुर यांचा मातारा प्रदेशात जाण्यासाठी निर्णय दिवस त्यांच्यावर मान हजार नऊन स्वार हात त्यांच्यावरवर पुढील अधिकारी देण्यात आले. नामाजी माने (पाच हजार जात व चार हजार स्वार अशी त्याचा मन्सब हाती), खडोजी, मय्यदखान, उतायनखान मुहमद शेखी, अली नकी, रुममवेसखान, मय्यदखानाचा मुलगा मय्यद यादव.

मिर्जादुद्दीनखान याची मातारपूरच्या विजलेदारीवर नेमणूक करण्यात आली शिरबळचा राणेदार मय्यामखान, बहादुरगडचा फौजदार व शिरबळचा फौजदारीखान इत्यादींच्या नावाने हुजूम पाठविण्यात आले. खटावचा रामचंद, महावीर प्रगाद व किशनगव यांना बहल्लाखानाच्या फौजेत नेमान करण्यात आले.

दहा नोव्हेंबर १६९९

आज शुक्रवार, बादशहा नव्हे रवावर स्वार हाऊन मन्जाबाद मिरजेच्या जुम्माजमिनात नमाज पठण्यासाठी गेले. नमाजानंतर त्यांनी बादशहाजादा आजम याचा स्वतःच्या

तयकीचे जाण्यास निराश दिव्या बादगडा हे मध्यम गमगुहीन याच्या दम्यावर गेली. तय न केल्या पडले दम्याने मेवक मध्यम उमरगडा वगेरनी प्रसाद दिव्या. बादगडाची विनारकले 'मध्यम गमगुहीन याच्या वगजास काण आटे' मेवकाची मर्मिगले की बाणा नाही, बादगडाची पुढील प्रमाणे बक्षिसे दिली.

मध्यम उमरगडा वगेरनी दिव्या प्रसाद भूप, शहा कुराणाची प्र. ताई दम्याची लहरी बादगडाची बाजा होवो को पर खुटे उनीम म्हणत याव मध्य शान हजाय रमय घाय माज्जन (बाग रेणा याता) वगेर निघाला नाचिसा दिव्या प्रसाद पाच होत, दुस पाच पाच होत जाववाण (शोडकाड करणारा) योव्या पाच होत

अकरा नोव्हेंबर १९९९

आज बादगडाची बाजा । उपतम । पाळत म्हणत याची मर्मकाग केला मान विस्यात नराकळवेगी याच्या नाकाची मर्मका जाणण्यामादी य (ब्रह्मपुर्गच्या) लळाची मर्मत पाळण्यामादी पाळविण्यात आले. शहा जोडा अज्जम याचे बाग्या मध्यम मर्मवयव्यातवरवर दिव्याची (चदावक) या रागाव्या अशी बाजा म्हणायत आली

बारा नोव्हेंबर १९९९

आज बादगडा तय र रावर मध्यम होऊन निराश बाजा दिव्या मर्मकाग केल्यान त निघा- जीवो तयवियवल्यान हे होत पावणेदाल रागाचा प्रवास केलत बाग्या हे काणच्या काठावर अमरकल्या मीजे ओली (अरली) येवपाहोचले

बहा तादी वेदारवस्त माने लिहिले की मी बाळाचा राजा अरुतमिस याच्या माग्या मेमाल्या वरावली (गिलाडी) वर तेमले पण प्रथम मीमा शहा मध्य नाही बादगडाची बाजा होवो अरुतमिस याच्या लिहिले 'मुळा जायत मध्य अमरवरायामेने अमर केल्या'

बादगडाची मर्मजाबाद मिरजेचा किल्लेदार ते मीमा मध्यम याच्या मिर- तोची वगेर उऊन मिरजेचा जाण्यास निराश दिव्या

वेदारवस्त याच्या मीमातेन यानम्यावस्त होऊन की लळाची होतान हजागी जात च एक हजाय मध्यम अमर मर्मवदार हाता तो च मर्मवस्त याच्या पाजेत तेनात अमर मर्मवाची लळाचे याच्या नामीत हाता लळाची फरागी शहा आटे या बावलीन मुम्यदम्यामाने मुनीमल्याना या नाही रमय लिहिले अशी बाजा हाती

मन म्हणतान कराकळवेगी याच्या पुढीलप्रमाणे ह्याम देण्यात आला नुम्ही लळावस्त ब्रह्मपुगी (हजुरात येण्यास निघाले लळावली नुम्ही मागा याच्या रावेवर टाणी वगवीन लळा- च्या मर्मिने पाच मर्म जा राद मिरजेची वाट वद करावी

तेरा नोव्हेंबर १९९९

आज बादगडा तय र रावर मध्यम होऊन पावणेदीन रागाचा प्रवास केलत दिव्या येथे पोहोचले.

१९९९-११-१३

मध्यम हातमल्यान याचा मुळ्या निमाकल्या मर्ममद वगेर व याचा भाऊ मर्ममदवेग हे वेदारवस्त याच्या मीमातेन तेनात हात ते येऊन बादगडाचा भोवले

चवदा नोव्हेंबर १६९९

आज बादशहा तबने खावर स्वार हाऊन निघाले. माडेचार कोमाचा प्रवास करून ते इस्मियापूर (आमगापूर, तामगाव तालुका, भागेली जिल्हा) ला पाहोचले.

महमूदाखान व हमीदुद्दीनखान बहादुर यांनी लिहून पाठविले की आम्हांला बाणांचे शस्त्रे भाने व शस्त्रे धनुष्ये हवी आहेत. ते द्यावे अशी आज्ञा झाली.

प्रवासान बादशहानी भास्करराव हरकारा याला विचारले, 'येथून पन्हाळगड किती कोमावर आहे भास्करराव याने मागितले की, 'तऊ कोम अंतरावर आहे डावीकडे डोंगर आहे तो दिशत नाही.' बादशहानी विचारले, 'लावून दिसले असा दुसरा काणता उंच डोंगर आहे' भास्करराव म्हणाला, 'पुरंदर गड.'

पंधरा नोव्हेंबर १६९९

काल रात्री बादशहानी कळविण्यात आले की विजापूरचा सुभेदार व विजापूरी कर्नाटकचा फौजदार मामूरखान हा आज्ञागमले विजापूर द्या आला तेथे वारला त्याला अडीच हजार ज्ञात, व दान हजार स्वोर् अशी मन्मद हाती.

बादशहानी पुढीलप्रमाणे नेमणुका केल्या लष्करातून (निजामुमुल्काचा मामा) विजापूरचा सुभेदार.

मरहूम मामूरखान याचा भाऊ व मिरागडचा किल्लेदार व फौजदार यांना विजापूर कर्नाटकाचा फौजदार म्हणून नेमण्यात आले. लष्कराखानाचा भाऊ इनायतखान याला किले अरक विजापूरची किल्लेदारी देण्यात आली. मरहूम अब्दुलवीखान याचा पुतण्या गेस अन्वर याला मिरागडची किल्लेदारी व फौजदारी देण्यात आली. मुहमदाबाद वीरच्या सुभेदार अला मर्दानखान याला व गहाडचा सुभेदार म्हणून नेमण्यात आले आणि वन्हाडचा सुभेदार अस्करखान याला मुहमदाबाद वीरच्या सुभेदारीवर नेमण्यात आले.

सातारगडवर दगपाडे (कानूनगा) यकाजी (?) चा मुलगा गाविंद पंडित हा याप्र पंडित याच्या मध्यस्थीने बादशहाना भेटला.

शहाजादा बेदारखान हा रामा (राजाराम) च्या पाठलागावर निघाला होता. त्याने आपल्या बिया व युगले यांना मृत जावाद मिरजेत ठेवले होते. त्यांना मिरजेच्या किल्ले अरक मध्ये ठेवावे व किल्लेदार मुतखरखान याने त्यांची काळजी घ्यावी, अशी शहाजादाने विनती केली.

बादशहानी विनती मान्य करून आज्ञा केली की : या कामामाठी दोन गुजबंदी व पन्नास बंदूकची नेमण्यात यावेत.

हरकात्याच्या तोंडून कळले की, सटवाजी उफळे हा आपल्या मुलासह बादशहाच्या भेटीस येत होता. ही बातमी लागताच रामा (राजाराम) च्या लांकाने त्यांना कैद करून सातारगडात ठेवले आहे.

सोळा नोव्हेंबर १६९९

आज बादशहा तबने खावर स्वार झाले. मक्कातून कोमाचा प्रवास करून मछ्रीद्र-गडच्या अलीकडे एक कोमावर त्यांनी मुक्काम केला.

स्त्रियांशतः मलगा शिवनाथ यांना राजा साहू यांचा मीरगामान (काठभारी) म्हणून नेमण्यात येऊन त्यांची प्रत्येक वाढविण्यात आली.

यारअर्जीयेम याने राजा पाठविऊन वृत्तान्त वादशाहा पुढे ठेवला. हे राज्याचा वातव्यात पुढील मजकूर होता :

शहाजादा बेदारखान हा परंदखाना पाठविल्या राम (राजाराम) हा परंद्याच्या पशीरले मला कामावर होता त्याने आपले धनाजी जायब आदि सरदार यांना शहाजादा बेदारखान याचा विरुद्ध लढण्यासाठी पाठविले त्याप्रमाणे ते चार काम पुढे चालून आले शहाजादाही दान नाग घेऊन चालून गेला युद्ध झाले सरदारखान याची वीस माणसे व शहर बदरची हे मारले गेले अग्न जयसी आले गतिमाना परासरदार, जने आलेम (त्याने आलेम) याच्या हातून मारल्या गेला गतिमाना पराजय हाऊन न अहमदनगराकडे निघून गेले. शहाजादा त्यांचा पाठलाग करीत आहे

वादशाहा म्हणजे शहाजाद्यांना धान युद्ध हा वृत्तान्त वादशाहाला आठवण याजकडे पाठवा.

राजवदयान यांना आज्ञा द्यातात म्हणून (१) तयार करून पाठविले किनायत या नावाने जायच्या मलाभासाच्या व ठाणां रायम रायणाम यांचे अशा जागा पाहून या राजवदयान यांचे रायम रायम रायम व राजा यांचे राज्यात येऊन अशी आज्ञा झाली.

हनुमान्त हाच याचा आज्ञा देण्यात आला की मरीन्याच्या शिवरीच्या जागना त्याचा थाऊन पगार वाढण्याचे काम तशी आपल्या ममार करवा.

मुनीमखान याचा मुहमद नुसतजग याने आपले वणने विजापुरात ठेवावे आणि स्वतः रागा (राजाराम) च्या पाठलागावर निघून अशी आज्ञा त्यांना पाठविण्यात आली फजयालखान यास देण्यात आला.

सतरा नोव्हेंबर १९९९

वादशाहाला मुहमद मुसजम बहादुराहा याने पाठविल्या दान करुणा व नुसतजग्या दान करुणा पाठविल्या त्या वादशाहाना राज्याच्यात आला

अठरा नोव्हेंबर १९९९

आज वादशाहा तसे रवावर स्वाग होऊन निघाले ते मरीन्याच्या जागना पाहिले तेव्हा तेथील किल्लेदार नेमत हा यऊन वादशाहाला भेटला वादशाहानी ताफाना मरुवती देण्याची आज्ञा केली.

मुनीमखान याचा मुलगा मुहमद काजम हा मदनगड (कंधनगड) च्या खालच्या वाड्या जळून आला तो वादशाहाना येऊन भेटला. मुनीमखान नुसतजग याच्या कडील वातव्यावरून कळले की : त्याने कृष्णा आलाडली तो विजापुराचा या मरीन्याच्या (जमादिमानी) पाच तारखेम पोहोचत असून तेथे वुणंग ठेवून तो रामा (राजाराम) च्या पाठलागावर निघत आहे.

मो. द. बा. ४.

हरकाऱ्याच्या तोंडून पुढील बातमी कळली. शहाजादा वेदारवस्त हा परड्याच्या (वाशीपामून मतरा मैल, कुडुवाडीपामून चवदा मैल, उस्मानाबाद जिन्हा, मराठवाडा) पुढे दोन कोस चालून गेला. त्याने रामा (राजाराम)शी युद्ध केले. खाने आलम व सरदार-खान यांनी राजारामाचा एक सरदार आणि शत्रूची काही माणसे ठार मारली व शत्रूचा पराजय केला. खाने आलम व सरदारखान यांची बरीच माणसे मृत अगर जखमी झाली. शत्रू पळून अहमदनगरकडे गेले. शहाजादा त्याचा पाठलाग करित आहे. बादशहा म्हणाले, 'शहाजादे छान जाऊन पाहिलेले त्याची कामगिरी मान्य झाली.'

एकोणिस नोव्हेंबर १६९९.

आज बादशहा स्वने ग्यावर स्वार होऊन निघाले. ते सव्वातीन कामाचा प्रवास करून मोजे रेवत (रेवत, वान, पान आद, गहाडच्या दक्षिणेस अकरा मैल) येथे पोहचले. उस्मान करावले व मोर कतहल्या ह नीमगाव (निवगाव ? लिब, मानारा गावा) येथे बादशहाच्या राहाण्यास येथे जागा व नीमगावपर्यंत मजला किती होतील ह पाहाण्यासाठी गेले. हातान परत आले म्हणाले, 'मोर (मसूर) पासून नीमगावा लिब, मानारा यांच्या उत्तरेस नऊ मैलावर ?' अशा कामावर आहे पान मजला होतील.'

हरकाऱ्याच्या तोंडून कळले ते प्रथम अश्वप्रमाण मराठ्यांवान व शर्मादीन-खानबहादुर हे वसनगडच्या पायथ्याशी असल्या बादशहाशी पाहाऊन त्यांनी वाड्या जाळल्या. सोपयत गनिमांनी पथक तथे पाहिलेली युद्ध ज्ञान गनिमांनी अनेक माणसे मारली गेली. त्याचा पराजय झाला त्यानंतर ते (हरकाऱ्यावत व शर्मादीन-खानबहादुर) मानारगडच्या पायथ्याशी असल्या वाड्या उध्वस्त करण्यासाठी गेले. आजून म्हणतावाने पाठविलेला ज्ञान बादशहांनी राबून पाहिला.

वीस नोव्हेंबर १६९९

बादशहांना वळविण्यात आले की सहाद यासान कुण्हेच्या फदीरडे एक माठी मशीद आहे. बादशहांनी बादशहाजादा मुहम्मद आलम शहा याचा पुढे जवाना करून त्यानंतर ते त्याने ग्यावर स्वार जाले. त्यांनी ज्ञाना आलाडची न मशिदीन गेले. जमानाबरावर ते नमाज पाले. बादशहांनी भगीद पाहिली व यशोवतन मखलिमखान याचा म्हणाले, 'मशिदीन जे वाढी निवडले आहे ते उत्तम येण्यास मजबूत अटी पास मागा त्याप्रमाणे करण्यात आले. यानंतर बादशहा नेथन निघाले. येऊनजाऊन पावणनीन काम प्रवास करून बादशहा मुकामावर दाखल झाले.

बादशहा मोर आणि शर्मादियनखान यांचा म्हणाले, 'तयार रहा मानारगडचा परिमर उध्वस्त करण्यासाठी मी तुम्हाला पाठवीत आहे.' शर्मादियनखानाबरोबर पाठविण्यासाठी तीन हजार महाजे स्वार पाची यादी (तुमार) तयार करण्याची मुखलिमखान याचा आज्ञा करण्यात आली.

एकवीस नोव्हेंबर १६९९

काल बादशहांना वळविण्यात आले की भभूर येथे वास्तव्याची व्यवस्था करण्यात

आदी आहे वादग्रहा म्हणजे, उघा मुकाम आहे. आमच्या राहण्याची जागा कृष्णेश्या वाडी स्याची कृष्णा पार करता येण्यामागची असून तर नदीच्या पलीकडे वादग्रहा जादा महामद आजमणहा यांना तवू उभा करण्यात यावा 'या कामामाठी तरत्रिप्रायामा'ला पडे पाठावण्यात आहे मधुमती देशमुख महादजी (जगदाळे) वगैरे दान माणम वादग्रहांना भेटली त्यांनी नगराणे दिवले वादग्रहांनी त्यांना खिदनीची वस्त्रे दिदीली व त्यांना एक घाटा माहूर देण्याची आज्ञा केली भेटण्यासात महादजी व मन्तजी (मन्तजी) हे ज्ञात

स्नानं नृपवंशज (गुणिकरास्नानं) वाने नानन्दानं शहाजादा बेंदाराबख्त याच्या जाऊन मिळत (शहा) रासाचा पाठलाग करावा म्हणून मद्रास गवर्नरशी पाठवावा अशी आज्ञा करण्यात आली.

दशराजपरीक्षार्थी श्रीराजराज मिश्री यांच्याकडून याच्याकडे एक रुखावटी (अमृत-
वृक्षाणोभा अभिराशी) पाठवून त्याला दयावान वाळवून आणाय अशी आज्ञा लागली.
ब्राह्मणांनी तसेच शंकराचार्या यांचा याद्वारे दंडून वाढवून तसे आज्ञा पाठली की त्यांच्यांनी
महापती याप्रमाणेच लिही खर घेतले. तसेच सही व ही उप लिही खर घेतले याचा
आग्रहही तसेच वस्तुतः आज्ञा वृद्धासना दारोगा हीर २, त्याने वृद्धाचे अमृत (प्राणी
पुत्रासार) त्याद्वारे की शंकराचार्या वराजय तसेच श्रेष्ठा आज्ञा लागली (तमीरच्या वातव्या-
वस्तुतः लिहिले की दयावान तसेच दंडून वाढवून) अमृतसंगताने मरून त्याच्यानेच याद्वारे
त्याच्या उदराने त्याच्यासाठी लेख पाठवून देणे तेव्हा तमीरच्या शंकराचार्या तसेच त्याने
त्याने त्याच्या वाक्याच्या रुखावटी वृद्धाचे याच्या भावाचे नेमके

पार्याप्त नोऽहंकर १६९९

[illegible]

तर्दीस नोव्हेंबर १९९९

गाड राणी वशी उत्पन्न हो मूर्खत्वामान यांचे वादशहाणी यऊन विनयी वशी
नी आपल्या आज्ञेप्रमाण मी वसनवड पाहून आज्ञा मान्याची जागा किल्ल्याच्या
पलीकडे आहे वादशहाणी कतेहा (प्रार्थना) पळून, तरबियतमानाला किल्ल्याला वशा
देण्यासाठी पाठविले. वादशहाणी आज्ञा केरी की गाडघातून ताका नेण्यात याव्या आणि
किल्ल्यावर ताकाचा मारा करावा तरबियतवानावरार पुरोड अधिकाारी नेमण्यात आले
वादहाजादा मुहम्मद आजम याचा वशी जल्महीन, पाचशे स्यागर्माहून, मुकंताजखान शंभर,

गुर्जवंशीरामहित नुवतजग याच्या फौजेतून आठवी नंतरचे वगेर अज्ञातम माणस वशीउत्पन्नक मुक्किलमखान याने मागिल्ले ही, नंतरचे वगेर मागिल्ले याना पगार न मिळाल्यामुळे ते वस्त आलेन. बादशहानी आज्ञा केली की पन्नास हजार रुपये खर्चियातून साऊन फंतहदोळत कोळ याने चावशी कसून पगारधारण करावे.

जुलिकारखान याने पुढील दिनतीसजे दिवत पाठविल्ले (१)सचिमाटी साहेबदत व्हावी यावर बादशहानी आज्ञा केली की जुलिकारखानाच्या एक लोखे रुपये देण्यात यावेत हेदासद सनदिवचा दिवाण शफीखान याने त्या प्रानात अगल्या जुलिकारखानाच्या जहागिरीतून ही रक्कम नंतर वसूल करावी अशी आज्ञा झाली.

जुलिकारखानाने पाठविल्ले याने की भाश्या मैयानाल पथकाची पगारवारी पार पाडिल्ली जाते बादशहानी आज्ञा केली की चार लाख रुपये पाठविल्ले यावेत याशिवाय जुलिकारखानाने चाळीस रुपये मागशी पगारवर पाचवे स्वार तयार भरती करावे अशी आज्ञा झाली.

व्हल्ल्याखान याने अवाशी नावाच्या गर्मीम सरदाराची बायला फंदे तेली हाती निला मद्रासराजाच्या लिहिल्लेन ठेवावी म्हणून बादशहानी आज्ञा केली ही अवालीस व वेल्दाराचा शरणा शरचंद यानी पन्नास शिपाई बराबर घेऊन निला मद्रासमध्ये नेऊन ठेवावी व नंतर परत यावे.

चौवीस नोव्हेंबर १६९९

बादशहानी फौजियात जाते की आज्ञेप्रमाणे वशीउत्पन्न मुक्किलखान यावर वनगाड समारोड मानवान हात आज्ञा मुख्यालाठी न पळत बादशहानी सेर यानी मागिल्ले ही मार्ने लिहिल्ल्याच्या नजीक सरकले आलेन, वसतगड लिहिल्ल्याच्या अजीउडे आमना तंब उभा करावी व नदीच्या पलीकडे बादशहागदा आज्ञेम याचा तंब उभा करावा अशी बादशहानी आज्ञा केली.

पंचवीस नोव्हेंबर १६९९

आज बादशहा याने स्वार हाऊन समुग्रन लिहिल्ले एक ताम र पंचवीस मागिल्ल्या जवळे अतर सातून ते (वसतगड नजीक) मुख्यामाळा आले. बादशहानी पुढीलप्रमाणे आज्ञा केली उजव्या फळीच्या, डाव्या फळीच्या व पिछाडीच्या पथवानी दुपारपर्यंत बादशहाही छावणीभावनी मस्त घादीस असावे. जोजेच्या करावळानी गव्यावाळपर्यंत गस्त घालण्याचे काम करावे.

मुहंमद अमीन गुर्जवंशीर याने दंडराजपुराचा फौजदार मिही याखूब्यात याला प्रतापगडाला वेढा घालण्यासाठी घेऊन यावे अशी बादशहानी आज्ञा केली.

मसूरचा ठाणेशर मवात्री हा बादशहाच्या आज्ञेप्रमाणे, व्हल्ल्याखानाच्या मैयानून घेऊन बादशहानी भेटला. त्याला खिलजीची वस्त्रे देऊन बादशहानी त्याला ताबडताब वेढ्यात जाऊन हजार हाण्याची आज्ञा केली.

शहाजादा बेदारवस्त याजकडे खर्चिना पाठविल्ल्यासाठी बादशहानी बादशहाजादा

तरवियतखानाने तमलीमात केची (नम्र मुजरा). वादशहानी त्याच्या खास खिलतीची वस्त्रे व घोडा या वस्तू दिल्या.

वसंतगडच्या विजयाबद्दल वादशहाजादा मुहमद आजम, वादशहाजादा मुहमद कामबक्ष, शहाजादा मुहमद बालाजाह, शहाजादा मुहमद आली तवार, बहरामदखान (बक्षी), तल्लुखान, अशंदखान, मन्सूरखान, काजी मुहमद अक्रम वगैरे अमीर उमरावानी वादशहाना तमलीमात (नम्र अभिवादन) केलं व नजरा दिल्या. त्या पुढीलप्रमाणे आजम एक हजार मोहरा, बालाजाह शभर मोहरा, आली तवार पन्नास मोहरा, बहरामदखान दोनशे मोहरा, अशंदखान तऊ मोहरा, मन्सूरखान दोन मोहरा, मुनीमखानाचा मुलगा मुहमद काजम तऊ माहरा, जवाहिरखान्याचा अधिकारी गुलाम मुहमद एक ग्रंथ व तऊ माहरा, बापुपडिन दान माहरा, फजईलखान मुन्शी एक तलवार.

वसंतगडचा माजी किल्लेदार रतनराव व इतर मराठे मरदार यांना भेरीम आणण्यासाठी काय आज्ञा म्हणून तरवियतखानाने रिचार्ज वादशहा म्हणाले, 'मी उद्या वसंतगड पाहण्यासाठी जात आहे. तेथे तुम्ही त्यांना (रतनराव वगैरेना) घेऊन या.' 'वसंतगडची जाणवण्याची वाट उम्मान करावेल याचे वपून यावी', अशी वादशहानी आज्ञा केली.

बहुल्लखात याने विनंती केली की 'ममूर व म्हमतार येथील जमीनदार (देशमुख देशपांडे) यांची विनंती आहे की आमच्या तालुक्यातील शेतीची तामाडी (पायमल्ली) होणार नसेल तर आम्ही दहा हजार रुपये पेशकश (गडणी) देऊ.

सत्तावीस नोव्हेंबर १६९९.

वादशहानी काळ रायी बक्षी उन्म व मुसलीमखान यांना बोलावून मागितले, 'मी उद्या वसंतगड पाहण्यास जाणार नाही मरकारी मालमनेचा (व्ययतात) अधिकारी बुधबिदाखान यांना म्हणावे की- किल्ल्यात जाऊन तेथील सामग्री जप्त करा तुम्ही पण उद्या किल्ल्यात जा.'

वादशहा हे मरकारखान करावेल, व अदस्मलाम खशमंजिल यांना म्हणाले, 'तुम्ही मोजे नीमगाव (?) ला जाऊन आमच्या राहण्यास योग्य अशी जागा पाहून या फराखान्याचा दारोगा शरफुद्दीन याने बुधबारी पुढे तबू रवाना करावे. आम्ही बुधबारी वसंतगड किल्ला पाहण्यास जाऊ. गुरुवारी येथे कूच करू.'

रावतमल आज्ञा यांना वसंतगडचा किल्लेदार व मोजेदार म्हणून नेमण्यात आले. त्याच्या मन्मवीन वाढ करण्यात आली. त्याला कन्होडून बोलावून घेण्यात आले.

वादशहानी जवाहरमल (बाधकाम तज) यांना आज्ञा केली की 'तुम्ही वसंतगडचा किल्ला पाहण्यास जा आतून व बाहेरून किल्ल्याची मोजणी, पाहणी करा. किल्ल्याच्या आत जर योग्य जागा मिळाली तर मशिदीचा आराखडा (बराबद, खर्चाचा) तयार करा.

बुखोवेग गुर्जेदार यांना वादशहानी एक फर्मान (आज्ञापत्र) देऊन चीनवलीखान (मराठी कागदपत्रातील चीनकिल्लीचवान, भावी निजामुमुल्क) याजकडे पाठविले होते.

तोने फर्मान पोहोचवून परत आला त्याने बादशहाना पकील माहिती दिली आपल्या आशे-प्रमाणे चीनवलीजखान हा या महिन्याच्या (जमादिसानी) तीन तारखेस (सोळा नोव्हेंबर १६९९) बाणामुक्कामी शहाजादा बेदारबस्त यांना जाऊन मिळाला. शहाजादांनी चीन-कुलीजखान यांना आपल्या सैन्याच्या हरावलीवर नेमके प्रसून ते दाखे मजकूरमजकूर करीत रामा (राजाराम) च्या पाठलागावर जात आहेत मी ओसा (उस्मानाबाद जिल्हा, मराठवाडा) मुक्कामी त्याचा निराप घेतला.

बादशहाना पकीलप्रमाणे कळविण्यात आले शहाजादा बेदारबस्त यांनी आपल्या फौजेचा बंधी नेकनामखान याला परड्याच्या किल्ल्यात ठेवले आहे नेकनामखानाला त्याने सांगितले आहे की, 'या भागातील किल्लेदाराकडून, बाण, दारू, मरब (दारू तयार करण्याची माती) इत्यादि सामग्री घेऊन तुम्ही माझ्याकडे या.'

बादशहानी आज्ञा केली की मुलबर्गी, मुहम्मदाबाद बीदर, मोलापूर, व कल्याणी येथील किल्लेदारांनी शहाजादा बेदारबस्त याला लागेल ती सामग्री पुरवावी अशा अर्थाचे हुकुम त्यांना पाठविण्यात यावे.

खानसामान व बगुतात या खात्याचा वाकनीस जेव्हा गुलाम मुहम्मद याने विनती केली की खादरखानान (वरोल खात्याचा प्रमुख) ७ वसतगडातील मरजामसामग्री जप्त करण्यासाठी कि त्यात जात आहेत मला पण त्याच्याबरोबर जाण्याची परवानगी अगावी. बादशहानी त्याची विनती मान्य केली.

अठ्ठावीस नोव्हेंबर १६९९

बख्शोर राजपुत्र अकबर याचा मुलगा बल्लदअस्तर हा आज्ञेप्रमाणे काळ गऊन बादशहाना भेटला. वसतगडच्या विजयाबद्दल त्याने बादशहाना नऊ अश्वपथा नजर दिल्या बादशहानी म्हणाले, 'उद्या तुम्ही वसतगडचा विजय पाहून या खाप्रमाणे सुलतान बल्लद-अस्तर ७ तासिमखानाच्या बरोबर वसतगड पाहाण्यासाठी आज गेले.

सानारगडच्या पायथ्याशी असलेल्या वाडपा जालण्यासाठी हमीदुद्दीनखान बहादुर हा गेला होता तो मध्याकाळी येऊन बादशहाना भेटला त्याने दोन माहारा नजर दिल्या बादशहा म्हणाले, 'वाडपा छान उध्वस्त करून आलात.'

वसतगडात असलेल्या सामग्रीची यादी मुर्खाळिमखान याने लिहून पाठविली ती पकील-प्रमाणे किल्ल्याचा घेर एकशेवीस जरीब (साखळपा), बुरुजबारा, विहीरी तीन, शस्त्रास्त्रांमध्ये धूप मल्याऐशी, समणेरी नेहतीस, कटघारी अठरा, बंदुकी एकशेतेवीस, चिल्लखती चव्वे-चाळीस, जिरेंटाप तीन, जमदाड पंधरा, भांडी पात्रे वगैरे आठशेअठ्ठायाऐशी, तोफा पाच, दारू (बंदुकीची) अठरा मण, हुक्का आनिशी (एक अस्त्र, आगावे नलकाडे) एकशेपन्नास

रावतमल्ल झाला हा वस्तीहून येऊन बादशहाना भेटला. त्याला वसतगडच्या किल्लेदारीवर नेमण्यात आले फौजदारी दिली नाही.

एकोणतीस नोव्हेंबर १६९९

आज बादशहा वसंतगड पाहाण्यास गेले. ते तस्त रवावर स्वार होते. ते किल्ल्याच्या

दरबारासाठी पाठवून प्रवेशदारातला जखमीक लाहाना मृत्युच गर्दी केली होती. बादशहाना मर्दी केलेल्या माणसाना आपला हाताना खप बदलून (बदलून मंगारक मदमहारा खप जदद) प्रवेशदाराच्या आत त्यानी आपला तखे रखा (वाहन) थांबविला. बादशहाजादा मुहमद आजम व कामबख, शहाजादा बादागाड, थोर अमीर उमराव माना दरबारातून आत पोचल्या आठ बादशहा म्हणाले, 'इतरांना आत माडू नका' यावेळी तरबियतखान मोर आनिश याने आजप्रमाणे तमाम ताफेला मग्यमी दिले. यानंतर बादशहा किल्ल्यात गेले किल्ल्यात एक दऊळ होते (जोय वृत्तखाना) ते पाहण्यात आले तेथे कनानी उभ्याकरण्यात आल्या बादशहा तेथे प्रार्थना पढले. त्यानंतर त्यानी स्वतः हातान मानी घेऊन मणिबीचा पाया घातला.

यानंतर बादशहा तखे रखावर स्वार झाले. तटापाशी त्यानी तरबियतखानाला विचारले, 'मांचे कुठपर्यंत आठ हात ?' तरबियतखानाने म्हटले, 'याच बाजूला जवळ आले होते.' यानंतर बादशहानी बादशहाजाद्यांना निराप दिला. मुखलिमखान व बहरामदखान याना बादशहानी भागे ठेवले. ते स्वतः किल्ल्याच्या पायथ्याशी आले तेथे कनानी उभ्या करण्यात आल्या होण्या बादशहा तेथे प्रार्थना पढून तखे रखावर स्वार होऊन दुपारच्या वेळी आपल्या निवासस्थानावर पोहोचले. आजून येऊन एकदर प्रवास चार कोमाचा झाला.

किल्ला फले होईपर्यंत मुनीमखान हा वमतगडाजवळच राहिला होता. ता आता येऊन बादशहानी भेटला. त्याने पाच अश्रण्या नजर दिल्या त्याच्या धाकट्या मुलाने एक धनुष्य नजर म्हणून दिले तरबियतखानाने म्हटले, 'मुनीमखान याने उत्कृष्ट वामगिरी बजाविली आहे' बादशहानी मुनीमखानाची मगव वाढविली.

मुखलिमखान याने विनती केली की रावतमल झाला याची वमतगडचा फिलेदार म्हणून नेमणूक झाली आहे जागेचे रक्षण झाले पाहिजे. बादशहानी रावतमल याची मगव वाढविली किल्ल्यात पाचणे प्यादे शिबदी (हणमाव) म्हणून तैनात करावे अशी आज्ञा झाली.

तीस नोव्हेंबर १६९९

आज बादशहा तखे रखावर स्वार होऊन निघाले. पाचणेतीन कोमाचा प्रवास करून ते कुण्णेच्या काठावर मुकामाला पोहोचले. बादशहानी पृढील अधिकाऱ्यांना पथकामहित रुहुल्लाखान याजकडे जाण्याम निराप दिला. हमीदुद्दीनखान बहादुर याला खेळणा (विशाळगड) व गन्हाळगड या किल्ल्याजवळच्या वाहचा उध्वस्त करण्यासाठी रुहुल्लाखान याजकडे रवाना करण्यात आले.

नजरये इत्यादी दोनशे मोगल यांनाहि पाचवेळी रुहुल्लाखान याजकडे रवाना करण्यात आले.

मुनीमखान याचा मलगा मुहमदकाजम याला आपले एक हजार एकांणचालीम माणमाचे पथक घेऊन रुहुल्लाखानाकडे जाण्याम निराप देण्यात आला. वमतगडचा उल्लेख यापुढे मिफातीहल फतूह (यशाच्या किल्ल्या) असा करण्यात यावा अशी आज्ञा झाली.

एक डिसेंबर १९९९

आज कचेऱ्या बंद होत्या.

दोन डिसेंबर १९९९

आज वादशह्या महाली नवने स्वायत्त स्वायत्त हाऊस निघाले मळ्यानात वाग्याना प्रवास करून ते वास्पायला (') पाहिले.

वादशह्यानी पुढीलप्रमाणे आज्ञा केली महालीला वादशह्या याने आज्ञा वा कृपातल मित्र्याना मुनवावाद मित्र्याने ठेवले आहे मित्र्याना मित्र्याने मुनवाग्ग्याना याने शक्य झाले तर त्याना (वादशह्याच्या कृपायाना) कृपावर (वास्पायला) पाहिल्यावे. ते शक्य नसल्यास वास्पायला मुनवाग्ग्याने ठेवले त्याना याने आपली पत्रक पाठवून त्यांना बहापुरीला पोहोचवावे.

वादशह्याना कळविण्यात आले की महालीला वादशह्याना हे सातार-वास्पायला दोन कारावर पाहिले आहे वादशह्यानी आज्ञा केली की त्यानी नवे पत्रकवाच व लेखना या भाषात जाण्यात स्वागत करावे यांना वास्पायलाचा प्रवेश त्यांनी उघडून करावा.

मन्मूरग्याना याने पुढीलप्रमाणे लिहून कळविले महालीला मुनवाग्ग्याना राजाजी हा कृपातल वाग्याना सातार राहिल आहे वास्पायलाचला किती (अन्ना) गेला आहे आपल्या माहीतच आहे नातरीने कुमक पाठविण्यात येईल अशी आज्ञा आहे. वादशह्यानी वास्पायला मुनवाग्ग्याना, मित्र्याने पत्रकवाचला त्यानीच्या वास्पायला पाचशे रूपाय देऊन मन्मूरग्यानाच्या कुमकमाहीत्याना कळ. वादशह्या मन्मूरग्यानाला म्हणाले, कृपायानाला लिहा, त्यानी नातरीने जाऊन गनिमाव पाठविले करावे.

मन्मूरग्यानी इकडे याचा अधिकारी बंदी (') वास्पायला करण्यात आले होते. मुनवाग्ग्यानाच्या सांगण्यावरून त्यानी मन्मूरग्याना बहाल करण्यात आली.

तीन डिसेंबर १९९९

वादशह्याच्या आज्ञेप्रमाणे मन्मूरग्याना हा आपला मलगा मुनवाग्ग्याना वास्पायला याना सैन्यामार्फत महाली येथे पाहिल्यात आला ना वादशह्याना भेटला.

वसंतगडाचा उल्लेख मिहनाहलकतुह (यशाची विजयी) असा करण्यात यावा अशी आज्ञा झाली.

मन्मूरग्याना याने वसंतगडाचा हलकाजी व सामग्री मर्यानाची व्यवस्था घातलीने तरावी असा वादशह्यानी हलका कला.

रहमतपूर येथील मणीद पाहन या म्हणून वादशह्यानी स्वायत्त मन्मूर महाली व वास्पायला-मल यांना पाठविले येथून रहमतपूरचे अन्तर जिली आहे जशी पाहन येथ्याग त्यांना सांगण्यात आले ते जाऊन परत आले त्यानी सांगितले की, रहमतपूर हा येथून एका कोस पंचवीस मायलाचा (जरीब) अंतरावर आहे जशील मणीद व वाग ही वागली आहेत.

तरावियतत्यानाने विनती केली की वसंतगडाचा विजेंदर रत्नराव, मलगाडचा

देशमुख महिदाजी, व रागनाथाचा जमीनदार भायाजी (?) हे भत्तमीमाठी रुजू झाले आहेत वादग्रहा म्हणाले, 'त्यांना भेटण्यासाठी घेऊन या.

चार डिसेंबर १६९९

आज वादग्रहा तऱ्हे रवावर स्वार होऊन रहमतपूरच्या पोहोचले. तेथे ते मरहूम रणदुलाखान याच्या जवरीवर गेले. तेथे ते फांतहा पडले तेथे एक विधवा बाई (रणदुलाखानाची विधवा?) हाती तिला दहा पावली माने वक्षीम देण्यात आले. वादग्रहानी अशंद खान याला आज्ञा केली की, 'एक गाव इनाम देण्यात यावे' यानंतर वादग्रहा तऱ्हे रवावर स्वार होऊन निघाले. दोन कामाचा प्रवास करून ते मोजे धानूर (कोरेगावच्या दक्षिणेमध्ये) सात मैल, धामनेर) येथे पोहोचले.

वादग्रहानी फराशतान्याचा मुशरफ (अधिकारी) शरफुद्दीन याला विचारले, 'सातारागडचा किल्ला काणत्या डोंगरावर आहे?' त्याने म्हटले, 'डावीकडच्या डोंगरावर. समोरचे जे दोन डोंगर दिसतात ती चदनगडचा किल्ला होय

वादग्रहा तराशतानाला म्हणाले, 'तयार रहा माताच्याला वेढा घालण्यासाठी मुम्हाला पाठवीत आहे.'

गाजिउद्दीनखान बहादुर याने पुढीलप्रमाणे विनंती लिहून पाठविली व म्हणार निगूनवस्तु याचे तीन हजार मानशे स्वार हे निगूनवस्तुला मागून माझ्याकडे आले आहेत. आज्ञा असेल तर त्यांना बाळगान पण त्यांच्या पगाराच्या खर्चासाठी इस्लामगड (देवगड, नागपूर जवळ) यातील नागपूर आदि वीम महाल लावून देण्यात यावेत अशी विनंती आहे. वादग्रहानी विनंती मान्य करून एक हजार स्वार नेमण्यात यावेत अशी आज्ञा केली.

मरहूम मुकुल्लाशन याचा मुलगा असदुल्ला व मरहूम अन्वरखान याचा मुलगा अब्दुल्ला हे माहुलीला वादग्रहाच्या निवासस्थानासोमय जागा पाहून आले. ते म्हणाले, 'येथून माहुली माडेतीन कोस आहे.'

देवळी (राजस्थान)चा जमीनदार (राजा) प्रतापसिंग याने पुढील विनंती लिहून पाठविली : मला माळव्याचा मुघेदार मुस्तारखान याकपाशी तैनात केले आहे व माझी नेमणूक खिरचीच्या ठाणेदारीवर करण्यात आली आहे मी माझ्या तैनातीच्या जागी गेलो तर ठाण्याचे रक्षण होणार नाही. याशिवाय उदेरचा जमीनदार (राणा) अमरसिंग याचा हेतू माझ्या इलाक्यावर आक्रमण करण्याचा आहे यावर काय आज्ञा?' वादग्रहानी आज्ञा केली की, 'नेमणूक रद्द मुस्ती आपला इलाका मावधगिरीने सांभाळा'

पाच डिसेंबर १६९९

आज वादग्रहा तऱ्हे रवावर स्वार होऊन निघाले ते माडेतीन कामाचा प्रवास करून कृष्णाकाठावरच्या माहुली मुक्कामी पोहोचले. वादग्रहाजादा मुहमद आजम याने दुराज पक्षी (तीतर, चिपक्षी) नजर केले.

मुक्कलिसखान याने विनंती केली की : रुहुल्लाखान हे आज्ञेप्रमाणे हुजुरात आले आहेत.

न्याच्याबरोबर असलेले हमीदद्दीनखान बहादुर हे अतिप्रमाणे पाईन विलायत (सातागहन पुण्याकडे जाणाऱ्या मार्ग) करे गेले आहेत आज्ञा सार्वी तर कडलयात हे घेऊन भेटील. बादशहानी परवानगी दिली म्हणूनच हा बादशहानी भेटीला बादशहानी त्याला सत्कारगडबड माहिती विचारली.

इदापूरचा ठाणेदार मुगलखान याने लिहून पाठविले की, हलकट गनिमाच्या कृतिमाना व सन्निधाना धर्मे आहे यथे ठाण्यात त्यांना देवणे शक्य नाही ब्रम्हपूरीच्या तळावर त्यांना पाठवावे तर वाटेत गनिमाचा फार उच्छाद आहे फतहगलाखान याला आज्ञा व्हावी की दोन तीन दिवसात त्याने वरील माणसाना ब्रम्हपूरीकडे पाठवावे. बादशहानी मुखलिमखान याला म्हणजे, तुम्ही मुख्यप्रधान जुम्हनु-मुत्तर (अमदग्यात) यांना ब्रम्हपूरीला लिहा. त्याने दोनशे स्वार् व शहर प्याद पाठवून वरील कैद्यांना (ब्रम्हपूरीला) बोलावून घ्यावे.

काल रात्री बादशहानी मुखलिमखान याला बोलावून गळ्यात केले त्यांनी पत्नी सूचना केल्या. नंतर त्यांनी रात्री मुखलिमखान याला बादशहाजादा कामबक्ष याच्या डेव्यावर पाठविले मुखलिमखान तथे जाऊन परत गेऊन बादशहानी भेटीला यानंतर तो आपल्या डेव्यावर परत गेला

तर्कवियतमान याने विनती केली की वसंतगडच्या वेढ्यात माझ्याबरोबर दोन हजार चारशे स्वार् तैनात होत साधन मानागच्या वेढ्यात माझ्यापाशी पुर्याप्रमाणेच तितकाच माणसे तैनात राहावी बादशहानी विनती मान्य केली पुरीत माणसे तैनात करण्यात आली :-

मुनीमखान, बादशहानादा आज्ञा याचा बक्षी जलालुद्दीन या पाचशे स्वार्, मुक्ताजखान यांचे नजरेचे बगरे मागल अनुयायी व शहर गजबक्षार, गदागचा ठाणेदार रामचंद (मयाजीच्या ऐवजी), राजा शाह यांचे सैनिक.

दक्षिणच्या नाफगान्याचा दारागा (अधिकारी) मन्मूरमान याने विनती केली की माझ्या न्यात्यात (दरबानच्या) नाफ गान्यात दोन हजार प्यादे बक्षी आहेत आज्ञा सार्वी की, 'भरती करावे.'

कून करताना बादशहानी भास्वरराव हरकारा याचा विचारले 'हाच ना मानागड' आपल्या मोर्च्याच्या जसा कोणच्या बाजूला आहेत' त्याने मार्गितले 'मान सहात डोराच्या जवळ आहेत.'

बादशहानी आज्ञा केली की वसंतगडचा उल्लेख किलीदे फतह (यशाची विल्ली) असा करण्यात यावा

बादशहानी सत्कारगडच्या किल्ल्याचा नकाशा मागवून घेऊन तो नजरेखालून घातला. बादशहानी आज्ञा केली की बादशहाजादा आज्ञाबक्ष याचा डेरा (तबू) कृष्णेच्या पलीकडच्या वाठावर उभा करण्यात यावा खुदाबदाखान याने पण तिकडेच मुक्काम ठेवावा.

सहा डिसेंबर १६९९

बमनगडचा माजी किल्लादार रतनराव याचा विजयती वस्त्रे व दीड हजार स्वारांचो मन्सब देण्यात आली मगूरचा जमीनदार (देशमुख) महादजी (जमदाळे) याच्या तीनशेचा मन्सब देण्यात आली देवाळ (?) चा जमीनदार शेव्हा कमिम याच्या विजयतीची वस्त्रे व दीड मोहरा मातार गडचे पाटील महनाजी (?) व हरीपंडित यांना एच. माहूर व जाळ, मापगावचा (?) देशपांडे निळाजी एच. गाल, बालाजी देशमुख चंदनगड, खिलतीची वस्त्रे, सनारगडचा देशमुख राणाजी याच्या खिलतीचा वस्त्रे, तुकाजी (?) देशमुख स्वराय याच्या खिलतीची वस्त्रे, निर्री (?) चा देशमुख अमृतराव याम खिलतीची वस्त्रे, बालगाव (?) चा पाटील लावजी याच्या गाल, अशी बांक्षमे देण्यात आली.

कैदासबायी राजा अन्यामिग याच्या मुलगा मरूपामिग याने पुढालप्रमाणे लिहून कळविले. रामा (राजाराम) व कुटुंबीय व सवांधन, गांणवाय जमीनदारकडून घेतलेली जवाहीर, हत्ती उत्पादियवस्था, ही सर्वे विजापूर मक्कामां मातया बराबर ठेवन त्यान तुगव-जम (जुफिकारवान) हा आज्ञेप्रमाणे (राजा) रामाच्या पाठमागवर नातरीने स्वाना आल्या आटे आपली आज्ञा अवल तर मी हुजुरान सर्वांना घेऊन यती वादशहानी आज्ञा केली की, 'वाटेवरील गहदार व ठाणेदार यांनी मरूपामिग याच्या बदका (मरक्षक पथक) चावे असे हुकुम देण्यात यावेत' वादशहा आज तरबियतवानांला म्हणाला, 'गुरूचारी जाऊन मानारगडला मार्च लावा. आज तोफा व रेहकंड नेवे पाडाचवा' तरबियतवानाने विनती केली की हणमाचा पगार फार एकला आहे एक लाव रुपये देण्यात यावेत अशी वादशहानी आज्ञा केली.

हरकाच्याच्या नोडून कळले की तरकवामो मताजीचा मुलगा राणाजी हा दान हजार स्वारांचे सैन्य घेऊन मागान्याच्या प्रदेशात मबार करीत आहे. वादशहानी आज्ञा केली की, 'मनलवान व फतेहगुलावान यांनी त्याचे पारिपत्य करावे म्हणून त्यांना पत्रे लिहिण्यात यावीत.'

सात डिसेंबर १६९९

गहाजादा मुहमद बेदशरखत याच्या नावे फर्मान पाठविण्यात आले मुखलिमखान व तरबियतवान यांना वादशहानी आज्ञा केली की, तुम्ही आपली पथके घेऊन मार्च व दमदमा (ताफा चढविण्यासाठी लाकडाचा उच आटा) यामाठी याग्य जामा पाहण्यासाठी किल्ल्याकडे जा. वादशहाच्या आज्ञेप्रमाणे वक्षांउत्तुमूक मुखलिमखान, तरबियतवान, मिवादतवान, मुनोमखान, गलाबुद्दीन बक्षी ही मंडळी किल्ल्याकडे गेली.

बेदशराचा दारागा हीराचंद, कहराचा दारागा दूला यांनी दमदमा तयार करण्यासाठी तरबियतवानाबराबर जावे अशी आज्ञा आली दमदमाम लागणारी मामयी बराबल कोनवाल याने पुत्राची अमा वादशहानी हुकुम केला.

जुहरच्या तमाजच्या वेळी बदशहाजादा कामबक्ष याने आपल्याकडे मुज यामाठी येन जावे अशी वादशहानी आज्ञा केली. गहाजादा मुहमद मुअज्जम बहादुरशहा यांनी

(कायलखान) पत्र, वेदाणा व कळिवाच्या दोन नर या पाठविल्या होत्या. मातंगलमानाने या दोन वेदाणाहोत्या नंतरमग्न श्रावणा.

नऊ डिसेंबर १९९९

आज वेदाणाहोत्या श्रावण नित्याले. जण्येच्या पाच व्या मुनीमग्न न आ. नरच्यानी पत्रा समरावर प्रायेंनया आली निद्रिया ना समद त्यानी नरान त्याला वेदाउ मग्न मुनीमग्नान व नर पावताने हे आज्ञेप्रमाणे मातंगलमान येथे वेदाणाहोत्या भेटले वेदाणाहोत्या याच्यापाशी कि त्यामग्नची चौकशी ही माननर वेदाणाहोत्या वेदाणाहोत्या महामद आजमग्नही आणि त्याचा मग्न याचा निद्रिया या पाठीवर त्याने मान ही निद्रिया जण्यम निद्रिया विला माननर मग्नयाच्याचा प्रथम म्हणत आपल्या मुक्तामग्न दाखल झाले.

काळ रात्री नरविद्यमान व मुनीमग्नान हे दोघे मातंगल्या आगा व समदया हे पाठव्यासाठी गेले होते ते पत्र आ. त्यानी मातंगल निद्रियाचा नकाशा दुसरा म्हणत श्रावणा होत्या ना यांनी वेदाणाहोत्या श्रावणा ना वेदाणाहोत्या म्हणाले 'मातंगल्या आगा आठ पण फार आमानेच मान रायम होऊ. पावती वेदाणाहोत्या कि त्याच्या नकाशा पाहिल्या ते म्हणाले 'निद्रियाचा पत्रीकर वेदाणाहोत्या महामद आजमग्नही यांनी मान ते मान कायम हो. आज कि त्याच्या मग्नयाच्या दयाच्यामग्न नुमने माने आज न तसेच पुढे न्या.'

वेदाणाहोत्या रतीउ मग्न मातंगलमान पाठविल्या म्हणत 'पाठीवर चौका (वेदाणाहोत्या नाम चौकोनरीक पत्र) पत्रीक पत्रा भेटले ना याच वेदाणाही मान रायम पत्र त्याप्रमाणे मुनीमग्नान महामग्नान महामग्नान, गिमादनमान व महामग्नान नर महामग्न अमीर महामग्नान चौकाहोत्या (होता म्हणजे मान) पत्रावरानर गेले.

वेदाणाहोत्या हे उममान राविक पाठविल्या म्हणाले, 'मुम्ही आज नरविद्यमान व मुनीमग्नान मान माने बाणकाणच्या बाजूने रायम महामग्नान आले आज रात्रीची पुढे गेले आज ते पाठव या त्याने पाठव पत्र पाठविले. आज्ञेप्रमाणे मातंगल निद्रिया मुनीमग्नान माने जवळ पाठविले आहेत नरविद्यमान माने मातंगल ताक टाकरीवर नरविळी. तापितून एक मातंगल कि त्याच्या बुरुजावर फोण्यात आला. बाणशरणे रात्री बाण कि त्याच्या पाठावर दिवसमर कि त्याच्या लढविला. त्यानर वेदाणाहोत्या भाषाने कि त्याला ताव्यात आला. वेदाणाहोत्या म्हणाले, 'मेवा मान्य झाली.'

हमीदुदीनखान वडादुर माने मजंगड (वेराटगड, बार्दामन महा मेल) घेतला होता त्याच्या मान्याच्या कि त्याने पाठविल्या त्याने लिहीले की कि त्यातील लावानी दोन दिवस कि त्याला लढविला. त्यानर वेदाणाहोत्या भाषाने कि त्याला ताव्यात आला. वेदाणाहोत्या म्हणाले, 'मेवा मान्य झाली.'

वेदाणाहोत्या मुखलिसखानाला म्हणाले, 'मुम्ही मतलबखान घाला लिहा. त्याची पत्रक

फतेहूलाखानापाशी राहातील फतेहूलाखान याने बादशाही छावणी आणि तळ (ब्रम्हपुरी) या मधील प्रदेशात जेथे यांम्य वाटेले तेथे राहून चढाईदंगला गनिमाचे पारिपत्य करावे' **दहा डिसेंबर १६९९**

बादशहाच्या आज्ञेने बादशहा जादा कामबख हा बादशहा जादा मुहमद आज्जम याला भेटून आला.

बादशहानी आज्ञा केली की 'गनिमाचे लोक किल्ल्यातून बाहेर येताना व बाहेरून किल्ल्यात जाताना आढळले तर त्याचा वध करण्यात यावा हे काम फतेहूलाखान याने आपल्या मोर्च्याच्या जागेवरून (टेकडीवरून) उतरून करीत जावे. सुभे दखनच्या तांफल्याच्या दारोगा याने आपल्या हशमावरीवर फतेहूलाखानावर जावे

अकरा डिसेंबर १६९९

बादशहा जादा मुहमद आज्जमशहा हे मार्चावरून आले व त्यांनी कचेरीत (अदालत) बादशहाना मजरा केला दान घटिकानंतर बादशहानी त्यांना मोर्च्यावर जाण्यासाठी निराप दत्तना म्हणजे, 'अमन मून यामाठी नेहमा येत चला'

हमोदुर्हीतखान बहादुर याम फर्मान व विलीची व वरुधे पाटून विलायतचा ठाणदार नाहरखान याम पुरुखीर पाठविण्याची आज्ञा आली सर्जंगड (वैराटगड) मध्ये जी सामग्री सापडेल ती जप्त करण्यात यावी अशी बादशहानी आज्ञा केली

भास्करराव हरनाग व जवाहरमल (बायकाम तज्ञ) हे आज्ञेप्रमाणे विला व बादशाहाच्या मार्चाच्या जाग्यांना तलागा तयार करून घेऊन आले त्यांनी बादशहाला दाखविल्या बादशहानी काल रात्री याली मुक मुगलिसखान याला यावरून त्याला त्या नकाशा दाखविला बादशहा त्याला म्हणाले 'उद्या तुम्ही मार्चावर जाऊन मी मार्गाने व्यापमण करा'

बादशहानी पहिलेप्रमाणे विलायतला आले काल रात्री गनीम हे मानार विद्यातून बाहेर पडत मुनीसखानाच्या मार्चावर जाऊन आले मुनीसखान मावघ हाता. याने त्याचे पारिपत्य करून गनीम पळून किल्ल्यात परत गले

बारा डिसेंबर १६९९

मुल्लनूमुल्ल अमदखान (मुख्यप्रधान) याने (ब्रम्हपुरीहून) दमतगडच्या विजयाबद्दल चारणे अश्रयणा नजर म्हणून पाठविल्या. वझाउल्लमुल्ल बहरामदखान याने त्या अश्रयणा बादशहासमोर ठेवल्या.

बादशहानी मुखलिसखान यास मार्गितले, '(राजा) रामाचे कुटुंबीय व संबंधित (मुतम्लकान), व जमीनदारानी दिलेली हत्ती, जवाहीर इत्यादींची खडणी खान बहादुर नुसतजग ही रात्र अनुरासिग (वीकानेर) याचा मुलगा सरासिग याजकडे सोपविली होती. ती बादशाहा छावणीत घेऊन येण्यासाठी सरासिगाने आज्ञा करण्यात आली होती पण ती आज्ञा रद्द करण्यात येत आहे सरासिगाने त्या सर्वांना (माणसे व खडणी) (ब्रम्हपुरीच्या) नळावर पोहाचवून स्वतः खान नुसतजग याच्या फौजेत निरून जावे. असा हुकुम त्याच्याकडे पाठवा.'

तरविषयवानाने लिहून कळविले की : दमदुगा तगार करणगाठी आठ तगार गोंल (? पाती) पुरवावे असा हुकुम माला होना असाप माल यऊन पाडाचले नाहीत याद-
गहानी भाजा केली की , ' बाजार (गज) चा थराडी (अधिकारी) मयसद डमामुहान याने
लासगारी सामग्रा पाठवावी विदमलगाखान यान वमतगच्छा विजयाचट्टे तगार
अथपया आण एक विनतीपत्र पाडाविले हाते . यादगहानी रया थडू न तग्या न यानय्या .

तेरा डिसेंबर १६९९

उद्दीप्त लक्ष्मणा दशरथाणा नमरा पेंण कळ्या मुरीदयान व त्याचा मुदगा मरुमद
अहमद वा-हाउला ठाणेंदार विलासवान, धोरीवान आणि त्याचा मुदगा मुरमद हसन,
फरहादयान, इस्माईलचा मुलगा ममदर.

हस्त्या याच्या नाटून पुढील बातमी पळवा. कदापि परगण्यातले मीठे वाळवाय
ह मन्सूरखान याने कोळ देऊन प्राजाद दिले होते. मिठा करपादखान याने ते पुढले घुर
डार घेऊन भाषण नार वापसला स्वतःच्या परगना यातले प्रा. मन्सूरखाना-ला मूक्या
मुहमद साजम याने त्याला हत्यकार मना दिले पण तो मानान नोहा राय प्राजा
यावर वादग्रस्ताने प्राजा नोही की, 'कहनादखान यांनी एक हजार तान या नारमो
द्वारे ही मन्सूर खान यावरही कसा हत्यकार याचा मुर्दाखान याने मन्सूर या यात
मालकाना परत आली.'

[illegible]

प्रमाणानुसारं प्रत्यक्षं यावत् प्रमाणानुसारं वा प्रमाणानुसारं यावत् मया
महेश्वर उवाच मया प्रमाणानुसारं मया प्रमाणानुसारं वा प्रमाणानुसारं मया
कथं प्रमाणानुसारं मया प्रमाणानुसारं प्रमाणानुसारं मया प्रमाणानुसारं मया प्रमाणानुसारं
(महेश्वर) महेश्वर प्रमाणानुसारं प्रमाणानुसारं प्रमाणानुसारं प्रमाणानुसारं प्रमाणानुसारं प्रमाणानुसारं
प्रमाणानुसारं प्रमाणानुसारं प्रमाणानुसारं प्रमाणानुसारं प्रमाणानुसारं प्रमाणानुसारं प्रमाणानुसारं

वाणहानी पुढीप्रमाणे २३ म दिने नरत्रियतना ४ दमनपथा ११ म्पाना
 दाराग मन्सुखान यांनी ताव ताव तीन २०११ इमम (१५२) भवती करत पंभर
 म्वाय हे नरत्रियतना ४ दमनपथा ११ म्पाना यांनी

सह्याय्यानामे परवर्तीया दिशेने ठाणे वसविले हात वे दाराचा दाराचा हीराचद याने
तथे एक कधी गढी बांधून द्यावी अंतमन्त्रेण हा तीतशेचा मन्मदार व्याख्या करावर
राहावा.

नायबकांतवाल मुहम्मद अमीनखान याने अमीरउमराव याचे वलंदा, शका वगैरेना
वादशाही मोर्च्यात पोहोचवावे. इदापुर्चा ठाणेदार मुमलखान याने लिहून पुढीलप्रमाणे

विनंती केली. भाताजी (मालवणी?) चा परगणा बहादुरखानाच्या जहागिरीत आठ पण परगण्यात जहागिरदाराची पथके अजिबात नाहीत. जणायेण्याचा मार्ग या परगण्यातून आहे. जहागिरदाराच्या कारभाराला याबद्दल ताकोद दयात यावी.

बादशहानी आज्ञा केली की बहादुरखानाच्या वकिलातून मुचलका घ्या त्याने जहागिरीत पथक असे कले पाहिजे. नाहीतर जहागीर काढून घेण्यात येईल.

दुसरी विनंती अशी की परगणे म्हसबद कोदळ (मादबद?) यथे ठाणे स्थापन करून तथे कुणाचा तरी नेमणूक झाली पाहिजे. बादशहानी आज्ञा केली की 'बघ पाच गावांचा ठाणेदार नभाजी (पदाजी?) याच्यापाठे ते ठाणे राखून द्यावे. बदाजी (पदाजी?) ला दोन हजार पाचशे गांव व एक हजार पणो स्थार अशी मन्सब हानी.

तत्त्वियतमानाते विनंती करी. माघे किल्याच्या जवळ पाहाचकिले आहेत पण किल्यातून दम्याचा मजत यथाच हात असता यामळ निकडे सरता येत नाही. मान्याच्या गरक्षितेमागळी मजत घेदी. मकफ म्हणजे छत मान्यातून मरकणाच्या लाकडागाळा लाठी घेतली पावता) करादा कोणत्या न्यामाटी यात त्व खचकर आठ मिळाले तर मोर्चे किल्यापर्यंत नेईन.

बादशहानी विनंती मान्य करून आज्ञा केली की तात्याग्याना मुशरफ (शिखर अमावस्य) कुजमन याने दानग लावूनतीत बराबर येऊन जगायाने जाऊन यात तातून आणावी. दान हजार उर त्याच्या बराबर दयात यात अशाही आज्ञा झाली.

मुर्गीमयान पाते माळ्यातून विनंती विजय पाठाकरी की माळ्याजवळ पणा नाहीत आज्ञा मुल्गा मुहमद काजम हा आपल्या पथकामाहित हमीदहानयान बहादुर पाजबराबर आठ न्याका हुजुरां बालवावे. विनंती मान्य करण्यात आली.

चवथा डिसेंबर १६९९

बादशहा मकाळा वजीरतुमक मुसलमान याला म्हणाले, सातारा किल्याच्या भोवती माखळ्यासी (जरीव) मांजणी करून त्याचा घेर व उर्बा किती हे मला कळवा.

पुढील माणस आज येऊन बादशहानी भेटली. (१) मन्सबखान हा तात्याग्याची आवश्यक सामग्री घेऊन बम्हपरोहन आला, (२) स्वाभा मुहम्मदयान (बागाचा अधिकारी) हा जोरगावादेहून येऊन बादशहानी भेटला, (३) उताच्या कारखान्याचा मुख्य विदमतगार खान, (४) मन्सबखानाचा मुलगा असदुल्ला, (५) मन्सबखानाचा दुसरा मुलगा मीर अबू तालिब, (६) मन्सूरखान याची दोन मुले मुहमद काजम, (७) मुहमद जफर (हा कन्हाडहून आला), (८) मरहुम किरायनखान याचा मुलगा मुहमद इब्राहीम, (९) मुहमद इब्राहीमचा मुलगा मुहमद हुसेन. मुहमद हुसेनची नेमणूक मलाबाद बख्खान जवळ, (जत तालुका) च्या ठाणेदारीवर करण्यात येऊन त्याला गतारात त्या ठाण्यावर पाहाचवाव अशी आज्ञा झाली.

अब्दुर्रहमान हरकारा याचा भाचा भाऊशकर हा मुसलमान झाला. बादशहानी त्याला खिलतीची वस्त्रे दिली आणि त्याचे नाव अब्दुल्ला ठेवले.

जो मुद्दमद होत याचा इतक्याच स्तराच्या (पगार) माहितीचा अभिप्राय म्हणून नेमण्यात आले.

मुद्दमदान याचा कितीही बरे इतर तद्द्वारे (प्रमाणे) जाणवत नसत याचा अशी आज्ञा झाली.

माहिती कितीही या माहितीवरून वाचनीय पद्धतीची मुद्दमद तद्द्वारे (पगार) इतक्याच स्तराच्या (पगार) माहितीचा अभिप्राय म्हणून जावा अशी आज्ञा झाली.

तद्द्वारे (पगार) माहितीचा अभिप्राय म्हणून जावा अशी मुद्दमद तद्द्वारे (पगार) इतक्याच स्तराच्या (पगार) माहितीचा अभिप्राय म्हणून जावा अशी आज्ञा झाली.

याचप्रमाणे याचे पुढीलप्रमाणे विनंती व अशी मुद्दमद तद्द्वारे (पगार) इतक्याच स्तराच्या (पगार) माहितीचा अभिप्राय म्हणून जावा अशी आज्ञा झाली.

याचप्रमाणे (पगार) माहितीचा अभिप्राय म्हणून जावा अशी आज्ञा झाली.

याचप्रमाणे (पगार) माहितीचा अभिप्राय म्हणून जावा अशी आज्ञा झाली.

याचप्रमाणे (पगार) माहितीचा अभिप्राय म्हणून जावा अशी आज्ञा झाली.

याचप्रमाणे (पगार) माहितीचा अभिप्राय म्हणून जावा अशी आज्ञा झाली.

याचप्रमाणे (पगार) माहितीचा अभिप्राय म्हणून जावा अशी आज्ञा झाली.

पंधरा डिसेंबर १९९९

बादशहानी काल रात्री मुखलिमखानाचा बाळाबून त्याचा पुढीलप्रमाणे आज्ञा केली मो. द. वा. ५.

- (१) करावळखान याने कराशखान्याचा मुशरफ (अधिकारी) शरफुद्दीन याजबरोबर जावे.
- (२) नरबियनखानाचा तळ आठ तेथे दोन टेकड्याच्या मध्ये माच्यांच्या मागेच माझ्या निवासानी जाण लवकर नोट करण्यात यावी हे करून मुशरफखानाने रात्री परत याने निवासमाच्या जागेची लाथी रुंदी तिनी राहील हे माजून पाहून यावे.
- (३) वेहा (रमद घामदाणा, लाकूटफाटा इत्यादी) आणण्यासाठी एक दिवस बक्षी-उल्मुल्ल बहरामखान, एक दिवस बक्षी-उल्मुल्ल मुखादमखान व एक दिवस हमी-दुहीनखान बहादुर यानी पाळी पाळीने जावे.
- (४) हमी-दुहीनखान बहादुर याला आणली पथके घेऊन हजरत येण्यासाठी लिहावे
- (५) बादशहाजादा मुहमद आजम याची पथक ही करी आणण्यासाठी पाठविण्यात यावी

सोळा डिसेंबर १६९९

आज सकाळी बादशहाना दुहीनप्रमाणे काळविघात जाले : काल म येरायी मातारा किल्ल्यातून गनीम वाटेर पडले. ते मनीमखानाच्या मोर्च्यावर चालून आठ दोन घटिका युद्ध झाले. मनीमखान शस्त्रीखान, सटवात्री उपले यांचा मुलगा बात्री व बटपरातील (माच्यांचे) सैनिक हे ठाण मादून लढले. गनिमाची बरीच माणमे ठार अगर जखमी झाली. मनीमखान याला दगडाचा मार बसला आहे. त्याच्या बराबरची अनेक माणमे जखमी झाली आहेत. ही बातमी ऐकून बादशहा म्हणाले, 'आफरांन बाद (धन्य धन्य), गेवा मान्य झाली मजुरा झाला.' बादशहानी आज्ञा केली की : हकीम इमदहक याचा मुलगा हकीम इनामनुल्ला याने जाऊन जखमी लोकांवर उपचार करावा.

बादशहाना दुहीनप्रमाणे काळविघात जाले : गनिमाचा येत असा आहे की, त्याचे दोन हजार पायदळ सैन्य बराबर देऊन ताका वगैरे पगळीहन आणावे व बादशहाजादा आजम याच्या मोर्च्याच्या वाजूने मानारगिल्ल्यावर पाहिल्यावे. बादशहानी आज्ञा केली की, 'गनिमाची वाट बंद करण्यात यावी त्यांना किल्ल्यावर जाऊ देऊ नये. आणि (वाटेनच) त्यांचा सहार करावा.'

सतरा डिसेंबर १६९९

आज सकाळी कराशखान्याचा मुशरफ शरफुद्दीन याने काळविले की आज्ञेप्रमाणे मो किल्ल्याच्या पायथ्याशी नरबियनखान याच्या माच्यांच्या मागे आपल्यासाठी शामियाना व कनानी उभ्या रच्या आहेत. बादशहा पाच घटिका दिवस वर आली असता तत्वेन रवांवर स्वार जाले ते शामियान्याजवळ न उतरता टेकड्याच्या मध्य उतरले. त्यांनी दुर्विषीने मातायाचा किल्ला व मोर्चे याची पाहणी केली त्यांनी बादशहाजादा मुहमद आजम गहा, खुदा बदाखान, व करावळखान यांच्याकडे किल्ल्यावधी माहिती विचारली.

यावेळी किल्ल्यातून गनीम हे ताकाचा मारा करीत होते बादशहाजादा मुहमद आजम याने बादशहाना विनती केली की या ठिकाणी किल्ल्यावरून गाले येत आहेत. यांचे अंतरावर आपण उभे राहावे. बादशहा एक घटिका तेथे होते. त्यानंतर ते नेथून

परंतु त्यांनी जहाजास आक्रमण घाला म्हणून त्या माध्यमस्थानाची परवानगी दिली जाऊन येऊन मल्हाकागाचा प्रयाग करून वादग्रस्त भाग या निवासस्थानावर परतले. वारं वार पाठविले जाणारे वादग्रस्तांनी नेहमी त्यांचे दोन निवासस्थाने बदलून व इतर अनेक स्थाने निवडून वादग्रस्तांनी नंतर पाक कडी व बदला इत्यादींमध्ये आत्म्यावशी मारल्या होत्या. त्या वादग्रस्त मुलांमध्ये त्यांनी म्हणून 'का' त्यांना ही म्हणायची, 'माझा किंवाच्या भावनेला मृत पावले आहे आणि मनिमाना किंवाचा मृत, दुःख नकोस.''

अठरा डिसेंबर १९९९

काउ रात्री हत्याकांडाच्या ताकत कळते ही घडामोडी जाणवत आणत येत्याच्या तीन नुकट्या करून तो तळाशा (ग्रामपुत्रीच्या) मजूर कराने आठ त्यांनी अनेक ठिकाणी आक्रमण केले आहे हे पोलिस गुप्तचर यंत्रणेने समजविले (मजूरप्रधान व ब्रह्मचारीच्या तळांना रक्षक) याने आणत येत्याच्या निवासस्थानातून यंत्रणेने मनिमानाची अनुरोध ठार झाले परंतु पाऊन मनिमाना पळवले गेले. या यंत्रणेने पळवले जाऊन उरले कामगिरी व जाविकारी (१) गुप्तचर (२) तळाच्या (३) कामगिरी व जाविकारी (४) उदयप्रकाश जमोनदार (राणा) अशांमधे यांना मरदार पृथ्वीसह.

वादग्रस्तांनी हा यंत्रणेने यांना वशीतून व ब्रह्मचारीच्या यांना पाठविले वादग्रस्तांनी मियादनस्थान यांच्या मजूर वी जीवले वादग्रस्तांच्या मजूर, तीन कामगिरीच्या फर्मिने पाठविले. वादग्रस्तांनी गुप्तचर यंत्रणेने मनिमाना येऊन जावे आणि नोमिनाला जखम याग तळावर (ग्रामपुत्री) पाठविले याचे.

वादग्रस्तांनी आज्ञा केले की वादग्रस्तांना आक्रमण जहाजास, व अमीर उमराव यांनी त्यांच्याकडे असलेले एक हजार चारणेवीस इत माध्यमस्थानाचे माध्यम आणण्यासाठी गुप्तचर यांत्रिकी पाठवावे दर हजारी मजूर व मजूर वीस इत असा हिशेब नमविले जाण.

वादग्रस्तांना तळाच्या जखम यांनी हजारी मजूर यांनी असेल यांनी आणण्यासाठी (१) यांच्या वेढा घातला आहे वादग्रस्तांनी आज्ञा केली की गुप्तचर यंत्रणेने नेहमी त्यांना यांत्रिकी फौजदार व ठाणेदार यांना असेल यांच्या मदतीने पाठविले जावे.

चावारीगोष्टाचा ठाणेदार यांना मजूर यांच्याने पडलेल्या जखम यांनी मनिमानाचे ठार व इतर मजूर हे दहा हजाराचे मजूर येऊन यांना आठ त्यांनी चावारीगोष्टाचा वेढा घातला हे कळताच मनिमाना जखम यांच्याने मजूर यांच्याने जमादियानी रात्री (दहा डिसेंबर १९९९) यंत्रणेने मनिमानाची अनेक ठार झाले.

मजूर मुहमद हा चावारीगोष्टी मध्य आशियातून आणत वादग्रस्तांना भेटून त्यांनी एक धन्य नंतर केले मुखलिखित व मियादनस्थान यांनी अमीर कडा आणण्यासाठी गेले.

पुढील मंडळींना बर्तमे देण्यात आली (१) कताईचा फौजदार घारीखान (२) मरहूम उमरखान याची मुले महमद अख्खान (३) महमद अख्खान (४) मुलाच मुगलान खान हा शेख नेकनाम (मराठींना मुलगा मयाजी)

मरहूम किताबखान याचा मुलगा महमद इब्राहीम याने इनायतखानाबरोबर (इनायतखानाने पडे ओरंगजेबाची फर्माने पुरविले होती) अखाने अशी वादशहाना आज्ञा दिली बक्षी उमर व महमदखान मतलबखान व खुदाबदाखान बगेर अमीर पथर घेऊन कही आणण्यासाठी गेले.

शहा आदा वेदारखान याच्या फौजेचा दिवाण रिवातखान, त्याची मुले महमद अली व महमद बखर म्हलखानाने महकागी मध्यदखान, मध्यद यादव व मध्यद खानम अशी २ तिथे जगमवून वर आले हात बरील मंडळी घेऊन वादशहाना अशी

नर्गिषखान याने येमाजी (अमाजी) याला चार हजार जान व दोन हजार स्वार अशी मन्जूर मिळावी म्हणून विनंती केली हाती वादशहानी आज्ञा दिली ती तर बियतखानाने मागितलेली कामगिरी यमाजीने (१) पार पाडल्यास त्याला तत्काय जहागीर (बरीलप्रमाणे) द्यावा याची

माळापूरचा किल्लेदार व फौजदार सैफुद्दीनखान, मुझे ओरंगाबादमध्ये तेनात असलेला मध्यद अलीखान, आयजी आयझराब याची पत्रे आली ती वादशहानाभार ठेवण्यात आली.

एफोणीस डिसेंबर १६९९

काल मध्याकळी वादशहाना नळविण्यात आले की म्हलवट रानमाची पथर वादशहानी छावणीपासून तीन कामावर आली त्यानी बजा यावर हल्ला करून त्याची मुद्दहोर पकडली म्हणून वादशहानी रानमाच्या पारिगत्यासाठी बक्षी उमर व महमदखान, फतहखान, मतलबखान, खुदाबदाखान बगेरना नेमले ती मंडळी रानमाच्या पाठलागावर तातडीने निघाली फतहखान हा महमदखानपर्यंत गेला रानमा पळून गेले

काल रात्री वादशहानी बक्षीउमरक मुगलखान याला बाल्याविल आणि त्याला पुढीलप्रमाणे सूचना दिल्या :

- (१) महमद अमीनखान, मियादतखान व फतहखान यांनी आपल्या पथरमाहिती रात्री वादशहानाच्या छावणीभावनी गस्त घालीत राहावे.
- (२) रशादखान व महमद अली यांनी हे काम बरोबर हात आहे की नाहीत पाहून पावे
- (३) वादशहानादा आज्ञम याचा बक्षी जलाहुद्दीन याने आज्ञमच्या छावणीभावनी अशीच गस्त घालावी.
- (४) आदिलखान याने डावीकडे करावलखान याने दाखविलेल्या जागेत तळ घावा. मरहूम अब्दुल्हीमखान याचा मुलगा भीर नेमतखान याला मोठ्याचा वारनीम म्हणून नेमण्यात आले.

वादशहानी इझलामखान आम्तावेगी याला बोलावून मागितले, 'बक्षीउमरक

कनेट्टावासान हा येऊन बादशहाना भेटला. बादशहा म्हणाले की, हा राहसारी (सागरदण) ने मग मगले करतो. कनेट्टावासानाने यिनेतो रुदा की माझ्या पयली-तोड राहसारी पगार कर वकला आहे. पगाराची रक्कम मिळावी म्हणजे आज्ञा पाईल. तसे पाऊन मागिंगी वनावाले पगाराची वाका रिती आहे तीकणी कनेट्टावासान याची अशी आज्ञा झाली.

बादशहानी आज्ञा केली की मुहम्मद अमीनखान व सियादतखान यांच्याबरोबर नगर, वर्षा, मरथ, दाख (दाखद) दण व माहताया या देण्यात याव्या. बादशहानी आज्ञा केली की बर्तुकाच्या पयलीची छावणीभावती वस्त घालावी म्हणजे बहागाडी स्वाशना पाईवता वट्टे सफाशकतखान परत येईपर्यंत इस्लामखान आम्हावेगी याने लगे राभावती मस्त घालीत असावे.

कल्याण भिखवांना ठाणेदार मातबरखान याच्या वित्तप्रमाणे अन्दाजमूल्ये वगैरे दान इतम याचा मन्मथ दाखविण्यात आली हे पारंग्यान मरूम यांचे नातू अख्दरखूद व अलीदर (मरुदमसनाद याचा मुलगा) यांच्या मन्मथीत दाख करण्यात आली.

(ब्रह्मपुरोच्या) तळाच्या रक्षणासाठी बंदारदार याच्या (राजा) रमाच्या पाठलागासाठी त्यातबंदार नखनजग (नफिकारखान) याच्या जाण ब्रह्मपुरोवासून मत्तर काम पयतच्या मागाचे रक्षण करण्यासाठी चीनतुलीजखान याला पय पाठविण्यात आली.

मरुमा याने जहाज याचा नुना नाकर व नंतर मायूरखान याच्या पदरी अमलका मीर वली हा बादशहाना भेटला. त्याला मन्मथ देण्यात आली. सपाशकतखानाचा भावा मीर फेजुल्ला हा सपाशकतखान याचे कुटुंबीय आणण्यासाठी मालव्याला गेला होता. तो येऊन बादशहाना भेटला.

मतामयानाने यिनेत पाठविले की ठिकठिकाण्याच्या किंदासानी पाठविणेली माणसे बहार, तबखदार (बुद्धाडी धारण करणारे), भिस्ती वगैरे साच्यात उरकट कामगिरी वजावीत आहेत. पण त्यांना पगारवाकी न मिळाल्याने ते पस्त आहेत त्याचा पगार देण्यासाठी गुणालतरी नेमण्यात यावे. पगारवाकी देण्यात यावी अशी आज्ञा देण्यात आली.

अन्याचा (मालवा, मिरोजच्या उत्तरम) फौजदार मीर अकलखान याचे गुठील-प्रमाणे विनीपत्र पाठविले. या प्रातात काम पुकळ पडली आहेत. माझ्यापाशी सामग्री फार पाह्य आहे. शिवदीमाठी रकम मान्य व्हावी. अकलखान याला मन्मथ दीड हजार जान व दीड हजार स्वार (दुघारी), एक काठी दाम (मुमाय एक लाख रूप्य), एक हजार स्वार व एक हजार शस्त्र असा मरुमा होता. एक हजार स्वार व एक हजार पायदल अशी त्याची शिवदी वाढविण्यात आली. मात्र बादशहानी अट घातली की छत्रमाल (सुप्रसिद्ध बुद्धेला वीर) याने पारंगपय करावे. अकलखानाचा मुलगा फकीर जाला याला दोनशेची मन्मथ देण्यात आली.

बावीस डिसेंबर १९९९

मकाळी हरकान्याच्या ताबत पुढीलप्रमाणे कळले. हमीदुद्दीनखान बहादुर याने आपले बुणगे भगूर येथे ठेवले. व तो स्वतः कन्हाडला जाऊन घनाजी जाधव वगैरे सरदारावर

चांगून गेल्या. यद्ध झाले. इमय पक्षांनी : अने माणसे ठार जगज जगमा झाली. गनिमाने सैन्य मोठे आह ते (अमन्या) सैन्यामागला नही. नाघिरदारा घाबोत युद्ध करीत अहून. लडाचा ठाणेश्वर रामचंद व ममूरचा ठाणेश्वर मयाजी, मयाजी) हा हमीदुद्दीनखानाचा गाऊन मिळाले. आहून पण आमच्या मदतीला आणखी सैन्य आणून वर हाईल.

वादशहाती मतदरमानाचा वाट्यातून पुढीलप्रमाणे आज्ञा केली. 'फतेहखाना व वाराणसीच्या पानी हमीदुद्दीनखानाच्या मदतीला जाव. वादशहाती कळविण्यात आले की ते दावे वादशहाती ठावणीभारती मस्त पाळण्यासाठी गेले आहेत. आज्ञा झाली की : गमूर कोळ व फलीकडा पानी गाऊन त्यांना नातहीने हमीदुद्दीनखानाचे रवाना करून यावे. फतेहखानाच्या सैन्याच्या पगारवाहीसाठी म्हणून दहा हजार अश्वपदा महादानील मजिन्यातून घाव्या अशी आज्ञा झाली.

वादशहाती आज्ञा केली की दान गुजबंदीर यांनी गाऊन शहाजादा बेदारबस्त याम धनाजी जाधवाच्या पारिण्यासाठी ममूर व कटार या भागात घडून यावे त्याच-प्रमाणे खानबहादुर मुयतजग याने धनाजी जाधवाच्या पारिण्यासाठी रहमतपूर व ममूर या भागात यावे म्हणून आज्ञापत्रे व माणसे रवाना करण्यात आली.

तेवीस डिसेंबर १६९९

मफजिकतान मीर नुजक (दरबारचा व्यवस्थापक) भव्बल हा आज्ञारातून परा होऊन वादशहाती बेटला. वादशहा म्हणाले, 'वाटवा, आफरीन वाद. हकीम मादक याने इलाज छान केला.'

मुखलिमखान याने विनती केली की आज्ञेमग (पुर्दर) व लाहोर येथील हशमाच्या पगाराचे म्हणून एक लाख चार हजार रुपये रवाना हात आहेत त्याच्या बदल्यामिब्रधो (मरक्षक पथक) काय आज्ञा? वादशहा म्हणाले, 'मूर्त स्थगित करा.'

वादशहाती न्याया मुहरमखान याला रहमतपूर येथील वागाची व्यवस्था पाहण्यासाठी रहमतपूरला रवाना केले त्याच्याबरोबर वीम बदकची तैनात करण्यात आले.

वादशहाती आज्ञा केली की पाच माणसे शहाजादे आज्ञेम याच्या मोर्चावर नेमा. कोण कोण काय काय कार्मागरी वजावीत आहे हे मला लवकर कळत गेले पाहिजे.

हरकायाच्या तोंडून कळले ते असे या (रजब) महिन्याच्या दहा तारखेस (वावीस डिसेंबर १६९९) धनाजी जाधव वगैरे मरदाराने हमीदुद्दीनखानाबरोबर युद्ध झाले. मराठ्यांचा एक मरदार दादो मन्हार हा बंदुकीची गोळी लागून ठार झाला. मराठे गनिमापैकी अनेकाना तरकात पाठविण्यात आले (माराण्यात आले) नाहरखानाचा मुलगा धोरीखान हा मराठ्यांच्या कैद होता. त्याची मुटका करण्यात आली. हमीदुद्दीनखान बहादुर हा मराठ्यांशी युद्ध करीत करीत ममूरच्या ठाण्याला पोहोचला. मागलाच अनेक लोक जखमी झाले. अशी उन्मुक्त बहसामदखान व त्याची पथके कुमकेंस येणार होती ती अद्याप येऊन पोहोचली नाहीत.

बादशहांनी स्वजा दोन महिने याच्या बंदखान्याचा त्रास होऊन पाठविले. बंदखान्याने समस्त नावदाखे वहीदहीन्याने बहादुर याचा जाऊन मिळाले व युद्धात भाग घ्यावा अशा अर्थाचा इशारा देण्यात आला.

चौवीस डिसेंबर १९९९

बादशहांनी ब्रिटीशमूक मुखलिखान याचा सांगितले, 'बाइशाही छावणीचा घेर मिनी आह' मागल्याने पांजन माहिती आणा. छावणीभायली सारखदा (मुरी व जाटभारुपाची लाकडी कपणे) बांधावी 'व्याप्राण वहीउ' मूक मुखलिखान व जयहर्मल (बेधराम तज) यांना मागल्याने पाहणी करून येऊन सांगितले की, 'छावणीचा घेर अडीच गोम व पंचवीस गोमरी (जरीर) इतका आहे. बादशहांनी आज्ञा केली की नवाशा तयार करून आणा व माणस अतरा अतराने अत छावणीत येतील तर त्यांना छावणीत आणावे. हजरामाच्या ताईन लढत ही वहीउ मूक बंदखान्याने व बादशाही सैन्य फाळ सध्यापाळी मगूरच्या डाव्याला पाहाने. धनंजी जाधव वगैरे मुरदार तयार पळत सात कोस पलीकडे गेले आहेत.

बंदखान्याच्या फौजेत नेमान अमरुत्या व दान हजार जात व पंचगे स्याह अशी मन्सव अमरुत्या सरखद अमरुत्याखान याने राजीनामा दिल्या त्याच्या बंदना. तरावे अशी आज्ञा झाली.

विजापूरच्या मुख्यातील ब्रतमोखन पृथ्वील प्रमाणे काळ मिगगडपायून साठ कासावर सैदपूर (मादर अगर यथवर जिह्यातील मिग्रनूर नर लढे) याच्या दुर्ग (निपदुर्ग) चा तमीनदार याने वहीउ (घागरडे) बराबर मिळून बहा घातला आहे. सैदपूरचा सिल्लेदार वेढा लढवीत आहे. वहीउची इच्छा ही की सिल्ला घेऊन यावर नथ आपले वहीउ ठेवावे. मुखलिखान याने चौकशी करून लढवावे अशी आज्ञा झाली.

मीर हुसैन तनवारी (तनवा म्हणजे पसार, वतन वाटणारा अधिकारी) हा अहदी (स्यार गिलेदार) याचा अधिकारी होता. त्याने विनयी केली की : बाहेर पांगलेलं सैनिक घाता (मुरीधतनेसाठी) छावणीत आणावे अशी आज्ञा झाली. माझ्या जवळ माणस नाहीत माझ्याजवळ असलेले दान अहदीने सदाबदाखानाबराबर गेले आहेत. व्यवस्थेसाठी माझ्यापाशी कोणीच राहिले नाही यावर सदाबदाखानाकडून बीस अहदी मागवून घ्यावे अशी आज्ञा झाली.

माळव्याचा सुभेदार मुखारखान, आणि डटाव्याचा फौजदार खैर अदेशखान याच्या नावे फर्माने रवाना झाली. गुजराताने मुखारखान व खैर अदेशखान यांना अन्व्याचा फौजदार शेर अकगनखान (हा छत्रमालशी लढत होता) याजपाशी नेऊन पाहोचवावे अशी बादशहांनी आज्ञा केली.

पंचवीस डिसेंबर १९९९

बादशहाजादा मुहमद आजमगहा हा मोर्च्यातून येऊन बादशहांना भेटला. तो म्हणाला, 'माझ्या माझ्यासाठी देण्यात आलेली तोफ फुटलेली व मोडलेली आहे. मला दुसरी तोफ देण्यात

याची. बादशहानी नशियतखानाच्या मांच्यातून उम्मान करावले याला बाळाबून घेऊन आज्ञा केली की नाकडवाव दुसरी नाक आज्ञम याच्या माच्यात पाहाचवा.

आज्ञेप्रमाणे शहाजादे वेदारबस्त हा जवळ येऊन पाहाचले आहेत असे बादशहाना कळविण्यात आले.

माल मुखलिमखान याने लावणीच्या घेराचा व भावताळचा नकाशा आणून दाखविला. लष्कराच्या भारती भिती घालण्यात याव्यात अशी वेदशहानी आज्ञा केली. बादशहा इनाथ-नुवाखानाच्या मरणात, गोदागरांनी काश्मीर मुस्मानून फळफळावले आणली की नाही' त्याने मागितले. 'अद्याप नाही, पण लवकरच माल येईल.'

पुढेवारी म्हळ्याखानाने शतखाना (उट शाळा) बादशहाच्या नजरखानून घातला. बादशहाही दबलीवर तेनात अमलेच्या पन्नास इमानी, मुनीमखानाचा मुलगा मुहमद वाजम हा परत येईपर्यंत माच्यात जाऊन काम करावे अशा आज्ञा केली. किल्ल्याच्या नवाला लावण्यामाठी शिड्या तयार करण्यात आल्या असे बादशहाना मागण्यात आले. बादशहानी एक शिडी मागवून पाहिली ते म्हणाले, 'अज शिड्या तयारच्या नाहीत. एक होत लाब व एक दिरअ मद अशा तयार करण्यात याव्यात.'

(रजथ चवदा) सन्धीस डिसेंबर १६९९.

शहाजादा वेदारबस्त आज येऊन बादशहाना भेटला. त्याला पंधरा हजार जात व नऊ हजार स्वार अशी मन्सब होती तीत एक हजार स्वाराची वाढ करण्यात आली. शहाजादा हा धनार्जो जाधवाच्या पागिण्यामाठी मसूरच्या ठाण्याकडे जाण्यास निराप देण्यात आला. शहाजादा वेदारबस्त याच सहकारी मुद्दहीनखान, महमदखान याने आक्रम, मसफराखान वगैरेंनी मोहाम आतापल्यावर भेटावे अशी बादशहानी आज्ञा केली.

हमीदुद्दीनखान बहादुर याने आपले सैन्य बक्षीउल्लक बहगमदखान याजपाणी मोडून स्वतः हजाराने यावे आणि शहाजादा वेदारबस्त हा मसूरला पोहोचल्यावर बहगमदखान यानेही सैन्यामार्फत हुजुरत यावे अशी आज्ञा केली.

मसूरचा ठाणेदार मवाजी याची कन्होडच्या ठाणेदारीवर नेमणूक करण्यात आली. मवाजीला दान हजार जात, व दीड हजार स्वार, त्यात पाचशे स्वार दो अम्पा (दुषाडी) अशी मन्सब होती तीत पाचशे स्वाराची भर घालण्यात येऊन मवाजीला कन्होडला जाऊन पाठाचण्याची नाकीद देण्यात आली.

मुल्तानगड (मात्तेर)चा किल्लेदार बहगमदखान याचा (किल्ल्यातील) नाथव म्हणून मलिक मुद्दुद्दीन याची नेमणूक करण्यात आली. यापूर्वी मात्तेरचा पिसर मुहमद हा किल्लेदार होता. त्याने किल्ला मलिक मुद्दुद्दीन याच्या हवाली करावा असा हुकुम त्याला पाठविण्यात आला. मुद्दुद्दीनला मात्तेरकडे जाण्यास निराप देण्यात आला.

म्हळल्याखान याने आज्ञेप्रमाणे पाचशे स्वार नव्याने भरती केले होते. त्याच्या स्वर्चासाठी पाच हजार रुपये देण्यात यावेत अशी बादशहानी आज्ञा केली.

फदीगड (फरवागड ?)चा किल्लेदार यूमुफ याने पुढीलप्रमाणे लिहून कळविले.

पृथीक देशमुख हजराना आज्ञा आहे त्याचा अर्थ असा आहे की 'हद्दाजी पारित' याने माझ्या विरुद्ध गा हाण वर ही आणि मला येथे राह देऊ नये. या जिल्ह्यात पुढील कामे करावयाची आहेत. चौकशा न करता मला बघण्यात येऊ नये ही किमती 'बादशहानी' आज्ञा नली की, त्याला बघू नये. यावर अलीविंग माने या प्रकरणाची चौकशी करून वृत्तात मादर करावा.

हजरान्याच्या ताडून काढले की (राजा) रामा हा बादशहाही छावणीपासून पधरा रामावर घेऊन थांबला आहे. बळग्याच्या (विष्णूगड) दिशेने जाण्याचा त्याचा येत विमतो.

सत्तावीस डिसेंबर १९९९

शहाजादा बेदारबख्त हा निराण घेऊन निघाला. तो आज बादशहाही छावणीपासून एक काण अंतरावर कुण्हेच्या राठी येथाने दाखल झाला असे मकाठी बादशहाना कळविण्यात आले.

हजरान्याच्या ताडून पृथीक बातमी मम हल्ली इंग्लंडमधून आम्हाला येगी हा लंगाराच्या आवाहीच्या पत्रांना मावती मस्त घालण्यामाठी आपली पत्रा घेऊन गेला हाता. तो बादशहाही लंगाराच्या पुढे चढतचढत विष्णूपाच्या दिशेने दोन कास गेला हाता. उतक्यात गनिमाचे (मराठ्यांचे) स्वाग चालून आले. इंग्लंडमधूनाने त्याचे पारित्य करण्यामाठी आपल्या मुलांना पुढे पाठविले व ता स्वतः हि त्याच्या मागामाग रवाना झाला. या गुप्ताराम हणमत-राव हा मराठा सरदार आपल माठे सैन्य घेऊन याडून आज्ञा त्याने इंग्लंडमधूनाने चढ-काडून घेतले. युद्ध झाले इंग्लंडमधून याला दोड हजराना व पाचणे स्वाग, त्याचा मुलगा मुहमद यास याला दानने ज्ञान व वीम स्वाग अशा मन्मची देण्या इंग्लंडमधूनाने व मुहमद यास त्याने अनेक अन्यायी हत्तबारी व झाले याती झालेल्या जखमांनी मारले गेले. अहमद-रीम वगैरे जखमी झाले गनिमानी दान हत्ती, पाडे, शम्पे इत्यादि इंग्लंडमधूनाने मराठा सरजाम लुटला. यावेळी मर्फाशकतखान, मुहमद अमीनखान व राणा भीम यांचे भाऊ इश-सिंग व बहादुरासंग याची पथकं गनिमाशी लढत आहेत.

हे बळग्यावर बादशहानी पृथीकप्रमाणे हुकुम कर्माविले.

- (१) वशी उन्मुक्त मुखलिमखान व सियाशनखान यांनी पथकं घेऊन जावे व गनिमाचे पारित्य करावे.
- (२) स्वाजा मसूद याने जाऊन शहाजादा बेदारबख्त याच्या सैन्यातील सरदार खाने आलम व मर्फाशकतखान यांना गनिमाच्या पारित्यमाठी रवाना करावे.
- (३) स्वाजा मसूद याने शहाजादा बेदारबख्त यांना मागावे की मुम्हरी पण तयार रहा.
- (४) शहाजादा बेदारबख्त याचा छावणीतील वकील मुल्तान नजर यालाहि छावणीतून पाठविण्यात यावे.

त्याप्रमाणे अंमलबजावणी करण्यात आली. बादशहानी म्हटले, 'हमीदुद्दीनखान बहादुर कुठे आहे?' सम्यद लुफ्फाला रवाना करीत बादशहा म्हणाले, 'हमीदुद्दीनखान बहादुर जेथे असले तथून त्याला गनिमाच्या पारित्यकरिता रवाना करा'. हमीदुद्दीनखान

हा कुण्ठेचा काळावर हाता नुसुडाने त्याला व त्याच्या सैन्यानी उरवासाखान रामचंद (खटावचा ठाणेदार) यांना बादशहाच्या आज्ञेप्रमाणे रवाना केल्या परंतु येऊन त्याने बादशहाला ही हकीकत सांगितली.

बादशहानी मुहमद अमीन हांड नायब कानवाल, याला शहाजादा बेदाखस्त याजराडे निराग दऊन पठाईत की, शहाजादाने आपल्या स्वतःच्या लळावरून राहाव' बजाव्यानी बादशहाच्या सलार या हाण मांडव की आणत येत वानवाव म्हणून आमची माणस गनिमाच्या शरारत लढत आसत मदत मिळारी मुघलसिखान याने त्यांना मदत करावी अशी आज्ञा झाली.

करावनाचा मुशरफ (अधिसारी) मल्लअर्जी याने बीम बादाज आणि णभर वदफचा यांना घेऊन वडाउमुक्त बहामदखान याच्या गाटाची काळजी घेत जावी अशी आज्ञा झाली. मणिजनखान भीर नुस्त अखल याने गनिमाच्या पारिपत्यामाठी जणव्यास शरवानगी मागितली तमहा आमच्या वरावर राहाव', अशी आज्ञा झाली.

इखलासखान व त्याचा मुलगा याची प्रेत त्याच्या गाटान आणण्यात आली आहेत अंगे कठाविण्यात आले. बादशहानी आज्ञा केली की राजाउ आस व गहमद आफिद यांनी गाऊन जनाजा (प्रेतयात्रा) ची तयारी करावी. पागचा मुशरफ (शिष्ट व अधिसारी) अब्दुसमलाम याने त्या खात्यातील गहमद व दनर सामान याना माल (माहारबद) लावावी. म्हणजे अफगातकर हाणस ताही याशिवाय अब्दुसमलाम याने पाग्याची निगा राखावी. (इखलास याने हा आलावेगी म्हणजे हुमरपाग्याचा अधिकारी हाता.) वडीलमुक्त मल्लामखान व त्याचो पयक कांठे पाटावली आहेत याची वानमी काडून आणाची म्हणून एका साडण्यास्वाराला पाठविण्याची मुल्लफत तान याला आज्ञा करण्यात आली.

अहवासीस डिसेंबर १६९९

काल रात्री एक प्रहर पाच घटिका झाल्यावर मुहमद अवरम काजी, गहमद आफिद, मराद, व गहमद गोम यानी इखलासखान, त्याचा मुलगा मुहमदयार व मरहम नजावतखान यांचा मुलगा बहादुरखेस यांच्या शत्रुपट्टीत कचेरीत आणल्या बादशहा राजांला म्हणाले, 'निधा मृताच्याबद्दल जनाजाची नमाज एकत्र पढावी की वेगवेगळी' काजी म्हणाले 'वेगवेगळी नमाज पढणे नागले त्याप्रमाणे बादशहा वेगवेगळी नमाज पढले. यानंतर त्यांनी प्रत्येक जनाजावर (शत्रुपट्टी) हात ठेवला आणि आज्ञा केली की, 'याना शहाजहाताबाद (विही) ला पाठवा.'

काल रात्री हमीदुद्दीनखान बहादुर हा येऊन बादशहाना भेटला. बादशहा म्हणाले, 'शावाम, आफरीन बाद' त्याला बादशहाही तबेल्याचो दार (पागिरी) दण्यात आली मुल्लिमखान हाहि येऊन बादशहाना भेटन गेला. हमीदुद्दीनखान बहादुर याचे पुढील सह १रीह बादशहाना भेटले (१) नाहरखान, (२) नागाजी माने, (३) खटावचा ठाणेदार रामचंद, (४) मसूरचा ठाणेदार मवाजी, (५) स्वाजाखान, (६) बहिजी पाठवे, (७) रुस्तमबेग, (८) अली नकी, फोजेचा दिवाण, (९) जियाउद्दीन, बखी व वाकनीस (१०) नाहरखानाचा मुलगा मलिक

गुहा वेवाराच्या (बादशहाचे निवासस्थान व अंतपुर) प्रवेशद्वारावर हत्यारबंद ठाऊन तयारीने
रहान अशावे तहबख्शाने याने बादशहालादा सामयक्ष व कामिभखान याने मोर्च्याबख्श
येऊन मुल्तान वर अंतर यांच्या माटाबंदूक मावधर्गरी बाळगावी अशी आज्ञा झाली
तीस डिसेंबर १६९९

बदरगमस्थान हा रहमाराहून येऊन बादशहाना भेटला. हाजीखानाचा मुल्का
मीर मामूम हा औग्याशदहून येऊन भेटला नंतरचे वगैरे मामूम, मयबखाल व म्ममबेग
किशनराव, बहिजा पाहरे, मीर वली हे येऊन बादशहाना भेटले

गनिमान बहादन पारिपय करण्यासाठी बादशहानी आपल्या सरदाराची पट्टी-
प्रमाणे योजना केली:-

बदरगमस्थान व मुल्तानस्थान पिछाडीला मुल्तानस्थान व महमद अमीन लखराच्या
पुढे, हमीदुद्दीनखान बहादुर लखरामहिन उजव्या फळीला, फतेहल्लाखान राव्या फळीला.

ममूरचा ठाणेदार मवाजी याला दण्यासाठी एव तयार वगळी काढून ठेवण्यात
यावी अशी आज्ञा झाली शहाजादा बदरगमस्थान याला शहा रेहकाने, दोन शूतरनाळ, सरय,
दाऊद वगैरे ताफ्याच्याची सामग्री द्यावी अशी आज्ञा झाली

कुजमन मगरफयाने लाहोर सामनाच्या तयारीसाठी जावे त्यानंतर कही बराबर
जावे अशी आज्ञा झाली. बादशहाना कळविण्यात आले की रसदच चार हजार बैल साप-
गावान आले आहेत पण गनिमाच्या धामधुर्मासुळे पुढे मरक शकत नाहीत. आज्ञा झाली की :
फतेहउमीदखान याने जाऊन त्यांना घेऊन यावे

म्हल्लाखानाने विनती केली की मी मोर्च्यात असतो. माझ्या कट्टीबखाना गुलाबखाने
(बादशहाचे खास निवासस्थान) राहण्याची परवानगी असावी विनती मान्य करण्यात
आली.

गनिमानी पार्सन विलायत (वाईचा व पुढचा प्रदेश) ला घेरले आहे असे कळविण्यात
आले. नाहरखानाने जाऊन त्याचे पारिपत्य करावे अशी आज्ञा झाली हमीदुद्दीनखानाने
म्हटले, 'नाहरखान मध्या हुजुरात आहे आपल्या पायापाशीच राहू द्यावे अशी त्याची
विनती आहे.' बादशहा म्हणाले, 'राहू द्या' पार्सन विलायतच्या लोकानी तक्रार केली
की 'गनिमाच्या हानून माणसे मारली जातात मदनखाची बादशहानी हुकुम मारून कले.

बादशहा स्वराजा दोलत याला म्हणाले, 'किंकीद फतह (वसनगड) जिंकला तेव्हा
तुच नी वातमी आणलीस आता सातारच्या मोर्च्याची वातमी येत नाही' स्वराजा दोलत
म्हणाला, 'आपल्या आर्जेणवाय मो गेली नाही आता आज्ञा झाली तर जाता.' बादशहा
म्हणाले, 'आ.'

एकतीस डिसेंबर १६९९

काल रात्री शहाजादा बेदारबख्त यानी तयार राहवे व आज्ञा मिळताच गनिमाच्या
पारिपत्यासाठी रवाना व्हावे, अशी आज्ञा देण्यात आली. बादशहानी हमीदुद्दीनखान बहादुर
व फतेहल्लाखान याना सैन्यासहित जाण्यास निरोप दिला. त्यांनी शहाजादा बेदारबख्त-

बराबर गतिमाच्या परिणत्यामाठी जावे व बक्षीउत्सुक्त बहुरामदग्यान व मतलबमान यानी शाहाजाद्याच्या गांटाचे रक्षण करावे अशी आज्ञा झाली त्याप्रमाणे ते सगळे शाहाजाद्या बंदारवस्त याजकडे गेले शाहाजाद्याला उत्तथा झाल्या होत्या. म्हणून तो रवार झाला नाही बादशहानी बहुरामदग्यान व हमीदुद्दीनमान बहादुर यांना परत बालाविले.

जुल्लिकारमान बहादुर नुस्तजग हा तळायस्त (शमशुगी) जाला आहे असे कळले. त्याने ज्या भेटावे अशी आज्ञा झाली. माचार्यावरून कासिममान व त्याचा मुलगा महमद-उमहाक हे येऊन बादशहाला भेटले महमद उमहाकमान याच्या जागा मीर तुजक म्हणून मुरीदमान याची नेमणूक करण्यात आली. भसूरचा ठाणेदार मयार्जा याचा एक तन्यार बक्षीस म्हणून देण्यात आली.

* * *

एक जानेवारी १७०० ते एकवीस एप्रिल १७००

एक जानेवारी १७००

बादशहानी शहाजादा बेदारबख्त याला आज्ञा केली की तुम्ही बादशाही छावणी आणि ब्रह्मपुरीचा नळ यांमध्ये याग्य राहिल त्या ठिकाणी नळ देऊन गनिमाच पारिफ्रय कराये तलाचे (ब्रह्मपुरी) व मार्ग याच्या रक्षणाची खबरदारी घ्यावी. शहाजादाने आज्ञेप्रमाणे कृष्णच्या वाठारामुन कूच केले.

बक्षी उमरुक्त बहगामदखान, हमीदुद्दीनखान बहादर, फतेहल्लाखान व मनसबखान याना कही आणण्यासाठी सैन्य देऊन पाईन विलायतकडे (वाई व पुण्यामधील प्रांत) जाण्यास निराप देण्यात आला. मरहूम खानजमान फतेहजग याची मुले, खाने आलम (सहा हजार गत व पाच हजार स्वार अशी मसब असल्या), मुनस्वरखान, इस्तिमामखान व अब्दुल्कादर ही येऊन बादशहानी भेटली.

मरहूम इखलासखान याच्या मालमत्तेच्या विवहवाटीवरून रूहुल्लाखान याने विचारले. बादशहानी आज्ञा केली की: घोडे व हत्ती सरकारान घ्यावे. उरलेली मालमत्ता इखलासखानाच्या मुलांना द्यावी.

हमीदुद्दीन मुहमदखान हा दोन हजार गत व पाचशे स्वार याचा मसबदार होता. तो शहाजादा बेदारबख्त याच्या तैनातीत होता. तो आज्ञेप्रमाणे येऊन बादशहानी भेटला. सैफुद्दीनखान याच्या जागी दारोगा म्हणून त्याची नेमणूक करण्यात आली. बेदारबख्ताच्या

फौजेत तेनात असल्या सरफराजखान याच्या वक्षीस म्हणून एक हत्ती देण्याची आज्ञा झाली पुढील इममाना मन्मची व बहत्या देण्यात आल्या. मर्याद करतम अली, बहलालचा मुलगा पुरविल, मध्य आशियानून तूकताच आल्या अब्दुल्कादरखान

दुपारच्या बळी वानमी आली की : जुल्फिकारखानबहादर गुप्ततय हा धनाजी माधवाचा पाठलाग करीत होता धनाजी पळून गेला. जुल्फिकारखान हा वसतगड-कडून वळून हुजुरात येत आहे.

जुल्फिकारखानाने आपले दाऊदखान बगीर सरदार यांना कुण्याकाठावर सादल तो सात पेऊत बादशहाना भेटला बादशहानी त्याच्या पाठीवर हात ठेवीत विचारले 'ती वर्षांतून तूम्ही मला भेटण्यास येत आहांत!' तो म्हणाला 'जवळ जवळ पंधरा वर्षे.' बादशहानी त्याला 'तुम्ही मूर्खता केल्या त्याला त्यास खिलताची वस्त्र, रत्नजडित कपडार (पाच हजार रुपयाची), चार हजार रुपयाचा घोडा आठ हजार रुपयाचा हत्ती य मनामाठी दान द्याव रुपय अशी बक्षस देण्यात आली दान घेतानांतर बादशहानी फौजेला मीर पडून त्याला गनिमाने पारितोष्य करण्यामाठी आण्यास निराप दिला.

दोन जानेवारी १७००

जुल्फिकारखानाने महकारी बादशहाना भेटूनच निपु टांकतात अस मेफुद्दीनखान याचा भाऊ मुहम्मद ताकी याने कळविले बादशहा म्हणाले, 'काम संपल्यावर त्यांनी भेटावे.' जुल्फिकारखानाच्या पुढील महारायांना खिलतीची वस्त्रे पाठवण्यात आली :- दाऊदखान, बहादुरखान, मुलमानखान, महमूदखान, राव दलान बुदेला, विशारसिंगाचा मुलगा रामसिंग, कान्होजी (शिको).

वाने आरंभच्या विनतीवरून त्याला भदत म्हणून पाच हजार रुपये द्यावे अशी आज्ञा झाली.

अहमदशहादरा मुमदार व जाशूरचा फौजदार जवाहरखान याने ताठ्याच्या नारा करंडवा पाठविल्या त्या बादशहाच्या तयारी खालून गेल्या. बादशहाजादे, शहाजाद व प्रमीर उमराव यानेराऊटे झाले पाठविण्याची आज्ञा झाली.

तीन जानेवारी १७००

राऊ रात्री बरहा उन्मुक्त बहसमद खान याने दितून पाठविले की . आज्ञेप्रमाणे आम्ही कती गाठा केली. पाग रस्ता डायराठ राऊ मुहम्मद अमीन खान याचा आपली पयले पेऊत दाद डायराठचा तळ देण्यात आज्ञा वहामी. तयार व्हाहार व सरासोर यांनाहा पाठवाव. त्याप्रमाणे आज्ञा झाली.

गनिमाच्या लाकानी चंदनबदन किल्ल्यातून बाहेर पडून वजायाचे बेल पकडून नेले हात. मुहम्मद अमीन खानाने त्याचा पाठलाग करून जहावर मोडवून आणली.

चार जानेवारी १७००

सरफराजखान हा पाच हजारी जात व पाच हजार स्वाराचा मन्मबदार शहा-
मो. द. वा. ६.

जादा बेदारबख्त याजपाणी तैतान होला त्याला त्याच्या पथकसमहित हुजुरात बोलावण्यात आले.

औरंगाबादेचा सुभेदार नजाबतखान याने नऊ हरिणे भेट म्हणून पाठविली. ब्रह्मपूरीच्या वानम्यावरून समजले की : आज्ञेप्रमाणे चीनकुलीजखान हा आपल्या सैन्यासहित ब्रह्मपूरीला पोहावला आहे.

पाच जानेवारी १७००

आज कचेऱ्या बंद होत्या.

सहा जानेवारी १७००

हजरान्याच्या तांडून कळले की : गनिमाचे सैनिक बादशाही छावणीपासून एक-दोन कामावर पमरले आहेत. बादशाहाच्या आज्ञेप्रमाणे फतेहगुलाखान, स्वाजाखान व नागोजी याने हे गनिमावर (मराठ्यावर) चालून गेले. गनीम पळून गेले.

फीरतमिग (मिर्जा राजा जयसिंग याचा मुलगा) याचा तानू जीतसिंग आणि त्याचा भाऊ महोसिंग (?) याला ब्रह्मपूरीच्या तळावर तैतान करण्यात आले होते. त्यांना अमदखान जुमरुमुमुक्त याने खिलतीची वस्त्रे तरवार इत्यादि बक्षिस दिली ती घेण्याची परवानगी देण्यात आली.

आर्खाचा जमीनदार (राजा) अवधूतसिंग हा शहाजादा बेदारबख्त याजपाणी तैतान होला. त्याला हुजुरात येण्याचा आज्ञा करण्यात आली.

सात जानेवारी १७००

मोगल हजरान्याच्या तांडून कळले की : गनिमाचे (मराठ्याचे) महा हजर म्वार बादशाही छावणीपासून दोन तीन कामावर आले आहेत. बादशाहानी आज्ञा केली की : बहुरामदखान व हमीदुद्दीनखानबहादूर यानी सैन्य घेऊन भय्या पहाटे गनिमान्या परिपत्त्यासाठी जावे. त्याप्रमाणे बहुरामदखान, हमीदुद्दीनखानबहादूर, नाशखान वगैरे सैन्ये घेऊन कृष्णेच्या पलीकडे गेले. गनिमानो (मराठ्यानी) आपल्या सैन्याचे तीन भाग केले. उभय पक्षात बाणाची व बंदुकीची लढाई झाली. दिवस पान घटका वर आला अमता गनीम (मराठे) छावणीभावती चालून आले. बादशाहानी आज्ञा केली की : मुखलिमखान याने गनिमाच्या (छावणीपासून बाजार) पलीकडे चालू करून जावे. मुहंमद अमीन व फतेहगुलाखान यानी त्याच्या पाठांपाठ जावे. इतक्यात वळले की : फतेहगुलाखान व मुहंमद अमीनखान हे मागलाची पथके घेऊन चालून गेले होते. गनिमाच्या (मराठ्यांच्या) दोन तीन तुकड्या त्याच्यावर चालून आल्या. चहूकडून गनिमानो हल्ले चढविले. बाणाची व बंदुकीची लढाई झाली. फतेहगुलाखान व मुहंमद अमीनखान हे गनिमावर हल्ले करीत तेव्हा गनीम पागळे जात. पण पळता पळता ते बादशाही सैन्याच्या भोवती घिरट्या घालत. बादशाही सैन्याच्या हल्ल्यासमोर टिकत नसत.

बादशाहानी आपल्या कचेरीत हजर असलेले बहुरामखान, अशंदखान व मुरीदखान यानाहि गनिमाच्या परिपत्त्यासाठी रवाना केले. या मुभाराम बादशाहानी कळविण्यात आले

की : बादशहाजादा आजमशहा हा आपल्या पथवामहित टेकड्याच्या सोडापाशी आला आहे. तेथून त्याने शहाजादा मुहम्मद बालाजाह याम गनिमाच्या पारिपत्यासाठी स्वाना केले आहे यावर बादशहा म्हणाले, 'छान केले, बादशहाजादानी तेथे आपल्या सैन्यानिशी तयारीत राहावे.'

यानंतर कळले की : गनीम हे पळून चदनबदनवडे गेले आहेत बादशाही सैन्ये त्यांचा पाठलाग करीत आहेत.

दोन घटकांपर्यंत त्याचा पाठलाग करून बहरामदखान हा संध्यकाळच्या मुमारास हुजुरात आला. बादशहाजादा कळले की : मीर तुजक सफशिकनखान हा पीलखान्याच्या (हत्तीखाना) मागून गनिमाशी लढत आहे पण त्याच्यापाशी वाणकमी आहेत. बादशहाजादी आज्ञा केली की : शंभर वाण व वाणदार सफशिकनखानाकडे पाठविण्यात यावे. मुहम्मदशमखान याची मन्मथ काढून घेण्यात आली होती तो धनुष्य व भाले धारण करून दरबाराने आला. त्याने बादशहाजादा मुजरा केला बादशहा म्हणाले, 'ना, गनिमाचे पारिपत्य करण्यासाठी मुखलिमखानापाशी जा.'

बादशहाजादा आजमशहा याचा बकील मुल्लान नजर याला बादशहाजादी बालाविले. ने त्याचा म्हणाले, 'मुहम्मदशमखानाच्या मान्याच्या पत्नीकडे सातारा किल्ल्याच्या डांगराच्या मध्यावर पाण्याचा एक झरा आहे. किल्ल्यातील लोकां बाहेर पडून झऱ्याचे पाणी नेताना बादशहाजादा आजमशहा यांना म्हणावे "तेथे एक चौकी बायम करा आणि किल्ल्यातील लोकांना पाणी नेऊ देऊ नका."'

मसत राजा अन्पसंग याचा मुलगा मरुफमिया याने (राजा) रामाचा बकिला विजापूरचा मुनेदार लुहलुलखान याजकडे देवाचा जड जवाहीर, हत्ती, वगैरे तळावर (अज्ञापुरी) मुल्मुल्मुल्क (असदखान) याजकडे द्याव आणि स्वतः हुजुरात यावे अशी आज्ञा आली.

आठ जानेवारी १७००

आज बादशहाचा आवासाचा दिवस (राज हजारा) होता. कचेर्या बंद ठाव्या. बादशहाजादी आज्ञा केली की पाचशे कर्तारकी प्यादे वगैरेना शहाजादा वेदारवरून यात्रापाशी तैनात करण्यात यावे. आणि त्याच्या जवळचा तफखाना हुजुरात बालावन घ्यावा.

नऊ जानेवारी १७००

मन्मथीवरून बडनफ झालेला मुहम्मदशमखान हा येऊन बादशहाला भेटला. त्याचा पूर्वीचा काय हुद्दा-दर्जा होता याची चौकशी करून कळवावे म्हणून आज्ञा आली. नखतजंग जुल्फिकारखान याला दुआबचा खुराक (सदरांच्या खर्चाने बादशाही हत्ती घाड्यांची निगा राखणे) माफ करण्यात येऊन त्याला मदनीदाखल वीस हजार रुपये द्यावे अशी आज्ञा देण्यात आली.

बकी उल्मुल्क बहरामदखान व हमीदुद्दीनखानबहादुर यांना कही आणण्यासाठी खटाव व मापगांव (?) कडे जाण्यास निरोप देण्यात आला.

ठाणेदार रामचंद गाला नगरा, कर्णकुंडले व पाचगे हाथे बक्षीम, ही दिली. त्याच रमद-
धान्य आणण्यासाठी खटाव व फळटणकडे जाण्याम निरोप देण्यात आला.

बुधपाचगावचा ठाणेदार बंधाजी (पदाजी ?) हा हमीदुद्दीनखानबहादुराच्या फौजेत
तैनात होताना त्याच्या मम्मबीत वाढ करण्यात आली.

पंधरा जानेवारी १७००

बादशहांनी आज दलवादल हा हत्ती नजरे खालून घेतला. याशिवाय दहा हत्तींची
त्यांनी पाहणी केली.

काल रात्री बादशहांनी बरखावर अकबर याचा मुलगा मुल्तान बन्दगुल्लर पाणकडे
एक तलवार, एक खर्जूर व भनुष्यवाण बक्षीम म्हणून पाठविली.

सोळा जानेवारी १७००

आज मुल्तान बन्दस्तर हा येऊन बादशहांना भेटला. त्याने सुजरा केल्यावर त्याला
आणल्या तबकडे जाण्याम निरोप देण्यात आला.

मंवाजी हा मसूर व कच्छीड या स्थळाचा ठाणेदार होता त्याला तमाग्याने बक्षीम
देण्यात आले. मला कळगीनूरा पण छात्रा अशी त्याच्या तर्फे विनंती करण्यात आली.
बादशहांनी पाचणे रुपय किमतीची कर्णकुंडले त्याला बक्षीम म्हणून दिली. (एक जोर
गाणवाराः) मंवाजीला अडीच हजार जात व दोन हजार स्वार अशी मम्मब होती.
त्यापैकी पाचणे दो जम्पा (दुपोंडी) होते.

महाली बादशहांना कळविण्यात आले की बुधपाचगावचा ठाणेदार बुधाजी हा
धान्य, रमद घेऊन रहमतपूरजवळ आला आहे. फक्तहाखान याने एक हजार स्वाराचे
पयक बरोबर घेऊन जाऊन त्याला हुजुरान घेऊन यावे अशी बादशहांनी आज्ञा केली.

चीनकुडीजखान याला हुजुरान याशिवाय हाने पण ता अद्याप आला नाही असे
बळकले. बादशहांनी त्याची मनसब पाचणेनी रमा केली.

बादशहांना कळविण्यात आले की शहाजादा वेदारबस्त हा तळावर (ब्रह्मपरी)
पट्टीनला त्याचादिवशी औरंगाबादेहून खाजना पण (ब्रह्मपरीच्या) आला. मुर्खाडग्यानाने
मरहम खानगमान फतेहग याचा मुलगा खाने आलम याला लिहून खाजना हुजुरान
आणवारा अशी बादशहांना आज्ञा केली. मम्मब-मुस अगदखान याने खाने आलम बरोबर
काही गश्कक पथके द्यावीत अशाहि आज्ञा आली.

सतरा जानेवारी १७००

काल रात्री बादशहांनी आज्ञा केली की बक्षीमसक बहगमदखान, मतलबखान,
फतेहूझाखान, नाहरखान बगेर मरदारांनी उद्या कठी आणण्यासाठी जावे, हमीदुद्दीनखान-
बहादुर यांनी हुजुरात राहाव व मरदुद्दीन मुहमदखान कारबेगी याने बहगमदखानाच्या
गोटाची व्यवस्था पाहण्यासाठी आचणीत राहाव.

जवडाकबाब याने शहाजादा मुहमद वेदारबस्त याच्यापाशी राहावे. आणि वेदारबस्ता-
पाशी असलेले मुहमद नादिक व त्याचे मोगल पदक यांना हुजुरात यावे अशी आज्ञा आली.

बादशहानी हमीदुद्दीनबख्शदुर याला आज्ञा केली की तुम्ही छावणीभोंवती फिरा व मोर्चे, भिती (मरक्षणाच्या) वगैरे पाहत परत या.

(आठ शाबान ४३) एकोणीस जानेवारी १७००

बादशहाना कळविण्यात आले की : चीनकुलीजखान हा घान्य, रमद व काफिला हे बहरा (महसबद) हून घेऊन माफगावला (रहमतपूरजवळ) आला आहे. बादशहानी आज्ञा केली की, 'हमीदुद्दीनबख्शदुर याने तो माफगावाहून हुजरात आणावा व चीनकुलीज-खानाने बिजापुरात अमलेला मरव (दाख्खाळघासाठो लागणारी विविष्ट प्रकारची माती) व बाखद (दारू) ही बादशहाही छावणीत आणावी.

मन्सूरखान याने विनती केली की : मावळे सैनिक म्हणत आहेत की आमचा पगार थकलेला आहे आमचे पगार दिवडे तर आम्ही मातारगड मिळवून देता. बादशहानी आज्ञा केली की : महालान्त एकलाख छनीम हजार रुपये मन्सूरखान कडे द्यावे आणि मावळे सैनिकांना त्यातून पगार वाटण्यात यावा.

बादशहाना कळविण्यात आले की गनीम (मराठे) चदनवदनच्या विनव्यातून बाहेर पडतात व काही आणण्यास गेलेल्या (छावणीतील) सैनिकावर हल्ले करतात. बादशहानी आज्ञा केली की कागवदानी (देहळणीस सैनिक) मध्यालाठपर्यंत दोन कागावर मुकाम करावा.

थीस जानेवारी १७००

बादशहानी काल रात्री आज्ञा केली की काफिला, रमद, घान्य वगैरे आणण्यासाठी हमीदुद्दीनबख्शदुर यांना साठसायने ठरवून देणे. त्यापेवजी खटावना ठाणेदार याने तो छावणीत आणावा.

मिर्झाबख्श याने फटविडे ही चीनकुलीजखान हा काफिला वगैरे घेऊन कृष्णेच्या पलीकडे आला आहे त्याने मध्ये घेऊन भेटून जाय अशी बादशहानी आज्ञा केली.

बहरामदखान, मरहम सैफुल्लाखानाचा मुलगा अगदुल्ला मरहम यस्वानाजखान याचा मुलगा तूरल्ला यानी हरिण वगैरेच्या भेटी दिल्या

मरहम लाधीखान याचा मुलगा व काहिजचा विक्केदार व पोजदार अहमद याला असल्या मुलगा मुहमद जमाळ याला आपला नायब म्हणून ठेवून हुजरात येण्याची परवानगी मिळाली. मरहम इरादतखान याचा मुलगा शाहिदखान याच्या मन्मत्रीत वाढ करण्यात आली त्याच्या ठाणेदार रामबद याच्या निदिष्ट दावळून बजीदुद्दीनचा मुलगा मुहमद शफी याला मन्सब देण्यात आली.

मुरीदखान याने विनती केली की : माझ्या पयकानील माणसे परवानगीवाचून तोफखान्यात नाकर झाले आहेत नाफखान्याचा अधिकारी मुहमद आकिल (मुशरफ) याने त्यांना कैद करावे अशी आज्ञा झाली.

एकवीस जानेवारी १७००

चीनकुलीजखान हा येऊन बादशहाला भेटला. छावणीतील हत्ती व उट तळावर

(अझापुरी) पाठशिल्याचे वादशहानी ठरविऊन वादशहानी सनं हत्ता पाहिले त्यापेक्षा पन्नास हत्ती खाणाने व दीडशे हत्ती छावणीने ह ठेवून वाहने हत्ती चीनकुलीजखानावरील तळावर (बझारा) पाठवावे अशी आज्ञा आली

मरहम दिरेखानाचा मुलगा दिरखान, राणा जयसिंग (उदयपूर)चा भाऊ मुजानसिंग शिवधर, मरहम सांमूरखान यांचा वजीर मुल्ला मुहमद सामिम मीर नूर साह, चीनकुलीजखानाच्या नेमावालांचे युद्धवारसयान ही मल्ली येऊन वादशहानी भेटला हत्तीगान्याचा मुशरफ (हिण्डव प्रभिकारी) व नारायणदास यांचा मुलगा सूर्यासिंगयान हमादुर्गनाथान बजादुर याच्या द्वारे विनती केली की 'आज आपले लग्न आहे. आमच्याचा स्वाकार घ्यावा. वादशहानी त्याला दमयान वक्षीस, मन्मथीत वाढ व स्विकृतीचा वस्त्रे देऊन निराप दिव्या. भुव्यासिमाताने कळीकळ का परमणे अमनी (अश्वी) याच्या पांढरीनार औसखानाच्या नेमजी मरिक्कणस व नाहरखान यांची नेमणूक करण्यात आली आहे ओरगखानासबधी ताद आज्ञा 'त्याच्या भुव्यासिमाताने राणावरी अशी आज्ञा आली

काल यादशहीवेग याने विनती केला की गुरुवर्षाचा काजी अशदरा याचा भाऊ मय्यद मखली हा पन्नास चिन्मखनारा स्वारा व पन्नास बडुचा यांना घेऊन आला आहे मोहिमत भाग घेऊन मनिमाना सारावे या उद्देशाने ना आण आहे त्याच्या भेटीसबधी राय आज्ञा 'वादशहानी त्याला उद्या भेटास घेऊन या 'वादशहानी त्याच्याकडे (मय्यद मखली) पावणे कथय पाठविऊन

आज मय्यद मखलीने यादशहीवेग याच्या मध्यस्थीने वादशहानी भेट घेतली त्याने पण लखार, दात भाते नार म्हणून दिले वादशहानी म्हणाले, तुमचे चिन्मखनारी स्वारा व बडुचा यांनाही माझ्यासमोर आणा 'त्याप्रमाणे त्यांना आणण्यात आले वादशहानी पावणे मोहगा, हात व कथय एकच करून त्यांना वक्षीस म्हणत दिले. वादशहानी म्हणाले, 'परमेश्वराची इच्छा अमन्यास मी कापराचा कव्वासेने निकाल लावीन (इच्छा नारायण कुणफाररा नह नेम मी नुमायम) (नह नेम म्हणजे लखारीच्या खांदी पाडून, न वारीने पाणी पाजून असाहि अर्थ हाता मय्यद मखली हा जिपदच्या प्रेरणेने मोहिमत भाग घेण्यास आला होता. त्या सदर्भात हे वाक्य आहे.)

रातबजादुर नुसतजग याच्या पुढील महारा यांना मन्मथीच्या बटल्या देण्यात आल्या. जिजीच्या फतेहनगर व वादशहानी छावणीत आले हान (१) मय्यद कबीर, (२) मय्यद नूर आलम, (३) मय्यद कुतब आलम (४) मय्यद आसमान (५) अहमद वेग

खामगी जवाहरखानाचा मुशरफ शेख गुलाम मुहमद उर्फ मोताराम (धर्मानरित) याची लाहोर मुन्यात नेमणूक करण्यात आली.

घावीस जानेवारी १७००

इदापूरचा ठाणेदार मोगलखान वादशहानी भेटून निराप घेऊन गेला.

मरहम खानदीरान याचा मुलगा मुहमद सालेह हा बड्याड मुन्यात देवगाव या परगण्याला गेला होता. त्याला बडनक करण्यात आले होते. त्याने विनती केली की मी

मार्गनिर्णयमान यात्राकरिता शहर नागरी वसावणी ही वेढ माहितीची व नाम मन्त्र दाखविण्याची आज मला विनाकारण वडलांक वरण्यात आले आहे सदणहानी त्याची मन्मथ सहाल केली

गृहपद अक्षरस्य नामना गृहणा स यद मरमर, ?) याते शिवी कवी ही मा आजारो
आहे मया सहा महिवाची रजा मिळावा व तळार (अक्षरी) अमर व ज्ञानपूरना
आप्याची परवानगी श्यात पावी वा त्यातना आशा के की हामी (देष) ज्ञान
मानी जाऊन त्याची तपामणी करावी.

मरुतम जगती ह्वातवाचाम ह्वा म वद अन्तर्यामि यानि च ह्वातव्या मृग्या च्या जगति
मृग्याया ह्वातवाचो मरुतानि च्यानी मरुत वाहिन्यान् आनी

सादरगहनी आजा रश की आरणीन रेव व इ ह नरविण्यागांरा शक्षण मंडे
गांरा वजागी नरागाहि आरणीया वापर पावसवे

इतोऽन्वयात्तत्र श्रीधरस्यैव सदाशिवस्यैव यानि पाठ्यामासीदन्ती आचार्ये अथो आशा आश.
अथ सदाशिवस्यैव आशङ्क्यस्यैव पृष्टा इत्यभाषणे अथ सदाशिवस्यैव आशङ्क्यस्यैव आशङ्क्यस्यैव
आशङ्क्यस्यैव (आशङ्क्यस्यैव) यानि सदाशिवस्यैव आशङ्क्यस्यैव आशङ्क्यस्यैव आशङ्क्यस्यैव
आशङ्क्यस्यैव आशङ्क्यस्यैव आशङ्क्यस्यैव आशङ्क्यस्यैव आशङ्क्यस्यैव आशङ्क्यस्यैव

गद्योपनिषद् महाभारतान्तर्गत श्रीकृष्णार्जुनसंवादे अर्जुनस्य वचनम् ।
 भाषा केली.

नीडू। जो जमान्या मीनसना (मराठी) कडावरील पांज्यातून नील मांसाचा प्यास हावा जर्गा आज्ञा जाडा व हाणपूर मुम्याच्या वातम्यामून पुढीलप्रमाणे हळू मर-हम उठामुखान याचा नोन जेवडा हा व हाणपूरच्या वदनाहो मम्यावर (समीन) त्या गेला. त्यान बद्धकाने ना जगाईको शिपार कडा यामुळ कण। नीच्या वातानी त्याचा पयस व हाणपूरच्या मुमदार मांजमसनात वाजपाणा नेवे मानमदाताने त्याच्या रेंद मून डेवण्यासाठी कोतवालाकडे पाठविले.

तेवीस जानेवारी १७००

महली पूर्वी दरवाजे वलमी गळी वाड्याही मैथानील मावळ. रात्री गंधी माधुन
नडावा दार उघडून मातारा किंवा रात्र गळण्याच्या वेळान हात धाव वडा करमा (१)
किंवा हात धावणे (मराठ्याने) पावळ मातारा किंवा रात्री कुमकमाती येन हात नमवर
जाण्याच्या तयारीन असलेला मावळ (वाड्याही मैथानील) पाहून विचाराच्या मदतास
येणाऱ्या मराठ्यांनी आगटाआगटा केला त्यामळे किंवा सोल लोक मातारा झाले. वाड्याही
मैथानील मावळघानी मराठ्यावर हजेरा चढविला. चरमकीत मावळघानी पाच गनीम
दार मागले आणि पधरा तणाता कैद केले. गनिमाच इतर लोक पळून गेले. मावळघानी
कैद्यांना मस्मूरखानाकडे आणले. मस्मूरखानाने आपला मुक्का महमद काजम याच्या हस्ते
कैदी आणि मृताची डावी हुजुरात पाठविली कैद्यांना नायब कोतवाल महमद अमीन याने
वंदाबस्तात ठेवावे अशी आज्ञा आली

इफटापूर (जून तालुका, मागली जिल्हा) चा ठाणेदार अमानुल्लाखान याच्या जागी बरमा (?) चा ठाणेदार व अलीचा मुलगा मुहम्मद रजी याला नेमण्यात आले. अमानुल्लाखानाच्या मन्गवीन वपात करण्यात आली. अमानुल्लाखानाचा भाऊ हिदायतुल्ला याला अदी (उम्दी, इदी ?) चा ठाणेदार म्हणून त्याच्या भावाच्या ऐवजी नेमण्यात आले.

हत्तीखाना तळावर (ग्रहपूरी) पाठविण्याचे नृतं स्थगित करावे अशी आज्ञा झाली. निजामराव याने बहरामदखानाच्या मध्यस्थीने विनती केली की 'जहागीर नमल्यामुळे मी त्रस्त आहे. जहागीर द्यावी व मदनीदाखल काही मिळावे. त्याला एक हजार रुपये द्यावे व त्याला जहागीर मुक्कर करून द्यावी आणि त्या कामासाठी एक सजावली (अमलबजावणीचा अधिकारी) नेमावा अशी आज्ञा झाली. निजामरावला एक हजार तात व पाचशे स्वार अशी मन्मख आहे.

हजरता याच्या ताहून वळल की. घनाजी राधव वगैरे गनीम मरदागानी खानापूरच्या ठाण्याला बहा घातला. तेथील ठाणेदार आवजी आळतराव हा त्याच्याशी लढला. गनिमाची (मराठ्याची) पाच माणसे ठार झाली. शेवटी गनिमांनी त्याला कैद करून नेले. खान-बहादुर नुसतजम (जुलफाकारखान) हा साळा कोमावरून गनिमाच्या पाठलागाम जात आहे. **चोवीस जानेवारी १७००**

बादशहानी याला आज्ञा केली हाती की. चीनकुलीजखानबहादुर याने बादशाही छावणीतून एक काफिला ब्रह्मपूरीच्या तळावर पाठाचबाया व विजापूरला जाऊन तेथून दारुगाला आणावा. ताहखानाने तीन हजार स्वामिश्रित स्वदावपयंत त्याची सोबत करावी. स्वदावपातून मसबडपयंत मवाजी व रामचंद्र (ठाणेदार) यांनी चीनकुलीज-खानावरवीर असावे. आज आज्ञा झाली की ताहखानाने चीनकुलीजखानाची साथत करण्याची जरूर नाही.

सकाळी बादशहानी स्वाजा मुहरमखान याला बोलावून म्हटले 'लष्करातील भावळ्यांनी चाळीस गनीम (भराडे) यांना कैद करून आणले आहे. याशिवाय तीन माथम पूर्वीपासून कैदेत आहेत. नायब कोतवाल मुहम्मद अमीन याजपाशी ही माणसे ठेवली आहेत. त्या सर्वां (हिंदी)ना वृणेंच्या काठावर घेऊन जा आणि त्याचा वध करा' या मुमारास बादशहाना वळविण्यात आले की 'कैद्यामध्ये एक मलगा आहे त्याच्या सवधी काय आज्ञा ? बादशहानी काजी मुहम्मद अकम याला बोलावून विचारले 'त्यांना ठार मारून नमाज पढ़त माळले हाणे धर्माला अनुसरून आहे की नाही.' काजी मुहम्मद अकम म्हणाला, 'त्यांना ठार मारण्यात यावे.'

आजमेप्रमाणे स्वाजा मुहरमखान कैद्यांना वृणेंच्या काठी घेऊन गेला. तेथे सर्वांचा वध करण्यात आला. दारुगाला विजापूरला आणण्यासाठी चीनकुलीजखानाकडे पाचशे उट पाठविण्यात याव अशी उटस्वत्याचा दारोगा व खिदमतगुजारखानाचा मुलगा अब्दुलकादर याला आज्ञा करण्यात आली. औरंगाबादेचा हकीम (वैद्य) याची त्याचा बाप रघुनाराथसिंग याच्या वैद्यकीच्या जागेवर नेमणूक करण्यात आली.

पंचवीस जानेवारी १७००

शहाजादा बेदारखान, मुन्तानना मुभेदार मुहमद मुहज्जदीन असदखान मुम्बई-मुल्क याच्या नावाने पत्रे रवाना झाली सरफराजखान हा महा हजारा जात व पाच हजार स्वार् श्रमिका मन्मददार होता तो बेदारखानापाशी तैनात होता. त्याला हजारात बाळाकण्यात आठ येण्यात त्याने आठगणाले घालीवली त्याची मन्मद एक हजाराने कमी करणाने आली

वशीर मुम्बईक ब्रह्ममदखान याने काही आणण्यासाठी द्या जावे अशी बादशहाने आज्ञा केली. नंतर त्याच्या विनंतीवरून मुखलिमखान याने जाव अशी आज्ञा झाली फतहखानाच्या इत्ती वगैरे तळावर पाहोर्चेविण्यासाठी पाठविण्याचे ठरले फतेहखानाच्या ऐक्याने मुखलिमखानाच्या बरोबर मुहमद इमहाक याने जाव अशी आज्ञा झाली

स्वाजा मुहम्मदखान याने पुढीलप्रमाणे विनंती केली माझा मायब आणि इमामखान वगैरे (मुहमद इमामखान व ब्रह्ममदखान सरकारी वागाचा व्यवस्थापक) आठ त्याने यागेच्या मार्गीत उरविले चार हजार आठणे कट्याचा भर घातली आहे पूर्वी त्याला तशील वशी व वाकनाम हे हद्दे होते. तशील मधानेर्जानगर (वृत्तात लिहून पाठविणार) याच्या तक्रारीवरून त्याला वरील हद्दावरून काढले. तो निगणगी आहे त्याला पूर्वीच हद्दे बहाल व्हावे. बादशहानी तो मान्य करून त्याच्या मन्मदीन वाढ केली.

मुखलिमखानाने विनंती केली की मनीस वृष्णेच्यापलीकडे आक्रमण करतील तर मावघागिरी म्हणून निजामखाना मा निरडे नेमना बादशहानी विनंती मान्य केली.

काल रात्री बादशहानी इमीदुद्दीनखानबहादर याला बोलावून म्हणले, 'नीन-चार दिवसात गातागड आपल्या नाव्यात येईल तशी घुणाला तरी पाठवून बहादरखान उजव्यावाजने पहाळगटना रत्ना आणि आमच्या निवासामाठी (दीवतगना) यास जागा पाहून येण्यास सांगा.'

मुहमद इमामखान (हा मराठा राणी लखनाना मारला होता) याची समोर नव्हत्याताने बादशहाच्या नजरेमावून घातली

सव्वीस जानेवारी १७००

रात्र रात्री गुजबदागाचा अधिकाारी मिया इत्यात याने पुढीलप्रमाणे विनंती केली शहाजादा मुहमद मुहज्जदीन (मन्तानना मुभेदार) जम्बुजम्बई असदखान (पतप्रधान व ब्रह्मपुरीच्या तळाचा व्यवस्थापक), व ठराना (मिघ) मुभेदार त्रिपजन्मखान याच्या नावाची पत्रे, त्याच्याकडे पाठविण्यासाठी म्हणून माझ्याकडे देण्यात आली आहेत पण बादशही आवणीपामुन तळापर्यंत (ब्रह्मपुरी) घाडे व डाक चौकी याची व्यवस्था नाही. याशिवाय वाटेत गनिमाची (मराठ्याची) भारी धामधूम आहे. सरश्वर पथक (वदकी) बराबर असल्याशिवाय गुजबदागाचा पत्रे पेटून जाणे शक्य होणार नाही. बादशहानी आज्ञा केली की, पत्रे वारअशीवेग याच्यापाशी द्या म्हणजे तो हरकात्याच्या बरोबर ती पाठवील.'

उस्मान कराबल हा मोर्चे पाहून परत आला तो म्हणाला, 'मुख्य एका वस्त्रापायन पाहूनच जाह अजून एक तपास शिल्लक राहिली आहे. तरत्रियतमान मीर श्रावण (दाबगाठघाचा अधिकारी) याची विनंती आहे की माझ्या मैनिफेस्तो पगार न मिळाल्याने ते येऊन आहेत त्यांना येऊनही म्हणून साहा मदत नाही. बादशहानी आज्ञा केली की, 'फनेर दोन ठोंड याने मराठ्यांवर दहा हजार रुपये फौज तरत्रियतमानाकडे पाठवावे. त्याने तरत्रियतमानावर अन्वयेच्या जहागिरदाराच्या (मन्मदवार) मैनिफेस्तो पगार वाढवा.'

सत्तावीस जानेवारी १७००

हा रोजी बादशहानी, बादशहानादा आज्ञेम याचा वाढीद्वारा म्हणून त्यांना नवे दहा हजार रुपयांची मदत, पाच माणके द्यावा असे पाठविली.

मंगळी बादशहानी मंडळीच्यात आज्ञा की बरीड मंगल मुसलमानांमधून मंगलानात. मंगलमद रसाला, मंगलमद रसाला, मंगलानात मंगलमद रसाला हे बरीड आणण्यासाठी मंगल आहून फनेर दोन ठोंड याने मराठ्यांवर दहा हजार रुपये फौज तरत्रियतमानाकडे पाठवावे. त्याने तरत्रियतमानावर अन्वयेच्या जहागिरदाराच्या (मन्मदवार) मैनिफेस्तो पगार वाढवा.

बादशहानी आज्ञा केली की मंगलमद रसाला, मंगलमद रसाला, मंगलानात मंगलमद रसाला हे बरीड आणण्यासाठी मंगल आहून फनेर दोन ठोंड याने मराठ्यांवर दहा हजार रुपये फौज तरत्रियतमानाकडे पाठवावे.

मंगळी बादशहानी मंडळीच्यात आज्ञा की बरीड मंगल मुसलमानांमधून मंगलानात. मंगलमद रसाला, मंगलमद रसाला, मंगलानात मंगलमद रसाला हे बरीड आणण्यासाठी मंगल आहून फनेर दोन ठोंड याने मराठ्यांवर दहा हजार रुपये फौज तरत्रियतमानाकडे पाठवावे.

बादशहानी आज्ञा केली की मंगलमद रसाला, मंगलमद रसाला, मंगलानात मंगलमद रसाला हे बरीड आणण्यासाठी मंगल आहून फनेर दोन ठोंड याने मराठ्यांवर दहा हजार रुपये फौज तरत्रियतमानाकडे पाठवावे.

मंगळी बादशहानी मंडळीच्यात आज्ञा की बरीड मंगल मुसलमानांमधून मंगलानात. मंगलमद रसाला, मंगलमद रसाला, मंगलानात मंगलमद रसाला हे बरीड आणण्यासाठी मंगल आहून फनेर दोन ठोंड याने मराठ्यांवर दहा हजार रुपये फौज तरत्रियतमानाकडे पाठवावे.

बादशहानी आज्ञा केली की मंगलमद रसाला, मंगलमद रसाला, मंगलानात मंगलमद रसाला हे बरीड आणण्यासाठी मंगल आहून फनेर दोन ठोंड याने मराठ्यांवर दहा हजार रुपये फौज तरत्रियतमानाकडे पाठवावे.

अठरावीस जानेवारी १७००

मंगळी बादशहानी मंडळीच्यात आज्ञा की बरीड मंगल मुसलमानांमधून मंगलानात. मंगलमद रसाला, मंगलमद रसाला, मंगलानात मंगलमद रसाला हे बरीड आणण्यासाठी मंगल आहून फनेर दोन ठोंड याने मराठ्यांवर दहा हजार रुपये फौज तरत्रियतमानाकडे पाठवावे.

बादशहानी आज्ञा केली की मंगलमद रसाला, मंगलमद रसाला, मंगलानात मंगलमद रसाला हे बरीड आणण्यासाठी मंगल आहून फनेर दोन ठोंड याने मराठ्यांवर दहा हजार रुपये फौज तरत्रियतमानाकडे पाठवावे.

मंगळी बादशहानी मंडळीच्यात आज्ञा की बरीड मंगल मुसलमानांमधून मंगलानात. मंगलमद रसाला, मंगलमद रसाला, मंगलानात मंगलमद रसाला हे बरीड आणण्यासाठी मंगल आहून फनेर दोन ठोंड याने मराठ्यांवर दहा हजार रुपये फौज तरत्रियतमानाकडे पाठवावे.

वारदशहारी याने वादशाही मंत्र्यांनीले मावळघाची तक्रार मावळी. मावळे म्हणाले, 'वादशाहीनी पगार वाटपासाठी एक लाख छत्तीस हजार रुपये दिले होते. मन्सूरखान याने तेच हजार मोहरी पगार म्हणून वाटल्या. बाकीचा पगार देत नाही. सातारा फत्ते शाह्यावर दर्शन म्हणता. पगार दण्यास मन्सूरखानास हक्क दण्यास यावा. मावळघाची बाकी हिता आहे हे लक्षात घ्यावे' अशी वादशाहीनी आज्ञा केली.

मुहंमद बेगना मुळगा मुहंमद सैफी हा हैदराबादने नेतान होता. त्याने विनंती लिहून पाटीवली की 'मी हस्तमंडितखान याच्यावरून राहून कामगिरी केली आहे. चिंचलीचा परगणा मला नक्काजहागीर आहे. तशीच फौजदारी पण मला दण्यास यावी. विनंती मान्य करण्यास आली.

उशापुरचा राणेशर भाग-खान याने पुढीलप्रमाणे लिहून पाटीवले यमाजी (निमाजी किंवा ममाजी) शिंदे याचा दोन हजार ज्ञान व एक हजार खार अशी मन्सूब हाजी नावाने नुसतजम (जुलिकारखान) याच्या फौजेतून वेगळा झाला आहे. त्याने मला पुढीलप्रमाणे निराप पाटीवला आहे मला पाच हजार ज्ञान व पाच हजार खार अशी मन्सूब दण्यास यावी. माला मद्रगा यमाजी (यमाजी) याच्या पानशे वार व दाशे रार अशी मन्सूब रावी. तो वार श याच्या एकजी त्याच्या मुलास मन्सूब मिळायो. शर आता तर मी त्याच्या हजेरत घेऊन येईन.

वादशाहीनी आज्ञा केली यमाजी शिंदे याची पुढाची मन्सूब रायम ठेवण्यास याई. त्याच्या मंगत मुलाच्या मुलास त्याच्या यावतप्रमाणे मन्सूब देण्यास येईल.

अहमदनगरच्या यातल्यावरून पुढीलप्रमाणे लिहून यमाजी वगैरे सरदार (सरदाराने) पान हजार खार व आठ हजार पायदळ घेऊन मोजे कोठ्या (गारा) जवळ तळ ठेऊन आहेत. तिकडी फौजदारांना ताकीदपणे दिहावीत अशी आज्ञा झाली.

वादशाहीनाचा आज्ञा याने हल्लीस की तराबतखानाच्या मान्यार्थीतून दगरीगळे ताफ्यात उर्वविण्यात येताना नाही गळे माण्या जवळपास जवळ येऊन पाळे. (माणा हिताच्या दिशेने आणि गळे माण्या तयारकट) ताफ्याचा भांडमागाची हा ताफ पडला आहे. हमीदुद्दीनखान वहादुर याने त्याला (गारास) ताफा रावी अशी वादशाहीनी आज्ञा केली.

एकोणतीस जानेवारी १७००

हमीदुद्दीन वानवहादुर याने शिक्ता केली ही आज्ञेप्रमाणे मा मन्सूरखानाच्या मावळ्यावर गेले होते. गुर्गे जकी ताफ मी पाहिली ही तोंड दमराकडे हलवून जरी गळे माण्या नगी वादशाहाजादा आज्ञेमनशा याच्या मार्गाच्या दिशेने ते जाणार तोंड हलवायला दमरी जागा नाही. यावर वादशाहा म्हणाले, 'ताफ हलवायलाची जहर नाही गळे मात्र काळजीपूर्वक सोडण्यात यावेत.'

हरकाच्याच्या तोंडून कळले की : जुलिकारखानवहादुर नुसतजम याने खजिना व काफिला हा पण्ड्याहून तळावर (बहापुरी) आणीत होता. धनाजी जाधव वगैरे सरदार हे दहा

हजार स्वार घेऊन उदगाव(?) परगण्यात धावून आले जुल्फिकारखान याने खजिना व काफिला तेथे ठेवला व तो गनिमाच्या पारिपत्यासाठी धावून गेला. चवदा शायान(पंचवीस जानेवारी) रोजी युद्ध झाले. जुल्फिकारखान नुनतजग, दाउदखान, रामसिंग (हाडा), रावदलपत (बुंदेला) वगैरेंनी गनिमाच्या सैन्यात आपले धांडे घातले. गनिमाच्या (मराठ्यांच्या) शंभर सैनिकांना नरकात पाठविण्यात आले (मारण्यात आले) गनीम पळून गेले. घोडे, भाले इत्यादी लूट गाजीच्या (मोगलांच्या) हाती लागली बादशहा म्हणाले, 'सेवा मान्य झाली. मजुग झाला.' हरकाच्यांना चार होन वक्षीस म्हणून देण्यात आले.

तहबूरखानाने विनंती केली की : दोनशे बाण (धनुष्यांचे) तयार झाले आहेत. आज्ञा झाली की : मीर सामातच्या कचेरीचा दारांगा (अधिकारी) याने ते (बाण) माच्यांत पाठवून द्यावे.

अजमीरचा मुभेदार मथ्यद अब्दुल्लाखान याने विनती लिहून पाठविली की : मुजान-मिंग राठोड याचा नातू गर्जसिंग हा कामाचा माणूस आहे टांडा परगण्याची फौजदारी व मन्मथ त्याला देण्यात यावी विनती मान्य करण्यात आली

तीस जानेवारी १७००

पार्सेन विलायतचा देणमुख सूर्याराव (गिमाळ) हा येऊन बादशहाना भेटला. त्याला खिलतीची वस्त्रे देण्यात आली.

बाल हमीदुद्दीनखानबहादुर याने विनती केली की : मुहमदबेग हा मुखलिगखान याच्याबरोबर कही आणण्यासाठी गेला होता वाटेत त्याने बंदुकीने एका वाघिणीचा शिकार केला वाघिणीला आणले आहे बादशहाना वाघीण पाठवेली ते म्हणाले, 'शकुन खान झाला.' वाघीण शहाजादा आजम याजकडे पाठवावी अशी आज्ञा झाली.

फतेहगढाचा मुल्का फकीरल्ला, मुभे दख्खानचे नियम लागू असल्याच्या अधिकाऱ्याच्या, सान्याना हिशेबतगामनीम गुनुदाम, याच्या मन्मथी वाटविण्यात आल्या

पार्सेन विलायतचा ठाणेदार नाहरखान, खुदावदाखान व कोरगान्याचा अधिकारी तहबूरखान यांना प्रत्येकी एकव हत्ती वक्षीस देण्यात आला

सतलखानात कणवल बेगी याने अर्ज कला की : मी कहीच्या पथकाबरोबर रांगराळ भागात गेलो होतो. तेथे खप हरिणे ब्राह्मणात बादशहा म्हणाले 'शिकार करून या'

हरकाच्याच्या ताडून कळले की. एककाताखान याचा भाऊ मीर नूरल्ला हा देह-ळणी (गस्त) साठी सगमाच्या पलीकडे आहे. बादशहाना आज्ञा केली की त्याने बादशाही छावणीच्या समोर दोन बाणांच्या अंतरावर दहा स्वारानिशी टेहेळणी करीत राहावे.

नागाजी याने व समूरचा ठाणेदार मवाजी यांना प्रत्येकी पाच हजार रुपये किंमतीचा हत्ती वक्षीस म्हणून देण्याची आज्ञा झाली

एकतीस जानेवारी १७००

काल रात्री हमीदुद्दीनखानबहादुर याने मुहंमद अमीनखान, मियादतखान, नजरकुली व त्यांच्या मोगल सैनिकांना बादशहाच्या आज्ञेप्रमाणे कळविले की : मराठे चंदनबंदन किल्ल्या-

तून बाहेर पडताना व प्रवासी व वादशाही सैनिक यांच्यावर हल्ले करतात. तुम्ही तिकडे जाऊन दया घडून येता मराठे बाहेर आले की हल्ला करून त्यांना ठार मारा. आज्ञेप्रमाणे गावत बसत, तुकंताजखान व हुमन मय्यद हे मन्थरात्रीच्या सुमारास तिकडे गेले. गनिमाचे मठा सैनिक उंट्यावर स्वार होऊन (किल्ल्यातून) बाहेर रस्त्यावर आले. तुकंताजखान, हुमन मय्यद वगैरे त्यांच्यावर चालून गेले. त्यांनी एकाचा ठार मारले आणि तीन भागमे जिवंत पकडली. घोडे, शस्त्रे वगैरे गार्जोच्या (मोगलांच्या) हाती पडली कैद्यांना फांतरीत आणण्यात आले. बादशहानी आज्ञा केली की कैद्यांना मुहमद अमीन नायब फांताराने यांच्या हवाली करण्यात यावे. घोडे व शस्त्रे लुटून ज्यांनी मिळविली त्यांनी आपल्यापाशी ठेवावी. अशीच पद्धत चालू राहावी.

मन्थरीराम व जगताराम हे फांतरीच्या आशेने बादशहाना भेटले. पुढील इसमाच्या मन्थरी वाढविण्यात आल्या. सीमवरचा मुलगा ताज, शेख नूरुद्दक याचा जावई मय्यद वगैरे, मय्यद हाशम मोर खलील, मुहमद हयात फारीगर.

बादशहाजादा आजमशहाने मार्गाने की 'मतारा किल्ल्यावरून एक हुक्म आतिशी (अग्निबाण, प्रिनेड) मार्चात यरून पडला होता. तो आणला आहे' बादशहानी तो पाहिला. त्यांनी म्हटले, 'ताफलाच्यान या अमाच हुक्म आतिशी आपल्याकडेही तयार करवून घ्यावे.'

वशीरुलमुल्क बहामदखान परत येईपर्यंत त्याच्या गाटाची व्यवस्था मजावलाच्या मुणारफ मस्त अली याने पाटावी अशी आज्ञा झाली इत्तीखाना वगैरे कारखाने तळावर येऊन जाण्यासाठी बादशहानी फांतरी वगैरे घेऊन फांतरी कामानाचा निराग दिला. याच मद-भान मकाळी इमीदुद्दीनखानवगैरे यांनी विनंती केली की इत्ती वगैरे अणण्यासाठी गेले आहेत त्यांना आणण्यात यावे अशी आज्ञा झाली. मुहमद मुल यानेही कारखान्यावरून तळावर जावे अशी आज्ञा झाली.

मुल्फतखानाच्या विनंतीवरून हरिदाम जव्हरी या ना मिलतींनी वगैरे देण्यात आली. हाजी खाजा गैम याला घाल देण्यात आली इत्तीखानाच्या कारागी मोर सोमान याच्या इत्तीखानावरून तळावर (ब्रम्हारी) जाण्यासाठी निराग देण्यात आला.

तळावर्गच्या बातम्यात पुढील मजकूर होता : खाने आलम याच्या भायकोचा (विशदरी) अब्दुल्लादर हा दास हाजी व हजार स्वार अमा मन्मददर हाता ना खानच्या जहागिरीवर आला होता. ना भरण पावला.

रुहूलखानाच्या विनंतीवरून गुलाबराय याम ब्रह्मगिरदागच्या हिशेबतपामणीच्या कामावर नेमण्यात आले. शेख मिराजुद्दीन हा धाडखाना डाग देण्याच्या कामावर देखरेख अधिकारी (अमीन) म्हणून काम करीत होता. मक्केला पाठविण्याच्या खेरात व नजर याचा व्यवस्थापक म्हणून त्याला मक्केला पाठविण्यात आले. त्याच्या जागेवर काजी मुहमद अक्रम याच्या विनंतीप्रमाणे मरहूम काजी अब्दुल्ला याचा मुलगा स्वाजा मुहमदशहा याची नेमणूक करण्यात आली.

एक फेब्रुवारी १७००

बादशहाजादा मअज्जम याने (काबूलहून) शाहबाच्या दोन व नामपातीची एक जशा करुंधा पाठविल्या होत्या. त्या काळ बादशहाच्या नजर खालून गेल्या.

छावणीनीच हकीम (वैद्य) सारिक याचा भाऊ हिदायतुल्ला शहाजहानाबाद (दिल्ली) मध्यात अंतर्गत्याच्या अधिकारी (मशरफ) हाता. ता मरण पावला बादशहांनी हांम सारिक याचा मृतकानून काढून आपल्याजवळ बाळावून त्याला एक वासवद (अल्काश) देऊन त्याचे समाधान केले.

फतहखान याचा हत्ती व इतर वाग्वाने तळवार (सहापुंगी) घेऊन जाण्यासाठी त्याच्यावरवर पधराशेपेशी स्वारीन गेल्य दण्यात आले. यादी बादशहांनी पाठविली. त्यांनी आज्ञा केली की खटावना ठाणेदार रामचंद्र व बुध प चगावचा ठाणेदार रणदुलाखान व इतर ठाणेदार यांनी आपापल्या हद्दीत फतहुल्लाखानाची माबत करावी अशा अर्थाची ताकीदपत्रे पाठविण्यात यावीत.

बादशहा म्हणाले, 'उद्या शुक्रवारी वक्षीउल्मुक बहरामदखान हा कही घेऊन येईल शहाजादादा मअज्जमच्या पथकांनी दोन तीन काम पुढे जाऊन त्याची वाट पाहवी व मुहंमद अमीनखान याने घाटापाशी तळ देऊन राहावे' मावळघाचा अधिकारी अदुल्हीम याच्या ताकड्याव्यावून बदलून इतर सैन्याच्या तुकड्यात बदलावे अशी आज्ञा झाली.

बादशहांना कळविण्यात आले की : वक्षीउल्मुक बहरामदखान याजवरोवर गेल्य थोडे आढे तरीही त्याने त्याने आघाडी, पिछाडी, उजवी फळी अशी रचना केली त्याने भक्कम कही (दागाचारा, गवत, लाकूडफाटा इत्यादी) आणली आहे. बादशहाच्या चौकशीवरून मागण्यात आले की मुहंमद अकिल हलगरीपणा करीत नाही. अमदखान, यार मुहंमद अली, शर्फहीन हुसेन हे वक्षीच्या वरोवर गेले आहेत फीजेची तपासणी मरहुम सैफुल्लाखान याचा मुलगा अमदुल्ला याने करावी अशी आज्ञा झाली.

विजापूरच्या वातम्यावरून पृथ्वीलप्रमाणे फळले (राजा) रामाची मकुटीवीय व मक्थी माणस यांना राव मरुफिमस याने विजापूरचा मुमंदार खुल्लुल्लाखान याच्या हवाली करून त्याबद्दली रसीर (पाच) घेतली आहे बादशहाची आज्ञा हाती की त्यांना विजापूरच्या किल्ल अर्का आलील काट) मध्ये ठेवावे पण किल्ले अर्चा किल्लेदार इनायतखान याला तसे हरुम मिळाले नाहीत त्यामळे खुल्लुल्लाखान याने वरील मडळींना कातवाली चवुथ्यापाशी ठेवले आहे. वाय आज्ञा? बादशहा म्हणाले, 'इनायतखानाला याबद्दल लिहा.'

दोन फेब्रुवारी १७००

बादशहा म्हणाले, 'खुल्लाखानाच्या मोर्च्याच्या दिशेने एक मशीद आहे ती पाहून या.' अधिकारी निकडे गेले त्यांनी पाहणी केली. परत येऊन ते म्हणाले, 'तथे एक आंटा आहे. भावती सर्वत्र कवरीच कवरी आहेत.' त्यांनी जागेचा नकाशा बादशहांना दाखविला. बादशहांनी आज्ञा केली की येथून त्या जागेचे अंतर किती आहे हे पाहून मस्त अली व उस्मान करावल यांनी यावे.

तीन फेब्रुवारी १७००

महाली वादशाही हमीदुद्दीनखानबहादुर, हाफिज म्बाजा मुईज व फराशखान्याचा मुशरफ शरफुद्दीन यांना म्हटले, 'तुम्ही पण जाऊन (माध्यमिबलील) मशीद पाहून या.' व्याप्रमाणे ते गेले. परत येऊन त्यांनी कळविले की : मशीदीची डागडुजी होणे आवश्यक आहे. वादशाही म्हणाले, 'डागडुजी (भरभमन) करा' मस्त अलीने कळविले की : येथून मशीदीपर्यंतचे अंतर एक कामाला घाडे कमो आहे. वादशाही म्हटले, 'या मशिद्याच्या गत्तावीम तारखेम (सात फेब्रुवारी, १७००) त्या ठिकाणी माझ्यासाठी तबू उभा करा'.

प्राज्ञेप्रमाणे मन्सूरखान या मोर्च्यानून येऊन वादशाहीना भेटला. दोन घटकानंतर वादशाहीनी त्याला मोर्च्यात परत पाठविले. मन्सूरखानाचा मुलगा मुहमद काजम हाही मोर्च्यानून येऊन वादशाहीना भेटला.

यासीनखानबहादुर वगैरेंनी धान्याच्या गोण्यानी भरलले प्राठ हजेरा वेल छावणीत आणले. यासीनखानबहादुर व त्याचा सहकारी फादरदाखान हे येऊन वादशाहीना भेटले. फतेहूल्लाखान याला कारखाने बरोबर घेऊन तळाकडे (ब्रह्मपुरी) पाठविण्यात आले.

खान फौराजजग याने लिहिले की, वडखोर निगूनवरून (पोड राजा) याने माहूरचा परगणा उध्वस्त करण्यासाठी आपले सरदार पाठविले. त्याच परिपत्य करण्यासाठी मी महीमदखान, यस्तखान, अब्बासअलीखान व फकीर मुहमदखान यांना सैन्य देऊन पाठविले. त्यांनी गतिमाने परिपत्य केले व त्यांना माहूरच्या परगण्यात येऊ दिले नाही. माझ्या मददगारांनी कामगिरी बजावली आहे. निच चीज व्हावे. त्याचे हुद्दे व दर्जा काय आठ याची चौकशी करावी अशी आज्ञा झाली.

वादशाहीना कळविण्यात आले की, अनुपसिंगाचा मुलगा गव मरुतामग (वीकानेरचा राजा) हा देवीच्या रांगाने ब्रह्मपुरीच्या छावणीत वारला.

चार फेब्रुवारी १७००

महाली वादशाही हा म्बाजा दोलतला म्हणाले, 'तुम्ही, यक्षी उलमुत्क मखलिमखान व कोरावळखान अग निरेतर्गयनयानाच्या माच्यावर जाऊन (काय चालले आहे) पाहणी करून या' त्यांनी मार्च पाहून व परत येऊन कळविले की, दमदमा व मुरम नयार होत आहेत.

मुहिमुद्दीन कुली गुज्रंदार याने फतेहूल्लाखान आणि त्याच्या बरोबरचे कारखाने म्हसबडपर्यंत पोहोचवावे तेथून खाने आलम व मुनवरखान यांनी तळावरून (ब्रह्मपुरी) येऊन हत्ती ब्रह्मपुरीला घेऊन जावे. आणि तेथून खजिना व रसद ही फतेहूल्लाखान, सरफराजखान व राजा अवधूतसिंग (ओछर्याचा राजा) यांनी वादशाही छावणीत आणावी अशी आज्ञा झाली.

मो. द. ना. ७.

फनेटल्याखानाने विनंता केली की माझ्या पथकाची पगारबाकी देण्यात यावी अथवा तळावण्या (ग्रहापूरी) खनिष्यावरून पगार मिळण्याची व्यवस्था व्हावी. खजिना बादशाही आरखीन आता ही पगार देण्यात येईल असे बादशहानी सांगितले.

अस्तामगड (?) च्या यातम्यावरून झुल्ले की तेथील शिंदेसार व मय्यद नूरुद्दीन यांना मुल्गा शेंख हा मरण पावला त्याच्या आगी मय्यद अन्व हादी याचा मुल्गा मय्यद अली यांना नेमणक करण्यात आली.

गेल्या मराठीने त्याला दावा मागितला असा खंड मराठी पाठविण्यात आले होते. ते स्थगित करण्यात आले.

नरनिषतखानाने तळावण्या की मय्यद मराठीने मुल्गा, न यया मय्यद मय्यद अथवा हा मय्यद उतर हाभगिरी व यांनी अहमद या आणि भोमसंगत्या मय्यद वीत वाढ करण्यात आली.

बन्हागपत्ता मुन्नेदार मानिकदखान याने इलाक्याच्या मुल्गा शफीरा (याने पंगरातगीकाचून राखीव बादशाही जमलात शिखार नेली होती) याला इजरात पाठवावे असे आगापत्र त्याला पाठविण्यात आले.

इलापूरचा ठाणेदार लाकखान याने लिहिले की दाक्षाचा मांसम बहरान आहे. आज्ञा ह्या याम कहराच्या बराबर दाखे पाठवीन. आज्ञा झाली की, 'मरदाक पथकाची व्यवस्था (दाखे आणण्यासाठी) करण्यास ठाणेदारांना लिहिण्यात यावे.'

नसतगंग (जुल्लिकारखान) याच्या तेनातीतून वधतर्फे झालेले पक्षाम मागलस्वार (मध्य प्राशियातून आलेले) हे आवणोत आले जुल्लिकारखानाचा आवणोतील वकील (कारभारी) कासिम अली याला त्यानी पगारबागीसबधा फार घाम दिला त्याची वेअरू करावी असा त्यानी येत कला बादशहानी मुहमद अमीन नायब कोतवाल याला म्हणले, 'त्याची समजत घाला' त्याला ते जमद नाही. ते त्यायकचरीत मेने कारिम अलीला त्यालावण्यासाठी कात्रीने पाठाला (पायदळ शिपाई) घाडले ना यण्यापूर्वीच कारिम अलीने आपली भालमत्ता मुन्तान नजर वकील याजपाशी ठेवली आणि तो स्वतः शहाबादा आजम याच्या गोठान लपून बसला. मोगल स्वारांनी फारच उल्लास सांडला.

या मुमारास बादशहाम तळावण्यात आले की : कासिम अलीला एक लाख रुपयाचे कर्ज आहे जुल्लिकारखानाने त्याच्या ऐवजी शेंख जमालुद्दीन याला आपला वकील म्हणून नेमला आहे. आता मोगल स्वार त्याच्या मागे लागले. बादशहा म्हणाले, 'त्या कुटुंबा नशिवाच्या जमालुद्दीनला कशासाठी नेमले? इतर कुणाला तरी नेमण्यासबधी नुसतजाला लिहा.' कासिम अली एक आठवडाभर गैरहजर राहिला. त्याला बादशाही लष्करात आणण्यात आले. नायब कोतवालाने त्याचे रक्षण करावे अशी आज्ञा झाली. कोतवाल चबुत्याजवळ कासिम अलीचा तंबू उभा करण्यात आला.

सात फेब्रुवारी १७००

बादशहाजादा आजमशहा यानी दांत कनानी व पडदे पाठविले व पाहून बादशहा खुश झाले.

विजापूरचा मुभेदार लक्ष्मल्लाखान व कल्याण भिवंडीचा ठाणेदार मानवखान यांच्या नावे फरानि पाठविण्यात आली. बादशहाना कळविण्यात आले की, काण्या एका सौदागराचे माथाने भरलेले जहाज फिरग्यानी लुटले बादशहा म्हणाले, 'दहशजपूरीचा किल्लेदार व फौजदार सिद्दी याकूनखान यांना लिहून लुटलेल्या माल्याचा तपशील मागवा.'

वक्षीउल्लूक बह्रामदखान याने अर्ज केला की, खटावचा ठाणेदार रामचंद्र याने लिहिले आहे की 'दलपतरावचा मुलगा बाळाजी हा माझा नातेवाईक आहे त्याला माझ्या पथवान (बिगदरी) घेण्याची आज्ञा व्हावी' विनंती मान्य करण्यात आली.

सरकारी बागाचा व्यवस्थापक स्वाज मुहम्मदखान याने विनंती केली की, रहमत-पूरच्या सरकारी बागातून आवयांना खूप दहश आला आहे. पण धानधूस (गर्नमाची) आणि बादशहाही मैनिताच्या व अधिकाऱ्यांच्या बदलीमुळे, बागेचे रक्षण होत नाही खटावचा ठाणेदार रामचंद्र याला लिहून रहमतपूरला ठाणे कायम करण्याची आज्ञा व्हावी. विनंती मान्य करण्यात आली.

आठ फेब्रुवारी १७००

मुहम्मद नसीरुद्दीन याला वन्हाडची बक्षीगिरी व दाकनिशी या जागावर नेमण्यात येऊन तिकडे जाण्यास निराप देण्यात आला. सिधातखानाने पुढीलप्रमाणे विनंती केली. मतलबखान याचा आज्ञा अदुरसूल हा मुभे अकबरबाद येथे तैनात आहे त्याने मला पुढीलप्रमाणे लिहिले आहे :- बादशहा मध्या जिहादची माहीम करीत आहेत. मला त्या प्रदेशातील किंसे घेण्याच्या कामाची माहिती आहे. मला हजरान बोलावून घ्यावे बादशहानी विनंती मान्य करून म्हटले की, 'या बाबतीत मुखलिमखानाने लिहावे'

नायब कासवाल मुहम्मद अमीन याने कळविले की, खानबगदुर नुस्रतजंग (जुनिफकार-खान) याच्या स्वागती त्याचा वकील कागिम अली याला राम दिला. त्याचे रक्षण कराय म्हणून आज्ञा आली त्याला कासवाली जखल आणून ठेवला आहे चौकशीत आढळले की स्वागता एक्कीम हजार रुपये पगारवाकीचे राख लागतान त्यापैकी पंधरा हजार रुपये वसूल झाले. बाकी वकीलाकडून मिळाले व बगती हातान देण्यात याव्या (अमे स्वागते म्हणणे आहे) वर्सालाने म्हटले, 'खान नुस्रत (जुनिफकारखान) याने मला मनात पाठविली नाही. स्वागतीही काही आणले नाही. जुनिफकारखानाची तर माहिती आहे मला सरकारान्त सात हजार रुपये मिळाले म्हणजे मी (पगारवाकीची) कशीबशी तगवू करीन. काय आज्ञा?'

बादशहा म्हणाले, 'कासिम अली वकील ही मातबर अमाभी आहे. बजाहखानाने खान नुस्रतजंग याला लिहावे. पगारमाठी सरकारातून वक्षीस म्हणून रक्कम मागू देऊ नये.'

बादशहाना कळविण्यात आले की 'सियादतखान याने मराठ्यांचे तीन सरदार कैद करून आणले आहेत. त्यांना कातवालाच्या हवाची तरण्यात आले आहे. कैद्यांची एक जण चदनवदनच्या किल्लेदाराचा मुलगा आहे. ती म्हणता की :- मला जीवदान मिळा. त्यामधी चदनवदनचा किल्ला बादशहाना मिळवून देईन बादशहाच्या आज्ञेने त्याला (किल्लेदाराच्या मुलाला) मुक्तत्वदानाकडे पाठविण्यात आले. मुक्तत्वदानाने काही गोष्टी त्याला विचारल्या व नंतर बादशहाना त्या कळविल्या बादशहानी आज्ञा केली की : त्याला (किल्लेदाराच्या मुलाला) मुलालवार (बादशहाचे निवासस्थान) मध्ये ठेवण्यात यावे.

राजी बादशहानी काजी मुहम्मद अक्रम याला आपल्या शर्यागृहान बाळाबिंदू बादशहा त्याला म्हणजे, 'बंग राजा अक्रम एका कोप्यात बसला. बादशहा आपल्या जाववहन उठून त्याच्यापाशी गेलून बसले आणि म्हणाले, रमजानचा महिना आणि ईद ही साळापुरात पार पाडावी अशी माझी उच्छा होतो. पण माझे अधिकारी बादशाही साम्राज्यी मन पुरक करीत नाहीत (नावरान दर दर बादशाही तन नमी देहद) मी अगळ्या नव्या नाकीद करतो (नाकीद व नाकीद मी फमोयम), पण त्याचा काहीच परिणाम होत नाही (रुच अमर नमा कुनद) बादशहा दान घटकापयन आपल्या अधिकार्याची माहिती मागवताने यानंतर त्यांनी काजी अक्रमला आपल्या नव्वते परतण्यास निरोप दिला.

आज राजा बादशहानी यारअली बेग याला एकतान वाजवून म्हणजे, 'नशीउलमलक बहरामदखान हा काही आपण्यासाठी आर्सेल नव्या मुम्ही त्याचा नायब म्हणून काम करावे. अथवा या गाण्याला बहरामदखान राजा असत तर' हा गाण्ट. यारअलीबेग याने बहरामदखानाला कळविली.

नऊ फेब्रुवारी १७००

बादशहाजादा मुहम्मद मुब्रजजम याने (काबुलहून) हाजिबे व नामपानी यांच्या दोन करड्या पाठविल्या. इदापुरचा टाणेदार भुगलखान याने माटेनार शेर द्राक्षे पाठविली. ती राजपुत्र याना व इतरांना देण्यात आली. काही द्राक्षे बादशहानी खाल्ली.

काल राजा बादशहाना पुढीलप्रमाणे कळविण्यात आले. सातारगडच्या लोकांनी किल्ल्यातून दमदुम्यावर दगडाची मजत वृष्टी केली त्यामुळे एक मनुष्य ठार आणि चार माणस जखमी झाली. दमदुम्याचे तीन कज्रावे (वरगाली नेण्याची पट्टीतजा वाहने) दमदुम्याहून निघतून मोडून गेले. नायब कोतवाल मुहम्मद अमीन याने खजिन्यातून व मराठ्यातून रिकाम्या मदकी (पक्षा) दमदुम्याच्या भोवती कमून बाघण्यासाठी माझ्यात पाठविल्या. अमीर उमरावाजकळेचे दोडशे शक्का (भिस्ती पाणी वाहणार) याना मोच्यति ठेवण्यात आले. मराठ्यांनी आगी लावल्या तर पाण्याने विस्फोटण्यासाठी ही तजवीज करण्यात आली.

वहा फेब्रुवारी १७०० (एक रमजान)

लाहोरची मुभेदारी व जम्मुची फौजदारी या हद्द्यावर इब्राहीमखान हा ज्ञाना त्याला बदलण्यात येऊन त्याच्या जागेवर बादशहाजाना मुअज्जम बहादुर शहा याची नेमणूक (काबुल मुमाला जांडून) करण्यात आली. लाहोरवर मुअज्जमचा नायब म्हणून सफशिकनखान तनवक्षी याचा भाऊ मुहमद अस्करी व जम्मुवर फौजदार म्हणून निसारखान उर्फ मीर गुल याने काम करावे असे ठरले.

इब्राहीमखानाने हजुरात दान तीन महिन्यांच्या आत याच वाटेत त्याने दोन हजार बुंदले स्वार व पाच हजार बुंदले पायदळ याची भरती करावी व त्यांना घेऊन यावे. यामाठी अकबरगवाह आग्याच्या खजिन्यातून त्याला पन्नास हजार रुपये देण्यात यावे अशी आज्ञा करण्यात आली.

स्वाजा मुहरमखान याने कलविचे की छावणीतील लोकानी छावणीभायती काकडी वगैरे भाजीपाण्याची लागवड केली आहे. मुहरमखानाने काकडी वगैरेच्या वरदया बाद-शहा समोर आणल्या. बादशहानी सवधिताना अकरा हान वक्षीस म्हणून दिले.

आज बादशहाच्या कारकिर्दीचे चव्वेचाळीसाव वर्षे सुरू झाले.

वक्षोउल्मुक बहरामदखान याने शनिवारी कटर आणण्यामाठी जावे अशी आज्ञा झाली.

हमीदुद्दीनखानबहादुर याने बादशहाना कलविचे, 'वाहर्जी पाठर हा गवन व शकुड-फाटा आणण्यामाठी नादगिरी किन्ना यहाडे गेदा होता मराठ्यांच्या वीस स्वागरी गुरे-द्वार बुटून नेली हे कळताच वाहर्जी पाठर हा त्याच्यावर चालत गेला गर्तभाची वरीच माणसं ठार झाली. यानेमाचा पराजय झाला. त्याने वीस घोडे धरण्यात आले गुन्ह्याने सोडवून घेण्यात आली' बादशहा म्हणाले, 'मजुरा ज्ञान मेवा मान्य झाली

पार्शन विनायतवा (वाई वगैरेचा प्रदेश) ठाणेदार नाहरखान याने रमद व धान्य आणण्यामाठी स्वतःच्या ठाण्याकडे जावे अशी आज्ञा करण्यात आली.

हरकान्याच्या नोंदून कळले की धनाज्ञा माधव हा बादशहाही उन्हाग्यातून महादवाच्या डोंगराकडे यत आहे त्याचा पाठलाग करीत खानयहादुर नुसतजग हा तळाच्या (ब्रम्ह-पुरी)च्या पल्लिकडे मात कामावर आला आहे.

तळावरच्या (ब्रम्हपुरी) वानम्यावरून कळले की शहाजाना मुहमद वेदाखस्त याने खजिना भाळवणी (मगळवेदा नालुका)पर्यंत आणला (त्यावेळी आमदा परगण्यात भाळवणीचा समावेश होता).

बादशहाना कळविण्यात आले की फतेहझखान याने कारखाने खाने आलम याच्या हवाली केले. आणि रमद, धान्य व खजिना ही घेऊन तो मरफराजखान व राजा अवधतमिग (ओलघाचा राजा) याच्याबरोबर हजुरात येण्यामाठी म्हसवडहून रवाना झाला आहे.

मिरज मुतज्जबादेचा किल्लेदार मुफ्तखरखान याला मुहमद शरीफ याच्या जागी फीरोजगड यादगीर (गुलबर्गा जिन्हा)च्या किल्लेदारीवर नेमण्यात आले.

दोलताबादेचा किल्लेदार सय्यद मूर्तजाखान हा मरण पावला होता त्याच्या जागी त्याचा मुलगा सय्यद मुबारकखान याची दोलताबादच्या किल्लेदारीवर नेमणूक करण्यात आली.

मुस्तफरखानाचा मुलगा जुहकला याम त्याच्या बापाच्या जागी मूर्तजाबाद मिरजेचा फौजदार म्हणून नेमण्यात आले.

अकरा फेब्रुवारी १७००

फतेह्लाखान हा म्हाबळगणव हत्ती पाहोचवून आणि तेथून स्वजिना व रमद घेऊन हुशरात आला तो येऊन वादशहाना भेटला. हाचणीतील धान्यवाजाराचा कराष्टी सय्यद इमादुद्दीन हा मागपावाला धान्य आणण्यासाठी गेला.

महमद सय्यदराहत्यानाचा मुलगा व गवडी खात्याचा प्रमुख जमाल याने कळविले की : सातारगडच्या किल्ल्याच्या आभण्यात जे दगड बापरले आहेत तेथेच (परिमर्शतून) काढण्यात आले आहेत त्याला दहा मोहरा वर्षीय म्हणून देण्यात आया.

काद वादशहा हमीदुद्दीनखानबहादर याला म्हणाले, 'तुम्ही जाऊन दमदुमा पाहून या. त्याने विनती केली की, आयुष्यात माझा एकही (रमजानचा) उपवास चालू नको. मी घादमाच्यावर फार श्रम पडत आहेत तरी पण आपला हुकुम मानण्यात कसूर होणार नाही वादशहा म्हणाले, 'आता जाणे स्थगित करा रात्र संपल्यास मला पदका खाईल्या असता जा तुम्हाला मलादद हा गुलालारचा दरवाजा उघडून देईल.

आज्ञेप्रमाणे हमीदुद्दीनखानबहादर हा दमदुमा पाहून आला त्याने मागितले की, 'तुम्हिलेकडून हा दमदुमा उत्तम रीतीने तयार करून आहे बेलदागचा दाराचा खिडमत गुनारखान याचा मुलगा हीरानंद हा मूष देवाच्या करीत आहे हीरानंदच्या मर्यादीत वाढ करण्यात आली.

महमदखानाचा भाऊ मुहमद अखरी याला लाहोरचा नायब मुभेदार म्हणून नेमण्यात आले होते त्याच्या भेवजी काश्मीरचा मुभेदार फाजलखान याला शहाजादा मुअज्जमताना नायब म्हणून लाहोरवर नेमण्यात आला अग ठरले.

हमीदुद्दीनखानबहादर याने विनती केली की अबधूनमिंग बुइन्ना (आळघाचा राजा) हा खाजिन्याबरोबर (बत्तागुंगून) आला आहे माझ्या फौजत तैनात हाण्याची त्याची इच्छा आहे त्याची विनती मान्य करण्यात आली.

अस्करखान याच्या नावे महमदबाद बीदरच्या मुभेदारीचे फर्मान रजावेग मुजुबदार हा पोहोचवून आला.

वादशहाजादा आज्जमशहा हा वादशहाना भेटण्यास आला. वादशहांनी सातारा किल्ल्याचा नकाशा मागविला. वादशहा म्हणाले, 'तुमचे स्वतःच माझे कुठे व आमच्या वादशाही सैन्याचे माझे कुठे आहेत हे मला दाखवा.' वादशहाजादा आज्जमशहा म्हणाला, 'तीन बाजूंचे मोर्चे आपले (वादशहाचे, वादशाही सैन्याचे) व दोन बाजूंचे माझे आहेत.'

बादशहा म्हणाले, 'किल्ल्याला बाहोकरून चांगलाच वेढा पडला आहे पण मग हे कळत नाही की मराठ्यांची किल्ल्यातून ये-जा होते ती कोणीकडून' गहागदा आज्ञा मने म्हटले, 'मरहूम शमशेरखान याची मुले माझ्या तैनातीत आहेत. त्यांचे मांचे म्हणजे खानाच्या मोर्चाच्या तबळी आहेत त्यामधील अतगुनच कदाचित्त गर्निमाची ये जा होत असावी.'

यावर बादशहा काही वाकले नाहीत

बारा फेब्रुवारी १७००

हरकाम्याच्या तोंडून कळले की खानबहादूर मुस्तजंग (जुल्लिकारखान) हा पन्हाळगडापासून बारा कोस तानडीने सैन्यासहित चालून गेल्या त्याने धनाज्ञा जाधवाचे बाजारबणगे वटले धनाजी जाधव हा पळून भूदरगड किल्ल्याकडे गेल्या बादशहा म्हणाले, 'गाबाम, आफरांन बाद सेवा मान्य झाली, मजरा झाला'

मुरत वदरानून दोन दोन हजार मण दारू गाळा तयार करण्याचे मग्न आदि मामान विजापूर सुभ्यात पाहानवाव अशी स्वाशा सल्लाह मुजंवेदार याच्या आज्ञा करण्यात आली मद्रहून मुहमदखान व मुर्नामखानाचा मुलगा काजम यानी मरफारी हुन्नी तळावर नेऊन पाहानवावे अशी आज्ञा झाली

आजोप्रमाणे वशीउन्मुल्क बहरामदखान, मरफारजखान व सफाजिकनखान वगैरे (कही आणण्यासाठी) गेले आहेत असे बादशहाना कळविण्यात आले

मुखलिमखान (वशीउन्मुल्क), राजा अवधतसिंग बुंदेला (आंछव्यांचा राजा), मद्रहून मुहमदखान कोव्हेगी विजापूर, बेदाग्रस्त्याच्या ताकल्याच्या-ना दारोगा मिर्जाबेग, बकाबिलखान, इत्यादी मंडळी येऊन बादशहाना भेटली

सनण्यामगम हा मागे दिवंगत सताजी (घोरपडे) ना दिवाण होता. तो गणाजी (घोरपडे) चा सहकारी होता तो नाकरीच्या आशेने कळकळाखान याच्या मध्यस्थीने येऊन बादशहाना भेटला त्याने मात माहारा नजर केल्या बादशहानी त्याला खिस्तीची चक्रे दिली व त्याला एक घाटा देण्यात यावा अशी आज्ञा केली

तेरा फेब्रुवारी १७००

मुखलिमखान याने कळविले की सोलापूरहून बदललेला किल्लेदार याह्याखान हा (ब्रह्मपुरीच्या) तळावर पाहानवा आहं. त्याच्यासवधी काय आज्ञा ? बादशहानी आज्ञा केली की याह्याखानाने जुम्लतुन्मुल्क अमदखान (मुख्यप्रधान) याजबरोबर ब्रह्मपुरीला राहावे. याह्याखानाला महाशे जात व शमर म्वार अशी मन्मख होती

तरवियतखानाने लिहिले की : कहारावा दारोगा मुहमद दूला व गवंड्यांचा दारोगा जमाल कोल हे दमदुमा तयार करण्याच्या कामात खूप श्रुत आहेत. त्याच्या मन्मखीत वाढ करण्यात आली.

मरहूम अधोरखान याचा नातू शमशेरबेग याला हमीदुद्दीनखानबहादूर याच्या विनंतीप्रमाणे त्याच्या फौजेत तैनात करण्यात आले.

चवदा फेब्रुवारी १७००

अब्दुल्करीमखान हा मराठ्यांच्या हस्त्यात (यातच इब्राहिमखान मारला गेला) जयसी झाल्या हाता तां येऊन बादशहाना भेटला. याची मन्मथ बाईविषयात आली. गुजराताच्या दारांगा सियादतखान याने अजं केल्या की माझ्या पथकातील इसमाचे नाळीग मर्हत्याचे पगार बाकी आहेत औरंगाबादच्या व शहापूरच्या खाज्यातून देवाविषयांनी व्यवस्था व्हावी. आज्ञा झाली की यथे मरगागतून पाच मर्हत्यांचा पगार देण्यात येईल. बाकीचा शहापूरच्या सल्लावकून देण्यात येईल.

मनलक्ष्मणाने विनती केली की माळव्यातील भाड्या जहागिरीत नमरी अफगाण याचे दान हजार स्वार् गाला करून धामधूम चालविली आहे त्याचे पारितोष्य करण्या-गाली माळव्याचा सुभेदार मुत्तरखान याला आज्ञा व्हावी विनती मान्य करण्यात आली.

पंधरा फेब्रुवारी १७००

बादशहाना हस्तविषयात आले की काळ राशी बादशाही छावणीतील मायले मातारा कि. त्याच्या दरबारापासून येथे दरबारापासून मराठ्यांना बाकी पहात होता. त्या ठिकाणी नरमर झाले मराठ्यांची दोन तीन माणसे मारली गेली व दहा माणस जयसी झाली. तीन तरवारी व इतर सत् हाती पावड या त्या मन्मथखानाने बादशहा-कडे पाठविल्या.

सोळा फेब्रुवारी १७००

वक्षीउल्मन व बहरामदखान याचा भाऊ शरफुद्दीन हा शहाजहानाबाद (दिली)ला हाता. आज्ञेप्रमाणे तां येऊन बादशहाना भेटला.

चीनकुलीखान हा आज्ञेप्रमाणे बिजापूर मुख्यातून सरब व बारूद (बंदकी हार) घेऊन छावणीजवळ आला त्याचा छावणीत येण्याची परवानगी (इस्तफा) देण्यात आली.

आज बच्छाणपूर मुख्याना मयानेहनिगार (वृत्तानि लिहणारा) मुहमद जमील, तानबहादुर नुसतजम जुंफकारखान याच्या फौजेचा मयानेहनिगार स्वाजा कपला, बादशहाजादा आज्ञेप्रमाणे याचा मजगा शहाजादा मुहमद आलीतबाग ही मदली येऊन बादशहाना भेटली.

सतरा फेब्रुवारी १७००

चीनकुलीखान हा येऊन बादशहाना भेटला मुहमदखान याची मन्मथ कातून घेण्यात येऊन त्याला बारा हजार रुपयांचे वर्षासन देण्यात आले हात त्याने मन्मथ वहाल व्हावी म्हणून विनती केली. बादशहाना विनती मान्य केली नाही त्यानी आज्ञा केली की : त्याला (मुहमदखान) महालातील (अत पुरातील) खाज्यातून दान हजार रुपय वाट-खर्चमाठी द्या. त्याला जा म्हणावे.

अठरा फेब्रुवारी १७००

राजा बिशनसिंग (जयपूरचा राजा) याचा मुलगा कुवर विजयसिंग याने पुढीलप्रमाणे

अजं पाठविला माझे वरोल राजा विशनसिंग हे बादशहाजादा मुहंमद मुअज्जम बहादुराहा याजपाणी सैनात हाते ते एकोणिस रजव राजा (एकोणिस डिसेंबर १६९९) वारले. त्यांना अडीच हजार जात व अडीच हजार स्वार, त्यात पाचशे स्वार दा अस्था (दुघाशी) अशी मत्सव होती.

बादशहानी अखेरच्या जमानदारा (राज्य) वर कुवर विजयसिंग याची नेमणूक केली. त्याला मत्सव व राजा ही पदवी दण्यात आली. विशनसिंगाच्या दमन्या मुलालाही मत्सव देण्यात आली.

बादशहानी चीनकुलीजखानाला आज्ञा केली की उद्या तुम्ही कही आणण्यासाठी जा. कही येऊन आल्यावर काह्लाडची गढी दुरुस्त करण्यासाठी मी पाठविणार आहे. या कामासाठी खिदमतगजाखानाचा मुलगा अदुल्हाद व तीनशे बेलदार यांनी चीनकुली-जखानाभरावर (काह्लाडला) जावे अशीही आज्ञा झाली.

मातंगड (जिजी प्रांत) चा किल्लेदार दर्याखान याने किल्लेशरीचा राजीनामा नयतजंग (जल्फिकारखान) याचा नायब जमणीदखान याजकडे पाठवून लिहिले की माझा मुलगा मुहंमद मुराद याचा मृत्यु झाल्यापामून माझी बही ठिकाणावर नाही. त्याला तूने किल्लेदारीवरून बदलण्यात याव पण मरमम बहाल ठेवण्यात यावी अशी आज्ञा झाली.

एकोणिस फेब्रुवारी १७००

फाळापूरचा बदललेला ठाणेदार अमानल्लाखान हा येऊन बादशहाना भेटला. बादशहाच्या आज्ञेप्रमाणे ताजयेग गुर्जदार हा शालिच्याच्या शेत करड्या नवाज जीननुस्रिसा येगम (बादशहाची मुलगी) याजकडे तलावर (ग्रहारी) पाह्याचवत परत आला.

आज्ञेप्रमाणे मराठी हमीदहीनखानबहादुर हा तर्गचयतखानाचे माथे व दमदुमे पाहून आला आणि त्याने बादशहाला वृत्तान्त मादर केला.

मुल्लिमगान याने कळविले की : काफरीनचा किल्लेदार मय्यद नूरमुहंमद फजा-इलखानी याने लिहिले आहे की - मी किल्ल्याचा ताबा घेण्यास गेलो. पण तेथील बदललेला किल्लेदार व इरास्तखानाचा मुलगा हिदायतुल्ला किल्ला ताब्यात देत नाही. बादशाही फर्मान हाती आल्याशिवाय मला तसे करता येत नाही असे तो म्हणतो. तर डावचीकीने फर्मान पाठविण्यात यावे विनंती मान्य करण्यात आली.

आज्ञेप्रमाणे जेव हिदायतकश व उस्मान बराक हे बादशहाजादा आज्ञम याचे मोर्चे पाहण्यास गेले होते त्यांनी येऊन मागितले की बादशहाजाद्याचे मोर्चे किल्ल्याच्या पायथ्यापर्यंत पाह्याचे आहेत दमदुमाही तयार हात आहे तेथील नकाशा तयार करून दाखवावा अशी आज्ञा झाली. चीनकुलीजखान हा कही आणण्यासाठी किल्लीद फतह (वसंतगड) कडे गेला आहे असे बादशहाना कळविण्यात आले.

वीस फेब्रुवारी १७००

बन्हाडचा मुभेदार अलीमर्दानखान याने बादशहाना अजं पाठविला होता तो त्यांनी नजरेखालून घातला. रूद्दुल्लाखान याने पुढीलप्रमाणे विनंती केली : राजा विशनसिंग याचा

मुलगा विजयसिंग याला जयसिंग (हान मवाई जयसिंग) ही पदवी देण्यात आली आहे. दुसऱ्या मुलाला विजयसिंग ही पदवी मिळाली आहे. त्याच्या हजुरान यण्यामधी काय आज्ञा दाखविली आहे वली की जयसिंग (मवाई जयसिंग) याने सैन्यामार्हित हजुरान यावे यथे कामे करावयाची आहेत विजयसिंगाने कायबुल्ला यहावे जयसिंगाची बुद्धि असेल तर त्याने सावाला आप-यावरान हजुरान आणावे नाहीतर आपल्या देशात (राज्यात) ठेवावे.

बादशहाना कळविण्यात आले की सियादनवान हा भल्या पहारे गुप्त पाळण्यासाठी गेल्या हाता आज्ञा झाली की गनिमाची डोंबा (कायबुल्ला) हजुरान आणावी यागाचा व्यवस्थापन वातावरणमवान याने विनती केली की कश्म (पुणे जिन्हा) च्या ठाण्यात मदीकर नावाचा अप्रतिम आवा हाता निजामराव (तेथील ठाणेदार) याला आज्ञा झाली की - त्या आवाच्या वर हया गुर्याद्वारे हजुरान पाठवीत जाव्या विनती मान्य करण्यात आली.

अनया (माळव्यात, मिराजच्या उत्तरम) चा फौजदार जेर अफगनवान याने सामान धेरेरा वगेर वडवाराची डारी पाठविरी हाती ती नायब सानवा-आला हया ही मराठी अशी आज्ञा झाली.

एकीस फेब्रुवारी १७००

बादशहानी आज्ञा केली हाती की बादशहाजादा मुहमद आजमणहा याच्या गोच्या-तील गोल्दाजाना बालावून घेण्यात यावे त्याप्रमाणे नंतर झाले बादशहा हिदायत रंगला म्हणजे, 'या गोल्दाजाना चिवांग, या अक्कीन त्यानी काय नमसिंगरी केली' माफता बुरुज पाडला? नाटले तट डामळले' गोल्दाज म्हणाले, 'हिंदुभाती' लोका आमच्यावर माग करतात तेग दगडी व लाकडी गाळे आम्हाला कोण देना' बादशहानी हिदायत रंगला म्हणजे, 'हमीदुदीनवानबहादुरगशी चौकशी करून कळवा गोल्दाजाना इनायतुल्ला व हिदायत रंग यांनी बादशहाजाद्याकरे घेऊन जावे अशी आज्ञा झाली.

हरबाच्यान्या ताडून कळले की बीडहून वजारी अक रमद घेऊन येत होते. ते चंदनवदन नजीक पाहिले तेने गनिमाचे सैनिक त्याच्यावर तटून पडले उभय पक्षाची बरीच माणसे मृत अगर जखमी झाली. गनीम (मराठे) हे पाचशे बंड व रमद लटून घेऊन गेले.

बायीस फेब्रुवारी १७००

काल मुलतुलमुक्त अगदवान (मुख्यप्रधान) यांनी तळावरून (अम्हारीच्या) गुरवा, चटण्या, ददाम, पिस्त इत्यादीच्या चार बरण्या पाठविल्या. त्यापैकी काही मुरबा व नटणी ही शहाजादा आजम याजकडे पाठविण्याची आज्ञा झाली.

बादशहानी फतेहगल्याखानावरान एक हजार स्वार देऊन रवाना केले ते म्हणाले, 'गनीम (मराठे) हे चंदनवदन किल्ल्यातून बाहेर पडले आणि त्यांनी वंजान्याचे बंड, रसद व धान्य ही लटून नेली तुम्ही आजून त्याचे पारिपत्य करा आणि बंड सोडवून आणा.'

आजेप्रमाणे फतेहूल्खात गेला. त्याला कळले की, मराठ्यांनी रमद नादगिरी किल्याच्या पायथ्याशी ठेवली आहे फतेहूल्खाताना नादगिरीकडे गेला. किल्याखालच्या वाड्या त्याने जाळल्या. तेथील मातमता व गुहेदार त्याने बुडवी. मराठ्यांनी रमदेचे धान्य विल्ल्यात नेऊन ठेवले होते. मराठ्यांनी किल्यावरून बुर्हाचा व दगडाचा मारा केला त्यात फतेहूल्खातानाचा मुलगा फकीराला व इतर तीन चार माणस जखमी आली त्यानंतर फतेहूल्खाताना हा दुबुरात आला वादशहा म्हणाले, 'मजरा आला सेवा मान्य आली.'

तेथीस फेब्रुवारी १७००

आज गहावाद आजम घानी दान ईडीबू (गुरज) व दान अननम ही वादशहाना दिली वादशहाना महाम स्याराबराबर एक ईडीबू तळावर (ग्रहगुरीच्या) जीननुसिमा वेगमकडे पाठविला.

बारामावळचा जमीनदार (देशमुख) खडाजी हा बहरामदखानाच्या सधस्थीने मुगलमान आला. खडाजी हा दान हजार पाचशे ज्ञात व दान हजार स्वार अशी मन्मथ हानी. वादशहानी तीन पाचशे (ज्ञात) ची वाट करी खडाजीला विल्लोची वस्त्रे घाटा व सिपादनमंदखान ही पदवी देण्यात आली.

गुण्या नदी पार करण्यासाठी नुस्तजग (जुल्लिकारगान) या जकडे नावा देण्यात आला हाव्या त्या बिगावर गुण्यात हाव्या त्या अस्दामगुरा (गुरापुरा)च्या घाटावर आणण्यात याव्यात अशी आज्ञा झाली

चोथीस फेब्रुवारी १७००

जीननुसिमाच्या फौजेत तैनात असलेला जाधवराव हा येऊन वादशहाना भेटला. त्याला जमीन हजार ज्ञात व दोन हजार चारशे स्वार अशी मन्मथ हानी त्याच्या मन्मथीत वाट करण्यात येऊन काहाडची गद्दी दुस्तन करण्यासाठी त्याने जावे अर्शा आज्ञा करण्यात आली

वक्षीउस्मुक् बहरामदखान याने कही आणण्यासाठी जावे अशी आज्ञा झाली.

पंचथीस फेब्रुवारी १७००

आज वादशहानी एका दरवेशाबरोबर (फकीर) एकानात एक घटका चर्चा केली. वादशहाच्या आजने त्याला बोलावण्यात आले होते चर्चेनंतर त्याला निराप देण्यात आला.

जाधवराव याला मवाजीच्या जागी काहाडची ठाणेदारी देण्यात आली त्याची एकदर मन्मथ तीन हजार ज्ञात व दोन हजार मानणे स्वार अशी हानी

मलाळी हमीदुद्दीनखानबहादुर मतलबखान व उम्पान बराबद ह दमदमा पाहाण्यासाठी जाऊन आले. वादशहा म्हणाले, 'मी निकडे जाणार आहे वाटेने बुर्हाची ठेवा.' तरबियतखानाचा मुलगा मुहमद इमहाक याम अशी सूचना देण्यात आली तरबियतखानाकडे वादशहाची व शहाजादा कामबक्ष याची नोंकर माणस घाडे बहार इत्यादि पाठविण्यात यावे अशी आज्ञा झाली.

सव्वीस फेब्रुवारी १७००

वादशहानी आज्ञा केली की, मातारा किल्याच्या पायथ्याशी शामियाना व कनाती

उभ्या कराव्या दुपारी हमीदहीनखानबहादुर, मस्त अली, सरकारखान वगैरेना वाट तोड करणे व वाटेवर माणसं नेमणे या कामासाठी पाठविण्यात आले. त्याप्रमाणे करून ते परत आले. उद्या महा घटका दिवस आला असता आपण आज असे वादशहा म्हणाले. वादशहा हमीदहीनखानबहादुर याचा म्हणाले. 'राजा अवधूतसिंग अमानुषाखान वगैरेना आपणही पथवे घेऊन महाजादा आजमच्या माऊल्याच्या टेगरीजाले थावा म्हणून सांगा. कृष्णायाही आजच्या वाटेवर जाऊ देऊ. तसे याची व्यवस्था नाही करावी म्हणल्याखान याने 'उद्या मणाली माऊल्यातून येऊन येणवे.'

मन्सूरखानाला माऊल्यातून वाळावण्यात आला ना राणी येऊन भेटला दाम घेणा-
नतर त्याला परत जाण्यासाठी निराप दण्यात आला.

काल वादशहांना पाठविण्यात आले की अघरखानांना नातू शमशेर वेग हा गरत घालण्याची चदनवदन किल्ल्याच्या अन्दीसडे महा राम पयल गेल्या होता तेथे त्याची गनिमाशी लढाई आली. गनिमाची जयलजवल मज्जीम माणगे ठार अगर जखमी झाली नऊ गनिमाची डांकी वापून व मान घाले पळून शमशेर वेग हुकूमत आला. वादशहा म्हणाले, 'मज्जीम आला मला मान्य झाली.'

सत्तावीस फेब्रुवारी १७००

आज वादशहा नरने ग्यावर ग्यार हाऊन तरबियतखानास मार्च पाठण्यासाठी निघाले. छावणीच्या बाहेर पडून ते पुढे निघाले. तसे ते मेष्यात स्वार झाले. ते हमीदहीन-
खान बहादुरच्या म्हणाले, वादशहाजादा महमद आजमशहा शहाजादा महमद वालागाह,
मुर्गाझखान, म्हळीखान व मुतफतखान यांना बराबर यावे याच्याशिवाय जाणवी
नाही पड तसे गर्दीसधळता रास नये. नहीतर सिखातून तापेन गाळ घऊ
लागावयाचे.'

यानंतर वादशहा २ आडवाच्या वाटेने सिखाच्या पायथ्याशी पाठविलेले त्याची मार्च
व दमदुमा ही पाठिली. या सभाराम तरबियतखान हा आज्ञेप्रमाणे माऊल्यातून येऊन वाद-
शहास येऊन वादशहाला तेथील परिस्थतीसंबंधी त्याच्यापार्शी चौकशी करी. वादशहा
म्हणाले, 'वाणदारना वाण (रहित वज्रा गरम) सिखातून मज्जीम सांगा.' त्याप्रमाणे
तीत वार वाण किल्ल्यात साठवून आले. वादशहा तेथे रात घरातपयत राते. नंतर त्याची
तरबियतखानाचा निराप दिला व ते शांमियान्याकडे (तो आज्ञेप्रमाणे उभा करण्यात आला
होता) आले. तेथे ते जाहूरची नमाज पढले. यानंतर ते नरने ग्यावर स्वार हाऊन एक
प्रहर दिवस राहिल्या असता आपल्या निवासस्थानास परतले. जाऊतयऊन हे अंतर दोड
कोसाचे होते.

अठ्ठावीस फेब्रुवारी १७००

आज आज्ञेप्रमाणे शेख हिदायतकेश याने वादशहाजादा आजम याच्या माऊल्याचा
तकाणा वादशहासमोर ठेवला.

मरहूम मामूरखान याचा जावई सय्यद मन्सूर हा येऊन वादशहांना भेटला. सिरहिद

(पंजाब) ना फौजदार वजीरखान (याचा गिजाणी मुवघ आला) याच्या नावे अहमद बेग मुंबेदार याच्या हस्त फर्मान पाठविण्यात आले. त्यात वजीरखानाने लाहोरला जाऊन नवाब मुंबेदार फौजखान हा येईपर्यंत तशील बराबस्त पाहावा अशी आज्ञा होती.

एकोणतीस फेब्रुवारी १७००

आज कचेऱ्या चर होव्या (गुरुवारमुठे).

एक मार्च १७००

दख्खनच्या ताकत्याच्या दारागा मन्सूरखान हा आज्ञेप्रमाणे फक्त व थोडेकड रावणहानी भेटे. त्याने विनंती केली ती माझे स्वतः व माझे मातारग त्या दख्खनच्या जवळ कायम करणे अशी माझी इच्छा आहे. पण त्याच्याताने यात माझे महत्तरी नसते. मला वेल्दारा व उत्तर आरण्यास सामग्री पुरवण्यात यावी. बावणहानी विनंती मान्य केली. त्यानी आज्ञा केली ती हमोदहीनखानबहादूर व फतेहू दायान यांनी जाऊन कि याच्या माच्यागाठी याय जाया पाहून यावे. त्याप्रमाणे न दाघ जाऊन जया पाहून आले. हमोदहीनखान बहादूर हा या. शहाणा म्हणावा, 'फतेहू दायानाने माच्याची जागा निवड आह' बावणहानी आज्ञा केली ती फतेहू दायान व मन्सूरखान यांच्याद्वारावर नारणे कर्नाटकी (बदरची), जमर वेलदार व बीम मक्का (पाणी बाणार भिर्नी) नेमण्यात यावेत व हमोदहीनखानबहादूर यांनी दमदुस्मासी लागणारी आवश्यक सामग्री पुरवावी. बावणहानी भुतलिमखान व हमोदहीनखानबहादूर यांना निरापदेऊन म्हणजे, 'तुम्ही रुहुल्लाखानाच्या माच्याकडे जाऊन मला यावण्यासाठी माग्य जाया पाहून या मी निवडे जाईन. फराणखान्याचा दारागा शरफुद्दीन याने शर्मिगाना व रानांनी पुढे पाठवाव्या.'

बावणहानी आज्ञा केली की रुहुल्लाखान याने मन्सूरखान व मीर खाना यांच्या जागेवर जाऊन (ती जागा पाहावी). तरबियतखानाच्या माच्यातून वलराचा दारागा दूल्हा वेल्दाराचा दारागा होराचद व पाथरवटाचा दारागा जमान यांना बावणहानी घ्यावे. वक्षीउम्लक बहगमदखान, मतलबखान व फदायदायान हे वही आणण्यासाठी गेले होते. ते येऊन बावणहानी भेटले.

हरका याच्या नाइन वळंडे ते अस (ग्रहपूरीच्या) नळावरून एव काफिला उत्तर भाजतावेडे चालला होता. जळगाव व ओरगाबाद याच्या दख्खान हणमतगव (मगठा मरदार) हा चालून आला त्याने काफिला संपूर्णपणे लुटला. बुझाणपूरचा मुंबेदार नजाबतखान हा पण त्याच्या पारिपत्यासाठी त्या ठिकाणी आला.

दोन मार्च १७००

आज रुहुल्लाखान व मन्सूरखान यांचे मातारगड किन्त्याच्या प्रवेशद्वारावरील मार्चे पाहण्यासाठी बावणहा हे नक्ते रवावर बसून निघाले. वाटेत त्यांनी बावणहाजादा आज्ञास याम आपल्या तबूकडे परत जाण्यास निरोप दिला. रुहुल्लाखानाच्या माच्यापाशी आल्यावर बावणहा नक्ते रवावरून उतरून संप्यात बसले. ते हमोदहीनखानबहादूर याला म्हणाले, 'रुहुल्लाखान, फतेहूल्लाखान व मन्सूरखान एवढेच माझ्या जवळ राहतील. याशिवाय इतर

[illegible]

कावेरि पहाजादी मुअज्जम यांनी (११५५-५६) सर्वज, गाहने, नामाणांनी यांना कर ती पाठविली होती ती मुअज्जम यांनी बादशहासमोर ठेव ती

तीन मार्च १९००

आत आज्ञेप्रमाणे जहाजाला बाजूम घाले आणि या माळ्यांना (जहाजास बाज-
विणारा) नहाणा संधार करून वादशहती दाखविता आत शिखरमान, भुगद सापना,
पेवजखान आणि अन्धकृद्मिहानी याई माळ्या जख्या वाज्यातकड आता.

चार मार्च १७००

वादिशहानी कर्त्ताव्यमान आदि की हमोददीनमानमानादर का महा हजार हजार
 वरावर धेऊन रही आणप्रमाणी गेदा आह तयाना मनी आणप्रमाणी मदन इच्छून
 मर्दराख्यान याने खानतहानन सैनिक धेऊन जावे अशी वादिशहानी आज्ञा केन्दी
 वादिशहानी प्रदीलप्रमाणे नेमणरा के या -

हमोदुहीतखानबहादुर याच्या जागी दीवाणेखानबा दारगा मनलखखान हा वीस चौथीला दारगा हाता त्याच्या जागी मुरीदखान मीर तुजक(मास्टर आफ प्रोटेक्शन) याची नेमणूक करण्यात आली.

मरहम अमीरखान (काबुलचा मुन्शेदार) याची मीर खान दगैर मुले, अमीरखानाची मालमत्ता घेऊन औरंगाबादपर्यंत आली आहेत असे कळले. त्यांना आणण्यासाठी चीनकडून खान यांनी जावे अशी आज्ञा झाली.

मुहूर्तामिव (नीतिमतेवर दमस्व ठेवणारा) शेख नूरुल्लह याने विनती केली की :
तळावरचा (ग्रम्हपूरीचा) कोतवाल मरवराहखान हा आमच्या स्वाग्याच्या इस्मावर जलम

करीत आहे. बादशहानी मन्मदराष्ट्रखानाची मन्मद रमी केली.

चीनकुलीजखानबहादुर याजबराबर मर्हियुद्दीन कुली वदैरे पन्नास गुर्जबदार तैनात असावेत अशी आज्ञा झाली.

पुढील इममना पत्रे पाठविण्यात आली - शहाजादा बेदागबख्त, जीतबुद्दिमा बेगम, उदयपुरी महल, खिदमतगारखान.

पाच मार्च १७००

बादशहानी पराशखान्याचा मुशफ शर्फद्दीन याला आज्ञा केली की एक राहटी दान शांमियाने व इतर मामान मर्शिदापाशी नेऊन उभे करा. खिदमतगारखान व जाहानगल (बाघकाम खान्याचा मुल्य) यांना बादशहा म्हणाले, 'भिर्ताचा घेर वरून मशीर तयार करा मन्मदखानाने ते (काम झालेले) पाहून यावे. मी उद्या तवे जाऊन मर्शिदात एकांत ध्यानासाठी (एतकाफ) बसणार आहे.'

चीनकुलीजखानावडे ब्रम्हपुरीपासून फर्रापुर (अजिठ्याजवळ) पर्यंतची राहदारी (मार्गाने संरक्षण) सांगण्यात आली. या मार्गावरील फौजदार व ठाणेदार यांनी नीमाळी जखानाशी सहकार्य करावे असे हुकूम पाठविण्यास मन्मदखानाला सांगण्यात आले. मुखाबिस-मानाने धिक्कती केली की 'कसब इचा ठाणेदार जाधवराव हा पूर्वी चीनकुलीजखानापाशी तैनात होता त्याला पुर्वेक आपल्यापाशी तैनात करावे अशी चीनकुलीजखानाची धिक्कती मान्य करून कहाडच्या ठाणेदारावर इतर कृपाची तरी नेमणूक करावी म्हणून आज्ञा झाली.

बादशहानी इम्माईखान, मियानखान, युलवारमखान इत्यादी चिंतवली जखानाच्या सहकार्यांना निरोप दिला.

हरकाच्याच्या ताडून पुढील हकीकत कळली. ब्रम्हपुरीहून त्याचा एक माठा ताडा (काफिला) हा उतरेकडे जाण्यासाठी निघाला. हणमतगार (मराठा सरदार, निवाळकर?) याने अहमदनगरहून दोड करून औरंगाबाद व जळगाव या स्थळांच्या मध्ये काफिला माठाला व तांा लुटून काढून घेतला. तथील मुंबेदार नजाबतखान याने माहात्म्य केलें नाही. बादशहानी नजाबतखानाची मन्मद पाचणे स्वागती कमी केली.

सूर्याराव देशमुख हा तर्फबयतखानाच्या माळ्यात तैनात आढ. मध्याकाळी तो हुजुरात आला. मन्मदखानाच्या द्वारे त्याने बादशहाना कळविले की : रामा (राजाराम) हा या मर्हियाच्या एकवीस तारखम (रमजान एक मार्च १७००) मरण पावला. याच मदभाने बापू पंडित व नाहगखानाचा मुलगा शहा मलिक यांनी पण हीच बातमी कळविली. बादशहानी यारअलीबेगला बोलावू पाठविले. ना आल्यावर त्यांनी त्याला विचारले, 'बादशाही हरकाच्यानी बातमी आणली की नाही?' यानंतर बादशहानी मुहमद तकी (कुतार, निरापे याचा अधिकारी) याला दहा माणसे बराबर देऊन णहाजादा आज्ञमकडे पाठविले. (राजारामाच्या मृत्यू बद्दल) आज्ञमकडे आपले अभिनंदन पोहोचविण्यास त्यांना सांगण्यात आले. ते काम आटोपून त्यांनी परत यावे अशी आज्ञा झाली.

सहा मार्च १७००

आज वादग्रहा तऱ्हे स्वावर वसून निघाले आज त्यांनी पागाड्यात शिरण्याचा वाध्या हाता ते म्हणून ठावनाच्या मार्च्या जवळ आले. तेथे मशिदीजवळ शामियाना उभा करण्यात आला होता तेथे उमरावांचे ते उभे केल्या त्यांना आठवडे वादग्रहा म्हणाले 'तुम्ही तब पागाडी ? अगदी आवश्यक असे तब ठेवून याकीच काढत आसा ' त्याप्रमाणे करण्यात आले यानंतर वादग्रहा सर्वांना तेथे मांडून मण्यात बसले व वादग्रहा जादा आज्ञा व शहाजादा वादग्रहा यांना पेंकून मानारगडच्या दख्खाच्या दिशेने गेले. निघण्यावेळी लक (मराठे) २ सर्व पाहून हात त्यांनी विरल्यारून नाकाचा मारा केला. वादग्रहांनी किण्याचा दख्खाचा पाहिल्या यानंतर ते परत फिरले तऱ्हे स्वावरून त्यांनी एकदरीत दोर हात अंतर कापले ते (माच्छीजवळील) शामियान्यापाशी पाहोचले. नंतर त्यांनी आज्ञा व त्यांना मद्या यांना आवायनास तबत आप्पास निराद दिशा नगाड्याना दख्खाच्या जागेतच (शामियान्याजवळ नाही) रमजान मध्याने राहावा अशी वादग्रहांनी आज्ञा केली.

वादग्रहांना पुढीलप्रमाणे ठळां ठरवून आले महमद अमीनखान हा सगळ्यांच्यासाठी मांदिरीजवडे गेल्या होता तेथे रातमाणी (मराठ्यांशी) चवमकी हा त्या भार रातमाणी यांचे वापण्यात आली. बारा घाडे आणि एकर गुळारे व शत्रू अशी नुट मिळाली. वादग्रहा म्हणाले, 'मजरा झाला. मजरा मान्य झाली ' वादग्रहांनी पातणे रपय बक्षीस म्हणून देण्याची आज्ञा केली.

सात मार्च १७००

मशिदीच्या आवारात राहटी घातली होती तेथे वादग्रहा राहिले. आज हजर्याने काम झाले नाही वादग्रहा जादा कामवश यांची राहटी जवळच होती ती भेटण्यास आला. तब वादग्रहा म्हणाले 'तुम्ही आम्हांतील आपल्या देव्याकडे जा तुम्ही राहटी वसून काढून घ्या मी पण उद्या आम्हीतील माझ्या निवासस्थानाकडे परत येईन '

मानारगडच्या किण्यावरून मराठ्यांनी नाकाचा मारा केला होता. त्यातील दोन लायडी गोले तरबियतवान याने उस्मान करावल याच्या बराबर पाठविले. ते वादग्रहांनी पाहिले.

आठ मार्च १७००

आज वादग्रहा मार्च्याजवळच्या मशिदीहून निघून छात्राणीतील निवासस्थानाच्या परतले. मशिदीच्या आवारात अमलेली राहटी व शामियाना परत आणण्याची त्यांनी आज्ञा केली.

वादग्रहा मुखलिसखानाला म्हणाले, 'चीनकुलीखानाला ब्रह्मपुत्रीपासून औरंगाबादेपर्यंतच्या मार्गाने रक्षण करण्यासाठी नेमले होते. पण आता त्याला पुढीलप्रमाणे हुकूम पाठवा. :- "तुम्ही खेळण्याला (विशालगड) जा आणि (राजा) रामाचा (नरकवासी) कविला मो. द. बा. ८.

धरा." मोर नृजक मुहमद नकी याने जाऊन चीनकुलीजखानाकडे त्वरेने खेळण्या किंन्त्याकडे नेऊन पोहोचवावे अशी आज्ञा झाली

मुहमद आरिफ कौल याने पुढील मामग्री चीनकुलीजखानाकडे पोहोचवावी अशी बादशहांनी आज्ञा केली. शहाजादा आजमशहा याच्या मार्च्यातून ताफा व इतर मामग्री, कन्हाड येथे रहुत्रान अमलेले वेळदार, एरर दानशे माणसे मक्का (पाणी वाहणारे) चीन माणसे.

बादशहा मुबिन्सखानाकडे म्हणाले, बादशहाजादा कामबक्ष याची बायका आरामबानू, मन्दागा मुहीउल्लाम व इतर पद्मरा इसम याना तळावयत (श्रद्धापात्राच्या) बाळावून ध्या. शहाजादा वेदाशय्यत याच्यातर्फे खाने आरम याने त्यांना खराखर्यत आपावे असदयान (मुख प्रधान व श्रद्धापुरीचा व्यवस्थापक) याची पथके पण तळावयत येतील येथेन पथके तळावयत जाऊन त्यांना घेऊन येतील.

नऊ मार्च १७००

बादशहा हे इमोदुद्दीनखानबहादुर याम म्हणाले, 'तयार रहा मुम्हादा आणि नाहर-खान वगैरेना माझिमारी माटण्याचा घाट, मल्लण व महादवाचा डोंगर (गवळुद्-इल्लाम, इल्लामचा डोंगर) या दिशेने पाठवायचे आहे.'

दहा मार्च १७००

आज बादशहाच्या आज्ञेने शिकारी गेले व त्यांना चार हश्याचा शिकार केला. शिकार वाह्या मुदपातखान्यात व याही मरदार शहाजाद्यात देण्यात आली. बादशहा मुबिन्सखानाकडे म्हणाले, 'चीनकुलीजखानाकडे लिहा की - आधी येथे या आणि मग खेळण्याला जा.'

सामानखानाने पुढीलप्रमाणे लिहिले पाठविले (ना महादेशाच्या मोगराचा व मॅथेंड परिसराचा टाणेंदार हाता) भलाजा जाक्ष, हणमतगार व राजागमाचे इतर मरदार या प्रदेशात येण्याचा वेत करीत आहेत. माझ्याकड फार थोडे सैन्य आहे. कुणतरा अधिकार्याला माझ्या महास्यार्थ येण्याची आज्ञा हाईड अशी आज्ञा वाळवून आहे. बादशहांनी आज्ञा केली की : इमोदुद्दीनखानबहादुर याना सैन्य घेऊन महादेशाचा डोंगर, वागमतो माटण्याचा घाट व मल्लण या भागात संचार करून यावे. मख-लिम्बखानाने दिनतो वेदी की इमोदुद्दीनखानाचा प्रकृति बरी नाहो. यावर मुहमद अमानखान मदर यान सैन्य घेऊन जावे अशी आज्ञा झाली.

बादशहांनी आज्ञा केली की 'उद्या वक्षी बहरामदखान याना कहां आणण्यासाठी जावे व कनेहुल्लाखान यानी भाले वनविण्यासाठी वेळ वापून आणण्यासाठी जावे

काळ मल्लखान करगलदेगा व दोवाणेखामचा दारोगा याने बादशहांना पुढील हकीकत सांगितली. पायीन विलायतचा देशमुख सूरखाराव (सूर्याजी पिसाळ) हा म्हणतो की, 'पायीन विलायततून माझ्या आईने मला लिहिले आहे की रामा (राजागम) हा या महिन्याच्या बावीस तारखेस (दोन मार्च १७००) वारला. बादशहा म्हणाले,

'त्या देशमुखाच्या मुख्यमहानाकरे पाठवा त्यांनी याची चौकशी करावी' रात्रीची एक घटिका हाऊन तेथ्यावर नाहकखान याची यान अर्थाची (राजारामाच्या मृत्यूचा) पत्रे आली.

बादशहानी स्वतः आपल्या हुनाने पत्र लिहून राजारामाच्या मृत्यूची बातमी बादशहा-जादा आज्ञाप्रमाणे पाठविली नाहकखानान पाठविलेले पत्र त्यांनी भोव्यास अमले या नरसियमखानाकडे पाठविले यावर अलीशेग यानेही कळविले की राजारामा यानेही आपल्या आज्ञे की, रामा (राजाराम) महदूर (ज्याच्यावर कोण शाळा असा) पाठवा.

धकरा मार्च १७००

राज ईदुल्फिकर (रमजानना सण) आज राने या बंद हान्या बादशहानास आज्ञाप्र-माणा वसमवश शहाजादा बालाजाह, मलकयखान, मुलकतखान हत्यादीनास बादशहानास या शा-मान (मुत्तर) केले महमद अकबरचा महारा मुलाना बन्दअख्तर हा बोलखाना भेटला शहाजादा येदारखान, नवाब जानगुझिया येगम, अख्तर येगम हत्यादीनास पत्रे (ईशानासल) पाठविली.

मलकयखानाने विनवत राजाची बहारासमानाने म्हणणे आह वत 'उशा ईद आहे, शहा आपणयामाडी सी मुखारी जाईल' विनवत भाव्य करण्यात आले.

हत्यादीनाच्या नाटून पूर्व, खानम, कळरा पाईन विद्यापतना देमाई हा रामा (राजारा-म)च्या पदरी होता (राजा)रामाचा शारभारा समनत्र (सामप्रमाण अभाव्य) हा या शारभळ गदाकर पाठवाने होता इमायानने भाव्य केलें नाहा ते म्हणाला 'आमना पगारास याथाही दि पातर मा जाईल यावर दयाच्यात ब. पगारा हा शहा देमापाने गदपारीने रामचंद्र याला शार मारले नाहकखानाने पत्र याच अर्थान पत्रा लिहिले.

अमदखानाने विलायती खबराची तरही पाठविली ती मुखमखाना, यानास बय-स्थारक) याने बादशहाच्या नरसखाटून पातळी बहाराची राजा शहाजाद य सरदार याना देण्यात आली.

बारा मार्च १७००

महदुलखान याने बादशहाकडे पहीलप्रमाणे विनवी केली रामा महदूर (राजाराम) याच्या यायवाने मला पहीलप्रमाणे लिहिले आहे - रामा (राजाराम)च्या शौरस पयाना सात हजार जात व सात हजार खार अशा मन्मर्वा नयाने मिळाल्या दक्षिणती देशमथा मिळावी हुजुरान हजार राहाण्याच मार्फी मिळाली ते पाच हजार खाराणिश, दक्षिण-थ्या मुभेशराव्या बरोबर राहत बादशहा कामगिरी वजाव सातारा, पन्हाळगड, नदन-वदन, पगळी, नादगड हत्यादी सात किन्ले बादशहाच्या नाख्यास दऊ.

बादशहानी हे भाव्य केले नाहा ते म्हणाले, 'मये किन्ले देऊन टाका मग मन्मव व देशमुखा हत्यादीच्यावर नेमणका करण्यात येनाल'

वेकटराव हरकारा याने अजे केला की मला कधी बहारासमानावरवर कही आपणयामाडी नैनात करण्यात आले आहे माझी भाणमे सातारगडच्या कि त्याच्या आत

गेली आहेत. माझ्या ऐवजी माझ्या भावाला वर्षी बहामंदखानावरवर पाठवावे. विनंती माग्य करण्यात आली.

तेरा मार्च १७००

मकाळी वादशहाना कळविण्यात आले की सातारगटच्या दरवाझ्याची निवृत्त मार्चा कायम करण्यासाठी फतेहल्दाखान चालला आहे. जाण्यापूर्वी वादशहाच्या निराप घेण्यासाठी ता दिवाणेबास मध्य बसला आहे वादशहाना म्हणत, त्याला म्हणावे. पातहा घडून तसात मार्च्याकडे जा. सातारगटच्या दरवाझ्याजवळील मार्च्यापाशा नेमण्यासाठी सैनिक पाठवा करण्याचा आज्ञा आला होता हे म्हणून त्याला पाशा तैनात होणार होते. फतेहल्दाखान, मन्सरखान, त्याजा महमद वगैरे दान होतार सातार येराचा यादी (नुमाद) तयार करण्यात आला ता म्हणून त्यालाकडे पाठवावी अशा वादशहाना आज्ञा केली.

बहामंदखानावाद (दिही) च्या बातम्यावरून समजले की तथे एक दगाड पाठला. त्यात नेथील कातवाल जल्लिखाना येथे अखमी झाला.

चवदा मार्च १७००

फतेहल्दाखानाच्या मार्च्यावर दीडशे कमावे (वर स्वाही नेण्या-जाण्याचा पाळण्यासाठी वाढने) पाहोतयून यावे अर्जा वादशहाना पादम कोल याला आज्ञा केली.

महमद अमानखान मदर याने तळावराल (ब्रह्मपुरा) आपल्या इहतिमाव (आक्राच्या नार्तिमनेवर देखभाल देवणारे खान) त्याच्यावरचा नायब बदलून दमरा इमम नेमावा अशा आज्ञा आली तथे काम करत असले या नायबाला हुजगत बाळावण्यात आले.

पंधरा मार्च १७००

वादशहा मकाळी सरकारखान याचा म्हणाल एक हात व आळीस आरुंग हाजी (सरकाणासाठी) मुर्गासमस्यानाकडे पाठवा त्याचा म्हणावे की, "तु तरविषयताच्याच्या मार्च्याला ता थोळ दमदमराचे नंद निराक्षण कर दमदमा व वरज याचा नेवाणा तयार करवून घेऊन मला शणायला घेऊन ये."

सोळा मार्च १७००

कर्नाटका फौजदार खानबहादुर नुसतजग (जाफारखान) याचा नायब हमदार्दीन-खान याने डाल व कुराण या वस्तु पाठविल्या. त्या वादशहानी नजरेखालून घेतल्या वाद-शहाच्या निवासस्थानासाठी लागणारे सामान जाण्यासाठी खुसीखान यमावळ याला तळावर (ब्रह्मपुरा) पाठविण्यात आले.

सतरा मार्च १७००

वादशहानी आज आऊजम, कामबदा खाजा मजूर बहादेव खानू (आऊजमची वायको) यांच्याकडे अर्गुजाचे पेले पाठविले.

वादशहाना कळविण्यात आले की : लुफुल्लाखान याचा भाऊ व किल्ले अर्क बिजापूरचा मार्जा व्यवस्थापक इनायतखान (निजामुल्लाचा मामा) हा मरण पावला. त्याचा बजाजा

(शरीर) हुजरात पठवावा अर्शी आज्ञा झाली. इतक्यांत हा दीर हजार जात व चारणे स्वार असलेला भन्मबदार होता.

अठरा मार्च १७००

बकी उन्मत्क बहामखान, सदाबदाखान व मुरीखान हे सही आणण्यासाठी गले हान न रातायून वेळू (वावू) च मारे घेऊन आले.

विजापूरचा मुभेदार लष्कराखान याने पुढीलप्रमाणे लिहून पाठविले. 'पुर्वीचा मुभेदार मुहम्मद मामूरखान याच्यापार्शी पान हजार स्वागते मैन्य अग माह्यापार्शी फार भांडे गेय आह. तवे चार हजार फौज देवण्यात यावा अर्शी बादशहाना आज्ञा केली.

शेख मुहम्मद हैदराबादी कोळार (कामकरी याचा व्यवस्थापक) याने दीह हजार धान आणले. ते फतेहगुळाच्यानाच्या मान्यांत पाहिले गेवे अर्शी आज्ञा झाली.

रुहु लाखाताने विनती केली की माह्या मान्यांत मफा (पार्शी वाहणार भिन्ना) पामी आहून, सत्तर सक्ता नैतान लायत नायव कलखाल मुहम्मद अर्मान याने नितरी माणसं पुरव्यावीत अर्शी आज्ञा झाली.

बादशहाना आज्ञा केली की रुहु लाखाताना फौजेचा बकी व यातमीस याच्यापार्शी पारी हेर (जामूस) नैतान कळ्यात यावेत.

खानजमान फतेहगुळ मुहम्मद याचा मुदगा खानब्राह्म याने विजापूरला पाठविण्यात येणार हा निऊडे न जाता याने तामबक्षाना कायक तळ्याम्हून (ब्रह्मपुराच्या) छावणीत आणावा अर्शी आज्ञा झाली.

एकोणीस मार्च १७००

काळ तरबियतखान मीर आताग (ताकान्याचा मुग्य) याने कळीले की, दमदमा तयार झाला आहे. आज्ञा झाली तर हुन्दा चढवू बादशहा म्हणाले, 'उद्या बधीउ मुन्व मुसलमान, राजा अवधूतसिंग व मैनिक यत्ना मान्यात जाऊन बसावे. दमदमा पूर्णपणे तयार झाला असल्यास हुन्दा करावा.'

आज्ञेप्रमाणे बकी उन्मत्क बगीर जाऊन दमदमा पाहून आले. ते म्हणाले, 'दमदम्यापामून तट चार दगा (गज) च्या अनरावर आहे. अजून एक दगाभर दमदमा तयार केल्या तर हुन्दा चढविणे योग्य होईल.' ती तयार करावी व राजा अवधूतसिंग बगीरेनी मान्यांत हजार गहावे अर्शी आज्ञा झाली.

वीस मार्च १७००

पायीन विजयतचा ठाणेदार नाहरखान हा यऊन बादशहाना भेटला. तनव्याना दिवाण इनायतुल्लाखान हा आजारी होता. तो बरा होऊन बादशहाना भेटला.

मुहम्मद अर्मानखान याने पान हजार स्वाग बगीर घ्यावे व कच्चाड्या जाऊन तेथील गडा बाधून काढावी अर्शी बादशहाना आज्ञा केली.

ईरज (माळवा) हून पुढील वानर्मी कळली. कमाल बेग गुजंदार हा आज्ञेप्रमाणे ओछर्याला आला. राजा अवधूतसिंग याच्या कारभायाने शेरअफगनखानाला जाऊन

मिळाले म्हणून गुनेशाला पाठविण्यात आले होते. पण कारभारी या कामास लक्ष घालीत नाही यादशहा म्हणाले 'अथर्थात्मिग छात्रंगीत आहे त्याने आपल्या कारभायाला तार्किक घाबी असे त्याला मागो'

एकथीस मार्च १७००

राज्यापूरचा ठाणेदार रणराजस्थान याने पुर्वीलक्षमाणे लिहिले तबरी (?) चा अमानदार (दशम्वर) दश मनहार (महार) याने मध्यमा सैन्यामार्हत मला वेढा घालिला आहे. माझ्यापाशी सैन्य फार थोडे आहे क्वचन कुमक पाठविण्यात येईल अशी आशा आहे तार्किकर मी मागला जाईल.

हे वाचन यादशहाने बर्खास्तमुक्त मुखलिखिताने ताहरखान, मनमूरखान व राजा अथर्थात्मिग यांना मध्यमाळच्या नमात्रानंतर आपल्याला भेटाय अशी आज्ञा केली आहे. प्रमाणे ही मजकरी भेटली यादशहाने महमद अमीनखान याला त्याम खिलताचा वस्त्रे दिली. मनमूरखानाला खिलताचा वस्त्रे दिली त्याच्या बराबर पाच हजार दानशे स्वारदेऊन गतिमाने पारंगितय पारंगिताशी जाण्यास त्यांना निरापेक्ष्यात आला त्यावेळी यादशहा फातहा खैर पठले मुखलिखिताने याने तार्किकरची राजा अथर्थात्मिग या माहिमेत गाईल ताहरखान व नजरखे हे यादशहा बराबर राजांतील

काय रावा यादशहा हे मुखलिखिताने याला म्हणाले. 'नजरखितखान हा दमदूमा तयार करून आहे तो पाहण्यासाठी जाऊन या

वाचीस मार्च १७००

महमद अमानखान याने विनती केली की ताहरखान, नजरखे वगैरेना माझ्या पयरातून दूर राहू आहे माहिमना. वाचकी रावा आहे. त्याला माझ्यापाशी नेनात करावे यादशहाने विनती मान्य व हा ताहरखानासाठी पयरात काढून देवाचा अशी आज्ञा दिली. दखनच्या तर्फापाण्याचा दरवा मनमूरखान हा महमद अमानखानापाशी नेनात होता त्यालाच अमीनखानाच्या फौजेचा दिवाण स्थापित आहे राजा अथर्थात्मिग येवेली हा निरापेक्ष अमीनखानावर असे तो त्याला महाशय पाहिला पाहिला व वाचलाय दाम (संगारे वीस हजार रुपये) अशी वशिर्मा देण्यात आली अज जेव्हा यास अमीनखानाच्या फौजेचा अशी व वाचलाय म्हणत नेमण्यात आले त्याचा एक घराय देण्यात आला

बर्खास्तमुक्त मुखलिखिताने हा तर्फखितखानाचा दमदूमा पाहून आला दान वान दिवमान ना तयार होईल असे मुखलिखिताने म्हणता वक्षोउ-मुक्त दहरामदखानाने पहील प्रकार यादशहासमोर ठेवले अथर्थात्मिग अमानदार अर्थात्मिग (भाबी मवाई अर्थात्मिग) याचा बकाल छात्रंगीत आहे त्याचे म्हणणे असे - अर्थात्मिगच्या वंशिकाच्या मृत्यूनंतर यादशहानी जयसिंगाच्या मनमूरखान व मानमूरखानात वाढ दिली पण ती र्थीपासून समजावी असा वाद उपस्थित करून दाखवणे आला त्या स्वान्यातल (महमूरखान वान वरिण खान) अथर्थात्मिग (महमूरखान म्हणजे लेखक) हे बकाली निर्माण करित आहेत यादशहाना तों वाद निकालत वाढण्याची विनती मान्य केली जयसिंगाला दीड हजार जात, एक हजार स्वार दुघाडी

(दा अम्पा) अशी मन्मथ देण्यात आली होती या शिवाय त्याला पन्नास लाख दाम (मुमारे पन्नास हजार रुपये) यक्षाम म्हणून देण्यात आले होते.

तेवीस मार्च १७००

बादशहांनी पाईन क्लायतचा (वाई प्रांत) ठाणेदार नाहरखान याला खिलजीची धमके देऊन मुहमद अमानखानाच्या सैन्यावरून ज्ञाप्यासाठी निराश दिला.

मार्गदर्शक याने कळविले की वक्षाउन्मुख बहामदखान तीन दिवसांपासून आजारी आहे. वही आणण्यासाठी कुमाला पाठवावे याबद्दल काय आज्ञा? बादशहा म्हणाले, म्हत्वाखान, मरफराखान, खुदाबदाखान वगैरेंनी पाच हजार महाणे सवार घोड्यांवर घेऊन कही आणण्यासाठी उद्या जाय व मार्ग्यात फतहखानाला मदत म्हणून म्हत्वाखानाच्या ऐजजी मुखलिमखानाने जाऊन बसावे.

बादशहा छवणांपासून तळापर्यंतच्या (ब्रम्हगुरीच्या) मार्गाच्या रक्षणाचे (राहदारी) काम पुढील अधिकाऱ्यांना देण्यात आले --

- (१) बादशहा छवणांपासून सापगावपर्यंत मात काम मरहूम अघरखान याचा नातू अमजेरखेय.
- (२) सापगाव ते मरहूम माला काम, हुमन मय्यद व रणदूलाखान.
- (३) मरहूम हुमन ब्रम्हगुरीपर्यंत सर्वाम काम, फतहानखान.

मुहमद अमानखानाच्या जागेवर मियादतखान याचे नेमणूक करण्यात आली मुसो-खानाच्या जागेवर ख्वाजा मान याचा नेमणूक आली.

चोवीस मार्च १७००

बादशहांनी कळविल्यात आले की म्हत्वाखान मरफराखान, मरफराखान वगैरे आज्ञेप्रमाणे कही आणण्यासाठी गेले आहेत. आणि म्हत्वाखानाच्या ऐजजी मुखलिमखान हा (मार्ग्यात) फतहखानाच्या मदतीस गेला आहे बादशहांनी हमीदुद्दीनखान-बहादुर यास दफारी वळ्यातून नरबिखानाचे मार्गे वचन देण्यास मार्गितले. त्याने परत येऊन तेथील परिस्थिती, त्या, बादशहांसमोर देणू. त्यावरून कळले की किल्ल्यातील त्या दमदुस्त्रावर दगडाचा माण करून आहत एक दगड तर हमीदुद्दीनखान बहादुर याच्या हातावर येऊन आदळाय हमीदुद्दीनला थोडा मार लागला.

पंचवीस मार्च १७००

नरबिखानाने (मार्ग्यातून) लिहिले की मला काही विनंती करावयाची आहे. परवानगी अस त्यास हुमन पाईन. परवानगी देण्यात आली बादशहांनी म्हणजे, मुखलिमखान व नरबिखान यांनी रात्री येऊन मला भेटावे.

सव्वीस मार्च १७००

बादशहा मुखलिमखान याला म्हणाले, 'कजावे वगैरे सामग्री फतहखानाच्या मार्ग्यात तातडीने आणि ताकीद देऊन पाठवा.' मुखलिमखानाने विनंती केला की 'बेलदार फार कमी आहेत बादशहांनी आज्ञा केली की, इतर शंभर इसम पाठवा.'

आजेप्रमाणे मुखलिमखान व तरबियतखान हे माज्यांतून येऊन रात्री बादशहाना भेटले. तरबियतखानाने म्हटले, 'दमदुमा व मुख्य तयार झाले आहेत आज्ञा हात अगले तर बागद (दार) भरून मुकम उडवू नंतर दमदुम्याच्या वाटेने हल्ला चढवू.'

बादशहा म्हणाले, 'शाबाम, आफरीनबाद, खान काम केलेत याग्य वाटल्याम मुंगान दारू भरा नाही तर नका. एक हाईपयत दुमरे न वरणे याग्य हाईल' यानंतर तरबियतखानाने बादशहाचा निराय घेतला.

बादशहानी आज्ञा केली की : कश्कबित्रली ताफ टेकडीच्या पायथ्यावरून नेऊन फतेहल्याखानाच्या माज्यांत पाहूचकार्या. बादशहानी मनलखान व सरकारखान यांना म्हणले, 'तुम्हां तरबियतखान व फतेहल्याखान यांच्या माज्यांपर्यंत जाऊन माखला (जरीब) ने किता अंतर हाते द पाहून या' लहवुरखानाने विनंति केली की 'मुहमद अमानखान याचा दानशे धनुराय व पाचशे बाणांचे दस्तऐवज आहे. वाजारातून विकत घेऊन देण्यात यावे. विनंती मान्य करण्यात आली.

सत्तावीस मार्च १७००

काल संध्याकाळी मनलखान मुख्त अली व सरकारखान यांनी आजेप्रमाणे बादशहाच्या निवासस्थानापासून तरबियतखान व फतेहल्याखान यांच्या दमदुम्यापर्यंत माखलाच्या द्वारे अंतर माजण्याचे काम केले. बादशहानी आज्ञा केली की पूर्वी जेथे तरबियतखानाची राहणी होती तेथे माज्यासाठी एक राहटी व शांमियादा उभा करा आणि मध्या जेथे तरबियतखानाची राहटी आहे तेथे बादशहाजादा आज्ञम मार्चा राहटी उभी करा मी मगलखारी तेथे ताईन काल बादशहानी आज्ञा केली होती की बादशहाजादा मुहमद आज्ञमखान यांनी उभा फतेहल्याखानाचे मोर्चे पाहून यावे त्यास अनुमळत आज्ञम हे मार्चे पाहून बादशहाना आज्ञा भेटले.

मुखलिमखानाने विनंती केली की (बम्हपुगहन) अमदखान (मुख्य प्रधान) यांनी लिहून पाठविले आहे की - तेथील फातवाल सरवरारखान हा निरुपराधी आहे त्याची मत्सय बहाल करण्यात यावी. विनंती मान्य करण्यात आली बादशहानी आज्ञा केली की 'एक लाख मान हजार अश्रया चीनकुलीखानबहादुर याकडे पोहाचाविण्यात याव्या. मुखलिमखान याने विनंती केली की : नादरखानाचा मुलगा घोरोखान हा गनिमाच्या (मराठ्यांच्या) कैदेतून मुक्त झाल्याजवळ आला आहे आज्ञा अमल तर त्याचे भाऊ व मुले ही त्याला घेऊन यथासाठी (छावणी बाहेर) जातील. बादशहानी विनंती मान्य केली.

अठ्ठावीस मार्च १७००

तीन प्रहराच्या सुमारास बादशहा हे मुखलिमखानाला म्हणाले, तरबियतखानाचे मोर्चे पाहून रात्री परत या उद्या मी हल्ला करण्यासाठी जाणार आहे आज्ञेप्रमाणे मुखलिमखान हा मोर्चे पाहून आला. त्याने बादशहाना कळविले की 'दमदुमा अद्याप हल्ला करण्यायोग्य असा तयार झाला नाही बादशहा म्हणाले, 'माझे जाणे म्यगित समजावे.'

एकोणतीस मार्च १७००

बादशहानी आज्ञा केली की . मुखलिमखान, फतेहूल्खातान, हमीदुद्दीनखानबहादुर व मनबख्तखान यांनी आजून दमदमा व मुरुम याची वारकाईने तपासणी करून यावे. त्याप्रमाणे करण्यात आले. तीन प्रहारांच्या मृगाराम बादशहानी मुन्तकनखान याला मागितले 'दमदमा ह्या करण्यायोग्य झाला की नाही पाहत या.' त्याने पाहत येऊन विनंती केली की . ती जागा आपण जाण्यायोग्य नाही. अद्याप दमदुस्मान राम बाकी आहे. बादशहानी आज्ञा केली की, 'ते काम करून आता, म्हणजे फतेहूल्खातान दरवाखा-पर्यंत पोहोचू शकेल.'

मुहंमद मुक अमदखान याने (शहजरीहत)दाने कलिंगडे व हदापुरचा ठाणेदार भुगलखान याने दान शेर दाजे बादशहाकडे पाठविली. या मृगाराम दहगजपुरीचा फावदार मिट्टी याकृतखान व बिजापूर कर्नाटकचा फौजदार गुरादलखान यांची पत्रे बादशहाकडे आली.

तीस मार्च १७००

गहाजादा बेदारखान याजकडे आज बादशहानी एक पत्र (फर्मान) पाठवून कळविले. खुस्लाखान हा (शहजरीहत) बादशहाच्या निशमखानासाठी लागणारी सामग्री घेऊन आला. नाहखान याने त्वरित मुहंमद अमीनखान याच्या सैन्यात पाहानवावे अशी खुस्लाखानला आज्ञा करण्यात आली.

खुल्दाखान हा रडो (पामदाणा, लाकडफाटा इत्यादी) घेऊन आला. तो बादशहानी भेटला. त्याला त्याच्या माचार्यात जाण्यास आज्ञा करण्यात आली. फतेहूल्खातान याने पन्नास धनूय व शस्त्रे यांना मागितले. ते देण्यात यावे अशी आज्ञा झाली.

बादशहानी कळविण्यात आले की, फतेहूल्खातानने खेळदारांना एक हत्ती वर्षास भरणे दिले आहे. बादशहानी आज्ञा केली की, 'पान हजारा रुपये फतेहूल्खातानाकडे पाठवा. खेळदारांना ती रक्कम देऊन त्याने आपला हत्ती परत घ्यावा.'

एकतीस मार्च १७००

शरीच्या पाच घटिका (घडी) सा या असता मुखलिमखान व नरबख्तखान हे आज्ञेप्रमाणे बादशहाकडे आले. बादशहानी त्यांना आपल्या तस्बीहखान्यात (जण करण्याची जागा) बोलाविले. नंतर नरबख्तखानाला माचार्याकडे जाण्यास व मुखलिमखानाला स्वतःच्या तंबूकडे जाण्यास निराप देण्यात आला.

सकाळी बादशहानी पुढांप्रमाणे कळविण्यात आले : रात्री गनीम (मराठे) हे परली किल्ल्यातून बाहेर पडून साताराजच्या कुमकेला येत होते. खुल्दाखान व फतेहूल्खातान यांनी गर्जमापरी काहीना जखमी करून, गनीम पळविले.

हमीदुद्दीनखानबहादुर याने आज्ञेप्रमाणे खेळ्याच्या (विशाळगड) किल्ल्याचा नकाशा तयार केला होता. तो त्याने बादशहानी दाखविला. बादशहानी तो पाहिल्या त्यानंतर त्यांनी हमीदुद्दीनखानबहादुर यामे नरबख्तखानाचे मार्चे पाहण्यासाठी पाठविले.

बादशहानी आज्ञा केली की : गुलाम मुहंमद याने बादशहाजादा आज्ञास याच्या

मान्यांनीं दोन ताका व खजिना या चीनकुलीखानाच्या मंग्यात पोहोचवाव्या.

हजरतगच्या नाइन पुढील हकीमत कळला चार घटिका दिवस रहित असता मानागडच्या किऱ्या (न तीनशे गनीम (मराठे) बाहेर पडले. ते फतेहूलाखानाच्या माळ्यावर मुदत पडले त्यांनी एक दान करावे उध्वस्त करून टाकले फतेहूलाखान हा गावध झाला त्याने त्याचा प्रतिकार केला उभय पक्षात चकमक झाली. गनिमाची पाच माणस ठार व बरीच माणसे जखमी झाली गनीम पळून किल्ल्यात गेले. फतेहूलाखानाने राज्याचे नेऊन पुन्हा कायम केले मारामारीत एक मुघल व इतर दहा माणस जखमी झाला फतेहूलाखानाच्या दगडाचा मार वमला

बादशहा म्हणाले, 'आकरीन बाद, शाबाम बादशहानी वरील भजकुरान पत्र उठाव्या मारावरावर बादशहाजादा मुहम्मद आजमगहा याजकडे पाठविले'

एक एप्रिल १७००

बादशहानी राज गरी मुस्लिमखानाच्या बादावन त्याच्याबराबर खलवत नेले बादशहा मनसखानाचा म्हणाले, 'मी उद्या तरबियतखानाच्या माळ्याकडे जाईन मकाळी वाहन हजर ठेवा शांमशाना व राहुटी ही पुढे पाठविण्यात आली दिवस पाच घटिका वर आला असता, वाहन तयार असल्याचे बादशहाना मागण्यात आले बादशहा म्हणाले, 'आमचे जण स्थान करत नाही मियांना व राहुटी परत घालाइन ध्या'

हरकात्याच्या नाइन पळवत ते अस तरकामी रामा (राजशम) यांना मुल्गा शिवाजी हा खेळगा किल्ल्यात (विशालगड) गादीवर बसला होता ना या मर्हत्याच्या (जन्माचे) चौदा ताग्येम (चारीम मास १७१०) देवी येऊन मरण पावला

आज यहामखान, मियादतखान व रुस्तमखान हा आजमगहन बरे हाकत बादशहाना भेटले

दोन एप्रिल १७००

माळी बादशहानी माळखान मराठगान व करावळखान यांना माळी घेऊन (अतर माजगामाठी) फतेहूलाखानाच्या माळ्याकडे पाठविले त्याप्रमाणे न तिघे निघाले बादशहाच्या निवागण्यानापमून फतेहूलाखानाच्या माळ्यापर्यंत दीड काम देवाडीच्या पायथ्यासमून खणीपास नाइन माणळी (जगेश म्हणजे प्रत्यक्ती अतरा यादेच्या पाच माणळी या किता नाइ गज), अर्गे माजणी करून ते परत आले आणि तसे त्यांनी बादशहाला कळविले.

मु रांदगखानाने विनी कळी की अगड्या आज्ञेप्रमाणे राम चौसीना दागगा (वखसपापा) याका मां दमदुम्याच्या डाव्या बाजूला नेमले आहे

तरबियतखानाने लिहून कळविले की मी आज्ञेप्रमाणे दमदुमा हा माठा करून मानागडच्या ननाच्या बराबर नेईन. मळा दीड हजार सैनिक, दीड हजार उदवार व शंभर माणस दप्तात यावी बादशहानी विनी मोल्य केली तरबियतखानाच्या विनी-वरून बादशहानी स्वाभावान, खुदानजर व त्याचे भाऊयद यांना तरबियतखानाच्या

माझ्या नेनात केले त्यांनी पगाराच्या बाकीची मागणी केली पगार देण्याची आज्ञा देण्यात आली.

नाहरवांनाचा मुलगा घोरीखान हा गनिमच्या (मराठ्यांच्या) कैदेत होता तो मृत्युन येऊन बादशहाना भेटला त्याला खिलजीची वस्त्रे देण्यात आली.

कोरखान्याचा दारागा तहब्युखान याने एक ठाल बादशहाना नजर केली ती बादशहाना आवडली बादशहानी आज्ञा केली की चीनकुली जखानकडे ताफ पाठविण्याचे ठरले हाणे आता पाठविण्याची गरज नाही

बघपत्तगावचा ठाणेदार पदाजी (बुधाजी) याने पुढीलप्रमाणे विनंती लिहून पाठविली :-

(१) माझी कमी फेल्दी मन्मथ बहादूर करण्यात यावी मी आपल्या पथकाच्याद्वारे मदेनिगडचा किल्ला मिळवून देईन बादशहानी आज्ञा केली की : तुमच्या पथकाच्याद्वारे तुम्ही किल्ला घेऊ शकला तर तुमची कमी करण्यात आलेली मन्मथ बहादूर करण्यात येईल.

(२) कदाळा (मादवल) चे ठाणे माझ्याकडे देण्यात आले आहे त्यासाठी इलेका गरजाम (माणसे, दाखवाळा, ताफखाना) कमी आहे. त्याची भरती करण्यात यावी. आज्ञा आली की : आठ त्यात भागवावे, नम याम रामचंद्र (खटावचा ठाणेदार) याची नेमणूक करण्यात येईल

६

बहेरामदखान बशीउलमुल्क याने कळविले की (बोतानेरचा) राजा अनपमियाचा मुलगा मुजानमिंग हा आला आहे त्याने मुल्बारी भेटावे अशी आज्ञा आली बहेरामदखान म्हणाला 'इशामाज ही आणण्यासाठी जावे लागेल.' बादशहा म्हणाले, 'परवा जा रुह्याखान याने विनंती केली की दखान बुद्धा याचा मुलगा रामचंद्र याचा माझ्यासोबत नेत न करण्यात यावे विनंती मान्य करण्यात आली

तीन एप्रिल १७००

काल रात्री बशीउलमुल्क मुर्तालमखान, तरबियतखान व मुहम्मद बाकर मिंगबाशी हे बादशहाना भेटले. बादशहानी त्यांच्याशी एकदर परिस्थितीची चौकशी केली आणि नंतर त्यांना निरोप दिला.

मकाळी बादशहाना कळविण्यात आले की मिकदर आदिलखान (विजापुरचा माजी सुल्तान) हा आवणीत गलादवारमध्ये हमीदुद्दीनखान बहादूरच्या दखरखोखाती राहात होता. त्याला एक लाख रुपयांचे खर्चमिर्त होते तो मरण पावला. बादशहा हे त्याच्या शवावर नमाज अनाज्ञा पठून शय नेऊन विजापुरात दफन करावे अशी बादशहानी आज्ञा केली.

चार एप्रिल १७००

रात्री चार घटिका झाल्या असता बादशहाना कळविण्यात आले की हीराचा मुलगा जवाहरमल (बाधकामाचा मुल्य) याने तरबियतखान व रुहुल्लाखान याच्या

मार्च्याचा नकाशा तयार करी आणि बादशहानी नकाशा पाहिला. यानंतर बादशहानी आज्ञा केली की जवाहरमलने मार्च्यान जावे त्याला स्वारीसाठी सरकारातून एक घोडा देण्यात यावा अशीही आज्ञा करण्यात आली.

बादशहाच्या स्वाम तैनातीतील (जळद, निरुदर) गेवजवेग व त्याचे पथक याचा पगार म्हणून बावस्र हजार रुपये याचे अशी बादशहानी आज्ञा केली.

पंच एप्रिल १७००

जनावर नरायला नेण्यासाठी म्हणून मुहमद वारंगचा मुलगा मुहमद मुनवर याला बादशहानी वक्षीम देऊन निरुदर दिला. मयत राजा अनारमग (वीरानेर) याचा दुसरा मुलगा मुजानीम हा आपला भाऊ राजा स्वहामिग (वीरानेरचा राजा) याच्या मृत्यूनंतर बादशहाकडे आला होता. त्याने वक्षी इन्मुक्त बहरामखानाबराबर रंगी आणण्यात जावे अशी बादशहानी आज्ञा केली.

मिरादर मीरखान (विजापूरचा माजी बादशहा) याचे शय विजापूरला घेऊन जाण्यासाठी दानशे सैनिक (अटदी-जिंददारांसारखे) नेमण्यात आले. त्यांना पगार म्हणून एक हजार रुपये देण्यात आले.

बादशहानी कळवण्यात आले की गुजराताचा दारागा (व्यवस्थापक) हा आज्ञेप्रमाणे काळ नवनवून गडाकडे गेला होता त्याने कि. याच्या पायथ्यापासून मुले बायबा पुरुष वगैरेना तैद करे. निजवाय अडीचशे गुन्धार त्यान हस्तगत केले. सर्वांना घेऊन ना छावणीत आला आहे. बादशहानी आज्ञा केली की, 'मुलांना स्वाजा मंत्र याच्या हवाली करण्यात यात. इतरांना नायब कोतवालाकडे देण्यात याव. गुन्धार गांवांनी (सैनिकांनी) घ्यावी.'

सहा एप्रिल १७००

राज बादशहाजादा मुहमद आज्ञेमणहा व त्याचा मुलगा गहाजादा मुहमद यांना आज्ञा घेऊन बादशहानी भेटून गेले. त्यानंतर बादशहानी जवाहरमल (बाघवा) याचा मुख्य घाम बाळगविले. त्याने घेऊन दमदुमा व तरबियतखानाचा मार्चा याचे नकाशे दाखविले. बादशहानी ते पाहून नकाशे व स्वदस्तूरचे पत्र बादशहाजादा मुहमद आज्ञेमणहा याजकडे पाठविले.

नाहरखानाचा मुलगा घारी खान याला पन्नास सहा तैमनींची एक कटघार वक्षीम म्हणून देण्यात आला. गुजरातचा दारागा मिरादरखान याला मुहमद ब्रमीनखान गदर (न्यायखान) याचा नायब म्हणून नेमण्यात आले. हक्का याच्या ताबून पृथ्वीप्रमाणे कळले. रामाजी हा मराठा सरदार हा दान हजार स्वाग घेऊन तलाजवळ (ब्रह्मपूरीच्या) अंतरकी (जमाळा) जवळ आला. गहाजादा बेदाखस्त याने त्याचे पारिपत्य करण्यासाठी खाने-आलम व मुनवरखान यांना पाठविले. त्यांनी जमूशी गाठ घेतली. लढाई झाली. शयब अनेक ठाक ठार झाले. शंभर घोड्या, तीनशे गुस्दारे धरण्यात आले. मनीम (मराठे) पळून गेले.

सात एप्रिल १७००

चानकुली जवानवादार याने पुढीलप्रमाणे कळविले : आज्ञेप्रमाणे मा स्वतःच्या सैन्यासहित आघाे अगून पगळी किल्ल्याजवळ जावर्णा करून आंहे. आज्ञा आज्ञा कराल त्या दिर्णने वहा घालीत वादशहाती करवावडपान याम आज्ञा केली की : तुम्ही जाऊन मान्यांच्या जागा पाहून या चानकुली जवानाला म्हणावे की 'तुम्ही वक्त्याने याम चानू वारा तुम्ही गधून किल्ल्यापर्यंतने अनर मावळाने (जरीब) मोजा, किल्ल्याचा नयना नयार करा आणि घेऊन या.' करावळखानाने विनता केली की : नकाशा तयार करण्यासाठी एक सेमार (बाधकाम खात्याचा मनुष्य) माझ्या बगेवर देण्यात यावा विनती मान्य करण्यात आली.

हरकाच्याच्या ताडून पुढील रकाना कळली गनीम (मराठे) हे माटे मैत्र्य घेऊन आले त्यांनी हरांच्या ठाण्याला वेढा दिले तथील ठाणेदार दखत कर याचा मुळमा गजपत याने गर्निमार्शी युद्ध केले तो शोषाने लढला पण त्याला जखमा लागून तो गर्निमावर पडला. गनीम (मराठे) त्याला उचलून घेऊन गेले त्यांना इशीने ठाणे उध्वस्त केले.

आठ एप्रिल १७००

विजापुर कर्नाटकचा फौजदार पुरदिलखान याने लिहून पाठविले की लखमाल राठाड हा जुल्फकारखानाच्या फौजेने नैतान अगून त्याने मराठ्याशी झालेल्या युद्धात चांगली कारगिरी बजाविली आहे. त्याची कमी झालेली मन्सब बहाल करण्यात यावी. चित्ती मान्य करण्यात आली लखमालला एक हजार जात व मानशे पन्नास स्वार अशी मन्सब होती तीन पाचशे जात व शंबर स्वार अशी याद करण्यात आली.

वादशहाजादा कामबध याची मन्समी त्यानुश्रमा, राजा जयसिंग व अदल्याचा (माळवा, मिराजकरा उत्तरेम) फौजदार यांना प्रत्यकी एक हत्ती बक्षींग दण्यात आला.

मियादतखान याने चित्ती केली की : आज्ञेप्रमाणे महमद आदिल गुजदार हा रहमनपुरच्या दशमुवाकडे घेऊन आला आहे. त्याला कळूलाखानाकडे पाठवावे अशी आज्ञा करण्यात आली.

यारअलीबेग याने मागितले की, 'तळावरनी (बहापुरी) पत्रे दहा दिवसात येथे हजरान येताना.' वादशहा म्हणाले, 'तळाणागून (बहापुरी) डडी अठरा काम आहे गर्निमानी पऊन व ठाणे उध्वस्त केले. गजपत हा शोषाने लढता लढता जखमी झाला. गनीम (मराठे) त्याला घेऊन गेले. जुम्दनुमुत्क अमदखान (मुख्य प्रधान) याने त्याला साहाय्य केले नाही' जुम्दनुमुत्क अमदखान याला पुढीलप्रमाणे मन्सब होती :- सात हजार जात, चार हजार स्वार, एक हजार दुषोडी स्वार. त्यांपैकी एक हजार स्वारांनी मन्सब कमी करण्यात यावी अशी आज्ञा झाली.

त्याने आलम याम महा हजार जात व पाच हजार स्वार अशी मन्सब होती. ती पाचशे स्वारांनी कमी करण्यात आली.

नऊ एप्रिल १७००

मुभ माळव्यानील बातम्यावरून पुढील हकीकत कळली. राव गापाळमिंग याचा मुलगा रतनमिंग हा इस्लामपूर उर्फ रामारचा जमीनदार होता. तो माळव्याचा मुभेदार मुल्तासखान या जकरे गेला आणि धर्मांतर करून मुसलमान झाला. (वशर्फे इस्लाम मुशरफ खुद, इस्लामधर्म ग्रहण करण्याचा मान त्याने संपादन केला.) ही बातमी कळल्यावर बादशहानी रतनमिंगाला त्याचा बाप गापाळमिंग याच्या जागी इस्लामपूर व गापाळमिंगाचे वनन (जहागीर) याचा जमीनदार (राजा) म्हणून मान्यता दिली. रतनमिंगाला दीड हजार जात व एक हजार स्वार अशी मन्सब देण्यात आली. बादशहानी आज्ञा केली की : रतनमिंगाला खिलतीची वस्त्रे, एक घोडा, एक हत्ती व ध्वज हे पाठवण्यात यावे. बादशहानी रतनमिंगाला राजा इस्लामखान ही पदवी दिली. मन्सबीचे व किताब दिल्याचे फर्मान शम तयार करून पाठवावे अशी बादशहानी आज्ञा केली.

मिकदर आदिलखान (विजापूरचा माजी मुलतान) याला एक लाख वर्षासत होते. त्याच्या मुलाना पन्नाह हजार रुपयांचे वर्षासत द्यावे मिकदरची माळमना जप्त करावी अशी बादशहानी आज्ञा केली.

नेमाजीचा भाऊ मालाजी हा चीनकृतीजगनापाशी नैनान हाना चीनकृतीजगनाच्या दहिण्यावरून बादशहानी त्याला एक हजार जात व सातशे स्वार अशी मन्सब दिली.

छावणीत नावा नाहीत असे बादशहाना कळविण्यात आले. तळावरून (शहापूरी) दहा नावा बोलावून त्याच्या अशी आज्ञा झाली.

अर्जे बादशहानेसमर ठेवण्याच्या खात्याचा मुजरफ (अधिकारी), छत्रमल याला पानणे रुपय वशीम व सिद्दी इब्राहीमचा मुलगा सिद्दी इब्राहीम यास खिलतीची वस्त्रे देण्यात आली.

दहा एप्रिल १७००

काल रात्री मुसलिमखान व तरबियनखान हे बादशहाना येऊन भेटले. बादशहानी त्यांच्याशी खलवा केरी दान घटिकानंतर त्यांना परत राण्यास निरोप देण्यात आला.

बीरानेरचा मुजानमिंग हा वशीम उल्मुक व इस्लामदखान याच्या मध्यस्थीने बादशहाना भेटला. त्याचा भाऊ मयत स्वरूपमिंग याच्या जागी बादशहानी मुजानमिंगाची बीरानेरवर स्थापना केली. एक हजार जात, एक हजार स्वार त्यात पानणे स्वार दुघांडी अशी मन्सब, हत्ती, घोडा ध्वज व राव ही पदवी असे मुजानमिंगाला देण्यात आले.

बुधपाचगावचा ठाणेदार ब्रह्माजी (पदाजी?) याने बारअलीवेग याजमाटी अजिराची करंडी व चास्याची फुले पाठविली होती. ती त्याने बादशहानेसमर ठेविली. बादशहा म्हणाले, 'तिकडे (बुधपाचगाव) अजिरे छान हानात. तेथील ठाणेदाराला म्हणावे, अजिराच्या करड्या हुजुरात पाठवीत चला.'

खटाबच्या बातम्यावरून पुढील हकीकत कळली. बादशहाच्या आज्ञेप्रमाणे खजा-

मंजूरच्याद्वारे जीनतुस्त्रिया बेगम, शाहजादा मुहमद मुहज्जीन व महंमद आजम यांच्या नावे पत्रे रवाना जाही होती. खटावचा ठाणेदार रामचंद्र याने आपला बदर्का (सुरक्षक पत्रक) देऊन पत्रे नेणाऱ्यांना आपल्या हद्दीतून पुढे पाठविले. ते बुधपाचगावचा ठाणेदार बुधाजी (पदाजी) याच्या हद्दीत पोहोचले तेथे बरेडानी पत्रे फोडली. बुधाजी ठाणेदार याच्या दोन हजार पाचणे जात व दीड हजार स्वगर अशी मन्मथ होनी त्याची मन्मथ पाचणेनी कमी करण्यात आली.

बादशहाच्या छावणीतील बागाराच्या व्यापाऱ्यांनी बादशहाकडे पृथीव्रमाणे तक्रार केली. येथील बाजाराचा करोडी (व्यवस्थापक) मय्यद इमामुद्दीन याने व्यापाऱ्या व बाजारी यांना बंदी केली आहे. ता स्वतः महाग दराने धान्य विकत आहे. याशिवाय ता बंधुमागे एक रुपया वसूल करता. वास्तविक पाहता हा कर माफ आहे. (ग्रहपुर्वाच्या) कळावरून त्याने आम्हापासून आश्रयत दोन लाख रुपये घेतले आहेत. त्याने याचा त्रास लावा नाहीतर आमचा माठा परत पाहावयाचा. बादशहांनी मय्यद इमामुद्दीनला त्या कामावरून काढले व त्याच्या ऐवजी मीर मामानच्या गाव्याचा व्यवस्थापक अली रजा याची नेमणूक केली.

अकरा एप्रिल १७००

बादशहांना कळविण्यात आले की गियादतखान व स्वाजाखान हे मदतवान किल्ल्याकडे भेस्त करण्यास (देहेलुर्गो) गेले. हात त्यांनी किल्ल्याखालील वाड्यांना आग लावली. लढान पुढे, तगर नानशे गुरेदोर त्यांनी हस्तगत केली.

सुल्तानाच्याने बादशहाना पत्र लिहिले होते. बादशहानी त्याला बालाव पाठविले. ना रात्री येऊन भेटला. बादशहानी त्याला काही सूचना केल्या. नंतर त्यांनी सुल्तानाच्यामार्फत निरापण दिवला.

बारा एप्रिल १७००

बादशहानी स्वाजा, दोलन याम आऊन तरवियतखानाचे मोर्चे आणि दमदुमा पाहून येण्यास सांगितले.

बाजाराचा माजी व्यवस्थापक व मरहम मगीफखान याचा मुलगा मय्यद इमामुद्दीन याचा फोडपात इंग देण्याच्या खात्यावर नेमण्यात आले.

बादशहानी सुल्तानाकडून याच्या पाठविले. तो आल्यावर बादशहानी आपल्या नाकराना बाजला मारुन सुल्तानाखानास जवळ बोलावून त्यांनी त्याला काही सूचना केल्या. या नंतर त्याला निराप देण्यात आला.

पाईन विलायतचा (वाई प्रांत) ठाणेदार नाहरखान हा मुहमद अमीनखान याच्या फौजेत तैनात होता. त्याने लिहिले कळविले की: नेमा (नेमाजी गिरे तर मध्ये ?) मरदार याने कोन्हापूरचा ठाणेदार रणराजखान याच्या सावगाव (?) मध्य कोडके हात. आमच्या फौजा येत आहेत हे ऐकून त्याने बंडा उठविला आणि तो चिकोडीकडे निघून गेला. मी रणराजखानाच्या घेऊन कोन्हापूरला आलो. रणराजखान व शहा मलिक यांना गति-

माझ्या पाणिपत्यामाठी का हापुराहून पाठवावे असा माझा वेत आहे

तेरा एप्रिल १७००

बादशहाजी आज्ञेच्या निवासाच्यानामाकी (दी जयाना) रात्री मृत पाणिपत्या-
नाम मुहम्मद आरिफ हाच पात्रकडे दिले हाण हाण येतात त्याची चौकशी करून मला
कळविण्यात यावे अशा बादशहाजी त्याला आज्ञा केली

ह्या मु. व पाठविले जाण्याचा मागील वादयला) पाच जाहल (याशिवाय अगदी
निकटाने आण) रमजद अहमदचा मुल मयद हसन व मयदः मन्सूर यांनी मुर्तात्म-
त्यानाच्या हात विनती केली की 'आमना परिवार माठा आठ आमची मयद बहाद
देण्यात यावी विलेवा माय वरण्यात यावी

नाभाय्याच्या फौजेदार मूदायारखान याने मुर्तात्म्याने विठ्ठल पाठविले
मानते मुर्तात्म्याने : वरणार, मयदः या प्रांत आः त्याची उर्याळ वेडी जयस्त
बन्दी मी वरने जाऊन त्याने पाठविले वः पाठविलेला मयदः मादकत मयदः ताना
पयत केली पण काही जण मयदः नोंदून, ती मयदः विवला, त्याने पाचणे रुपय
हून्यात पाठवात आत, मी निपयापक्ष प्रभाव मीना वाळविले आहेत माझ्यावर उपा
क्यानी (मयदः वाळवी), मुर्तात्म्यानाचे चौकशी करून बळवावे अशी बादशहाजी
आज्ञा केली.

नयनवगच्या फौजे तैनात अमला रागासंग (हात, काठ्याना राजा) याची
विनती नुरजंग (विन्याखान) याच्या द्वारे यादी ही माझा मुर्ता आमसंग हा
माळ याच मुर्तादर मन्तारखान याज्याशी तैनात आता आहे, त्याला मयदःमाठी येथे
लावला आहे त्याने त्यामाठी माळ्यानात आणया वरगरीकडे (हात) त्यामाठी वरवानगी
यावी, विनती माय वरण्यात आदी

हात रात्री वरवानतान हा मुर्ता मयद्यानाच्या माझ्यातून जात याने करकत (?)
ना नकाश, नयार हा हाता, मोनरिचा पयल्या मागण्यामाठी त्याने नकाशा केल्या
होता ना बादशहाजी मागण्यामाठी आज्ञा होता

हरम माझ्या तोंडून वळले की : दंडाना ठाणेदार राजपत येव हा मयदःमाझ्या
वेडेत होता त्याने आपला मुलगा आलीम देवन रुत नी मुलगा काळून घेतली ना वळ-
मगीडा आज्ञा अमून त्याला जयमा हाया आर्य, त्याने तळावर (वहापुरी) राहून
आर्या इलाज करून घ्याया अशी बादशहाजी आज्ञा केली

चौथा एप्रिल १७००

बादशहा जेथे हिदायतकेश याचा म्हणाले, 'मुम्बई तरबियतखानाचा आज रात्री
मुरग उडविण्यामाठी हुकुम लिहा,' त्याप्रमाणे तरबियतखानाचा हुकुम पाठविण्यात आला.

बादशहाजी मुयलिमखान, हमीदुद्दीनखानबहादुर, मियादतखान वगैरेना पुढीलप्रमाणे
आज्ञा केली : रात्रीना एक प्रहर राहिला अमना मुम्बई न्वत ची पथके धेऊत हुल्ला
करण्यामाठी म्हणून तरबियतखानाच्या मोर्च्यात जा.

दिवसाच्या चार घटिका झाल्या असता बादशहाना कळविण्यात आले ते असे. आज्ञेप्रमाणे तत्समिपतस्थान याने दाखी मुरग उडविले. किल्ल्याची भिंत किल्ल्याच्या आत पडली. पण बुरुजाचा बरीच भाग, वीस दरवा (१) लांबी रुबीचा उडून दमदम्यावर पडला. पुढील माणसं ठार झाली - खाम चौकीची माणसं, मरहम दिलावरमानाची मुल गरीबान, बुदीमान, अमदुद्दीन, मरहम लाधोखान याचा मुलगा अहमद, मुहमद जमान वगैरे कायष्ट जमातीचे लोक, मरवाजी इफळे याचा मुलगा बुदीखान, हुजारी पथवानील माणसं, बदनाची, दाक्षिण मुभ्यातील तेजात मौनिक.

पणी एकदरीत जवळजवळ एक हजार माणसं दगडाच्या उडण्यामुळे त्या माराने मारली गेली आहेत. पानीमा मराठे) १ बुरुजाच्या पलीकडच्या बाजला ठाण मारून उभे असून बाण आणि बंदुकी यांचा मारा करीत आहेत. सुर्वेसमयान, तत्समिपतस्थान, हमी-दुद्दीनखानबहादर मन्तलबखान वगैरे सरदार १ लढत आहेत (हमदा मी नुमायद १ त्या करीत आहेत) पण वरून बाण व बंदुकी यांचा इतका वर्षाव होत आहे की त्यांना पुढे सरकण्यास वाट सापडत नाही.

बादशहा म्हणाले, 'माझे वाहन तयार करा.' बशीरुलमुल्क बहरामंदखान वगैरे हजार मांसं बादशहा म्हणाले, 'फरंगिस्तान्याचा मुणरफ जरफुद्दीन याला म्हणावे, आमचा तय तेऊन तत्समिपतस्थानाच्या माच्यांत तत्समिपतस्थानाचे ठिकाण आहे त्याच्या जयल उभा करा.' या गुमारास मुस्लीममानाचा अजें आला की आपण येथे माचें कायम करणेच बरीच आहे आपण आपले येथे रहित कराल अशी आशा करता.'

बादशहा म्हणाले, 'जरफुद्दीनने तसे जाऊन तब उभा करावा.'

त्याचा दोळा महला भोल्यांतून आला तो म्हणाला, 'कामाची माणसं होती तितकी कामी आली आहेत (आज ते मरहम कारजामदना बंद हमा बकार आमदा). इतर थपके पाठविली तर माचें कायम होईल.'

बादशहानी पुढीलप्रमाणे आज्ञा केली. सुनीखान यानी यमावल (खामगांच मौनिक) यानी प्याये, मरफाखान याने बराबर राहावे. मसरका ठाणेदार मरवाजी हा सध्या हुजरात आहे. बाणें प्यार वरोवर च्या आणि मुहाम माणसं पाठवून बशीरुलमुल्क बहरामंदखान याचा सगळा ताफखाना माच्यांत पाठविला छावणीचा तायब बानखान मुहमद अमीन याने मरका (पणी वाहणारे), वेष्टदार वगैरेची त्वरेने तरतूद करावी.

बादशहानी मुहमद मुराद पलावनी याचा मुलगा मुहमद मुहमिन याचा निराप देऊन आज्ञा केली की जा आणि जे जे सुमलमान मारले गेले त्याच्या प्रेतांना गुमल देऊन (आपला घावन) त्यांचे दफन करा. बादशहानी आज्ञा केली की. सुनीमखान, खिदमत तबखान, खिदमत गुजारवान, हुला व होराबद यानी रात्री येऊन मरका भेटावे.

मुगल उड्याच्या तपशील बादशहाना दिवस पाच घटिका वर आला असताना कळविण्यात आला. तो असा तत्समिपतस्थानाने मुगलात दाख भस्म ठेवली होती. मराठी मो. द. बा. ९.

त्याने मुलगा उडरिया वृक्षज फुडरा दहा दरआ (हान ?) रूद व बीम दरआ लाय असा वृक्षजाचा भाग उडाला. वृक्षजाच्या पायथ्याशी झाला करण्यासाठी आमचे सैनिक (दया धरून) बसले होते वृक्षजात दगड उडून त्याच्यावर पडल्यामुळे जे मारले गेले ते असे :-

- (१) मुनीमखानाच्या भाऊदारांची मखाखान,
- (२) कायज उर्फ सिपाहात व-कुतुबचा विलेदार व मरहूम शीर्षाखान याचा मुलगा अहमद,
- (३) मरहूम शिवावरखान याची मुले, रणोद्दीन व अब्दुलहकाम
- (४) मरहूम उर्फ याचा अर्नातारी व गवक बरी,
- (५) मुहम्मद जमात मुल्तान काकड याचा भाऊ बदीउज्जमान व मुलगा नख्त,
- (६) चौकीखानचे मन्सबदार.

याशिवाय चार पाचणे वर्तिले मारले गेले अथवा जखमी झाले याशिवाय किल्ल्याच्या वृक्षजावर जे मराठे (पनोग) होते त्यांनाही चारी (माणस गैनकाची) हापडी वृक्षज नून पडल्यामुळे रसा जाऊ लागले सैनिक त्या शिडारापाशी आले उभय पक्षाकडून बाण (तीर), बंदक (तफस), लाफ व बाण (दाह भरलेले लष्करी आकाराचे बाणांच्या आकाराचे आयुध), हतारा (दाह भरलेले विलीमवजा, फोण्याचे आयुध ?) यांचा मोठा चारू आठ बंधीऊमलक मुनादिसखान व तसीद्दीनखान-वह दुर यांचा तरबियतखानाच्या मदतीने जाण्याची बाइणहानी आज्ञा केली.

कराशखानाचा मुजरक शरणहीन होताना याचा बाइणहा झाला. 'तरबियत-खानाच्या माघ्यात मनलखानाने जागा पाहून देवदी हाती तेथे रात्री शामियाना नेऊन उभा करा. माझे वाहनही तयार ठेवा.'

बाइणहानी कनरात कामकाज बंद करून दुसऱ्या नमाजानंतर (अहर) बाइणहाना सळविण्यात आले की. आज्ञेप्रमाणे हाती व पाडे हे स्वार्सासाठी हजर आले. बाइणहा झाले, 'मो जाणे स्थगित केले आहे.

मरहूम शाहिमखान याचा मुलगा व आग्याचा गुभेदार पतिवदखान याच्या हिंसन बवानाची फौजदारी पण देण्यात आली तेथील फौजदार अमरगिंग याच्या बंदख्यात आले.

पंधरा एप्रिल १७००

मरहूम हुसेन हा तरबियतखानाच्या माघ्यात होता तो जखमी झाला होता त्याच्या पंधरा मोह्रा व दहा हान बंधीम देण्यात आले. मकराजखान दखनी याला तलवार व फतेहुल्लाखानाला ढाल या वस्तू देण्यात आल्या

अकरामखान हा शहाजादा मुडजूदीन (मुल्तान) याजकडे नैनान होता त्याला हुजुरान बोलावण्यात आले त्याच्या मन्सबीत वाढ करण्यात आली.

नाहरखानाची मुले धारोखान व मशामखान (शिरवळचा ठाणेदार) याच्या मन्सबीत वाढ करण्यात आली.

मरहूम त्यागवान याचा मुलगा अहमद याच्या वकिलाने पुढीलप्रमाणे विनंती केली. 'माझे मावळक अहमद हे तरत्रियतयानाच्या मांथ्यात मारले गेले. त्याचा मुलगा जमाल याला त्याच्या बापाच्या जागी मिषताहल-फतूह (राशदज)ची सिल्लेदारी, फौजदारी, मन्सब व गहागीर मिळावी. बादशहांनी विनंती मान्य करी. बादशहांनी मर्गादमखाताला विचारले, 'अहमदचा काय मन्सब होता?' त्याने म्हटले 'पाचशे जात, माहेतांतणे स्वार यापैकी शंभर स्वार दुधाडी आहेत त्याचा मुलगा जमाल याला दीडशे जात, तीस स्वार अशी मन्सब आहे.' बादशहांनी त्याच्या मन्सबांत दीडशे जात व दोनशेवीस स्वार अशी वाढ केली. अहमदचा उरलेली मन्सब त्याच्या उत्तर मुलात वाढावी अशी आज्ञा झाली.

तालुक्याचा (ओरगाबाद जि.हा.) दख्खेज (फरीर) अजाजुल्ला याने पुढीलप्रमाणे तक्रार लिहून पाठविली. 'पंधील फौजदार मय्यद गजतफर हा पंधील व्यापारी व इतर रयत यांच्यावर जुलूम करीत आहे. त्याच्या पेवर्जा इतर कुषांनी तरी नेमणूक करण्यात यावी. बादशहांनी विनंती मान्य करून त्या जागेवर हाचा नगोत्र याची नेमणूक केली.

सोळा एप्रिल १७००

बादशहाजादा मुहमद आजमशहा याला एक भाषा बंदीस म्हणून देण्यात आला. माहुलीचा सिल्लेदार व फौजदार जैनदात तक्रार्यात याने नऊ सिल्ले पाठविली. बादशहांनी अर्धे सिल्ले देऊन अर्धे सिल्ले आजमशहाकडे पाठविण्यात आले.

दुधपानमावचा टाणेदार बुध्वाजी याने अंजगना करडी व चाक्याची फुले पाठविली. काही फुले आमार जरीफ (पेगवराच्या काही स्मारक वस्तू यांना बादशहा छावणीत घालून त्यासाठी बगळी रागा हातो) मध्य ठेवावी. काही न्हंयाच्यानाच्या मुलाकडे पाठवावी व उरलेल्याच हार गुफावे अशी आज्ञा झाली.

मरहूम त्यानगहान याची बहीण हाजी यानेस हिने (बहापुरीहून) विनंती लिहून पाठविली की आपला मुलगा अबुलफतहत्यान याची नेमणूक गहा गहानाबाद (दिल्ली) येथे करण्यात यावी. बादशहांनी विनंती मान्य केली. हाजी यानेस बराबर अबुलफतहत्यानाने दिल्लीला जावे अशीही आज्ञा झाली.

दिल्लीचा मुमंदार मुहमद यास्यान याने दिल्लीहून भेटीदाखल वस्तू पाठविल्या.

बादशहांना कळविण्यात आले की स्वतःमवेगवान यास त्याच्या एका नाकराने स्वतःच्या पगारवाकीसाठी डार मारले.

सतरा एप्रिल १७००

बादशहाजादा मुहमद आजमशहा हा येऊन बादशहांना भेटला. तरत्रियतयान हा आज्ञेप्रमाणे आला असून भेटीसबंधी काय आज्ञा अशी विनंती करण्यात आली. बादशहा म्हणाले, 'भेटण्याची जरूर नाही. त्याला स्वतःच्या माथ्यात परत लाण्यास सांगा.'

वकील-मुलक बह्रामदखान याने विनंती केली की : काही आणण्यास जावे अशी मला आज्ञा झाली आहे. माझ्या बरोबर सफराजखान व मयाजी (मयाजी?, याना पूर्वीप्रमाणे तैनात करण्यात यावे. विनंती मान्य करण्यात आली. याशिवाय आजमशहाच्या

पाचकानील पाचणे स्वार वगैरेवर घेऊन अमानुस्खान याने बहरामदखानीबरोबर जावे अशीही आज्ञा झाली.

मुलाखतारचा देखरेख अधिकारी व खुदादादचा मुलगा मुराद याला बादशहानी फुलीलप्रमाणे आज्ञा केली : मोठी तोंक बादशहाजादा मुहमद आज्ञमणहा याच्या मोर्च्याच्या टेकडीवर आहे. त्याचे माळे किल्ल्यात पडत नाहीत. नी ताफ हुजुरात परत घेऊन या.

अठरा एप्रिल १७००

आज बादशहानी श्यायकचेरीचे काम केले नाही. ते मुन्लिमखानाला म्हणाले, 'बादशहाजादा मुहमद आज्ञमणहा याच्या विनंतीवरून सातारगडच्या किल्लेदाराचे अपराध माफ करण्यात आले आहेत. किल्लेदाराने मानाग किल्ला रिकामा वरून बादशहाही अर्धराण्याच्या ताब्यात द्यावा. बादशहाजादा मुहमद आज्ञमणहा तुम्हाला बादायनील तेव्हा आपली पयके वगैरे लवाजमा घेऊन तुम्ही त्याच्याकडे जा.'

एकोणीस एप्रिल १७००

बादशहाच्या आज्ञेवरून मनदखान याने बादशहाच्या निवासस्थानापासून फतेहगलाखानाच्या ठिकाणापर्यंत (मार्च्याच्या) माखळीने (जरीब) अंतर मोजले. सव्वाकोस व आठ जरीब (साखळी) असे अंतर भरले.

सत्रमास बुदला (राठांड पाट्टिजे) हा शहाजादा मुहमद वेदारबस्ता याच्या फौजेत तीनन होता. मातायाच्या किल्लेदारीवर त्याची नेमणूक करण्यात आली. त्याला वेदारबस्ताच्या सैन्यातून बोलावण्यात आला त्याला एक हजार ज्ञात, पाचणे स्वार दुधाडी अशी मन्सब होती.

बादशहा हा फतेह दौलतला म्हणाले, 'तुम्ही फतेहगलाखानाला कळवा की, किल्ल्यातील लाकाचे अपराध माफ करण्यात आले आहेत. तोंकाचे वार (विजयाबद्दल) करा.'

बादशहा हे वक्षीउलमुत्क मुन्लिमखान याम म्हणाले, 'तेहकल्याचा गालदाज मीरदाद याला फाट्टुखाणाच्या मोर्च्यातील ताफा आणण्यास सांगा.'

गजपत कब (डडीबा ठाणेदार) हा मराठ्यांच्या कैदतून मुक्त होऊन हळमगीला आला होता त्याला घडतर्फ करण्यात आले.

वीस एप्रिल १७००

काल बादशहा फतेह दौलत कोट याला म्हणाले, 'रुहुल्लाखान व फतेहगलाखान यांना माझा हुकूम पाहूनचवा. त्यांनी आपल्या मार्च्यातून परत यावे' त्याप्रमाणे रुहुल्लाखान परत आला त्याला आपल्या तबकडे जाण्यास निराप देण्यात आला. फतेहगलाखानही आला त्याला स्वाजा मजरच्या द्वारे बादशहानी निराप धाडली की, 'आफरीन बादशाहाम, तुम्ही खूप जय केली. तुमची सेवा मान्य झाली. उद्या भेटा' बादशहानी फलाचे ताट फतेहगलाखानाच्या डेव्यावर पाठविले. दुसऱ्या दिवशी त्याला द्यावे म्हणून खिलतीची वस्त्रे व हत्ती हे वेगळे काढून ठेवावे अशी आज्ञा झाली.

बादशहानी छावणीचा नायब कोतवाल मुहमद अमीन कोळ याला आज्ञा केली की : तुम्ही दोन्ही मोर्च्यावर जा. कजावे (टापली किवा पटघावजा) व लाकूडकाम ही मुराक्षत ठेवा. परळीच्या वखान ही सामग्री उपयोगी पडेल.

काल रात्री बादशहानी आज्ञा केली होती की बादशहाजादा मुहमद आजमशहा यांनी किल्ल्याच्या दरवाज्यामोर् आपल्या तोफखान्याचा दारोगा अमानुष्या बेग याला व्रमवावे. मतलबवखाने नेवन बाजला व्हावे शहाजादा आजम याने येऊन विनती केली की : किल्ल्यातील लोक दरवाज्यातून बाहेर येऊ इच्छितात पण मागळ सैनिकांची दरवाज्यामोर् गर्दी आहे. जिवाच्या भीतीमुळे ते येऊ शकत नाहीत. आपल्या सैनिकांनी त्यांना उपद्रव देऊ नये आणि त्यांची वाट अडवू नये. यामाठी कुणाला तरी आज्ञा व्हावी बादशहानी विनती मान्य केली. मतलबखानाला त्यांनी पाठवून त्यास आज्ञा केली की : तेथे पहारे बसवा.

फतेहूलाखान हा येऊन बादशहाना भेटला बादशहानी त्याला परळी किल्ल्याचा नकाशा दाखविला त्याला खिलतीची वस्त्रे, हत्ती ही वक्षिमे दऊन त्याला बादशहानी परळीला वेढा घालण्यास जाण्यामाठी निराप दिला. बादशहा म्हणाले, 'तोफा, जवाजमा दान्ही माख्यी (मातारच्या) तील मौतक हे फतेहूलाखानाबरोबर घ्या. मी या महिल्याच्या (जिल्हकाद) अठरा तारखेस (मखीस एप्रिल १७००) परळीला येईन.' मुखलिमखानाने फतेहूलाखानाबद्दल विनती केली तेव्हा बादशहा म्हणाले, 'परळी जिंकून घेतल्यावर फतेहूलाखानाला काय बढती द्यायची ती देता येईल.'

माख्यीतून पुढील मागमे येऊन बादशहाना भेटली. - स्वजा मुहमद, रूहुलाखाताचा बंधी व आकनीम मुहमद समी, कहारचा दारोगा व दिवाणे आमचा नाझर इब्न, खुदाआमानचा मुलगा फादरजमान, वेन्दाराचा दारोगा हीराचंद. त्यांना विविध बाक्षसे देण्यात आली.

राजारामाचा कबिला आणण्यामाठी यानेआदम हा तळावरून (ब्रह्मपुरीच्या) विजापूरला गेला होता. त्याने कबिला तळावर आणला असे बादशहाना कळविण्यात आले.

एकवीस एप्रिल १७००

यारअलीबेग याने कळविले की 'मातारा किल्ल्यातील माणसे एक प्रहर महा पटिका दिवस आला अमता किल्ल्यातून बाहेर पडू लागली आहेत. मातारच्या किल्ले-दारामाठी बादशहाजादा मुहमद आजमशहा याने आपल्या लष्करापाशी तबू उभा केला आहे. किल्ल्यातील लोक तेथे जमा होत आहेत. दिवस मावळण्यास एक प्रहर राहिला अमता सुभानजी (किल्लेदार) हा किल्ल्यातून बाहेर पडला, खुदावंदाभ्यान (बयतात, मरकारी मालमतेचा अधिकारी), तोफखान्याचा दारोगा अब्दुरहीम, खानसामाचा दारोगा सय्यद अली रजा, तोफखान्याच्या हशमाचा मुशरफ कुजमन यांनी बादशहाना नजराने दिले. बादशहा हे नगरलाग्याचा दारोगा खिदमत तलबखान याला म्हणाले,

'नोबती वाजवा' मरा घटिका पयले नोबती वाजव हाव्या. मुस्तान नगर गोट याच्या खिन्गीची वस्त्रे व कोळच्या उत्तर दान इसमाना दानशे मरा वर्याम दान वादणहा म्हणाले, 'आताच जाऊन वादशहाजादाना अर्भतइन हाळा'.

अजमीर मुघला मुभेदार मय्यद अदद-दामान यान मानारच्या रिज्याबाधत एक हजार रुपये नजर म्हणत पाठविले. तमच पत्र पाहाचक त्याच वेळी वादशहाच्या हाती किल्ला पडल्या असेल असा मला माक्षाकार झाला हातर अम त्याने पत्रात लिहिले होते. वादशहाजादानी शुभानजी किल्लदार याच्या एक रत्नगोडन पदक दिले. त्याची किंमत चारणेवाळीम रुपये वादशहाजी वादशहाजादा आज्ञेम याजकडे पाठविली.

मोगल सैनिकांनी चदनमरच्या पायंगरून दान वायना धरून आणया हात्या त्याना अतंगराव दावरे करण्यात आउ. त्यांनी तिनती हल्ली की आमची दान मुले मागल सैनिकांनी धरून देवली आहत ती परत मिळावीत ती शोधत वाढावी अशी आज्ञा झाली. फतेहूलावानाने जाऊन परळीचाभावली तेहळगी केला रात्रासमाचा कारभारी परगुमम यान वराउ नहाची वादणा हणयामाठी वादशहाजादापाशी जावे आहत अम हाळे यथावसाचा वावस्यापर कावि जवान हा वायना.

* * *

२२ एप्रिल ते ३१ ऑक्टोबर १७००

बावीस एप्रिल १७००

आज सकाळी बादशहानी बंधीजमुल्क मुर्शिदमखान याम म्हटले, 'तुम्ही सातारा किऱ्यात जाऊन आतील सर्व काही पाहून या. अफजलखान याच्या बरोबर घेऊन जा.' त्याप्रमाणे ते किऱ्यात जाऊन आले आणि त्यांनी तेथील हकीकत बादशहास सांगितली अमानुषाखान याचा किऱ्यात ठेवण्यात आले.

बादशहाजादा मुहमद आजमशहा व शहाजाद ह बादशहापार्शी आले त्यांनी सातारगडच्या वितयावटल अभिनदन म्हणून पुढीलप्रमाणे तजरा दिल्या - मुहमद आजम दोन हजार मोहरा, शहाजाद मुहमद याच्याजाह दोनशेचाळीस मोहरा व एक रुपया, शहाजाद आली तजरा शेर माहारा, आत्ममची वायको जहाजेब बान हिने दानशे मोहरा पाठविल्या.

काल संवयाकाळा तमाजच्या वेळी, बादशहाजादा कामबक्ष व त्याची मुले बादशहाला अभिनदनाचे मुजरे (तमलामान मुखार रुवाद) कस्तन व ओवाळणीचे (निमार) तजरे देऊन गेला आज संवाळी मुलान बलद अख्तर (बडखार शहाजादा अकबर याचा मुलगा) हा नऊ मोहरा तजरा देऊन गेला बंधीजमुल्क बडखारमदखान हा कही अणण्याभाठी गेला होता ना सकाळी बादशहाना भेटला, त्याने पाचशे माहारा तजरा केल्या. बादशहानी त्याची माफी दिली (मोहरा घेतल्या नाहीत) खालील मडळींनी बादशहाना भेटून पुढीलप्रमाणे तजरा दिल्या. - मुलजिमखान एक ग्रंथ, रुहुल्लाखान एक तन्वार, मतलबखान एक भाज्या, मुल्लफतखान नऊ माहारा, राजा शाहू दहा मोहरा (बादशहानी मोहरा घेतल्या नाहीत. माफ केल्या), काजी मुहमद अकरम ग्रंथ, सफजिकनखान एक मोहर, सफराजखान नऊ मोहरा, कुदरतखान दान मोहरा (माफ केल्या) इद्रिमहतीन मोहरा (माफ केल्या), स्वाजाखान एक मोहर (माफ), अशदखान, खान्झयाचा दिवाण दहा मोहरा (माफ), भास्करराव एक मोहर (माफ), हिदायतकेश एक तन्वार, सय्यद मझली (जिहादसाठी

आलेला व मुलवर्ग्याच्या काजीचा भाऊ) कुराणाची प्रत

खुदाबदायान (वयूतात, मरकरी मालमत्तेचा व्यवस्थापक व शायिस्ताखानाचा मुलगा) याने काल रात्री सातारा किल्ल्यावरून चमेलीची फुले पाठविली होती. ती बांधणहाना दाखविण्यात आली.

बादशहानी मुहम्मदखान वगैरेना आज्ञा केली की : तुम्ही जवाहरमंड (बांधकाम-खात्याचा मुख्य) याला बरोबर घेऊन जा व किल्ल्यातील भणीद पाहून या.

माच्य़ातील पृढील मंडळी आली आणि त्यांनी नजरा दिल्या. तरबियतखान, मुरीदखान, मुनीमखान, जलालुद्दीनखान. बादशहाजादा मुहम्मद आजमशहा हा किल्लेदार सुभानजी याचे हात बांधून त्याला बादशहाकडे घेऊन आला. त्याचे हात मोठे करावे अशी बादशहानी आज्ञा केली. बादशहानी सुभानजीला पृढीलप्रमाणे बंधने दिली : खिलतीची वस्त्रे, दोनशे मोहरांच्या किमतीचा घोडा, पाच हजार रुपये किमतीचा हत्ती, पन्नास रुपये किमतीची कटघार, बीस हजार रुपये रंगव, पाच हजारी जान व दोन हजार स्वार अशी मन्मथ, ध्वज व नगारे नौबतीचा मान

कंधार (नांदेड जिल्हा, मराठवाडा)चा फौजदार मय्यद शम्सुद्दीन हा येऊन बादशहाना भेटला. त्याने नऊ मोहरांची नजर दिली.

बादशहानी आज्ञा केली की : बादशहाजादा मुहम्मद कामबश याचा जनानखाना तळविष्ण (ब्रह्मपुरी) बालावून घेण्यात यावा

दोलत बेग पतंदार याला बादशहानी आज्ञा केली की तुम्ही मुहम्मद अमीनखान, नाहूरखान वगैरेकडे जा पन्हाळगडच्या परिमराचा फौजदार अब्दुल्लतीफ याची कुमक बरण्यासाठी त्यांना त्याच्याकडे पोहोचवून या.

चीतकुलीजखान याने सातारगडच्या फत्तेबावत पन्नास मोहरा निमार (ओवळणी) म्हणून पाठविल्या. छावणीतील पाचशे पोडे मुजानमिष याने तळावर (ब्रह्मपुरीच्या) पाहोचवून यावे अशी आज्ञा झाली.

तेथीस एप्रिल १७००

शहाजादा अकबर याचा मुलगा बलंद अख्तर व काजी मुहंमद अकरम यांना बादशहानी साताराचा किल्ला पाहून येण्यासाठी पाठविले. मी किल्ला पाहण्यास उद्या जाईन असे बादशहा म्हणाले.

चोथीस एप्रिल १७००

आज दिवसाच्या सात घटिका झाल्या अमता बादशहानी डोक्याला शिरपेच बांधला. ते तळते रवाबर वमून साताराचा किल्ला पाहण्यास निघाले. ते किल्ल्यात दाखल झाले तसे तोफखान्याचा प्रमुख तरबियतखान याने सर्व तांफाना मरवती दिली. बादशहा किल्ल्यातील मशिदीत गेले. तेथे ते प्रार्थना पढले. त्यानंतर ते किल्ल्याच्या आतील वाटेने बादशहाजादा आजमशहा याच्या भोर्च्यापाशी आले. त्यांनी ते मांचे पाहिले. बादशहाजादाने रतनाचे एक ताट व सोनेचादीच्या फुलांची दोन ताटे

नंतर वेली वादशहा तेथे दोन घटका हाते तेवून ते परतले. किल्ल्याच्या पायथ्याशी त्यांनी शहाजादा आजम यास परतण्यास निराप दिला. त्यानंतर एकदरीन जाण्यापेण्याचे चार कोम अंतर प्रवास करून वादशहा आपल्या डेन्साम परतले.

घाटेत पुढील मंडळींनी त्यांना नजरा दिल्या - बक्षीउमृत्क बहामंदखान, नरगिबखान, सफाशिकनखान, रुहुल्लखान, मतलबखान, मदरुद्दीन मुहंमदखान, खिदमत गुजराखान, अब्दुल्कयूमखान, सिद्दी बलालखान, मस्त अली इरादतखानाचा मुलगा मीर शुभल्ला, सबाजा अब्दुल्वाहीर, शेख गुलाम मुहंमद, मुहंमद आबिल, फारुख इस्लाम, फख्खुद्दीन, हमन-यार व मुहंमद यार,

वादशहा म्हणाले, आमीर मुखारक (प्रेषिताच्या संबधीचे अवशेष, कापडे, केम हत्यादी)च्या जागेजवळ नत्तानी उभ्या करा. मी तेथे प्रदक्षिणा करीन.

वादशहानी आज्ञा वेली फी : अमानुल्लाखान याने मातारा किल्ल्यातून उतरावे. मन्सूरखानाचा मुलगा मुहंमद काजम याने किल्लेदार छत्रसाल याच्या बराबरीने किल्ल्यात बबरदारीने राहावे.

मुखलिमखान व मन्सूरखान यांनी मुहंमद अमीनखानाच्या फौजेतून लवकर यावे अशी आज्ञा करण्यात आली.

तळावर (ब्रह्मगुरीच्या) छावणीतील घांडे पाठविण्याचे स्थगित करण्यात आले. मतलबखान करावलवेगी याचा जगीब (अंतर मोजण्याची माखळी) देऊन मातारगडकडे (परळी पाहिजे) पाठविण्यात आले.

पंचवीस एप्रिल १७००

काल संध्याकाळी वादशहा आसार मुखारक (पैगबरांचे काही अवशेष) ब्रह्माची प्रदक्षिणा करण्यास गेले. तेथे नमाज पढले. दोनशे रुपय व दहा ताळे अत्तर तेथे ठेवून ते आपल्या निवासस्थानी परतले.

परळीपर्यंतच अंतर मोजून मतलबखान परतला. वादशहाच्या निवासस्थानापासून किल्ल्याच्या अलीकडे अर्धा कोम पर्यंतचे अंतर सव्वागात कोस असून त्याच्या तीन मजला होनील असे कळविण्यात आले. शरफुद्दीन याने तबू परळी किल्ल्याच्या दिशेने पाठवावे अशी आज्ञा आली.

वादशहाजादा मुहंमद आजमशहा याने परळी किल्ल्याच्या दरवाज्याबाहेर तळाचावा अशी वादशहानी आज्ञा केली. जहाजेव वानू (आजमची वायको) व वादशहाजादा कामबक्ष याना सातारा किल्ला पाहून येण्यास परवानगी देण्यात आली.

नाझरखान यास कोल्हापुराहून घेऊन येण्यासाठी अब्दुल्लाखान गुर्जवर्दार याचा नेमण्यात आले.

सातारचा किल्लेदार मुबानजी याचे सहकारी नरमिगराव वगीरे यांना पुढील-प्रमाणे मान मरातव देण्यात आले - नरमिगराव यास पाचशे जात व शंभर स्वार अशी मन्मद, माणिकराव यास पाचशे जात व शंभर स्वार, भास्करराव यास चारशे जात व

शमर स्वार विठ्ठलराय याम चारशे जात व पन्नाम स्वार, मट्ठवाजी याम तीनशे जात व पन्नाम स्वार मट्ठवाजी याम दोनशे जात व दोम स्वार वरील प्रकार मन्सबी देण्यात आल्या.

सन्धीस एप्रिल १७००

मट्ठवाजी याम कान्हाजीबादची दशमूखी देण्यात आली. उद्दसन हा दहूर नवीम या हुद्यावर हाता त्याला दोवाणे तन (तनवा)चा कचरीत नेमण्यात आले. तरमिंग याग मुभे खुमरावनिगार (ओरंगाबाद)च्या जिम्मी ताकवान्याचा अमान म्हणून नेमण्यात आले.

मध्यः चिंगग गाचा मुलगा व कंगारवा (नादर जिवहा पराठवाश) किल्लादार व फौजदार मय्यद शम्स याने विनती केली की मानायाची किल्लादारी आपल्याला मिळावी. बादशहानी विनती मान्य केली. मय्यद शम्स याच्या मन्सबात वाढ करण्यात आली त्याला शम्सुद्दीन महमदखान अशी पदवी देण्यात आली. मानाया याची मानारच्या किल्लादारांवर नेमणूक करण्यात आली होती, ती रद्द करण्यात आली.

बादशहानी आज्ञा केली की यापुढे मानारगडचा उल्खा अज्जमदारा असा करण्यात यावा.

मानारगडचा वंशी व बाकनीग म्हणून मय्यद मुजाफरचा मुलगा मय्यद मादुल्ला याची नेमणूक करण्यात आली.

सत्तावीस एप्रिल १७००

बादशहानी काठ रावी वंशी उल्मुक मुयनिगवान व मन्सूरखान याना एकातात बोलावून त्यांच्याशी खलवने केली.

जबलुद् इस्लाम (मट्ठवाचा डंगर) व बरामती येथील ठाणेदार हा आज्ञेप्रमाणे धान्याची रमद घेऊन आला होता. तो ठाणेदार यासोन्वान हाय त्याला आज्ञामन्सारागड उर्फ मानारगडच्या प्रदेशाच्या फौजदारीवर नेमण्यात येऊन त्याची मन्सब वाढविण्यात आली. त्याला पिलतीची बस्त्रे घोडा, ध्वज व नगारे सोबती याचा मान देण्यात आला. शिवदी हिली लामेल याची तजवीज अशदवान याने करावी अशी आज्ञा झाली.

मानारगडचा (मार्जी) किल्लादार गुमानजी याने नरनिगराव आदी महा सहकारी याना मन्सबी व खिलतीची बस्त्रे देण्यात आली. मय्यद फौजदारवात याचा मुलगा म्हमद रहाम याला मानारा किल्ल्यातील श्रीजवनाच्या तहसीलदारीचे (रक्षण, देवस्त्र) काम देण्यात आले.

बादशहानी पुढाद हकीकत कळविण्यात आली. शव गापाळमिंग चढावन हा शाहजादा वेदारवस्त याच्या फौजेत तैनात होता. त्याला कळले की - आपला मुलगा रतनमिंग हा मुसलमान झाला त्याला राजा इस्लामखान ही पदवी देण्यात आली. अमुन आपली जहागीर त्याच्या नावाने करण्यात आली आहे. हे ऐकून मनात विपरीत विचार वाळगून तो वेदारवस्ताच्या छावणीतून निघून आपल्या देशाकडे पळाला आहे. बादशहानी आज्ञा केली की : वाटेवरील गुभेदार व फौजदार याना हुकुम पाठवा. गोपाळमिंग कोठेही

महादला तर त्याच पहाडा अगळीं मागने गापाळींमहादला दोन हजार जात व दीड हजार स्वार अशी मन्सब होती.

मातारगडात पुढीप्रमाणे मामरी अगल्याचे कठाविषयान आले - मान ताका, ग्हाळे पांच, जवूरक नऊ, वास्कर (दाख्खाना) चवदा, मरब (दाख्खाना) राम लागणारा मानी) एक मण मातणर, त्या आनिशी दानशेसाठ बाण दहा

अठ्ठावीस एप्रिल १७००

आज दिवसाचा एक प्रहर झाला अमना बादशहा नाने रवावर स्वार हाऊन परली-कडे रवाना आले सत्तादोन तासाचा मजल मारून ते कण्ठेच्या पोठावर अगल्या आपल्या मुक्तामावर दाखले आले पुढील मुक्तामान नव् पठे रवाना करावे अशी फरमाणाच्याचा अधिकारी शण्ढान हुसने याचा आज्ञा झाली तरविषयान हा नदावलीचा (पिछारी) होता, लष्करातून सैन्य स्थाने पुढे रवाना करावे अशी त्याला आज्ञा करण्यात आली. पुढील रस्ता उगवित आह असे बादशहाना कठाविषयात आले. बेलदाराचा दारामा हीराचंद याने पुढे जाऊन रस्ता नीट करावा अशी त्याला आज्ञा करण्यात आली.

बुहाणपूरचा मुभेदार मातारगडात व मातारगडाचा मुभेदार मुत्तारगान याच्या नावे आज्ञापत्रे रवाना झाली बादशहानी आज्ञा केली की छत्रसाल (बुंदेला) याच्या पारिषद पत्त्यान काम नाल्या (इराबा)चा फौजदार खैर अदखवान याने आपल्यावर घ्यावे अन्वयाना फौजदार शेरअफगनखान याने आपले निम्मे पथक घेऊन मातारगडाच्या सुभेदारपाशी रजु व्हावे.

दहशजपुरीचा फौजदार मिहीयाकनखान कल्याण भिवडीचा ठाणेदार मानवरखान व रायरी (रायगड)चा किन्हेदार व फौजदार शिवांग याच्या नावे आज्ञापत्रे पाठविण्यात आली. मरहम अमीरखान (काबुलचा मुभेदार) याची मुले तळावर (ब्रह्मपुरी) आली आहेत असे कळते त्यांनी छावणीत यावे अशी आज्ञा झाली.

एकोणतीस एप्रिल १७००

आज अडीच कोस व पंधरा जरीव (गालळी) अशी मजल मारून बादशहा पृथीक मुक्तामावर पोहाचले बादशहाजादा मुहमद आजमशहा व शहाजादा मुहमद यांजगह ह आपल्या नवतून दीड काम पुढे जाऊन बादशहाना भेटले.

गोपाळीसंग चत्रावन याने पारिषद अन्वयाना फौजदार शेरअफगनखान याने मातारगडाच्या सुभेदारपाशी रजु हाऊन करावे अशा अर्थाचा हुक्म शेरअफगनखानाला पाठविण्यात आला. तसेच खैर अदखवान याने छत्रसाल (बुंदेला) याचे पारिषद करावे असा हुक्म देण्यात आला.

तीस एप्रिल १७००

आज बादशहा तसे रवावर स्वार झाले बादशहाजादा आजम हा थरोवर होता. प्रवामात वाटेत एक मशीद लागली. तेथे बादशहा प्रार्थना पठते. एकंदरीत अडीच कोसाची मजल मारून बादशहा पळी किल्ल्यानजीच्या मुक्तामावर पोहाचले.

मातारगडाच्या विजयाबद्दल पुढील मजलीसी नेदी व अभिनदनाची पत्रे पाठविली -
गहाआदा बेदारखान, मुहम्मद अमदखान (मुल्ग प्रधान) यांनी प्रत्येकी एक हजार
मोहरा पाठविल्या.

वधाउल्मुक मुसलिमखान चीनकुलीखानबहादूर व मतलबखान व बादशाहाच्या
आजेने फतह लावल्याने मांचे पाहाण्यास गले त्यांनी परत येऊन मार्गाले गी, 'बाद-
शाहाच्या निगमस्वानापासून मांचे एक कोमाच्या अंतरावर असून किल्ल्याचा घेर दीड
कोसाचा आहे.'

मुहम्मदखान व मतलबखान यांनी तोकल्यातील सैनिकांना मांड्यात पोहोचवावे
अशी आज्ञा करण्यात आली. फतेहल्लाखान याला लागेल ती सामग्री पुरविण्यात यावी
व या कामामाठी शमर (तमूर ?) बेग याला फतेहल्लाखानापाशी तैनात करण्यात यावे
अशी बादशाहानी आज्ञा केली.

बादशाहाच्या जेष्ठ (निकट) अमलेच्या पुढील अधिकाऱ्यांना बढत्या देण्यात आल्या -
मुहम्मद इमशक याची मुल सय्यद मुहम्मद जमान वगैरे, सरअमान मुहम्मद अलीचा मुल्ग
बेहमन यार सय्यद अली अहमद ज्वेणगीचा मुल्ग मुहम्मद

नाहूरखान याचा मुल्ग घोरीखान याला जखमा झाल्या ह्याचा उपचारासाठी
पाठून विलगतकडे जाण्यास त्याला परवानगी देण्यात आली.

एक मे १७००

मातारगडाबद्दल पुढील मजलीसी खान ही पदवी व मन्मदा देण्यात अगर
बादविण्यात आल्या - आज्ञमशहाचा वशी जयाकुलीखान, अदाखतीचा दारोगा मुनीम-
खान, मरहूम आकिलखान याचा मुल्ग अदहकयखान, सरकारचा दिवाण अफजलखान
सरकारी मामानाचा व्यवस्थापक मीर मिहदा (याला मोल्कीखान ही पदवी देण्यात आली),
मीर तुजक (दरबारचा व्यवस्थापक) अमानुल्ला, तोकल्याचा दारोगा अदहूरहीम, मुनीम
खानाचा मुल्ग मुहम्मद काजम, घोरीखानाचा मुल्ग व नाहूरखानाचा नातू, मुहम्मद यागीन
याला तहमसखान ही पदवी देण्यात आली.

नाहूरखानाचा दुसरा नातू मुहम्मद तकी याम खिलजीची वस्त्रे, मुहम्मद रजी हा
नुकतान मध्य आशियातून आला हाता त्याला खिलजीची वस्त्रे देण्यात आली.

मुर्षाखानाच्या विनंतीवरून सरकारने घाडे तळावर (ब्रह्मपुत्री) घेऊन जाण्यासाठी
हुसेन सय्यद, मुनीमखानाचा मुल्ग मुहम्मद काजम व मुहम्मद मुल्ल यांची नेमणूक करण्यात
आली. गाजिउद्दीन फौजजग याने मातारगडाबद्दल अभिनदनात व एक हजार
मोहरा पाठविल्या.

जयाकुलीखान व अफजलखान यांनी शहाआद आज्ञम याची पत्रे घेऊन पुढीलच्या
वेळ्यात त्यांन मामील व्हावे अशी आज्ञा करण्यात आली

इस्लामपूर (रामपूर) चा जमीनदार राजा इस्लामखान (गंगाल्मिंगाचा मुल्ग रतन-
मिंग) याच्या मावे फर्मान, खिलजीची वस्त्रे, ध्वज ही घेऊन जाण्यासाठी अलीबेग वगैरे

डोन गुजेवदार याची मुदाम नेमणूक करण्यात आली.

डोन मे १७००

बादशहानी आज बख्शीजमखान, मुर्शिदाबाद व मन्सूरखान यांना आज्ञा देऊन, मुर्शिदाबादची पीनरची जमानतदार व फतेहगार यांचे मार्फत पहात नमूद किल्ला-भायली फिस्त पदयाच काम काय व रकमेचा आहारा घेऊन या. त्याप्रमाणे न घेऊन काम पाहून आले.

तीन मे १७००

महमद फतेहजमखान याचा नातू पदरसादमान हा बादशहानी भेटला याचा भागाचा फौजदार यासीनखान याने मुर्शिदाबादच्या द्वारे क्रिती केलेली : पदरसाद-खान याला भागा नायब म्हणून काढा जवळून दर काम (महादवाचा डार) यथे ठणडार म्हणून काम करण्यास मान्यता देण्यात यावी यिनी मान्य करण्यात आली पदरसादखान याच्या मानणे जात व दोनशे स्वार् अर्जा मन्सूर खानी तीन दानणे जात व जमर स्वार् अशी वाढ करण्यात आली.

माना याच्या किल्लावर मय्यद जमर तीन मन्सूरखान (कपार, नादेड जिन्हा मराठवाडा यथीन विन्सदवार) याची नेमणूक करण्यात आली होती ती रद्द करण्यात येऊन त्याच्या जागेवर मय्यद (राठार) याची नेमणूक करण्यात आली त्याच्या मन्सूरखान वाढ करण्यात आली.

माना अलीखान यानेच मानारच्या वेढ्यात मुर्शिदाबाद बसली दिली होती या मारला गेला होता. त्याचा पुतण्या हाजी कामा हा बादशहानी भेटला त्याला माहेनारणेची मन्सूर देण्यात आली.

चार मे १७००

आज बादशहानी मय्यद (माना याचा किल्लादार) याला मानाच्याकरे जाण्यास निरोप दिला.

मुर्शिदाबाद (शेख मीर याचा मुदमा) याच्या दान हजार जात अशी मन्सूर बहाल करण्यात आली त्याला नगदी पगार द्यावा अशी आज्ञा झाली.

राजा अय्यनसिंग (ओळ्यांना राजा) व मन्सूरखान यांना चीनगुरी जमानाच्या फौजेत (मोर्श्यात) व बीकानेरचा राजा राय गुजरात (अनर्पासगाचा मुलगा) याला पकीर-लालानाच्या फौजेत (माथ्यात) नेताना करण्यात आले.

हैद्राबाद मुर्शिदाबाद खजिन्यातून पाच लाख रुपये गरिजउद्दीन फीराजग याच्या सैन्याच्या पगारमाग्री पाठवाव अशी आज्ञा द्यावी. विजापूरचा सुभेदार लुक्मणखान याने इस्तीमग गरीर पाचसे बंदूकची छावणीत पाठवावे असा हुकुम त्याच्याकडे पाठविण्याची आज्ञा केली.

गरकारी घाटे छावणीतून तलावर (बहापुरा) पाहोचवायचे हे काम हुमन मय्यद, मुहमद मुल व मुहमद काजम यांनी एक हजार स्वार्चे पथक बराबर नेऊन पार पाडावे,

खटापर्यंत यांनी सरकारी घोडे लावे. तेथे खानेआळम याने तळावस्तु येऊन पुढे त्याचे; कामकाजाचा तज्ज्ञानवानाही खानेआळमने खटापर्यंत आणावा. तेवून मुहमद राजम वगैरेनी छावणीत आणावा अशी आज्ञा झाली.

पाच मे १७००

काल बादशहाना कळविण्यात आले की फतेहूलाखान (परगळीच्या वेदयाचा प्रमुख सरदार) याचा मुलगा फरकल्लाखान हा गोळी लागून ठार झाला. त्याला पाचशे आठ व दीडशे स्वार अशी मन्मब होती.

बादशहा मुत्तफतखानाला म्हणाले 'आमचे खाशाचे भावंड (उर्फिग) घेऊन तुम्ही फतेहूलाखानाकडे जा. त्याचे समाधान करा. त्याला जेव घाला, त्याला म्हणावे, 'परमेश्वरी इच्छेने इत्याद नाही. तुमच्या मुलाला जी मन्मब होती ती नातवाला बहाल करण्यात येईल.' "

बादशहानी त्याप्रमाणे याचा मुख्य सरदार मुहमद अमीनखान याला म्हणजे, 'तुम्ही जाऊन फतेहूलाखान यास मुत्तफतखान काढून साऱ्याकडे घेऊन या.' त्याप्रमाणे करण्यात आले. बादशहानी फतेहूलाखानाचे सादर केले आणि त्याला स्वतःचा बालाबद (अस्कार) वक्षीस म्हणून दिली त्याच्या हुद्याविषयी व भात मसतवाविषयी चौकशी करून कळविण्याची मुखलिमखान याला आज्ञा झाली.

सन्तानच्या नायब मुखेदारीवर अवनखान याची नेमणूक करण्यात आली.

अमर (शिवनेरी)चा फौजदार व किल्लेदार नसीरुल्लाखान याने पुढीलप्रमाणे लिहिले पाठविले : आपण जिहादची माहीत चालविली आहे. किल्ले घेण्यास उपयुक्त असे पाचशे माकडे मी जमविले आहेत. आपली आज्ञा व्हावी. येथे शेखहसन याला माझा नायब म्हणून देऊन मी स्वतः माकड्याच्या वगेवर आपल्या हुजुरात येईन आणि कामगिरीची कार्ये करून दाखवीन.

बादशहानी विली माग्य केली आणि नसीरुल्लाखान याला हुजुरात ये म्हणून लिहिण्यात यावे अशी मुखलिमखान याला आज्ञा केली.

परगळीगडच्या परिमरात शिवाय मुखलक मिलते असे बादशहाना कळविण्यात आले. पाहणी करून कळवा अशी बादशहानी शिवायखान याला आज्ञा केली.

मुखद शम्सुद्दीनखान याला सातारगडच्या किल्लेदारीवर नेमण्यात आले होते. त्यावेळी त्याच्या मन्मबून दानशे जात व दानशे स्वार अशी वाढ करण्यात येऊन त्याला खान ही पदवी देण्यात आली. पण आता त्याची किल्लेदारीची नेमणूक रद्द करण्यात आली आहे, त्या अर्थी त्याची दानशे स्वार अशी वाढवून दिलेली मन्मब नेवडीच रद्द करण्यात यावी अशी आज्ञा झाली.

सहा मे १७००

कोबलवा मुखेदार बादशहाजाला मुहमद मुअज्जम याला महा हजार रुपयाचा शिरपेच, गहाजादा मुहमद बालाजान (आज्जमचा मुलगा, हा छावणीत होता) याला पाच

हजार रुपयाचा एका गोच (अडकार) व चार हजार रुपयाचा शिरोमन, या वस्तू पाठविण्यात आल्या

खानबहादुर नुसतजम (जुल्लिकारखान), अजमीर मुघलांना मुमेदार मध्यतः अडवल्या, यांना विल्लिची वस्तू पाठविण्यात आली

फतेहगुलाखान (परठाच्या वेढ्याचा मुख्य) याला दान हजार आत व पाचशे स्वार अशी मन्सब होती तीन पाचशे आत अशी वाढ करण्यात आली

बादशहा मतलबखानाला म्हणाले, 'येथून फतेहगुलाखानाच्या मोर्च्यापर्यंतचे अंतर मोजून या मी उद्या मार्चे पाहाण्यास आत आहे या वाटेवर पहारे बसवा' छावणीच्या बाबती नाथब कानवाल मुहमद अमीन याने बंदूकच्यान पहारे बसवावे अशी आज्ञा झाली

सात मे १७००

आज बादशहा डायला शिरोमन (जफरपेन) वाधून तुरुने स्वादर स्वार हाऊन मार्चे पाहाण्यास निघाले मार्चाच्या हद्दीवर आल्यावर ते मेण्यात स्वार झाले. आपल्यावर स्वार बादशहाजादा मुहमद अज्जमशहा, शहाजादा वालागोह, बशीरुलमुल्क बहामदखान, मुरादखान, चीनकुलीखान म्हद्दलाखान व मतलबखान यांनीच तबंदे यावे. शेरगना येऊ देऊ नये अशी आज्ञा झाली. मार्चावर फतेहगुलाखान हा येऊन बसला त्याने तऊ मोहुरा भेट म्हणून दिल्या. जिल्हे गभानी (बादशहा) यांनी फक्त एक माहूर घेतली बाकीची माफ केली त्यांनी फतेहगुलाखानापाशी मोर्च्यामार्चची चौकशी केली. बाणदारानी किल्ल्यात बाण (राजेश्वर) पेशवे अशी आज्ञा झाली त्याप्रमाणे बाणदारानी दान बाण किल्ल्यात पेशवे यानंतर बादशहा मुक्कामावर परतले

आठ मे १७००

आगलावेगी हमीदहीनखानबहादुर यांनी कळविले की सरकारी घोडे आज्ञेप्रमाणे (ब्रह्मपुरीला) रवाना करण्यात येत आहेत. बादशहानी आज्ञा केली की : चीनकुलीखान यांनी कडी आणण्यासाठी खटावच्या दिशेने सरकावे घोडे (गोणा, तबेला) याच्याबरोबर जावे. मफराजखान याने चीनकुलीखानाबरोबर राहावे चीनकुलीखान परत येईपर्यंत पाचशे बंडे कुमक म्हणून परलीच्या वेढ्यात तैनात करण्यात यावेत. बादशहानी पुढील प्रमाणे नेमणूक केल्या :- खान फीराजजंग याच्या फौजेच्या तोंफाच्या दारागा म्हणून हाती मुनीमखानाच्या जागेवर मिर्जाबेगखान. खानबहादुर नुसतजम (जुल्लिकारखान) याच्या फौजेच्या बाकनीम म्हणून हस्तम जंग.

नऊ मे १७००

बादशहा मतलबखानाला म्हणाले, 'आमच्या निशामस्थानापासून चीनकुलीखानाच्या मोर्च्यापर्यंत अंतर माजून या.' सव्वा कोमाचे अंतर निघाले बादशहा म्हणाले 'मोर्चे पाहाण्यासाठी मी जाईन.'

बादशहानी कळविण्यात आले ते असे. आज्ञेप्रमाणे परली किल्ल्याच्या समोरील टकडीवर मोठी तोंफ फतेहगुलाखानाने चढविली. तेथून तो किल्ल्याच्या आत तोंफाचा मारा

अरीत आहे. बादशहानी त्या कामात गुंतलेल्या माणसाना दानशे रुपये वक्षीस म्हणून दिले.
वहा मे १७००

अहमदयान (किर्लेदाराप्रमाणे) चा मीर वक्षी गद्ददीन मुहमदखान याने सरकारी पागा घटावपर्यंत पाहाववाची व स्वटाव्हत कामबक्षाचा जनानखाना छावणीत आणावा अशी आज्ञा झाली.

चीनकुर्लीजखानाच्या फौजेत तैनात अमलेला मन्सूरखान हा आज्ञेमतादागडाहून (मातारा) येऊन बादशहाना भेटला. त्याने छावणीत बराबर राहावे अशी आज्ञा झाली. मातारच्या माजी किर्लेदार मुभानजी याना देण्यासाठी पाच हजार रुपये किमतीचा हत्ती बादशहायामार्फत आणण्यात आला. तो हत्ती (प्रथम) शहाजादा आजम याजकडे (त्याच्या मार्फतीने मुभानजीस देण्यासाठी) पाठविण्यात यावा अशी आज्ञा झाली.

माळवा मुभानांतून वातम्यावरून पुढील हकीकत कळली. शहाजहानावाद (दिल्ली) येथून बारावा हजार दानशे अश्रफाचा व इहा लखव रुपयाचा खजिना यथे आठा आहे. तो लवकर (छावणीत) आणावा अशी आज्ञा झाली.

अकरा मे १७००

यमनगड उर्फ किलीदे फतह किल्ल्याचा माजी मराठा किर्लेदार रतनराव याना एक पाठा (पन्नास मोहराचा) वक्षीस म्हणून देण्यात आला. रतनराव याना यापूर्वी एक हजार जात व पाचणे स्वार अशी सन्मद देण्यात आली होती.

बादशहानी दख्खनच्या ताफ्याच्या दारागा मन्सूरखान याना आज्ञा केली की : तुम्ही चीनकुर्लीजखानाच्या मार्चावर जाऊन काळजीपुर्वक बदायिस्त ठेवा व खबरादारी बाळगा.

मार्चासाठी दानशे बरेचदे पाहिजेत अशी विनंती फतेहगुल्लाखानाने तरबियतखानाच्या द्वारे केली. माणसे पुरविल्यात यावीत अशी आज्ञा झाली. आज चीनकुर्लीजखानाच्या मार्चप्रीत जाणे बादशहानी गृहीत केले.

बारा मे १७००

अनवा (माळवा, मिर्जापूरच्या उत्तरेस) येथील फौजदार शेरअफगनखान याची पुढीलप्रमाणे हकीकत कळली : छत्रमाल (बदला) याने पारंगपत्य करावे म्हणून शेर-अफगनखान हा चालून गेला. जिल्हाद महिरायाच्या माळा ताग्वेस (चारीस एप्रिल १७००) झुना व बरना या गावाजवळ उभय दलाची गाठ पडली. बदेन्याची मुमारे मातशे माणसे मृत अगर जखमी झाली. शेरअफगनखानाचे अनेक सैनिक ठार अगर जखमी झाले. खुद्द शेर-अफगनखान हा गेली व बाण याच्या जखमांमुळे मरण पावला. छत्रमाल हा जखमी होऊन पळाला.

शेरअफगनखानाच्या मृत्यूमुळे रिकाम्या झालेल्या जागावर बादशहानी पुढीलप्रमाणे नेमणूक केल्या : खानहेरचा फौजदार जाद निमारखान याजकडे भरवर व शहावाद येथील फौजदारी पण देण्यात आली. इटाच्याचा फौजदार खैर अदेशखान याला धामानीचीही

(मांगरच्या उत्तरेस) फौजदारी देण्यात येऊन छत्रमाळच्या पारिवर्त्याचे काम त्याच्याकडे सोपविण्यात आले.

शेरअफगनचा मुलगा जाफर अली याला अनव्याची फौजदारी (बापाच्या जागी) देण्यात आली. इतर मुले मोर अली, शेर अली शमशेर अली व कस्तम अली यांना मसवी देण्यात आल्या.

फतहू ल्खाबान हा माच्यतिन येऊन बादशहाला भेटला. बादशहा म्हणाले, 'आफरीन-वाद (शाबाम) तुम्ही देखीवर ताफ चढाविली त्याला एक तलवार व एक खंजीर ही वशीस म्हणून देण्यात आली.

ताहरखानाची मुले मुहमद अमीन व मुहमद अली यांना खिलतीची वस्त्रे देण्यात आली
तेरा मे १७००

कोल्हारचा किल्लेदार व फौजदार मोर नव्हता याचे बादशहाला निराप घेतला. त्याला खिलतीची वस्त्रे देण्यात आली

शेर अफगनखानाचा मुलगा जाफर अली याला शेरअफगनवान ही पदवी देण्यात आली विजापूरचा गुजदार लुक्कल्लखान याने पुढील प्रमाणे लिहिले. या प्रांताने गनिमाची (मराठ्यांची) भलतीच भामभ्रम आहे. येथे सैन्य किती तरी आहे हे आपल्याला माहीत आहे. अधिक पथा नेमण्यात यावी बादशहानी आज्ञा केली की : चीनकुलीजखानाच्या फौजेत असलेले एकाजी वरीना विजापूर मुस्मान तेजात वारण्यात यावे लक्कल्लखानाने एक हजार स्वार व एक हजार पायदळ उभे करावे. त्याचा खर्च विजापूर मुस्मानांनी व त्यांच्या उल्लाम्यांच्या उत्पन्नातून भागविण्यात यावा. एकाजीला तीन हजार ज्ञान व एक हजार स्वार अशी मसब होती.

चवदा मे १७००

उदापूरचा ठाणेदार मुस्मानाने व श्रीरंगाने द्या मानवा व अमानुळा यांच्या भस्मांत वाढ करण्यात आली.

विजापूर कमांडाचा फौजदार पुरांडलखान याला त्याच्या बापाचा मामूरखान ही पदवी देण्यात आली

परांडाच्या वेढे त गुंतले या सैन्यातील उमासाही रात्रीच्या वेळी पाहणी वारण्याचे काम पुढील जणांना देण्यात आले. - चीनकुलीजखान येथे सैन्य, मुहमद अन्वर ब शेख सर-मुहमद, सूरत खानाची फौज, असलुल व मोर फतहल्ला ताफखाना, गुजाम मुहमद व कजमत दोघत यांच्या पहिलेदार व फौजदार मय्यद गुनंजखान यांना आज्ञा वारण्यात आली की : नेघत सरय, दाहमोल्ला ही पाहणवा त्यामादी जल्द राजा व इतर एक गुनंजदार यांना महाम दीवानादस पठावण्यात आले.

फजालखानाचा मुलगा इब्राहिम याला त्याच्या बापाचा नापथ म्हणून तळावरील (ब्रह्मपुरीच्या) किताब याच्याचा यथारण्य म्हणून नेमण्यात आले.

मो. द. बा. १०

पंधरा मे १७००

फतेहगुलाखान याने मोघ्यांत पुढीकप्रमाणे लिहून पाठविले : काल रात्री परशुराम (परशुरामपत प्रतिनिधि) याचा एक अधिकारी परळी किल्ल्यांतून निघून त्याच्याकडे (परशुरामपंताकडे) चालला होता. माझ्या सैनिकांनी त्याला कागदपत्रासहित पकडले आहे. काय आज्ञा? बादशहांनी आज्ञा केली की : त्याला घालवून द्या. वाम देऊ नका.

बादशहाना कळविण्यात आले की, एलमनोशखान बहादुर (हा म्हणजे औरंगजेब आणि अत.पुरानाल एक तुर्क दासी याच्या मुल प्रणयाचे फळ, असा माबंशिक समज असल्याचे मनुचीने लिहून ठेवले आहे) हा पेत आहे मुत्तान बलंद अख्तर (शहाजाद अकबर याचा मुलगा) याच्या नयच्या मागे त्याचा नवू उभा करण्यात यावा अशी आज्ञा करण्यात आली.

जीननुस्रमा बेगम (औरंगजेबाची मुलगी) हिच्या शिफारसावरून हसनमपुरी (अम्ह-पुरी) चा किल्लादार बहारतखान याची मन्सब वाढविण्यात आली

मुहमद काजम हा पाईन विलायत (वर्ग पुणे प्रांत) चा दिवाण होता त्याची नेमणूक बरघाटाना (सातारा प्रांत) दिवाण म्हणून करण्यात आली

बादशहानी मनूरखान याम आज्ञा केली ती तुम्ही जाऊन आज्ञामतारागड (सातारा) च्या वृद्धांची दुख्खी करा.

सोळा मे १७००

हराता-याच्या ताडून पुढील इकीकत कळली गनिमना (मराठाना) सरदार खडाजी हा तीन हजार स्वार्गाने सैन्य घेऊन घाम्मूम करण्याचा उद्देशाने नदनवदन व नारंगरी या भागात आला आहे बादशहा मुखलिमखानाक, म्हणाले, 'नागाजी, पाहजे वगैरगी दोन हजार नऊशे हजार घेऊन गियादतगानापाशी नेतान व्हावे व गियादतखान याने खडाजीन पारिपत्य करावे अशी व्यवस्था करा'

गियादतखानाने विनंती केली की, राजा अब्दुलसम (बुंदेरा, औरंगखाना राजा) याच्या माझ्यापाशी नेतान करण्यात यावे विनंती मान्य करण्यात आली.

बादशहाना कळविण्यात आले की कडक विजली ताफेच्या माग्याने परळी किल्ल्याच्या तटाची भित महा दरवा (हान?) पडली आहे

सतरा मे १७००

आज ईदुजुहाची (बकराद) ची मुबान कव्या बंद होत्या

अठरा मे १७००

बकरीदचा सण आज बादशहानी सात्रा केल्या शहाजादे व अमीर उमराव यांनी मणाबद्दल बादशहाने अभिष्टाचिंतन केले

एकोणीस मे १७००

काबुलचा माजी मुझेदार मरहूम आमीरखान याची मुले मीरखान, मीर अबुलहसन, मुहमद हमन, मुहमद काजम, मुहमद ख्वाजा, मीर मुहमद हादी, मीर मुहमद इब्राहीम ही बादशहाना भेटली. त्यांना मन्सबी व बक्षिसे देण्यात आली. गुरतेचा अधिकारी मरहूम

अमानतखान याची मुले अहमद व मुहंमद तकी ही बगदहाणा भेटली. त्यांना वस्त्रे देण्यात आली.

हाजी बेग याला किल्ले आजमनाराखंड (मानारा) च्या नोंदखान्याचा दारोगा (व्यवस्थापक) म्हणून नेमण्यात आले.

मातारा किल्ल्याच्या विजयाबद्दल पुढील लाकाची पत्रे व भेटी आल्या - दाऊदखान (पत्री), राख दल्पत बुदेला, बहादुरखान, मुलबर्ग्याचा किल्लेदार व फौजदार कामयाबखान, चाभारगोद्याचा ठाणेदार ख्वाजा खुदायारखान.

वीस मे १७००

रायचूरचा किल्लेदार व फौजदार गमदखान याने मानारा विजयाबद्दल पत्र व अठरा अश्रपया पाठविल्या. अब्दुलमजीदचा मुलगा मुहंमद खजीर याला बहमनवाड्याची ठाणेदारी देण्यात आली.

लालमण हजारी हा मानारा किल्ल्याच्या वेढ्यात किल्ल्याच्या पायथ्याशी मारुला गेल्या होता. त्याचा मुलगा इब्राहिम याम मर्याद व शत्रू ही देण्यात आली.

एकवीस मे १७००

देगा देवी वजाग हा छावणीतील बाजाराचा पंचितारी (कराड) अली अख्खा याच्या मदतस्थीने बादशहाना भेटला. त्याने पंधरा माहारा नंतर येत्या खिलतीची वस्त्रे देण्यात आली.

बादशहा मलक राजा या महाराजे 'आपल्या छावणीचा नकाशा तयार करून दाखवा. आपल्या अमीर उमरावांची किताब पत्रे आली आहेत ते मला पहाण्याचे आहे.'

अली (मलक गिराजच्या उत्तरमे) याने पुढी प्रमाणे बातमी आली. छत्रमाना वदेला याने जाफर अलीला पत्र लिहून कळविले की - 'तुमचे वडील शेरअफगांनखान हे जखमी होऊन रणांगणावर पडले. अगत्य आम्ही त्यांना उचलून घेऊन आला. आहोत त्याचे प्राण शिथिल आहेत. तुम्हाला तरी पाठवून त्यांना घेऊन जा. त्याप्रमाणे जाफरअलीने छत्रमानाकडे पाठवली पाठविली आहे. पुढे जे घडेल ते कळविण्यात येईल.'

अबुलफतहखान याने बिनती लिहून पाठविली की मला शहाजहानाबाद येथे तैनात करण्यात आले आहे. हनुमान राह्याचे अशी माझी इच्छा आहे. बिनती मान्य करण्यात आली.

नुबतजंग (जुलिककरखान) याने पुढीलप्रमाणे लिहून पाठविले. विजापुरच्या अंधळी धनाजी जायरावर बालन गेला. युद्ध झाले. धनाजी जवळ बरेच सैन्य होते. मी त्याला समोहन परतवून लावला. धनाजीने आमच्या सैन्याच्या पिछाडोला (चदावल) रामसिंग होला त्याच्यावर हल्ला केला. रामसिंगने शरीराने युद्ध केले. शत्रूचे अनेक ठार ठार झाले. युद्धानंतर रामसिंग व राख दल्पत यांनी उदकण्ट कामगिरी वजाविली. त्यांना आपल्या कृपेची आशा आहे.

त्यांचे मानमरातब कळवावे अशी बादशहांनी आज्ञा केली.

शहाजादा मुहम्मद बेदारबख्श याच्या फौजेतील ब्रातम्यांवरून पुढीलप्रमाणे कळले : राव गोपाळसिंग बरीरे येथे तीनाने होते ते पंधून निघून गेले. पुढील माणसांनी करारी म्हणून नाद करावी अशी आज्ञा झाली - (१) गोपाळसिंग, दान हजार जात व दीड हजार म्यार अशी मन्मथ (२) त्याचा मुलगा हिममतीसिंग, चारशे जात व दोनशे स्वार अशी मन्मथ (३) परखानमसिंग, अडीचशे जात व शंभर म्यार अशी मन्मथ

बावीस मे १७००

तूरग (मध्य आशियातील तुर्कस्थान) येथील अधिकाऱ्यांचा एक अधिकारी मिहतर बाकी हा चाकरीच्या उद्देशाने बादशहाना येऊन भेटला. त्याला तीनशे जात व बीस म्यार अशी मन्मथ इथाने आली. मातुरा विजयाबद्दल रायरी (रायबटवा) किल्लेदार व फौजदार शिर्वांग व मोलापूरचा किल्लेदार व फौजदार मेफुहीन यांची पत्रे व भेटी या आल्या. हरकायाचा ध्यस्मथास (दारगा) यात्राही येत याने पक्षांतरप्रमाणे कळावंत परगनाम हा परगळी गडावरून पळाला. पण त्याबद्दी ही बातमी बरकरार राहिली. हरकारा याने आपल्या कळावरी नाही. त्याच्या मर्गी काय आज्ञा? हरकायाचे पंगार कमी करण्यात आले.

हरकायाच्या नातून पुढील हत्तकन जो कळतर हवामी (राजा) राम याची मुदवीस माणसं कळार (ब्रह्मपुरी) नवाब जीनतुल्ला वंगम (आरगजेबाचा मुली) हिष्मापाणी नजर हिन आहेत या बायलामुळेही एक दहा अकरा वर्षांचा मुलगा आहे. या मुलाने आपल्या आरिषाण देतव की (जनतगल्याच्या) बाहेर ठेवावे. काय आज्ञा? त्याला आपल्या आरिषाणी गड द्याव अशी बादशहाना आज्ञा केली.

हरकायाच्या नातून कळार की नियामतान हा खडगीचे परिणत करण्यासाठी म्हणून चालत गेला. तिहारज्या बारा तासं (म. बीस म. १७००) ना शिरकळ नजीक पाशाच-रा. यादगी हा राहिल्ला. तिच्याकड निघत गेला.

तेवीस मे १७००

कतहक्यावानाच माचें पाहत गंध्यासाठी बादशहाने बंदीउमरा व मुगलतान यांना मागिल्ले आपण उद्या जितायेला जाऊ जम बादशहा म्हणावे. तशी व्यवस्था करण्यात आली. नंतर बादशहा म्हणाला : परवा नाईत.

नवाजच्या पादशगावर मियदतवान येत होता. ना पादत तज्जरच्या माळ्या-घाशात पायला. त्यापूर्वीच नवाजी पळत गेला होता. मियदतवान यास हुंगारात बोलावण्यात आले.

यसोउचा क बरगमद दान, नाहकसान रमैयद शमनदानवान यांना कडी आणण्यास जावे अशी बादशहाना आज्ञा केली.

चोवीस मे १७००

बादशहाना आज्ञा केली की : मयदवान राज्या याने खटाचचा ठाणेदार रामचंद्र व मसूरचा ठाणेदार म्हाजी (महादजी जगदाळे तर नव्हे ?) यांच्या पथकात किती

माणमे आहत याची पाहणी करावी

एफाजी याचा तीन हजार जात व दोन हजार स्वार अशी मन्सब होती. तो चीन-कुलीजखानाच्या फौजेत तैनात होता त्याच्या विजापूर मुख्यात तैनात करण्यात आले. होत. तसे न करता त्याला पूर्वीप्रमाणे आपल्या फौजेत राहू द्यावे अशी चीनकुलीजखानाने विनंती केली. विनंती मान्य करण्यात आली

त्यान फौरोजजग याच्या फौजतीत पंचेचाळीस मांगल नेथून निघून आले हात त्याच्या मन्सबी कमी करण्यात आल्या हान्या त्या परत बहाल करण्यात येऊन त्याना फौजकुलीजखानाच्या फौजेत तैनात करण्यात आले.

पंचवीस मे १७००

बादशहा आज शिकारीला जाणार होत. जाणे रजित करण्यात आले. मन्सबच्या शरीफाचा (अधिपतीचा) वकील बादशहाना भेटला त्याने भेटी आणल्या होत्या. त्या बादशहाना दिल्या.

मियादतखान हा (खंडोजीच्या पाठलागावरून) परत आल्या. तो आणि त्याच मह-कारी ख्वाजाखान, तुर्कनाखान, दूगन मय्यद व मुर्नामखानाचा मुल्का मुहंमद काजम हे बादशहाना भेटले.

सव्वीस मे १७००

मानारा विजयावदल जानमिपारखान (हेदाबादचा मुखेदार) याने पत्रे व शमर माहारा पाठविल्या घनाजी माधवावर विजय मिळविल्यावदल जाल्फकारखान नुसतजग आणि त्यान महाराी याना पुढीलप्रमाणे बहल्या दण्यात आल्या :-

- (१) नुसतजग याला महा हजार जात, पाच हजार स्वार व एक हजार द्घोडी अशी मन्सब होती त्याच्या खिलतीची वस्त्रे व एक दाल,
- (२) दाऊदखान (पझी) याला पाच हजार जात पाच हजार एकणे स्वार त्यापैकी दीड हजार दुघोडी, एक तत्वार;
- (३) शम्स दन्पत बंदरा अडीच हजार जात, दान हजार तीनशे स्वार त्याच्या मन्सबीत तीनशे स्वारांनी वाढ करण्यात आली
- (४) रामामग हाचा दीड हजार जात, एक हजार स्वार दघोडी मन्सबीत पाचणे स्वारांची वाढ करण्यात आली शींग लास्र दाम बक्षीस.
- (५) शम्स कास्त्राजी (शिकें) पाच हजारी पाच हजार स्वार, खिलतीची वस्त्रे,
- (६) रशीद अंग दाल मन्सबीत शमरांनी वाढ

बादशहाना हल्लीवण्यात आले की रजवीखान मुहंमद जरीफ वगैरे मागद खान-फीरोजजगाची लावणी मागून घेत आहेत बादशहाना आज्ञा केली की : त्याना परत फौरोज-जगाच्या लावणीत नेऊन घाटावे न न जातील तर त्यांच्यावर बादशहाना वाप हाईल असे त्याना बजावावे रजवीखानाची खान ही पदवी काढून घण्याचीही बादशहाना आज्ञा केली.

खानबहादुर नुस्रतजंग (जुनिफकारखान) याने राममिग (होरा) व राय कान्हाजी (शिर्) यांच्या विनंती वादशहासडे पाठविल्या राय कान्हाजी (शिर्) याने विनंती केली की 'सनादी' (?) परगणा हा माझ्या जहांगिराने आठ व्याखंड इत्येक रुमी आठ व्याख्या एकत्री जमाविला परगणा मला दण्यात यावा वादशहानी आज्ञा केली की 'सनादनु' द्यायान याने चौकशी करून दह्याये

सत्तावीस मे १७००

मात्र वादशहा मरवबखाना हा म्हणाले पन्हे-चाखानाने माघेपाहून या 'न्यायमाणे' ना माघावर गेला पाऊस पडत होता त्यामळे मरवबखान हा परत पक्षा वादशहासडे मोर्च्यानी 'सनाद' दह्यायेयाने मरवराय सांगी.

याने नसरजंग (जुनिफकारखान) याने 'दह्याये' केली की 'माझ्या बराबर मागले पयक नाशेत जी होना ना हुजरात दोन्यायत घेण्यास आली आज्ञा हुनर मागले पयक माहतापाशी नेमान 'रगण्यात' यात्री वादशहानी आज्ञा केली की 'मुम्बतु-मुन्' (अमदवान मुम्बतु-याने) यांच्या सैन्यापैकी एक हजार स्वार, पाचशे मागले व पाचशे इकंदात 'जुनिफकारखान' याज्याशी नेमान 'रगण्यात' यात्रा

ह्यात याच्या नाहून कळले व असे धनाजी जाधव हा छावणी करण्याच्या 'हेषाने' वेडगाचाकडे गेला परंतु त्यानी त्याचा छावणीगारी जाण, दिली व हा धनाजी जाधव तेथून परतून मुन्वाबाद मिरजेकडे आला आठ. पन्हाळमडच्या प्रांतात छावणी करावी असा त्याचा उद्देश आठे खान नसरजंग हा त्याचा पाठलाग करीत येत आठ

वादशहा मुर्गासमनाताना म्हणाले, इस्लामपुरी (प्रह्लापुरी) चा किल्लेदार बशारतखान याचा पुर्वजप्रमाणे लिहू - नरकवामी रामा (राजाराम) याने मुहुणे हे मुसलमान राण्यानी इच्छा करतील तर त्यांना शहाजादा बेदारखान याज्याशी पाठविले जावे नाही तर त्यांना कैदत ठेवावे' (सुमरपूरा रामा जहानमी अगर इरादा इस्लाम दाशता वाशद निम्न शहाजादा मुहमद बेदारखान बहादुर व फिरखानद व उल्ला दर कैद दारद).

मुहमिद (नोनिमत्तेवर दखख करणारा अधिगारी) शेख नूरुहक याने अर्ज केला की : नागाजी (याने), बहिर्जी (पाठर), राजा अन्भूतसिंग (ओछर्याचा राजा), स्वाजाखान, व इर्दाग याच्या छावणीत (मिरन्, गाट) दाख पिणे व वेश्या, नतंकी इत्यादी चिपरीत प्रकार चालतात. काय आज्ञा?

वादशहानी आज्ञा केली की : असे प्रकार करू नयेत म्हणून विदमततदखखान यानी मनाई करावी.

रायरो (इस्लामगड, रायगड) चा किल्लेदार व फौजदार शिर्वासिंग याने विनंती लिहून पाठविली की : आपण परवानगी दत असाल तर माझे काका मुकुंदसिंग याना येथे ठेवून मी हुजरात येईन. वादशहानी विनंती मान्य केली नाही

अठ्ठावीस मे १७००

मरवगहखान कोतवाल याचा नायब मुहमद अमोन याने मुखलिसखानाच्या द्वारे

विनती केली की तळावर (ब्रह्मपुरीच्या) नायब मुहतामवच्या प्रकरणात जो दगा झाला त्यात सर्वोस मन्मददार, चाळीस डमम व कातवाची चवक्यावरची महाणे माणसे याचा एक महिन्याचा पगार कापून घ्यावा अशा आज्ञा शाही हाती नी माणस निरपराधी आहेत. त्यांना दहावी माफी देण्यात यावी विनती मान्य करण्यात आली.

साताराचा माजा किल्लेदार मुभानजी हा हजर शाही, त्याला पाच हजार जात व दोन हजार स्वाग अशी मन्मद हाती. त्याच्या तब्येत फळफळावळे पाठवावात अशी बादशहांनी आज्ञा केली.

हरकात्याच्या ताडून कळले की धनाजी जाधव याचा बेत किल्लादे फतह उर्फ बमतगडच्या पारमनात येण्याचा दिमता बादशहानी आज्ञा केली की : चीनकुंगी खानावाला म्हणावे, आपल्या पीतमेहित तयार रहा रातमाच्या (धनाजी जाधवाच्या) पारिफत्यासाठी मी तुम्हाला पाठविणार आहे.

एकोणतीस मे १७००

अशेषमाणे मन्मदखान हा आज्ञामतागडावरून (सातारा) येऊन बादशहानी सटका.

नायब कातवाड मुहमद अमान याने विनती केली की : नरकवामी रागा (राजाराम) याच्या मुजबराद्वर तहनास माणसे तळावर (ब्रह्मपुरीच्या) कैदेत आहेत त्यांना ठार मारावे अशा आज्ञा शाही आहे. तर याव्यतिती जुम्दतुम्ल्क (अमदखान मुस्यप्रधान व ब्रह्मपुरीच्या तळाचा रक्षक) याम आज्ञा देण्यात यावी. बादशहानी विनती मान्य केली. फजालखान याने तम लिहावे अशी आज्ञा शाही.

मार्याखून फतेहखान हा भेटण्यास आला मुलफतखानाने कळविले की : गाजी-खदीन (फारसजग) याचे सैनिक फतेह-खानापाशी तैनात आहेत. त्यांना जवळजवळ तीस महिन्याचा पगार मिळावयाचा आहे - बादशहानी आज्ञा केली की : तीन हजार माहरा व पन्नास हजार माये देण्यात यावेत.

हरकात्याच्या ताडून कळले की जुलफकारखानबहादुर नुअतजग हा धनाजी जाधवाचा पाठलाग करीत मछादगडापर्यंत पोहोचला असून तो वसतगडच्या परिभरात येत आहे.

तीस मे १७००

हरकात्याच्या ताडून पुढील हकीकत कळली नरकवामी रागा (राजाराम) याचे कारभारी (पेशकार) रामचंद्र (रामचंद्रपत अमात्य) याचा वकील रामाजी पडीत व परशुराम (परशुरामपत प्रतिनिधि) याचा वकील अवाजी (अनाजी आपदेव) हे छावणीत आले आहेत बादशहानादा मुहमद आज्ञामणहा याच्या मध्यस्थीने मांगलांना किल्ले द्यावे व (राजा) रामाच्या मुलाला जिवाचे अभय मिळावे असा त्याचा उद्देश आहे.

एकतीस मे १७००

चांभारगाद्याचा ठाणेदार ख्वाजा खुदायारखान याने आंब्याच्या दोन करड्या पाठविल्या. बादशहानी त्यातील तीस आवे बादशहानादा मुहमद आज्ञामणहा याला दिले.

बशीउल्लुख वहरामंदखान हा कही आणण्यामाठी गेला होता. तो येऊन बादशहाना भेटला.

विजापुरात दोन माघू दरवेश राहान होते. त्यापैकी सय्यद मुस्तफा रात्री याम शंभर होत व अतर व सय्यद हुसेन याम पन्नाम मोहरा पाठविण्यात आल्या.

मुखलिमखानाने कळविले की : गहाजादा मुहमद वेदारवस्त याजपाशी पूर्वी चौवीस हजार स्वार होते. आता चौदा हजार स्वार राहिले आहेत. बाकीचे स्वार बादशहाच्या हुमुरात तैनात आहेत. तर काय आजा? बादशहानी आज्ञा केली की : मरहूम अगारखान याचा नातू तैमूरबेग हा माझ्या पाशी राहील. बाकीच्यांना (वेदारवस्तापाशी) तैनात करा.

एक जून १७००

काल रात्री फतेहूल्लाखानाने लिहून पाठविले की : मी पशागचे वाटप केले. उद्या मी हल्ला करणार शिब्या तयार केल्या आहेत. मला धनुष्ये व बाणांचे भान देण्यात यावेत. बादशहानी आज्ञा केली की : तीनशे धनुष्ये व तितकेच बाणांचे दस्ते देण्यात यावेत. अगारखानाचा नातू शमशेरबेग व त्याच्या पथकातील सैनिक यानी परळी किल्ल्याभावीनी टेहेळणी करून यावे अशी बादशहानी आज्ञा केली.

दोन जून १७००

काल सध्याकाळी बादशहा रुहूल्लाखान, मुरीदखान व मुनीमखान यांना म्हणाले, 'फतेहूल्लाखानाने किल्ल्यावर हल्ला बंदविले नव्हते, त्याम चौकीचे सैनिक, जल्लुचे (बादशहाच्या निकटचे) सैनिक, मोरखानाचे सैनिक वगैरेनी जाऊन मोघ्यात हजर राह्यावे.' त्याप्रमाणे अमलबजावणी करण्यात आली.

मध्यरात्रीच्या मुमागम मतलबखानाने लिहून पाठविले की : किल्ल्यातील माणसे सावध झाली आहेत. हल्ला करण्यास मधी नाही काय आजा? बादशहानी आज्ञा केली, परंतु या संधी पाहून फतेहूल्लाखान हल्ला करील.

बादशहानी आज्ञा केली की : खुशहालबेग बौड याने पन्नाम माणसे दरोवर घेऊन जावे व लाकडे तोडून आणावी.

खुशहाणराचा मुझेदार मालिफदखान याने मानारा विजयाबद्दल पत्रे व अठरा मोहरा पाठविल्या. मोहरा माफ करण्यात आल्या

तीन जून १७००

एक प्रहर पाच घटिका दिवस आला असता दरमज्याच्या तोंडून पुरील हकीकत कळली परळीच्या किल्ल्याच्या बुरुजापाशी एक खडक आहे. फतेहूल्लाखान खडकावर दोन-तीन दरोआ (हान) बंदला. रुहूल्लाखान तेथे राण मांडून आहे. उभय पक्षांत अग्नि-धाण, बंदुकी, तल्वारी व धनुष्यबाण यांचा माग चालू आहे. कचेरीचे काम संपले तसे बादशहाना कळविण्यात आले की उभयपक्षांचे बरेच लोक मारले गेले अगार जयमी झाले. खडकावर बाणांचा व बंदुकीचा माग चालू आहे. फतेहूल्लाखान तेथे टिकून राहणे कठीण आहे.

बादशहानी आज्ञा केली की : उस्मानकराबल याने जाऊन परिस्थितीची कसून चौकशी करावी. मतलबखानाने मोर्च्यावर जावे. तरबियतखानाने मोर्च्यावर दोनशे बाण पाठवावे.

मातारचा माजी किल्लेदार मुभानजी याच्या भाऊबंदापैकी नरसिंगराव याला शंबर माहाराच्या किमतीची एक घोडो बक्षीस म्हणून देण्यात आली.

चार जून १७००

बादशहानी काल रात्री बक्षीउल्लूक मुखलिमखान याला एकांतात बोलावून त्याच्याशी खलबते केली. बादशहा मुखलिमखानाला म्हणाले, 'तुम्ही उद्या सकाळी बादशहाजादा मुहंमद आजमशहा याच्या इन्त्यावर जा ' त्याप्रमाणे मुखलिमखानाने आजम बराबर चार घटिका खलबते केली. त्यानंतर त्याने बादशहाकडे येऊन त्यांना एकांदर परिस्थिती समजावून सांगितली.

मुभानजी(मातारचा माजी किल्लेदार)च्या बिरादरीतील (भाउबंद अगर् पणता-पैकी) मारिणकराव, भास्करराव व किशनराव यांना प्रत्येकी एक घोडा बक्षीस देण्यात आला. मक्केच्या शरीफाचा (अधिपति) वकील शेख मुहमद अफदी याला दान हजार रुपये बक्षीस द्यावे अशी आज्ञा झाली.

बादशहा मुहमद मुहरमखान (बागाचा व्यवस्थापक) याला म्हणाले, 'आप्याच्या दान करड्या जुमस्तुल्लूक असल्याने याजकडे नळावर (ग्रहापुरी) पाठवा '

पाच जून १७००

आज पाऊस पडत होता यामाठी बादशाही कचेऱ्या व न्यायालय बंद झाली. दरकाऱ्याच्या तोंडून कळले की पनाजी जाधव याने स्वतःच सैन्य घेऊन त्याच्या पायथ्यापाशी ठेवले तो स्वतः खेल्शा (विशाळगड) किल्ल्याकडे गेला आहे. दादो महार व हणमंतराव हे आपलो सैन्य घेऊन भाळवणी (मंगळवेढ्याजवळ) कडे गेले आणि बोंदर उर्फ मुहमदाबाद प्रांतात आवणी करावी असा त्याचा उद्देश दिगता. खानबहादुर तुखतजग (जुम्हिकारखान) हा त्याच्या पाठलागावर गेला आहे. बादशहानी आज्ञा केली की खान-नुसतजग याला लिहा, त्याला म्हणावे, 'गनाम काटेहि गेले तरी त्याचा पाठलाग सोडू नकास आणि त्यांना छावणी करू देऊ नकास.'

सहा जून १७००

काल रात्री बादशहाना कळविण्यात आले की पायसामुळे घान्याचे भाव संपाला दोन शेर झाले अर्जत. सवतचारा याचा पुरवठा होत नाही. छावणीतील आकाची भयंकर दुर्दशा होत आहे. काय आज्ञा?

बादशहा म्हणाले, 'मुखलिमखान याने बादशहाजादा मुहंमद आजम याच्या इन्त्या-वर जावे.' त्याप्रमाणे मुखलिमखान गेला. त्यानंतर बादशहाजादा आजम व मुखलिमखान हे दोघे बादशहाकडे आले. ते म्हणाले, 'रामचंद्र (पत अमात्य) व परशुराम (पतप्रति-निधि) यांचे वकील व परळी किल्ल्यातील लोक जिवाने अभयदान मागत आहेत ते

(नवीक) इच्छावाच का - परकीचा किंवा मध्या आम्ही आपल्या ताब्यात देतो. बादशहा मठावसा जातो. त्यावेळी नदन नदन योगी पाव किन्तु मोगलीचे हुक्मी करण्यात येतो.

बादशहा (महागाई आक्रम व मुर्शिदाबाद यांम) इच्छावाच तुमच्या मनाच्या परतून येत राहो. बादशहानी मुर्शिदाबादला व पुढीलप्रमाणे आज्ञा केली कशी पाहू (नमस्कार) का किन्तु शहर राखतमद त्याचा यत्न करतो बालावन या शब्दातून मुद्दमदस्थान यास (ममामद) किन्तु शहर इच्छावाच येथील राखतमद झाला. परकीयांच्या किन्तु शहर इच्छावाच काम करीत मद्रमद नांवाच्या यत्न करितमनात याच्या धूर का याचा बाळगून बादशहानी आज्ञा केली की परकीयांच्या किन्तु शहर आक्रम तेथील ताब्यात योगी सामयाची काढतापुढे दारास कर बादशहा इच्छावाच, मद्रमदस्थान व बादशहानी आज्ञा केली की परकीयांच्या दारु त्यास द्याण मागून बसताना आज्ञावाच आक्रम नांनी शहराच्या दारात परकीयांच्या सामानाची आक्रमारी इच्छावाच सामयाच शब्द, इच्छावाच दाराचा याचा किन्तु शहर ताब्यात ये अमल त्या धावत आदि किन्तु शहर नांवाचा यत्न करतो.

बादशहा मद्रमदस्थानला इच्छावाच, 'उम्मान करवाच इच्छावाच अधिकारी याचा पुढील मद्रमद व काम या उद्देशाच्या नांवात परकीयांच्या मठावसाच्या मुद्दमदमागून ताब्यात वर नसा आक्रम व आज्ञावाच तुरुंगवाची (पणमानी) इच्छावाच चीनकुशस्थान यांनी मणी आज्ञावाचाचा मद्रमद वर.

बादशहा मद्रमद (मद्रमद) याचा परकीयांच्या (मद्रमद) मद्रमद आक्रम रवा याचा बादशहानी आज्ञा केली की त्याचा याच्यामुळे धावत वर पाव मद्रमद नावाचा किन्तु शहर नांवाचा.

काढतापुढे यांनी माग्यांतून निघून येव अशी बादशहानी आज्ञा केली या मद्रमद व आज्ञावाच मद्रमदमागून आक्रम का नवांनी पुर जोड आज्ञा नसा पाह करवाचा- सादी फाट मद्रमदमागून यांनी परकीयांच्या अशी आज्ञा आक्रम.

सात जून १७००

काढतापुढे यांनी मद्रमदमागून आज्ञा केली की तुरुंग फाट मद्रमदमागून माग्यांतून वर जोड मद्रमद फाटला व माग्यांतून माग्यात याचा मद्रमद याचे स्वाग्रमाणे करवाचा आज्ञा बादशहानी कळविण्यात आले की फाटलायान उद्या येणार होताना पण पाक्रम व नवांनी वर मद्रमद का (आक्रम) येत आहे.

आठ जून १७००

पावतापुढे बादशहानी आज्ञा करवाचे काम केले नाही.

बादशहानी पुढीलप्रमाणे कळविण्यात आले नवांच्या पलीकडे चीनकुशस्थान व कळतापुढे याच्या लष्करात रुपयाला एक शेंदराचा हिशेबानेही धाव्य भिळेताना झाले आहे बादशहानी आज्ञा केली की, 'हनीवस्तुन व नावातून धाव्य पोशकचा. बादशहानी कळविण्यात आले की, धाव्याच्या व मद्रमदचाच्या महागाईमुळे लष्करातील सैनिक छीणाव

मादल वडावनी माद भगन भटल, वादलहा मयाः याता अश्वू नका चानकुलीम्यान
यान पठाः व वादलहा छावणा यावळः वादल

वादलपान, मड यमान आठ ही वादलहादा आजम याने आपदी नाय नदीन
घानदी अश्वू यावला शिकलानावा दावला नद यमान हा पळ्हा कि यावला दवला व्यावर
आऊन भय हा आठ कि याद व कि यावला माणय मादल येन पातन

वादलहा हा पलायनायावला भुजयप, शकलीन यादा म्हाणा दे, यावणा तवू
राहलया वरावर या यातान आजमनारायदव्या (मानारा) किल्लयान देवन या.

वादलहा जमान कर व दयाम म्हाणा दे, 'मही नहाः व आऊन छावणीमादी आगा
पातन या.' उम्यान तयार म्हाणा व, येवून वयायन काळी जमान फार आठ

नळ जून १९००

आज म्हाळा वादलहा वलाउम व भुजयमान तरवियलवान, मन्वरखान,
खुदायदान खैरता म्हाणा दे, पळ्हा या शिकलान व कि यावला माणय वादल आनी
आठ, नुमदी कि हात हा व्याप्रमाणे हा वार कि यात मड

मक घडल यान पळ्हा कि म आठ अना म्हाणादा आजम याने हात
मुतायनजर यावला याने पळ्हा कि यावला मन्वर व कि यावला व पळ्हा कि यावला
वदल म्हाळा म्हाळाकून नजर (मड, निवार आसलहा) आणी

मादलहा म्हाडल म कोड या म्हाणा दे तयारमान्यान हुकुम पादयया यान
पळ्हापर्यंत नोबती मड या.

वादलपानी आगा म्हाळा की मन्वरमाना म्हाणा मुहमद याने कि याव
फाह (यमतमड) हा याव येवून यावला म्हाणा याव पादयय म्हाणा मन्वर
मुहमद यान यमतमड (कि यावली) हा याव येवून यमतमड आठ

वादलहा म्हाळा म्हाणा दे, 'मादलहा हाणदार रामचंद्र यावला वादल
यावला म्हाणा दे, आजलाम्हाळा म्हाळा व कि यावला दवला यावला यावला म्हाणा दे

फाह यावला हा वरून वादलपाना म्हाणा वादलपाना नावावा व्यवस्थापन मुहमद
तणी यान विचारले, 'हाणदार पूर किनी आला आहे' याने मागिले 'वीड दरआ (पूरा)'

नुमद म्हाणा (मन्वरमाना) यावला म्हाळा म्हाणा वादलपाना हाऊदयान (पक्षी) यावला
हेहागाव कनाद वलापाठ व पादल भाट यावला कोदारीवर नेमणक कली

दहा जून १९००

खुदायचा हाणदार रामचंद्र याचा वकील याने वाकनीम हिशायनकश यान कळविले
की छावणीमादी भूयणमड किल्लयानजोक यावला यावली आठ वादलपाना जमान
करायल व अमदल्ला मुहमदिल याना वेळदार वगैरे डऊन (रस्ता नीट करण्यामादी)
पुढे जाण्यासाठी नेमले.

काल म्हाळा म्हाळा कळले की तरवियलवान, मन्वरखान व खुदायदान व परकी
किल्लयात राहिले. मुखलिमखान व मतलबखान हे हुजुरात आले.

बादशहा हे फराजखात्याचा मुशरफ शकुंहीन याला म्हणाले, 'आम्ही येथून सोमवारी रवाना होऊ.''

बादशहानी आज्ञा केली की : मार्गावरील फौजदार व ठाणेदार यांना लिहा :- पावसाळा आहे. मार्गाने आपले अधिकारी उभे करा.

माळव्याचा मुभेदार मुस्तारखान याने पुढीलप्रमाणे लिहिले. राव गोंपाळमिंग चंद्रावत हा या प्रांतात आला असून तो उपद्रव करण्याच्या उद्देशाने सैन्य गोळा करीत आहे. या भागातील जमीनदार व फौजदार यांनी मला लवकर येऊन मिळावे अशा आज्ञा मुहम्मद गुर्जबर्दागच्या हस्ते रवाना व्हाव्या.

वालाघाटचा बदललेल्या फौजदार बख्शमदखान याने खान नुस्रतजंग (जुलिकारखान) याची इच्छा अंमल नर तिकडे जावे नाही तर हुजुरात यावे अशी आज्ञा झाली. बख्शी बह्रामदखान याचा जावई मुहम्मद तकाखान हा तळावर (ब्रह्मपुरी) मरण पावला त्याच्या बीम हज्जर रफाचे बर्षामिन हावे.

अफरा जून १७००

बादशहानी खिदमत गुजराखात्याचा मुलगा अब्दुल्कादर याला वेळदार बराबर देऊन निराप दिला भूपगमरच्या मार्गावरील बठ उभार नोंद करावे अशी त्यांना आज्ञा करण्यात आली

माळवा गुभ्याच्या वातम्यावरून कळले की शेरअफगनखानाच्या मृत्यूनंतर त्याचा नायब अल्लाह कुर्बबेग हा शहावाद साडून कालाबाग येथे गेला ही संधी पाहून शाहमन ठेठेरा यांना मुल्गा दबीमिंग याने शहावाद लुटून येथे आपले ठाणे बसविले. बादशहानी आज्ञा केली की जार्जनिमारखान याम त्याचे पारित्य करण्यास मिळावे

माळव्याच्या वृत्तातावरून पुढीलप्रमाणे कळले. राममिंग हाडा याचा मुल्गा भीममिंग याने राव गोंपाळमिंग चंद्रावत याला महा हज्जर रुपये व वापडाच्या दान पेटपा दिल्या याशिवाय त्याने राव गोंपाळमिंग याला आप या इलाक्यात आश्रय दिला काय आज्ञा ? बादशहानी आज्ञा केली की राममिंग व त्याचा मुल्गा यांचे मानमरानब काय आहेत चौकशी करून कळवावे.

काठ राजाना (गुजराचा) करोडा (व्यवस्थापक) अली रजा याने कळविले की : नदीच्या पूर आल्यामुळे धान्य येऊ शकत नाही नावाच्या व्यवस्थापकाला (मीरे बह्जर) मागितले की 'नावा साडा ना म्हणता का, 'आपला ठाणी तिकडे कायम नसताना मी नावा साडू शकत नाही' बादशहा म्हणाला, 'नावा साडा चीनकुलीखान तिकडे गेला आहे.'

बारा जून १७००

बादशहा माळवखानाचा म्हणाले 'येथून परतूनच्या किल्ल्याचे अंतर किता मावळी आहे हे पाहून या मी उद्या किल्ला पहाण्यासाठी जात आहे'

बहुलखाखान याने लिहून पाठविले की 'येथे आज्ञा वाहणागी मागणे व वाहने

मिळत नाहीत. बलूच्यांना नेमण्यात येऊन ओझी वाहणारी माणसे व वाहने मिळतील तथून आणण्याची त्यांना ताकीद करण्यात यावी.

तेरा जून १७००

आज बादशहा डोखाना शिरगच वाधून तस्ने खावर स्वार होऊन परलीचा ताल्ला पाहाण्यास गेले. ते किल्ल्यात दाखल झाल्यावर बादशहाजादा आज्ञेम याने त्याच्यावरून सार्दाची फुले आवाधून राकली आज्ञेप्रमाणे मन्सूरखान याने तोफाना मरखती दिली. किल्ल्याच्या मशिदीत बादशहा प्रार्थना पढले. नंतर वाहनावर स्वार होऊन ते किल्ल्याच्या आतील वाटेने फतेहूल्लाखानाच्या मारख्यात गेले. मार्च पाहून ते परत आपल्या निवासस्थानांना आले. जाण्यावेळीचे एकदम अंतर तान काम भरणे.

पुढील लागाती बादशहांना भेटून नजराणे अगर भेटी दिल्या - बादशहाजादा मुहम्मद आज्ञेमजहा, बशीउलमुक्त बहरामदखान बशीउलमुक्त मुखनिमखान, मतखबखान, खुदोखान, यलगतखान, खुदाबदाखान, इस्मिग बहादरमिग, मरहूम नवाबखान यांचा तान, खाजा अब्दुबादर, गुलबर्गाना मीर आदा मय्यद मझली, गोविंदराय सरनारा, शहाजादा आज्ञेमचा खानसामा मुसवीखान.

चवदा जून १७००

रुहल्लाखानाने विनती केली की : पुढील मक्षामाने तंबू खाना झाले आहेत. उद्या आपण नक्ष करणार आहात पण ओझी वाहण्यासाठी उद्याचा पुरवठा झाला नाही. या कामासाठी गुर्जबर्दार नेमून घेले हात. काय आज्ञा? बादशहा म्हणाले, 'आम्ही अकरा सुहरम(सतरा जून)ला निघू.'

बादशहांनी आज्ञा केली की. सिगास्तखान याने दोलतखान्या(निवासस्थान)च्या पुढे टोळणी करीत असावे स्वाजाखान, सरकारखान व हुंमनखान हे त्याच्या परावर राहावेत.

तोशराचा(शिपाई हुजर वगैरे) मृशरप गुलाम महंमद हा पेशखानाबरोबर (पळे पाळीकले या नवूबरावर) गेल्या हाता त्याने बाबुगळा मागितला. शास अशी आज्ञा झाली.

बादशहांना आज्ञा केली की परशमडचे नाव यापुढे नवळारा हे राहील कागदपथी याच नावाने त्याचा उल्लेख होत रावा

मरहूमखान याने विनती केली की. नगाही माने याचा अर्जा आहे तो :- म्हमवज्जत खणदार खणदुलखान या नवदखन खान्या जागो मज मन्सूरखानी जाणारी दिल्ली मर मन्सिमजाना(मरहूमखान)च्या भागान रुझणार नाही. बलूजहाना मागाशीची विनती मान्य केल्या त्याला विखलीची वस्त्रे सावी अशा आज्ञा करण्यात आली नागाही माने याम पाच हुजर जात व चार हुजर स्वार अशा मुन्सब होती.

पंधरा जून १७००

उस्मानखान करावल व असदुल्ला खुशमजिल हे भूपगडपर्यंतच्या मार्गाची पाहणी

(२) येथे धान्य नाही आम्ही तेथे येऊन पाहोव्हेपर्यंत काही धान्य पाठविण्यास बाजाराचा व्यवस्थापक याम आज्ञा द्यावी. विनंती मान्य करण्यात आली.
 आज्ञमंतारागडचा (मातारा) फौजदार यामीनखान याने लिहिले की वृणमंतराव (भराठा सरदार निवाळकर) याने बारामती फ्लटण भागात छावणी घातली आहे. आज्ञा झाली तर येथे माझा नायब ठेवून गर्निमाच्या पारिण्यामाठी तिकडे जाईन. विनंती मान्य करण्यात आली.

सव्वीस जून १७००

शुक्रवार मुहरमची वीस तारीख आज कचेऱ्या बंद होण्या.

सत्तावीस जून १७००

जहीरुद्दीन याम किल्ले किलीदे फतह (वसंतगड) येथे बक्षी व बाकनीस म्हणून नेमण्यात आले.

आज्ञमंतारागड (मातारा) चा फौजदार यामीनखान याम एक तख्खार बक्षीस देण्यात आली. यामीनखानाच्या बराबर पधरा हत्ती व बीडशे बैल देण्यात यावेत म्हणजे किल्याच्या पयथ्यापामून (मातारा) तरबियतखान ताफा आणू शकेल अशी बादशाही आज्ञा केली.

फराणखान्याचा मुशरफ शरफुद्दीन याने विनंती केली की आपला देशखाना (पुढे पाठवायवे नवू) त्याचा पाठवा आता. आता तो पुढे स्थाना करावा नाय ? बादशाहा म्हणाले, 'यथन उभा करा आपले सर्व सैन्य कृष्णा नदीतून हलके आले म्हणजे देशखाना पुढे पाठवावा.'

कन्ह्याडचा ठाणेदार याने विनंती केला की ताफच्यामाठी लागणारा धान्य गोळा व इतर गरजास देण्यात यावा. पुढीलप्रमाणे सरनाम याचा अशी आज्ञा आली -

- (१) कन्ह्याडचा मोठा मजदूर करण्यामाठी (नव्याने वायकाम करण्यामाठी) तीन हजार रुपये,
- (२) तीनजे वेळदार पाठविण्यात यावेत,
- (३) मक्का (पाणी वाहणारे) पचवीस माणसं,
- (४) रेहकले (लहान तोफा) पाच,
- (५) बाण (अग्निबाण) दोनशे,
- (६) कर्नाटकी प्यादे, पाचशे,
- (७) गरब (दाहमाठी लागणारी माती) तीन शेर (?)
- (८) बाकद पन्नास शेर (?).

नोरमतारागड (परळी) चा किल्लेदार रावतमल झाला याने विनंती केली की : मला घोड्यांना डाम देण्याच्या अटीतून माफी मिळावी. विनंती मान्य करण्यात आली.

अठ्ठावीस जून १७००

दख्खनच्या तोफखान्याचा दारोगा मन्सूरखान व त्याचा मुलगा मुहंमद जफर हे

नौरसतारागडावरून (परळी) येऊन बादशहाना भेटला. शयबकचा वाकनीस व बक्षी अस-
दुल्ला याने निरोप घेतला.

अब्बास कुचीबान हा खान फारोजजंग याच्या फौजेत तैनात होता. त्याने हुजरात
याचे अशी आज्ञा झाली. त्याला एक हजार जात व दोनशे स्वार् अशी मन्मथ आहे.

बादशहाना नायब कोतवाल मुहमद अमीन याम आज्ञा केली की, लष्करातील जी
माणसे कृष्णेच्या पलीकडे राहिली आहेत त्यांना मुहमद माणसे नेमून कृष्णापासून करवा-
या सोमामाठी मीर ब्रह्म (नावाचा अधिकारी) मुहमद नमीर याने चार नावा रुहल्ला-
खान व तरवियतखान यांना सांग्या.

मुर्खासखान याने कळविले की मुनीसखान हा आपल्या आज्ञेप्रमाणे कृष्णेच्या
पलीकडच्या घाटावर बसला आहे. त्याने विहून कळविणारे आहे की - कृष्णेचे पाणी आगरेचे
आहे. आज्ञा असल्यावर मुहमद नमीर (मीर ब्रह्म नावाचा अधिकारी) याला यथे मांडून
मीर हुरात घेऊन, विनती मागून करण्यात आली. रहमानपूरचा देशमुख निरा (तिली) हा
बादशहाना भेटला.

पणखाना पुढे पाठविण्यात यावा अशी शरफुद्दीन यास आज्ञा करण्यात आली.

एकोणतीस जून १७००

हराणध्याच्या मुशरफ शरफुद्दीन याला पणखान्याचे तबू पुढे पाठवावे अशी आज्ञा
करण्यात आली.

मुहतासखान हा मागे राहिला होता तो येऊन बादशहाना भेटला.

बादशहानी आज्ञा केली की, नावाच्या दळाची तीन भागांत विभागणी करावी
काही नावा तळार (शहापूरी, भीमा काठ) याच्याच्या ने-आणीमाठी राहाव्या. बाही
आणव्यावरून कृष्णेने आणि काही मुलजाबाद मिळज यथे.

गोड राखे बादशहानी आज्ञा केली त्यास की मी येतून सहाडला जाऊन तेथीस
मशिखान नमाज घेऊन पुढे सुपणगडा जाऊन शयबक निरासतकस याने विनती केली होती.
येतून (सहाडला) पळतून जाऊन सहाडला (सहाड) वरठ पडेन. बादशहा
म्हणाले, 'येतून' सहाडला जाणे म्हागत.

विनयतून जमनेदीर साजरा आज्ञा जातो हा तुम्हाला अजमीरला जा. तथे एक
मशिखानर यहा तथे ५० विहून येऊन येऊन येऊन या.

मशिखान विहून (येऊन) राई या हा सोडर नावाच्या हा येऊन बादशहाना
भेटला. त्याला पळतून वरतून येऊन निरासतकस आला.

तीस जून १७००

आज बादशहा तबू रवारवर स्वर जाऊ. हा येऊन सहाडला ने निरासतकस याणे-
दोन कावाचा प्रसन्न तबू तनेही (नायबकवळ) या बावी पोहोचत (होवाव रहमानपूर
जवळील न्हावीबुद्रक असावे).

फतेहखान हा घोडे पोहोचविण्यासाठी खटाव परगण्यात गेला होता. तो या

मुक्तामी येऊन बादशहाना भेटला. बादशहानी त्याला आज्ञा केली की 'मनिगावे पारिपत्य करण्यासाठी वदनवदन ठेव जा तेथेन खटाववळून भूषणगडला था.

पेख हिमयतलेश याने मागितले की, 'येथेन भूषणगडपर्यंत दोन जबर मज्हा आहेत' बादशहा म्हणाले, 'मावळघाट्या (जरीब) द्वारे अंतर माजून फळवा' फळविण्यात आले की 'अंतर मज्हा कापान आते बादशहा म्हणाले, 'दोन मजळांच्या नार मज्हा करा' बादशेन घाट (कातळ) आहे असे फळव

शर्कहीन (कराणखान्याला मृणरु) याने फळविले की 'पेखवाना मागे राहिला हाता ना आला आहे ता पुढे रवाना करण्यास मधी काय आज्ञा' बादशहा म्हणाले, 'उसा रवाना करा'

परविषयस्थानाने हुकुरात यावे नाहरखान व यासीनखान यांनी ताता येथे सामग्री यात्रेवर लक्ष ठेवावे अशी आज्ञा झाली.

मृणरु व बादशहा राभेदार मयागी (मवागी) यांना आज्ञा आली की 'नागना रुणेच्या बाटेने ना रणीच्या कवळ आणीत चला.

बदल लागून तात्यामा हा रुणेच्या पलीकडे राहिला हाता ना येऊन भेटला. बादशहा आज्ञा केली, 'तुमही रुणेच्या पलीकडे राहून निहलाने काखान (मापान-नरतम) द्वारे तलास सागर ताणण्यात दो वाक्याने आठवल्या करीना दरम्या पारला येणे यात काही तलास इतले मज्हामागणक ठेव पाठी पणान जा' अशी ता येऊन बादशहाना भेटला.

एक जुलै १७००

दोन दिवसांनी बादशहाला भेटला. बादशहाने आज्ञा केली की 'आज निहलाने रुणेच्या बाटेने काखान रुणेच्या पलीकडे राहून निहलाने काखान (मापान-नरतम) द्वारे तलास सागर ताणण्यात दो वाक्याने आठवल्या करीना दरम्या पारला येणे यात काही तलास इतले मज्हामागणक ठेव पाठी पणान जा' अशी ता येऊन बादशहाना भेटला.

दोन जुलै १७००

मज्हा मागणे (कराणखान्याला मृणरु) याने मागितले की, 'येथेन भूषणगडपर्यंत दोन जबर मज्हा आहेत' बादशहा म्हणाले, 'मावळघाट्या (जरीब) द्वारे अंतर माजून फळवा' फळविण्यात आले की 'अंतर मज्हा कापान आते बादशहा म्हणाले, 'दोन मजळांच्या नार मज्हा करा' बादशेन घाट (कातळ) आहे असे फळव

शर्कहीन (कराणखान्याला मृणरु) याने फळविले की 'पेखवाना मागे राहिला हाता ना आला आहे ता पुढे रवाना करण्यास मधी काय आज्ञा' बादशहा म्हणाले, 'उसा रवाना करा'

परविषयस्थानाने हुकुरात यावे नाहरखान व यासीनखान यांनी ताता येथे सामग्री यात्रेवर लक्ष ठेवावे अशी आज्ञा झाली.

तीन जुलै १७००

दोन दिवसांनी बादशहाला भेटला. बादशहाने आज्ञा केली की 'आज निहलाने रुणेच्या बाटेने काखान रुणेच्या पलीकडे राहून निहलाने काखान (मापान-नरतम) द्वारे तलास सागर ताणण्यात दो वाक्याने आठवल्या करीना दरम्या पारला येणे यात काही तलास इतले मज्हामागणक ठेव पाठी पणान जा' अशी ता येऊन बादशहाना भेटला.

मज्हा मागणे (कराणखान्याला मृणरु) याने मागितले की, 'येथेन भूषणगडपर्यंत दोन जबर मज्हा आहेत' बादशहा म्हणाले, 'मावळघाट्या (जरीब) द्वारे अंतर माजून फळवा' फळविण्यात आले की 'अंतर मज्हा कापान आते बादशहा म्हणाले, 'दोन मजळांच्या नार मज्हा करा' बादशेन घाट (कातळ) आहे असे फळव

शर्कहीन (कराणखान्याला मृणरु) याने फळविले की 'पेखवाना मागे राहिला हाता ना आला आहे ता पुढे रवाना करण्यास मधी काय आज्ञा' बादशहा म्हणाले, 'उसा रवाना करा'

परविषयस्थानाने हुकुरात यावे नाहरखान व यासीनखान यांनी ताता येथे सामग्री यात्रेवर लक्ष ठेवावे अशी आज्ञा झाली.

मज्हा मागणे (कराणखान्याला मृणरु) याने मागितले की, 'येथेन भूषणगडपर्यंत दोन जबर मज्हा आहेत' बादशहा म्हणाले, 'मावळघाट्या (जरीब) द्वारे अंतर माजून फळवा' फळविण्यात आले की 'अंतर मज्हा कापान आते बादशहा म्हणाले, 'दोन मजळांच्या नार मज्हा करा' बादशेन घाट (कातळ) आहे असे फळव

महमद अमीनखान व फौजेतील उत्तर बराबंद (देहली करणार) यांनी मराठ्यांना मघासाठ्यातून छावणीच्याभावी मावभरिगने मस्त घालीत राहणे अशी आज्ञा करण्यात आली.

चार जुलै १७००

रा. शाहाने हा माग (करणेच्या पन्हाकडे) राहिल्या हाता वर राशी त्याने लिहून पाठविले ती आपण उद्या कूच करून पुढे निघणार तारखाने (मराठ्यांमार्गी) तर एकडे पडले आता आपण तबेच मुक्ताम तरावा त्याची विनंती मान्य करण्यात आली.

बोरापुडी वधानबहादुर हा स्वदावहन येऊन बादशहाना भेटला छावणीतील गुजाराचा (वाजार) व्यवस्थापक मख्यद इमामुद्दीन हा धान्य गाळा करण्यामाठी यापूर्वीच आला होता तो बादशहाना भेटला फतहू लागान हा आभेप्रमाणे नारंगी येथे लिहिल्याची देहलीकडे मस्त परत आला तो बादशहाना भेटला.

नाहरगानाची मुले जगजवान व अबूमहमदखान ही बादशहाना निरण घेण्यामाठी आली त्यांना विनंतीची वस्त्रे देऊन उद्या निरा रावा अशी आज्ञा आली.

देहलीच्या पथकाने (कराबंद) राव्याकलीला स्वाजाखान हा अग त्याच्या भागी मरहूम आखान याचा नातू शमशेर बेग याची नेमणूक करण्यात आली.

स्वदावणील हजरान्याने पुढीलप्रमाणे लिहून पाठविले 'मराठे स्वदावपासून पुन कोमावर आले त्यांनी प्रवासी व वजारी यांना संपूर्णपणे लुटले व ते (मराठे) त्यांना घेऊन गेले.

गडाकडून रामचंद्र हा ठाणेदार हाता त्याला दोन हजार आत व दोन हजार स्वार, त्यांनीही एक हजार दुधाडी अशी मन्सब हाती त्याची मन्सब शमर स्वाशाना राशी करण्यात आली.

तरबिखान हा लिखाडी (चडाबंद) वर नेमला हाता त्याने बादशहाना पुढीलप्रमाणे लिहून पाठविले 'शरणगीनी व माणस, तारखान, निम्न व गाळ यामुळे काणच्या काणपातून छारणीपत अटकून पडली आता मगूरना ठाणेदार मवाशी व स्वदावचा ठाणेदार रामचंद्र यांना चडावलीला (लिखाडी) माठ्यापाशी तेनात स्वदाव घणजे छावणीतील माणसाना मो गुराक्षनपणे हुजुरात आणू शकत विनंती मान्य करण्यात आली.

पाच जुलै १७००

बादशहा आत पुढील प्रदामासाठी जाण्यास तबे स्वावर स्वार झाले तरबिखानखान हा येऊन त्यांना भेटला. बादशहानी त्याला लिखाडे, 'लष्करातील माणस मागे राहिली आहेत का' ना म्हणाला, 'काही माणसे व मायो बराबर नमन्यामुळे बरीच माणस डिवडलाणी अटकून पडली आहेत.' बादशहानी तरबिखानखानाला तबेच मांडले व त्याला मागिले, 'लष्करातील लाकाना सुरक्षितपणे छावणीत आणा.'

यानंतर मखा काम प्रवाम करून बादशहा मुक्तामाला आले.

राजा अब्दुलमिग (बुदेला, आंछर्चाचा राजा) हा चीनकुलीजखानाच्या फौजेत तेनात होता. तो येऊन बादशहाना भेटला.

त्याचा मृत्युस्थान हा कळकटावळ व सागा यांचे व्यवस्थापन होताना घडणारे बागाची दुसरी करण्यासाठी वादग्रस्तता याचा निहाळे पाठविले. वादग्रस्त मुलांमधून व हमीददीनखानवादादर यांना म्हणाले, 'मरणभट तासून तीन चार बागावर नियमाष्ट व मागणी ही यावे आहेत. तसे छावणी करण्यापास्य जागा पाहून निवा नवाशा न्याय करून आणा. मला असे व हिदायतकण यांना बराबर घेऊन जा.'

सात जुलै १७००

मुलानखान याने लिहून पाठविले की कळावळन (ब्रह्मपुरी) मी नाकांना परजाम आणीत आहे पण वाटेत गनिमाची (मराठ्यांची) घामधूम आहे. मरझार पेशा देण्यात यावे. मुलांमधून याने मरझार पवत (बंदकी) घ्यावे अशी आज्ञा झाली.

मलकबखान आजारी आठ अम कळले. वादग्रस्तांनी त्याचा मरणा अमर ला गावपाणी त्याच्या प्रकृतीची चौकशी केली.

काल रात्री म्हणल्याखान याने म्हाळिकमान (खडमानना म्हाला) या इच्छांना वादग्रस्तांपाणी आणले. वादग्रस्तांनी पाच रुपये, दहा हात रवारागची माने देऊन निराप रित्या

सात जुलै १७००

वादग्रस्तांना कळविण्यात आले की मुलांमधून व हमीददीनखानवादादर वीर पुढील मुलांमधूनसाठी जागा पाहण्यास गेले आहेत. पेशव्यांना पुढे रवाना करावा अशी शफुद्दीनला आज्ञा झाली.

मलकबखान याने विनंती केेली की मुलांमधून व चीनमखद यांची मन्मथ कामी करण्यात आली आहे. न निरपराणी आहेत त्यांची मन्मथ वहाल करण्यात यावी किती मान्य करण्यात आली.

आठ जुलै १७००

काल यमोउ-मुल मुलालिमखान व हमीददीनखानवादादर हे पुढील मुलांमधूनसाठी जागा पाहून गेले. त्यांनी वून लिहून पाठविले की जेथे जागा लागेल आहे तेथे पाणी नाही आणि जेथे पाणी आहे तेथे जागा लागेल नाही.

वादग्रस्ता म्हणाले, 'वशिष्ट मुलक मुलालिमखान यांचा रात्री माग्याने वाढवून घ्या.' शरफुद्दीन हसनला म्हणावे, 'पुढे पाठविलेला पेशव्यांना परत वाढवून घ्या.

रात्रीच्या मला घडिला जाण्या अमता मुलालिमखान हजरगत आठ आहे असे कळले. वादग्रस्तांनी त्याने उद्या भेटाय अशा आज्ञा केली. याच वेळी शरफुद्दीन यकून हे जे जाला वादग्रस्ता म्हणाले, 'आजोगिरीय पेशव्यांना पुढे रवाना झाला.'

त्याचा मजूरने गांगवले, 'त्याला पेशव्यांना पुढे पाठविण्याची आज्ञा झाली म्हणून त्याने पाठविली नाही तर त्याची बाय मजाल हाती.' वादग्रस्ता म्हणाले 'पुढील रुबकामाची जागा अद्याप ठरली नाही आणि पेशव्यांना पुढे पाठविलेला मुलांची मन्मथ कामी केली पाहिजे.' शफुद्दीनला पाचणे जात व नाठ म्हावर अशी मन्मथ हाती ती शमरने कामी करण्यात आली. वादग्रस्ता म्हणाले, 'पेशव्यांना परत वाढवून घ्या.'

बादशहानी भावल्या रंगस पायातून नार रंगी घाडे, पाच तुरी घाडे व एक मात हजार रंगस पायांना पाया हे बादशहाजादा मुहमद आजमशहा याच्यामाठी वेगळे काढून ठेवाव जशा आज्ञा केली बादशहाजादा मुहमद आजम हा बहादुर-मंडळा अगमना नाव्यापायी निज हजम व नाफवाना हे तैनात होत निवर्तून आला ही साहायत अली व शहाजी आज्ञा केली

सरमस्त उर्फ रजवागान सौर भाणस गाजिउद्दीनगानबहादुर याच्या फौजेत तैनात होत ना राण्याही छावणीतचळ आली अंग वळले. ही भाणस का आली याची चौकशी करुन अली बादशहानी आज्ञा केली

नराच्याही यसा(राजाराम) याच मेहण(रायहात) भाऊ, प्रतापराव मुसराची मुन्दाखुदराय व सभाय हे गहाजादा वेदारवस्त याच्या हजुरात मुमदमान छाने. ते याळी उपायतःत्यानाच्या मध्यस्थीने बादशहाच्या हजुरात आले. बादशहानी खिल्लाची वसने दडत त्यांना अहदुरहीम व अहदुरहमान ही नावे दिली.

उपायतःत्यानाचा चितणीस कयलदास हा आज्ञेप्रमाणे तळावरून (ब्रम्हपुरीच्या) येऊन बादशहास भेटला.

बादशहानी पुढीलप्रमाणे आज्ञा केली मुमदतुल्लुमुन्क असदवान(मुसप्रधान), मरहूम सानमहानबहादुर याची भूते तखतवान व अब फतहवान, अजितसिंग, जयसिंग यांनी तळावरून (ब्रम्हपुरी) बादशहाही छावणीत यावे. एक अबल्लुआली याने तळावर राहावे. बक्षीउल्लुमुन्क मगदिसवान याच्या वरावर असलेल्या फौजेचा तपशील (तमार) देणान यावा बादशहाजादा मुहमद आजमशहा याला (माळव्यात जाण्यामाठी) निराप देताना बक्षीस म्हणून दण्यामाठी मांती व पाचू याचा तुरा, एक लाख बक्षीस हजार रुपयाचा वेगळा काढून ठेवावा अशी बादशहानी आज्ञा केली

बादशहा बादशहाजादा आजम याला म्हणाले, 'तयार व्हा गोपाळसिंग चढावत व दुष्ट सयमाल (छयमाल बुढेला) याच्या कारिण्यामाठी मी तुम्हांना माळका मुम्यावाडे पाठवीत आहे.'

बादशहा मुगलिसवानास म्हणाले, 'गहाजाद वेदारवस्त हे माझ्या बरोबर राहतील.'

आज्ञेप्रमाणे मखदिसवानाने बादशहाजादा आजम याच्या बरोबर पाठविणाऱ्या फौजेचा तपशील दिला सैनिकांची सख्या त्याने एकाणीस हजार महाशे स्वार अशी दाखविली सैन्यात माळवा, अजमार या मुम्यातील जमीनदार व फौजदार, खान्हेर व अनवा यथील फौजदार, राजा जयसिंग याची पयके, इद्रसिंग व बहादुरसिंग (उदयपूरचा राणा अमरसिंग यांचे भावंड) व राव मुजानसिंग (विकानेर) याचा समावेश करण्यात आला होता. यापैकी राव मुजानसिंग याने आपल्या बरोबर राहावे अशी बादशहानी आज्ञा केली.

शहाजादा वेदारवस्त याला हजुरात येण्याविषयी आज्ञा पाठविण्यात आली.

बादशहा म्हणाले, 'बक्षीउल्लुमुन्क बहुरामंदखान यास तयार राहाण्यास सांगा. तळाच्या (ब्रम्हपुरी) रक्षणासाठी मी त्याला पाठवणार आहे. सय्यद अजमतुल्लाखान,

याचेत विनंती माग्य करण्यात आली व दशहानी आज्ञा केली की बादशहाजादा आज्ञम याच्यापाशी बरोदुखच्या घाटापासून येथुर्णीच्या घाटापर्यंत नदी पार करण्यासाठी एक गुर्जदार नेमा.

एकवीस जुलै १७००

हाच हमी हौदखानबरोदुख याचे मार्गदर्शने की आटपाडीच्या पजेरडे वान कोमावर खवामपूर येथे छावणीसाठी जागा लागली असे बादशहांनी विचारले, येथून विनंती लाव आहे? उत्तर मिळाले, बरोदा काम अधिकाऱ्यांनी चाकशी करून व माजमाण करून कळवाव अशी आज्ञा आली होती नंतर आज्ञा झाली की खानबहादुर मुस्तजग (मुल्तकारखान) याचे छावणीची जागा पाहून तपासा करून पाठवावा.

म्हसबडचा बदलेल्ला टाणेदार रणदुल्लाखान हा येऊन बादशहांना भेटला. त्याला खान मुस्तजग (मुल्तकारखान) याच्या फौजेत नेतान करण्यात आले.

फाजिलबेगना मुल्गा अहमदबेग हा मुस्तजग किल्यात (मध्य आशिया, ईराण इत्यादि) हून आला होता त्याला खिलजीची वस्त्रे देण्यात आली.

बादशहांनी आज्ञा केली की या पुढे गर्गमाचा (मराठ्यांचा) उल्लेख खोर (दुखदान) असा करण्यात यावा बादशहांना पुढीलप्रमाणे कळविण्यात आले परशुराम (परशुरामपंत प्रतापसिंधि) व रामचंद्र (रामचंद्र पंत अमान्य) यांचे दोन वकील हे बादशहाजादा आज्ञम याच्यापाशी होते आज्ञमने त्यांना मार्गदर्शने की, 'तुम्ही तिघून जा भास्करराव हंकारा व रुद्राजी कानूनगा (दशपांडे) यांनी त्या वकिलांना आपल्या घरी ठेवून घेतले आहे बादशहांनी हमीदुद्दीनखानबहादुर याला पुढीलप्रमाणे आज्ञा केली :- मुहमद अमीन नायब कांतवाल याला ममा की वकिलांना बाहेर काढा. भास्करराव व रुद्राजी कानूनगा (दशपांडे) यांना छावणीच्या बाहेर हाकलून द्या' त्याची मन्मब काढून घेण्याची आज्ञा देण्यात आली.

बावीस जुलै १७००

सिवादन वान याचे विनंती केले की भास्करराव निरुपराधी आहे बादशहा मुखलिमखानाला म्हणाले, 'भास्करराव भाड्यापाशी राहिल. रुद्राजी पंडित याला त्याच्या इलाक्याकडे पाठवून द्या' दोघांची मन्मब काहीजी कमी करण्यात आली. भास्करराव याला दोनशेची मन्मब होती ती पन्नासनी कमी करण्यात आली. रुद्राजी पंडित याला तीनशे जात व सत्तर स्वार अशी मन्मब होती ती पन्नास जात व बीस स्वार यांनी कमी करण्यात आली.

काल रात्री उस्मानखान कराबल हा आला छावणीपासून म्हसबडपर्यंत त्याने चार मजला ठरविल्या होत्या बादशहा फराखखान्याच्या मुख्याला, शर्फुद्दीनला म्हणाले, 'छावणी येथे आहे. उद्या दिवाणेखाना उभा करा.' खवामपूर आटपाडीपासून दोन कोमावर आहे. मुखलिमखान वगैरेनी छावणीपासून अंतर माजून पुन्हा तेथे छावणी योग्य जागा पाहून यावे अशी बादशहांनी आज्ञा केली.

सोळापूरच्या इमनशही बागेचा अधिकारी मीर अमदुद्दीन याने बागेतून दीड हजार रुपयांचे उत्पन्न काढले होते. त्याची मन्सब वाढविण्यात आली.

मालव्यांनीही हकीकतविरुद्ध कलकत्ता येथे रामसिंग हाडाचा मुलगा भीमसिंग हा आगळे गववाघरीत ठाणे गाठून देऊन आपल्या काटा या गावी जाऊन बसला आहे आणि केशरीसिंग वगैरे बडोदर ठाणे कुठेत आहेत. ताकीदपत्र लिहावे अशी आज्ञा आली.

सत्तावीस जुलै १७००

महम्मद गझनवीन याचा नातू व इस्लामनारायण उर्फ भूषणमहलून ब्रह्मचर्याचा विनोद्वार मध्यम महम्मद अशी याच्या मन्सबीत वाड करण्यात आली.

बादशहांनी मीर तुजफ महम्मद यामुळे निग्रहप्रमाणे आज्ञा केली. चाराची (भराट गनी) मणभणव नजीफ अरमो कडा आहे. तुझी जाऊन खानबहादुर नुसतजग याच्या याने पारिपत्य करण्यासाठी पाठवा.

हमाद तुजयानकडून याने मरहमा यजिना म्हासबडपयेंत आला होता तो येतला. तो येत तो पायावरून तो जात तो कडक बादशहांनी आज्ञा केली ती राज मागोदर तेरा आगा मन्सब करण्यात येऊन जात तो ठाणी तापम तरावी व गववाघरी यांच्या उतर ठाण्यात तलाण त्वार होत शहरात.

अठ्ठावीस जुलै १७००

महम्मद याने हमाद याने मरहमा यजिना येऊन येत तो पायावरून तो जात तो कडक बादशहांनी आज्ञा केली ती राज मागोदर तेरा आगा मन्सब करण्यात येऊन जात तो ठाणी तापम तरावी व गववाघरी यांच्या उतर ठाण्यात तलाण त्वार होत शहरात.

महम्मद याने हमाद याने मरहमा यजिना येऊन येत तो पायावरून तो जात तो कडक बादशहांनी आज्ञा केली ती राज मागोदर तेरा आगा मन्सब करण्यात येऊन जात तो ठाणी तापम तरावी व गववाघरी यांच्या उतर ठाण्यात तलाण त्वार होत शहरात.

महम्मद याने हमाद याने मरहमा यजिना येऊन येत तो पायावरून तो जात तो कडक बादशहांनी आज्ञा केली ती राज मागोदर तेरा आगा मन्सब करण्यात येऊन जात तो ठाणी तापम तरावी व गववाघरी यांच्या उतर ठाण्यात तलाण त्वार होत शहरात.

महम्मद याने हमाद याने मरहमा यजिना येऊन येत तो पायावरून तो जात तो कडक बादशहांनी आज्ञा केली ती राज मागोदर तेरा आगा मन्सब करण्यात येऊन जात तो ठाणी तापम तरावी व गववाघरी यांच्या उतर ठाण्यात तलाण त्वार होत शहरात.

एकोणतीस जुलै १७००

माडावत तलावदर व होरादर मीरुद्दीन याने वगैरे व नौशेनारायण (परकी) या विजयवर्धन तलावदर यांच्या या तलावदराने मन्सब देऊन बसला. महम्मद इस्लामदान याच्या मुलेने विजय केली का इच्छेसमाप्तीचा तलाव अहमदारीसमान याच्या मन्सब नसण्यामुळे तो विषमचस्थेत आहे बादशहांनी त्याच्या मन्सब देऊन

मांडवगडना (माठवा) कोजदार न्यायप्रधान या म्हाणी नेतान केले

या म्हाण्याचा (वेड आदि पणनात) दारागा म्हणून मलिक महमूद व काडी म्हणून मिहरी बेग आणि पामनाकोना दारागा मराठ्यात याचा पेंगडमन (सारभारी) म्हणून आनंदरामना मलगा रामाबाग याच्या नेमणान करण्यात आल्या.

या म्हाणीला वाजाराचा वाडी मध्यद उमापुतन याने पदीदप्रमाणे वितती केली. रमदच्या माण्यानी भरवडे दीड हजार वैन म्हमरुदना व पार हजार वैन भलान (भाळ-यण, भाळवणी). पयेंन आन आहल बदर्या (मरुदक पथक) पाठवण्याची आज्ञा ज्ञान्याशरण ने दाखवीत आणता येत नाहीत वादणहानी आज्ञा कडावी बघचाकल्यान याने रमद छावणीत आणायी.

अरमदानवान हा त्यान पीराजग याच्या कोजेने नेतान हाता वादणहानी त्याच्या हुजुरात येण्याची आज्ञा केली.

मुजानमिगाचा मुजगा प्रभयराम याच्या मन्मनीन वाठ करण्यात आली

तीस जुलै १७००

पायोन विजयन (वाईपासून पुढे पुणे प्रांत) चा ठाणेदार नाहरखान याने अजं कानन पुढील मागण्या केल्या :-

- (१) अकरावी अहिरराय याचा चार हजार जान व दान हजार स्वार अशी मन्मव हावी. त्याला मांडगाफडे नेतान करण्यात येत आहे. तगा हुकुम येण्यापूर्वी त्याला जहागीर व अवाभायानी(?)चे ठाणे देण्यात यावे. वितती मान्य करण्यात आली.
- (२) बहादुरगड उर्फ मोरानगड(?)च्या परिसरातील खेडी, माझा मुलगा मुहमद उमराज हा तसे फिल्लेदार व गदगन(?)चा फाजदार आहे त्याला जहागीर म्हणून देण्यात यावी. वितती मान्य करण्यात आली.
- (३) मराठागा हा पूर्वी मोरानगड(?)चा फिल्लेदार होता. त्याला पाच हजारी जान व पाच हजार स्वार अशा मन्मदीचा फौज हुमीदुद्दीनखानबहादर याची दिल्या आहे माणहानी आज्ञा होती की मराठाजीने हजारान यावे.
- (४) इहद(श्री)चा जमीनदार (दजमुय) गडाजी याच्या दीड हजार जान व पाचशे स्वार अशी मन्म देण्यात आली आहे त्याला मांडगापाशी नेतान यावे वितती मान्य करण्यात आली.

वाडीकडमनाता छावणीच्या भावताळच्या परिसरान ठाणेदार म्हणून नेमण्यात आले :-

- (१) पणोरी घाणगे याम अवाभायानी(?)चा ठाणेदारी.
- (२) खडावी जगनाथ याम आधवी ठाणेदारी.
- (३) चीनगवद याम नृपणगडच्या भावताळची ठाणेदारी.
- (४) मरमस्त याम अवानाली(?) येथील ठाणेदारी.

आज शेवटचा गुरूवार अमन्यामुळे वादणहानी आघाळ केली यानंतर त्यानी

वरदाराचे कामकाज पाहिले.

त्याच भिवडीचा ठाणेदार मानवरवान याचा मुल्गा अर्बू मुहमद हा यऊन वादशहांनी मगला वादशहांनी त्याचा दानणे जान व शंबर स्वार अशी मन्सब दिली. मानवरवानाच्या मन्सबाच्या वाठ वरण्यात जावी त्याला या पूर्वी दान हजार जान व दीड हजार स्वार अशी मन्सब होती.

काल आलेल्या वानम्यावरून मगले की हुंदावादना मुंबेदार जानमिपारखान हा शरगला त्याच्या जागी वादशहांनी वादशहाजादा कामबक्ष याची मुंबेदार म्हणून नेमणूक केली जानमिपारखान याचा मुल्गा कस्तमदिलखान यान हुंदावाद यथे कामबक्ष याचा नायब म्हणून काम तराय अशी आज्ञा झाली.

वादशहाजादा मुहमद आज्ञम याचा नेमण्यामाठी त्याचा मुल्गा शहाजादा वेदारखल हा तळावरून (ब्रह्मपुरीच्या) रवाना जाय असे कळविण्यात आले.

अन्दाहादाचा मुंबेदार याच्या नावे आज्ञा झाली की दान हजार बुदकची प्यादे भक्ती करावे त्याचा भक्ती करून हुंजरत आणण्यामाठी मुहमद अमीन याला मुहाम नेमण्यात आले.

एफतीस जुलै १७००

महमद अघरखान याचा नान शमशेरम याचा छावणीपामून म्हमबखपर्यंतच्या प्रदेशांनी ठाणेदारी मागण्यात आली पदकाच्या सर्चामाठी पहिल्या निमाहीन म्हणून त्याचा अडरा हजार तीनशे रूपये देण्यात यावेत अशी आज्ञा झाली.

मदभता फिक्कदार व जयवर्नागवांचा मुल्गा अमरगिग हा मरण पावला अशी बातमी आली त्याचा दानणे जान व पल्लम स्वार अशी मन्सब होती.

राजा भीम याचा मुल्गा जारावरगिग याचा वादशहाजादा आज्ञम याच्या फौजेत तैनात करण्यात आले.

कनहूराखान यान विनती केली की 'छावणीचा परिमर व भावनाचे मार्गे यान रक्षण माग्या' याविषयात आदे आहे छावणीतील मगले मागल (जमातीन) गैरिग माग्यापाणा तैनात करण्यात यावेत. वादशहांनी आज्ञा केली की दानणे मांगल व तीनशे स्वार पदहल्यात्यानाकड अधिक मदत म्हणून लावून देण्यात यावेत.

हमादुद्दीन वानवहादुर याने विनती केली की 'येथे धान्य व चारा याचे दुर्भिक्ष्य आहे. आज्ञा हात जमल तर सर्व होती छावणीच्या वाटेर पाठविनी. वादशहांनी आज्ञा दिली की वारा हती आमच्या जवळ राहू या बाकीच्या हत्तींना भाळवणी, अगद-नगर (अकलूज), अगर तळावर (ब्रह्मपुरी) पाठवा.

मानवरवानाचा (क्याण भिवडीचा ठाणेदार) याचा मुल्गा अर्बू मुहमद याचा वादशहांनी खिलतीची वस्थे देऊन विचारले, 'तुझ वय काय?' त्याचे वय वारा वर्षांचे आहे असे कळविण्यात आले त्याचा कुराण तांडपाठ येते असे मांगण्यात आले. वादशहा म्हणाले, 'वादशहाजादा कामबक्ष याचा कुराण पाठ म्हणून दाखव.' करकव (?) चा

- (१) काबुलन मुभेदार वादशहाजादा मुअज्जम - दोन हजार मोगल बकौदाज,
- (२) अहमदाबादचा मुभेदार गुलाबनखान - एक हजार स्वार,
- (३) अजमेरचा मुभेदार मध्यद अहमदाखान - एक हजार स्वार,
- (४) मालवाचा मुभेदार मुल्ताखान - एक हजार स्वार,
- (५) आग्याचा मुभेदार एतिकादखान - एक हजार स्वार,
- (६) स्वाहलरचा मुभेदार जाननिमाखान - एक हजार स्वार,
- (७) इलाख्याचा मुभेदार खैर अदणखान - एक हजार स्वार.

राजा जयसिंग (महाराज जयसिंग) हा वादशहाजादा अज्जम यात्रापाशी तेनात होता. त्याने आपला सैन्यासहित हजरत यावे अशी आज्ञा दिली.

जुमनूलमुल्क अहमदाखान याचा दिवाण (कारभारी) छज्जमल याला कामावरून काढला होता. त्याने मुनामलाखाच्या मध्यस्थाने वादशहापुढे आपले गावहाणे पुढीलप्रमाणे मांडले -

- (१) माझे श्रावण नये काये अहमदाखानाच्या सरकाराने अडकले आहेत ते मला देत नाहीत.
 - (२) माझ्या नावना वीक्या बर्मावण्यात आल्या असून माझा छल करण्यात येत आहे.
 - (३) या प्रकरणाचा चौकशी करण्यासाठी इनायतुल्लाखान याची नेमणूक करण्यात यावी व माझा छल थांबवा म्हणून मर्यादाखान याम आज्ञा करण्यात यावी.
- वादशहाजी विनती मान्य केली.

ख्याजा मुहमद याम आदिलखानी (शाही) तळकोकणची बक्षीगिरी व वाकेनवीसी सांगण्यात आली.

काल रात्री वादशहांना कळविण्यात आले की, छावणीचे एक हजार बैल आणि उंट लाकूडफाटा व गवतचारा आणण्यासाठी छावणीच्या मागे पाठविण्यात आले होते. चोरांचे (मराठ्यांचे) दीडशे स्वार त्याच्यावर चालून आले चारणे जनावरे आणि भाणसे मारली गेली. वादशहांनी छावणीचा नायब कांतवाल मुहंमद अमीन याला बोलावून मार्गदर्शक की, 'छावणीत दबडी द्या. यापुढे पथके बरोबर असल्याशिवाय कोणीही कही (घासदाणा, लाकूडफाटा, गवत) आणण्यासाठी छावणीच्या बाहेर जाता कामा नये.'

तीन ऑगस्ट १७००

अबधचा मुभेदार जवरदस्तखान याने पानणे स्वार भरती करून पाठवावे. त्याचा पगार म्हणून तेथील दिवाण याने दहा हजार रुपये त्याला द्यावे.

काबुलचा मुभेदार वादशहाजादा मुअज्जम याने पाचवे घोडे, अडीचवे उंट व तितक्याच माडण्या पाठवाव्या अशा आज्ञा वादशहांना दिल्या.

वादशहांना हुमांदुद्दीनखानबहादुर याला सांगितले की, 'काबुल मुभ्यातून दोन हजार घोडे विकत घ्या यामाठी खाम अधिकारी म्हणून मुल्तान बेग याची नेमणूक करा.' अमानुल्लाखान याच्या विनतीवरून हत्तो तळावर (ब्रम्हपुरी) पोहोचविण्यासाठी मुनीम-खानाचा मुल्ता मुहमद काजम याला अमानुल्लाखानाबरोबर देण्यात आले.

मो. द. बा. १२

चार (मराठे) इस्लामनाशगट उर्फ मुण्णगडभोवती पसरले आहेत अशी बातमी आली. तर्कवयतमान, हमीदगिनखानबहादुर, मुनीमखान ख्वाजा मुहम्मद व मुलाम मुहम्मद यांना जखम व्हावी पाहिजे करावी अशी आज्ञा झाली.

गोरगावागड (परळी) - या किल्लेदार रायतमः आता याने विनती लिहून पाठविली ती परळी किल्ल्यात फतह शाहानाचा माचा हाता तिकडी-भित आणि आणत्या एक दिवाणची भित भादराळीम आली आता रस्त करण्यासाठी गवडी व पाथरवट यांनी व्यवस्था करण्यात यावी खानमाखान याने व्यवस्था करावी अशी बादशहांनी आज्ञा केली.

चार ऑगस्ट १७००

सागर मरमून उर्फ राजवाखान वगैरे मागळ जमातीची दानशे मागवत खान फीराज-अंग यांची श्रावणी गावून आता हाती त्यांना नननजगल्या (जुल्लिकार/खान) आवणीत पाठविले करण्यात यावे अशी आज्ञा झाली.

हैजाबाद कर्नाटकचा बहादुरला नायब फौजदार जमगादगान यांचा खानबहादुर नूरतजम (जी कसबखान) यांच्या फौजेत पाठविल्यात यात अशी आज्ञा झाली.

खात्याचा फौजदार जानीनमाखान यांची मुळ राजा मुहम्मदशहा व मुहम्मद हशमाग यांच्या मन्सूबीत पाठ करण्यात आली.

हजराबाद्याचा नातून पुढील दर्जेकरून कळली फतहशाहान हा रसद व तापिल्या घेऊन मरमून मराठा (२) यांची तापवत आल्या याच भुमगायमपुर्वीम स्वार व रसदने भरकड समार पसाम उर हा तापि घायल वगळे जाऊ हात न छारणीच्या दिशेने येत हा मराठा पाहून हा तीनशे स्वार घेऊन त्याच्यावर चालून आला त्याने रसद लुटली. अनेकाना जखमी करून अगर ठार मारून तो उर वगैरे घेऊन गेला.

पाच ऑगस्ट १७००

बादशहांनी मुनीमखान यांचा पुढील प्रमाणे आज्ञा केली : फतेहखान हा महमबडहन काराग्या व रसद घेऊन येत आता तुम्ही पुढे जा विदव लावू नका न जाणा चार (मराठे) रस्त्यात घामभूम करायची.

हजराबाद्यात हत्ती चरण्यासाठी पाठवायचे हात खजाल्यात व चीनमबद यांनी त्याच्याबरोबर जावे अशी आज्ञा झाली.

दान हजर घाडे मामिन गाठ हाय सर्वांचा अदाज ठेवून, मरमगान विरत घेण्यात यायत अशी बादशहांनी आज्ञा केली.

मद्रापुरीला दशारनखान हा किल्लेदार होता त्याच्या बदलण्यात येऊन त्याच्या जागी खासचीफीता दारोगा व मरहम हिमतखान यांचा मुलगा मुरीदखान यांचा किल्लेदार म्हणून नेमण्यात आले.

साहा ऑगस्ट १७००

तळकोकणचा फौजदार बमालखान याने पुढीलप्रमाणे विनती लिहून पाठविली :-

दोन हजार वर्षांपेथे याची शिवदी माझ्यापाशी देण्यात आली आहे त्याचा पगार मला लाख रुपयांना माझ्याच्या मर्यादांनीच पंचमहाजाची खडणी (पणकश) एवढाच परमपट हजार रुपये भरते ती हजमाच्या (शिवदी) खर्चासाठी माझ्याकडे लावून देण्यात यावी तथा अर्थाची मनद ठरवकर पाठविण्यात यावी.

बादशहानी विनंती मान्य केली फतहशेरत कोट याने मनद पाठवून द्यावी अशी आज्ञा करण्यात आली.

दुसरीथाना नवाबर (ब्रह्मपूरी) गोहचरिण्यासाठी मुकंताबखान याम निराप देण्यात आला.

त्याला आदिदखान याकडे तगावली (आपाठीवरील देहळणी, मला गिदग)चे नाव होते. ते सादून घेऊन त्याने दाऊतखाना (बादशहाचे निवासस्थान) भावनेने याची गरत (पहारा) घाटीत जावी अशी बादशहानी आज्ञा केली.

मुसलमानाने विनंती केली की (दानबहादुर नुसतजग (जुम्हकारखान) याच्या मीन्यानीच बागद जमातीचे मखद मरमन उर्फ राजधानी वगेर इमम याचे म्हणणे आहे की तीन वर्षांपासून आमहाला पगार मिळाला नाही. याचा चार हजार मास देण्यात याव्या अशी बादशहानी आज्ञा केली.

बादशहानी आज्ञा केली की यांना तगावान याचा मुलगा मुसंद गिद याने दानको बन्दीस स्वार बराबर देवाचे आणि देहळणी पथकीची डावी फळी गावाळीत जावी.

सात ऑगस्ट १७००

जफंदीन घुमेन याने विनंती केली की मराठे नवू तळावरून ब्रह्मपूरी, लाहणीन आणण्यात येत होत येल् (भाळवणी) गावाकडून चारानी (मराठ्यानी) हजेरा येना. आणि ते छुटून नेले.

बादशहानी आज्ञा केली की, मुनीमखानाने नवूचा खर्च म्हणून त्या गावातील ठाणे-दाराच्या कडून रकम वळनी वरून घ्यावी.

बादशहानी आज्ञा केली की : देहळणी पथकीच्या दाव्या फळाचा पमुव अधिकारी यापुढे रुहल्लाखान राहाल. खदाबदाखान (पाणिनाखानाचा मुलगा) राहाणार नाही. रुहल्लाखान याने देहळणीसाठी रशीदखान व अबुनाल्लिखान यांना आपले मीनिय बरोबर देऊन पाठवीत जावे.

कवा (कई ?) या गावांना काऊन नेथे गढी द्यावी म्हणून हमीदुद्दीनखानबहादुर याम निराप देण्यात आला. कवाजा आदिदखान मीर मुजफ्फर याच्या मुरोदखान याच्या जागी याम चौकीचा दागण म्हणून नेमण्यात आला.

घाडे बिकत घेण्यासाठी रुबुल्ल्या मुसल्ला जाण्यासाठी म्हणून मुत्तानवेग याम निरोप देण्यात आला.

आठ ऑगस्ट १७००

आज शहाजादा वेदारखान व खानबहादुर नुसतजग (जुम्हकारखान) याच्या नावे

फार्माने हाणि म्हसबदला ठाणेदार नागाजी माने याच्या नांव आज्ञापत्र (सब न्हास) ही पाठविण्यात आली.

नऊ ऑगस्ट १७००

हा गवस ठाणेदार माने याच्या यांना मुल्ता अबू मुहम्मद यास आणत्या बापायचे जाण्यास निरास देण्यात आला त्याच्यासाठी मानवस्थानाचे जाण्याची कपडे पाठविण्यात आली. इनामात जाणाऱ्या याच्या मुल्ता हिश्यामुल्तायांना यास वणासुतगानाच्या जागी नळांना ब्रह्माणी) यास्तानशी भावण्यात आला मयहम मयहद मुल्तायांना याचा मुल्ता मयहम याचा मयहम यांना ही पदवी देण्यात आली.

दहा ऑगस्ट १७००

अब्दुल्लोम अहमद व राजा मुहम्मद मिहोब यांना मुहम्मद अमीनखान याज-
वरावर जाण्यास निरास देण्यात आला बादशहानी यांना हा खैर (दुराणातील कुण द
दुर्लभताच्या आली). पान त्यांना निरास दिला.

हाजी इमाल मिगवाणी याच्या तापची व कवीदाज याचा देखरेख अधिनारी म्हणून
मुल्ता बरदारचे पाठी त्यास आले ताशिक मुल्तायास (व कल्याण) वगैरेचा ठाणेदार
मानवस्थान याचा मिहमद (?) ची फौजदारी व किल्लेदारी देण्यात आली. त्याच्या
मन्मथोत शतर म्हासची वाढ करण्यात आली. अब्दुल्लोम उर्फ शिंदमत तलवखान यांना
निरास (निरले) ची ठाणेदारी देण्यात आली.

मुहम्मद माहेर अबू याचा तावई रणदूरा हा बन्हाणपूरचा गेलो होता त्याने
याचणे रायदल निपाई उभे करून बराबर आणाव अशी आज्ञा आली. यामाठी बन्हाण-
पूरच्या मुहंदासने तेथी व याज्यातून त्याला वीस हजार रुपये द्यावे असा हुकुम देण्यात
आला.

अकरा ऑगस्ट १७००

बादशहा काल रात्री मुल्तात शान याच्या म्हणाला, 'हमीदुद्दीनखानबहादुर याच्या
लिहून उद्या बोलावून घ्या.'

धान्याची रसद म्हसबदला येऊन पोहोचली असे बादशहानी मागण्यात आले.
मुहम्मद अमीनखान याने म्हसबद व धानकर (ताथवड) या मार्गाने रसद लावणीत
आणून पोहोचवाची अशी आज्ञा आली.

बादशहानी लावणीचा नागव कोतवा : मुहम्मद अमीन याला आज्ञा केली की :
बादशाही लावणीभावती खदक तयार करा त्याने अर्ज केल्या की . वेव्हाराची पगारवाची
देण्यात याची मुहम्मद महिन्यापयंतचा पगार त्यांना राजिण्यातून देण्यात यावा, अशी आज्ञा
आली.

खान फौजेजग याने लिहून पाठविले की . माझ्यापाशी तैनात असलेल्या
दक्षिणी अधिकाऱ्यांशी पयके नाहीत त्यांना जे काही द्यावयाचे ते माझ्या गुमाश्त्याचा
सल्ला घेऊन त्याच्या मताप्रमाणे देण्यात यावे. विनंती मान्य करण्यात आली.

मन्नासह गाम उर कामनागमरु (मणगा) च्या परिसराची माणेशां देण्यात आली.

द्वारा ऑगस्ट १७००

मठवाहन चरुना फोतदार व मरुम एनिमादवान वाता गरुं येऊन
वादिमहांना भेटला

[illegible]

इस प्रकार का नाम लिखने की मीर हमन हा देखेणोमार्गे मेला हावा तांत
नामणे चार मराठे मार) व्यक्त्यावर चालत आये चरमक चालू हा मीर हमन-
साणा माना हाटे चालत मनाम (मराठे) इतरण गाडी नेहली गुरुद्वार प्रकवन मेत आहत

सदस्यांनी राजा ज्ञान की 'कृतज्ञता' आणि 'हंकारा'ची जाणीव (पायल्लू पथके) यांनी जोडून वर्तमान 'साहित्य' करावे'

श्रीरक्षावादेन तेन न अयं बलं स्वयदा ज न अहं दी यानां श्रावणीन पेत्तन यावे अशी
 पौरुषमेव मज्जवदीयं बलं आज्ञा वरुण्यान् आसी

विजातूना विराट् (आश्विमेधारा) याच्या कुटुंबियांना (ब्रम्हर्षीच्या) तळावर पोहोचविण्यात यावे अशी आज्ञा झाली. वाटसरें होऊन यांनी पीडितान्याया वगैरे (वाटणाऱ्या गजराज) गावे अशी वाटणहानी आज्ञा केली.

तेरा ऑगस्ट १७००

जहाजाचा महामंदार राखवून याचा वरील गुलामांना जरा यामे विनती केली की आज्ञे-
प्रमाणे जहाजाचे जाल येऊन पाहिलेले आहेत पण त्यांच्यापाशी राखवारी (जहाजाची
वाहने) कमी आहेत. वायजहाती आशा केली ही, जमवर उंच जहाजाच्याखाली पाहून धा.
जहाजाशी येऊन मला उद्या भेटावे भुरग्यांमार्फत, म्हणून त्यांना व मन्मथान यांनी
पुढे जाऊन जहाजाशी स्वागत करावे व नरकाग्न्यात व मृत अली यांनी जहाजाच्याला
वाद हवे काय नरा याची व्यवस्था (मन्मथार्थ) पाहावी.

अक्षीजन्मले बहरामदखान याने खिनी कली की गुरुवार्तापासून मी आर्थिक अदक्षतात आहे याबली माझ्यापाशी फक्त सातशे स्वार् आहेत. मला काही मदत देण्यात यावी. त्याला अंतपुरातीठ ज्ञाजिन्यातून एक काम रुपये द्याव अशी आज्ञा ज्ञानी खुदा-नदाखान (जायिम्ता कनीना मुल्गा) यालाही नालीम हजार रुपये द्यावे अशी आज्ञा झाली.

परलाकवामी मुभाजजी यांचा मुलगा बाबाजी चोराख्या (मराठ्यांच्या) कंढत होता. तो मुटून आला त्याला दोन हजार ज्ञान व पावजे स्वार अशी यन्मय देण्यात आली. त्याच्या बापाची इत्ती घाडे वगैरे मालमना बाबाजीला ब्रह्मल करण्यात यावी, अशी बाकशाहांनी आज्ञा केली.

चवदा ऑगस्ट १७००

हमीदखानखानवहादुर याम मतदखानाच्या ऐजजी दिवाणेखानची दारंगीगिरी देण्यात आली त्यात वादणहानासाठी तीन घाटे आणले. त्याची नावे नल्ले रवा तमाम अरवार आणि रस्तम वहादुर वादणहानी पाठवावर स्वारी केली घाटे वादणहानी पसद पडले.

गानावाखानाचा मरणा मुहमद मईद याम जयलच्या परिसराची (रकावा) ठाणेदारी देण्यात आली वरवी जम्मू वहरामखान याच्या शिपायांनी पगारमाही दगा केला ना मिराजपगाराही हमीद खानवहादुर व तरवियतखान याम हुजूम देण्यात आला.

आज शहाजादा वेदारखान हा येऊन वादणहानी भेटला जीवुल्लिमा वेगमकडे तळार (महाग) टाळिली ती करश पाठविण्यात आली फतव्याखानाने जाऊन रुया (गावाने नाव) यथन रुसद घाण्यात आणान अशी आज्ञा आली

पंधरा ऑगस्ट १७००

पेगारान अरशफा आसार मखारका ज्या ठिकाणी ठेवले तान तलायन वादणहानी निरामखानातून राजा हा रस्तमखान याच्या अशी आज्ञा करण्यात आली.

सोळा ऑगस्ट १७००

आज वादणहानी शहाज हा वेदारखान, हमीदखानखानवहादुर, मल्लखान यामा तयार येऊन पायी चालून जाऊन आसार मखारका (पैगवरान अवशंप) या भेट दिने नजर वादणहानी तामकश व मुगल नजरअस्तर लो आले वादणहानी कुण पठण करे आसार मखारका प्रदक्षिणा घातल्या दोनश माहिरा नजर म्हणून ठेव या दोन पदका नये रस्तम न परवडे

अरशुसमय आळखाना राजा, वरर राजात आणि दस्तखान वगैरे सरदार यांच्या वरिष्ठ मान घापुडे मन्सब घेऊ नये अशी आज्ञा आली वेदारखानाच्या फौजेचा वधा वेरजायमान याने वेदारखानाचे मैन्य तक्ता विनी आहे व त्याची कोप स्थिती आहे याची माहिती जावी अशा आज्ञा आली

करजेनमाणे वेराल ठाणेदार अरुगैर याच्या मन्सबान वाढ करण्यात आली जुझर शिपेराचा फिलदार तमीकल्लखान हा छावणाजवळ आला आहे असे कळले त्याला छावणीत गण्यासाठी दस्तकापरवानगीपत्र) देण्यात यावे अशी आज्ञा आली तमीकल्लखान याम मातणे जात व मातणे स्वाह अशी मन्सब होती.

सतरा ऑगस्ट १७००

वादणहानी कळविण्यात आले की स्वामपूर येथे छावणी करण्यायोग्य जागा आहे. वादणहानी म्हणाले, 'या माहितीच्या (खिलाबल) एकवीस नारखेम (पचवीस ऑगस्ट १७००) आम्ही येथून कूच करू. येथून स्वामपूर व मोजे बाहारा (?) येथपर्यंत याय जगा कोणती याची चौकशी करून या. या कामासाठी उस्मानखान

मराठ्यांक व असदुल्हा मुघलजिल्हा यांनी जावे. फतेहाबखान व त्याची माणसे आणि शहर ब्रह्मलये यांनाही त्याच्याबरोबर जावे.'

बादशहा म्हणाले 'मुहमद अमीनखान यांना लिहा की :- तुम्ही जेथे पाहोचला आहात त्या मागेपासून हत्तीवांना बघीर कारखाने घेऊन हुजुरात परत या.'

कंधार (जिल्हा नांदेड, मराठवाडा) येथील फौजदार व किल्लेदार मर्याद शम्सुद्दीन मुहमदखान हा बादशाही छावणीत होता त्याने विनंती केली की : काफरानी (मराठ्यांनी) कंधार भागाने नष्ट दिला आहे. आज्ञा होत असेल तर मी त्यांना तेथून हुसकवू लागीन. बादशहांनी विनंती मान्य केली. त्यांनी शहर साहाराच्या किमतीचा एक घाडा त्याला दक्षीमे घेऊन त्याला (कंधारकडे जाण्यास) निराग दिला.

मुहमद खानहान याम कर्नाटकी प्यादाचा दारागा म्हणून नेमण्यात आले.

अठरा ऑगस्ट १७००

राजरात्री दरम्यानच्या तोंडून पुढील बातमी कळली. नरखवामी रामा (राजा-रामा)चा सरदार हणमतराव हा चार पाच हजार स्वार घेऊन खटावच्या ठाण्यात दाखल झाला. त्याने खटावच्या शिजेने याठे मुख्य पाठाविले. तेथील ठाणेदार रामचंद्र हा स्वतःची पयस घेऊन बाहेर पडला. गनीम (मराठे) पळाले. रामचंद्र याने दोन कोवतरीत त्याचा पाठराग कसा ना मोजे र्ही (लोणी?) येथे पोहोचला हणमतराव तेथे होता. मराठ्यांनी रामचंद्राचा चंद्राजून घेतला. युद्ध चालू आहे. बादशहांनी आज्ञा केली की, 'फतेह खान, अकरखानाचा नातू शमशेरबेग आणि खान फीरोजजग यांचे इतर सैनिक यांनी नावडनात्र रामचंद्राच्या मदतीस जावे' त्याप्रमाणे ते खाना झाले.

नंतर बादशहाना कळविण्यात आले की रामचंद्राने अनेक गनिमाना ठार मारले, पण त्यांचे सर्व सहकारी जखमी अगर मृत झाले. स्वतः रामचंद्राला चार पाच जखमा लागत ना मेशानत पडला. तो भेला किवा त्याला मराठे उचलून घेऊन गेले हे कळत नाही. रामचंद्राचा भावा ज्ञानाजी याने ठाणे राखले आहे. रामचंद्राला दोन हजार जात व दोन हजार स्वार, त्या पैकी नऊशे दुसोडी. अशी मस्यव होती. ही मस्यव व अहमदीर भाव्याच्या (ज्ञानाजी) नावाने बहाल समजण्यात यावी अशी बादशहांनी आज्ञा केली.

बादशहा रुहल्लाखानाला म्हणाले, 'तुम्ही विजापूरचा मुघेदार लुफुल्लाखान याला पुढीलप्रमाणे पत्र लिहा :- विजापूरमधील खवामखानाची हवेची दुरुस्त करण्यात यावी. आम्ही खवागपुरला पोहोचला की नवाब जीनतुन्निसा बेगम व तळ्हावरील (ब्रह्मपुरीच्या) इतर माणसे ही विजापूरला जातील

मुकर्रबखानाची मुले खानेआलम, मुनखरखान, इस्तिमामखान ही वेदारबस्ता-पाशी तेनात होती ती घेऊन बादशहाना भेटली मुरादखान व यासीनखान हेही बादशहाना भेटले.

जुन्नर शिवनेरीचा किल्लेदार व फौजदार नसीरुल्लाखान हा बादशहाना भेटला.

एकोणिस ऑगस्ट १७००

पत्रे-सम्यान याने काय राशी पत्रा प्रमाणे लिहिले पाठविले. आपल्या आज्ञेप्रमाणे मां सगळ्या पाठविल्या इशारेवरून मरदार हा माझे सैन्य घेऊन येवून चार कायावर नळ देऊन आज्ञा आज्ञा करून मरदार असाय मला येऊन लिहिले नाहीत. ते यतीने अप्री मराम अप्रीमारी पाठवून व्यत्यया करतो म्हणजे गतिमान पाठविले करून घेईल निहाय मला आज्ञाही कुमक त्या वादगहाती आज्ञा केला ही, 'पत्रा कायानाच यथे उरलेले माण' मरिह आणि यानेआ म व त्याचा पत्रा याना वरील मरदा त्याचे जावे.

मन्सूरगान याना मृत्तगा मृत्तमद गजपार या आता फक्त त्याचा नायब शरणा म्हणून नेमण्यात आले.

बादशहा जहाजादा बंदारवून याच म्हणाले, 'तयार राह, फक्त त्याच्या बळघा-मादी मृत्तगा पाठवात आहे' मरिहसमान याने नुसतजग (जुलिकारखान) व खान फोरोजजग याना पत्रे लिहिल्यात अर्जा आज्ञा ला ठा

बादशहाती शेर हिदायतजग याला विचारले, 'पथन स्वामपूर, स्वामपूरगहन नळापयन (ब्रम्हाजीच्या) व स्वामपूरगामून मिरज असे विनंती अंतर आहे' त्याने उत्तर दिले 'पथन स्वामपूर अकरा काम, स्वामपूरगामून नळ (ब्रम्हाजीच्या) वाम काम आणि स्वामपूरगामून मिरज मरिहज्याद एकामागीर काम अग अंतर आहे' बादशहा हमीदुद्दीन-गानवहादर याम म्हणाले, 'जहाजादा बंदारवून याच अणगे येवून मरदा कामावर आहे. ते घेऊन मरमाशा दानश स्वार व दानश बंदूकची पाठवून द्या'

वीस ऑगस्ट १७००

खान नुसतजग (जुलिकारखान) याच्या फौजेत राव दखन (बुद्धेदा) हा नैनान होता. त्याच्या मन्सूरीत वाढ करण्यात आली

बादशहानी आज्ञा केली की : माझ्याबरोबर असलेल्या सैन्यानी रचना पुढील-प्रमाणे व्हावी - आघाडीला जहाजादा बंदारवून, उजव्या फळीला बक्षी उल्मुल्क बहामदखान, डाव्या फळीला मरिहसमान आणि लिहाडीला नरविखनखान.

बादशहाती रमद म्हमबंदला आलो असे कळले. बादशहानी आज्ञा केली की मरिह-समान याने जाऊन रमद लावणाने अणावी या कामामादी त्याच्याबरोबर पाच हजार सहाशे स्वार देण्यात यावे.

खान नुसतजग (जुलिकारखान) याच्या फौजेत सान्हाजी (गिर्ग) नैनान होता. त्याने बादशहानी पुढीलप्रमाणे विनंती अर्ज पाठविला : मरदा कच्छाडी ठाणेदारी खावी व कच्छाड मला वतन जहागीर म्हणून देण्यात यावे मी त्या भागाने गनिमाना (मराठ्यांना) येऊ देणार नाही बादशहा मुखाळमखानाला म्हणाले, 'तुम्ही सान्हाजीला लिहा, आम्ही लिहाडे आता की तुमची नेमणूक करण्यात येईल.'

बादशहानी कळविण्यात आले की : गनिमाचा (मराठ्यांचा) मरदार हा दानशे स्वार व पाचशे प्यादे घेऊन बसंतगडच्या परमगान मचार करीत आहे. बसंतगडचा

फिल्डेडार मृतमिग या जपाची पक्क नार्त. वादनाही मृतमिगाच्या मिगजी वमत-
गडावर अर्धमृत उर्फ खिदमत तळवखान याची फिल्डेडार म्हणून नेमणूक केली व
त्याला अर्धवानखान हा पदवी दिली.

वादनाही कळविण्यात आले की मदावना ठाणेदार रामनर हा जममी ट्रॉऊन
पटला मराठे त्याला बंद करून घेऊन गेले तो वादना वादनाही आज केले की,
'रामनद्राचा भाऊ, मयार्जा (मयार्जी, मयार्जी) हा येथेच जहागिर बहाल समजण्यात
यावी.'

एकवीस ऑगस्ट १९००

खदाबदा वान (गरीमना तानना मुद्रा) हा वयूनान (मरगरी मालमत्ता) चा
अधिकाारी जमत वादनावरवावर हाता याशिकाय वृत्तनिवदकाचे (वातियावखान) कामची
त्याच्याकडे हात त्याची मुद्रमदावाः उर्फ बांदर याच्या मधेदारीवर नेमणूक करण्यात
आली नवील मुनेदार अस्करखान या हा मुद्रान वादनाच्यात आले खदाबदाच्या मागी
वृत्तनिवदका म्हणून दीवाण करणेना दारागा यावरकीवेग याची नेमणूक करण्यात आली.

मुद्रमद अमोनखान याने हजीमाता व वाफला तळावर (ब्रह्मपरीच्या) नेला हाता.
त्याने राममान आवणीत आणावे अशी नाकीद त्याला द्यावी अशी आज्ञा जाली.

उदावा दारागा खिदमत मृतारखान याची मन्मय वादनाच्यात आली

बावीस ऑगस्ट १९००

उस्मानखान व अमदुल्हा खुमर्माज व वादनाही छावणीमाठी म्हणून खनागपुर्ची
पाठणी करून आले त्याची वूनान मादर केले की येथून खवासपूर (मागडीने) तेरा नाम
अमून त्याच्या पान मजला हातील. खवासपुरान निवामान्ना यास जागा आ' पण
पाण्याची तितकीशी माय नाही. माथरा (नाझर) व मागान्ना येथे पाणी (नदी) आहे.
वादनाही म्हणाले, 'आम्ही खवासपूरला जाऊ.'

तेथीस ऑगस्ट १९००

वादनाही आज्ञा केली की 'वकी उम्मेक बहरामदखान याची वही (आकू उपाटा,
रगद, इत्यादी) आणण्यासाठी जावे. यानेआलम व मरुता करान यांनी त्याच्यावरवावर
जावे.

चोवीस ऑगस्ट १९००

काद यानेआलम याने यावरकीवेगच्या द्वार विनंती केली की 'वकी उम्मेक बह-
रामदखान याचा मदनाहीना आप-यापाशी राहू यावे. मी कही आणण्यासाठी पक्के घेऊन
जाईन. विनंती मान्य करण्यात आली.

आज हरका याच्या ताडून कळले की बार (मराठे सैनिक) हे वादनाही छावणी-
जवळ धामधूम करीत होते खानेआलम त्याच्या पाठलागावर गेला आहे.

गाजिउद्दीनखानबहादुर फीराजजग याने समैन्य याच म्हणून आज्ञापत्रे पाठविण्यात
आली.

बादशहाना कळविण्यात आले की 'ममरचा ठाणेदार मवाजी (?) हा आला असून आपला दिवंगत भाऊ रामचंद्र (खटावचा ठाणेदार) याच्या मुत्तकाने वसला आहे. बादशहाना आज्ञा देई की, मुनीमखानाने जाऊन मवाजीला मुत्तकाने काढून (अज मातम बर्बादता) हुजुरात आणावे.' मवाजीच्या बकीकाने विनंती केली की 'राजा अवघटमिंग (ओरछ्याचा राजा) याने मवाजीला मुत्तकाने पाडले असून तो त्याला हुजुरात घेऊन येत आहे.

पंचवीस ऑगस्ट १७००

राजांना राजा वीरगिंग याच्या हुजुरात आणण्यासाठी मागसे खाता करण्यात आली. यशी उम्मु क बहुरामदखान याने विनंती केली की 'सर्वकाराने मला एक काही दाम (मुत्ताफात खर्च) देणे आज्ञा असल्या मरकारात पैशाचा भरणा होत नाहील तसेच माझे पैस मला मिळाले विनंती मान्य करण्यात आली. दुसरे, माझ्या अधिकाऱ्या याच्यामार्फत मवाजी देण्यात याव्या, बादशहा म्हणाले, त्याला माझ्या समोर आणा' विनंती विनंती अशा की, हा कळ माहिमची आज पाचशे मन्सबदार माहफाफाशी नेता वरण्यात याव विनंती मान्य करण्यात आली.

सव्वीस ऑगस्ट १७००

आज बादशहानी पन्हाळगट किल्ल्याचा नकाशा मागवून पाहिला. हरकान्याच्या ताब्यात कळले की 'गनीम (मराठे) भुवणगटाच्या परिमणत मत्कार करीत आहेत व कडीच्या पथावर चालून जात आहेत. आज्ञा आली की 'मन्सूरखान व मियाबखान यांनी जाऊन त्यांना पाहिल्या करावे वजारी लाकडी दरवाजात विनंती करी की, यथत महा सामावर आमची व गनिमाची (मराठ्याची) अटपट चालू आहे. कुमक म्हणून कुणाच्या तरी पाठवावे. मुनीमखान, हंडावादी मोलार (ग्याद पथक), दानशे बकंदाज व शंभर अहदी यांनी कुमकवर जावे अशी आज्ञा आली.

राजा शाहू हा हुजुरात आला याने मुजरा केली त्याला पाहून बादशहा म्हणाले, 'राजे याचा चेहरा नेहमी फिककट (पिकळमर) वाटता काय कारण आहे?' हाफिज अवर याने विनंती केली की 'राजे डाल पाळ्या व शिजविलेला भात खान नाहीत. फक्त पकळी रमोई खातात. बादशहानी विचारले, 'अमे सा?' विनंती करण्यात आली की 'राजे स्वतः हा बरी समजलात. बादशहा म्हणाले 'राजांना म्हणावे हमीदुद्दीनबहादुरपाशी जा त्याला तुमच्याशी काही वाक्यांचे आहे.

मवाजीला त्याचा भाऊ दिवंगत रामचंद्र याच्या जागी खटावचा ठाणेदार म्हणून नेमण्यात आले त्याला खटावच्या पोहोचविण्यात यावे अशी मुनीमखानाला आज्ञा देण्यात आली.

सत्तावीस ऑगस्ट १७००

बक्षीउम्मुक बहुरामदखान व मुन्वरखान हे कडी आणण्यासाठी गेले होते. ते येऊन बादशहाना भेटले. काल रात्री बादशहाना कळविण्यात आले की : मुनीमखान हा गनिमाचे पाणिपत्य व वंजाऱ्याचे बेल सोडवून आणणे या कामावर गेला होता.

त्याने बेल मारवून आणले आहेत वृत्तान्त यादर करण्याची त्याच्या आज्ञा करण्यात आली. ह्मणकाराच्या ताडून फळले ते असे - छावणीतील बलूची लोक हे इस्लामतारागड (भूपणगड)च्या पायथ्यापाशी तळ दऊन हात उगता सरद्विण्यासाठी फिल्ल्यावरून पाठविण्यात आले हात चागनी (मगठघाती), त्याच्यावर हल्ला केला बलूच्यांनी त्यांना वेढून पाच स्वार रेंद करून आणले आहेत त्याच घाडेही बराबर आणले आहेत. मुहंमद अमीनखान याने हत्तीखाना व कोफिला (प्रवाशाचा ताडा) बहिर्बर (म्हसबड?) हून पोर्जे रूपा (?) पथत आणल्या आहे असे फळले तथून हत्तीखाना घेऊन पण्यासाठी राजा अकबर्तामिश, मिर्जा गुल व हमीदशीनखानांचे अधिकाारी यानी जावे अशी आज्ञा आली. तमीर खाना (शिखरेरीचा) फिल्लेसार व जुझरचा फौजदार) यांना पुतण्या स्वाजा मुहंमद अगखान हा येऊन वादणहाना भेटला त्याच्या स्थितीची वस्त्रे देण्यात आली यथायथा दिगमत टाणदार रामचंद्र याच्या कुटुंबियांना पुढीलप्रमाणे मन्गरी देण्यात आल्या :-

रामचंद्राचा भाऊ, मन्गरी याचा दोन हजार जात व दोन हजार स्वार अशी मन्गरी होती. तीन तीनशे स्वाराची वाढ करण्यात आली रामचंद्राचा मुलगा किशनराव (कृष्णराव) याच्या पत्नी हजार जात व तीनशे स्वार अशी मन्गरी होती तीन पाचशेची वाढ करण्यात आली रामचंद्राचा दुसरा मुलगा भगतानी याच्या पाचशे जात व तीनशे स्वार व तिनशे मुलगा जगन्नाथ याच्या चारशे जात व दोनशे स्वार अशा, मन्गरी देण्यात आल्या.

अह्मदीस ऑगस्ट १९००

फतेहगढाखान हा खटाबळून पयत येऊन वादणहाना भेटला त्याचे खटाबळग मर्हिदोनीज मन्गरी मन्गद गरमस्त, रजवीखान इम्माईलबेग, मुहंमद शरीफ हे ही वादणहाना भेटले.

मुहंमद अमीन खान हा तळावरून (ब्रम्हपुरी) आरखाने (हत्तीखाना येथे) घेऊन आज्ञा अनुन तो लखनग दाखल आला असे वादणहाना कळविण्यात आले.

वादणहा फरागवाच्याचा अधिकाारी शफरीन याच्या म्हणाले, 'पेशव्यांचे तबू खवासपूरच्या शिबने या मर्हिदोनीच्या (रजवीखान) मतावीस तारखेस रजवागी पाठवून द्या मी सोमवारी निघेन.'

वादणहानी येथी उम्मेदक बहरामदखान याग म्हणले, 'आमच्यावरचेर कून करतानी मैन्याची रचन, पुढीलप्रमाणे असावी -

गहाजादा वेदारवरून	—	आषाचीवर
बक्षीउम्मेदक बहरामदखान	—	शव्या फळीला
वादणहाजादा कामबक्ष	—	उजव्या फळीला
तरबियतखान	—	पिछाडीला.
मुहंमद अमीनखान	—	पुढे
फतेहगढाखान	—	डावीकडे

एक सप्तेबर १५००

[illegible]

अक्षरों का अर्थ और नाम समझने वाले को अक्षरों का ज्ञान प्राप्त होता है।

[illegible]

मानसिक नैतिकता (मनो नैतिकता) याच्या निष्पत्तीप्रमाणे दाखवता येईल
मनो नैतिकता याचा विचार (मनो नैतिकता) याचा विचार देणारा प्राणी

३५. श्री १०१ (क.सी.) मण्डलान्तर मासिक व.सा. हानि वक्षीय प्रणाली दिग्दर्शन आदि.

दोन सप्टेंबर २७००

[illegible]

अजीक़ लायान गाँवी नौनानी प्रशस्तिनामाद (दि. ३०) मुम्बयत हावी हाती.
त्यांना गाँवःण मुम्बयत जाण्यास मसुम्बयत आः

अ०६ र्हीम हो मुहम्मद अमीन-वान महर (यायाधीन) या त्पाशी नैनात हुंता.
त्याका अ०६ममदवान ही पदवी, तहाजे ज्ञान व शब्द स्वर अशी मन्त्र दण्यात
आली (हा पुढे अ०६ममदवान दिलेरजग या नावाने पंजाबचा मन्त्राग्राहक.)

सार सप्टेंबर १७००

आज वादग्रहा मरणाभाताने निघाले. मरणाशान कोणाचा प्रवास करून ते काला-
दाणदा पाहिले (कळवण, वादावधामून कायाम मेल, रक्षिण पुणे, वादाव ता. बुधा,
मावारा निहा). गहाणादा वेदाचर्यन याने विनती केली की : आघर्षात एक मस्त
हती घड्याच्या करावर धावता ती आपल्याला नजर करावा म्हणता. वादग्रहांनी
हती पाहिला त्यांनी वेदाचर्यनाला विचारले, 'तुम्ही विकत घेतला काय?' त्याने 'हो'
म्हटले. वादग्रहांनी हतीची किंमत एक हजार रुपये ठरविली. ती रक्कम त्यांनी
राहाणाच्या भाक केली. वादग्रहा हुमीदीहीनवानवादावर याला म्हणाले, 'आपला हती

बंदखान हा घोरपाचवा इराज भावना को कळे आहे ?' तो आणव्यावर त्याला घोड्याबरोबर पळविण्यात आले.

बादशहाला पाठीव्यान जाले तो काय मळ्याकाळा चार(मराठे) वाटेने लावून आले त्यानी बादशहाचे तबू लादवले पान उठ पळवून नेले ही बातमी कळताच पानेजा 'म हा आपला पथके पकडून त्याच्या मागे धावला स्थाने अनेक पावला (मराठ्यांना) ठर मारले त्याने बीम पाशी पकडून आणून बादशहाला दाखविली बादशहा म्हणाले 'मोला मजरा झाला'

बादशहाला वसति म हा इरामदखान याम म्हणले, 'मुझे कलकल्यात काम निराश्या राजात आ म्हणजे मगळ भिन्न पाहिले वारवी ३.

बादशहाला पाठीव्यान जाले तो . चार(मराठे) 'अमर(महमद)'च्या वाटेने आ पावो वजारी लावून पाडे अडीस आठ बादशहानी त्याच्या पारि-
कल्लाशी पकड पावून याला आज्ञा केली

पाच सप्टेंबर १९००

पेशवाला वेदखान याम मर्जाबाद मिरज येथे पाहिल्याने पान अंतर अट्टाचीम याम हाच त्याच्या अठ मजज इच्छ्यात आ या ते काम उममखान स्याकळ पाने केले

बादशहाला महराद मुज्जम(सावला गुमेश्वर) याने लिहून पाठविले की . पेशवालासो राजा निमनगान, खरना राजा) पाची पथक त्याचा मुरग विजयांगम याजराज हा या त्यानीच वरन को देणो (अर) निवन पेंडे बाकीही जाण्याच्या तयारीत आत राजा त्यासंग याच्या राजा कण्यात यावी की . त्याने आपली पथके पाठमकी बादशहानी आज्ञा ने की, विजयांगमान निवसाम अनमरन अमलेही पथके घेऊन येन(सावुल प्रानत) राहावे राजा जयसिंग हा हुजुरान घेईल.'

सहा सप्टेंबर १९००

पेशवाला (पुढाच मुक्तामासाटी पाठीव्यान नव वगैरे) पुढे पाठीव्यासबधी काय आज्ञा म्हणून फराणव्याच्या अधिकारी शफ्दीन याने चिनी केली बादशहा म्हणाले, 'पेशवाला पुढे पाठवा वशीउल्मलक बहरामदखान व खानेआलम यांनी पेशवाच्याबरोबर जावे. नानिआलमने नथे राहाय आणि बहरामदखानाने पेशवाला पाहिलेचून हुजुरान यावे वशीउल्मलक मखाझार न हांमिदुदीनखानबहादुर व गियादनखान यांनी बाटेनील हागराच्या खिडीजवळ तीन घटिका राहावे त्याप्रमाणे कण्यात आले.

बादशहा हमीदुदीनखानबहादुर याम म्हणाले, 'मुझे महमदाबाद विदरच्या सरकारी हत्तीखान्याच्या कारभान्याना लिहा की त्यानी तेथील हत्तीखाना इजरात आणावा. या कामासाठी मुहंमद अमीन वगैरेना अमलवजावणी अधिकारी म्हणून नेमण्याची आज्ञा झाली.

मीर सामान(सरकारी भालमनेची व्यवस्था पाहणाऱ्या) म्हणून याला बादशहा

म्हणाले 'उठ, बेल इत्यादी कारखान्याचे अधिकारी श्रीरगाबादेन आलेत त्यांना म्हणावे उठवताना गाव (बेल) खाना इत्यादी कारखाने घेऊन हुजुरात या. हे काम पार पाडण्यासाठी कायमवेग गुजंबदोर नेमण्यात यावे.'

सात सप्टेंबर १७००

आज ब्राह्मण कलेठाणहन निघात. मल्हानीत कोमाचा प्रवास करून ते झरे (आटपाटी मठात, मागली जिह्वा) या गावी पाहिले. उस्मानखान करार करीत यास ब्राह्मण म्हणाले, 'यथुत पन्हाळगड, मुते जाबाद मिरज व तळ (ब्रह्मपुरी) ही किती अनगरावर आहेत व मजरा किती होताना हे चौकशी करून कळवा.'

ब्राह्मण बशीउलमुक मुर्शिदाबाद गावा म्हणाले, गड (ब्राह्मण) ना फारी (अधिकारी) मध्य उमापूर्वीन याने धान्याचे भाव घाली आणि आपले आपले त्यांचा समस वाढविण्यात आली.

ब्राह्मण बशीउलमुक बहरामखान याचा म्हणाले 'तुम्ही डायराच्या खिडीच्या अलीकडे सायधगिरीने रहा.'

आठ सप्टेंबर १७००

ब्राह्मणजादा कामरुखा याने विनती करी की माझ्यापाशी स्वारी करण्याच्याक घाबे नाहीत मान पाहण्यात यावेत विनती मान्य करण्यात आली.

पणजागा लो रसना करारा आणि मुर्शिदाबाद, खानेआक्रम व हमीरहीखान महादर गानी नेहमीप्रमाण त्याच्या पाठीमागून जावे अशी आज्ञा आली.

नऊ सप्टेंबर १७००

रुहुलखान व तरबियतखान अद्याप घेऊन पाहिलेले नव्हते. रात्री रुहुलखानाचा निराण आला तो आलेले लष्करातही घेऊन पाहिले. तरबियतखान हा डायराच्या खिडीपाशी पोचला आहे ना उद्या येईल. ब्राह्मणाने खिदमत नल्लवतान यास वर जाण्याची आज्ञा केली.

मीर निजामुद्दीन व उतायतुल्ला हे मध्य आणि यातून तुकतेच आले होते. त्यांना किल्ल्याची रंगे देण्यात आली. बशीउलमुक मुर्शिदाबाद याने विनती केली की रामचंद्र (खाटावचा दिवस ठाणेदार) याचा भाऊ, हसनगड हा विजापूर मुघलात हुजुरात आला असून तो मुतकात बसला आहे. माराजी (ब्रह्मजी?) याने त्याला मुतकातून उठवून हुजुरात आणावे अशी ब्राह्मणांनी आज्ञा केली.

दहा सप्टेंबर १७००

ब्राह्मण आज सकाळी आठ घटिका दिवस आला असता झग येथील मुक्तामाहून निघाले, अर्डीन कामाचा प्रवास करून ते आटपाटी (मागली जिह्वा) ना पोहोचले.

काल रात्री ब्राह्मणांनी शहाजादा मुहमद वेदारबस्त याला आज्ञा केली की तुम्ही उद्या सकाळी आपली पयले घेऊन उजव्या आणि डाव्या बाजूला तीन चार कोमापर्यंत गस्त घालून या.

प्रवासान् अमनाता वादणहानी आज्ञा केली की, वादशहाजादा कामबक्ष यानी नील नाकाच्या पादपाठीवर स्वार होऊन यावे.

पेशवान, पाठीमग्न या आज्ञेची पुढे पाठविण्याबरोबर याच आज्ञा म्हणून वितरित झाली. वादशहा म्हणजे 'मये मुरादम आह. पेशवाना उभा राहू द्या.'

अकरा सप्टेंबर १७००

वादणहानी आज्ञा केली ती पेशवाना पुढे जाऊ द्या मियादवसान, कंठवल्हावसान व मर्णावसान यांनी बराबर जेवे बक्षी उमरक मर्णावसानयाने जाऊन स्वयामपुरच्या (मागाडा नांदगा, मालापुर जिह्वा) भावर्ती वादणह्याच्या वास्तव्यासाठी योग्य जागा पाहून यावे.

जहाजास मरमद वेदवस्त्र याचा एक लास रुपय देण्यात यावे अशी आज्ञा झाली. ही आज्ञा वेदवस्त्र याच्या बराच मधील जहागीरीतून दसूत करून तशीच लाजिण्यात भरली असून एक बराच जागा दिवाणघाटे पाठवावी अशी आज्ञा झाली.

गुरन बंदरास किर्तेश्वर ह्या जी मिर्जाद ह्या मरण पावला त्याच्या बागी अबू ताजिब घाला नेमण्यात आले.

माल वादणहानी कळविण्यात आले की मलबासम्यान कराकल याने तीन नोर (मराठे) व पाच घोंड्या एकडल्या आहेत चांगना (मराठ्यांना) कानवालाच्या हवाली करावे व जी मादमना मिळाली ती गाजीनी (शिपायांनी) वाटून घ्यावी अशी आज्ञा झाली.

आणव्यापाशा जिन्मा शूनरनाळ, रक्कले इत्यादी मामघो मिनी आहे याची माहिती देण्यात यावी अशी वादणहानी आज्ञा केली.

काल रात्री वादणहानी कळविण्यात आले ते अम - जफिकारमानवहादुर नुखत-जंग, गाव दलत बुदेदा, रामनिंग हाडा हे मराठ्यांचा पाठलाग करित आले. ते वाद-शाहा छावण्यासमन अर्ध्या कामावर आले आहेत त्यांनी अनेक चांगना (मराठ्यांना) ठार मारले व घोटी घेतली. वादणहानी आज्ञा केली की, 'मीर नुखत (शिष्टाचारचा अधिकारी) याने नुखतजंग जुमिफकारमान यास मराठ्यांच्या पांगल्यासाठी भूपण-गडाकडे पोहोचवावे.'

बारा सप्टेंबर १७००

आज वादणहा आटपाडीहून निघाक मक्वानेन कोमाचा प्रवास करून ते स्वयाम-पूरला पोहोचले.

वादणहानी आज वढत्या वढत्याचे हुकुम दिले. ओरगावाच्या किल्ले अरकचा किल्लेदार याने वितरित केली की - (१) किल्लेदारीचा हुकुम मिळवा वितरित मान्य करण्यात आली. किल्याच्या वाहेर येण्यास परवानगी असावी आज्ञा झाली की - गनीम नमच्या वाहेर येऊ शकता. (२) घोंड्याला डाग देण्याच्या निबंधातून मला बगळण्यात यावे. वितरित मान्य करण्यात आली. (३) कुटुंबाला आणण्यासाठी मुल्गा फजले अली याला दिल्लीला पाठवीत आहे. परवानगी देण्यात यावी. परवानगी देण्यात आली.

तेरा सप्टेंबर १७००

बादशहानी उस्मानखान करावल यांनी निर्जाबेग यांना बोलावून म्हणजे मुम्बई येथून मागोन्यानी व मरिदापयत अंतर तिनी जाह तमाजून पहा. मागोन्यात पाणी व भवत साची काय परिस्थिति आहे ह मला कळवा

मागोन्या व्यवस्थापक मुहरमखान यांचा सायब स्वयंज्ञा मसूद याला बादशहा म्हणाले, 'नदी (माणदी) च्या काठावर भाजी दात'

बादशहा शमशेरबेग यांची नेमणूक मातंग (नामने?) यथे ठाणेदार म्हणून केली त्याच्याबरोबर वेळदार देण्यात आले अथे एक मंत्री बांधून त्यांनी याचे अशी आज्ञा झाली.

चौदा सप्टेंबर १७००

बादशहा वेदरवस्तान म्हणाले, 'तयार रहा पन्हाळगडाच्या वेढा घाण्यासाठी तुम्हाला पाठवीत आहे' यक्षा उलम व यहरामदखान याने शहाजाद्याच्या मेन्याचा तणणील (तुमार) तयार पुरात अशी आज्ञा झाली. नरानियतमानाने पृढील सामग्री पुरवावी अशीही आज्ञा झाली. दोनशे चकंदारात, एक हजार पायल तीनशे बाण, शंबर मण दस, शंबर मण सरव.

बादशहाने एक घोडा नेट म्हणून दिल्या बादशहाच्या आज्ञेने नायबखानाने घोडा फिरविला घोडा झुंथ झाला. बादशहा म्हणाले, 'घाटा परत करा' वेदरवस्ताने विनंती केली की घोडा चांगला आहे स्वारीत बरोबर राहू द्यावे विनंती मान्य करण्यात आली.

मागोन्याचा ठाणेदार अल्लाहकुली याने विनंती लिहून पाठविली की आज्ञा अंमल तर मी आपले निम्मे पथक मागोन्याच्या ठाण्यात ठेवून उरलेल्या पथकाविर्शा हुजुरात येईन विनंती मान्य करण्यात आली

ओरंगाबाद मुबस्ता बुनियादचा मुबेदार नजाबतखान याने विनंती लिहून पाठविली की माझा वैचकोप इलाज करण्यासाठी दयानाथ मिश्र याला माझ्यापाशी तैनात करण्यात द्यावे. विनंती मान्य करण्यात आली.

फरोदूनबेग यांना आठ दिवसासाठी तळावर (ब्रह्मपुरीच्या) जाऊन येण्याची परवानगी मिळाली.

पंधरा सप्टेंबर १७००

स्वाजा मसूद महंगी व उस्मान करावल यांनी विनंती केली की येथून मागोन्याला जाण्यास दोन रस्ते आहेत. एक रस्ता मान कोमाचा असून त्याच्या तीन मजला होतील. दुसरा रस्ता पाच कोमाचा असून त्याच्या दोन मजला होतील. तेथे (मांगोन्याम) राहाण्यासाठी जागा चांगली आहे. तेथे भवतचारा, लाकूडफाटा मुक्कलक आहे. तेथील मशीद मोठी आहे.

मो. द. बा. १३.

हमीदुद्दीनवानाकडे हे मगळे दिहून त्या अशी आज्ञा झाली हमीदुद्दीन हा रात्री वादगहाला भेटला. त्याने म्हणजे येतून येतल्यावर वादगहा म्हणाले 'आम्ही येथेच (खवासपूर) मुक्काम करणार.'

त्यासमोल्याचा दारागा। अधिकारी। विदमतनदख्खान याने कणें वाजवून ही गाष्ट जाहीर करावा अशी आज्ञा झाली वादगहा हमीदुद्दीनवानाकडे म्हणाले, 'त्या तुम्ही व नाथन सतवाड मुहमद अमीन यांनी आक्खणीच्या भावती सायलीन अवर माजून वळवावे' त्याला माजणी करून मागितले ही 'एकदर घेर मल्वादान कामाचा हाईल' मर्थ अधि-
कारी त्याचा पथक घालून राहाण्यासाठी ख्यासियत जावणी करी तर आक्खणीच्या भावती सायलीन अवर माजून घादना पडले वादगहा म्हणाले 'तम कर'.

मगळी वादगहाला वळवाण्यात जावे ही आज्ञेप्रमाणे गहाजाडा वदरखून याचा पेशावाना (पडाड मुक्कामाचे तब ज्यादी) पन्हाळघाच्या दिशेने रवाना झाला आहे.

वादगहांनी आज्ञा केली हा वसीलमलक वदरखून, तम करी (वसाडकाडा, गवत इत्यादी) आणण्यासाठी जावे.

राजा दखीमग यामे हुजराने बाळावन घ्यावे अशी आज्ञा देण्यात आली

सोळा सप्टेंबर १७००

आज गहाजाडा वेदरखून याने पन्हाळघाडामे जाण्यासाठी वादगहाला निरोप घेतला वादगहांनी त्याच्या पाठावर हात देवून त्याला निरोप देणा वेदरखूनला एक ताबारा इ इजाजियत दत्त (हजर मग), हात पाडे (फिमत चारण माजरा) व याम मिळलीची वस्ते घा घेऊन देण्यात आला गहाजाडाने यानेजानम व उतर मल्लकारी यापैकी यानेजानमला घाडा, मनसूरखान यामे विदलीची वस्ते, रजराखान यामे मिळलीची वस्ते देऊन निरोप देण्यात आला उस्मानखान करबल्ल याला पाडा वसीम देण्यात आला. याने गहाजाडा मुर्तजाबाद मिरजयंत नेऊन माडावे अशी आज्ञा झाली

राव दल्पा (बुदलो) याचा पुतण्या नरोमगदेव याला अडीचगेची मत्स्य देण्यात आली नाभरमाद्याला कायदार वदरखून याला वाटरी (पयाग, माळवा) येथील फौजदारीवर बसल्यात आले.

वादगहांनी गज हिदायतकून याला त्तिारक, येथून मुर्तजाबाद (मिरज) यांनी काम आत्र आहे आणकितो मजत हावाल' त्याने विलनी करी ही देवून मुर्तजाबाद मिरज चौथीम कामावर आह व त्याच्या गात मजदरा हातील व दिहून लखतार खावे अशी आज्ञा झाली.

वदरखूनवाताला वर नाही असे कळले वसीलमुल्त मुसल्लिमखान व मुहमद अमीनखान यांनी मझा हजार खार वगैरे घेऊन वही आणण्यास जावे अशी आज्ञा झाली.

सतरा सप्टेंबर १७००

यलगताराखानवहादुर (ओरंगजेबाचा दामीपुत्र असे मनुची म्हणता) याला मुलगा झाला. त्याने वादगहाला पाच मोहराची नजर दिली.

वादगहानी पूर्वीत उममाना जहाजास वेदारवस्तुन याच्या फौजेत नेतन हांड -
 णेर्याख्यान. मरमदखान शेख मुवाह जिवाच्या वेदारवस्तुनच्या फौजेचा बक्षी
 नेकतामयात याच्या मन्मर्षीन वाड करणान जाही वेदारवस्तुनच्या विनतीवस्तुन मर-
 फराजखाना या त्याच्यापाशी नेतान करणान आले ना महा हजारी (जात) व पाच हजारी
 (मराठ) मन्मददार हाता वेदारवस्तुनकडे एक हत्ती (वादीची अवारी अमराठ व तीन
 हजार सय हिमनाचा) व सतरा उतर हत्ती पाठवाय अशी आज्ञा झाली

अठरा सप्टेंबर १९००

गहाजहा वेदारवस्तुन याने पुढाळप्रमाणे विनती विहान पाठवली -

- (१) वादगहानी आवगातामुन मिस्त्रकर्पत ठाणी वर्माविष्यान यासेत. विनती मान्य
 करण्यात आली.
- (२) मिस्त्रकर्पत विन्यान माझी माणसे थ धुणगे ठेवावी त्यास यास विनयदान हर-
 कत करु नये अशा हकूम देवादा दण्यात यावा विनती मान्य करण्यात आली.
 नभाजानंतर वादगहानी खाजाना पाय मागविता वादगहानी पाडयावर बसत
 त्यादा फिरवळ व जहाज वृक्ष जाहे वादगहानी किमत साठ माहस अशी हावी वाद-
 गहानी ना हा हा माहसानी पाड व न हा हा हा विमर चदन करण यास दण्यात आली.
 अर्ध फातर हाताच्या विनतीवस्तुन यामागण हाहा याची मन्मर्षी वाडायमान जाही.
 पाहता हा मन्मददार याच्या फौजेत नेतान अमराठ व अठरा सय सान आजारी आह
 असे कळते. जन्मुर्षीन हत्तीमयान आऊत याचा उतराज करावा अशी आज्ञा जाही
 मरमद अमोनान हा पयस मराठ पडत हाही आणख मागी गेल्या असे वाद-
 गहानी कळविण्यात आले.

एकोणीस सप्टेंबर १९००

वादगहानी कळविण्यात आले की आवगातान ब्रह्मपुरीकडे जाणारा माणसाचा
 साफिका (नाश, थका) मरमद पयस (बदली) नम-यामळे अडकून पडला आहे.
 काह्मदावानाने साफिका यागा व्यापयंत पाहिलेयत यावा अशा आज्ञा झाली.

ओरगावाइचा बक्षी व वाहेनेवीस यास ओरगावाइस जाण्यास निरोप दण्यात आला.

वेदारवस्तुनच्या फौजेत मरफराजखान नेतान हाता. त्याची मुले मन्मद अठराकादर
 व मन्मद अमराठ याच्या मन्मर्षीन वाड करणान आली.

खुशमार्दनिवाद ओरगावाइच्या किल्ले अस्त्राची किल्लदारी ओरगावाइचा सुभेदार
 नजाबखान याच्या अधिकाणा गहावी अशी वादगहानी आज्ञा केली.

मरफराजखान मीर तुजत अब्बल (जिहटाचाराचा प्रमुख अधिकाारी, प्राडाकोट)
 याबद्दल वादगहानी विचारत, 'ता तळावर (ब्रह्मपुरी) गेल्या वा येथेच आहे?' मुनीम-
 खानाने विनती केली ती येथेच आहे वादगहा म्हणाले, 'त्याला मागा, जायचे असल्यास
 काकल्याबरोबर ब्रह्मपुरीला जा.' मरफराजखानाने मागितले, 'मला आपल्याजवळ राहा-
 वयाचे आहे.' विनती मान्य करण्यात आली.

मूनीमगानाने विनती केली की भादवराबचे घाडे निगामी झाले आहेत. मस्त म्हणून दान घाडे देण्यात यावेत अशी त्यांनी विनती आहे. विनती मान्य करण्यात आली.

बादशहाना कळविण्यात आले की जाधवराब उर्फ जगदेवराब आजारांमुळे ब्रह्मपुरीला गेला होता तेथे तो भरण पावला त्याला तीन हजार जात, दान हजार स्वार त्याची एक हजार दुघाडी अशी मन्सब होती बादशहानी आज्ञा केली की जगदेवराबचे भाऊ व मले यांना काय काय मन्सबी द्यावे आहेत ते कळविण्यात यावे.

तात्याच्याचा प्रसंग, तरबियतखान याने विनती केली की, आज्ञा हात अंगद तर कुटुंबियांना आणण्यासाठी माझा मुलगा मस्तमद एसहाक यांना तळावर (ब्रह्मपुरी) पाठवितां आज्ञा झाली की तरबियतखानाने एक आठवडा तेथे राहाव त्यानवर गहन घाळीत बघवाराग पाठविल्या तस्त हजरत यावे.

एकवीस सप्टेंबर १७००

इमलामपुरीचा बदललेला किल्ला वगळता व त्यांना मुलगा मीर अमजद हे आज बादशहाना भेटले.

रुहल्लाखान याने उद्यााही आणण्यासाठी जावे व मुर्शालिखान याने त्याच्या-बराबर देण्यासाठी पाच हजार स्वारांनी तैयत करावी अशी आज्ञा झाली.

तरबियतखानाने सर जाम गामरी तळावर (ब्रह्मपुरी) पाहोचवावी अशी आज्ञा झाली. रुहल्लाखानाने विचारले, 'मुर्शालिखानने किल्लेदार मुफ्तखरखान याने विचारणा केली आहे ती - 'शहाजादे मुहमद वेदावस्थेत येथे येत आहेत त्यांना भेटण्यासबंधी काय आज्ञा?' बादशहानी आज्ञा केली की, 'भेटण्याची आवश्यकता नाही.'

हमीदुद्दीनखानबहादुर याने विनती केली की मारया भाचीचे लग्न अर्शदखानाच्या मुलगी टार्ले आहे त्याला तळावर (ब्रह्मपुरी) आणवाम परवानगी असावी. बादशहा म्हणाले, 'पारीला आणि कुटुंबियांना इकडे बोलावून घ्या.'

बावीस सप्टेंबर १७००

बादशहाना कळविण्यात आले की आज्ञेप्रमाणे रुहल्लाखान हा वही आणण्यास जात आहे बादशहानी आज्ञा केली की : मुहमद अमीनखान ज्या दिशेने गेला त्याच दिशेने त्याने जावे यापुढे एकेका आठवड्याच्या अंतराने दोघांनी जात असावे

बदायूँचा ठाणेदार मुगलखान याला आपल्या ठाण्याकडे जाण्यास निरोप देण्यात आला. त्याला एक घोडा देण्यात आला.

जाधवराब (जगदेवराब)चा मुलगा मानसिंग याला आपल्या दिवंगत बापाची जाधवराब ही पदवी देण्यात आली. मानसिंगाला सतशे जात व सहाशे स्वार अशी मन्सब होती. तोत तीनशे जात व सहाशे स्वार अशी वाढ करण्यात आली.

तेवीस सप्टेंबर १७००

खानेआलम (मुकर्रबखानाचा मुलगा), याचे भाऊवंद शेख बुद्दाण, शेख जुनैद, अब्दुल्-अजीज, शेख नाहर व शेख कमाल यांना मन्सबी देण्यात आल्या.

दिवंगत जाधवरावच्या मुलांना पुढीलप्रमाणे मन्सबी देण्यात आल्या -

- (१) राधाजी पाचवें जात व दानिश् स्वार,
- (२) भपनराव (यशवंतराव?) तीनवें जात व शंभर स्वार,
- (३) तानाजी (इनाजी?) दानिश् जात पन्नास स्वार.

जगदेवरावचा भाऊ रमनराव यास पाचवें जात व शंभर स्वार अशी मन्सब होती. तीन शंभर जात व शंभर स्वार अशा वाढ करण्यात आली.

बादशहा मर्यादसलानाच्या म्हणाले, 'पार्टन विदायतचा ठाणदार नाहरखान याला लिहिले की, बादशहाला हा मुहमद हामबदायाचा जा काही मरजाम आजममहाच्या किल्ल्यात (पुरंदर) राहिल्या असले त्याने बदरी (मरक्षक पदक) देऊन पाठवावा

नीरमारागट (परती) किल्ला पाचवा शमशुजीमाटी पाच हजार रुपये खर्च करण्यात यावेत अशी बादशहानी आज्ञा केली

बदायूँक बहामदखान याने विनती केली की, (१) माझा भाऊ शफुद्दीन याच्या दिल्ली येथे नेमान करण्यात यावे (२) आणि माझा नातू (मुर्तीचा मुलगा) मुहमद नकी हा बादल्या आणण्यासाठी तळावर (ब्रह्मपुरी) जात आहे. परवानगी अमावी. दाही विनत्या मान्य करण्यात आल्या.

चौथीस सप्टेंबर १७००

खान फीराजजग याने लिहिले की स्वाजा दानिश् याला अल्हाबाद मुघलांमधे हंगनपूर परगण्यात जहागीर आहे, पण मधील फौजदाराच्या जुलुमांमुळे उत्पन्न येत नाही. स्वाजा दानिश्चा भाऊ रमनमद याला तेथे फौजदार म्हणून नेमण्यात यावे विनती मान्य करण्यात आली.

मीर सामादच्या साव्याचा दारागा अली रजा याने बावीसवें बैल विवत घ्याव अशी आज्ञा झाली.

पंचवीस सप्टेंबर १७००

बादशाही छावणीतील बाजाराचा कराडी (अधिकारी) हा रमन आणण्यासाठी तळावर (ब्रह्मपुरी) गेला होता त्या यकून बादशहाना भेटल्या त्याने सांगितले की, 'मी घाल्याच्या राण्यानी लादलेले जवळजवळ पन्नास हजार बैल छावणीत आणले आहेत.' बादशहा म्हणाले, 'आफरीन बाद, शाकीम'

मर्यादसलान हा बादशहाकडे येण्यास निघाला दोनतखान्याजवळ (बादशहाचे निवासस्थान) त्या आज्ञा तशी त्याच्या उलटी आली. तो तमाच परत आल्या तवकडे गेला बादशहाना हा वळविण्यात आले

बादशहाना कळविण्यात आले की खाम चोकीच्या मन्सबदाराची भूमणसे दुर्दशेत आहेत. बादशहा म्हणाले, 'ज्याचे घाडे कामातून गेले अगर दुबळे झाले त्यांना तीन महिन्यांच्या रजेवर तळावर (ब्रह्मपुरी) पाठवा.'

फराखान्याचा अधिकारी शफुद्दीन याला बादशहा म्हणाले, 'दिवाणे खामचा

तबू उभा करा' न्याप्रमाणे तबू उभा करण्यात आला.

सह्याद्रीस्थान याने उत्तम व्यवस्था करून कही आणली असे वादणहाना वळ-
विण्यात आले.

सव्वीस सप्टेंबर १७००

तळावरून (ब्रह्मपुरी) खगवखाना (अतरे आदि द्वयाचे खाने) वादणाही छावणीकडे
येत आठे अम कळते. फतहगढस्थानाने मागाव्यापर्यंत जाऊन तांछावणीत आणावा अशी
आज्ञा झाली.

तर्गवखान याच्या पर आठवड्यामाठी तळावर (ब्रह्मपुरी) जाण्यास राजा देण्यास
आली परंतु यताना मरहम नूरुंग उम्मेदखान याचा मुलगा अजीजुद्दीन याच्या छावणीत
आणण्याची परवानगी न्याने मागितली. परवानगी देण्यात आली.

औरंगाबादचा मुभेदार तबाबतखान याने विनती विहान पाठविली की शमशेर-
खानाचा पुतण्या मुहमद तशम याच्या माझ्यापाशी नेताना करण्यात याव विनती मान्य
करण्यात आली.

वादणहानी आज्ञा केली की मन्सूरखानाचा मुलगा मुहमद तशम याने छावणीतून
रसदेच्या मागाशी लढावळे पाच हजार बंदे बेदारबखानाच्या छावणीत पाहोचवून यावे.

सत्तावीस सप्टेंबर १७००

हरकाव्याच्या वाडून कळले की जयचे मरदार अल्मान वे मरुता मुरग (नावाचा
उलगाडा हात ताही) हा डफळासच्या भागात पसरले आहेत वादणहानी आज्ञा केली की
काफला घेऊन घण्यामाठी फतहगढस्थान हा गेला आहे त्याने चारवे (मराठ्यांचे) पांशित्य
करून, काफला छावणीत आणावा.

बिजापूर कर्नाटकाचा फौजदार मामूरखान याच्या नाव फर्मान पाठविण्यात आले.

अठ्ठावीस सप्टेंबर १७००

मुर्ताझखान व बहगामखान हे आजारातून बरे होऊन वादणहाना येतले मुर्ताझ-
खानाचा मुख्य कारकुन शेख मादुल्ला याने विनती केली की माझे डोळे अंधू आले
आहेत मी निवून हाऊ इच्छिता मला एक वेडे इनाम म्हणून देण्यात यावे त्याचे
वार्षिक उत्पन्न वाराणे रुपयांचे हावे वेडे देऊन त्याची तीनशे जात व पन्नास स्वार ही
मन्मथ काढून घ्यावी अशी आज्ञा झाली.

नरविखतखान हा रजेवर चालला होता त्याच्या तीनशे मांहराच्या किमतीचा घाडा
देण्यात यावा अशी आज्ञा झाली.

औरंगाबाचा मुभेदार मुजफ्फरखान हा वारला असे कळले त्याच्या जागी नावेडचा
माजी मुभेदार अस्करखान याची नेमणूक करण्यात आली.

(संपादकीय : रविलाखर महिन्याच्या अठ्ठावीस तारखेस (एक आक्टोबर १७००) माण
नवीला एकाएकी पुर येऊन मोगल लष्कराची फार मोठी प्राण व वित्त यांची हानी
झाली. लुह औरंगजेब हा ठेव लाऊन पडला. तां पुढे मरेपर्यंत लंगडत होता. या पुराचे वर्णन

त्यावेळी मोगल शावणोत असलेला औरंगजेबाचा कारवून माकी मस्तनखान याने आपल्या औरंगजेब चरित्रपर मामिरे आल्मगीरी या ग्रथात दिले आहे. अखबारामध्ये या काळातील चारपाच दिवसांच्या नोंदी आढळत नाहीत)

चार ऑक्टोबर १७००

पायात दुषणे असल्यामुळे बादशहा तीन दिवस दिवाणे अवाळत (न्याय कचेरी) मध्य येऊ शकले नाहीत आज ते प्रायंतगृहापर्यंत आले आणि त्याला लागूनच असलेल्या जागेत त्यांनी काम केले बादशहाजबाब कामगझ याने एक हजार अश्रफ्या दान हजार रुपये व एक स्फटिकाचा पेंढा निमार (ओवाळून टाकणे) म्हणून बादशहाना नजर केले हमीदुद्दीनखानबहादुर याने एक हजार अश्रफ्या निमार म्हणून दिल्या.

बादशहाना खयामाचा दारोगा मस्तफतखान याला विचारले, 'पाण्यात तुमची मान-मत्ता किती गेली?' त्याने म्हटले, 'आपल्या कृपेने माणसं वाचली'

बादशहाना कळविण्यात आले की मुहाजमखान हा नदीच्या काठाला लागून वाचला पण त्याची मगली मानमत्ता पाण्यात वाहून गेली. त्याला एक हजार रुपये देण्यात आले बादशहा मुखलिमखाना हा म्हणाले 'मजला ठरविणाऱ्यांनी (खण-मजिद) नदीच्या उतके जवळ काय म्हणून तवू उभे केले? त्यांचे हुद्दे मला कळविण्यात यावे.'

पाच ऑक्टोबर १७००

छात्रांनील या जाराचा करांडी समुद्र हमाम्हीन याला निराप देऊन बाद-शहानी आज्ञा केली की 'अन्खेड (?) व परडा येथून समुद्र आणा त्यापैकी धान्याच्या गोण्यांनी भरलेले पाच हजार बॅल बंदारबख्ताच्या फौजेत पाठवा.

खेळगा (विशाळगड) किन्यातील माणसाची वायकामुले खानसमान फतहजग याचा मुलगा अब्दुल्लतीफ याच्या कैदेत होती त्यांना सोडवून अब्दुल्लतीफखानाला हुजुरात आणावे अशी आज्ञा आली.

सहा ऑक्टोबर १७००

मुहममसाद वीदरचा मुबेदार खुदाबदाखान याने विनती लिहून पाठावली की : माझा भाऊ जफरखान याला वारा हजारांचे वर्षासन आहे. तो बादशहाी आश्रणीत आहे त्याला माझ्याभागी नैनात करण्यात यावे येथील खजिन्यातून त्याला वर्षासन मिळत यावे विनती मान्य करण्यात आली.

सात ऑक्टोबर १७००

बादशहानी (आपली मुलगी) नवाब जीनतुन्निसा बेगम हिला लिहिले की : मला भेटावयाचे असल्यास लवकर येथे येण्याची तयारी करा. हमीदुद्दीनखानबहादुर यास या कामामाठी तत्कावर जाण्यामाठी तयार राहाण्यास मागण्यात आले

अर्शदखानाचा जावई मीर महमूद याने विनती केली की : माझी आई बरेच येथून आली असून ती औरंगाबादेत आजारी आहे. मला तेथे जाण्यास तीन महिन्यांची

राजा येथान गावी वितनी मान्य करण्यात आली.

विजापूरचा मन्सबदार कुल्लूच्यान याची मन्सब वाढविण्यात आली.

आजमगरी (रदर) च्या वानमावळून राठवे न अग हसन (१) हा शयना मन्सदार घातणे मोनकाता वरावर येऊन पुरंदरच्या पारमगरीत शमधूम करीत होता. तेथे का घराबे त्याच्यावर मोनन जाऊन त्याला आणि इतर काही माणसांना ठार मारून त्याचा शेका हुजुगत पार्श्विण्यात आली बादाहा म्हणजे, गवदा मान्य झाली.

आठ ऑक्टोबर १७००

आजमगरी हा आजमगरीत (गवदा) चा फौजदार होता त्याला शन हज्जार जातून एक हजार स्वारी जणो मन्सदारास भुई पराशराच्या निनाशकाने मान्य होऊन त्याच्या ठाणेगरीत नेमण्यात आले. त्याची मन्सब घातणे स्वारांनी वाढविण्यात आली.

फतहगरीताने वितनी राठोची मातंग पयवालां व वनकाणी घाडे गाहीन पाठविण्यात यावेन बीस घाड यावे अशी आज्ञा करण्यात आली.

राजा बीस याचा मुदगा गूरजमल हा गहाजादा मुजुदून याच्यापाशी (मुलतान मन्सदार) नेनात होता ना लढाऊन मारला गेला त्याचा मुदगा गन्तातीनगयाचा मन्सब देण्यात आली.

नऊ ऑक्टोबर १७००

राजा वानगुलसा बेगम हिच्याकडे फळाची करी पाठविण्यात आली. तिने लिहून कळविणारा मी आपल्याला भेटण्यास तयार आहे हमीदुद्दीनखानवहादुर याने जाऊन जीतगुलसा बेगम याचा घेऊन यावे अशी आज्ञा झाली.

दहा ऑक्टोबर १७००

वादणहली आज्ञा हली की राजवाडान याने शरणा वतठ (बम्हपुरी) या मधील मार्गावरून पुरंदरी वाळगावां हमीदुलखानवहादुर हा एकानाम पठिलात (घडी) छावणाहून बम्हपुरीला पाहाऊनला असलेला वादणहली हिशायन केशला विचारले की, 'ययन तठाव्येन (बम्हपुरी) किती इतर आहे' त्याने मागिले मतंग काय. वादणहा म्हणाले, 'शायम, स्वकार पाहाऊन' लढकाखान हा कही आपल्यापाशी गेला असे कळविण्यात आले.

आज्ञा मान्य की गदगचा फौजदार शेखान हमीद यास लिहा की - त्याने निम्मे पयक जुक्तिराखान नुस्तजग याजकडे पाठवावे व निम्मे आपल्यापाशा ठेवावे.

शेखाखान याचा पाच हजार जात व तीन हजार स्वारी अशी मन्सब होती. ना वेदारखानापाशी नेनात होता. पणता तेथे रुज झाला नाही असे कळविण्यात आले. त्याची मन्सब दान हजार स्वारांनी कमी करण्यात आली.

एक सावकाराने मान मोल्याची माळ विकण्यास आणली. वादणहा मुनीमखानाला म्हणाले, 'आम्हाला जरूर नाही. त्याने हवे तेथे विकाव.'

अकरा ऑक्टोबर १७००

दिवस जवळवराय यांना मृदगा मानसिंग यांना जवळवराय हा पदवी देण्यात आली होती आता त्यांना रावमानीसिंग अर्णाठी पदवी देण्यात आली त्याचा पत्ता हजार जात व पत्रांशे स्वार, व्यापिका तीनशे स्वार घुघाडी, अर्था मन्मथ आठ

बारा ऑक्टोबर १७००

मरहूम महमद नसीबानांना मृदगा व बहरामदखानांच्या मलाचा मृदगा मुहमद-तणी, मानवमानाना मुहमद अमदुल्ला व अन्वान्व, ही वादशाहाना भेटली

राजा भीम यांना दसरा मुदगा जगवरासिंग हा आपल्या भाऊ मूरजमल याच्या मुतातल बगदा शहा वादशाहाच्या अजेले पदमसिंगाना नातू सोडवसिंग यांना त्यांच्या मुतातलून उठवून वादशाहाकडे आणले त्यांना बस्ये देण्यात येऊन मन्मथ वाडवसिंगान आली

तेरा ऑक्टोबर १७००

गयाब जीनतुश्रिमा बेगम या तळावरून (ब्रह्मपुरी) रवाना झाल्या अग तळवे वादशाहाना राजा हकी की, मसलिमखान, वादशाहजादा कामबक्ष मुतातल बख्शअखतर, बहरामदखान, तळवरखान, आदिलखान बगीरनी पुढे जाऊन त्यांना स्वागत कराय यागाडी वादशाहजादा कामबक्ष यांच्या स्थायीगारी म्हणून तमाम एतबार व म्हकमुदम हे घाटे त्यांच्याकडे पाठवण्यात यावेत अशी आज्ञा झाली

चौदा ऑक्टोबर १७००

काळ दिवस मावळण्यास महा घटिका राहिल्या अमता वादशाहा त्याजामराना म्हणाले, 'तुम्ही बघत आ जीनतुश्रिमा बेगम ही येऊन वादशाहाना भेटली. राणीच्या दीड घड्या पर्यंत ती वादशाहापाशी होती. त्यानंतर ती निराप घेऊन आपल्या मुतामावर गेली पुढील सकाळी तळावरून (ब्रह्मपुरी) येऊन वादशाहाना भेटली -

हमीदुद्दीनखानबहादुर, तराघयतखान खसमान, कुलदलखान, जीनतुश्रिमाना ताका (दुधम ऊ) मार मरहूम, हिदायतुल्ला, मार निजामुद्दीन, मस्यदखान.

वादशाहा मसलिमखानांना म्हणाले, 'अबघचा मुमेदार जवरदस्तखान यांना लिहा ली - तुम्ही आपल्या नायब तथे ठेवून तुमच्या जवळचे निगमे सैन्य बराबर घेऊन हुजरात यावे.'

वादशाहाना कळविण्यात आले की, चीनकुलीखानाच्या सैन्यात पुढील माणसे नेनात असूनही तेथे हुजर नाहीत:-

- (१) बायाजी, एक हजार जात व पात्रांशे स्वार अर्था मन्मथ,
- (२) लखमोजा, मातशे जात व शंभर स्वार,
- (३) मनाजी (?), दानशे जात व पन्नास स्वार,
- (४) रामजी, मातशे जात व तीनशे स्वार.

त्याची फरारी म्हणून नाद करण्यात यावी अशी आज्ञा झाली.

पंधरा ऑक्टोबर १७००

अमरकान्त (मुख्य प्रधान) याच्या तोंडवाऱ्याचा दारोगा मिर्जा मुहमद हा तळावरून (ब्रह्मपुरी) येउन वादणहाना भेटला.

हार्कित मुहमद नसीर हा नुकतान मध्य आशियातून आला होता तो वादणहाना भेटला. मध्य आशियातून एक दरवेश मुहमद माल्लू याने एक पुस्तक 'भेट म्हणून पाठविले' ने त्याने वादणहाना दिव वादणहाना मुहमद नसीरला खिलतीची वस्त्रे दिली.

वादणहाना आज्ञा केली की 'पानशे म्याराची तब्याने भरती करण्यात यावी'

सोळा ऑक्टोबर १७००

वाडच्या हजर - याच्या निराश्रयावरून वळले की 'येथे तैनात असलेली पुढील माणसं हजर नाहीत - मध्यद मदारो, मध्यद इमारीम, सादतुल्ला, हे पाचजण मन्मददार. मध्यदअला चारणे जान व अदीनशेखर असलेला मन्मददार - याच्या जहागिरी काढून घ्याव्या अशी आज्ञा झाली.

सतरा ऑक्टोबर १७००

महाजारा वेदार म्हणून याने विनंती लिहून पाठविली की 'वेळदार वगैरे पाठविण्यात यावेत वादणहाना आज्ञा केली की, 'तीनशे वेळदार, दोनशे तवरदार (कुलाडीनी जगल कामगार) व नांगमरका (पाणी वाटणारे मिनी) पाठविण्यात यावेत'

मोर्त अदीनखान याच्या सैन्यातील बातम्यावरून वळले की (१) तात्याखान, अर्डाच हजारात जाऊ व पानशे म्यार, (२) जंग मुस्तफा, एक हजार जाऊ व तीनशे म्यार हे मन्मददार सैन्यात हजर नाहीत त्याच्या जहागिरी काढून घेण्यात याव्यात अशी आज्ञा झाली

अठरा ऑक्टोबर १७००

वादणहाना मुर्तामखानाच्या आज्ञा केली की 'तुम्ही आवणीभावती गस्त घालण्यास जात आवावे.

एकोणीस ऑक्टोबर १७००

वादणहाना अशाबहरामखान याच्या म्हणाले 'हमीदुदीनखानबहादर याजबरोबर येण्यासाठी दान हजार मौतकाच्या फौजेची तरतद (नूमार) करा'

उम्मानब न सराबल याम वादणहाना म्हणाले, 'मागील्याला जाऊन आमच्या राहाण्यास योग्य जागा वाहा. आणि येवून किती व वाणच्या मजला कराव्या लास्ताल त्याही पाहून या.'

बराबरमल मेमार (बाधकामाचा मुख्य) याला आज्ञा झाली की 'कन्हाडची गद्दी बाधा त्यामाठी बरोबर दान हजार रुपये घेऊन जा.

गोध्याचा फौजदार मुहमद मुरादखान याने लिहून पाठविले की. 'पाकळ दिवस झाले आपल्या तरणाचे दर्शन घडले नाही. हुजुरात कामगिरी करण्याची ही वेळ आहे. आज्ञा असेल तर हुजुरात येतो.

बादशहा इनाम तुल्यागानाच्या धर्माणे, त्याचा लिहता - निम्मे पयस घेऊन हुजुरात यावे, या शिवाय एक हजार स्वार नव्याने भरती करून बरोबर घेऊन यावे '

तसेल्याचा प्रमुख मिर्जाबेग याला आज्ञा झाली की औरंगाबादेहून हत्तीखाना व इतर बाखरदारी (आसी वाटणे) ची मागने घ्यावून घ्या

जुल्लिहाखानाच्या सैन्यातील बातम्यावरून समजले की, नेकबहादुरखानाचा भाऊ मीरे मीरान हा गेथे नैनात अगूनही हुजर नाही त्याची जाह्नागार काढून घ्यावी अशी आज्ञा झाली

आजेप्रमाणे मुहमद अमीनखान हा कही आणण्यासाठी गेला आहे असे बादशहाना कळविण्यात आले.

वीस ऑक्टोबर १७००

आण्ण कुश्रीहून पुढे (उत्तरेकडे) तत्त रले अग बादशहाजसा आमम याने लिहून कळविले.

जळगावच्या बातम्यावरून पुढीलप्रमाणे कळले. अमानुन्हा इत्यादि पाच गजंबदार हे खान फीरोजजग याच्या नांव बादशाही कर्मान आणीत होत ते जळगावगळ आले तसे चागनी (मराठ्यानी) त्यांना लढले व कर्मान पळविले यशील मुभ्याची व फीजंदारीची व्यवस्था अत्यंत निष्ठुर आहे. बादशहानी मन्मरी कमी केल्या. कर्मानची एक प्रत अल्लायावरंग गजंबदार याजकडे देऊन त्याने ते खान फीरोजजग याजकडे पोदाचवावे अशी आज्ञा करण्यात आली औरंगाबादचा गुमेदार नजाबतखान याला अडीच हजार जान व एक हजार स्वार अशी मन्मव हाती तो शहर स्वारांनी कमी करण्यात आली. जळगावचा फीजंदार इमनखान याला मानणे जान व तोंतणे स्वार अशी मन्मव हाती. ती दानणे (जात) नी समा करण्यात आली

मरहम जायिस्ताखान याचा मुलगा अब् नखखान याने हुजुरात यावे असा हुकुम देण्यात आला.

पहाजादा वेदारवरून याच्या फौजेतील बातम्यावरून कळले की : मय्यद मीरान, चार हजार जान व चार हजार स्वार ही मन्मव असलेला व अब्दुलप्रजीज, दोड हजार जान व पाचशे स्वार याचा मन्मवदार, हे फौजेत हुजर नाहीत त्याच्या जहागिरी वाढून घ्याव्या अशी आज्ञा झाली अब्दुल्गमूल मियाना याला दोन हजार जान व नराणे स्वार अशी मन्मव हाती. तो मरण पावला असे बादशहाना कळविण्यात आले

जिजियाचा अधिकारी मुहमद गौम याने जिनती लिहून कळविली की जिजियाच्या उत्तानाचे पन्नास हजार रुपये तळावर (ब्रह्मपूरा) जमले आहेत आज्ञा झाली की : बादशहाच्या छावणीच्या बाजाराचा अधिकारी इमाबुद्दीन याजबरोबर तो स्वकम हुजुरात पाठवून द्यावी.

सांगीत्याचा किल्लेदार अल्लाहुकुली याला निरोप देण्यात आला. सयमाल राठोड याची भुले हत्तीमिंग व कर्णमिंग याच्या मन्सवीत वाढ करण्यात आली.

एकवीस ऑक्टोबर १७००

राजभारचा बराचदा मुंबेदार पांडुरंगवान याच्या हजेरीत येण्याविषया विहिण्यात आले. गांविज्ज्ञानदान बराचदा याच्याकडे कमानीची (पर्वीची) गहाळ झाल्यामुळे) एक प्रत वादग्रहाच्या माम मर्हतेने पाठविण्यात आली. गांविज्ज्ञानदान तज्ज्ञान याचे अशी आज्ञा 'कर्मि-नान्त हाती आरगाबाईचा मुंबेदार नवाबतखान याच्या हजेरीमदल्याने हस्तबुद्ध हुकुम (वादग्रहाच्या आज्ञेने) याने अद्याप पाठविला.

हजेरी पाठ्या दिवस सुरुवाती चार (मराठे, हे इकलापूर (जत नादुसा) भागात पसरले आहेत. वादग्रहाची इकलापूरचा शिबेदार असानुस्वाभावाने याच्या मदतीस मूर्तीमगानाचा गुलाम मुहंमद साजम याचा पाठविले. त्याच्या बराचदाच्या सैनिकांना एक माहितीचा पत्र (अमाऊ) देण्यात यावे अशी आज्ञा आली.

मतीम हाताने विनंती कर्षाची आज्ञेप्रमाणे मी दान तीन दिवस लपारामाबायी गस्त घालवी पण चार (मराठे) या भागात दिवस नाहीत. वादग्रहा म्हणाले 'गस्त घालणे थांबवा आणि मज्जामाडा येत नला.'

मन वाप्याने वादग्रहाचा एक चरमा (उपनेव) नजर (भेट) म्हणून दिला.

यावीस ऑक्टोबर १७००

मध्य रात्रीपासून हा रमस व वादग्रहाचा कायबद याचा म्हाणाचा पोशाक व गंधाहस्याचा घेऊन ब्रह्मपूराला आला. तो वादग्रहाचा भेटला.

वादग्रहाचा जेवणभक्ष्यात (गायस्नासनाचा मुक्का) याचा विहिणे की : इकला असल्यास तुमचा नेनाता शहाजाद मंडाहीन याच्याशी भुलाने मुश्किल पणूनत यईल नाही तर हुजुगत यावे.

तेवीस ऑक्टोबर १७००

बहादुरा मुंबेदार अशीम रानगान याने वातनीने इस्लामगड उर्फ देगड या स्थळाच्या जावे अशी आज्ञा पाठविण्यात आली. या कामासाठी एक गुलबंदोर मनावरी (अमलव-जावणीचा अधिकारी) मुहंमद पाठविण्यात यावे असा ठराव झाला.

मालाबात जेवणफगनखान याच्या मुबूनतर त्याचा मळमा जवळी कूडा याने शहाजादना हिजा संपत दिला. हाता तो आणून शहाजाद दहेरा यातकडून जिकून घेतला. अग रमाहरेचा फोजदार बाननिगासयान याने विहित सुरुविले. याने मान्याची किल्ली पाठविली.

वादग्रहाच्या आज्ञेने म्हणल्याने हा नवाब दोन तस्मिमा वेगम याच्या देवरीवर गेला. त्याने मज्ज कला आणि नऊ माहणची नजर किली. वेगमजू (जीतनुसिमा) यांनी पानाचा विडा त्याला दिला (समारासमार भेटाचा पद्धत नम विडा बाहेर उभ्या असलेल्या म्हणल्यासनाकडे पाठविला असे समजावे.)

चोवीस ऑक्टोबर १७००

अरमलातखान याचा पुतण्या सुलतम बेग हा मध्य आशियातून (बिलायत) नुकताच

आल्या हाता न्याने तक्र घाटे, तीन धतूष्ये व एक ग्रंथ या वस्तू वादशहानी दिल्या. त्याला मिलनाचा वस्त्रे देण्यात आली.

मरहम अहमदखान (मायनूरगडील पठाण सरदार) याचा मुठे अहमद, अहमदकादर, अहमदखान, अहमदखान व मरहमचा पुण्या मिगाना-खान यांनी मन्मथ व मिगानाचा वस्त्रे ही देण्यात आली.

पंचवीस ऑक्टोबर १७००

हदयाच्या तार्तून पृथील टक्कल कळला चार (भराटे) वादशाही छावणीपासून शेत तेल हागार आले त्यांनी वस्त्रांचे वस्त्रे तार्तून नेले त्या दिवशीच दहलीची काम मन्मथखान यांकडे होते ती आणि मन्मथखान हे शिकागामाठी गेले होते. त्यांना यानमी कळताच ते मरहमच्या पाठगावर गेले आहेत.

वादशहानी आज केले ही राय मार्तागम (जाधव) व बहिर्जी (पादरे) यांनीही मन्मथच्या पारिपत्यासाठी जावे.

मध्याकाळी वादशहानी कळविण्यात आले की यलवरमखान यांनी मरहम मन्मथ (भराटे) नावून गेले. त्यांनी पत्रांचे पारिपत्य केले वेल साठीवले, ताही शत्रु मारले व एक शत्रू व घोडी यांना घेऊन आणले.

वादशहानी म्हणाले, 'मवा मान्य झाली'

सव्वीस ऑक्टोबर १७००

आज बीडचा फौजदार औरंगखान व परड्याचा किल्लादार गंगतखान (इज्जतखान) यांच्या नावाने हस्तक्षेप (आज्ञापने) रवाना झाले.

बहिर्जी पादरे याला कोल्हापूर (?) ची ठाणेदारी देण्यात आली त्याला मन्मथाने एक हजार जात व दोनशे स्वार अशी वाढ देण्यात आली.

उदार्जी ओवळराव याला मकनानी (?) ची ठाणेदारी देण्यात आली त्याला एक हजार जात व आठशे स्वार अशी मन्मथ हाती.

सत्तावीस ऑक्टोबर १७००

औरंगखान हा बीडचा फौजदार होता. त्याच्या जागी सय्यद बजीदखान याची नेमणूक करण्यात आली त्याला एक हजार जात व तीनशे स्वार अशी मन्मथ हाती. तीत चारशे स्वाराची वाढ करण्यात आली.

बन्हाड मुघ्याच्या दिवाणीवर मुहंमद नमीर हा होता. त्याच्या जागी मरहम अमानत-खान याचा मुलगा सय्यद अहमद याला नेमण्यात आले.

सदर (न्यायाधीश) मुहंमद अमीनखान याच्या तैनातीतील पत्रांचे हस्ताक्षरांकडे छावी आणि यापुढे कही (रसद, गवत, लाकूडफाटा इत्यादी) आणण्यासाठी मुहंमद अमीनखानाने न जाता बहलखानाने जावे अशी आज्ञा देण्यात आली.

अठ्ठावीस ऑक्टोबर १७००

वादशहानी गुजरातेतील सर्व प्रमुख अधिकाऱ्यांच्या मन्सबी कमी केल्या.

आठ नोव्हेंबर १७००

कचेच्या बंद होत्या.

नऊ नोव्हेंबर १७००

हजुरातच्या ताडन कळवतेना अमर्तु फकारखानबरोबर मुमताजग हा आपल्या मंग्याबाईला पन्नासहजान स्वयंते निघाला. त्याने पेंढणा (विशाळगडना) प्रदेशातून या यानेना ना परत पन्नासहजाना परित्यागत आला.

(जाणून) अजिनासग राडाड ताच्या नाव फर्मान आणि विलतीची दग्ये व मुजरातना समदार शुजाअलखान याच्या नाव हजरुलकुम (आजापथे) गुजरातराच्या हस्त पाशीवण्यात आली मुमताजला हजरुत घेऊन यावे अशी गुजरातरांना आज्ञा देण्यात आली.

मुजरातगड उर्फ देवगड येथील जमीनदार शाना नेकनामखान याला हजुरातमहिना दिवाणे नाम मध्य हजर राडाड आण्याची परवानगी देण्यात आली.

दहा नोव्हेंबर १७००

जुलफकारखान याम मुजरा झाला. याबद्दल अमदखान (जुलफकारखानाचा बाप) याने शहर भाडारा व एक पाऊ या वस्तू नजर केल्या. बादशहानी पन्नास मोहरा अश्या देवन घेऊन याकाच्या माफ केल्या

नेमतखानाने विनती केली की : मला शाहजहानाबाद दिली येथे तैनात करण्यात यावे विनती मान्य करण्यात आली.

मध्य हजर हा नूकतान मध्य आशियातून आला होता त्याला पाचशे जान व दहा स्वार अशी मन्सब देण्यात आली.

अकरा नोव्हेंबर १७००

अब्द गफूर इबलासखान याला ओरगाबादेहान बडतर्फ केले होते. तो येऊन भेटला. त्याची मन्सब, चार हजार जान व दोन हजार स्वार व पदवी (इबलासखान) ही बहाल करण्यात आली.

बादशहानी पुढीलप्रमाणे आज्ञा केली : मुहंमद अमीन सदर (न्यायाधीश) याने सरजाम व माडया तोफा तळावरून (ब्रह्मपुरी) आणाच्या रुहुल्लाखानाबरोबरची पणके मुहंमद अमीनपाशा तैनात करण्यात यावी. तोफांच्याचा मुजरफ (हिषेवतपागर्नाम) यानेहि बराबर राहावे त्याच्या बराबर शहर बर्कदाज व पन्नास बंदेलिये देण्यात यावे. ताका आठणारे बैल व ताका गुलबर्ग्यातून घोडावून घेण्यात आले आहेत, ते हजरुत आणावे.

बारा नोव्हेंबर १७००

काल सध्याकाली बादशहानी मुहंमद अमीनखान सदर (न्यायाधीश) याला तळावरून (ब्रह्मपुरी) सरजाम व तोफा घेऊन यण्यासाठी निरोप दिला. बादशहा बहुरामदखानाला म्हणाले, 'कही आणण्यासाठी म्हणून रुहुल्लाखानाबरोबर जी पणके दिली आहेत ती पण मुहंमद

अमीनखान या जवरोबर देण्यात यावी. एकदरीत नऊ हजार स्वार मुहंमद अमीनखाना-बरोबर असले पाहिजेत. सय्यद वजीहूद्दीनखान याने तळापर्यंत (झमपूरी) मुहंमद अमीनखान याची सायत करावी. नंतर तेथेच आपल्या स्यळाकडे (वीड) जावे.

शेथ हिदायतकेश वाकतीम याला बादशहानी विचारले, 'आमच्या छावणीपासून आठ मजारागड (मानाग) किती लांब आहे हे मला कळवा.'

तेरा नोव्हेंबर १७००

महंमद अमीनखान यादर अद्याप खाना झाला नाही असे कळले. त्याला मुहंमद अमीनखान याजाडे पाठविण्यात यावे अशी आज्ञा झाली.

महंमद अमीनखान याचा नातू शमशेरखेन याने महंमद अमीनखान याजवरोबर जावे अशी आज्ञा झाली.

चौदा नोव्हेंबर १७००

महंमद अमीनखान यादर किशनराव (लणगाव) याला त्याचा भाऊ मंदाजी याच्या मृत्यू-बद्दल मातंगनपर रुपये देऊन मर्यादकडे जाण्यास निराप देण्यात आला.

सोळा नोव्हेंबर १७००

नयार (नांदेड जिल्हा, मराठवाडा) चा किल्लादार व फौजदार मध्यय शम्शुद्दीनखान याने दान आणि तांदूळ कापड, जेला दान आणि व पिक्नेला कापूस या वस्तू बादशहाना नजर म्हणून दिल्या.

बादशहानी दिवाणखानाच्या कार्टेने तर्फियतखानाला हुजुरात वालाविले व त्याला दान नाळे अन्तर देऊन म्हटले, 'तयार रहा मी तुम्हाला शहाजादा बेदारबख्त याच्या फौजेत पाठवीत आहे.'

जयसिंग (मराठे जयसिंग) याला हुजुरात येण्यासाठी निकडीचे फर्मान गुर्जवदाराच्या हस्ते पाठविण्यात आले अजितसिंग राठोड (जोधपूर) याने पुढीलप्रमाणे विनंती लिहून पाठविली होती :- चार स्वार घेऊन मी हुजुरात येण्यासाठी तयार आहे. पण माझ्या सहकाऱ्यांना तनखा जहागीर मिळावी, किंवा मला रक्कम देण्यात यावी.

बादशहानी आज्ञा केली की : तुम्ही हुजुरात गेल्या तेव्हा तनखा जहागीरी देण्यात येतील. अजमीरच्या खजिन्यातून तीन हजार रुपये अजितसिंगाला द्यावे अशी आज्ञा झाली. त्याला विलतीची वस्त्रे व फर्मान द्यावे आणि त्याला (अजितसिंगाला) घेऊन यावे अशी गुर्जवदाराला आज्ञा देण्यात आली.

इल्तामखान मियाना याने विनंती लिहून पाठविली की : मला माहाय्य म्हणून रक्कम देण्यात यावी. दान हजार रुपये देण्यात यावेत अशी आज्ञा झाली.

दुसरी विनंती अशी की : माझ्यापाशी चारशे स्वार असून ते बादशहाही चाकरी बजावण्याची इच्छा धरून आहेत. आज्ञा झाली की : शहर स्वार ठेकावेत.

बेदारबख्ताच्या फौजेतून पुढील बातमी कळली :- मरहूम खानजमान फतेहजंग मो. द. बा. १४.

(संभाजी राजांना धरणारा मूकस्वखान) याचा मुलगा इम्तिमासखान हा आपला भाऊ शेख अब्दुल्लाची याच्या घरी गेला. दोघा भावात बालाचाली झाली. इम्तिमासखान याने खंजीर काढला. भावावर वार करण्याचा त्याचा बेत होता. मोच फाणीतरी मध्ये पडून त्याच्या हातातून खंजीर हिंसकावून घेतला. त्या माणसाने जखम झाली. यानंतर इम्तिमासखानाने तलवारीने एक घोडा जखमी केला.

इम्तिमासखान याम चार हजार जात व दोन हजार स्वार अशी मन्सब होती. ही वातमी ऐकून बादशहाने एक हजार स्वारांनी त्याची मन्सब बंदी केली.

सतरा नोव्हेंबर १७००

दहाराजपुरीचा किल्लेदार व फौजदार सिद्दी याकूनखान याने अजूनवेळ जिंकून घेतले. त्याने मान्याची किल्ली पाठविली. आपल्या अर्जात त्याने लिहिले की मी खूपवीच्या मार्गाने गेलो आणि किल्ल्याला वेढा घातला. नरकवामी रामाचा (राजाराम) पेशकार (कारभारी) रामचंद्र (रामचंद्रपत अमात्य) याने एक हजार स्वार व सहा हजार पायदळ किल्ल्याच्या कुमकेसाठी पाठविले. मी त्याचे पारिपत्य करून किल्ल्या जिंकून घेतला बादशहा म्हणाले, 'सेवा मान्य झाली.' मिद्दी याकूनखान याला तीन हजार पाचशे जात व तैराणे स्वार अशी मन्सब होती. तीन पाचशे स्वारांची वाढ करण्यात आली. त्याला गिल्लीची बम्बे व फर्मान पाठवावे अशी आज्ञा झाली.

बादशहाना कळविण्यात आले की तळापामून (ब्रह्मपुरी) येथे कोसावर टेंभुर्णी (?) येथे घनाजी जाधव याने तळ दिला असून तो चौथ्याई असून करीत आहे. ब्रह्मपुरीच्या आमामासच्या ठाणेदाराना त्याचे पारिपत्य करणे जमन नाही घनाजीचे पारिपत्य करावे म्हणून मुहंमद अमीनखान याला लिहावे अशी आज्ञा झाली.

जरगेशानाच्या ऐवजी रुवाजा खानाजाद याम दहोबाडा (दहोबडी) व मानिया (माला?) येथील ठाणेदारीवर नेमण्यात आले.

मुभे हैद्राबादचा दिवाण व गळमदलचा फौजदार कास्तुरबखान याला मुभे बगालच्या दिवाणीवर नेमण्यात आले.

अठरा नोव्हेंबर १७००

आज बादशहा मेण्यात असून दिवाणेखान मध्ये आले. तळावरचा (ब्रह्मपुरी) मरंजाम मोजे आगोली (?) येथे येऊन पाहोवला असे समजले.

गहाजादा वेदार्थबखानाच्या मेण्यात दुन्यमबक्षी म्हणून नांफखान्याचा दारोगा मन्सूर खान याची नेकनामखानाच्या ऐवजी नेमणूक करण्यात आली.

वीस नोव्हेंबर १७००

दिवाण व बक्षी याच्या कंचेरीतील सेवकाना शांमियान्यात बसवून त्यांना कामकाज करण्यास लावावे अशी आज्ञा झाली.

एकवीस नोव्हेंबर १७००

तरबियतखान याला आज्ञा झाली की : तयार व्हा. पन्हाळगड घेण्यासाठी तुम्हाला

पाठवीत आहे. त्याच्याबरोबर दोन हजार ग्वार देण्यात यावेत अशा अर्शा उल्मत्क बहरामदखान यांना आज्ञा करण्यात आली तरबियतखानापाशी तैनात जम देण्या मागून शिफारशीत येऊन गेली पणारवाको देवान यांनी अशा आज्ञा झाली

हत्तीखाना बगेरे सरजाम तळावर (बसपुरी) पोटाचला अग तळ

याहीस नोव्हेंबर १७००

आज शुक्रवार (हत्ती शिवाण) कन्या) बर देण्या.

तेथीस नोव्हेंबर १७००

बदाउल्मत्क बहरामदखान, बदाउल्मत्क व मुखादखान यांना कन्या (दीवानखाना) असून त्या ठरावे अशा आज्ञा झाली यासही याच्या यावेत यावे म्हणून मुहमद आरिफ कोट अकलखीर कोट व कामभूरा कोट यांना बजावण्यात आले मुनीमखानाचा मुल्का मुहमद राजम हा उपळापुराहने येऊन येथे तरबियतखानाच्या कुटुंबियांना तळावर (बसपुरी) पोटाचला या अग त्याला मागण्यात आले

बागिंग बागडा (?) हा पदार्थखाना फोजेत तैनात राजा ना पारजा अशी बातमी आली.

चोथीस नोव्हेंबर १७००

हेद्रास कर्नाटकच्या आतल्यावरून तळ कोट नृत्यजम गुं कापरखान याच्या फोजेत तैनात अगळे मास्कखान हा आजारने मरण पावला त्याला बर देणारा जग व तीन हजार ग्वार अशी मन्मद होतो

पंचथीस नोव्हेंबर १७००

तरबियतखान यांना विनता केली ती पत्तझाड कोट याच्यामादी आज्ञा झाली आहे मगळा सरजाम तयार होईपर्यंत मला येवत राहण्यांना पत्तखाना अगरी विनती मान्य करण्यात आली.

आजेप्रमाणे मुहमद अमीनखान हा परहघाहने हत्तीखाना व उटखाना दयादी सरजाम घेऊन आज्ञा तो वादणखाना येवला त्याच्या पुढील सहकायांना बक्षिणे देण्यात आली - राजा अकलखीर, आष्टीना (राजा) मुहमद इसहाक, मीर मुहसिन बक्षी व वाकिनबीम, मिर्जागुल, मीर हुमन तनबक्षी, मीरजाबखान, मुहमद अमीन, शमशेरबेग

सव्थीस नोव्हेंबर १७००

मतल्दखान यांना अग केल्या की : आपला आजेप्रमाणे बदाउल्मत्क राजायाचा काशी (जवस्थान) मगद उमामुद्दीन याच्यात ते राजा वाजोरबाद मादर सरमाचा मुल्का घेतल्या आहे. तो हिदायतकेण याकडे याचा अशी आज्ञा झाली.

मुझे विजापुरचा बक्षी व वाकनबीम अमानुला यांना पुढील बातमी पाठविली :- एक विजापूर हत्ती तादुस मादला तर बेदगती तमाम मुखाद आपली ठाणी बसविली असून ते बागई वसूत करीत आहेत चार (मराठे) हे शहापूरच्या तदावाभाक्ती घिरटया घालून जात आहेत.

विजापूरच्या मुभेदारान्ना ताकिदीचे पत्र लिहावे अशी आज्ञा झाली.

विजापूर मुभ्यातून एक हजार बाण मुतंजाबाद मिरज येथे पाहोर्चविण्यात यावे अशी आज्ञा झाली. यामाठी रबाजा आलम गुजवंदर याला नेमण्यात आले.

सांगलीपूरच्या किल्ल्यातून पाचशे मण भरव (बदुकीच्या दारू माठी लावणारी काळी माती), व चारशे मण दारू (बदुकीची). आणून घेण्यात यावी अशी आज्ञा झाली. यामाठी मुहमद माह गुजवंदर याला नेमण्यात आले.

बेराबयराच्या छावणीतील वातम्यावरून कळत की - छावणीत पुढील माणसे हजर नाहीत - तर्फतपनखानाच्या पयसारीची (१) मोर मीरान चार हजार जात व दान हजार स्वार अशी मन्सब, (२) मस्यद मुहमद एव हजार जात व आठशे स्वार अशी मन्सब, (३) नागाजी तीन हजार जात व एक हजार स्वार अशी मन्सब, (४) रावजा, दान हजार जात व पानणे स्वार अशी मन्सब, (५) मुहमद पानणे जात व रानणे स्वार, (६) रामाजी (रामाजी?), पानणे जात व रामर स्वार, (७) नूरुज चारशे जात व पयसब स्वार, यांचा कसरी म्हणून नाद करावी अशी आज्ञा झाली.

सत्तार्वीस नोव्हेंबर १७००

बादशहाती वहु लोखान याम आज्ञा केली की, तबाह जातनृत्तिया वगम या पाच रत्ता मुह्वारी (पाच डिसेंबर) तळावटे (ग्रहपुरी) रवाना होतो. त्यामाठी जी व्यक्ती हवी ती करा.

हैदाबादी फौलार (पथा प्याद्याची) चा मुशरफ (अधिवारी) गुलाम मुहमद याने आजमनारागड (मानारा) किल्ल्यावरून ताफा वगैरे गरजाम आणाम अशी आज्ञा झाली. त्याच्याबरोबर भरहम खानजहान याच्या पयसारील माणसे, बर्किज व सातशे पायदळ शिपाई देण्यात यावे अशी आज्ञा झाली.

औरंगाबादेन जा काही उदखाना राहिल्या असेल तो मागवून प्यावा त्यासाठी गुजवंदर पाठवावा अशी आज्ञा झाली.

तर्फतपनखानाच्या कुटुंबियांना तळावर (ग्रहपुरी) पाहोर्चविण्यासाठी मुनीमखानाचा मुलगा मुहमद काजम याला निराप देण्यात आला.

पवनार (वर्धा जिल्हा) येथील वातम्यावरून पुढील हकीकत कळली. येथील फौजदार व तहसीलदार बिद्रावन याने चाद्याचा जमीनदार बीरमिंग याजकडून पण्याची पणकश (खडणी) घेतली. पण खजिन्यात जमा केली नाही बिद्रावन याला कामावरून काढण्यात आले व अलीमदानखान (पाच हजार जात व पाच हजार जात व पाच हजार स्वार अशी? मन्सब व बन्हाडचा मुभेदार) याचा बादा व देवगडच्या तहसीलदारीचे (खडणी घेण्याचे) काम पण सोपविण्यात आले.

अठ्ठावीस नोव्हेंबर १७००

चाद्याचा राजा बीरमिंग याला हुजुरात आणावे म्हणून एक गुजवंदर नेमण्यात आला. सातारगडावरून तोफा वगैरे सामान आणण्यासाठी यलबर्गखान, सिद्दी बहिलाल

यांच्याबरोबर एक हजार नऊशे स्वार देऊन त्यांना पाठवावे अशी आज्ञा झाली.

एकोणतीस नोव्हेंबर १७००

बादशहा पायाच्या दुखण्यातून बरे झाले त्यांनी आघाळ केली बादशहा बादशहा कामबरा व हमीदुद्दीनखान यांनी नजरा दिल्या त्या माफ करण्यात आया

आजमेप्रमाणे गाजिउद्दीनखानबहादुर हा आपल्या सैन्यामार्फत आमनेसहून आठ गमादिसानी (नऊ नोव्हेंबर) राजी खाना झाला अशी बातमी आली

मुहंमदखान याचा मुलगा मुहंमदखान याला मुलगा झाला बादशहानी त्याचे नाव मुहंमद सज्जद ठेवले.

श्रीपती (?) हा फरार म्हणून त्याची मन्सब काढून घेण्यात आली हाती एक हजार जात व नऊशे स्वार अशी त्याची मन्सब पुन्हा बहाल करण्यात आली

एक डिसेंबर १७००

हत्तीपान्याचा दारुगा हमीदुद्दीनखानबहादुर याने बादशहापसंद नावाचा हत्ती बादशहा समोर बाजत गाजत आणला बादशहान्त दान पाती गळे देऊन हत्तीमाडी गिरात करा (द्या) असे मागिले. इतर मान हत्ती बादशहाच्या समोर आणण्यात आले.

हकीम हाजमखान याने बादशहाच्या पायांना इलाज केला होता त्याचा शिजलेलीची वस्त्रे देण्यासाठी वगळी काढून ठेवावी अशा आज्ञा झाली.

दाखलापाचा प्रमुखा तरबियतखान हा एकूण बादशहाना बरे हा बादशहा म्हणाले, 'आज मर्हत्यानी (मृत) पहिली तारीख आहे दिवस चांगला आहे आज मर्हि निघा' तरबियतखानाला अर्डाच हजार जात व चवदाशे स्वार अशी मन्सब हाती तीन पानणे जात व णंभर स्वार अशी वाढ करण्यात आली त्याचा मान हजार रुपये किमतीचा हत्ती बक्षीस म्हणून देण्यात आला बादशहा मुर्शिदाबादचा 'फतेहा पद' आणि तरबियतखानाचा सैन्य घेऊन पुन्हा ठगडागडे जाण्यासाठी निराप दिल्या त्याचा मुलगा महमूद दस्तगिर याला शिल्लकीची वस्त्रे देण्यात येऊन बाबबराबर जाण्यासाठी निराप देण्यात आला त्याचा दानणे जात व बीस स्वार अशी मन्सब आहे

दोन डिसेंबर १७००

दहरातपुर्गीचा सिलेदार व फौजदार मिर्हीसकूनखान याने माडेतीन हजार जात व आठशे स्वार अशी मन्सब हाती नवव्या रामगिरीबंद याच्या मन्सबती तीनशे स्वारांची वाढ करण्यात आली.

तरबियतखान हा बादशहाच्या परवातगीने नवाब रानतुप्रिसा बेगम याच्या दखी-वर गेला त्यांनी त्याला शिल्लकीची वस्त्रे व पानचा बिछा पाठवून निराप दिला

मुहंमदाबाद बीदरचा मुभेदार खुदाबदाखान याने वितती लिखत पार्श्वीची की : माहाय्य म्हणून मला एक हत्ती देण्यात यावा त्याचा हत्तीची किंमत म्हणून मान हजार रुपये द्यावे अशी बादशहानी आज्ञा केली

तीन डिसेंबर १७००

श्रीरोपटणच्या राजाच्या विजापुरी कर्नाटकचा फौजदार मामूरखान याजपाशी पोहोचविण्यासाठी मुद्दाम गुर्जवर्दार नेमण्यात आला

अवरचा राजा जयसिंग याने विनंती लिहून पाठविली की चांगले सैन्य घेऊन हुजुरात यावे अशी मला आज्ञा झाली आहे. माणसी चाळीस रुपये पगाराची मंजुरी मिळावी. त्याच्या मावढल्यात चाटम् वीर चार महाल तनखा जहागीर म्हणून देण्यात यावेत. नगारे नोवतीचाही मान मिळावा. विनंती मान्य करण्यात आली

हरकाच्याच्या तोंडून कळले की 'सरकहाने (फणसे ?) हा छावणी सोडून निघाला. तो चागना (मराठाना) मिळाला छावणीपासून दोन तीन कामावर असलेल्या कोसर (?) या गावी येऊन त्याने काही उठ व बेल नेढे दोन माणसांचे त्यांनी कान पण कापले.

चार डिसेंबर १७००

वन्हाडचा मुंबेदार अलीमर्दानखान याला पवनार (वर्धा जिल्हा) च्या फौजदारीचेही काम देण्यात आले. त्याबद्दल फर्मान पाठविण्यात आले

नरगियतगानाच्या बराबर हुसेन कुशेखान व हबीबुल्ला याना तैनात करण्यात येऊन निरोप देण्यात आला.

इस्माईलखान मका याचा भाऊ बागला त्याच्या मानवतपर वरने इस्माईलखानाला देण्यात आली

नवाब जीनतुन्निसा बेगम या तळारुडे (ब्रम्हपुरी) चालत्या आहून ज्यानी ज्यानी आपली बायका माणसे आणली आहेत त्यानी त्यांना जीनतुन्निसा बेगमच्या स्वर्गाबराबर तळारुडे पाठवावे अशी आज्ञा देण्याची आज्ञा झाली

बबचारखान हा नरगियतगानाच्या फौजेत तैनात होता त्याने विनंती केेली की माझा मुलगा स्वाजमकली हा माझ्या कुटुंबियांना आणण्यासाठी धिलायन (शब्दशः मध्य-आशिया) ला गेला आहे. स्वर्चाची अडचण झाल्यामुळे त्याला येणे शक्य होत नाही स्वर्चासाठी त्यासार किंवा काबूल येथील स्वजिन्यातून दहा हजार रुपये देण्याची व्यवस्था करावी वाद-शहानी आज्ञा केली की, 'त्याहाराच्या स्वजिन्यातून त्याला पाच हजार रुपये देण्यात यावे'

पाच डिसेंबर १७००

बादशहा हिदायतकेश बाबेतवीस याला म्हणाले, 'आपल्या छावणी पासून मुतंजाबाद (मिरज) पर्यंत कोणकोणत्या मजला राहतील हे लिहून आणा. आम्ही येथून या महिन्याच्या (रजब) चारा तारखेस कूच करणार आहोत'

आज मकली बादशहानी जीनतुन्निसा बेगम यांना निरोप दिला आज्ञा झाली की, 'मुल्तान बलदअस्तर (बादशहाचा नातू व अकबरचा मुलगा) याने चौकीपर्यंत व हमीदुद्दीन-खानबहादुर याने चार हजार सैन्यासहित तळारुडे (ब्रम्हपुरी) जीनतुन्निसा बेगमच्या बराबर आसावे.

अवकाशमिमा याला गढवेतली (वेनाळगड, अग्रंठ घाजवळ?) चा किल्लेदार म्हणून नेमण्यात येऊन त्याच्या निरोप देण्यात आला.

बेदारवस्ताच्या सैनिकांना पगारवाकी म्हणून एक हजार अश्वपया तरबियतखानाच्या हवाली करण्यात आल्या.

स्वाजा महमूद, स्वाजा मुहमद काइम व स्वाजा यूसुफ ही सफशिकतखानाची मुले ओरंगाबादेहून येऊन बादशहांना भेटली.

सहा डिसेंबर १७००

गुरुवार दाह्री दीवाणाचे (कचेऱ्या) कामकाज बंद होते.

सात डिसेंबर १७००

येथून पहिली मजल मीजे (माजरा) नाझरे येथे राहिल छावणीपासून ते पाच सव्वा-दीन कोस आठ अस मतलबखान व उस्मानखान करावल यांनी कळविले. बादशहा म्हणाले, 'हमीदुद्दीनखानबहादुर हा तळावरून (ब्रह्मपुरी) आला की कळवा. (निघण्याचे ठरविता येईल).

आठ डिसेंबर १७००

असदखान (मुख्यप्रधान) याने तळावरून (ब्रह्मपुरी) विनंती लिहून पाठविरी की : बरेच दिवस झाले आपल्या पायाचे दर्शन घडले नाही. परवानगी अगंयाम हजुगत येईल. एक दिवसाठी येऊन जावे अशी आज्ञा आली. बादशहा मतलबखानाला म्हणाले, 'तयार रहा तळाची (ब्रह्मपुरी) एक दिवसासाठी देखरेख करण्यासाठी तुम्हाला पाठवीत आहे' मतलबखानावरवीर देण्यासाठी महाने मत्तर म्याराने पथक तयार करण्यात यावे अशी बहुरामंदखानाला आज्ञा देण्यात आली.

बादशहा बहुरामंदखानाला म्हणाले, आगच्यावरीवर कूच करण्यासाठी सैन्य किती राहिल व त्याची रचना कशी राहिल याचा आराखडा तयार करून आणा कूच करताना पुढीलप्रमाणे व्यवस्था बसावी :-

हरावर (आघाडी)	बादशहाजादा कामब्रक्ष,
उजवी फळी	— बहुरामंदखान,
डावी फळी	— रुहूल्लाखान व मुखलिमखान,
नदावर (पिछाडी)	— हमीदुद्दीनखानबहादुर.

पगारवाकी चुकती करण्यासाठी म्हणून तरबियतखानाच्या फौजेत तैनात असलेले राजवीरान वगैरेना पाच हजार अश्वपया छाव्या अशी आज्ञा आली.

उदाजी ओढलराव (आवजी ओढलराव?) याला दीड हजार जात व आठशे स्वार अशी मन्सब आहे. त्याला तरबियतखानाच्या फौजेत तैनात करण्यात आले.

औशाचा (उस्मानाबाद जिन्हा, मराठवाडा) किल्लेदार मुईनखान याने विनंती लिहून पाठविली की : चारशे चोरचे (मराठ्याचे) पायदळ या भागात पसरले आहे. आज्ञा आली तर किल्ल्यातून बाहेर पडून त्यांचे पारिपात्य करीत. विनंती मान्य करण्यात आली.

नऊ डिसेंबर १७००

हमीदुद्दीनखानबहादुर हा जीकतुन्निमा बेगम यांना तळावर (ब्रह्मपुरी) पाहोचविण्यासाठी गेला होता. तो परत येऊन बादशहाना भेटला. बादशहा म्हणाले, 'छान, खूप लवकर आलात. बरे झाले.'

मकाळी बादशहाना कळविण्यात आले की : हमीदुद्दीनखानाबरोबर तेनात असलेला शमशेरबेग हा मागे राहिला होता दहीवाडीच्या पत्नीकडे चांगवरावर (भराळे) त्याचे युद्ध झाले शत्रूंची नऊ माणसांची डोकी कापण्यात आली. पाच घोड्या हाती लागल्या. बादशहा म्हणाले, 'घाडी व गतिमाची लूट तुमच्याकडेच राहू या (तुम्हाला माफ).' शमशेरबेग व त्याचे सहकारी यांना दोनशे रुपये बक्षीस म्हणून देण्यात आले.

अमदखानाचे येणे स्थगित करण्यात आले. मिरादखान विजापुरी (विजापुरचा शेवटचा बादशहा) मरहम याच्या मुलाचे सहकारी बलदअस्तर व महमद गुल आणि राजा शाह याच्या बरोबर महमर शुक्लखान याचा मुलगा इनायतुल्ला यानीही हुजुरान येत अगवे अशी परवानगी देण्यात आली.

दहा डिसेंबर १७००

यारअलीबेग गुजवंतदार याने कळविले की : चार (मराठे) लफराच्या जीकीच्या बाजूने येतात. प्रवाशाना लुबाडतात व गुरेडोरे पळवून नेतात. जशी आज्ञा. बादशहानी महमद अमीनखानाला न्यायकचेरीतून त्याच्या पारिपत्यासाठी रवाना केले.

बहुलखान याने विनंती केली की भाड्याचे उठ अद्याप झाले नाहीत जशी आज्ञा. बादशहा म्हणाले, 'गुरुवारी निपण्याचे स्वर्गत मामवारी निभू (माळा तारखेम).'

यारअलीबेग याने विनंती की मुहमदाबाद वीदरचा मुभेदार खुदाबदाखान (शायिस्ताखानाचा मुलगा) हा मृत्याची व्यख्या उत्तम प्रकार देवीत आहे. बादशहा म्हणाले, 'त्याचे मान मरानब (मन्मथ वगैरे) काय आहेत कळवा.'

हमीदुद्दीनखानबहादुर याने दख्खान हा हत्ती बादशहाना दाखविण्यासाठी आणला त्याच्यामाठी बादशहानी दोन पाती गुळ खेरात करा म्हणून दिला. बादशहानी शंभर हत्तींचीही पाहणी केली. हत्तीखान्याचा मुशरफ (अधिकारी) याने बादशहाना या प्रगती एक कव्वा नजर केली.

अकरा डिसेंबर १७००

गतिमाचे (मराठ्यांचे) सैनिक वाटमरुना लुटीत त्याच्या पारिपत्यासाठी बादशहानी मुहमद अमीनखान मदर याम काल पाठविले होते. रात्री एक प्रहर आला असता कळले की : महमद अमीनखान याने सहा कोमाची दोड मारली. गतिमाचे पारिपत्य केले. त्याचे बीम पाडे भ्रमले तो दीवानेलास मध्ये आला आहे. बादशहा म्हणाले, 'त्याला आपल्या तक्के जाण्यम मांगा.' त्याच्याकडे फळफळावळे पाठविण्याची आज्ञा आली.

बादशहानी भतलखान करावलबेगी याला निरोप देऊन म्हटले, 'शत्रूची पथके मंगळवेढा भागात पसरली आहेत. तुम्ही तडक मंगळवेढ्याला जा. तळाची (ब्रह्मपुरी)

यानमी काढा, शत्रूंचे पारिविषय करण आणि परत या 'यामाठी' एक हजार महाणे माठ स्वाराचे सैन्य तयार करून मतलबखानाबरोबर खावे अशी बहामदखानाला आज्ञा देण्यात आली. याशिवाय महाणे पायदळ, पाच रहकद (म्हान तोफा) व दहा गुतरनाळ (उदा-वरून चालविण्याच्या हलक्या तोफा) मतलबखानाला द्याव्या अशी आज्ञा झाली.

इकठ्ठापूरचा ठाणेदार अमानुल्लाखान याने गनिमाना लुटून चाळीस बैल धरले. ते पाठांगले आहेत. मरकारात (बयूनात) दाखल करवे अशी आज्ञा झाली.

बारा डिसेंबर १७००

विजापूरचा मुभेदार लुक्कुल्लाखान याने विनती लिहून पाटविकी की : (१) गेय महाय याला हरका (?) ची ठाणेदारी देण्यात यावी. विनती मान्य करण्यात आली व शाहा-बची मन्मद वाढविण्यात आली, (२) वेदारवखानाच्या फौजेत शम्शुद्दीन हा तैनात आहे. त्याला माझ्यापाशी तैनात करून यिद्दी वगैरे पाच महाल या ठाण्यावर त्याची नेमणूक करण्यात यावी. विनती मान्य करण्यात आली.

मुहमदाबाद बीरचा मुभेदार याकडे कारतलबखानाच्या बदलीमुळे रामगौर (करीमनगर जिल्हा आंध्रप्रदेश) ची फौजदारी पण देण्यात आली. त्याला दोन हजार जात व एक हजार स्वार अशी मन्मद होती तीत पाचणे स्वाराची वाढ करण्यात आली.

मतलबखानाने विनता केली की मला तळाकडे (बदापुरी) देहळणीमाठी जाण्याची आज्ञा झाली आहे पण माझ्याजवळ पथक फार थोडे आहे. राजा अवधूतसिंग (आन्ध्रप्रांच राजा) याचे माझ्यापाशी तैनात करण्यात यावे विनती मान्य करण्यात आली.

बादशहाना रुढविण्यात आले की मुभे विजापूरचा कानूनगो (देणगारे) जिऊछा याने दंडगार जमीनदाराकडून दहा हजार हान घेतले इकडच्या बातम्या ना त्यांना देत असतो. त्याला हुजुरात घेऊन याव अशी आज्ञा झाली. काळम (फणम याचा नातू?) बादशाही छावणी माडून मराठ्यांना मिळाला हान त्याचा जमीन राण याची चौकणी करावी अशी आज्ञा झाली.

तेरा डिसेंबर १७००

णकरार, दोबाण (कचऱ्या)चे काम बंद होतं.

चौदा डिसेंबर १७००

दहोबाड्या (दहोवडी) चा स्वाजा मनाउल्ला हा येऊन बादशहाना भेटला. मानाच्या दिवसत किल्लेदार मुभानजी याना मुलगा नानाजी (नानाजी? बाबाजी?) हा बादशहाना भेटला. त्याने नऊ माहारा नजर दिल्या.

अबू ताजिब हा त्रिकायनेहन (मध्य अशिया) आला होता. त्याला खिलतीची वस्त्रे देण्यात आली.

लकुमाजी चौहाण याच्या एक हजारी मन्मद, खिलतीची वस्त्र, घोडा व एक हजार रुपये देऊन तरबियतखानाच्या सैन्यात तैनात करण्यात आले.

महंमदने विचारले, 'पेशखाना (पुढे पाठविण्याचे तंबू) उद्या पाठविण्यासबंधी जशी आज्ञा.' बादशहा म्हणाले, 'पाठवा.' महंमद अमीनखान, मियादतखान, मद्रुहीन मुहंमदखान, मल्हारी वगैरेनी पेशखान्याबरोबर जावे. मल्हारी वगैरेना तथे सोडून स्वतः मार्गावर राहून खबरदारी बाळगावी. रुहुल्लाखान याने लफ्फरापासून एक कोमावर मध्याकाल पर्यंत राहावे.'

हरकान्याच्या तोंडाने कळले की, नरकवामी सता (सताजी धारपट्टे) याचा मुलगा राजोजी याने बागेवाडी (विजापूर जिल्हा)च्या ठाण्याला वेढा दिला. तथील ठाणेदार मुहंमद नगीर हा ठाण्यातून बाहेर पडून लढू लागला. शेवटी चारानी (मराठ्यांनी) ठाणेदाराच्या ठार मारले व ठाणे लुटून इडी (विजापूर जिल्हा) कडे गेले.

पंधरा डिसेंबर १७००

बादशहानी मुखलिसखानाला बलाबले. ना आज्ञारी आहे असे कळले, तो बरा हाई-पर्यंत रुहुल्लाखानाने काम पहावे अशी आज्ञा झाली.

रामचंद्र (रामचंद्रगत अमात्य) याचे वकील रामा पंडित अशी दोन माणसे तोंफ-खान्याच्या आवारात कैदेत होती. त्याची मृत्का करण्यात येऊन त्यांना बादशहाजादा कामबक्ष याच्या वकीलाकडे सोपविण्यात आले.

विजापूरचा काननगा (देशपाडे) जहन्नया (रुद्रा) याला हुजुरात घेऊन धण्यामाठी मुहंमद इब्राहीम गुर्जबदार याला नेमण्यात आले.

महंमद ईरजखान याचा जावई बर्खाखान याला मुहंमद मईदच्या जागी मोक्कलबदा (मगलबेदा?)ची किल्लेदारी व अमीनी या जागावर नेमण्यात आले. पार्सन विलायत (वाई शिरवळप्रांत)चा ठाणेदार नाह्यखान याने पुढीलप्रमाणे अर्ज लिहून पाठविला :- माझा मुलगा जैमुनीन याने चदनवदनच्या पायथ्याशी सोचरज (?) येथे ठाणे कायम केले आहे. त्याच्यापाशी चांगले पथक आहे. त्याला एक हजार जात व एक हजार स्वार अशी मन्सब मिळावी. यावर त्याने हुजुरात यावे अशी आज्ञा झाली आता आपले पथक ठाण्यात ठेवून तो सडा हुजुरात आला आहे. चिनती मान्य व्हावी त्याला सातशे जात व दानशे स्वार अशी मन्सब देण्यात आली.

सोळा डिसेंबर १७००

आज बादशहा खवासपुराहून निघाले. सव्वादान कामाचा प्रवास करून रवा या वाहनात बसून त्यांनी केला. ते माणनदीवर माहीवाडी (?) या मुक्कामावर आले. रुहुल्लाखान व सादतखान हे मार्गात बादशहाना भेटले. बादशहा म्हणाले, 'आम्ही येथे उद्या मुक्काम करू. शहाजादा बेदारवस्त याकडे नामपतीची करडी पाठविण्यात आली.

बादशहानी खवासपुराहून निघताना आज्ञा केली की : त्याने पिछाडीवर राहावे. लफ्फरातील, बजारी व बाजारातील (गंज) माणमाना ताकीद करून आज हुजुरात पाठवावे आणि स्वात वंजाख्याना घेऊन उद्या हुजुरात यावे.

सतरा डिसेंबर १७००

मतलबखान हा देहेळणीसाठी तळाकडे गेला होता. तो येऊन बादशहांना भेटला.

दारुणोद्धयाचा नायब दारोगा फजले अलीखान याला बादशहानी आज्ञा केली की : शेतांच्या गरक्षणासाठी पाहारा बसवा.

मरहूम मुहम्मद अमीनखान याचा जावई व विजापूरचा फौजदार अश्वफुद्दीनहा मरण पावला. त्याच्या जागी विजापूर मृध्याचा दिवाण दिवंगत काजी अब्दुल्ला याचा मुलगा अब्दु-मजीद याची नेमणूक करण्यात आली.

अठरा डिसेंबर १७००

आज बादशहा माहोबाडी (?) हून निघाले. पावणेतीन कोसाचा प्रवास करून ते अवतार (?) या मुक्कामावर आले.

जीननुश्रिमा वेगम हिने तळावरून (ब्रह्मपुरी) फळे, हलवा, इत्यादी बस्तू पाठविल्या त्या बादशहानी पाहिल्या.

छावणीतील सराफ याचा चौधरी भगवंतराय याने बादशहाना भेटून नऊ रुपये तजर केले.

बादशहानी आज्ञा केली की : रूहुल्लाखान हा पुढे रवाना होईपर्यंत छावणीतील लोकांना छावणीच्या बाहेर जाऊ देण्यात येऊ नये.

एकोणीस डिसेंबर १७००

बादशहाना मुक्काम मोजे अवतार (?) येथे

मुहम्मद मुराद मिगवाणी याला औरंगाबादच्या किल्ले अरब (आतील किल्ला) चा किल्लेदार नेमण्यात आले.

बादशहा तादा मअज्जम (काकुलचा मुभदार) याने नामाती व खरबज या फलांच्या करंड्या पाठविल्या.

वीस डिसेंबर १७००

आज पारफोनेने विचारले, 'पेशखाना (पुढील मुक्कामासाठी पाठवायच नवू) पुढे पाठविण्याबद्दल तशी आज्ञा. बादशहा म्हणाले 'पाठवा' नसे करण्यात आले. बादशहा रूहुल्लाखानाला म्हणाले, तुम्ही पेशखान्याबरोबर जा मुक्कामावर पेशखाना पोहोचवून संध्याकाळी परत या.'

बादशहाना कळविण्यात आले की : उद्याच्या मुक्कामावर पाणी फार कमी आहे. एक ओढा आहे. ता हो कोरडा पडला आहे बादशहा म्हणाले, 'विदमतगाय उर्फ हीरा-चंद याने बाही बेलदाराना घेऊन जावे आणि विहिरी खणाय्या.'

एकवीस डिसेंबर १७००

आज बादशहा निघाले. पावणेचार कोसाचा प्रवास करून ते मोजे सोघा (गोनदव) येथे पोहोचले.

वाटेत बादशहानी करावलखानाला विचारले, 'येथून मुर्तजाबाद (मिरज) किती लांब आहे?' त्याने मागितले, 'वीस कोस.'

बादशहानी आज्ञा केली की : मिहियाकूतखान, अब्दुरीफ वगैरे हैद्राबादी पथका-

तील माणमानांनी दहा हजार अथपया तंगवियतस्थानाकडे पोहचवाच्या आपल्याबरोबर स्थानी तंगवामी रामा (राजा राम) याचा कारभारी रामचंद्र (रामचंद्र पत अमात्य) याचे गोविंद पांडित आदी चार वर्षील बराबर न्यावे.

परीत बकीजानी विनती केली की आम्हाला स्वर्चाळा काही राकम छापी. त्यांना एक हजार रुपये देण्यात यावे अशी आशा आली.

बादशहानी आज्ञा केली की 'बुणयाच्या माणसाना वेगवेगळे जाऊ देऊ नका. सर्वांना एकच वस्त्र जाऊ द्या आभाषीच, उजव्या व डाव्या फळीचे टेंडळणीचे मैथ्य, माराण नहाईन, अत्यंत स्वयंदारी वाढवण्यात यावी.

मंगलवारचा फौजदार रजानलखान याने डाळीबाच्या दात कर द्या पाठविल्या.

बावीस डिसेंबर १७००

बादशहा आज साधा (मोनर) येथे निघाले. मक्कादान वाम प्रवाम करून ते मोजे वाचगडी (वाळकुरी) येथे मुक्कामाला आले.

सहाजी हा मरण पावला होता त्याची मठ शिवाजीजी (मोनाजी?) व गापाळजी (?) ही एकूण बादशहाना भेटली. शिवजीने पाच माहुरा व गापाळजीने चार माहुरा नजर केले.

तेवीस डिसेंबर १७००

आज बादशहा वाळगडी (?) येथे निघाले. दोन कामाना प्रवाम करून ते मक्कामाला पाठविले. येथे लखरच्या व यापमाणमानाच्या बैदगादया अटकून पडल्या होत्या त्यांची आपोयागमार यादया रवाना करावल्या.

इफतारचा ठाणेदार अमानुल्ला हा एकूण बादशहाना भेटला.

चोवीस डिसेंबर १७००

आज बादशहा मोजे यरनाईपूर (प्रतापपूर) येथे निघाले. अशीच काम प्रवाम करून ते तातार (?) येथे पोहोचले.

तळावरून (ग्रहपूरी) बातमी आली की इफतार मनिमाची (मराठ्यांनी) पन्थीग हजार मोन नळणामून (ग्रहपूरी) वर कामावर आली आहे.

पंचवीस डिसेंबर १७००

बादशहा मोजे तातार (?) येथे निघाले. अशीच काम प्रवाम करून ते मोजे पोहोचला. 'काकळे खडे महाकाळ पामून महा मैथ', येथे मुक्कामाला आले. वाटेने बादशहाना मागण्यात आले की, 'उद्याच्या मुक्कामाला राणी कमी आहे.' बादशहा मन स्वस्थानाला म्हणाले, 'पडे जा आणि नोकशी करा जेथे पाणी मुबलक असेल तेथे मुक्कामाची योजना करा.'

बादशहानी शहाजादा बेदारखान (पन्हाळपाच्या वेळ्यात गुंतला), याच्या अन-मसाची करंडी पाठविली.

बादशहा मादतखानाला म्हणाले, 'विजापूरहून एक हजार मण शारू (बदुकीची),

पाचशे मन सरब (ऊष्ण मृत्तिका) व एक हजार वण मुद्दाम गुर्जवदार पाडवून मागवून घ्या. वाटेनेच फौजदारांना आपापल्या हद्दीपुरत बंदको (सरदाव पथक) देऊन घरील माल रवाना करावा असे फौजदारांना लिहिले.

गोविंदरावपान राजा अर्थांग नगर प्रदीपान (अहमदाबाद) व मुद्दाम सुराद-
खान (पाधा) यांना हुशुराने बालावण्यातलेही भाजापणे रवाना लागी.

सप्तीस डिसेंबर १७००

मनलखानाने वितली हा शी पडाल मक्कामादा पाणी नारी पुन ओढा आहे. नारी नारुडा आहे. वादगहा म्हणजे, यकारखान निदमरगा व मळार यांनी जाऊन पाण्याचा पाट तयार करावा.

इ.स.स. १७०० मध्ये मुद्दाम अर्थांगपान पाव पुढे पाठविण्यात आले.

त्याच पाण्यातून नारुडा ही शी (वापराळ) नावेमाला नाव्यानेमाडी (वापराळ) देवादाद निदमरगादे रवाना लागी असे अर्थांगपानाची पोथी प्रानातील फौजदारांना लिहिण्यात येत होती - नादमरगा) जेथे मागड १५ रोजी केंद्र करावा.

मद्रास फौजदार जेथे नदमीद यांनी दारांनी लून पाडविली ही मळा जी.ग.दारा-
यानादाद यांना फौजेत रवाना करण्यात आले असे यासाठी गुर्जवदार येथे पाठविल्यात
आहे असे मो अजरो आहे. पाण्याचीही प्रमाण करणे हात नाही. गुर्जवदारांदा परत
शालातून घ्या व अशा लोकांनी गुर्जवदार भाही दिवस दोनच शालीत गुद्दामा वर
राखण्यात तो मुद्दाम नुसत जगल्या (गुर्जवदारांनाच्या) फौजेत पाठविली.

सत्तावीस डिसेंबर १७००

मुक्कवार सन्यासे काम येत होते.

अठ्ठावीस डिसेंबर १७००

राज वादगहा मोजे कागला येथून निघाले. पाच कामाचा प्रथम कळत मोजेखळणा
(१) येथे पाहाचले वादगहा म्हणजे, 'मुतेजाबाद (मिर्ज) पासुन मळापर्यंत
(ब्रह्मपुरी) बदायन कळत कळवा हरकान्याला ताडून पृथीत हकीकत कळली :-

भनाजी माधव व वणगाजी मन्हार यांचे ब्रह्मपुरीच्या तळापासून पाच सहा
कोमास, राणाजी (घागडे) व बहिर्जी (घागडे) यांच्याशी युद्ध झाले. त्यात उभय-
पक्षातील ठाक नुकताले गेले राणाजी व बहिर्जी यांचा पराजय झाला व ते अहीर-
वाडीकडे गेले भनाजी माधव त्यांना पाडवाय करीत आहे. वादगहा म्हणजे, 'तिघेही
नरकात आतील (मस्तील).'

वादगहाना कळविण्यात आले की राणाजी व बहिर्जी हा दोघे यावेगाडी म्हणून
बीदर (प्रानाको)कडे गेले त्यांनी तो प्रदेश लुटला तथील फौजदार इन्तिफात-
खान हा त्यांचे पारित्य करू शकला नाही त्याला आठशे जात व बाराशे स्वार
अशी मन्सब होती. ती अहीचशे स्वारांनी कमी करण्यात आली.

एकोणतीस डिसेंबर १७००

आज बादशहा मोजे खिळाणा(?) येथून निघाले. तीन कोमाचा प्रवास करून ते मोजे मकमूळी(?) येथे पोहोचले.

बादशहानी मुत्तफतखानाबरोबर मुसलमखानाकडे निराप पाठविला की 'तुमचा आजार बळावला असल्यास आम्ही येथे मुक्काम करू. मुसलमखानाने अजं बंड्या की, 'आपल्या चौकशीमुळे आराम वाटत आहे. कृप करारवे.'

दडरागपुरीचा किल्लेदार व फौजदार मिहो याकूतखान याने पुढीलप्रमाणे विनंती लिहून पाठविली :-

(१) अंजमवेलचा तिल्ला त्रिकून घेतल्या आहे. त्यावर मिहो मफराज याची नेमणूक करण्यात यावी. विनंती मान्य करण्यात आली. मफराजला नागणे जात व दांतणे स्वार अशी मन्सब देण्यात आली.

(२) शफींदीन बंदी व गहाजाना वाकनीस यांची मन्सब वाढविण्यात यावी. विनंती मान्य करण्यात आली.

तीस डिसेंबर १७००

आज बादशहा पावणेनार कोमाचा प्रवास करून मोजे खानगांव(मालगाव?) येथे पोहोचले.

महाली बादशहाना कळविण्यात आले की, चोगानी(मराठ्यानी)वाटेने हाही उट व बेल लुटून नेऊ. मुहंमद अमीनखानब्रह्मादुर आपली पयले घेऊन निघाला. लष्करापासून दान कोमावर ता रातगावर चालत गेला. चक्रमकीत त्याने एका माणसाचे डाक कापून आणले. नऊ पाडे पकडले आणि उट व बेल साडविले. ते त्याने बादशहाना त्याचा प्रवास चालू असताना दाखविते. बादशहा म्हणाले, 'तू पत्तरा केली बेल व उट त्याच्या मालगाना घावे आज्ञा झाली.'

शफींदीनने विचारले, 'पेशव्यांना खाना करण्यासबधी जशी आज्ञा' बादशहा म्हणाले, 'खाना करा. कुण्हेच्या पाठावर तबू उभे करा.'

एकतीस डिसेंबर १७००

मुक्काम खानगाव. मुत्तजाबाद मिरजेचा किल्लेदार व फौजदार मुसलखान हा आपला मुलगा गद्दीदला व नातू इमामुल्ला याना आपल्याबरोबर घेऊन आला होता. ना येऊन बादशहाना भेटला.

बादशहानी मुहंमद अमीन सदर याला पुढील मुक्कामावर जाण्यासाठी निराप दिला. पेशखान्याबद्दल अत्यंत मावघगिरी बाळगला असे बादशहा म्हणाले.

यलवारजान याने तांका आणण्यासाठी आजम तारागड(मानारा) येथे जावे अशी आज्ञा झाली. त्याच्या बराबर दान हजार स्वार देण्यात यावे असा बादशहानी हुक्म दिला.

सोद्याचा जमीनदार मदाशिव याला सावनूरच्या जमीनदाराच्या पारिपात्यासाठी खाना करावे. त्यासाठी मदाशिवकडे अमलबजावणी करण्याचे अधिकारी पाठवावे अशी आज्ञा झाली.

काही बावीसवंधी खुलामा

अनुवाद करताना नावे व स्थळे यांचे निर्देश अल्पवारांत मध्ये येतात ते व्यवस्थित नसल्यामुळे वाचकाना गांभळ उडता. मोगल सरदारांच्या नावासंबंधी हा घाटाळा जाणवतोच.

कारण की नावात उच्चार एक व मराठी माणसाच्या तोंडी वसलेले उच्चार दुसरे असा प्रकार अम यामुळे एकीकडे गूड उच्चार द्यावे व दुसरीकडे मराठी वाचकाना दुर्बोध होईल असा नावांचे व स्थळांचे स्वरूप दाखवू नये या दान्ही अचूकानून मार्ग काढावा लागला.

नावांची साही उदाहरणे पहा शुद्ध उच्चार आजम, जअफर गाजी इदीन, फतहूला, चोनकुलीजखान म्हूलाखान खानाजादखान, मातबरखान, बरुशी, मुहमद अमे आहेत. मराठी माणसाच्या तोंडी जे उच्चार वसले आहेत ते म्हणजे आजम, जफर, गाजि-इदीन फतहूला, चित्तविलीजखान राहिलखान, खानजादखान, मातबरखान बरुशी, मुहमद अम हात यत्नाच ठिकाणी अनुवादान मायीमाठी म्हणून तसेच उच्चार ठेवले आहेत. पण जमेत तथे व दुर्बोध हाणार नाहीत अशा बेताने नीट उच्चार देण्याकडे लक्ष दिले आहे. अशा प्रकारची सुधारणा इतक्या हात जाणार हे उघड आहे अद्यापही अकीर हुमेन (ताशिर हुमन), एकगिया (तकरया), जेहरा (जुहरा), असे उच्चार कम रुढ आहेत हे मराठी वाचकाग मागण्याची आवश्यकता नाही.

मराठे व वर्चस्वित रजपूत सरदागची नावे देताना अल्पवारांमध्ये नावे स्पष्टपणे देण्याकडे लक्ष देण्यात आले नाही. त्यामुळे त्या नावांचे वाचन करताना अभ्यासकाची नारायळ उडते कानामाया अनुस्वार दव्यादी कमाणीने देण्यात येत नाहीत त्यामुळे नावे देताना आपण चुकत तर नाही ना? असा भ्रम अभ्यासकाच्या मतेत होत असतो. अशा प्रकारच्या उल्लेखांमुळे गुदाजी, एकाजी, रघाजी, अम एकाच नावाचे तीन तऱ्हेने वाचन होऊ शकते रामचंद्र खायकर याचा भाऊ मयाजी हा मसूरला ठाणेदार होता त्याचे नाव मयाजी, मयाजी, मराजी असही वाचू शकते. वणगाजी व फिरगाजी या नावाचा असाच घाटाळा होतो पिराजी व शिराजी हे याच प्रकारातील. रुद्राजी व चिमणाजी या नावांचे वाचन हास्यास्पद होऊ लागले पृथ्वीमिश्र की हतीमिश्र, खागचंद की जगन्नाथ, खुमानमिश्र की गुमानमिश्र, केसरमिश्र की किशोरमिश्र असा पंच अनेकदा पडतो.

मराठे सरदागची आडनावे वर्चस्वित आढळतात. हणमंतराव (निवाळकर का घारपडे?), जानाजी (पालकर का निवाळकर?), एकाजी (घोरपडे?), असे अनेक प्रकार आढळतात जेणे आडनावे देताना त्याच वाचन चुकीचे होऊ शकते. जाधव (जादन), माने (मानिया), घोरपडे (खोडपडे), निवाळकर (वालकर, पालकर). ही काही उदाहरणे आली.

मराठ्याची नावे देताना नावावरवीर आदरार्थी 'जी' जोडण्याची पद्धत त्या काळात नमावी. शिवा, मभा, मता, धना, राण, नेमा, असे उल्लेख आढळतात. राजा-

रामाना उल्लेख रामा अमा आढळतो. राजाराम म्हटल्याने त्याला राजा म्हणून मान्यता दिल्यामागचे हार्डल अशी मोगलांना काळजी वाटत असावी. शिवाजी, सभाजी, सताजी, राजाराम इत्यादी दिवंगत व्यक्तींचा उल्लेख करताना त्यांना अहमदी म्हणजे नरकवासी म्हटल्याशिवाय अखबारलेखक पत्रे मरकत नाहीत.

मुद्द्याने निदान नाही नावांमध्याने निर्णय घेताना राजवाडे याच्या खडात न निर्गिराळणा वयरीत मागल्याच्या कात्री मराठे मन्भवदाराची नावे आढळली त्याचा उपयोग द्वादश अशाच सर्वच नावांना पत्ता लागला असे नाही अभ्यासाना तो एक स्वतंत्र विषय हाऊ शकते. जापाराव, घाण्डे, निवाळकर, घाटग, जळारार, वांकिर, मात, उगाराम, इत्यादींच्या वशांना प्रस्थापित व अत्रास्थित माहिती उपयुक्त ठरावी.

स्थळांचे उल्लेख

अखबारत मध्ये आढळत्या अनेक स्थळांच्या नावांचे वाचन ही कात्री कमी हलकीन नाही ती काळातील शासकीय विभागाचे उल्लेख व आजची पाहण्याची यात बरेच अंतर पडले आहे.

आजचा तर्जादक म्हणजे कन्नड भाषित राज्य मोगल काळात सर्व प्रदेश भाग्यास्त कर्नाट म्हणत पाहिलानी त्याने दान शासकीय विभाग पाडले हा एक हंदाबंद सनातन, मुख्य ठिकाण प्रथम काची, नंतर अकार, दुसरे विजापूर सनातन, मुख्य ठिकाण प्रथम अधानी, नंतर वेण्णरजवळील सिंग

वाई न शिरकळ या प्राताला पायीने विस्तारून म्हणजे दशाव्या पायथ्याचा भाग म्हणत. कल्याण-भिवंडी, कुठवा रायगड, पुणे या भागांचा तळकाण व बर्बाचिन् निजा-मुल्मुल्को (म्हणजे जुनी निजामशाही) तळकाण म्हणत आजच्या रत्नागिरी जिल्ह्याचा उल्लेख आदिलखानी तळकाण म्हणून हार्ड. मोगल काळात वागलाण व गाळणा हे जिल्हे सानदशात होजे आज ते डोंग व नाशिक जिल्ह्यात आहेत. परभणी (पालिम व गगावड साडून) जिल्हा, नांदेड जिल्ह्याने हदगाव किनवट हे तालुके त्या काळात वन्हाडान साडत. त्या काळाच्या हालचालीची माहिती हाण्यासाठी त्या काळाचा भूगोल सतत नजरमोार राहणे आवश्यक आहे.

मागण, स्थळे व व्यक्ती यांचे उल्लेख बरोबर आहेत की नाहीत हे पाहण्यासाठी सावधगिरी वाळगणे आवश्यक आहे.

या खरातील काळ हा १६८५ ते १७०० अखेर अमा आहे १६८५-१६९२ पर्यंतचे उल्लेख वाटके आहेत. त्यानंतर १६९३-९४चे उल्लेख बरेच आहेत. १६९५ मधील सताजी हिमत्यान सधर्पांचे काही महत्वाचे उल्लेख मिळतात. १६९७ व १६९८ मधील नादी नाहींत. सभाजीराजाच्या होतात्म्यासंबंधीचा कागद नेमका नष्ट झाला आहे. पण त्याला इराज नाही. वाळवीसमोर कागद किती टिकणार? जे टिकले तेही काही कमी महत्वाचे नाहीत. त्यामुळे मोगल-मराठा सधर्पांचे अनेक अज्ञात तपशील हाती लागतात, ते केवळ अमोल आहेत.

सूची

भाग १

(सोमनंद दरबारची जातमोर्चये खंड १ या ग्रंथाची मधील दर्शनांका विभागातील मशाधन अधिकारी श्री. श्याम कृष्णाजी गिःदाद यानी तयार केले.)

अकबराबाद(आग्रा), ३७, ८४
 अकलूज(अमदनगर), ५७, ७५, ११०,
 १२२, १५९
 अक्बरा नायक,
 अष्टावोट्याचा किल्लेदार, २५
 अक्बरा नायक,
 मातंगडाचा किल्लेदार, ३२
 अधोनी किल्ला, १३६, १४०
 अहमद खान,
 कोल्हापूरचा ठाणेदार, ८०
 अनुपमिंग,
 अर्घांनीचा किल्लेदार, १५६
 अब्दुर रज्जाक खान,
 रायरीचा फौजदार, १६, ३५, ३७,
 १२६
 अब्दुल नबी,
 बीडचा फौजदार, ४
 अब्दुल्ला,
 हुंदापूरचा ठाणेदार, ६
 अब्दुस्सलाम,
 रायबामचा फौजदार, ५९
 अब्दुस खान,
 पेडगावचा किल्लेदार, १५२
 अब्दुल्ला बेग,
 मसूरचा ठाणेदार, ९२
 अली कुली,
 माहुलीचा किल्लेदार, ८३
 मो. द. बा. १५.

अली मर्दान खान,
 कर्नाटकाचा फौजदार, १०
 असद खान, १५०
 असीरगड, ९, ५२
 असोजी(परसोजी)
 नामिकाचा ठाणेदार, २
 अहमदाबाद, १४३
 आगजमगड(पुरंदर), ८५
 आगजमगीर,
 पुरंदरचे नवे नाव, ४७
 औरंगजेब .
 कामानी येथे मुक्काम, १३१
 ब्रह्मपुरी येथे मुक्काम, १०८
 बाघोली येथे आगमन, १५१
 गतापूर मुक्काम, ४३
 सालापूर मुक्काम, १४५, १४६
 औरंगाबाद, ११६
 इस्लाम खान मियाना,
 तळकोकणचा फौजदार, ५०, १०९
 इज्जतखान,
 परेंड्याचा किल्लेदार, ५४, ८८
 इतिकाद खान, शुल्फिकारखान पहा
 इस्माइल खान मका,
 मिरजेचा फौजदार, १५४

इम्माइल बेग,

घारवाडचा किल्लेदार, ७१

इस्लामगड (रायरी), १४८, १५३

इस्लामपुरी, ब्रह्मपुरी पहा

इली, ७, ४२, ९९

इंदापूर, १२०

उत्तमगड,

रायरीचे नवे नाव, ५

एलिचपूर, ४१

ऐनापूर, ३९

कानकगिरी, १३०

कानगल किल्ला, ३८

कराबल खान, २८

काजी महमद हुसेन,

बुन्हाणपुरचा काजी, १५६

कामबक्ष गहाजादा, १४६

कामानी, १३१

किशनमिग,

चादघाचा जमीनदार, १४७, १५९

किशोरमिग हाडा,

कोटघाचा राजा, १३०

कुवारी किल्ला, १२४, १२६

कुंजी राम,

मोरगलचा किल्लेदार, ७२

केज, १२७

कोल्हापूर, २

कोह्ज किल्ला, २

कृष्णा नदी, १२७

खटाव, ११८

खानजहान बहादूर, १४६

खानाजाद खान, १३८

खिदमत दीलतखान,

दाऊद दिलनाकची पदवी, १४२

खुदाधार खान,

चांभारगांध्याचा फौजदार, १५७

गजगतगड, १५

गजिउद्दीन खान बहादूर,

(फिरोजजंग) ११, ८२, १०७

गजेद्रगड, १५४

गीर्ता अफरोज बेगम,

आजमचा मुलगी, ७८

गुलाम अलीखान,

कोथळगडचा किल्लेदार, ११७

गोविंदगड, १०

घाटगे पिराजी,

पन्हाळघाचा जहांगिरदार, ८

घासीराम,

किशोरगडचा किल्लेदार, ११०

घोरपडे संताजी, ७, ८, १०, १२, २४, २५,

३०, ४२, ४५, ६१, ६८, ७४, ९४, ९६,

९७, १२२, १२३, १३२, १३३, १८२,

१४३, १४४, १५५

चिटगांवा किल्ला, ७३

चीमाळा, ६६, ९६

चोद (जावंद) किल्ला, १०७

जमालउद्दीन,

दिलेरखानाचा वकील, ४४

जलेबंदर, ३१

जायब घनाजी, ८, १०, १२, २५, २७, ७४,

११९, १२२, १२७, १२९
 जाधव संताजी,
 राजारामचा अधिकारी, ५९
 जाधवराव,
 हडदीचा ठाणेदार, १३१
 जानबाज खान,
 खटावचा ठाणेदार, ५
 जांभोळी, ८१
 जिजी किल्ला, ३१, ८२
 जीनतुल्लिमा बेगम, १३६
 जुल्फकार खान, ४, ५, २३, ५२, ५४, ८२
 जैनुल अबिदीन खान,
 माटुलीचा ठाणेदार, ६६

मळधीड, ७०
 ताज खान,
 शिरयल्लाचा ठाणेदार, १
 शिवका किल्ला, ४, ८२

दरगाह कुलीखान,
 मिशगडचा किल्लेदार, १५५
 दर्या,
 मुभानगडचा किल्लेदार, १२

धरमावरम किल्ला, ५९,
 धारवाड किल्ला, ९, १०

नमर खान,
 मुदगलचा किल्लेदार, ११८
 नसीराबाद किल्ला,
 धारवाड किल्ला पहा
 नन्मुला खान,
 विजापूरचा किल्लेदार, ७३
 नळदुर्ग किल्ला, ३

नुस्त्रत खान (जला लुहीन), २

पट्टा किल्ला, ११
 पदाजी,

बुध पांचेगावचा ठाणेदार, ७४
 पन्ह लगड, १०, १५, १६, १८, ३१
 परकडगड, ४६
 परली किल्ला, ६१
 परंदा किल्ला, ४७
 पालमकोट किल्ला, ५४
 पाठरे तुकोजी, २४, ४८, ५७
 पिडनायक थंडर,
 धाकीमखेडघाचा जमीनदार, ४६, ७३
 पिगाजी,

कामलचा ठाणेदार, ८०
 पुगदिलखान,
 गढमिल्लचा ठाणेदार, ६१, १५५
 पुग्मंगल किल्ला, ९०
 पंढरपूर, १०६, १३०

फखरुद्दीन खान,
 मिराजगडचा किल्लेदार, १५८
 फजलल्ला खान,
 मगळवेठघचा किल्लेदार, १६१
 फौजदार खान,
 विजापूरचा कोतवाल, १०

ब्रानवन्त
 देवगडचा राजा, ८६, १४९
 बराकदाम,
 पेमगडचा किल्लेदार, ४५
 बल्लम खान,
 भकलूजचा ठाणेदार, १५९
 बमवणट्टण, १२९, १५२

बनारस खान,

वेकापूरचा किल्लेदार, १५३

बहादूरनगर (नरगुद) किल्ला, ८४

बाणूर, ९९

बाशी, ११९

बुन्हाणपूर, ५७

बुन्हाणुल्ला,

चाकणचा किल्लेदार, ४९, ५१, ६७,

१५५

कुंदला सत्रमाल,

नळगांड्याचा किल्लेदार, १०९

बुंदला छत्रमाल, ५०

बेवारबख्त शहाजादा, ३९, ५९, ९३,

१४१, १५२

बेळगाव (अजमनगर) किल्ला, १

वेकापूर, १४१

बहापुरी, १०८, १११, १२६, १३०, १३१,

१८४

भगवतनाथ,

पाच्छापूरचा किल्लेदार, ८

भागदुर्ग किल्ला, ९३, १००, १२३, १२७

भाळवणी, ७३

भूपालगड, ६८, १२२

भीमसेन, ५

भीमा नदी, ७८, ७९, १०८, १०९, १२६

भूम, ९६, १५१

मतलब खान, ९

मन्सूर खान,

जुन्नरचा किल्लेदार, ११३, १२६

मरसाना किल्ला, ८१

मरहमत खान,

ईदापूरचा ठाणेदार, ३

मलकापूर, ११९

महमद अश्रफ,

मिरजेचा फौजदार, २६

महमद मली,

बल्ल कुलंदचा मुलगा, १४१

महमद आजम शहाजादा, १, २०

महमद खान विजापुरी,

होशंगाबादचा फौजदार, ६०

महमद मुराद खान,

बहादूरगडचा किल्लेदार १०७

महमद याह्या,

उदगीरचा किल्लेदार, २९

महादेव राजा,

भूपतगडचा किल्लेदार, १०८

मळखेड ३०, ३१

माकंडगड, २

माधोराम,

लाहगडचा किल्लेदार, ८६

मातबर खान,

नाशिकचा ठाणेदार, १३२

माने महादजी, १३४

मामूरखान,

बीडचा फौजदार, ७३

मिर्जी बेग,

भूपागडचा किल्लेदार, १४८

मिहदीखान,

सोलापूरचा किल्लेदार, ७१, ७४, ८०,

११८, १३०, १४०, १४१, १४५, १५१

मीर फकरुद्दीन,

जुन्नरचा किल्लेदार, ११७

मुद्दनुद्दीन शहाजादा,

(जहादर शहा) ४०, ८७

मूद्दनुद्दीन,

घारवाडचा किल्लेदार, ४८

मुकुंदसिंग गोड,

मिहमडचा किल्लेदार, ५०

मुस्लीम खान, १४६

मुदगल, ६३

मुफ्तपूर खान,

मर्याद नुकलाची पदवी, १००

मुल्तापूर, ८०

मुलत रत खान, २

मुल्तद खान,

बैजापूरचा फौजदार, १३१

मुहमद खान बेग,

हुनमांगडचा किल्लेदार, ७९

मुहमद जाफर,

कर्नाटकाचा दिवाण, १३७

मुहमदपूर, ८८

मुहमद फाजिल,

मुमानगडचा किल्लेदार, १०

मुहमद रफी,

राळकाकणचा दिवाण, ५३

मुहमद शरीफ,

सीरागडचा किल्लेदार, ७१

मुहमद साविक, हुफीम, १३६

मोहनासिंग,

मिगलवाडीचा किल्लेदार, २३

मंगळवेढा, ११३, १५८

यादगार बेग,

ईर्षाचा ठाणेदार, ६८

रणदुल्ला खान,

शिकरचा ठाणेदार, ११८

राजाभीम,

उदयपूरचा राजपुत्र, ७६

रादअंदाज खान,

अपोनीचा किल्लेदार, ८, ३८, ६८, ११३

रापूर किल्ला, २३

रामचंद्र,

कोहगडचा किल्लेदार, १५२, १५६

रामचंद्र,

खटावचा ठाणेदार, २८

रामचंद्र,

राजारामचा दिवाण, ४७, ६१

रामदुर्ग किल्ला, भागदुर्ग किल्ला पहा

२, १००

अश्वमेधगडचा ठाणेदार, १३७

रामसिंग,

मुदगलचा किल्लेदार, २६

भयचूर, १२६

रायरी (रायगड) किल्ला, १५४

रायसिंग

पट्टा किल्ल्याचा किल्लेदार, ८६

मुनुकुल्लायान, ७१, १३४

यळकापूर, ३६

यावाली, १५१

यारगड, ७४

विक्रम पतंगराव,

जवहारचा जमीनदार, २,

विजयसिंग (मवाइ जयसिंग), १६०

विजापूर किल्ला, १४, ४२, ५५

शमसुद्दीन,

मेहकरचा फौजदार, ४२

गहाजहानाबाद (दिल्ली), २१, २९

गहापूर, ४३

गाहू राजा,

संभाजीचा मुलगा, ५०

जिबनेरी किल्ला, ८५

जिबमिग,

रायरीचा किल्लेदार, १५३

जिवाजी,

मराठा सरदार, ३९

जेस महमद अमीन,

गोवळशोड्याचा किल्लेदार, १९

जुजाअन,

भूपतगडचा किल्लेदार, ६४

शंकर नारायण,

बिदनूरचा दिवाण, ३१

मफीशकन खान,

नोपखाण्याचा प्रमुख, ७, १४, १५

ममरग,

परमगडचे तबे नाव, १००

ममनेरगड (रामदुर्ग), ९३

ममिंदर मिग,

गुलबर्ग्याचा किल्लेदार, ७६, ७८

मय्यद अहमदसार,

औठ्याचा किल्लेदार, १५७

मय्यद जाफर,

चाकणचा किल्लेदार, १५८

मय्यद फरक,

गजेद्रगडचा किल्लेदार, १०३

मय्यद नूरखान,

नूरबकाची पदवी, १२

मय्यद नूरमहमद,

मच्छिद्रगडचा किल्लेदार, ४४, ५८

मय्यद महमद,

महमद कामबशाचा गुरू, १३

मय्यद मुस्तफा,

उदगीरचा किल्लेदार, ८

मय्यद यादगार हुसेन,

वेळगावचा किल्लेदार, १८

मय्यद लष्कर खान,

बिजापूरचा मुभेदार, ५०, ९१

मय्यद खुल्फ (लतीफ),

वेळगावचा फौजदार, ६, ९

मय्यद शजाअत,

हणमतगडचा किल्लेदार, १३१

मरदांज खान,

तळकोकणचा फौजदार, १०२

मामानगड, २

मान्हेर किल्ला, ९०

मिकंदर खान,

बिजापूरचा बादशहा, ७३

मिदगड, ३३, ६७

मिन्नी ऊबर,

उदरीचा किल्लेदार, ६७

सीना नदी, १३०, १५१

मुरत, ११५

सूरतमिग,

मान्हेरचा किल्लेदार, ८८

मोलापूर, १७, १२३, १२५, १२७, १४०,

१४५, १४८, १५१

सपगाव, ९७

हळमगी, २२

हमीदुद्दीन,

सरदार, ४२, १४२

हिमतखान बहादुर, ३०, ३१, ३२, ७५,

९९, १२७, १२९, १३२, १३३

हलीहाल किल्ला, ११६

हंदरावाद, ६१

होलगड किल्ला, २

सूची

भाग २

अब्दुलकरीम खान, १०५

अब्दुल कासीम खान,

गढ़ोतकीचा तिल्लेदार, २१५

अबुल हमन,

घादपना तिल्लेदार, १५

अमरसिंग,

गढ़ोतकीचा तिल्लेदार, १०५

अमानुदा खान,

गढ़ोतकीचा तिल्लेदार, १०५ २०४.

२१७, २२०

अलाह दाद,

गढ़ोतकीचा तिल्लेदार, १९

अलाह खान,

सागा खाना तिल्लेदार, २०३

अली नको, ५८

अलीमदान खान,

बन्हाडचा मुखेदार, २१४

अबधूतसिंग बुंदेला,

ओच्छाचा राजा, ८२, १०२, १०३.

१०४, ११८, १६२

अहमदनगर, ११२

आजमतारा,

मातारागडचे नवे नाव, १३८

आजम सहाजाजादा, ९२, १३५

आत्ताडी, १११

आमजापूर,

(इस्तिआजपूर), ४८

आम्दा, ३८

आबजी आहलराव, ९२

बीरंग खान,

गढ़ोतकीचा तिल्लेदार, २०५

ओरंगजेब

आत्ताडी येथे, १११

आमजापूर येथे, ८८

उगार येथे, ४२

तेतार येथे आगमन, ११

असलीम आगमन ४५

असादी येथे मुक्काम, १५६, १६८

कलेढोण येथे आगमन, १८९

कसर येथे, ३९

तामनीय आगमन १०

खयागाराम आगमन १९५

खानगाव मुक्काम २२२

मिळणा मुक्काम, २०१

दर येथे मुक्काम, १११

दिवज येथे आगमन, ४७

तातार येथे मुक्काम, २२०

घानूर येथे आगमन, ५८

नगरी येथे आगमन, ४१

नबेली येथे मुक्काम, १६१

निचोणीस आगमन, ३९

नेवी येथे आगमन, १६०

नीकला येथे मुक्काम, २२०

परली किल्ल्यास भेट, १५७

पाली येथे मुक्काम, १८९

बोरगाव येथे आगमन, ५७

बम्हपुरीस आगमन, ३

भाळवणीस आगमन, ३८

मकमुली येथे मुक्काम, २२२

मलाबाद येथे आगमन, ४०
 मबारीस आगमन, ४०
 माहली येथे आगमन, ५८
 माहीवाडी मुक्काम, २१८
 मिरज येथे मुक्काम, ४६
 मंगळवेढ्यास आगमन, ३७
 रत्नमाथ येथे आगमन, १६५
 रहिमतपूर येथे आगमन, ५८
 रेवन येथे आगमन, ५०
 वगमल येथे आगमन, ४२
 यस्तमगडास भेट, ५५
 शायवाडीस मुक्काम, ९
 यास्मठी येथे मुक्काम, २२०
 मेरोनीस मुक्काम, १६४
 सोधा मुक्काम, २१९
 औरंगाबाद, २०
 अकली, ४७
 अंजनबेल किल्ला, २१०, २२२
 अंबाजी,
 परशुरामाचा वकील, १५१
 अंबावाडी, १६६, १६८
 इस्लाम खान,
 अब्दुल गफूरची पदवी, २०८
 इस्लाम खान,
 इहतिमाम खानाची पदवी, ११
 इनायत खान,
 लुतफुल्ला खानाचा भाऊ, ११६
 इब्राहिम,
 ग्रथपाल, १४५
 हरला नदी, १८९
 इस्लामगड,
 देवगडचे नवे नाव, ३३

इस्लामनारा गड,
 भूयण गड पहा
 इस्लामपुरी,
 ब्रह्मपुरी पहा
 इडी, १४, १०५
 उगा२, ४०
 कर्नाळा गड, ४
 कलाढाण, १८९
 कन्हाड, ५०, ५७, ७०, ७१
 कमर, ३९
 कावीळ येग,
 काशघरचा वकील, १७०
 कामवक्ष शहाजादा, १३५, १८२
 कामाजी, ११
 कारतलब खान,
 वगालचा दिवाण, २१०
 काळेगाव, ६३
 किलीदे फतह,
 यस्तमगडचे नवे नाव, ५९
 किशनराव,
 खटावचा ठाणेदार, २०७
 कोटा, १७३
 कृष्णा नदी, ४५, ५०, ५१, ५६, ५८, ६१,
 ७०, ७६, ८७, ९०, ९१, १०८, १३९,
 १६०, १६१
 कृष्णाजी मल्हार, २२१
 खटाव, १६२
 खवासपूर, १७१, १९२
 खानगाव, २२२,
 खानवहादूर नुस्वतजंग,
 जुल्फीकार खान पहा

रुवाजा कुतुबद्दीन,

तुराणचा वकील, ४

रुवाजा मसमदपार, १०२

रुवाजा मुल्लान, १००

स्विदमत त ह्य खान,

यमतगरचा किल्लेदार, १८५

मिळणा, २२१

राजपत कन्नू,

छोरीचा ठाणेशर, १३२

गझापूर (गैनापूर), ४१

गैनापूर

परडपाणा किल्लेदार, १६

घोरीखान,

कराडचा ठाणेशर, ६५, ६९

चीनकुलीज खान बहादूर, १३, १४, ८७,

१०५, १०६, १३६, १६२,

चंदनगड, ५८

चंदनबदन किल्ला, ८१, ८३, ८७, ९२,

१०७, १२४, १२७

जवकुल इस्लाम,

महादेवाच्या होमराचे नवे नाव, १३८

जळगाव, २०३

जाधव घनाजी, ६, ८, १२, ६७, ७०,

७१, ७३, ८१, ८४, ९०, ९३, १०२,

१०४, १४७, १५०, १५३, २१०,

२२१

जाधवराव,

कराडचा ठाणेशर, १०८, ११२

जाधवराव,

चांदोरचा ठाणेशर, ८९

जानमिपार खान,

हंदराबादचा ठाणेशर, १७५

जियणी, १२

जीनतुन्निसा बेगम, १४६, १४८, २०१,

२०४, २०८, २१४

जुझार सिंग,

गडगवा किल्लेदार, १९

जुमलतुलमुल्क असदखान,

मुख्यप्रधान, ६७

जुल्फिकार खानबहादूर,

८१, ८४, ९३, १०४, १५१, २०८

झरे, १९१

डेभर्णी, २१०

डफळापूर, २०४

डिपज, ४७

तरवियत खान,

दारुगोळघाचा प्रमुख, १, १३, १४,

१२१, १२३, १२६, १३६, १३९, १५८,

१६२, २०६, २१३

तातार, २२०

दलवादल,

हत्तीचे नाव, २१६

घानूर, ५८

घामोणी किल्ला, १७

नगरी, ४१

नवेली, १६१

नवल तारा,

परळी किल्लयाचे नवे नाव, १५७
 नसीकल्ला खान,
 शिवनेरीचा किल्लेदार, १८२, १८३
 नाहर खान,
 फाइन बिलायतचा ठाणेदार, ११७,
 १२७, १६०
 नांदगिरी किल्ला, १०२, १०८, १६२
 निबोजी, ३९
 नेकनाम खान,
 देवगडचा जमीनदार, २०८
 नेबो, १६०
 नौकला, २२०
 नीरसतासगड,
 परळी किल्ला पहा
 पन्हाळगड, १५३, २०६
 परळी किल्ला, १२१, १४६, १५५, १५८,
 १६०, १७३, १९७
 परंडा किल्ला, ४९, ५५
 पंढरपूर २०
 पाली १८९
 पांढरे बहिजी, ७६, १०२, २०५
 फसेहुल्ला खान, ६८, ६९, ७१, ८२, १०३,
 ११६, १२२, १३३, १४३, १४५, १५१,
 १५२, १५५, १७२, १७८, १८७
 दस्तावर खान,
 दौलतमंद खानाचा मुलगा, ३७
 बळशीखान,
 सोलापूरचा किल्लेदार ११
 बन्हाणपूर १८०, १८८
 बशारत खान,
 इस्लामपुरीचा किल्लेदार, ३७,

१७८, १९६,
 बहरामंद खान ७८, १८६, १९८
 बहरोज खान,
 बागलणचा किल्लेदार, १३
 बक्षी उलमुक्त १५२, १७२
 बाकर खान,
 महमद बाकरची पदवी, १७०
 बादशहापसंद,
 हत्तीचे नाव, २१३
 बुलंद अस्तर,
 अकबराचा मुलगा, ५५, ८६, १३६,
 १८२
 बुंदेला छत्रसाल, ३
 बुंदेला रामचंद,
 राव दलपतचा मुलगा, ३९, ४५
 बुंदेला सत्रसाल,
 सातारगडचा किल्लेदार, १३२, १४१
 बेदारबक्त शहाजावा, ८, ३४, ४३, ४८,
 ४९, ५०, ७४, ८६, १०२, १८२, २०६
 बोरगाव, ५७
 ब्रह्मपुरी, ११, ३५, ६९, ८६, ९७, १०३,
 १०४, १०८, १४८, १७९, १९७, २११

भानावळी, १३
 भालवणी, ३८, १०२, १५३
 भीमसिंग,
 रामसिंग हाडाचा मुलगा, १७३
 भीमा नदी, १७६
 भूदरगड, १०४
 भूपणगड, १५५, १७८, २०६
 भोसले परसोजी, १८
 मकमुळी, २२२
 मक्का, ९५

मच्छिद्रगड, ५०, १५१
 मतलब खान, २१८
 मसूर खान, ९७, १४४, १५१
 मला बाद, ४०
 मवारी, ४०
 मसूर ५२, ७१, ७३, ८४
 महमद अमीनखान, १७२, २०८, २११,
 २१६
 महमद मुराद मिगवारी,
 औरंगाबादचा किल्लेदार, २११
 माण नदी, १३, २०६, २१८
 मातबर खान,
 मिदगडचा किल्लेदार, ३३, १८०
 माने भागोजी,
 म्हसवडचा ठाणेदार, १४, ७६, ८२,
 १५७, १५८
 मामूर खान,
 विजापूरचा सुभेदार, ४८, १४५
 मायनी, २०६
 माहीवाडी, २१८
 मादुली, ५८
 मिफता हल फतूह,
 बसंतगडचे नवे नाव, ५६, ५७
 मिरज (मुरतजाबाद), ४६, ४८, ५७
 मिहतर बाकी,
 तुराण राजाचा अधिकारी, १४८
 मोर नुरुद्दीन,
 कोलारचा किल्लेदार, १४५
 मुसलिस खान, ६५, १०४, १२१, १२६,
 १५३, १९८
 मुगल खान,
 इंदापूरचा ठाणेदार, १४५, १९६
 मुजफ्फर खान,
 औरंगाबादचा सुभेदार, १९८

मुरतजाबाद,
 मिरज पाहा
 मुनव्वर खान, १८६
 मुफ्तखर खान,
 मिरजेचा किल्लेदार, ४३, २२२
 मुल्लत खान, १८२
 मुयारकर,
 भूषणगडचा किल्लेदार, १८१
 मुहमद अमीन खान,
 न्यायाधीश, १४२
 मुहमद आजम गहाजाबा, ४६, ८५,
 १०३, ११०, १११, १२४, १३१, १३३,
 १३६, १३९, १५३, १५७, १६९
 मुहमद इब्राहिम,
 बैराटचा किल्लेदार, ६३
 मुहमद नसीर,
 बन्हाडचा दिवाण, २०५
 मुहमद बेग,
 अहमनाबादचा किल्लेदार, १०
 मुहमद बालाजाह गहाजाबा,
 आजमचा मुलगा, १२४, १३९
 मुहमद सद्द खान,
 हकीम, २०७
 मोगल खान,
 इंदापूरचा ठाणेदार, ८८
 मंगळवेडा, २, ३७
 मंबाजी (मयाजी),
 मसूरचा ठाणेदार, ५२, ७२, ७६, ७९,
 ८६, १२९, २०६
 म्हसवड, १०३, १६६, १७३, १७४
 यासीन खान,
 आजमताराचा किल्लेदार, १३८, १५९,
 २००

घाह्या खान,

सोलापूरचा किल्लेदार, १०४

रणदुल्ला खान,

म्हसबडचा ठाणेदार, १७१

रणराज खान,

पन्हाळघाचा किल्लेदार, २०७

रतनराव,

वसंतगडचा किल्लेदार, ६०, १४४

रसगाव, १६५

रहिमपूर, ५७, ५८, ८७

राजाराम, २०, ३८, ४०, ४१, ५०, ७५

राणोजी,

संताजीचा मुलगा, ६०, २१८

रामचंद्र,

राजारामचा कारभारी, ११५, १५१

रामचंद्र,

खटावचा ठाणेदार, ७२, ७६, १६२,

१८३, १८५, १८६

रामाजी,

मराठा सरदार, १२४

राव गोपाळसिंग चंद्रावत, ३३

राव स्वरूपसिंग,

बीकानेरचा राजा, ९७

रायतमल झाला, ५५

मस्तुम बेग,

मंगळवेढ्याचा किल्लेदार, १५

राहुल्लाखान, ५९, १६४, २०४, २०६,

२१८

रेवत, ५०

वसमल, ४२

वसंतगड, २०, ५०, ५१, ५२, ५३, ५५,

८१, १०६, १५१

वाघवाडी, ९

वारुगवी, २२०

विणाळगड, १२१, १२२, १५३

शमसुद्दीन,

कंधारचा किल्लेदार, २०६

शहागड, १, ४

शहाजहानाबाद(दिल्ली), ९६, १४४,

२०६

शहाबाद किल्ला, १५६, २०४

शाहू राजा, ११, ३७, १८६

शिरवळ, १४८

शिर्दसिंग,

रायरीचा किल्लेदार, १५

शिवाजी,

राजारामाचा मुलगा, १२२

शेर अफगान खान,

अनवाचा फौजदार, १४४

सर्जागड, ६१

सय्यद मन्सूर,

मरहूम मामूर खानाची पदवी, १०९

सय्यद मुतंजा खान,

दौलताबादचा किल्लेदार, १०३

सय्यद हुस्तुम अली,

वसंतगडचा किल्लेदार, १६६

सय्यद शमसुद्दीन,

कंधारचा किल्लेदार, १३६, १४२,

१८३, २०९

सातारा किल्ला, ३८, ४१, ४८, ४९, ५०,

६२, ६६, ८९, १०१, १०५, ११०,

१११, ११३, १२१, १२२, १३६, १३७,

१३९, १५८

सादत खान, २१८

सापगाव,

रहिमतपूर पहा

मिकंदर अलीखान,

विजापूरचा बादशहा, ३७, १२४

सिद्दी याकूत खान,

दंडराजपुरीचा किल्लेदार, २१०, २१३

सिद्धगड, ७

सिसोदिया छत्रसिंग, १३

सीना नदी, १०

मुभानजी,

सातारगडचा सुभेदार, १३८, १५१

मुरजमऊ किल्ला, ३

सूर्याराव,

पाईल विलायतचा देणमुख, ९४

मेरोनी, १६४

संदपूर, ७३

सोलापूर, १०, ११, १७

सौधा, २१९

हणमंतराय,

मराठा सरदार, ७, ७५, ११०, ११२,

१५९, १८३, १८९

हमीदुद्दीनखान बहादूर, ७२, ७६, ८१,

१८२, २१३, २१६

हळसंगी, १३२

हाजक खान,

हकीम, २१३

हाजी मिहाराव,

मुरतेचा किल्लेदार, १९२

* * *